Magyarország építészetében, épített környezetünk formálásában. Az a mítosz és aura, amely a Középülettervezési Tanszéket *Weichinger Károly* óta kíséri hallgatók és oktatók, gyakorló építészek körében, döntően a Tanszéken uralkodó gondolkodási szabadságon, az oktatók kiválóságán, a valóságos, egyedi feladatokon és a nyitott építészetszemléleten is alapul, amely mindig a legmagasabb követelményeket állítja a hallgató elé, miközben bátorítja az egyéni elképzelések kibontakozását. S a legfontosabb talán az első tanszékvezetőtől, Weichinger Károlytól a mai vezetőig, *Cságoly Ferenc*ig ívelő hit a személyes tanár-diák viszony, az építészeti minőség és az építészhivatás kultúrateremtő erejében.

(Sulyok Miklós)

A BME Építészmérnöki Karának Középülettervezési Tanszéke – 1996–2006. A Tanszék oktatóinak épületei

Budapest Kiállítóterem (V., Szabad sajtó út 5.)

Kiállító építészek: *Balázs Mihály, Cságoly Ferenc, Fejérdy Péter, Karácsony Tamás, Kaszás Károly, Klobusovszky Péter, Lenzsér Péter, Major György, Radványi György, Sugár Péter, Török Ferenc.*
Megnyitotta: *Eltér István* a Magyar Építész Kamara elnöke és *Reischl Gábor* a Magyar Építőművészek Szövetségének elnöke

A BME Építészmérnöki Karának Középülettervezési Tanszéke – 1946–2006. A Tanszék oktatóinak épületei

A Budapest Galéria Kiállítóháza (III., Lajos u. 158.)

Kiállító építészek: *Breiter Artúr, Farkasdy Zoltán, Fazakas György, Gádoros Lajos, Hercsuth György, Hofer Miklós, Jurcsik Károly, Kaszás Károly, Komondy Zoltán, Krizka György, Müller Ferenc, Puhl Antal, Rimner János, Török Ferenc, Tróznai Attila, Varga Levente, Virág Csaba, Weichinger Károly.*
A kiállítások kurátorai: *Sulyok Miklós* művészettörténész, Budapest Galéria; *Major György* építész, DLA, egyetemi docens.
A kiállításokhoz katalógus készül, DVD melléklettel.

Tűrés és tiltás – Az egykori Fiatal Képzőművészek Stúdiója

Ernst Múzeum

2006. szeptember 26. – november 8.

Ez év szeptemberében nyílik az Ernst Múzeumban egy az '56-ra reflektáló kiállítás Tűrés és Tiltás címmel. A kiállítás rekonstruálja a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának 1966-ban és 1967-ben rendezett, állami zsűri nélkül megvalósuló tárlatát. Abban az időben az Ernst Múzeum vette a bátorságot, hogy az Iparterv kiállításokat megelőzve nyilvánosságra hozza a fiatalok műtermeiben készült alkotásokat. Ennek a történelmi eseménynek is kívánunk egyúttal emléket állítani, és mintegy ezzel támogatjuk a minél teljesebb rekonstrukció létrejöttét.

Ernst Múzeum

Starting Point – Starking Point – Kass Eszter kiállítása

Ernst Múzeum Dorottya Galériája

2006. augusztus 29 – szeptember 30.

Starting Point – Starking Point. Kiinduló pont, mint alma. A tudás, amely felforgatta és felforgatja a világot. A textilművészként induló, de hosszú évek óta olajfestményeket készítő művész képein tisztán jelenik meg az ősi szimbólum, a természet más elemeivel együtt. Nagyon erős, sugárzó színekben, geometrikus formákká egyszerűsítve. Rajtuk kívül csak a mű saját, minden térillúziótól mentes és a valóság más elemeire történő utalás nélküli közege látható. Ebben jelennek meg az élethű gyümölcsök, amelyeket a kiállításon a művész korábbi, dzsungelszerűen sűrű növényszövevényeket ábrázoló festményei öveznek majd. A teli és az üres, a természetes és mesterséges, az organikus és a szerkesztett ellentéte ez: ahogy minden más is erről beszél körülöttünk. *Kass Eszter* kiállításán ezen alaptételek a maguk egyszerűségében élettel teli, szemnek jóleső festményekben nyernek alakot. A kiállított művek megvásárolhatók. A kiállítás és a kapcsolódó leporelló megvalósítását támogatta a Nemzeti Kulturális Alap.

www.ernstmuzeum.hu

Morzsái az eltörött világkalácsnak – A Lesznai Anna évforduló eseményeiről

Petőfi Irodalmi Múzeum

2006. november 30-ig

2005-ben ünnepeltük Lesznai Anna születésének 120. évfordulóját, míg ebben az évben emlékezünk meg halálának 40. évfordulójáról.

Ki volt Lesznai Anna, mi volt emberi és művészi titka? Miért nevezték őt egy még el nem ért női fejlődési fok előfutárjának

Lesznai Anna

Lesznai Anna rekonstruált szalonja

(Jászi Oszkár), óriási búbos kemencének, akiben a legerősebb a szeretet volt *(Gráber Margit)*, egy virágokat és gyümölcsöket szóró misztikus vulkánnak *(Balázs Béla)*, szeretett nővérnek a versben *(Ady Endre)*?

A választ hátrahagyott irodalmi hagyatékában: verseiben, naplóiban, meséiben, pedagógiai feljegyzéseiben és regényében találhatjuk meg, míg érzéseit, élményeit, a világ képeit terveibe rajzolva, akvarelljeibe festve, és párnáiba hímezve lelhetjük fel.

Lesznai munkásságának két alapvető aspektusa – a képzőművészet és szépirodalom – a háborút megelőzően nem volt ismeretlen kortársai előtt. Ma némileg más a helyzet. Lesznai Annát meseíróként, illusztrátorként ismerik – elsősorban az 1978-ban *A kis pillangó utazása Lesznán és a szomszédos tündérországban*, és az 1981-ben megjelent *Lesznai képeskönyv*nek köszönhetően. Kevesebben vannak azok, akik költőként is hallottak róla, ám az már önmagában is jó cégér, hogy Lesznai a Nyugat első nemzedékéhez tartozott. Ma, amikor a hosszú évtizedeket átívelő családregények, 'családi sagák' reneszánszát éljük, talán remélni lehet, hogy újból többen felfigyelnek majd Lesznai Anna *Kezdetben volt a kert* című önéletrajzi ihletésű regényére, amely az 1880–1920 közti időszakban egy felvidéki magyar dzsentri és egy ott letelepedett zsidó család hol összefonódó, hol szétváló történetén keresztül vetíti elénk az akkori magyar társadalom és történelem hiteles és részletes képekből álló tablóját.

Mindezek mellett, nagyon ritkán fordul elő, hogy valaki Lesznai Annát mint iparművészt, a hímzések és a tervezés világában egyedit és eredetit létrehozó alkotót, teoretikust és művészetpedagógust ismeri, aki hatalmas életművet hagyott hátra. Az a tény, hogy Lesznai élete jelentős részét (1939–1966) az Amerikai Egyesült Államokban élte, hogy az elmúlt évtizedekben kevés szó esett munkásságáról, és az, hogy az alapkutatás hiányosságait (publikálatlan kéziratai, naplója, levelezése, és az utóbbi időkig szinte feldolgozatlan művészi hagyatéka kapcsán) csak lassan lehet pótolni, aligha segíthette elő életműve helytálló értékelését, és elhelyezését a magyar kultúra, művészet és irodalom palettáján.

Lassan talán mégis sikerül törleszteni ezt az adósságot. A Petőfi Irodalmi Múzeum e kettős évforduló tiszteletére *„Csak morzsái az eltörött világkalácsnak"* címmel egy Lesznai Anna emlékkiállítást rendezett, amely igyekszik kiegészíteni a fentiek miatt igencsak töredékes Lesznai portrét. A kiállítás rendezői *Szilágyi Judit* és jómagam szakítani kívántunk azzal az egyoldalúan élő képpel, amely Lesznait 'csupán' – bár e szerepben is a legnagyobbak közé tartozik – kedves gyermekmesék írójaként és illusztrátoraként ismeri, és ezzel olymértékben lágyítja – és torzítja – személyiségét, hogy akarva-akaratlanul is hozzájárul Lesznai félreértéséhez és félreismeréséhez. Éppen ezért a kiállítási koncepcióval az alkotói személyiség és az életmű sokféleségét igyekeztünk bemutatni a rendelkezésünkre álló két teremben, kiemelve az életmű legfontosabb és legjelentősebb darabjait.

A kiállítás első egységében, egy enteriőrszerűen berendezett szalonban bemutatásra kerülnek a Lesznai számára létfontosságú emberi és szellemi kapcsolatok – a család, Ady, *Balázs Béla*, *Kaffka Margit* és a Vasárnapi Kör tagjai. Felidézzük az őt inspiráló felvidéki tájat és a körtvélyesi családi birtokot, ezt az örökké élettől nyüzsgő „nyári szalont", és bemutatjuk alkotói életművének különböző aspektusait a lírájától kezdve a nagyregényén keresztül a mesékig, meseillusztrációkig és művészetpedagógiai munkásságáig. A művek élvezetét gazdag fotó- és dokumentumanyag teszi teljessé. Ki kell emelnünk azokat a magántulajdonban lévő hímzéseket, amelyek páratlan darabjai az életműnek, és első alkalommal kerülnek kiállításra.

A második kiállítási egységben, a 'zöld szobában' engedtük, hogy Lesznai versei és iparművészeti tervei átvegyék a látogatók szeme, szíve és lelke felett az uralmat, és teljesen elvarázsoljanak mindenkit e kicsi, de hihetetlenül erős kisugárzású térben. Itt az egymás mellett sorakozó legszebb terveket Lesznai saját szövegei, versei, naplórészletei egészítik ki, teljessé téve az élményt. E szoba hangulatát tovább erősíti, hogy a kiállítás látványtervezői és kivitelezői – a Lesznai művekkel valóban közös hangot találó – *Juhász Tibor* és *Koczka István* a pécsi Janus Pannonius Múzeumban található textiltervet festett szőnyeg formájában is kivitelezték. Meggyőződésünk, hogy a terem méltó módon reprezentálja, hogy Lesznai korának – máig érvényes – kiemelkedő iparművészeti tervezője volt, és a kiállítás idézetei, képei és fotói, és persze maguk a művek – a sok törekvésen és műfaji sokszínűségen túl – nem hagynak kétséget a látogatóban a felől, hogy maga a személyiség a pálya főműve, mert Lesznai a legnagyobbak közül való.

A kiállításra a Petőfi Irodalmi Múzeum gyűjteményi anyagain kívül az OSZK Kézirattára, a Magyar Nemzeti Galéria, a Zsidó Múzeum, a hatvani Hatvany Lajos Múzeum, a pécsi Janus Pannonius Múzeum és több magánygyűjtő kölcsönzött Lesznai alkotásokat és dokumentumokat.

Matuz Edit múzeumpedagógus az ifjú látogatóknak kék pillangóval díszített tarisznyákat készített ki, amelyekben Lesznaival kapcsolatos munkalapok, képek, ceruzák vannak. Ősszel az iskolaév kezdete után gyermekfoglalkozások is lesznek az Irodalmi Múzeumban. A kiállítás Budapesten november végéig látogatható. A Lesznai anyagot ezt követően a berlini Magyar Intézet várja majd 2007 januárjában.

A Petőfi Irodalmi Múzeumnak kiemelt szerep jut a Lesznai kutatásban, hiszen a múzeum Kézirattárában található húsz füzet. Ezek Lesznai Anna naplói, amelyek az 1912–1954 közötti időszakban íródtak, és néhány rövidebb közléstől eltekintve, máig publikálatlanok. Lesznai Anna naplófeljegyzései kora szellemi, történeti és persze személyes életének mintegy 1200 oldalas krónikáját adják. E megkerülhetetlen dokumentum 2006 őszén a Petőfi Irodalmi Múzeum és a Heves Megyei Múzeumok Igazgatóságának Hatvany Lajos Múzeuma kiadásában jelenik meg, emellett Szilágyi Judit rendezi sajtó alá Lesznai Anna szecessziós-szimbolikus meséinek a PIM Kézirattárában őrzött, publikálatlan, legszebb darabjait.

Az évfordulós események sorába illeszkedik az a konferencia, amelyet a Petőfi Irodalmi Múzeum és a Lesznai Anna Társaság rendez 2006. október 2–3-án. (L. *Konferenciák itthon* c. rovatunkat!)

Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy az évfordulós események alkalmából Budapestre látogat Lesznai Anna unokája *Jászi Péter,* aki részt vesz a konferencián, és megosztja velünk a családi legendárium történeteit, ezzel idézve fel nagymamája alakját. Ízelítőül néhány név az előadók sorából: *Bajkay Éva, Benedek Katalin, Csorba Csilla, Fehéri György, Földes Györgyi, Gantner Brigitta, Gellér Katalin, Horváth Rita, Jászi Péter, Korzim Erika, Lenkei Júlia, Margócsy Klára, Mihályi Gábor, Repiszky Tamás, Rozsics István, Simonovics Ildikó, Szilágyi Judit* és *Török Petra.* Természetesen a névsor még a közeljövőben bővülhet és változhat. A konferencia végleges programja, amelyet közönségprogramok kísérnek majd, szeptember második hetétől olvasható a PIM honlapján: **www.pim.hu**

Török Petra, torok.petra@t-online.hu

Sztárvilág a kabuki színházban

19. századi japán fametszetek a tokiói Nemzeti Színház gyűjteményéből

Iparművészeti Múzeum

2006. szeptember 12. – november 12.

Ne higgyük, hogy napjaink sztárkultusza újkeletű, vagy netán nyugati jelenség. Ami nekünk ma *Oroszlán Szonja* vagy *Csányi Sándor,* az a 19. századi japánoknak a kabuki színház sztárja volt. Mai életünket akaratlanul is kíséri – plakátokon, képes magazinokban és a televízió csatornáin – kedvenceink élete. A sztárok a tömegek figyelmét magukra vonzó emberek, akiket kedvelünk vagy elutasítunk, de akiket mi teszünk sztárrá, pár év múlva már a kultúrtörténet részei lesznek, s a róluk készült fotók, cikkek, plakátok, interjúk talán ugyanígy egy kiállításban bukkannak majd fel. Az Iparművészeti Múzeumban most bemutatásra kerülő fametszetek hajdan utcákon, szórakozóhelyeken is hirdették a kabuki színház előadásait, rajongók gyűjtötték, őrizték őket. Ma már egy egész korszakot jelenítenek meg, a parókakészítőtől a színészóriásig számtalan embert téve halhatatlanná, mert ami ma bulvár, holnap történelem...

Vajon kik lesznek a mai Magyarország színész sztárjai 2200-ban?

Szeptemberben, a színházi idény kezdetén, két hónapra beköltözik a színház az Iparművészeti Múzeumba. Nem is akármilyen színház ez, hiszen a 19. századi japán kabuki zenés-táncos előadásaival, történelmi-, szerelmi vagy a mindennapi élet ihlette darabjaival elevenedik meg a Múzeum falain. A tokiói Nemzeti Színház jóvoltából a kor híres előadásait, sztárjait népszerűsítő fametszetek mellett hangszerek, színházi kellékek és viseletek színesítik a kiállítást.

A tokiói Nemzeti Színház gazdag fametszet gyűjteményéből 41 kép érkezik a Japán Alapítvány támogatásával Budapestre, hogy a magyar közönség is megismerhesse a japán kultúra és művészet eme sajátos területét. Magyarországon a kabuki már nem teljesen ismeretlen terület a színházrajongók körében, azonban a szorosan a színházi világhoz kapcsolódó fametszetművészet még nem mutatkozott be kiállítás formájában.

Az Edo-kor (1603–1867) városi lakossága Tokióban, Oszakában a fellendülő gazdaságnak köszönhetően jövedelmének egyre nagyobb hányadát fordíthatta szórakozásra. A szórakozónegyedek és a színházak jelentették a közrangúak számára az elsődleges kikapcsolódási lehetőséget, s a „múlandó élvezetek világa" a képzőművészetben is jelentős teret kapott a fametszetek révén.

A kabuki színház sikertörténete az Edo-kor sajátos városi kultúrájának jelensége, a zenés-táncos előadások, a történelmi ihletésű darabok, a szerelmi történetek vagy a mindennapokból merített témák színpadi feldolgozása nagy népszerűségnek örvendett. Az egyes színészeket, sikeres szerepeiket, a színházi előadásokat a színes fametszetekkel hírdették, népszerűsítették a színházrajongók népes táborában: egyszerre töltötték be ezek a plakát, a „Pesti Est", a szórólap és a képes magazinok szerepét a korabeli Japánban. A kabuki kultúrának részei voltak az irodalmi körök, a kosztümöket megálmodó textilművészek, a paróka-készítő mesterek, a népes kiszolgáló személyzet, a teaházak és éttermek, valamint a művészek és a nyomatok terjesztői, így a színház és a bálványozott sztárok mellett az Edo-kori városlakók egész világát megismerhetjük a metszetek közvetítésével.

A fametszetek a 19. századi kabuki sztárok portréit, a legnépszerűbb előadásokat és szerepeket mutatják be, s megtekinthetjük a korabeli színházak épületeit, valamint a színházrajongó közönséget is. A nyomatok mellett hangszereket, színházi kellékeket, viseleteket is bemutatunk a tokiói gyűjteményből, érzékletessé varázsolva a kabuki világát. A kiállítótérben nagyméretű textilprinteken válik látványossá a színpad és a színház élénk, mozgalmas tere. A kabuki színház történetét és a fametszeteket információs táblákon és leporelló formájában ismertetjük magyar és angol nyelven. A gyerekeket és a fiatalokat külön az ő számukra készülő feliratokkal és vezetővel várjuk! A kiállítás ideje alatt változatos programokra hívjuk meg látogatóinkat!

A kiállítást a Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum rendezi. Kurátora: *Bincsik Mónika*

A kiállítást támogatja: Japán Alapítvány és a tokiói Nemzeti Színház

Luthertől a Bauhausig – Nemzeti kincsek Németországból

Budavári Palota, A épület, I. emeleti időszaki kiállítótér

2006. július 25 – 2006. október 15.

A Magyar Nemzeti Galéria számára készített adaptáció munkatársai: *Roland Enke* (Konferenz Nationaler Kultureinrichtungen) *Endrődi Gábor, Zwickl András* (Magyar Nemzeti Galéria)

Projektvezető: *Bettina Probst* (Konferenz Nationaler Kultureinrichtungen), *Sandra Thomas* (Konferenz Nationaler Kultureinrichtungen; asszisztens)

A Magyar Nemzeti Galéria a Konferenz Nationaler Kultureinrichtungen-nel együttműködve mutatja be a *Luthertől a Bauhausig. Nemzeti kincsek Németországból* című időszaki kiállítást. A Német-Magyar kulturális évad keretében 25 németországi múzeum és műgyűjtemény tárja a látogatók elé művészeti, természeti és tudományos kincseit a Budavári Palota újonnan megnyílt A épületében.

Németország kulturális kincseinek gazdagságát a tárlaton olyan központok gyűjteményei reprezentálják, mint Schwerin, Potsdam, Drezda, Weimar, Gotha, Eisenach, Wittenberg, Halle, Lipcse, valamint Chemnitz, Muskau és Branitz. A lutheri reformációtól a Bauhausig ívelő kulturális útvonal egyes állomásait pedig olyan művészek alkotásai fémjelzik mint *Johann Sebastian Bach, Caspar David Friedrich, Karl Schmidt-Rottluff, Johann Wolfgang Goethe, Friedrich Schiller, Johann Joachim Winckelmann, Max Klinger, Edvard Munch, Breuer Marcel* és *Moholy-Nagy László.*

A kultúrtörténeti tárlat nyolc tematikus egységben, mintegy 350 mű, festmények, szobrok, rajzok, irodalmi és zenei alkotások, ékszerek és tárgyritkaságok kiállításával kalauzolja a látogatókat az európai művészet- és kultúrtörténet ötszáz évén át.

A kiállításon megtekinthető *Nele Münchmeier Vándor, óvd a természetet!, Wörlitz, Sancoussi, Muskau és Branitz tájkertjei* című filmje.

A budapesti Magyar Nemzeti Galéria a második állomása a Nemzeti kincsek Németországból. Luthertől a Bauhausig című kiállításnak, amelyet első alkalommal 2005. szeptember 30. és 2006. január 8. között Bonnban, a Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland épületében mutattak be. A kiállítás, amely ötszáz év művészet- és kultúrtörténetét öleli fel, a német újraegyesítés tizenötödik évfordulójára jött létre az új szövetségi tartományok és Berlin 25 múzeumának és gyűjteményének közreműködésével. A résztvevő intézmények közül 23 egyúttal a Konferenz Nationaler Kultureinrichtungen (KNK, Nemzeti Kulturális Intézmények Konferenciája) nevű szervezetnek is tagja.

A rendezők tudatosan választották a nemzetiszocialisták által bezárt és elüldözött Bauhaust a kiállítás záró fejezetének témájául. Fontos volt és továbbra is fontos az a kérdés, hogy a nemzetiszocialisták rémuralma, illetve a művészeten és a kultúrán akkor elkövetett erőszak, valamint a háború és Németország kettéosztása után mi maradt még meg abból a kulturális örökségből, amelynek gyökerei a mai Németország keleti részében található területeken fekszenek. Mi maradt ebből a gazdag kulturális örökségből, amely a szerencsés korszakokban Európa bármely tájáról, Keletről vagy Nyugatról, Északról vagy Délről érkező hatásokat is képes volt összekötni?

A német egyesítés Európa nélkül elképzelhetetlen. Határainak megnyitásával Magyarország nagyban hozzájárult Németország újraegyesítéséhez, ezen túlmenően pedig Európa egységéhez is. Budapest éppen ezért különösen alkalmasnak tűnik a kiállítás Németországon kívüli bemutatására, amely ahhoz is hozzájárul, hogy a kölcsönös művészeti és kulturális hatások mellett bizonyságot szerezhessünk a két ország folyamatos történelmi kapcsolatairól.

„Van az álmatlanságnak, újra felidézésnek, történelmi szemléletnek egy foka, amely az élőnek csak árt, és aki végül tönkremegy miatta, akár egy emberről, egy népről vagy egy kultúráról van szó." Friedrich Nietzsche e szavainak profetikus jelentőséget tulajdonított. Az elmúlt században számtalan ember és egyedülálló kultúra jelentős része pusztult el. Az itt bemutatkozó gyűjtemények között sincs egy sem, amely a 20. század végzetes eseményeit sértetlenül átvészelte volna. A Bauhaus kiűzetése először Weimarból, majd Németországból nem a német kultúrtörténet végpontja, de olyan cezúrát jelent, amellyel naponta szembesülhetünk, és amelynek következményein nem fogunk egyhamar túllépni – sehol Németországban. A Nemzeti kincsek Németországból. Luthertől a Bauhausig című kiállítás azt mutatja be, hogy mivel járult hozzá Kelet-Németország ahhoz, amit egykor az egész világ „német kultúrának" nevezett. 1933-ban a „német" és „kultúra" szavak elszakadtak egymástól, és ellenkező jelentést kaptak. Ennek következménye volt Németország kettéválasztása is, amely politikai értelemben tizenöt évvel ezelőtt megszűnt. A kulturális újraegyesítéshez azonban szükség van a cezúráknak, de éppúgy a közös történelmi gyökereknek a felelevenítésére is.

Ebből az alkalomból a 2002-ben Halléban megalakult KNK tagjai ismét megnyitják kapuikat, és nem csupán kölcsönzőként, hanem a kiállítás társszervezőiként is.

Amikor Németország még több mint 270 kis államra szétforgácsolt nemzet volt, a kulturális egység eszméje költők, gondolkodók és művészek, illetve műveik tiszteletéből táplálkozott. Az emlékművek és nemzeti emlékhelyek által a kultúra gondoskodott és tanúbizonyságot tett egy széttagolt társadalom egységéről. Ennek a társadalmi összefüggésnek a különböző korszakokból származó emlékei – festmények, rajzok, szobrok, ékszerek és ritkaságok, irodalmi és zenei művek – nemzeti kulturális örökségként egyesülnek ebben a kiállításban. A művek a német kultúra egy eddig kevés figyelemre méltatott, újszerű topográfiai megközelítését szemléltetik, ezért a kiállítás fontos része a Kulturstiftung des Bundes (A Szövetségi Köztársaság Kulturális Alapítványa) által támogatott „Német egyesítés"-programnak.

Az egyesített Németország új tartományainak több mint húsz gyűjteményéből, a legszebb darabokból válogatott kiállítás nem csupán méretében múlja felül a korábbi hasonló vállalkozásokat. Az itt bemutatott kincsek egyfelől arról is tanúskodnak, hogy Németország keleti része kultúrtörténeti szempontból évszázadokon keresztül központi szerepet játszott. Ötszáz év alatt – Luthertől a Bauhausig – olyan impulzusok indultak innen, amelyek döntően befolyásoltákegész Európa művelődéstörténetét. Kiállításunk hozzájárul majd ahhoz, hogy ez a körülmény a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 ÁPR

Könyvvilág

Lesznai Anna

1021

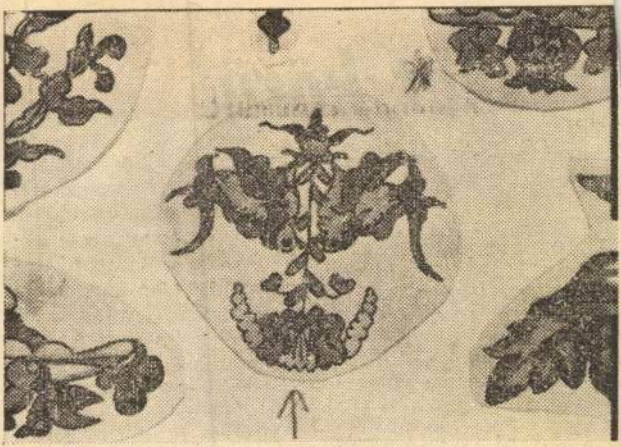

Lesznai Anna hímzése az iparművészről szóló monográfiából (Corvina)

...ívész...

...ványok, amelyek mai fel-
...adataink megoldásához
...nyújtanak segítséget.

Az angol Nicolaus Pevs-
...ner professzor és a nyugat-
...német Braun-Feldweg
...szintén professzor) köny-
...ve egymáshoz kapcsolódik.
Mondhatnám úgy is: kie-
...gészítik egymást. Vagy
...még pontosabban — hiszen
...a két kiadvány megjelen-
...etésével még korántsem
...örlesztettük tartozásunkat
...—, illeszkednek egymáshoz.
A modern formatervezés
...úttörői című kötetben
a technikai előrehaladást és az ipari forradalom hozta vívmányokat, de művészeti körképet ad a századfordulóról. A korabeli festészetet is elemezve tárja fel az ipari formatervezés gyökereit és szemlélteti az első mesterek törekvéseit. Braun—Feldweg formatervező; logikus tehát, hogy kevesebbet törődik a történelemmel, annál többet azokkal az elvi és gyakorlati kérdésekkel, amelyeket a nagyipari sériatermelés

1021

Lesznai Anna, festő-forma-textiltervező

1976. VI. 15. 18,30. Ka.

Esti Magazin.

- A tiz éve elhunyt Lesznai Annát, akit Ady barátjának nevezett, költőként ismerjük. A Nemzeti Galériában ma megnyilt és julius 31éig megnézhető kiállitásán, mint festő is bemutatkozott. Tárlatvezetőnk Illés György.

- Képeinek vibráló ragyogó szinei, derüs hangulata, egy különös, századfordulós magányérzet feloldási kisérlete. Ezek a képek tele vannak mesemotivumokkal, sőt, egész mesevilág kerekedik ki belőlük. Megelevenedik a népmesékbő és Lesznai Anna saját meséiből jól ismert Csodaország, a Meseerdő, az Üveghegy és itt vannak a Csodaország lakói is, a jőszivü királylány, az igazságot tévő kis pillangó, a beszélő virágok és fák.

Más képeken Lesznai Anna ecsete mintha, régi falusi vajákosok varázs-vesszejévé válna. Visszavarázsol egy már eltünőben lévő környezetet, tarka örömével és sejtelmes bánatával együtt. Sajátos báju népi életképek elevenednek meg a húsvétról, a táncmulatsdágról, a vásárról, a bandukoló parasztokról, a pihenő menyecskékről. Megfestette a hires körtvélyesi kertet is, a kastéllyal, a piros zsályákkal, a hatalmas gesztenyefákkal, ahol a gyermekkorát töltötte. Ahol annak idején Ady Endre és Balázs Béla is megfordult.

A kiállitás harmadik részében Lesznai Anna mint formatervező, mint textiltervező mutatkozik be. Szinpompás himzésterveiben a matyó formakincset, a szecessziós törekvésekkelötvözte össze. A párnák, a falikárpitok pedig tele vannak a rajongásig szeretett természet képeivel, a távolkelet stilizált virágmotivumaitól kezdve, a harangvirágig, a tulipánig.

1976. VI. 15. 18,30. Ka.

Esti Magazin.

- A tiz éve elhunyt Lesznai Annát, akit Ady barátjának nevezett, költőként ismerjük. A Nemzeti Galériában ma megnyilt és julius 31-ig megnézhető kiállításán, mint festő is bemutatkozott. Tárlatvezetőnk Illés György.

- Képeinek vibráló ragyogó szinei, derűs hangulata, egy különös, századfordulós magányérzet feloldási kisérlete. Ezek a képek tele vannak mesemotivumokkal, sőt, egész mesevilág kerekedik ki belőlük. Megelevenedik a népmesékbő és Lesznai Anna saját meséiből jól ismert Csodaország, a Meseerdő, az Üveghegy és itt vannak a Csodaország lakói is, a jószivü királylány, az igazságot tévő kis pillangó, a beszélő virágok és fák.

Más képeken Lesznai Anna eosete mintha, régi falusi vajákosok varázs-vesszejévő válna. Visszavarázsol egy már eltűnőben lévő környezetet, tarka örömével és sejtelmes bánatával együtt. Saját tos báju népi életképek elevenednek meg a húsvétről, a tánsmulatsdágról, a vásárról, a bandukoló parasztokról, a pihenő menyecskékről. Megfestette a hires körtvélyesi kertet is, a kastéllyal, a piros zsályákkal, a hatalmas gesztenyefákkal, ahol a gyermekkorát töltötte. Ahol annak idején Ady Endre és Balázs Béla is meg fordult.

A kiállitás harmadik részében Lesznai Anna mint formatervező, mint textiltervező mutatkozik be. Szinpompás himzésterveiben a matyó formakincset, a szecessziós törekvésekkelötvözte össze. A pérnák, a falikárpitok pedig tele vannak a rajongásig szeretett természet képeivel, a távolkelet stilizált virágmotivumaitól kezdve, a harangvirágig, a tulipánig.

1978.V.3o.Televizió 19.3o
TV Hiradó

- Az ünnepi könyvhét fővárosi rendezvényeire hivó számtalan meghivás közül azért fogadtuk el a Nemzeti Galériába szolót, mert itt együtt láthatjuk az eredeti müalkotásokat, és az ezekről szoló képzőművészeti kiadványokat. A Corvina Kiadó idén a könyvhétre egyebek mellett a Szőnyi István grafikáiból készitett mappát ajánlja. Ugyancsak a Corvina Kiadó jelentette meg az ünnepi könyvhétre a Müvészet 77 cimü albumot, amely az azonos nevü folyóirat tavalyi legjobb cikkeit gyüjti egybe. Az uj sorozat a müterem. Fintha László és Kokas Ignác müveit láthatjuk ezekben a könyvekben, mig a Lesznay képeskönyv a három évvel ezelőtti Galériabeli Lesznay Anna kiállitás anyagára emlékeztet, Lesznay Anna irásai mellett képeit és himzéseit láthatjuk. A Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalat az idei könyvhétre két uj könyvvel jelentkezett. Rácz Endre fotó gyüjteményével, Kidzsi egyébként a Szovjetunióbeli Onyega tó egyik sziget skanzene. A másik kötet a mai magyar müvészet sorozatban Schrammel Imre kerámikus művészetét mutatja be. Mai könyvheti tudósitásunkban müvészeti könyveket kerestünk. Ám az eredeti müveket a muzeumokban találtuk meg.

élvezői, kik gyönyörködni tudnak a díszítésben és az ábrázolás nélküli művészetben, még mindig ritkák.

Rá kell térnünk még a háziiparnak annak a válfajára, mely műipari termékek sokszorosítását tűzi ki célul. Ez a népművészettel igen laza kapcsolatban van és tisztán arra irányul, hogy a népnek mellékjövedelmet, a munkáltató művésznek vagy vállalkozónak pedig a városi szakmunkásnál olcsóbb és rendesen technikailag megbízhatóbb munkaerőt neveljen és biztosítson. Fontos, hogy az ily módon a nép kezére kerülő minták egészséges művészi alkotások legyenek és anyagszerű technikával készüljenek, hogy ne rontsák meg a nép helyes művészeti ösztönét.

Nehéz probléma, honnan szerezze be az iparművész a becsületes jó anyagot, színálló pamutot, selymet, mikor ilyen csak alig kapható kereskedések révén és az is fölöttébb drága, ami egyáltalán beszerezhető. Mégis, amennyire lehet, kerülni kell minden durva hibát ezen a téren is. Könnyen szakadó silány alapszövetekre munkát fecsérelni és mosócélokra színehagyó pamutot, műselymet alkalmazni, vagy olyan fonalat adni a parasztmunkásnő kezére, mely, ha szabadban dolgozik, ujjai között fakul el, demoralizáló hatású lehet az egész vidék népművészetére. Bár művészi, jó minták készítése magában véve nem káros népművészeti szempontból, mégis helyesebb, ha ilyen irányú háziipart olyan vidéken honosítunk meg, hol nincs, vagy már nincs bennszülött fejlett népművészet. Először is huzamos munkáltatás mellett lehetetlen, hogy ne befolyásolja a műipar a népművészetet, főleg, ha anyagi előnyökkel jár. Másodszor pedig a művészetmentes vidéken esetleg ízlésfejlesztő, munkára serkentő hatású lehet a meghonosodó műipar. Saját tapasztalatból tudom, hogy oly vidéken, melyen már a nyomtatott minta majdnem teljesen kiszorította a hímzést, újabban, mióta ott terveim nyomán dolgozgat az asszonynép, egész érdekes, saját rajzú vagy legalább saját ízlésük szerint átalakított díszű, hímzett szélű kendőket viselnek a lányok.

A munkáltató iparművész szempontjából, ki híven akarja reprodukáltatni saját művét is, előnyösebb, ha oly vidéken dolgoztat, hol nem honos semmi nagyon fejlett sajátos népművészet, mert az önálló iniciatívájú parasztasszony majdnem képtelen a tőle idegen minta másolására. Ugyanaz a minta, melyet csekély hímzési tradiciójú felsőzempléni faluban híven és egyenletesen lemásolnak, önkényesen átszínezve, sőt néha átrajzolva kerül ki a mezőkövesdi munkásnő kezéből.

Amint népművészeti szempontból mellőzendők az áltechnikák, úgy mellőzendő másrészt háziipari szempontból a túlságos megerőltetést okozó, szemrontó technikák meghonosítása.

A háziipar és népművészet teljesen külön, sajátos lényegű, de gazdasági fejlődés által egymásra utalt munkaterek, melyek ha kellő megkülönböztetéssel, egymás határainak kellő megbecsülésével működnek együtt, eredményesen szolgálhatják a nemzeti kultúrát

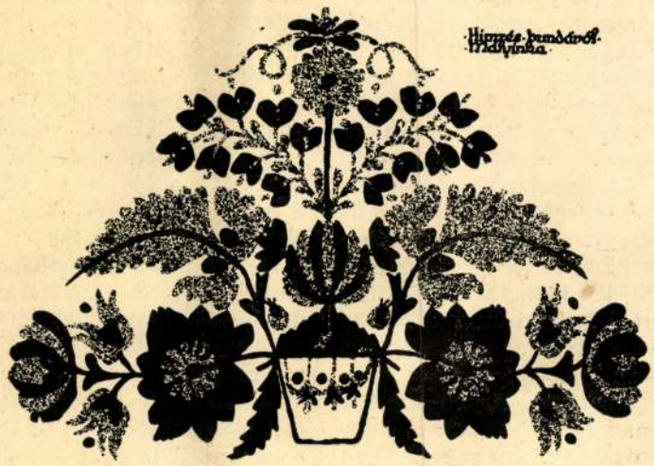

Borsodmegyei hímzés. Art paysan hongrois. — Broderie.

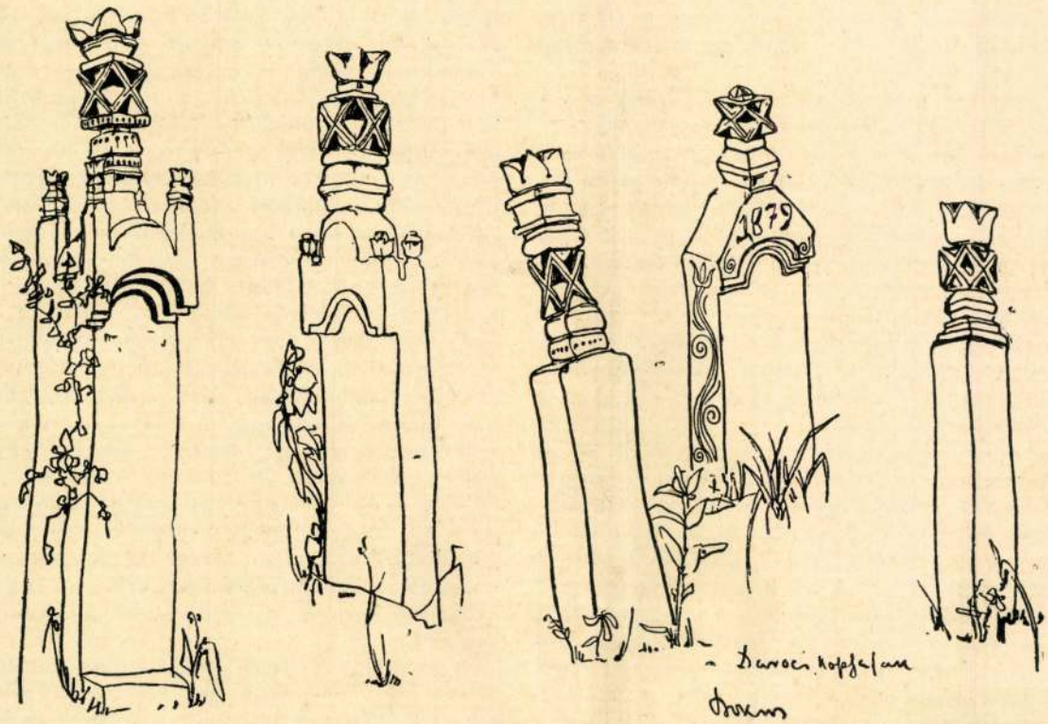

Daróczi kopjafák.

Art paysan hongrois. — Colonnes funéraires.

nyok közt is önnön eredő forrásaiból, a nép művészetalkotó játékösztönéből élhessen és fejlődhessék tovább. Ez az anyagi támogatás és erkölcsi méltánylás, hiszem, elég erős segítője volna a száz és ezer évek óta kiapadhatatlan népművészeti forrásnak.

Különös szeretettel kellene megfigyelni és buzdítani már a kis iskolásleányok hímzési munkáit is. Olyan vidékeken, hol eredeti népművészet gyökeredzik, nem szabadna semmiféle bazár- vagy idegen mintát terjeszteni, semmiféle sablonos technikát tanítani az iskolában: a kisleányokra kellene bízni, hogy a kézimunkára szánt időben milyen saját kigondolású mintát akarnak varrni a helyben ismert technikával. Rajzra kellene buzdítani a gyermekeket; papirost, színes plajbászt osztogatni közöttük. Hogy mire képesek a falusi lánykák, ezt az ismert öcsényi és decsi páratlan színdús és helyes díszítőösztönnel készült gyermekrajzok mutatják. Ezek nem iskolában tanult díszítések, hanem mint az öröklött, helyi tradiciókban született, friss és romlatlan gyermeki képzeletnek alkotásai. Éppen ezért a helyes rajztanításnak mentül kevesebb kritizálásra kell szorítkoznia és főleg az önálló rajzolásra buzdításban érvényesülhet. Az egyes vidékeken és falvakban, hol sok a népművészettel foglalkozó nő, időről időre kiállításokat kellene rendezni számukra, melyeken elsősorban saját vidékükről származó régi és új kitűnő munkákat lehetne ismertetni és néha egy-egy valóban szép keleti, jó időből származó régi külföldi, vagy akár kiváló modern műipari termék (esetleg a technikát pontosan feltüntető reprodukció) kerülne bemutatásra. A korban, vérben és kultúrfokban idegen munkák puszta látása nem vezethet káros utánzásra, ha anyagi eredménnyel nem kecsegtet a másolásuk. De megindíthatja és önálló munkára ösztönözheti az alkotó fantáziát. A mult példája, Beatrix királynő által behozott olasz és a török uralom által terjesztett keleti motivumok termékenyítő beolvasztása népművészetünkbe, bizonyítja ezt. Amit önként, művészi intenciója által vezetve asszimilál a nép, a gyermek, ez nem holt utánzás, hanem anyaggyüjtés.

De bármily egyszerüek is az itt felsorolt módok a népművészet felkarolására, nagy akadályba ütköznek. Majdnem kizárólag elméleten nevekedett kultúrrétegeinknek oly kevés a szemműveltsége és oly felületesen lanyha az esztétikai érdeklődése, hogy mindenekelőtt szemmel gyönyörködni és helyes kritikával vásárolni tudó közönséget kellene nevelnünk önmagunkból. Vannak sokan Magyarországon, kik képtárakat élveznek, mert értelmiségüket izgatja az ábrázolt tárgy és az ábrázolás. De szinek és formák ösztönös és örömteli

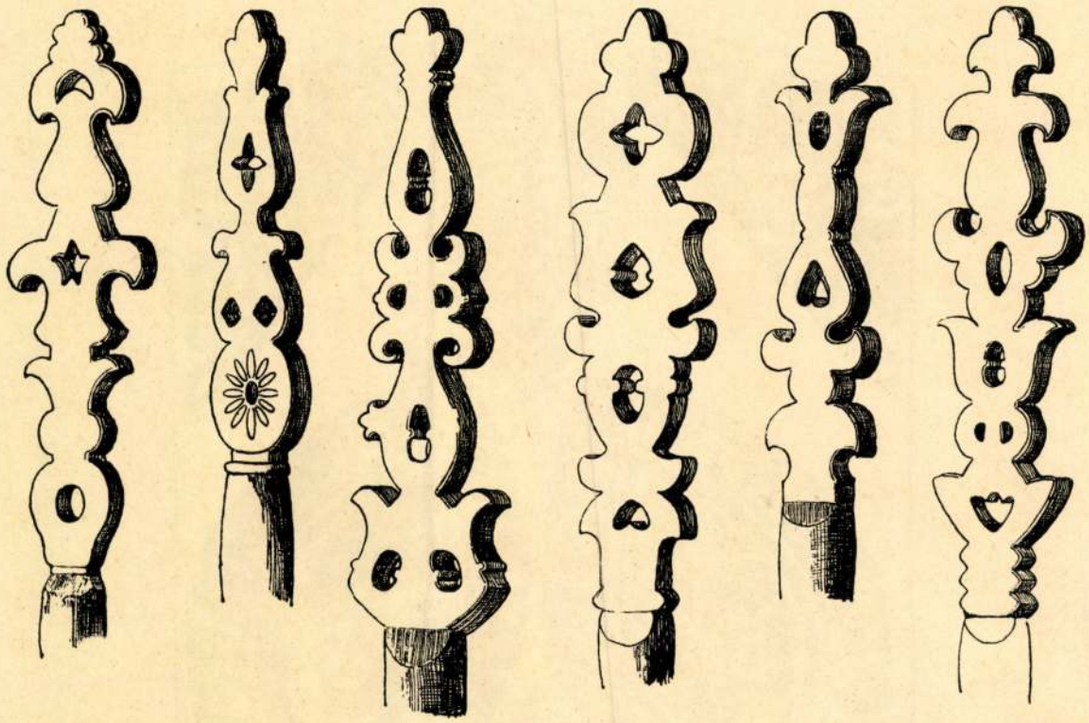

Szepesi magyar kanalak.

Art paysan hongrois. — Manches de cuillères ornées.

intelligenciájának és kultúrájának minéműségét művészetében, és jó munka csak az lehet, amiben valaki teljes lehetőségeinek egzaltált művét iparkodik megteremteni. Az ilyen szellemi öncsonkítás útján létrejött népies minták, erőszakolt népies újdonságok annál veszélyesebbek, mennél több bennük a látszólagos hasonlatosság a helybeli iparművészettel. Egészségtelen zavart okoznak az iskolázatlan szemű átlagvevő ízlésében. Ami őrá nézve vonzó és hízelgő bennük, az éppen titkos polgári vonásuk, ami megfosztja őket eredetiségüktől — és a nyárspolgári ízlés elégedetten konstatálja róluk „lám, ez népművészet és mégis mennyire beleillik interiörömbe". A paraszti munkás pedig látván az ilyen mondvacsinált népies munkák kelendőségét és rendesen könnyebben előállítható technikáját, takarékosabb rajzát, szívesen megnyugszik az urak ízlésében s ezen a módon tévútra vezetteti legjobb ösztöneit. Ilyen munkák észrevétlenül lopódznak be a divatba s a látszólagos megszokottság segélyével könnyen honosodnak meg.

De ha a háziiparilag űzött népművészet csupán többé-kevésbbé hű utánzásra van utalva, a magára hagyott népművészet pedig a gazdasági viszonyok által tagadhatatlanul mindinkább háttérbe szorul, milyen úton várható a jövőben megújhodás? Nem adatott-e semmi eszköz a népművészet értékét megbecsülő társadalomnak annak fejlesztésére?

Csodálatosképpen, az oly gyakran káros hatású háziiparnak juthatna mégis főszerepe ebben a népművészetet óvó és ápoló munkában. Elsősorban érvényesülhet a fennemlített tradició és munkálkodási nivó megőrzésében. Helyes kritikával megóvhatná a népet rossz gyári mintáktól és szoktathatná kipróbált jó anyagok értékelésére. Azáltal, hogy csupán jól megválasztott mintájú és gondos kivitelű munkáknak szerezne piacot, jóvátehetné tévedéseit, bűneit és ismét helyes ízlésmértékre szorítaná a népet. Az anyagi előnyökkel járó állandó művészi elfoglaltság, erőszakos külső utasítás nélkül, a népből fakadó újításokat eredményezne úgy a technika, mint a minták terén. Persze, ez nem hirtelen támadt új divat, de a századok óta fokonkénti, lassú, alig észlelhető fejlődés folytatása volna. A háziipari központok feladata lehetne intelligens és szakértő vevőpublikum nevelése. Dicsérettel és államilag vagy megyeileg kitüzött, művészek által ellenőrzött díjakkal kellene a legjobb munkát jutalmazni, fokozott erkölcsi és anyagi méltánylásban részesíteni azokat a törekvéseket, melyek a népből eredt újítást mutatnak fel. Egyáltalában alkalmat és lehetőséget kell nyujtani arra, hogy a népművészet a mai nehéz gazdasági viszo-

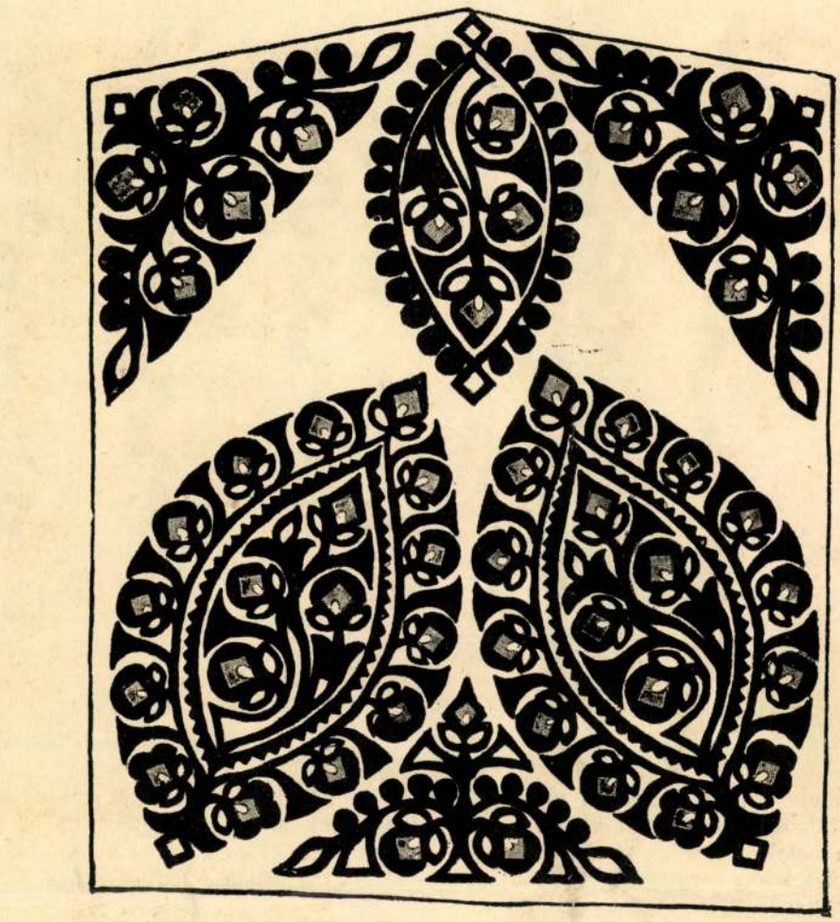

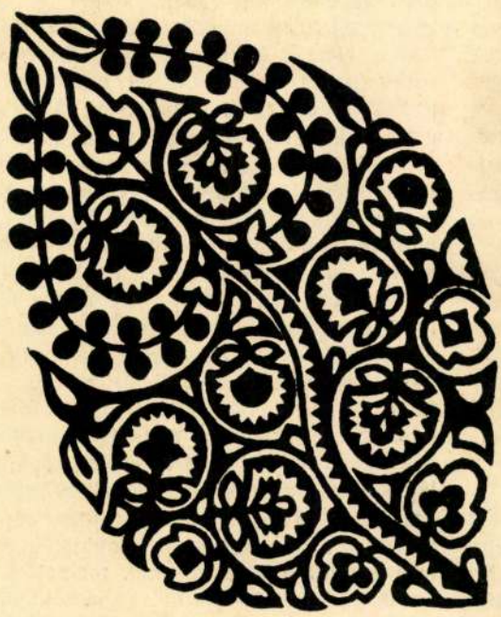

Körösfői szűrdíszítések.

Art paysan hongrois. — Motifs d'ornamentation de Körösfő.

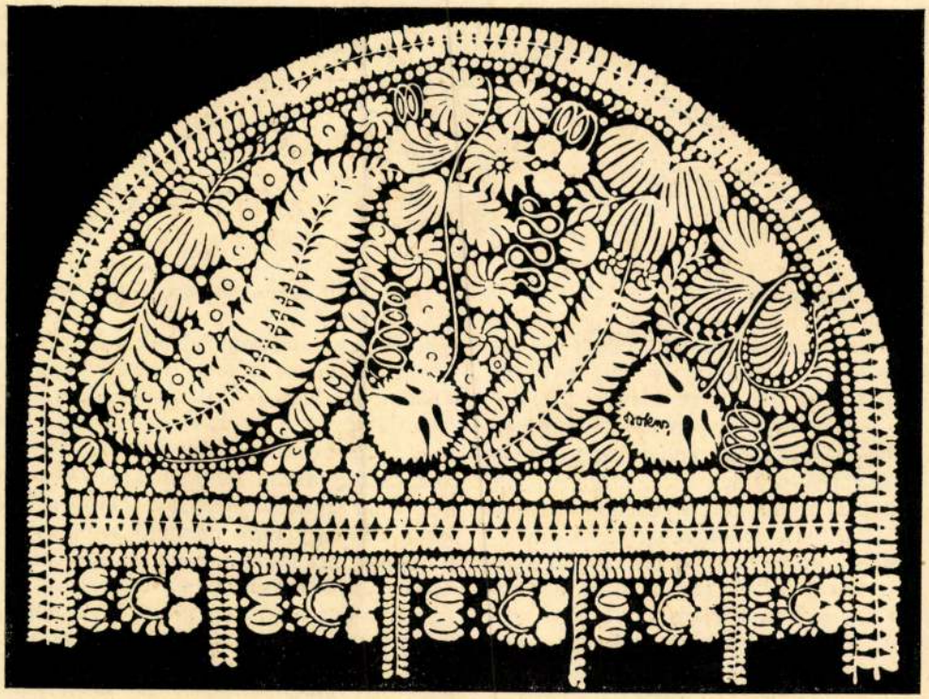

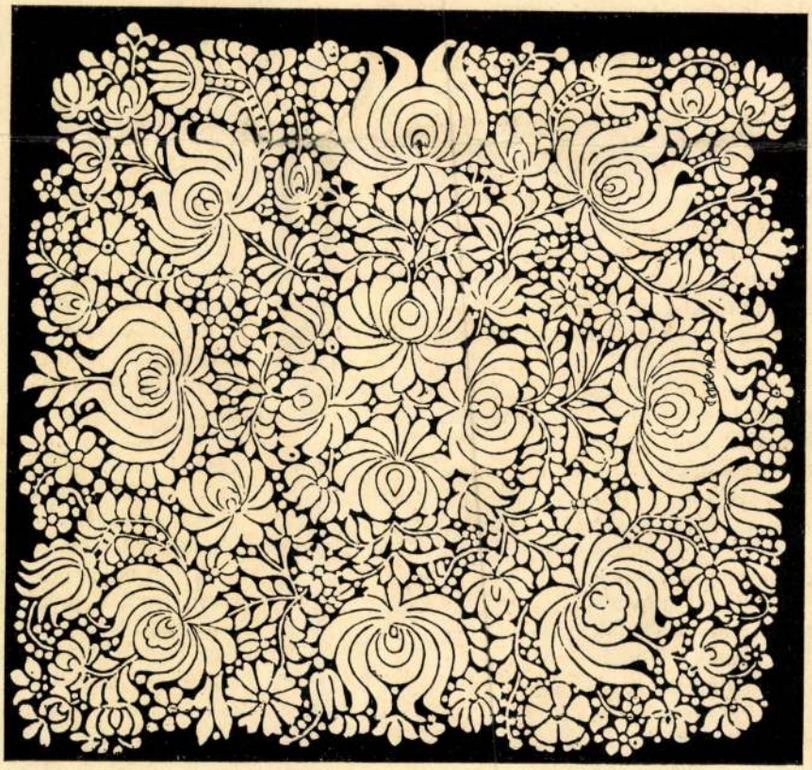

Mezőkövesdi hímzésminták.

Art paysan hongrois. — Broderies de Mezőkövesd.

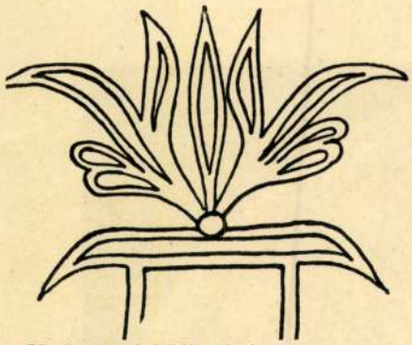

Gömörmegyei falidíszítések.

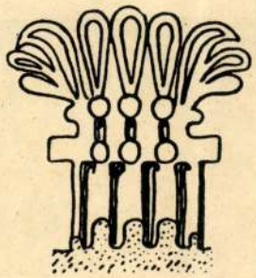

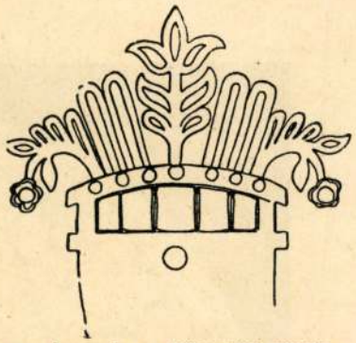

Art paysan hongrois. — Décoration murale.

polgáriasodott, szalonképessé vedlett mezőkövesdi terítőktől, párnáktól és függönyöktől. Vannak ott bordó árnyalatra tompítottak, dohányzóba valók, halvány- és sötétlila nüanszokba játszók újszabású ruhát viselő és regényt olvasó hölgyek számára, aranysárgák, bronzszínüek és egyéb, önkényesen módosított színezésű „háziipari népművészet". Bizony elsilányosodott portéka ez mind, mert az eredetileg színértékeik által tagolt és kiegyensúlyozott minták nehézkes, egyhangú, értelmetlen foltokká válnak, mihelyt megfosztják őket sajátos színezésüktől, kompozíciójuknak lényeges és szerves tényezőjétől. Már új anyagot vagy technikát párosítani régi mintával is veszélyes és kevés sikerrel kecsegtető kisérlet, de valódi barbarizmus felbontani azt a majdnem felbonthatatlan egységet, mely a rajznak és a színnek kölcsönös egymásra hatásában rejlik. Ilyet legföljebb az alkotóművész engedhet meg magának a maga művével szemben, melynek belső törvényeit magában és egyéniségében hordja, s az új színre hangolt minta mint egyenértékű új alkotás születhetik meg benne. De idegen művész vagy éppen felületes laikus ilyen beavatkozása épp oly bűn, mintha valaki kiadná bármely költő verseit átidomított ritmussal vagy szavakkal.

A mezőkövesdi hímzésekkel történő visszaélésekre utaltunk, kell hogy olyan példát is említsünk, mely látszólag meghazudtolja állításunkat, a pozsonyi háziipart. A pozsonyi háziipar termékei túlnyomó átlagukban ízlésesek és jók, bár ott szintén modern kelmékre és célokra alkalmazzák a régi mintákat. Ennek a látszólagos elvbeli ellenmondásnak több gyakorlati magyarázata, enyhítő körülménye van. Elsősorban Pozsony, Trencsén és Nyitra vidékén honos minták úgy rajzban, mint színben gyengédebbek és semlegesebbek, mint pl. a mezőkövesdi munkák és mint ilyenek önként jobban alkalmazkodnak a rájuk rótt modern célokhoz. Sok közöttük a fehér, egyszínű vagy kétszínű minta. Természetes, hogy két színnek egymáshoz és a gyakran geometrikus vagy kevéssé bonyolult ágacskamintához való egyensúlyát könnyebb egy más, hasonló színharmóniával pótolni, mint a színpompás mezőkövesdi kötény szivárványszerű vibrálását, mely leköti és mintegy mintává foglalja komplikált színhálójával a gyakran kusza és realisztikusan nyers rajzot. A pozsonyvidéki mintákban fel-feltünik a nyugateurópai, sőt néha barokkos és biedermeieres elem is. Mindezek kapcsolatot teremtenek az iskolázott tervező lelkével s megkönnyítik a beavatkozást. Mennél eredetibb, mennél primitívebb a népművészet, annál óvatosabban kell kezelni annak termékeit. S az, hogy Pozsonyban jóízlésű emberek szép eredményeket érnek el a szelid pozsonyi népművészet óvatos felhasználásával (még szövetet és ingszabást is gondosan megőriznek, ahol csak lehet), nem dönti meg azt az alapigazságot, hogy népművészetet igenis lehet alkalmazni háziipari célokra, de azt háziipari célok szolgálatában megerőszakolni sohasem szabad, különben nemcsak etnográfiai érdekessége, de benső művészi lényege is menthetetlenül elvész. — Bár az átszínezésnél talán kevésbbé erőszakos, de szintén egészségtelen művészi eljárás az új népies minták készítése. Ezek sohasem lehetnek igazán őszinték, mert míg a nép tudása legjavát adja látszólag primitív, de valóban régi kultúrájú művészi termékeiben, az iskolázott rajzoló mindig valami akart önlefokozással, álnaivitással fog népies mintát alkotni. Hamis és félszeg műfajt teremt, mert senki sem tagadhatja meg önmagát,

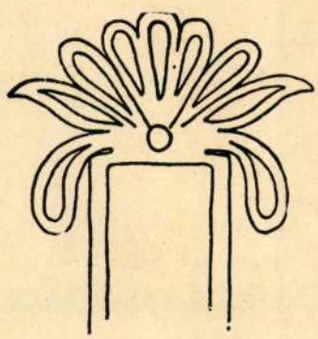

Gömörmegyei falidíszítés.
Décoration murale.

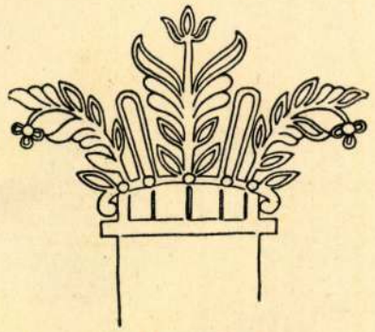

Gömörmegyei falidíszítések.

Art paysan hongrois. — Décoration murale.

szeretet és asszonyi ambició háziipart szervezett a népművészeti tárgyak előállításából. Ha ez alapos szakbeli ismerettel és pietással történik, akkor a népművészetre közömbös, sőt bizonyos fokig buzdító hatású is. De ennek teljes pusztulását jelenti abban a gyakori esetben, amikor a dolgoztató és irányító személyek megfeledkeznek arról, hogy népművészet és háziipar között csupán külső és mesterséges összefüggések vannak.

A háziipar azon neméről, mely csupán hasznos, könnyen eladható ipari tárgyak előállításával foglalkozik, ezen a helyen nincs mondanivalónk. Bennünket éppen a veszélyes terület érdekel, melyen a háziipar a népművészettel jut gyakorlati érintkezésbe; hol háziiparilag munkált népművészetről vagy pedig (és ez csak közvetett vonatkozásban van a népművészettel) egyéni művészi munkákról van szó, melyek sokszorosítás céljából kerülnek a nép kezébe. Gyakoriságánál fogva az előbbi esetnek jutott a sokkal nagyobb fontosság. Mindenképpen az válhatik válságosabbá a népművészetre.

A népművészet háziiparosítását azzal szokták kezdeni, hogy az egyes családokban fennmaradt, esetleg helyi divatját multa öltözékeket, cserepeket, hímzett és szövött műtárgyakat összszevásárolják és a népet buzdítják hasonlók tömeges készítésére és értékesítésére. Ez magában véve nem helytelen eljárás, sőt mivel a falvakba is behatoló olcsó és divatos árú sok helyen könnyen lejárattathatná a helyben dívó népművészetet, bizonyos tradició-fenntartó jó hatása is van. Ebben az irányban kell kezelni és fejleszteni a háziiparilag készített népi művészetet: elsősorban régi mintáknak hűséges utánzatával, csipkéknek, hímzéseknek rajzban, színben és anyagban pontos másolatával. Ez, ha nem is fejleszti mindenkor a népművészetet, de kenyeret ad a népnek, s ilyen módon háziipari rendeltetésének megfelel. Másfelől pedig annyiban szolgálja a népművészetet, hogy anyaguknál fogva romlandó műtárgyakat sokszorosít, megőrzi szépségüket és foglalkoztatja a nép művészeti hajlamát, ébren tartja technikai készségét új, spontán művészeti ösztönök felbuzdulásának esetére. Vannak vidékek Felsőmagyarországon, hol az amerikai divat majdnem teljesen elfelejttette volt az asszonyokkal régi mintáikat és hímzési készségöket, s ösmerek újabban háziiparilag felkarolt falvakat, melyekben az eladási remény ismét felvirágoztatta legalább a bámulatos régi kézügyességet.

Természetesen ennek a háziiparilag ápolt tradiciónak igen csekély a kereskedelmi piaca. Városi használati cikkekre kell alkalmazni a népies díszítést, hogy tömegesen eladhatóvá legyen. Ezen a ponton válik kényessé a háziiparrá vedlett népművészet kérdése. Minden művészi produktumnak főbecse ugyanis egységes voltában és benső kiegyensúlyozottságában rejlik. Rajz, szín, technika, anyag, a díszített tárgy rendeltetése maga is, szoros összhangot alkotnak — s bármely tényező megbolygatása felbillentheti a benső egyensúlyt. Nehéz házivászonra vagy selyemre varrott mezőkövesdi minta összeforrott tömör alapszövetével, és gyökértelenné, kellemetlenül libegővé válik, mihelyt áttetsző modern nyári batisztblúzok díszéül kell hogy szolgáljon. Színe élénk, napszomjas voltánál fogva ritkán alkalmas városi utcai ruhákra és a bérlakások szürke hangulatába. Ezért nyúl bele hatalmaskodó kézzel a háziiparfejlesztők jóakaratú, de durva keze a népművészet finom és rejtelmes szálaiba. A forgalmas utcák kirakatai hemzsegnek megszelidített, meg-

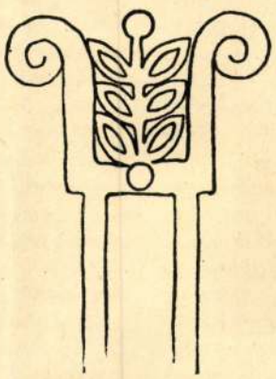

Gömörmegyei falidíszítés.
Décoration murale.

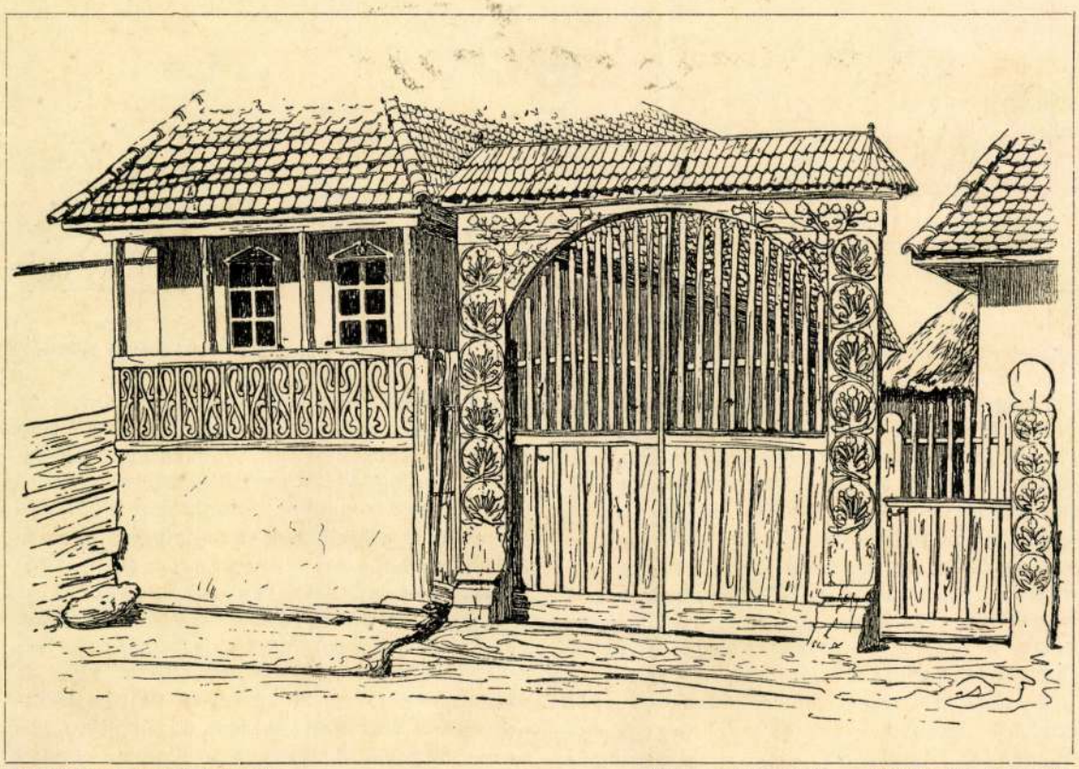

Galambbugos kapu. Gyalokuta.

Art paysan hongrois. — Portail en bois sculpté.

LESZNAI ANNA: HÁZIIPAR ÉS NÉPMŰVÉSZET.

Háziipar és népművészet; ezeket az elnevezéseket sokszor egyértékűeknek és egyértelműeknek tekinti a felületes köznapi beszéd. Pedig merőben különböző fogalmak rejlenek alattuk, melyeknek felcserélése végveszedelemmel fenyegeti a népművészetet. Mindenképpen mellőzendő tehát ezeknek a szavaknak olyan használata, mely elősegíti a káros értelmi eltolódásokat.

Háziipar minden házilag és családi kereten belül végzett ipari termelés. Népművészettel egyéb közössége nincsen, mint hogy ennek produktumai szintén házilag készülnek és esetleg eladásra alkalmasak. Ezt azonban bármely más képzőművészeti produktumról szintén elmondhatnánk s ha megelégszünk ezzel a felületes meghatározással, bármely festő képei is a háziipar gyüjtőfogalma alá kerülhetnek. A lényeges különbség háziipar és népművészet között rögtön tisztázódik, ha a kétféle tevékenység indokait és eredetét vizsgáljuk.

A háziipar kivétel nélkül pénzszerzési szándékon vagy kényszerüségen alapszik. Kényszerüségen, mint a régi háziasszonyok ezer apró mesterkedése (faggyugyertya-mártogatás, síma vásznak szövése stb.), mely kereskedelmi úton hozzá nem férhető, vagy igen drágán kapható szükségleti tárgyak előállítására szorítkozott. Pénzszerzési szándékból foglalkozik a nép bizonyos vidékeken harisnyaszövéssel, facipő- vagy kosárkészítéssel. Az ilyen célból előállított tárgyak munkálásának oka kizárólagosan az eladhatóság reménye. A népművészetnek kezdete ellenben mindenütt azt mutatja, hogy a nép saját gyönyörüségére és kizárólag fényűzési és esztétikai hajlamosságának kielégítésére teremtett tetszetős, ékes tárgyakat, melyeknek kereskedelembe bocsáthatóságáról fogalma sem volt. Némely elmaradt vidéken ma is csodálkozással fogadja, sőt visszautasítja azt az ajánlatot, hogy pruszlikját vagy festett tányérját adja el.

Igaz, hogy utóbbi években, amióta az ízlés és divat a népművészet felé fordult, igen gyakran használták fel a népnek díszítőművészeti tehetségét pénzszerzésre. Ember-

Magyar Iparművészet
1913.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Lesznai Anna
FILM SZÍNHÁZ MUZSIKA
1965 JUL 16

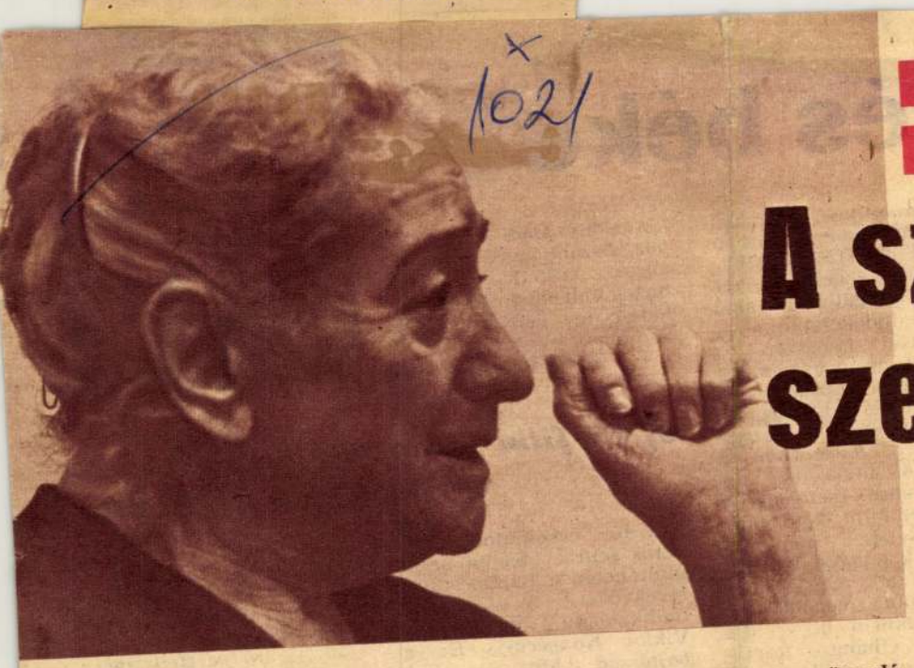

BESZÉLGETÉSEK A MŰVÉSZETRŐL

A szépség szerelmese

HAZALÁTOGATOTT AZ ÍRÓ, KÖLTŐ ÉS FESTŐ LESZNAI ANNA

Mit is írt róla Ady az Ifjú karok kikötőjének ciklusa fölé? *»Lesznai Annának, ennek a nagyszerű nőnek, de sokkal inkább valakinek és nőnél különb s nagyszerű embernek . . .«*

S most itt ülök vele szemben a Gellért Szállóban. Férje *Gergely Tibor*, a neves festőművész hallgatja beszélgetésünket. *Lesznai Anna* nyolcvanévesen, fehér hajjal, de a fiatalokat megcsúfoló töretlen hittel látogatott haza Amerikából — örülni az életnek. Hirtelen eleven valósággá vált itthon is, hiszen a több évtizedes távollét után már már legendának maradt meg nekünk.

Költő, író, festő . . . A Nyugat legrégibb gárdájából való. Két ízben is emigrált Magyarországból. A Tanácsköztársaság bukása után Bécsbe ment tizenegy évre, akkor *Jászi Oszkár* felesége volt. 1939-ben Amerikába utazott, hogy fiait, a Jászi fiúkat meglátogassa. A háború kitört, és Lesznai Anna nem jött többé haza.

Mit csinált ennyi év alatt? Egy kötetre való verset most hozott magával. Akad közte kiadatlan is. S befejezte hatalmas regényét, amelyet a Szépirodalmi Kiadó jelentet meg.

— Én a Béke és pusztulás címet szántam neki — mondja —, *de a kiadóval végül abban egyeztünk meg, hogy »Kezdetben volt a kert« lesz. Nagyapám korától kezdve, 1870-től 1922-ig játszódik, felvidéki pátriámban. A régi dzsentri-világ szertefoszlásáról szól.*

Egyéni stílusa választékos társalgási modorában is megmutatkozik. Hogyan őrizte meg ilyen épen szép magyar beszédét?

— Voltaképpen sosem tanultam meg igazán jól angolul, mert azon igyekeztem, hogy mindig magyarul gondolkozzak. Ez a lényeg.

S a Magyarok Világszövetsége jóvoltából minden új magyar könyv eljut hozzá. *Juhásztól Vácziig* minden költőnket ismeri, sok verset kívülről is tud. Amerikában nemcsak írt meg festett, hanem tanított is. Festeni, hímezni, Boston mellett és New Yorkban.

Tanításának lényege mindig az, hogy megszerettesse a jó művészetet.

— Azt magyaráztam növendékeimnek, hogy nem elegendő, ha ismerjük a természet törvényeit: át is kell élni őket. A művésznek a természetet nem utánoznia kell, hanem újjáteremtenie. A művészet afféle szerelmi aktus a művész és a külvilág, az én és a nem-én között. Feleljen az élet alapvető kérdéseire. Ezek egyszersmind az emberi magatartás kérdései is.

Elgondolkodón folytatja:

— A jó művészetben az a fontos, hogy az alkotás egyöntetű legyen, organikusan növekedjék, formálódjék. Életbölcseletünknek is ez a tulajdonsága. Kell, hogy hitünknek, életcélunknak egy középpontja legyen. Az én központi elgondolásom az, hogy az életben a magány a legkeservesebb. Ezért kerestem mindig az emberekkel az érintkezést. Azt, hogy egy emberrel összeolvadjak. Két ember együtteséből másokkal is további szálak szövődnek. Tudom, ez asszonyos filozófia. Mintha a szerelem kiterjesztése volna az egész életre.

— A magány problémája világszerte irodalmi téma is . . .

— Ez igaz — feleli. *— Azért, mert a magány égető kérdés. Azért vált azzá, mert ma túlságosan könnyedén kezelik, nem néznek a mélyére. A barátság nem igazi barátság. A szerelem nem igazi szerelem. A magány kérdése a közügyekbe is behatol. Mert nem közömbös az, hogy szeretjük-e munkánkat, szeretjük-e, amit csinálunk. Még a tárgyakat is szeretnünk kell. Mallarmé írta egyszer valakinek:* »Keressen nővéremnek lakást, régi bútorokkal, mert ő beteges és nincs ereje ahhoz, hogy életet és élményeket adjon környezetének . . .« *A környezetnek szaturálva kell lenni élettel. Az új bútorok még nem élnek. Persze, ha valakinek ereje van hozzá, akkor az új környezetben új életet is kezdhet.*

Ezt a filozófiát a természetre is kiterjeszti. Ezért kezdett el festeni.

— Gyermekkorunkban gyönyörű kertünk volt. Ezt idézem könyvem címében. Kerten belül és kerten kívül volt az én világom. Fájlaltam, hogy a virágok elhervadnak, a dolgok elmúlnak. Lefestettem őket, mert viszonylagos öröklétet kerestem. Hogy megmaradjon, ami szép, amit szeretek.

— Mit érez önmaga számára az igazinak: a festést-e vagy az írást?

— Ebben a tekintetben sosem tudtam monogám lenni. A festés nekem pihenés. Nem oly égető, komoly szükséglet, mint az írás. De egyik nélkül nincs meg a másik.

— A mai festők közül kit szeret?

— Számomra Picasso a legnagyobb a ma élők közül. Ami a modern festészetet illeti: Amerikában ismerkedtem meg a nonfiguratívokkal. Őszinte emberi élményből fakadó, érdekes műveket láttam. Ez a stílus az utánzó művészet természetes reakciójaként született. De aztán valahogyan elsekélyesedett.

— Lesznai Anna, a meseíró, milyennek látja a mai kor meséjét?

— Nemrég olvastam Szabó Magda mesekönyvét: rendkívül tetszett. Egyébként mai mese alig akad. De hiszek a jövőjében. A mese az emberi agy örök funkciója. A mese megint fontossá válik, ha az ember túl akar menni önmagán, fontossá válik számára, amit nem tud. A mese többnyire az élet és a halál legfőbb kérdésének megoldásáról szól. Én sokat meséltem, nemcsak írásban, hanem szóban is.

Egyik régi, szép emlékét eleveníti föl. Az egykor híres vasárnapi társaságról beszél.

— Balázs Béla Naphegy utcai otthonában találkoztunk. Hogy kik? Lukács György, Fülep Lajos, Ritóok Emma, Mannheim Károly, Hauser Arnold és még néhányan. Az volt az elképzelésünk, hogy a barátságot meg a beszélgetést filozófiai magaslatra emeljük. Minden olvasmányunkról és élményünkről beszámoltunk egymásnak. Felejthetetlen együttlétek voltak ezek . . .

— Milyen érzés ennyi év után ismét viszontlátni Magyarországot?

— Gyönyörű és fájdalmas. Elszomorít, hogy az elszalasztott éveket nem kapom többé vissza . . .

Gách Marianne

Háború és béke

Tolsztoj hatalmas művét *Makai Imre* fordításának felhasználásával Barlay Gusztáv alkalmazta és rendezte tíz órában rádióra.

A rádió nyújtotta időbeli színészi és technikai lehetőségek felhasználásával az alkotók célként tűzhetik maguk elé, hogy maradéktalanul és híven tolmácsolják az egész művet. Vezetheti az alkotókat olyan szándék is, hogy kedvet ébresszenek az eredeti elolvasására. És teremthetnek a műből egyetlen gondolatkört kiragadva önálló rádiódrámát is. *Barlay Gusztáv* felfogásában mindhárom elképzelés helyet kap, de egyik sem érvényesül hiánytalanul.

A rádióváltozat követi a tolsztoji mű cselekményét, de nem sugallja igazán végső tanulságait arról, hogy az emberi élet értelme a mások boldogságáért élni, célja pedig az élet megváltoztatása, aminek alapjaként az embernek először önmagának kell jónak lennie.

A feldolgozásban hangsúlyát és jelentőségét vesztette a nép ábrázolása, Karatajev fatalizmusa és Scserbatij aktivitása egyaránt. Pedig kettejük összegezése adja Tolsztoj szerint az orosz parasztságot, ennek életfelfogását és a benne feszülő energiákat. Ugyanígy adja Andrej és Pierre tolsztoji összegezése az orosz nemességben rejlő értékeket és lehetőségeket. De a rádióváltozat nem veszi eléggé tudomásul, hogy Andrej és Pierre valójában egyetlen személyiségnek, Tolsztoj lelkének kettős megtestesülése, akik azonosan fejlődnek és jutnak el a cselekvésig.

A feldolgozás Tolsztoj sajátos kritikai realizmusát romantikus formában oldja fel. A romantikus ábrázolást megértenénk, ha a mű iránti érdeklődés felkeltését szolgálná. De amíg gyakran indokolatlanul romantikussá hangszerel a rádióváltozat jeleneteket, máshol nem használja ki a regény adta lehetőségeket sem. Különösen a csatajelenetekben, elsősorban a borogyinói ütközetben, ami inkább apró csetepaténak tűnik, semmint két hatalmas birodalom mammutseregeinek gigászi küzdelmét idézte. Ügyesebben kellett volna megoldani a nagy, csaknem hetes időközökben elhangzó folytatások okozta problémát is.

Vass Éva Natasája rendezői és színészi telitalálat. Fejlődése töretlen, hatalmas erővel bizonyította, hogy a tolsztoji nőideált megtestesítő Natasa minden befelé fordulása ellenére sem középszerű, és érzékeltette azt a tolsztoji felfogást is, hogy bizonyos körülmények közt a népi és a nemesi érdek összeegyeztethető. *Basilides Zoltán* híven szólaltatta meg a nem cselekvő, de a helyesnek vélt történelmi folyamat útjából minden akadályt eltávolító, bölcsen türelmes Kutuzovot. *Gellei Kornél* ideges vibrálásával pontosan a tolsztoji Napóleont keltette életre: öntelten cselekedett, de végül őt is csak a feltartóztathatatlan folyamat sodorta. Ugyancsak hitellel formálta meg *Horváth Jenő* az öreg Bolkonszkij herceget.

Nem volt szerencsés viszont Andrej szerepét *Kálmán Györgyre* bízni, aki a tőle megszokott magas színvonalon keltette életre a herceg intellektualizmusát, de hiányzott belőle az erő, a hit. *Szabó Gábor* viszont már kezdettől annyira erőteljes és magabiztos volt, hogy Pierre fejlődése így nem volt érzékelhető.

Bersényi Iván

TV

Új TV-film forgatásán MAKK KÁROLLYAL

A fóti országúton cirillbetűs felirat fogadta az elmúlt héten a Budapest felé igyekvőket. A Televízió munkatársai megkezdték Viktor *Konyeckij »Ha a bajtársad hív...«* című novellájából készülő tv-játék forgatását. Viktor Konyeckij fiatal, szovjet író, az új prózaíró-nemzedék egyik jelentős képviselője. Kisregényei, novellái a külföldi — francia és lengyel — kritika elismerését is kivívták. Több munkáját, a már említett »Ha a bajtársad hív...« címűt is megfilmesítették a Szovjetunióban. A Televízióban *»Távirat«* címmel mutatják majd be.

— *Két férfi, két tengerész barátságát örökítette meg Viktor Konyeckij* — mondja a rendező, Makk Károly. — *Satalov (Kálmán György), az egyik főhős pályája reményteljesen indul, magabiztos, jó tengerésztiszt. A másik hős, akit az iskolában barátjává fogad — Manya (Avar István) —, lassúbb gondolkodású, gyámoltalannak tűnő, de alaposabb ember. A haditengerészeti tisztiiskola elvégzése után a barátok útjai elválnak, s mivel az élet gyakran furcsa dolgokat produkál, Satalov sorsa lesz válságos, Manya pedig, aki valaha támogatásra szorult, egyre többre viszi. Évek telnek el anélkül, hogy találkoznának, de kapcsolatuk, mint minden igaz barátság, egyre erősödik.*

— *Az író pasztellszínekkel rajzolta meg a történet hőseit, hangulatát, s ezt a finom interieurt igyekszünk visszaadni a tv-játékban is. A darabnak egyetlen jelentős női szereplője van, Olga, Spányik Éva játssza, akinek nem kis része van Manya életének alakulásában. A tisztiiskolás bajtársakat Gellei Kornél és Harkányi Endre játsszák, Horkai János pedig egy sofőrt alakít. Munkatársam Magyar Dezső, az operatőr Zsombolyai János. A novellát egyébként Gara János alkalmazta televízióra. A díszleteket Duba László tervezte.*

— *A felvételek java része még hátra van, hiszen ma volt az első forgatási napunk. Dolgozunk még a Duna-parton, a csepeli Szabadkikötőben, a Kárpát utcában és a Televízió műtermeiben.* **(a. m.)**

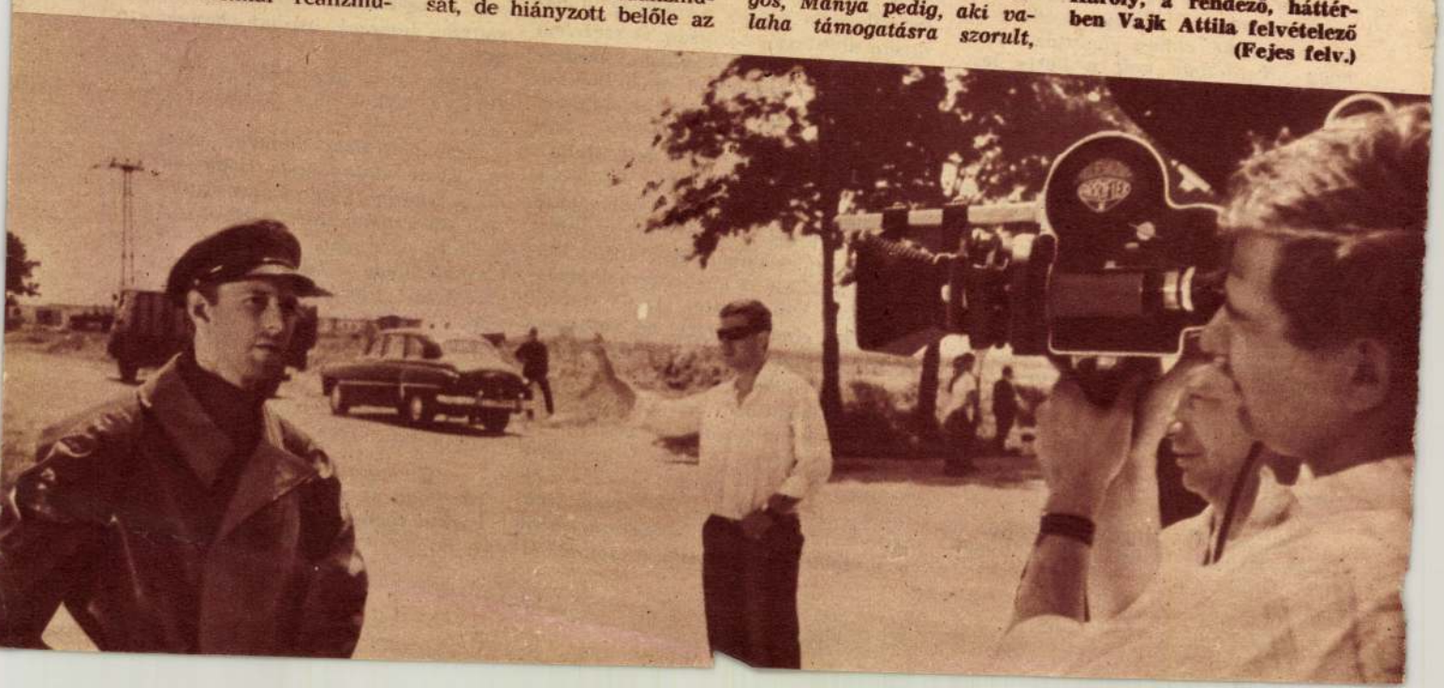

Pillanatkép a forgatásról: baloldalt a Satalovot alakító Kálmán György, jobboldalt Zsombolyai János operatőr, mögötte Makk Károly, a rendező, háttérben Vajk Attila felvételező (Fejes felv.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KRITIKA
Budapest
1975 10

Lesznai Anna
1021 festő, iparművész, költő

KÉPZŐMŰVÉSZET

A képzőművész Lesznai Anna

Majdnem négy évtizeddel első és egyetlen, az *Ernst Múzeum*ban rendezett kiállítása és tíz esztendővel halála után Lesznai Anna képzőművészeti hagyatéka is hazakerült Magyarországra, ahonnan szellemében sohasem szakadt el. Előbb *Hatvan*ban, majd a *Budavári Palotá*ban láthattuk. A hatvani kiállítás helyszűke miatt megtehette, hogy csak a legjobb műveket állítsa ki, a galériabeli kissé összemosta az életművet, bár itt szerencsés és nélkülözhetetlen volt a dokumentumok bemutatása.

Milyen művész volt az 1885-ben Alsó-Körtvélyesen Moscovitz Amáliának született nagybirtokoslány, aki unokatestvére, Hatvany Lajos révén korán bekerült a radikális pesti polgári értelmiség leghaladóbb köreibe? Aki ezerféle alakban és több műfajban is örök emléket állított a mágikussá növesztett körtvélyesi kastélykertnek, aki az első szabadversek egyikét írta, aki kifogyhatatlanul rajzolta, hímezte virágait párnákra, könyvborítókra, mesekönyvekbe. Aki a magyar polgári radikálisok vezéralakjának, *Jászi Oszkár*nak volt a felesége 1913 és 18 között, s a vasárnapi körben *Lukács György, Balázs Béla, Fülep Lajos, Hauser Arnold* vitapartnere volt. Aki körtvélyesi kúriájában mindig művészeket látott vendégül és rendezett be számukra „alkotóházat", és aki mégis idegenben, New Yorkban halt meg 1966-ban.

„Itt — minden Egy, és egy síkon van. Itt — minden találkozik. Itt — mindennek csak a neve más, valója közös. Itt mindennek csak a ritmusa, zenéje más, értelme ugyanaz. Az örökké más az örökké azonosból. Az örökké új és az örökké ó. Új »világérzés«, mely régi, mint maga a világ — és mégis reveláció. Nem jöhet akármikor, csak amikor órája ütött. Most újra aktuális." Ezeket a sorokat *Fülep Lajos* irta 1923. szeptember 12-én a Nyugatban Lesznai Anna lírájáról *Eltévedt litániák* című verseskötetének megjelenése alkalmából. Most, amikor megszaporodtak megint a Lesznai Annával foglalkozó írások, kiállítások és kritikák, fel kell tennünk a kérdést, számunkra miért aktuális újra az a kor, mit jelent nekünk a tízes évek polgári radikalizmusa, és mit jelentett radikális polgárnak lenni 1910 körül?

Az *Eltévedt litániák* 1922-ben jelent meg Bécsben, amikor a levert forradalom után a polgári radikálisok, szocialisták és kommunisták legjobbjai emigrációba kényszerültek. 1919-ben Lesznai is Bécsbe ment, majd 1931 és 39 között újra Magyarországon élt, hogy azután a fasizmus elől végleg külföldre, az Egyesült Államokba távozzék. A progresszív magyar értelmiségnek ez a tipikus életútja igen sok vérveszteséget okozott a magyar művészetnek, különösképpen a képzőművészetnek. Modern művészetünk története tele van kezdeményezésekkel és elakadt lehetőségekkel. Pár évvel ezelőtt egy egész Műcsarnokra való anyagot tudtunk összeverbuválni azoktól a magyar képzőművészektől, akik több-kevesebb hazai indíttatás után a két háború közt Nyugat-Európában és Amerikában bontakoztatták ki egyéniségüket és gazdagították az egyetemes művészetet.

Lesznai Anna számára a hazátlanság talán mindenki másénál nagyobb csapás volt: „Itt művészileg elsorvadok, emberileg nagyon szenvedek, és eladtam sokat ami boldogság volt egy tál lencséért, mint Ézsau nevű ősöm." Amerikában írta meg nagy regényét, a *„Kezdetben volt a kert"*-et, de itthon jelent meg 1966-ban. Gyűjteményes verseskötetét is maga rendezte sajtó alá budapesti látogatása alkalmával *(Köd előttem, köd utánam)*. Halála után képzőművészeti hagyatéka is hazatért grafikus férje, *Gergely Tibor* nagylelkű gesztusa folytán a *Hatvany Lajos Múzeum*ba. Lesznai Annáról legkevésbé sem lehet elmondani, hogy tehetségét külföldön bontakoztatta ki, vagy hogy valamennyire is be tudott volna kapcsolódni annak a másik világnak a vérkeringésébe, mint ahogy más magyar művészeknek ez sikerült. Bár ha figyelmesen megnézzük a kiállításon látható késői, az ötvenes évekből származó hímzéseit, felfigyelhetünk a kubisztikus téralkotásra, a sík tőle szokatlan felszabdalására és azokra az egzotikus öltéskombinációkra, amelyeken az indián és mexikói népi hímzések hatása, színei bukkannak fel. Úgy érzem, ezt a továbblépést a szecessziós Lesznainál nem egészen honorálják kritikusai. És még egy terület, melyen itthon nem próbálhatta ki erejét: a művészetoktatás. Ismeretes, hogy a Tanácsköztársaság Közoktatásügyi Népbiztossága megbízta Lesznai Annát az iskolai rajzoktatás reformjának kidolgozásával. A tervezet sajnos nem maradt fenn, csak a kortársak elbeszéléseiből tudunk róla egyetmást. Gergely Tibor hazaküldte azonban annak az illusztrált, angol nyelvű előadássorozatnak a sokszorosított kéziratát, melyet Lesznai Anna a New York-i Lawrence Street School Művészeti Műhelyében tartott 1948-ban rajztanároknak. Ennek fordítását a Hatvany Lajos Múzeum megbízásából némi szorongással vállaltam el, hiszen szinte képtelenségnek látszott a mindvégig intenzíven az anyanyelv vonzásában dolgozó Lesznait az ő sajátosan egyéni nyelvére „visszafordítani". Ugyanakkor hallatlanul izgalmasnak tartottam a feladatot és a füzet hazai megjelentetését (a hatvaniak és a Népművelési Intézet összefogásából meg is jelent a Nemzeti Galéria kiállításával egyidőben. Ebből részben rekonstruálni lehet az elveszett dokumentumot, másrészt pedig adalékul szolgál Lesznai Anna saját tervezőművészeti tevékenységének ideológiájához is.

Anélkül, hogy eltúloznánk Lesznai Anna irodalmi és képzőművészeti jelentőségét (bár ez *Ady, Schöpflin* és *Kaffka Margit* után nem is tűnik annyira kockázatosnak), nyugodtan állíthatjuk, hogy színes, gazdag és szeretetre méltó egyénisége és nem utolsósorban sajátos, asszonyi, lírai tehetsége különleges helyet biztosít számára a huszadik századi művészet történetében. Egyetlen nagy regényének értékei csak *Kaffka Margit* mércéjével mérhetők, és ha csak ezt írta volna meg, akkor is helye lenne az irodalomtörténetben. De legtermékenyebb korszakában három verseskötetet, három mesekönyvet (saját illusztrációival), számos prózai írást jelentetett meg. Gyönyörű borítókat tervezett *Ady-, Balázs Béla-* és *Bartók*-művekhez, melyekkel csak *Kozma Lajos* Kner-könyvei állják a versenyt. Szerepelt a KÚT és a MIÉNK tárlatain. Matyó asszonyoktól tanult hímezni és egész faluk varrták ki különös mesevirágait. „Hímeztem, és ma is mosolyogva gondolok rá, hogy mennyi hímzett Lesznai-

KRITIKA

párna hevert valaha a pesti díványokon. Jó generáció voltunk. Rengeteg értékes ember vitatkozott sok érdekes dolgon ezekre a párnákra támaszkodva" — írja 1959-ben New Yorkban.

Lesznai Anna díszítőkedve, különös növényi vegetációja és mesélő fantáziája valahogy romlatlanul vészelte át a történelem és az egyéni sors viharait. Mindig önmagát adta és mindig önmaga maradt. Verseiből tudunk érzékeny belső életéről, arról a mitikus vágyról, mellyel a mindenséggel való én-tudat előtti közösségbe, a vegetációs ösztönéletbe, a természettel való egyesülésbe menekülne. Ennek a zaklatottságnak nyoma sincs rajzaiban, csupán az élőlények és a tárgyak organikus egységét, ember, állat és növény teljes egyenértékűségét figyelhetjük meg. 1937-ben a Dolgozó Asszonyok Lapjában *Miért festek* címmel arról ir, hogy számára a rajzolás mágia, varázslat, a haláltól való félelemben az élet megőrzésének vágya. Amerikai előadássorozatában is vissza-visszatér ez a téma. Nemcsak a művészet mágikus funkciója mellett tesz azonban hitet, hanem a mindennapi élet, az emberi környezet esztétikus megtervezése mellett is.

Lesznai tanítványait a gyáripar olcsó és kommersz giccsei elleni lázadásra buzdítja a fogyasztói társadalmak leggazdagabbikában, az Egyesült Államokban. Több mint negyven év választja el ekkor, a háború utáni kiábrándult Amerikában, Jászi Oszkár 1905-ben írt cikkétől *(Kulturális elmaradottságunk okairól)*, melyben magyar szociológus először fejtegeti a gazdasági struktúra és az azon felépülő társadalmi-politikai élet, valamint az emberi környezet és a szellemi termék összefüggéseit. „Mi egy agrárállam kultúréletét éljük — írja Jászi —, míg a nyugat szellemi mozgalma az internacionális viszonyokat folytató iparállamokénak felel meg. Hogy egy nagy nemzeti ipar és az ennek alapján kifejlődő intenzív gazdasági élet nemcsak Amerikába menekülő népünket mentené meg, de végleges beforradásunkat is előidézné a nyugat kultúréletébe." A háború, a levert forradalmak és a fehérterror, majd a fasizmus nem kedvezett annak a művészetnek, amit Jászi „szociális izgatószer"-nek nevezett. Ugyanitt így folytatja Jászi Oszkár: „Nyugaton a polgárelem vezetőszerepe végefelé közeledik. Ismét egy új osztály jelent meg a történelem színpadán: az emberi haladás legújabb fázisának letéteményese, az ipari és mezőgazdasági proletariátus. A polgárság hovatovább abba a viszonyba kerül vele, amelyben ő állt valaha a feudalizmussal szemben, amikor attól jogait ostromolta."

Számunkra azért aktuális Lesznai Anna és kora, mert a polgári radikalizmus szellemi műhelyeiben, a *Nyugat*ban, a *Huszadik Század*ban, az *Aurórá*ban, a *Vasárnapi Kör*ben indult erjedésnek mindaz, aminek modern irodalmunkat és képzőművészetünket köszönhetjük. Lesznai Anna magyarrá szelídített és vitalitással feltöltött késői szecessziós színés formavilágának felidézéséhez pedig aktualitást ad a művészettörténetben oly gyakori korszimpátia, a századforduló művészete iránti mintegy tíz esztendeje nem lankadó nemzetközi érdeklődés. Ez a konjunktúra talán meghozza mesekönyveinek újabb kiadását is és a *Kék Pillangó*, valamint az *Eperszemnyi Szív* elfoglalja méltó helyét a Micimackó és a Kis Herceg mellett.

NÉRAY KATALIN

SZÍNHÁZ

Seneca premierje

Jó értelemben vett felfedezésre és kísérletre vállalkozott a Nemzeti Színház idei őszi vendégjátéka a Budavári Palota pincéjében, amikor Seneca egyik tragédiáját és leghíresebb szatirikus monológját műsorára tűzte. Senecát, ha jól tudom, Magyarországon utoljára a XVII. és XVIII. szá-

KRITIKA

a szigorú keresztény középkor [illegible] zett; pesszimista sztoicizmusa valamiképpen rímelt a keresztény morálra. Így a legolvasottabb antikok közé tartozott csaknem egy évezreden át, művei minden magasabb oktatás alapanyagához tartoztak. S amikor bekövetkezett igazi apoteózisa: hogy tragédiáinak olyan óriási utánzói keletkeztek, mint Corneille és Racine — egyszerre elhalványult a csillaga, majd a romantikával teljesen lehanyatlott; máig már a klasszika-filológusoknak is inkább csak érdeklődésük másod-harmad vonalába tartozik.

Melyiket érdemelte inkább meg? Az évezredes divatot, vagy a több százados feledést? Hiábavaló kérdés, hiszen az egyiknek is, a másiknak is az indoka a korban található, mely felkapta s majd meg elejtette. Nem hiszem, hogy megérett az idő egy újabb Seneca-divat „come-back"-re; de azt igen, hogy érdekes és érdemes munkát végzett a Nemzeti Színház, amikor hozzányúlt Senecához. Bár még ezen is el lehetne elmélkedni: vajon, ha ennek a szavaló, pusztán a lélekben zajló tragédiának az ojtására kívánkozott a színház, nem tette volna-e jobban, ha az őskép helyett az újabb kori megvalósításhoz; Seneca helyett Corneille-hez vagy Racine-hoz nyúl? Magam mindkettőt többre tartom, mint Seneca mestert, s tán nem vagyok e véleménnyel egyedül; amivel azonban korántsem akarom azt mondani, hogy Senecával érdemtelenhez nyúltak volna.

Ez legjobban a *Játék az isteni Claudius haláláról* című szatirikus monológban látszik. Mint Falus Róbert római irodalomtörténetéből tudjuk, ez a cím a középkortól származik, az eredeti bonyolult szójáték-címe helyett, mely körülbelül „Claudius megtökéletlenülését" jelentette. Magávalragadó szöveg, melyet *Szilágyi János György* elragadóan fordított: a zsarnokság alól felszabaduló lélek boldogsága csattan ki benne. Ha úgy tetszik, ez a kegyetlen gúnyolódás Claudius alig kihűlt teteme fölött kozmikus talpnyalás Nérónak; de akkor még Néró minden ígérettel terhes volt s nem lehetett tudni, hová fajul rövidesen a korlátlan hatalom részegségében.

E monológnak éppen az a varázslata, hogy szinte már polifón színjáték; csonkasága ellenére is ezer színt játszik, póri nyelv, szónoki próza, homéri versparódia váltakoznak benne párbeszédekkel, elbeszélt jelenetekkel, melyek hol az égben, hol a földön, hol az alvilágban játszódnak. De *egy* hangra képzelt szöveg, melyet a hang mesteri birtokosának kell polifónná hangszerelnie; az előadó *Csernus Mariann* ennek tökéletesen meg is felel, szinte már a hang és beleélés akrobatikája az, ahogy hirtelen tud átugrani egyik szituációból a másikba, anélkül, hogy az ugrás közben biztonságát, modulációja kecsességét elveszítené. Csernus előadása teljes és gazdag színjáték, amelyet nem dúsít, de szegényít az, hogy közben kétszer-háromszor kórusbetét szakítja meg. Nem az előadó stúdiófiatalok gyengék, hanem maga az ötlet idegen a műtől s ezért leválik róla.

Az *Oedipus Rex* a jól ismert görög mitológiai történet újrafeldolgozása. Azt hiszem, ez a világirodalom legnagyobb sikerű, örök életű rémtörténete; minden feldolgozása kiváltja a „részvét és borzadály" érzését. Seneca is már jól ismert, előtte sokszor feldolgozott témához nyúlt; ezért sok helyütt kifejtetlenebb, célzásosabb a szövege, mint az őspéldát adó Sophoklészé, tele szerteágazó mitológiai utalásokkal. Nyilvánvalóan szavalat- (vagy olvasmány-) dráma, rendkívül nehéz veretű, nagy figyelmet kívánó szöveggel. *Jánosy István* bravúros költői fordításának nem szépség-, de gyakorlati hibája, hogy a latin szöveg hangulatának visszaadása érdekében sokszor igen nehéz, összetett mondatszerkezetekkel, szóösszevonásokkal él, amelyek a megértést nemegyszer nehezítik.

Seneca költő is volt, filozófus is — de politikus is; a Szophoklésznél még az emberi sors őspéldájaként megszólaló történetet ő már politikai történetként adja elő; az egé-

Irodalmi városképek

Vargha Balázs

Lesznai Anna virágai

Ady ítélete

1908-tól minden évben kiadott egy új verseskönyvet Ady. Az 1913-as kötet címe: *A Magunk szerelme*. Barnás papírosra nyomtatott borítóján tarka, virágos ágak keretezik a költő nevét. Kétoldalt, lent két tömzsi díszcserépből nő ki a virágfonadék, s fent egymásba olvadnak. A címlap tervezőjének neve nincs ott a borítón, csak a jobb oldali edény talapzatában rejtőzik egyetlen A-betű, bizalmasan jelezve a rajzoló nevét. A keresztnevét. A teljes név belül olvasható, de nem mint fedőlap-tervezőé az impresszumban, hanem az egyik versciklus élén, nyomatékos tiszteletadással:

„Ifjú karok kikötőjében

Lesznai Annának, ennek a nagyszerű nőnek, de sokkal inkább valakinek és nőnél különb s nagyszerű embernek kezébe helyezem e verseket, melyek egy vagy több fiatal nőhöz búgnak, epekednek, de vétkesek, tehát egy korrekt Lesznai Anna védelmére, bizony, rászorulnak, s ez így van jól."

Lesznai Anna, aki festőnek-iparművésznek indult, majd költő, regényíró és esztéta lett, kezdettől fogva benső barátságban volt a *Nyugat*, *A huszadik század*, a *Vasárnapi Kör* vezetőivel, a magyar progresszió nagy egyéniségeivel: Lukács Györggyel, Balázs Bélával, Jászi Oszkárral, Fülep Lajossal. És persze Adyval.

Első verseskötetéről, a *Hazajáró versek*ről Ady írt költővé avató, de lényeges kifogását is kimondó kritikát 1905-ben: „Lesznai Anna nagyon cirógatja a szókat, azokat is, amelyek ezt a nagy becézést nem érdemlik meg. Még nem tudja, hogy 999 szót kell megölni, hogy az ezredik, az igazi megszülessen. Asszony, bőbeszédű, öleltető (az ő szavainak, sorainak, rímeinek verekedés helyett is ölelniök muszáj) és kevésről sokat daloló . . . Nővérünk ő . . . akinek több köze van a bölcsőhöz, a Jövendőhöz, mint nekünk fivéreinek. A megvadultak, programmosok, furcsák, ostobák és lopók vers-zenebonájában legyen üdvözölve a mi önmaga, a mi igaz, gyöngén is erős poétanővérünk."

Bizonyos, hogy Lesznai Anna az egyik (és barátnője, Kaffka Margit a másik), akihez Adynak ez a verse szól:

Nővéreim, verselő asszonyok,
Hogyan látjátok ti a Szépet?
Szebben kacag, hangosabban zokog
Tibennetek az élet?
– – – – – – – – – – – –
Bizonyosan szebb az örömötök
S harc nélkül is jobban mertek sírni:
Óh, áldott az az asszonyok között,
Aki verset tud írni

A verselő asszonyok

Az 1914-es Ady-kötet, a *Ki látott engem?* megint Lesznai Anna virágaival pompázott. *A Magunk szerelme* címlapjánál is dúsabban, színesebben.

A kert

Milyen volt az az áradó asszonyi líra, amit Ady *bőbeszédű*nek mond? (Nem feltétlenül lebecsülően, hiszen a maga verseiről is írta egyszer: „Igéim zengők, bővek és nagyok . . .")

Lesznai első kötetéből, *Egyszerű dal* című verséből:

Hogy engem lással, nézd meg, kedves, a kertet
A lombosat, árnyasat, rejtőst a domb ölén.
Bizony, mert én is lombos, rejtős vagyok.

Ha engem szólítsz, kedves, szólítsd a szellőt
A sietőt, suhogót, susogott titkok tudóját,
Mert bennem is vagyon sok suttogott kérdésre válasz.

Ha testem kívánod, úgy simítsd az illatos földet,
Ő alszik és hűvös, de viselős izzó kehellyel.
Aluszom én is, bennem is nyílnak virágok.

Az Ady-címlapok virágainak termőhelye az a kert volt, amelyről itt, és sok más versében ír Lesznai Anna. Regénye címében pedig ezt mondja: *Kezdetben volt a kert*. A *Hazajáró versek* is ide vágyakoznak haza Pestről: a körtvélyesi udvarházba.

Körtvélyes nevét Mikszáth Kálmán halhatatlanította, választási szatírájában. De nála ez fantázianév, amelyet hihetően azért választott, mert a régi helységnévtárban legalább egy tucat volt belőle, így nem pörölhetett egyik község sem. Lesznai Anna szüleinek birtoka Zemplén megyében volt, az Ondava melletti Alsókörtvélyesen. Az első háború előtt és a két háború között (akkor már Szlovákiában) a költőnőnek sok barátja vendégeskedett itt, afféle magán-Szigligeten.

A regényben a Lesznai Annát megszemélyesítő *Lizó* egy vendégének (Vándor György költőnek — Balázs Bélának) tesz vallomást arról, hogy gyerekkora óta összefonódott az élete a kerttel, a kert sorsával.

„— Ez volt a kert, amikor pici voltam. Kis kerek térség a négy bukszussal, néhány tarka flox-bokorral, meg amott az öreg juharfa a paddal alatta. Itt éltünk a dadámmal. Itt rémültem meg először, amikor észrevettem, hogy a fák levele elsárgul . . . Erre nézz, György! Réges-rég itt sétálgattam a rózsakertben.

Ezekből az estékből sokat töltött a *Meteor* tágas, üvegtetős kávéházában, amely az udvart is elfoglalta. A tarka publikum egy részét aktív és kiöregedett artisták alkották. Ide jártak a megrokkantak a múltról álmodozni. Míg a városban mindenfelé az esti műsorok peregtek, itt csend volt.

Ady leült törzsasztalához, *„pénzszaporítás céljából"* cikkeket írt. Vagy leveleket. Verseket nemcsak lángoló szerelemmel vagy harcosan, hanem engesztelésül, barátainak, mert esti mámorában sokszor meg is sértette híveit. Lassan odaszállingózott legszűkebb köre: az őrködő, piros szegfűt hordó, népszavás Révész Béla, a muzsikás Reinitz. Papp Viktor, akinek valceréhez verset írt (és aki idős korában, amikor ismertem, annyira fájlalta későbbi elszakadásukat). Jött *„az édes barátiság"* fonalával hozzáfűzött Zuboly (köznapi nevén Bányai Elemér), az igazmondó és vele örökké vitatkozó. Hogy hiányzott neki később, amikor a világháborúban elesett!

„Százegy éjnek
Virrasztója, éber Lélek,
Most is bizton és Neked van
Igazad."

(Szegény Zuboly emlékére)

Megérkezett a Meteorba — eleganciájával, cilinderével némi feltűnést keltve — Hatvany Lajos. Áhítattal nézte, amint Ady szaladó ceruzájával éppen írta a *Két szent vitorlás*-t, a legújabb Nyugat számnak. Ez a vers is vihart kavart! Ady ugyancsak a Meteorban írt verssel zárta le a vitát: *A harcunkat megharcoltuk.*

(A Meteor épülete ma is áll, ez a Lenin körút 6. sz. ház. A VII. kerületi Tanács működik az épületben. A földszinti kávéház helyén IBUSZ iroda van.)

A régi Pesten a szerkesztők, írók, költők sokszor nekiindultak az éjszakának, és kávéházról kávéházra járták a várost. Ady nem volt híve az „irodalmi kávéházaknak". Saját tisztelőinek körében szeretett lenni. Megfordult ugyan a *Centrál*ban, de leginkább ha megbeszélnivalója volt. A *Newyork*, az akkori irodalmi centrum szemközt volt főhadiszállásával, a Meteorral, és hívei sűrűn közlekedve a kettő között, hozták a friss és legfrissebb irodalmi híreket, pletykákat. Néha azért betért ide is, reggel felé, amikor már nem volt ott az irodalmi világ.

(Tersánszky Józsi Jenő mesélte el nekem, hogy egyszer, hajnali órákban, egyedül üldögélve találta Adyt a Newyorkban. A költő hívta, jöjjön asztalához „Józsika" — akkoriban még inkább nagybányai festő, mint pesti író. Megilletődve, le sem mert ülni, sőt ürügyet keresett a távozásra. Félt, hogy beszélgetés közben valami nem-tetszőt mond, s hallotta, hogy ilyenkor már túlérzékeny a fanyarkedvű, mámoros költő.)

Adynak sokáig volt törzshelye, különösen korai órákban, a *Palermo kávéház* is. Itt ugyan Szomaházyéknak és Molnár Ferencéknek is volt asztaluk, de tőle távol. Ő a Kabos-páholyban szokott ülni. (Szerkesztője, Kabos Ede már régebben is ide járt.) Ez a rézrudas, függönyös páholy eléggé elkülönült. Délutánonként nagy volt a csend, és Ady zavartalanul írhatott (folyamatosan, javítás, törlés nélkül). „. . . A világ bármely tájáról érkezett légyen, legelőször a Palermo kávéházban ülte ki az uzsonnaidőt . . ." — írta róla Tersánszky.

A későbbi órákban jöttek hívei; a már említettek mellett Balázs Béla, Kuncz Aladár, Bölöni György, Kaffka Margit, és még sokan a nyugatosok közül. (Akik ismerték a Palermot, otthonos, kellemes helynek mondták. Ma a Brazil eszpresszó áll a helyén, a Népköztársaság útja 47. sz. alatt.)

De vajon hová lett Bierman bronzműves Ady emléktáblája, amikor a Palermo megszűnt?

Adyt esténként az *Opera vendéglő* néven is emlegetett *Három holló*-ban lehetett megtalálni éveken át. Nem volt éppen elegáns hely a púpos Löffelmann repedezett, füstös mennyezetű serháza — ahogy Krúdy leírta. (A Világ egyik számában Három holló címen kis színjátéka is megjelent.) Ady idejében Trenk nevű tulajdonosa kicsit felújította. Bevezette az ételkiszolgálást is. De az úgynevezett „jobb publikum" a kapuív másik oldalán, az Opera felőli sarkon levő Opera kávéházba ment.

A *Három holló* közönségét az operai kar tagjai, lapszedők, virágárus asszonyok, a színházak éjjel végző munkásai alkották. Eredetileg Révész Béla járt oda, neki deszkafallal elkülönített függönyös fülkéje volt. Ez a „szeparé" a felújításkor is megmaradt. A kora esti órákban nyugalmas munkahellyé lett Ady számára. Itt született rendszerint a Pesti Napló vasárnapi verse, és — Révész Béla tanúsága szerint — többet az *Új versek* közül is itt írt. Csak a vers- és cikkírás után következhetett az ivás, kötekedés, a kortársakat ízekre szedő csepülés, vita vagy harsogó jókedv.

„Boros asztal, fehér asztal,
Telt poharak, kacagva bongók,
Víg, hős, legényi éjszakák" . . .

(Fehér asztal búcsúztatója)

(A Három hollót a Népköztársaság útja 24. számú házon emléktábla jelöli.)

Néha átmentek a túloldali *Helvécia kávéházba*, ahol a zongora mellett Ady jelenlétében komponálta Reinitz a dallamokat a költő verseihez.

A mulatozást sokszor folytatták a *Fővárosi Orfeum kávéházban*, és a cigányzenés Télikertben, ahol Ady is eldúdolta kedvenc nótáját: Befútta az utat a hó, céltalanul megy a fakó . . .

Krúdy Gyula, az éjszaka másik ködlovagja, sok közös mulatozásuk epizódját írta le. Azt is, hogyan vetette magát Ady, szilaj legénykedésből, az Operaház szfinxének hátára, hogyan bukott le róla — sértetlenül.

A boros dáridókat néha a kétes hírű *Kovács kocsma* vagy az *Erdélyi borozó* bablevesével fejezték be . . .

*

1911-ben kötött ki Ady a szívesen emlegetett *Magyar Királyban*. A Dorottya utca és a Vigadó utca sarkán állt ez a megszürkült, akkor is már majd százéves szálló. Szilárd épülete még Ady odaköltözése után is negyed évszázadig állt.

Megnyitása korában az útikönyvek az innen nyíló gyönyörű kilátásról, ragyogó berendezéséről írtak. Azután házrengetegek épültek eléje a Duna felé, attól kezdve szerényen húzódott meg a ragyogó belvárosi paloták között. Udvarán még ott volt Ady korában a két repedezett márványkút. Füstös szobáinak a berendezése is elavult addigra. Olcsó szálló volt.

„Borzasztóul drága Budapest nekem" — panaszolta akkoriban Ady. Ez is szempont volt. Mégsem a mérsékelt árak miatt kötődött ide. Megkapta a múlt varázsa is. Hajdan a vén szálló vendégei voltak a reformkor nagyjai (mint Wesselényi Miklós), meg a néhai szomszéd színház világhírű énekesei. A táncoslábú Elssler Fanny (akinek topánkáit múzeumban őrzik) itt kapott fáklyászenét. A szálló kávéháza az író-művész világ első találkozóhelye volt, és a legtöbb újságot járatta — írja az egyik útikönyv. Éttermében Bihari János is hegedült. És dalolt itt keserves élete néhány vidámabbra sikerült estéjén Kisfaludy Károly.

Az itt lakott írókról Hatvany Lajos mesélt Adynak, aki ekkorra már megszerette a fővárost.

„Be szépek vagytok,
Egykor gyűlölt, rút pesti uccák"

(Óh, pesti uccák)

1911-től 1914-ig lakott megszakításokkal *hű, „régi öreg hotel"*-jében. *„Telefonom 33-10"* — írja többeknek. Beszámol arról is, hogy az ódon *Pilvax*ban szokott üldögélni egy pohár sör mellett. A nemsokára lebontott kávéház utolsó író törzsvendége volt.

Szállóbeli kis szobájában kéziratalmazok, cigarettacsutkák százai közt, füstfelhőben találják barátai. A tulajdonos fia, Steinfeld Nándor, rajongója és önként szegődött díjmentes titkára intézi ügyes-bajos ügyeit.

Közbeékelődnek megint utazások, gyógykúrák. Így a városmajori szanatóriumban való kényszerű tartózkodás. Innen szökött ki néha a kedvelt krisztinai *Philadelphia*, vagy a közelebbi, Alkotás utcai *Délivasút kávéházba*, barátokkal vitatkozni, tiltott bor és cigaretta mellett.

A hajdani Három holló bejárata

A *Magyar Király*ból indult eskövőjére. Házasságkötése után „otthonuk Bandi kedves öreg hotelje, a Magyar Király maradt arra a hétre, amit húsvét szombatjáig még Pesten töltöttek" — írja Ady Lajos. A háború alatt is többször szálltak itt meg Bertukával. Csak amikor első és utolsó lakásukat berendezni jöttek fel Csucsáról, akkor pártoltak át a *Hungária*ba, a *Vadászkürt*be — felesége kívánságára.

Hova lettek a régi tanyák? *Melyik pincében porosodik a Palermo bronztáblája?* A csákányok régen szétverték az utolsó, a legkedvesebb vén hotelt is. Talán ez az év meghozza, hogy emléktábla kerüljön a helyén álló épület (Belkereskedelmi Minisztérium) falára.

„Mert téged illet a dícséret,
Ki értünk vívódtál, daloltál
S akartad, hogy a magyar élet
Éljen, s érette sírba rogytál."

(Juhász Gyula: Dicsőség Adynak)

A Meteor szálló
(Siklós Péter reprodukciói)

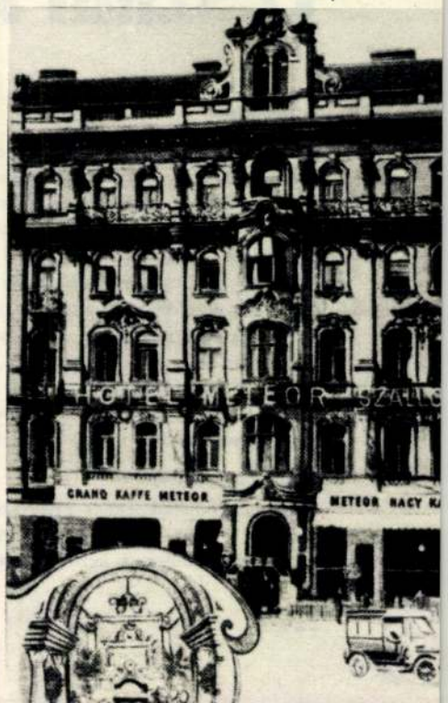

— Hol? Nem látok rózsakertet.

— Itt, balfelől. Persze, hogy nem láthatod, tíz esztendeje, hogy eltűnt, áldozatul esett Dénes bácsi angolkert-tervező hóbortjának. Azelőtt teraszok törték meg ezt a lankát, a Rákóczi-féle barokk kertek maradványai. Rózsával beültetett varázs-szigetvolt itt. Ma is még, ha becsukom a szemem, vagy a ház túloldalán járok, egyszerre csak visszatér ide a rózsakert. Tele kövér, százlevelű virággal. Kelyhükbe dugom az orromat, prüszkölök a himportól, sárga tőle a képem, mint régen. Meglátja a dada, ha visszajön . . . Keresem, de eltévedek a rózsakert tekervényes ösvényein."

Kaffka Margit regénye, az *Állomások* is megrajzolja Körtvélyest, de egy hamar búcsúzó vendég, Rosztoky Éva iparművésznő gyors, kíváncsi pillantásai nyomán.

Nyitott, nagy ablakán a taraczkai kert küldte be mély, nyugtalanító illatait az ősi fáknak; a bokrok kerekded vonalai lágyan mosódtak bele a párás, vizközi vidék sajátságosan szép estszürkületébe. Most a gyepágyak tüzes virágai felől hullámlott be a nedves, édes szél; beáradt a kardliliomok izgató, boszorkányos lelke, melyről Tekla (Lesznai Anna) *új versei annyi csodát tudnak . . . A liliomokon túl rózsakert következik, aztán angolos, lejtős gyepágyak; terebélyes, magános szép fákkal; tarka lenge bokrok jóleső, képes csoportjaival . . . Hátrább a vad sűrűség jön, az ősi, taraczkai fák, elbújt csalitok, félénk vizerek, sokezer, titkos fészek . . . Távolabb a tarka, tót falu, halinás, koldus népével, csenevész gyerekeivel . . . de a házak a kutak, a bádogtetős templomka . . . csupa kép, fehér-piros-zöld, együgyű, friss tarkaság."*

A *Hazajáró verseknek*, első verseskötetének párjaként írta Lesznai Anna a *Régi honvágy képeskönyvét*, 1950 után, az Egyesült Államokban. A honvágya sok budapesti képet varázsolt elő, iskoláskori emlékeket Duna-partról, Körútról, parkról, cukrászdáról. A legendás kertről csak egyet. S az is csak egy „csalfa sugár" fényjátéka.

Nyárvégi dél a lesznai kertben.
Makulátlan kék ponyváról pottyan a nap,
ablakom rácsán keresztül bukfencét veti szobámba,
ügyes bohóc, tornázik meztelen ágak libegő karján,
rázza arany rongyát, tányéroz a bámész fellegek közt,
Sárguló hársfák tallérja penegve hull feléje.
Százsugaras újja gyorsan felkapja bérét,
a háztetőre szökken, hol hárfát pengetve táncol.
Szellő se szóljon: most jő a remek bűvészmutatvány
(. . .Őszi, sovány nap, vénülő bűvész, ma feléd se nézek!)
(Idegen piac terén unom a cirkuszt.)

A zárójelbe tett két sor — talán nem is szükséges mondanom — visszavált a vers írásának színhelyére, Amerikába.

Szecesszió

Körtvélyesen nemcsak kerti virágok virítottak, hanem kivarrott virágok is, pompás szlovák paraszthímzéseken. Ezeket gyűjtötte, rajzolta Lesznai Anna, s fogalmazta át kézimunka-fantáziákba. Abban az irodalmi-zenei-művészeti irányzatban, amit összefoglaló névvel szecessziónak szoktunk mondani, hódított a népművészeti hagyomány beépítése a legújabb törekvésekbe.

Az eklektika áporodott unalmával megint valamiféle eklektikát szegezett szembe a szecesszió. Mégis mennyire mást alkotott, s mennyivel jobb indoklással!

Az eklektika azt a tőkés-mesét testesítette meg, hogy mindenki előtt nyitva az út a gazdagodáshoz. Királyi környezet illúzióját kínálta olcsó anyagokból — sovány pénztárcájú kispolgároknak is.

A szecesszió az alkotásnak eladdig feltáratlan titkait próbálta kilesni parasztzenében, néger plasztikában, falusi iparművészetben. A nagyoknak — Bartóknak, Picassónak — annyira sikerült ez, hogy szűk lett nekik a szecesszió tágas birodalma is. De hogy ők is beletartoztak egykor, ki merné tagadni.

Lesznai Anna (sok keserves próba és kudarc után) 1948-ban valamennyire révbe ért végre Amerikában. Előadássorozatot tarthatott a New York-i Lawrence Street School-ban a tervezés művészetéről. Előadásaiban az egykori szecessziós hitvallást tágította egyetemes érvényűvé. Elméleti fejtegetéseibe kitűnően beleillettek egykori, körtvélyesi emlékei:

„Azok, akik mint jómagam, láthatták az élő népművészetet, azok előtt ismert, hogy milyen bonyolult képekből lesz absztrakt terv. Másrészt e folyamat ellenkezőjét is tapasztalhatták. Láthatták, hogy az egyszerű absztrakt rajzolatok hogyan kapnak új ábrázolási jelentést a primitív képzelet segítségével. Ez a kettős folyamat kielemezhető a régi geometrikus minták furcsa neveiből — Menyasszony, Galamb, Kutya, Szarvas, Korona. Mi mindaddig nem érezzük bennük az eredeti elnevezésnek semmi nyomát, míg egy nap képzeletünk működésbe lép és a képzettársítások sora feléleszti az absztrakt terv elveszett értelmét. Önök megkérhetnek például egy tanulatlan parasztasszonyt, hogy másolja le hímzésben egyik absztrakt tervüket. Amikor meghozza a kész munkát, nyugodtan közli: «lemásoltam az ön tervét, de kijavítottam a „vágtató lovat", vagy «még szebbre csináltam a rózsabimbóját»."

Ugyanaz a jelenség ez, mint amit a népzene kutatói is leírnak: a jövevény dallamot a maguk közös stílusához igazítják a paraszt énekesek, zenészek. *Javítanak* rajta.

Úgy látszik, hogy Lesznai Anna nem egyszer eltöprengett azon: a versek, hímzések, amiket alkot, *igaziak-e*. Megérdemlik-e a művészet nevet, vagy csak díszek.

Regényének egy-egy pillanata mintha erről a belső tusakodásról árulkodna.

Posztimpresszionista festők kiállítást rendeznek a Nemzeti Szalonban, 1910 körül. Köztük *Ödönke* is, *Lizó* egyik bizalmas jóbarátja.

„Kutas Ödön képei egy összekötő korridor falán lógtak. Ödönke kétségbeesetten szemlélte saját képeit. Nem szeretem őket — motyogta Lizónak, de most már késő, nem vehetem le a falról.

— Kár is volna — biztatta Lizó őszintén. — Olyanok, mint a keleti szőnyeg, díszítik a falat.

— Dekoratív? Ennél rosszabbat nem is mondhatnál."

Hasonló esztétikai sértést mond a regényben Pálik Elemér (Fülep Lajos) Lesznai Anna költészetéről.

„A versei olyanok, Lizó, mint egy cifrán fonott kalács . . . Az ember nem mindig tudja, honnan búvik ki egy-egy sor, és hogy milyen részek függenek össze."

A társaság gonoszkodásnak minősíti Páliknak ezt a hasonlatát, mire ő tovább fejtegeti a gondolatot, mostmár nemcsak Lizót (Lesznait), hanem Leonát (Kaffkát) is megsértve:

„De hadd magyarázzam meg, amit mondani akartam . . . A látszólagos zűrzavar rejtett értelemmel gazdagítja ezeket a verseket. A szó több irányba sugárzik ki, nem úgy, mint magánál, Leona. Ha verset ír, meglátszik, hogy maga milyen kitűnő prózaíró.

Leona elsápadt. Lizó sem örült már a bóknak. Visszagyömöszölte kéziratát a retiküljébe. — Azt hiszem, még dolgozom rajtuk."

Miért tudja Lesznai Anna ilyen élesen visszaidézni a jelenetet, a kéziratok zavart *visszagyömöszölésével* együtt? Mert ez a kis vita azt a pontot érintette, amire ő mindvégig a legérzékenyebb volt.

A baráti körben is tovább hullámzott a kérdés: dekoratív-e, *csak* dekoratív-e a költészete, a művészete. Vészi Margit 1924-ben Rómából írt levelet Hatvany Lajosnak. Míg írta, egy képre esett a tekintete, a körtvélyesi házra, amelyben „láthatatlanul, ott vagyunk mink is, nagyon fiatalon, nagyon gőgösen, magunkbiztosan, bőrünkbe nem férően". Természetes, hogy Körtvélyes után Amál (Lesznai Anna) is felbukkan a levélben: „Ott tartok, ahol szegény Amálunk tartott a Pasaréten:

«S mert kertem van, nem lehet kertem az egész világ» — és a gyönyörű, renaissance-arabeszk sor szimmetrikus kacskaringójú, középen csúcsosodó:

«Áldott elérés ára érett megállás.»

Így énekelt Amálunk — és nem tudott megállni. Én állok és örülök a kertemnek."

A második verssor, amit Vészi Margit idéz, valóban meghatóan tökéletes, ritka szimmetriájú, szómágiás találat. De hogy Vészi Margitban a Lesznai-vers renaissance-arabeszk képzeteket kelt, ahogy Fülep Lajosban meg lakodalmi kalács emlékét — ez mutatja a megrögzött minősítést: Anna dekorátor, a költészetben is az.

Két összegzés

1948-as előadássorozatában felelnie kellett arra a kérdésre: mi a létjogosultsága az iparművészetnek a nagy művészet mellett.

„Kimerítő és rémítő lenne állandóan a nagy mesterek alkotásai között élni, Michelangelo freskóinak közelében ebédelni, Bach zenéjére mosakodni és öltözködni, és számolás közben Shakespeare szonetteket hallgatni. Valamiképpen meg kell tartani lelkünkben a vasárnapot, és fel kell dolgoznunk a művek jelentését. De az iparművészet, akár faliszőnyegről van szó, akár egy remek kávéskannáról, arra született, hogy életünket szolgálja . . . A díszítés a tárgy szolgája, mint a tárgy is a maga módján bennünket szolgál. Ez a kétszeres rabság határt szab, jellemző az iparművészet sajátos célkitűzéseire, amely motívumait és ábrázolásmódját ezeknek megfelelően választja ki."

Ezt a mértéktartó bölcsességet azonban meg kellett cáfolnia, hiszen több volt ő mint tervező, mint használati tárgyak felékesítője. A száműzetésbe magával vitt hazai paraszthímzések és a magakészítette virágos párnák neki tündérszóval beszéltek. Egyik utolsó versében, a *Táltos remény*ben ezt írta:

„Kamrámba térve kincseimmel játszom
tündér hozta rég keresztelőmre
mit kezdjek velük megmondta előre:
„Mire kifogytál tettekből és csókból
úgy ezeket vedd elő a fiókból.
Szivárvány selymét színszálakra fosszad
föld kerekségét is képekre osszad
magányos szóból szójél olyan kelmét
mi a gyermeknek, ha felnőtt is kell még.
Ha télen hideg széllel verekednél
magyar szó rőzselángján melegedjél
ütem patakján rímek rengő hídján
dajkamesék honába menekedjél."

Szabadi Judit

Lesznai Anna festői „Édenkertje”

Illusztráció a Mese az eperszemnyi szívről című könyvhöz (Petrás István reprodukciói)

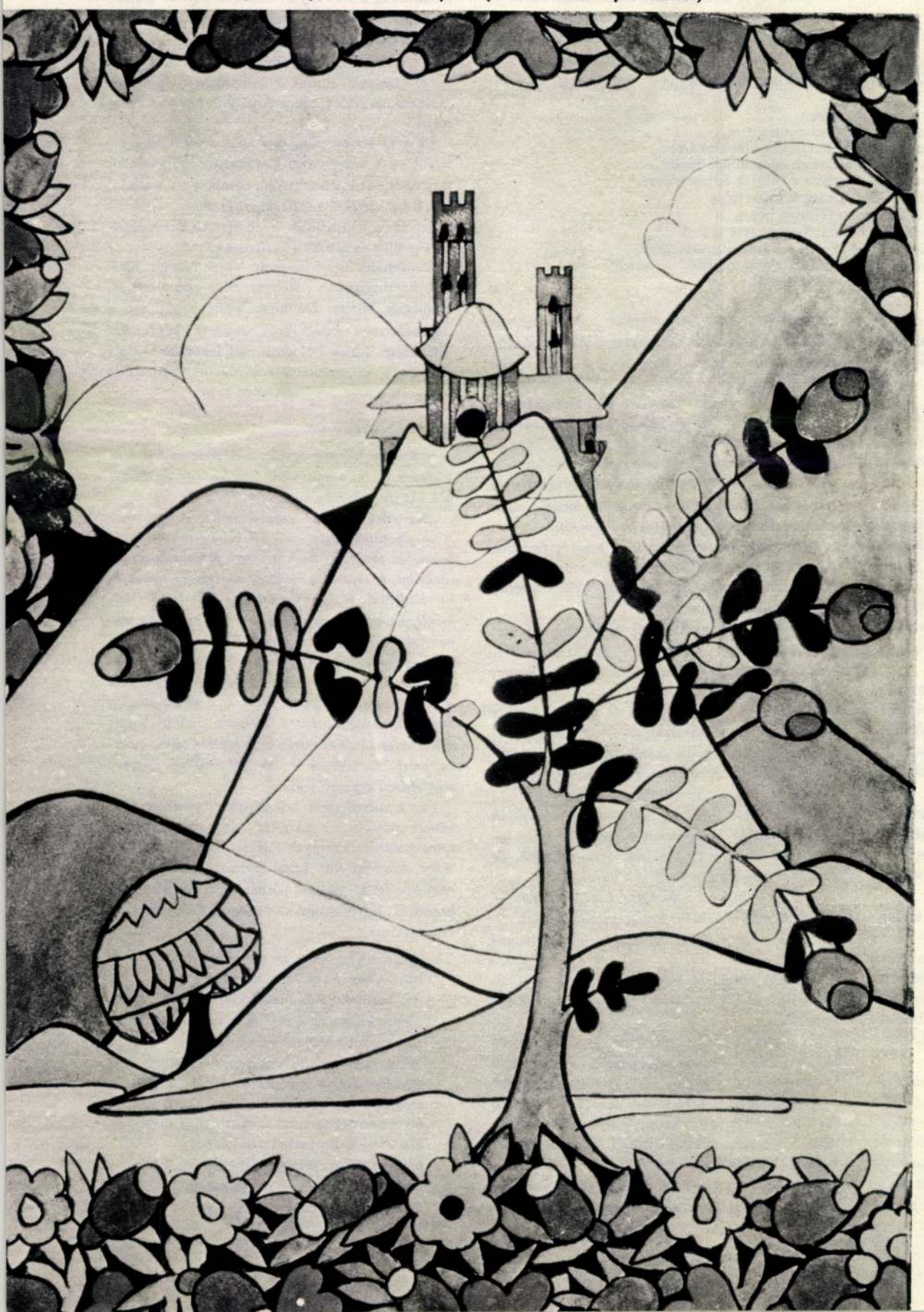

Lesznai Anna a tízes évek magyar művészeti életének páratlan jelensége volt: érzékeny intellektusú és gazdag érzésvilágú asszony, aki a legjelentősebb irodalmi orgánumban, a Nyugatban publikálta verseit, s aki szecessziós ihletettségű hímzésterveket és a gyermeki képzeletet megragadó, bűbájos meseillusztrációkat készített. Költő, regényíró, festő és iparművész volt egyszemélyben.

Életútja sem mondható szokványosnak. 1885-ben született egy felvidéki kastélyban, Körtvélyesen — erre így emlékezik önéletrajzában: „. . . *elmaradt vidéki faluban, kedves öreg házban, amely már akkor is kacsalábon forgott az elavult illúziók kellős közepén* . . .” — s 1966-ban halt meg az Egyesült Államokban, New Yorkban. Lesznai Anna „*háromszázesztendős út*”-nak nevezi azt a távolságot, amely szűkebb pátriáját és az 1939-től otthonává lett Amerikát elválasztja. Körtvélyes mindvégig — minden elmaradottságával együtt — magát az Édenkertet jelentette, azt az ideális állapotot, amelyben a természet, azaz a növények és az állatok, valamint az emberek megbonthatatlan egységben, egyszerűségben és szeretetben élik életüket. Ez az *Édenkert* nemcsak egyik verseskötetének címében,

Kerített kosár (hímzésterv)

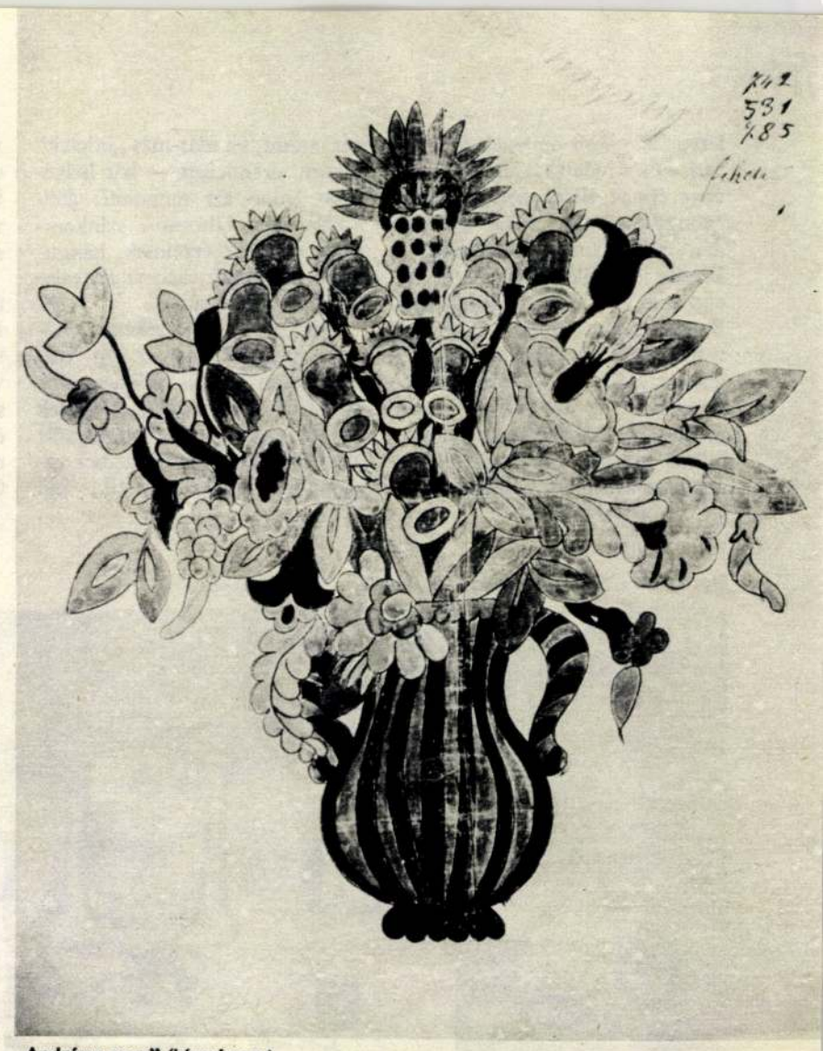

„Andrássy nagy" (hímzésterv)

nemcsak a „*Kezdetben volt a kert*" című nagy nemzedéki regényében jelenik meg, hanem voltaképpen a növényi ornamensekből és az összekapaszkodó állatokból szerkesztett kompozíciókban is, mint ahogy a tündéri környezetet elővarázsoló és szuggeráló meseillusztrációkban is felsejlik.

Férje, Gergely Tibor, feleségének munkásságát méltatva, Körtvélyes ihlető szerepéről, a Lesznai Anna lelkét és látását formáló döntő élményről írja ezeket a dokumentum-értékű sorokat: „Barokk kastély állt egy gyönyörű kert közepén, mely felnyúlt a domboldalra. A domb mögött bújt meg Leszna, tucatnyi házból álló kis falucska — Lesznai Anna innen vette a nevét, s verseiben szimbolikusan Lesznának nevezte a körtvélyesi édenkertet (regényében Liszka). «*A lesznai kert*», «*Az Ondova völgye*», «*A Vihorlát kékje*»: szimbolikusan körülhatárolt világ, de egyben a tavasz és az ősz, a föld és az ég, az élet és a halál végtelenségét magába foglaló."

Lesznai festészetében ez a Körtvélyesből eredeztethető, de szinte kozmikussá tágított Édenkert maradéktalanul jelen van. Hímzéstervei és meseillusztrációi maga a teljesség: a gyönyör, a gyönyörködés, a kitárulkozás és a nyíltszívűség, a termékenység és bőség, a szerelem, a szeretet és az anyaság emberi hitből sarjadt tanúbizonyságai. A világhoz és a képzőművészethez fűződő viszonyát igen szerényen és póztalanul így fogalmazta meg: „*Festettem, gyönyörködtem otthonom földjében, és a rajta nyüzsgő teremtményeknek meg akartam őrizni a képét.*"

A benyomások hálásszívű és örömteli befogadása — ez jellemzi emberi s egyben művészi magatartását. És a vizuális élmények erősen stilizált, dekoratív formákban való megjelenítése határozza meg festői kifejezésmódját. Hímzéstervein gazdag, burjánzó vegetáció ömlik szét, vagy fantasztikus állatalakok gomolyognak hajlékony testükkel egymásba fogódzkodva. De ez a pazar féktelenség és bujaság általában finom eleganciával, kényes díszítő ízléssel simul bele egy többnyire szimmetrikus kompozíció fegyelmező rendjébe, mondhatjuk úgy is: artisztikus egyensúlyába.

Hímzésterveinek leggyakrabban visszatérő motívuma a kehelyszerű edénybe, karcsú vázába, vagy öblös kosárba zsúfolt egzotikus virágcsokor. Ebben a csokorban gránátalmák, harangvirágok, százszorszépek, páfrányok, tulipánok zsúfolódnak össze, il-

Virágok kehelyben (hímzésterv)

letve füzérekké omlanak szét, és vad, húsos indáikkal kicsapódnak, vagy éppen ellenkezőleg: finom, gyöngyszerű fürtjeikkel gyengéden aláhullanak az edényből. Erotika és életöröm hatja át ezeket az élő, lélegző növényeket. S noha a téma mindig ugyanaz, a hímzéstervek bőséges művészi leleményről tanúskodnak. Mintha mindegyik kompozíció új és új impulzusból születne: a dinamikus vonalak energiája mindannyiszor erőteljes képi feszességet teremt, s a más-más „ötletek" szerint elrendezett — bár helyesebb lenne azt mondani: átélt virágcsokor változatos színkombinációival az érzelmek, hangulatok, állapotok ezernyi árnyalatainak a foglalata.

Lesznai Anna érzékeny kolorista: meglepő, merész vagy túlfinomultan kényes színösszeállításokban gondolkodik, amelyek hol az általa oly nagyrabecsült mezőkövesdi paraszthímzések ragyogó színvilágát idézik, hol pedig egy intellektuálisabb színélmény raffinériáját kínálják a lila—narancs—zöld, vagy a vörös—lila—kék izgató együttesében.

Meseillusztrációi tágabb világot fognak át, mint hímzéstervei. Lesznai Anna fantáziája nem korlátozódik egy-egy motívum variálására, hanem a lírával átszőtt epikai mozzanatok s újabb és újabb varázslatos színterek megteremtésében teljesedik ki. Olyan színterekében, amelyekben a természet álomszerű és egzotikus, egyszóval csupa csoda, az enteriőrök pedig a pontos, de mindig költői sugallatú „leírás" és a halk szólamú dekoráció artisztikus ötvözetei.

Számos, a maga korában igen népszerű meséskönyve közül, melyeknek a szövegét is ő írta (*„A pólyásbaba napjai"*, *„Mese az eperszemnyi szívről"*, *„Mese a bútorokról és a kisfiúról"*), talán a legkomikusabbak a *„A kis pillangó utazása Lesznán és a szomszédos Tündérországban"* című kötet illusztrációi.

Illusztráció a Mese a bútorokról és a kisfiúról című kötethez

Az egyes lapokat áttetszően kristályos szerkesztés jellemzi, amelyekben a perspektivikus és síkszerű ábrázolásmód együttesen érvényesül, s ebből érdekes, stilizált térhatás születik. A finom vonalkontúr által határolt kecses formák és a homogén színfoltok tiszta izzása derűs és rendkívül esztétikus képfelületet teremt, s egyúttal olyan meghitt, zsongító atmoszférát, mely elhiteti, hogy a tárgyaknak, a virágoknak, a madaraknak lelkük, saját, külön, kifürkészhetetlen életük van. Az olvasó, azaz a gyermek, mint egy csodát, úgy veszi birtokába lépésről lépésre környezetét, melynek szépségére, „titkára" rányitja a szemét a saját környezetét is oly árnyaltan érzékelő, azt valósággal mítoszszá emelő Lesznai Anna.

Kétségtelen, hogy Lesznai Anna művészete formailag az egyetemes szecesszió megkésett magyar hajtása. Hiszen a síkban való gondolkodás, a díszítménnyé transzponált ábrázolás, a stilizált motívumok és ornamensek kecses, olykor mármár modoros vonaljátéka a szecesszió szemléletmódjából következő stiláris vonások.

Amennyire jóleső azonban, hogy a jobbára szegényesnek ismert magyar szecessziós képzőművészet bekebelezheti, mintegy magáénak vallhatja azt a művészi eredményt, amelyet Lesznai Anna invenciózus és jellegzetesen női festészete képvisel, annyira lényeges, hogy óvatosak legyünk a Lesznai életmű és egy stílusáramlat mechanikus azonosításával. Hiszen ezek a valóban szecessziós képek a szecesszió megejtően paradox képződményei. Aligha ismer a művészettörténet ennél kevésbé dekadens, azaz ennyire egészséges, életerős, sugárzóan derűs szecessziós műveket, mint amilyenek Lesznai Annának a tízes években készült harsány és egyben áhítatos kompozíciói.

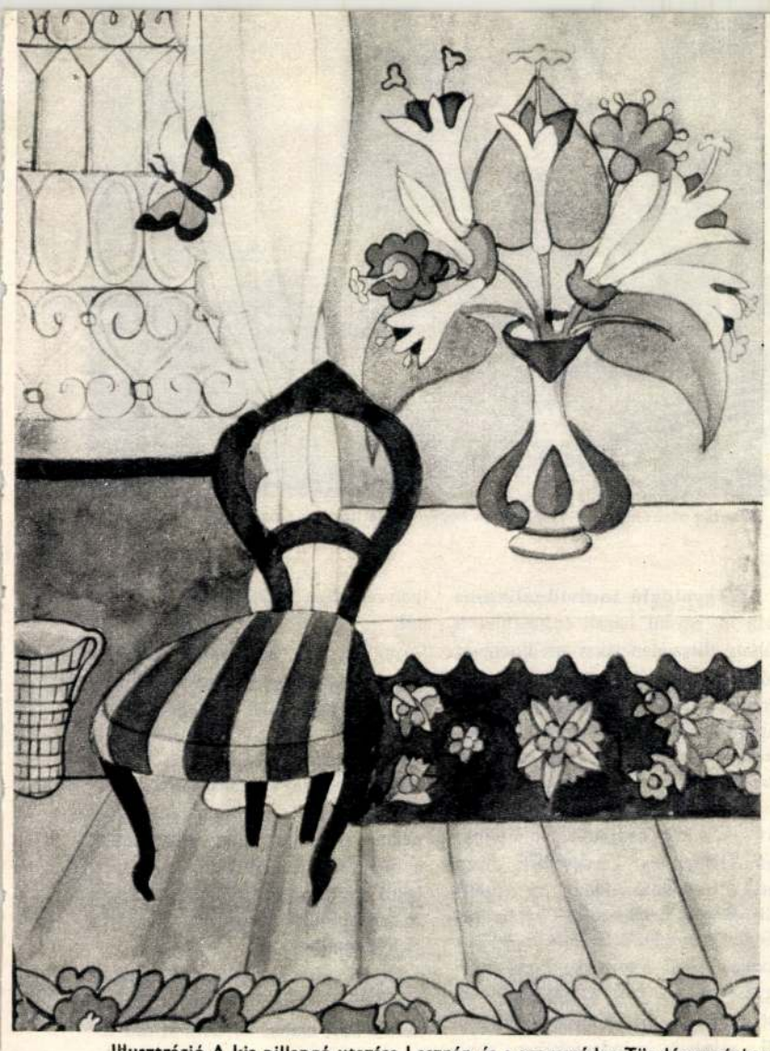

Illusztráció A kis pillangó utazása Lesznán és a szomszédos Tündérországban című kötethez

A körtvélyesi kastély

FÓRUM

Preisich Gábor

LAKÓTELEPEK ESZTÉTIKÁJA

A lakosság otthonának érzi a szépen berendezett parkot (József Attila lakótelep)

Magas pontház, sávház és földszintes ellátó létesítmények együttese kellemes változatosságot biztosít (Zuglói lakótelep)

Tahin Gyula felvételei

Az egyoldalú individualizmus még az egyéni házak építésében is súlyos disszonanciákat eredményez, mint ahogy azt különösen üdülőterületeink zűrzavaros megjelenésében tapasztaljuk. A lakótelepek építésének kérdései általában, így esztétikai vonatkozásban sem közelíthetők meg az individuális igények, illetve az individuális ízlés oldaláról. Ha a tömeges lakásépítés kérdéseihez ilyen szemlélettel közelednénk, az esztétikai igények kielégítésének kívánalma eleve megoldhatatlannak tűnnék. Tudomásul kell vennünk, hogy nem egyes lakóházakról hanem épületek csoportjáról van szó, olyan épületekről, amelyek mindegyikében több család lakik. Az egyes családok lakásproblémájának megoldása társadalmi feladatok megoldásával párosul. A lakótelep lakói a közösség által létrehozott társadalmi környezetben élnek, és az egyedi megoldást nem annyira az egyes épületek különbözőségében, mint inkább a városépítészeti egységet alkotó épületcsoport egészének megjelenésében kell keresnünk. Az egész épületcsoportnak kell felismerhető jelleggel bírnia. A csoporton belül az egyes épületek elsősorban nem jellegükben, hanem az épületcsoportokon belül elfoglalt helyzetükben különböznek egymástól.

Az egyes új városrészek, lakótelepek egyedi megtervezése tehát nem az individuális ízlés különbözőségeit szolgálja — hiszen a tervező előre nem is tudhatja, kik fognak az új lakótelepen vagy annak kisebb egységeiben lakni —, hanem az embernek azt az igényét, hogy ne vesszen el a nagyváros egészében. Hogy azon belül találja meg azt az épülettípust és felismerhető környezetet, amelyet otthonának érezhet.

Olyan egységek, olyan környezet kialakítása kívánatos tehát, amelyet a benne lakó ember képzete át tud tekinteni, más egységektől meg tud különböztetni. Ennek a környezetnek a kiterjedése, mérete, elrendezése, a feladattól és a megoldástól függően, igen különböző lehet. Amikor a továbbiakban kialakításának néhány esztétikai követelményét leírjuk, ezzel nem receptet kívánunk adni, csupán a tapasztalataink alapján kialakult elveket igyekszünk általánosítani.

Ilyen mindenekelőtt a rendezettség-áttekinthetőség elve. Megkívánjuk, hogy a tömeges lakásépítés során kialakuló elrendezés a funkcionális követelmények kielégítését

A lépcsősen elhelyezett épületek, az egy síkban épült házakkal ellentétben, oldják a monotóniát (Óbudai lakótelep)

AMSEL
LESZNA

Gyártja a Szabolcs-Szatmár megyei MÉK Vállalat

Lesznai Anna: Andrássy (hímrésztev)

(Pécsi Modern Magyar Képtár)

Telenkor, 1956. július – augusztus

– *Mi az az emberi sajátság, ami mindig megragad tegéd másokban, az élő vagy megírt alakokban? Amit át tudsz ültetni az alakításaidba?*

Némi töprengés előzi meg a válaszát. – Nem szeretnék fölényes lenni; de... közelről nézve mindenki humoros kicsit, nem? Aki humortalan, azért komikus. Ezeket a vonásokat el lehet játszani.

– *A humorról való felfogás, a humor reprodukálása sokat változott...*

– Nagyon sokat. Manapság a keményebb, gorombább humor hat, illetve a groteszkben felszikrázó meglepetés humora. Bevallom, ezt szeretem, ahogy már említettem. Fonákjára fordítani, vagy fonákjáról megvillantani egy helyzetet, egy reagálást, egy alakot tulajdonképpen..., hogy néma titkait is kibeszélje... ez izgalmas feladat.

– *Mrs. Chason, Harold mamája ad most lehetőséget erre?*

– Nem egészen erre, de hasonlóra. Mrs. Chason energikus és banális, mindenféle divat szerint naprakész, a fia iránti szeretetében is. A maga felszínes, üres módján voltaképpen gondos anya: pszichiáterrel, társkereső szolgálattal segítene Haroldon, akinek egy kis régimódi, meghitt szeretetre volna szüksége. Mai világunk rohanó, agyontechnizált ürességét képviseli ez az aszszony, éles ellenpontjául Maude-nak, akit Tolnay Klári játszik. Szóval, minden ok megvan rá, hogy ellenszenves, önző, konvencionális közhely-alak legyen. Mégis keresek valami esélyt, hogy csöppet egyénítsem, hogy megvillantsam a teljesebb – azt hiszem: hiteles – személyiségét. Például egyik jelenetben a társkereső tesztet tölti ki, azaz töltenék ki a fiával együtt. Ő azonban a fia helyett és nevében nyomban a saját válaszait mondja, írja. Kifejezi a fiú elnémítását, a maga egocentrizmusát, a reagálásait megpróbálom jellemzővé tenni sok mai szülőre. Tudod, annyi van, aki úgyszólván az ügyefogyott gyereke helyett akar élni! Nem is tudatosan; egyszerűen elsöpri a másik tétova szándékait anélkül, hogy észrevenné.

– *Milyen igaz! Tökéletesen aktuális szülői magatartás ez.*

– És csupa jószándékból...! Persze a darab habkönnyű komédia, valami súlyos jellemábrázolást nem enged, nem is kíván, ezenkívül nálam vannak a legcsattanósabb bohózati poénok, amiket nem lehet eldrámázni. Apró jelzésekkel próbálok azért a felszín mögé mutogatni.

– –

Néhány hét múlva, a darab premierje után találkozunk ismét. Örömmel gratulálok, mert Pásztor Erzsi alakítása őszinte, frappáns siker. – *Elégedett vagy?*

Széles mosollyal, de tagadóan int. – Ilyet én nem engedhetek meg magamnak. Különben meg, nézőpont kérdése eldönteni, hogy amit elértem, aki vagyok – az sok vagy kevés. Nem az én dolgom ez. Nekem minden nap azt a

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 JUN 18
Daily News

L. Anna Lesznai

1021

Ill. Mihaelis-Kirmes.

Lesznai-Gedenk-ausstellung

In der Ungarischen Nationalgalerie findet gegenwärtig eine Anna Lesznai-Gedenkausstellung statt. Die aus Ungarn stammende Künstlerin wirkte und starb in Amerika. Besucher der Austellung erhalten einen Einblick in das vielseitige Schaffen von Anna Lesznai, die nicht nur Gemälde und Graphiken, sondern auch künstlerische Stickereien schuf.

●

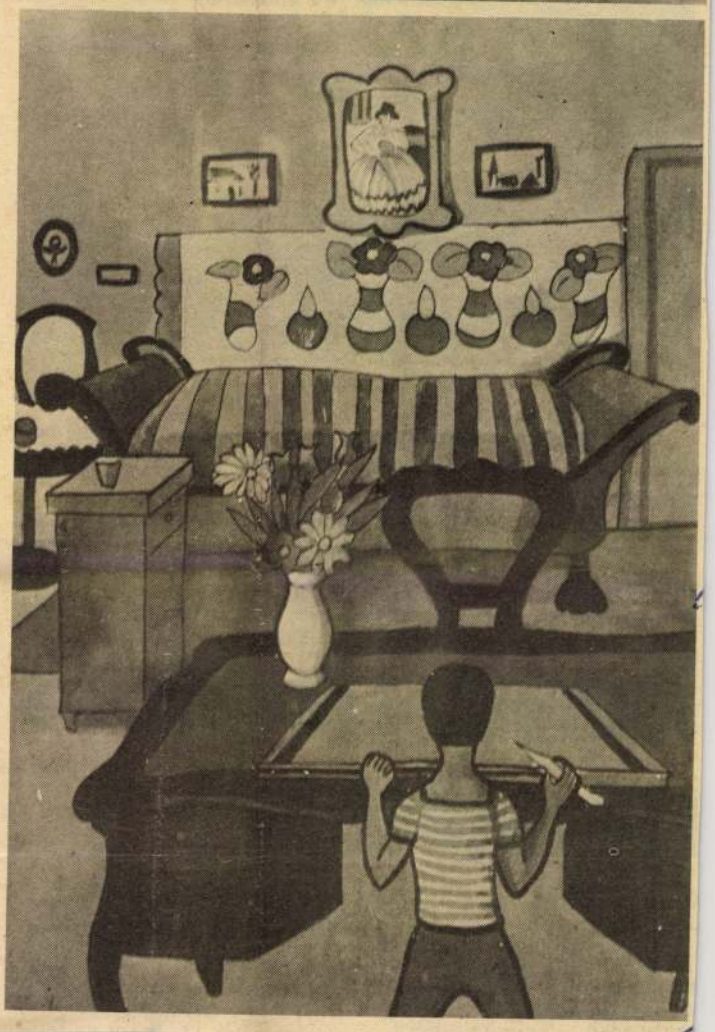

Märchen von den Möbeln und einem kleinen Jungern.

FOTO MTI — I. BENKÖ

OAS verabschiedet Resolution über Menschenrechte

Santiago de Chile, 17. Juni (UPI) — Die Organisation Amerikanischer Staaten (OAS) hat in der Nacht zum Donnerstag in Santiago de Chile eine drei Punkte umfassende Resolution angenommen, die zur Beachtung der Menschenrechte in dieser Hemisphäre und speziell in Chile aufruft. Die Frage der Verletzung der Menschenrechte steht im Mittelpunkt der sechsten OAS-Versammlung, die am Freitag nach 14tägiger Dauer in der chilenischen Hauptstadt endet. Die Resolution wurde mit 21 Stimmen bei zwei Enthaltungen von Chile und Brasilien angenommen.

Noch während das Abstimmungsergebnis bekannt wurde, nahmen die chilenischen Behörden 30 Personen fest, die versucht hatten, in dem Gebäude der früheren bulgarischen Botschaft in Santiago politisches Asyl zu erhalten. In einer Erklärung der Regierung hieß es. zuerst, sie seien in ein Internierungslager eingeliefert worden.

Wenige Stunden später teilte ein Regierungssprecher mit, die Asylsuchenden seien nach Verhören wieder freigelassen worden.

Karikatur in Newsweek

„Wir bitten um Verständnis ... wir konnten Sie nicht bequemer unterbringen, die größeren Zellen sind leider alle vergeben."

(Inschrift an der Wand: „Chile heißt die OAS Versammlung über Fragen der Menschenrechte und ihrer Verletzung willkommen.")

itungen Lissabons rstaatlicht

Außenministerium am Donerstag bekannt.

Die zweitägigen Gespräche seien in „einem Klima er Herzlichkeit und des geenseitigen Verständnisses"

bon bekannt, nachdem die Offiziere bereits vor einiger Zeit bedingt auf freien Fuß gesetzt worden waren. Der als einer der hauptverantwortlichen Offiziere für den

Parteitag fortgesetzt

Ulan Bator, 17. Juni — (ADN) — Die Diskussion der 813 Delegierten des XVII. Parteitages der MRVP in Ulan Bator über den Rechenschaftsbericht des Zentralkomitees und die Hauptrichtungen der Entwicklung bis 1980 ist am Donnerstag in Ulan Bator fortgesetzt worden. Auf dem Programm dieses Tages stand ferner der Beginn der Wahlen der leitenden Organe der mongolischen Partei.

Gastdelegationen aus sozialistischen Bruderländern treffen mit den Werktätigen in Industrie und Landwirtschaft zusammen.

Peruanischer Minister in Ungarn

Budapest, 17. Juni (MTI) — Auf Einladung des ungarischen Außenhandelsministers Dr. József Bíró ist der peruanische Minister für Energie und Bergbauwesen, Brigadegeneral Arturo la Torre di Tolla, zu einem kurzen Besuch in Ungarn eingetroffen. Der peruanische Minister wird Gespräche mit ungarischen Leitern des Außenhandels und der Schwerindustrie über den Ankauf von Wasserkraftwerken sowie die Möglichkeiten der Zusammenarbeit zwischen den beiden Ländern auf den Gebieten Energie und Bergbau führen.

Genscher in Kopenhagen

Kopenhagen, 17. Juni — (DPA) — BRD-Außenminister Hans-Dietrich Genscher ist am Donnerstag von Helsinki kommend in Ko-

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETO
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1976 JUL — 5

Budapester Rundschau

Anna Lesznai

1021

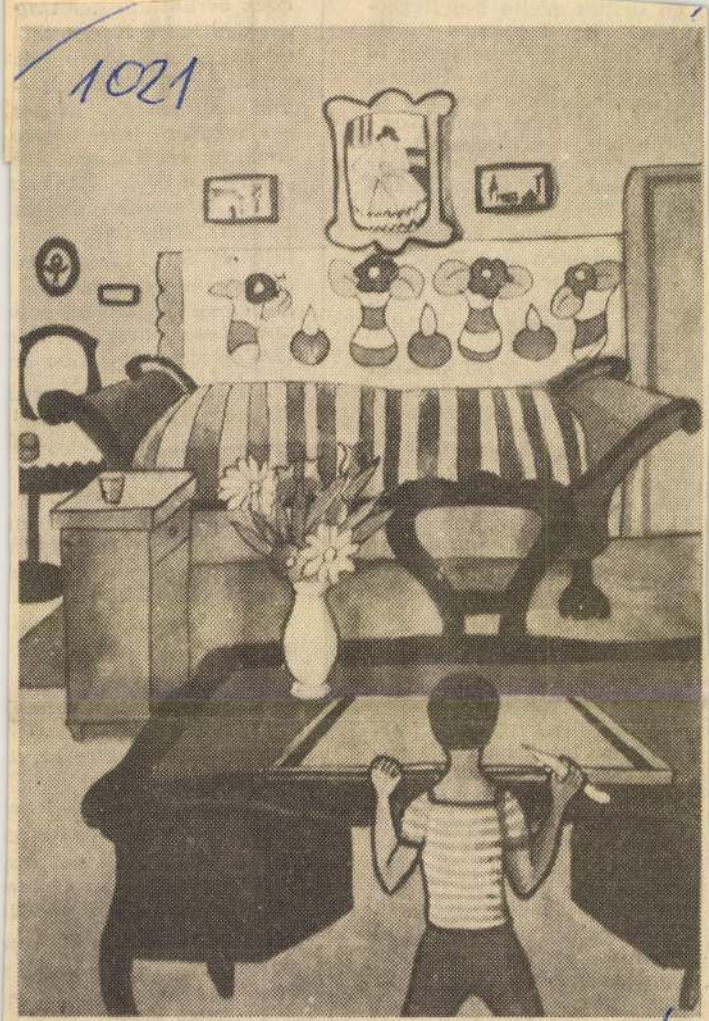

Anna Lesznai: „Märchen von Möbeln und dem kleinen Jungen" (1918)

an dritter Stelle
toirs. In der e
der 70er Jahre e
finnische Werke
neun ungarische
Finnland. Eine
probe aus dem K
plan 1976—77: Regelmäßiger Austausch der wissenschaftlichen Fachkräfte, auf je 50 Monate befristete Stipendien für Studenten und Forscher, je drei sprachliche Lektoren an ungarischen bzw. finnischen Universitäten, ständige Zusammenarbeit wissenschaftlicher Institutionen und Hochschulen; Übersetzer und Künstler reisen zwischen den beiden Ländern hin und her, Helsinki empfängt aus Ungarn, Budapest aus Finnland Studenten. In der finnischen Provinz hat die 25jährige Gesellschaft für Finnisch-Ungarische Gesellschaft 16 Organisationen; im Kreise der Oberschullehrer betätigt sich eine Petőfi-Gesellschaft. Die Kontakte wurden wesentlich durch die Abschaffung des Visumzwanges (1970) erleichtert. Im Jahre 1974 kamen 23 200 Finnen nach Ungarn, fünfeinhalbmal soviel, wie 1969. Unterdessen stieg die Zahl der ungarischen Finnland-Besucher um 50%, auf 2300 an.

Ganz gewiß wird die Luftbrücke, die Reise der 200 Ungarn und 200 Finnen, nicht vergeblich sein. Die herzliche Freundschaft zweier europäischer Völker ist der Gewinner.

konnte sie in dem Ausma
Handelns werden, wie in
Beweis: Selbst eine über
faschistische Persönlichke
mit ihrem französischen
derselben Position zu deb
seine Leserschaft von Ba
ideologischer Munition be

Die Konservativen werd
wundern, daß gutgläubige
Landes jederzeit von F
schreiben, so oft auf dem
ment ein Komet nach rec
halte oder gar leidenscha
wenn linksgestellte Mens
gepeinigt werden. (Mit „li
lich nur die FAZ Anarchi
das Chaos in den menschl
wird.)

Die selbst von der FAZ
Beispiel Franz Josef Strau
Fäustchen, denn sie wisse
hängnisvoller Fehler ist, d
munisten zu verwechseln.
sten die einzigen wirkliche
sehr, daß sie einen politisc
munisten gar nicht erst wa
heute die Schar der Komm
nur aus einer Handvoll M

Stattdessen rufen sie sof
zuliebe, die ihre Ordnung
Varianten der bürgerlichen
selt werden darf.

András Eigner

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 JUL – 5

Budapester Rundschau

Anna Lesznai

1921

In der Ungarischen Nationalgalerie wurde unlängst eine Ausstellung aus den Werken (Gemälde, Grafiken, Stickereien) der in Amerika verstorbenen Künstlerin Anna Lesznai eröffnet. Dazu s. Beitrag S. 11 sowie Reproduktion auf S. 4 und 11. Bild oben: Dorffest, 1925

festigt.

IM 17. JAHRHUNDERT

Merkwürdigerweise war es ein Hamburger Arzt namens *Martin Fogel*, der die Verwandtschaft zwischen der finnischen und der ungarischen Sprache noch im 17. Jahrhundert entdeckte. In

k fest, die rundweg erklärt, das Ungarische sei mit keiner anderen europäischen Sprache verwandt. Einer der gründlichsten Bahnbrecher der finnisch-ungarischen vergleichenden Linguistik war ebenfalls deutscher Herkunft: Professor *Josef Budenz*, der an der Universität Budapest als erster die finnische Sprache

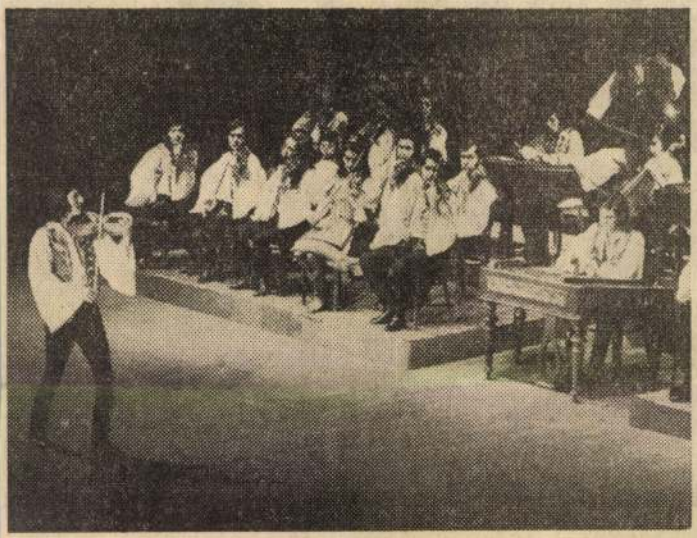

Mit großem Erfolg gastierte des Rajkó-Orchester in Helsinki

Anläßlich des gegenwärtigen Verwandtenbesuches wird die ungarische Gruppe von *Gyula Kállai*, dem Vorsitzenden der Patriotischen Volksfront, die finnische vom Kulturminister *Kalevi Kivistö* geleitet. Die Gruppenmitglieder kommen größtenteils aus den neuen ungarischen und den neuen finnischen Partnerstädten. Derartige ständige Freundschaftsbeziehungen bestehen zwischen Debrecen und Jyväskylä, Eger und Pori, Esztergom und Espoo, Miskolc und Tampere, Pécs und Lahti, Salgótarján und Vantaa, Székesfehérvár und Kemi, Szeged und Turku sowie Szolnok und Riihimäki.

Dr. Béla Molnár, Sekretär des Landesrates der Patriotischen Volksfront, hat zur Freundschaftswoche folgendes zu sagen:

„Die sprachliche Verwandtschaft und die Freundschaft zwischen Ungarn und Finnen können auf schöne Traditionen zurückgreifen.

in the USSR in 35,270,000 copies.

Art 1021

ANNA LESZNAI (1885–1966) MEMORIAL EXHIBITION The artist, a characteristic and versatile personality of the turn of the century in Hungary, who died in exile in America ten years ago, wanted her oeuvre to find its way back home. Now her works are on show in the Hungarian National Gallery.

Her creative activity spanned more than half a century and her multicoloured output is now on display: Anna Lesznai's drawings, embroideries, designs for needle-

0/4

pe
ti-

á-
ló

vg
a-
ws
nd
nd
u-
'ál
1;
n,
ló
ok

te
(Tam

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 10
HUNGARIAN REVIEW
Budapest

Anna Lesznai (1885-1966)

Anna Lesznai: Village dance (1925)

work; the illustrations she made to the works of her contemporaries: Endre Ady, Béla Bartók and Béla Balázs, her designs for frontispieces, her strange illustrations of tales, her famous embroidered cushions, her volumes of poetry, her novel and her manuscripts.

The designs for needlework – a part of which is now on show – were first exhibited in 1911. She drew on the ancient sources of art – folk art and Oriental culture – not only under the impact of the contemporary *art nouveau* trends; she felt the purity of folklore very early on. "I was among the first to revive Hungarian ornamentation in a modern spirit," she wrote. For her the rules of ornamentation and of fairy tale illustrations were identical, for she was convinced the soul's desire for happiness had given birth to both before the consciousness of the ego awoke. Her illustrations of tales are attractive because they radiate the sincere and charming serenity – fresh even today – with which the fantasy of children conjures up the secrets of flowers and trees, of animals and pieces of old furniture. In the Hungarian art of the 1920s and 1930s her genres of folklore constituted the third group in her art. Critics of that time thought that her *Tales in Pictures* representing the life of fairs and of merry holiday customs were akin to Brueghel's world.

To escape Nazism she emigrated to America in 1939, but even the decades spent there could not sever her for good from Hungarian art life.

She taught at Wellesley College and the Cambridge School of Art and wrote a novel titled *In the Beginning was the Garden*. This long book was published in Hungary in 1966. It is a monumental fresco of the revolutionary years of the early twentieth century in Hungary, a comprehensive organic and artistic representation of life in rural and urban areas, of social and intellectual movements in Hungary.

This outstanding witness, poetic and artistic, this chronicler and significant intellectual revolutionary of Hungary at the turn of the century has now found her way to the Hungarian National Gallery.

Her last wish has been fulfilled: her ashes rest in Hungarian soil.

magazine is distributed all over the world, from the Soviet Union to the USA, From Sri Lanka to Ghana, from Denmark to Cuba.

Mr. Perera from Sri Lanka writes: "I am very happy to inform you that Hungarian Review has been able to create a better understanding among the people and to arouse an everlasting interest and also enthusiasm. As soon as I receive it, sometimes even before I finish reading through it my son or daughter takes it to his or her school for circulation in the class among teachers and children . . ."

I am very glad to hear that you find Hungarian Review so popular. A better understanding among the people is exactly what we are aiming for with the review.

Mrs. Sylvia Joffe, an American of Hungarian-origin parents living in the USA finds the review "wonderfully enlightening and informative . . . but the short stories are a little dry —and much too socio-political for my tastes . . . On the whole though I do enjoy the magazine very much— and my husband who is an artist enjoys the art section tremendously."

With the short stories we try to reflect the main trends in past and present day Hungarian short story writing. Next year the art section should be improved with more colour reproductions.

Looking for pen-friends:

Ms. Judit Bögre, 3900 Szerencs, Rákóczi út 73; 16 years old. *Mr. László Váradi*, 1034 Budapest, Bécsi út 104-108. II. 238; 23 years old. *Ms. Hedi Geklér*, 1061 Budapest, Népköztársaság ú. 32, II/11; 23 years old, knows English, German, Russian, Italian and Esperanto; interested in sports and photography. *Ms. Gizella Pallos*, Budapest IX, Mester u. 13.IV. 4. *Mr. Péter Terjányi*, 7148 Alsónyék, Virág u. 1; 21 years old, knows English, German, Russian and Esperanto. *Mr. László Gyürki*, 3534 Miskolc, Kiss táborno u. 26

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 10

HUNGARIAN REVIEW
Budapest

Anna Lesznai

THE ARTS

1021

Anna Lesznai: Village dance (1925)

LETTERBOX

Mr. H. H. Weisser from Denmark writes: "Hungarian Review should not contain too many articles about economic and political matters for the simple reason that these subjects are dealt with continuously in leading newspapers in the West . . . What most people visiting Hungary regularly want to know more about is, of course Hungary's culture, art of all kinds, music, past and present . . . I think you should assume that people requesting to be on the mailing list of Hungarian Review have a higher than average intellectual curiosity and your review should therefore be edited

Games in Montr

winning four
five silver, tw
ten fourth pl
seven fifth p
and ten sixth

In the unofficial
on the basis of p
Hungary finished

Lesznai Anna, iparművész, grafikus

— A Magyar Nemzeti Galéria Lesznai Anna-emlékkiállítás rendezését tervezi. Munkásságának felmérése érdekében kérjük műveinek tulajdonosait, hogy anyagukat szíveskedjenek levelezőlapon bejelenteni a múzeum címére: Budavári Palota 1250, Budapest, Postafiók 31.

10.

— : Kombati mozaik

Népszava, Bp. 1975. nov. 22.

Lesznai Anna, dátt

1976. VII. 11. Petőfi 2o,3o VGné

Láttuk, hallottuk

- A Budavári palotában a Magyar Nemzeti Galéria Kamara termében kiállitás nyilt Lesznai Anna rajzaiból, hímzéseiből, és akvarelljeiből. Erről a kiállitásról beszélgetünk Goda Géborral,

- Lesznai Annáról hosszu esztendők óta tulajdonképpen idehaza nem tudtunk semmit. Pedig Lesznai Anna beletartozik abba a kislétszámu női ewangert körbe, amely a polgári radikalizmustól a szocializmusig megtett egy rendkivül érdekes és különleges utat, nehéz utat. Magához vonzott sajátos mágneses képességeivel, szelleni képességeivel, egy olyan kört, amely a magyar szelleni élet egyik legérdekesebb köre volt, és amelyet ni a polgári radikalizmustól a szocalizmusig vezető képnek foghatunk fel.

- Kik tartoztak ebbe a körbe?

- Beletartozott Ady, beletartozottBalázs Béla, Beletartozott Bartók, beletartozott Reinicz Béla, Beletartozott ebbe Berényi Róbert, Koricstok Károly, Lukács Györgyöt is hadd emlitsem meg, aki érdeklődéssel viselkedett szintén, és szeretettel Lesznai Anna iránt, és a Lesznai Anna magához vonzotta a fiatalabb nemzedéket is, a nyugatnak és a nem nyugatnak, tehtséges, a képességekkel rendelkező emberek számára mindig Körtvélyes, ahol ő gyerekkorától kezdve élt, ebben a körtvélyesi kertben, az ő egész világa a körtvélyesi világ, Magához vonzotta a szelleni élet nagyon nagyon sok kiválóságát, vitákat produkáltak ott, amelyek egészenérdekesek és modernek voltak a maguk idejében és na mégis ugy tünik, hogy egy nagyon régi és nagyon letünt világ.

- Hogyan mutatkozik ez meg Lesznai Anna müveiben?

- Elsősorban az a szelleni magatartás, ami Körtvélyesből, a kertből, a körtvélyesi parkból származik, az maga egy nagy része, a magyar kulturtörténetnek és a magyar társadalomtörténetnek is, hiszen Lesznai Anna férje Jászi Oszkár volt, és Jászi Oszkár nyomát,szelleni életének nyomát ott hagyta számos müvön, például a fiatal Ady-n is. Akkor, amikor Ady elindul, Balázs Béla elindul, és igy tovább, egy csomó irót kellene emliteni, amikor Bartók a népi zene felé fordul, amikor Reinicz Béla Adyt zenésiti meg, és igy tovább,

amikor a Nyolcak kezdik igazi kibontakozásukat, és művészetüket, akikkel szintén komoly erős kapcsolata volt, Lesznai Annának. Az egy más kérdés, hogy ki hogy értékeli most Jászi Oszkár befolyását a magyar szellemi életre, ehhez nem volna érdekleten Gábor Andornak a Jászi Oszkárral való vitaplanfettjét elolvasni, ami egyébként egy hallatlan szellemességgel és ragyogó tudással megirt munka, hiszen Gábor Andor egészen zseniális polemista volt, de érdekesek Jászi nézetei is, még ha az idő Jászin sok tekintetben és általánosságban túllépett. De a mi feladatunk, és ezért tartom ezt a kiállitást nagyon indokoltnak, az,hogy azért a magyar korszaknak szellemileg, és haladó szellemi periódusainak a bemutatásáról ne feledkezzék meg, mert az rendkivül gazdagitaná a mi egész előtörténetünk,jelenkor előtörténetének azismeretét.

- Melyek a kiállitás legérdekesebb darabjai?

- Kérem, ezen a kiállitásonnagyonvigyázni kell arra,hogy embereket ne értékeljünk tul. Itt nem arról van szó, hogy a Lesznai Anna milyen jelentőségü festő volt, idézhetném Berény Róbertet, idézhetném Ady-t, idézhetnem Lukács Györgyöt, idézhetnék sokmindenfélét, a lényege mindig az,hogy Lesznai Anna tulajdonképpen egy általános humanitásnak volt a letéteményese, képeiben is egy ilyen játékos, idillikus világ terentődött, aminek nagyonsok kapcsolata volt az egészséges és jóózan népi elemeknek, hiszen Bartók lágoga tásait is Lesznai Anna, Körtvélyesi birtokán ezek a Lesznai Anna féle hinzések, népi motivációk, stb. igen erősen foglalkoztatták.

- Mit mond ez a kiállitás a mai ember számára?

- Ez a kiállitás nagyon sokmindent mond, mert hiszen sok olyan dolognak az eredetét is láthatni a kiállitáson a kiállitott képekben, rajzaiban, kézimunkáiban, kéziratiban, és igy tovább, amelyben felismerjük azt a fejlődési fonalat, amelyből jöttünk, és amely egyre magasabba és magasabb ra fejlődött,éppen a magyar kulturának az egészében. Természetesen Lesznai Anna képzőművészeti alkotásairól nem volna helyes most azt mondani,hogy ezek teljesen egyszinten voltak a kora nagy képzőművészeivel, nem is ez a lényeg, de az inspirátori szerepe igen nagy, és az inspirátorok alkotásai azok mindig érdekesek is, és sokat tudnak mondani az embernek. Ezért nem beszülhetjük ezt le, ellenkezőleg, örülnünk kell, hogy ilyen helyes vállalkozásokra alkalmat ad a Nemzeti Galéria.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Lesznai Anna.

HÉTFŐI HIREK

1965 JUN 21

1021

Hamarosan megjelenik a „Varázslók és kísértetek"

Budapesti beszélgetés Lesznai Annával

A New Yorkban élő, 80 éves magyar költőnő, Lesznai Anna — 1939 óta először — ismét Budapesten van. Férjével, *Gergely* Tibor festőművésszel együtt, 1939-ben menekült New Yorkba a fasizmus elől. Mi történt azóta?

— Írtam néhány verset 26 év alatt — mondja szerényen —, de pusztán magyar versek írásából idehaza se lehetett megélni, New Yorkban semmiképp. Szerencsére festő is vagyok: megérkezésem után festőiskolát nyitottam, egészen a múlt évig működött.

S közben írta — hosszú szünetekkel *egész életében írta — nagy regényét.* Talán *Varázslók és kísértetek* lesz a címe, ez még nem bizonyos. *Rövidesen megjelenik a Szépirodalmi Kiadó gondozásában* — és németül, a karlsruhei Stahlenberg Verlag-nál. Miről szól? „A dzsentrivilág, a régi falusi formák pusztulásáról, s messziről, félve, aszszonyi szemmel, az első világháborúról is" — mondja a költőnő.

Három hónapra tervezi látogatását. Találkozni akar régi barátaival, ismerőseivel: *Lukács* Györggyel és nevelt fiával: *Jánossy* Lajossal (az atomfizikus professzorral, Egykor, minden évben Lesznai Anna „nyári vendég-gyereke" volt), *Füst* Milánnal, *Kassákkal*, *Tersánszkyval*, *Gellért* Oszkárral, s a „maiakkal" is.

Ballagás — a főisk

Pénteken kezdődnek a felvételi vizsgák — f fel az egyes karok — „Hozott" és szerzett jelentkező vizsgázhat

Pénteken országszerte megkezdődnek a felvételi vizsgák a felsőoktatási intézmények nappali tagozataira. Mint az előző években, az idén is jóval többen jelentkeztek minden főiskolára és egyetemre, mint ahány hely van az első évfolyamokon.

Orvosi karok

Az *Egészségügyi Minisztériumban* elmondották a H. H.-nak, hogy több mint 3830 pályázó jelentkezett az orvosi karokra, de csak 1300 jelölt számára van hely. *Budapesten* 340 orvostanhallgató és a vizsgáztatók ne értesülhessenek előre: ki, melyik bizottság elé kerül, illetve ki, kit fog vizsgáztatni.

A vizsgabizottság

— *A vizsgabizottság* a nappali tagozaton 3—5 tagú. Vezetőjét és egy-két tagját a dékán, egy tagját a Kar oktatói közül — az MSZMP egyetemi szervezete, egyet pedig a KISZ egyetemi szervezete jelöli ki. Mindenütt annyi vizsgabizottságot kell szervezni, hogy *egy bizottságra 14 jelentkezőnél több ne jusson.* A felvételi vizs-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1976 9

VIGILIA
Budapest

Lesznai Anna

s akinek vallásos áhítattal és sub specie aeternitatis kell végeznie tevékenységét..."

Lesznai Anna, a képző- és iparművész, e szellemben munkálkodott. Természetesen a *Kezdetben volt a kert* című nagyszabású tabló (amelyet *Lukács György* a XX. századi magyar irodalom remekei közé sorolt) és a költemények (amelyekről *Fülep Lajos* írt terjedelmes, melegen elismerő tanulmányt a *Nyugat*ban) felette állanak Lesznai Anna képző- és iparművészeti életműve jelentőségének, a magyar művészettörténet annáleszeinek azonban számon kell tartaniok a művésznő textíliáit, akvarelljeit, rajzait és a magyar könyvkultúra megújításához hozzájáruló könyvillusztrációit („Mese a bútorokról és a kisfiúról", „Mese az eperszemnyi szívről" stb.), amelyek „a szeretet játékos mesemondójának" (Berény Róbert) alkotásai

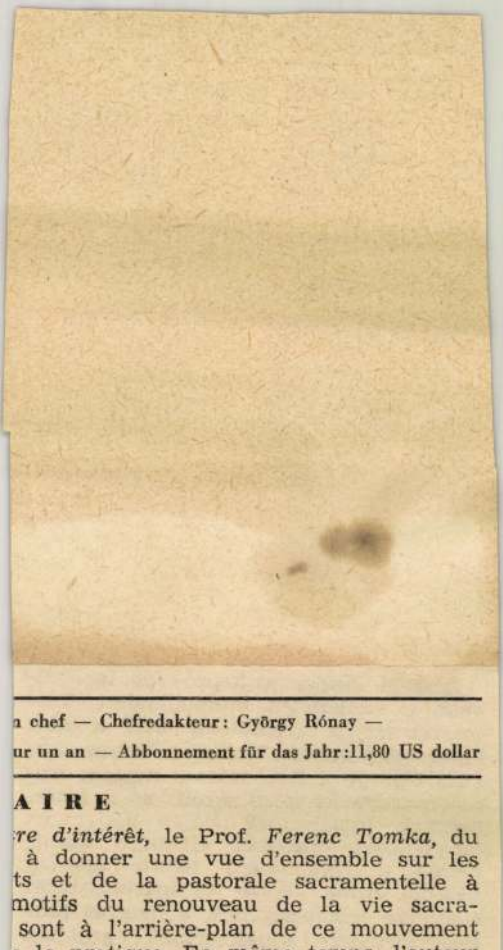

n chef — Chefredakteur: György Rónay —
ur un an — Abbonnement für das Jahr: 11,80 US dollar

AIRE

re d'intérêt, le Prof. *Ferenc Tomka*, du
à donner une vue d'ensemble sur les
ts et de la pastorale sacramentelle à
motifs du renouveau de la vie sacra-
sont à l'arrière-plan de ce mouvement
s la pratique. En même temps, l'auteur
l'histoire générale de l'Eglise, on voit,
cher à la tradition. L'auteur précise les
nouvelles pour qu'un sacrament soit
ace nouvelle assurée à l'assemblé des
a relation entre l'éducateur et l'enfant
l'étude de *Mária Gyurkovics*. L'auteur,
ive, mettant à contribution ses propres

1021

LESZNAI ANNA ÉS KERÉNYI JENŐ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Tíz esztendővel ezelőtt halt meg *Lesznai Anna* (1885—1966), a *Nyugat* köréhez tartozó lírikus, prózaíró, festő- és iparművész, könyvillusztrátor és művészeti író, a század eleji magyar irodalmi és művészeti reneszánsz egyik nagy egyénisége. Képzőművészeti tanulmányait Ferenczy Károly és Bihari Sándor irányításával végezte; mint meghívott vendég hímzéseivel (díványpárnák, sálak, terítők) részt vett a *Nyolcak*-csoport 1911 évi, heves vihart kavart tárlatán; szoros barátság fűzte Rippl-Rónaihoz, Adyhoz (ő tervezte több Ady-kötet címlapját), Kaffka Margithoz, Lukács Györgyhöz (és az ún. „Vasárnapi Társaság" többi tagjához), Kodályhoz, Kassák Lajoshoz, Sinkó Ervinhez és József Attilához; az elsők között értette meg és mérte fel Derkovits művészetét, amelyről a *Századunk* című polgári radikális folyóiratban 1934-ben így írt: „Nincs ezekben a képekben egy szemernyi sem, ami *csak* esztétikum, *csak* technika, *csak* érzéki gyönyörűség... Derkovits mindig a nincstelenek szenvedését festi, de önmagát éli át minden nincstelenben... Ő az, aki valóban magában hordta és megtestesítette osztályát, de társadalmi meggyőződése nem didaktikusan előadandó eszmei tartalom: Derkovits egyéni lírájában inkarnálja osztályát és annak életét, mivel semmi sem közelíti meg jobban az általánost, mint az, ami valóban és legmélyebben egyéni."

Lesznai Anna 1939-ben — a náci veszély elől — az Egyesült Államokba költözött, de kapcsolatai nem szakadtak meg Magyarországgal: halála előtt két ízben is hazalátogatott, fő műve: *Kezdetben volt a kert* című önéletrajzi regénye itthon jelent meg 1966-ban, válogatott verseit — *Köd előttem, köd utánam* címmel — ugyancsak Budapesten adták ki 1967-ben, s bár az írónő New Yorkban halt meg, hamvai — végső akarata értelmében — hazai földben nyugszanak.

Lesznai Anna képző- és iparművészeti munkássága a mai nemzedék számára sokáig ismeretlen volt. *Szabó Juliáé* az érdem, hogy *Magyar rajzművészet 1890—1919* című könyvének (Corvina, 1969) képanyagában helyet adott a művésznő egyik csengő koloritú meseillusztrációjának, amely a tízes években született, s amelyet az 1919-es Tanácsköztársaság Művészeti Direktóriuma vásárolt meg a Szépművészeti Múzeum számára. A képzőművész Lesznai Anna újrafelfedezésének következő állomása az az emlékkiállítás volt, amelyet a hatvani Hatvany Lajos Múzeumban nyitotta meg 1975 októberében *Ortutay Gyula* professzor és *Szabadi Judit* művészettörténész, majd — a Hatvany Lajos Múzeum kiadványaként — 1976 elején napvilágot látott *A tervezés művészete* című Lesznai-kötet, amely a művésznő 1948-as — az egyik amerikai főiskolán tartott — előadássorozatának szövegét tartalmazza, ez év nyarán pedig a *Magyar Nemzeti Galéria* rendezte meg Lesznai Anna újabb — a tavalyi hatvani tárlatnál átfogóbb — emlékkiállítását.

A budavári tárlaton eleven színeket ragyogtató virágcsendéletek, népi életképek („Szentmihályi heti vásár", „Falu"), meseillusztrációk, textiltervek („Szarvasok", „Hímzésterv fán ülő majommal", „Textilterv állatokkal" stb.) és elkészült hímzések (közöttük az „Ady-párna"), továbbá könyv- és kottaborítók láthatók. (Ez utóbbiak közül kitűnik a *Négy siratóének zongorára* című Bartók-ciklus kottájának és a *Ki látott engem?* című Ady-kötet első kiadásának címlapja.)

A művek a kor külföldi avantgarde művészetének (főleg az expresszionista Franz Marcnak), még inkább azonban a virág-, levél- és inda-motívumokat annyira kedvelő, stilizáló-lineáris szecessziós stílusnak (az irányzat olasz elnevezése nem véletlenségből „stile floreale"...) és a magyar népművészet forma- és színvilágának erős hatását mutatják. Miként a századelő egy sor magyar építésze és képzőművésze (Lechner Ödön, Kós Károly, Thoroczkai Wigand Ede, Körösfői Kriesch Aladár stb.) a magyar népművészet forrásából merített, úgy Lesznai Anna is ezt tette, hiszen — mint *A tervezés művészetében* olvassuk — „az iparművész legjobb tanítója a népművészet".

A Nemzeti Galéria emlékkiállításának darabjait — a terveket is és a kész műveket is — kiváló dekoratív érzék, „gazdagon burjánzó szecessziós ornamentika" (Szabó Júlia) és a régi miniátorokra emlékeztető műgond jellemzi. A tárlatnak (s Lesznai Anna művészet- és világszemléletének) kulcsát, úgy véljük, a művésznőnek e sorai adják kezünkbe: „Őszintén vallásos, bölcs szemlélet hatja át az igazi tervezőt, aki minden munkáját ősi tradíciókra és szimbólumokra kell hogy alapozza,

Baróti Istvánnak voltak egyenletesebb teljesítményei. Ha az elkövetkezőkben megpróbálja a legnehezebbet, arra koncentrál, ami természetének leginkább megfelel, s nem fokozza a virtuozitást a muzsika kárára, jelentős előadóművészünkké válhat az orgonamuzsika barátainak nagy örömére.

TÓTH SÁNDOR

RITKASÁGOK HANGLEMEZEN

A világ minden táján versengenek egymással a lemezgyártó cégek, melyik dob a piacra több újdonságot, melyik vonzza inkább magához a vásárlót keresett ritkaságok megjelentetésével. Számunkra rokonszenvesebb a Magyar Hanglemezgyártónak az a törekvése, hogy kielégítve a ritkaságok iránt megmutatkozó és egyre növekvő érdeklődést, nem mond le a művelődéstörténet megismertetéséről sem. Feltétlenül ilyen vonatkozású kiadványnak kell tekintenünk azt a lemezt, melyen Szebenyi János két fuvolaversenyt ad elő, François Devienne és Franz Anton Rössler-Rosetti egy-egy versenyművét. Korántsem remekművek ezek. De magyar vonatkozásuk van, hisz mindkét alkotást a székesfehérvári István Király Múzeumban őrizték kottaformában, mindkettő új zongorakíséretes partitúráját Szebenyi János adta ki a saját kádenciáival, s mindkettő a maga korának zenei köznyelvét hozza közel az érdeklődőhöz. Ma már hajlandók vagyunk egy-egy hatalmas korszakot csak a remekművek tükrében megismerni. Pedig sokszor izgalmasak, érdekesek azok a másodrangú alkotások is, melyekben azért felsejlik a későbbi nagy betetőzés néhány dallamfordulata, vagy épp egy ötlet csupán, mely a nagy mesterek kezében nyeri el végső funkcióját, teljesedik ki igazán. Ki hinné, hogy Rössler-Rosetti a maga korának jelentős, elismert alkotója volt, s a prágai Mozart-emlékünnepségeken az ő Requiemjével hódoltak a nagy géniusz emlékezetének? Ki tudja ma már azt, hogy Devienne a tizennyolcadik század végén a fuvola egyik megújítója volt? Nevüket, műveiket elnyelte a feledés, alkotásaik néhány mozzanata bizonyára beleépült ugyan Haydn vagy Mozart nagy műveibe, de ki állapíthatja meg, hogy a köznyelv egy-egy fordulata mikor válik a remekmű alkotóelemévé?

Érdemes volt lemezre venni e két fuvolaversenyt. Már csak Szebenyi János zenekutatói munkája is megérdemelte ezt, de még inkább kitűnő, stílusos fuvolajátéka és pompásan megszerkesztett kádenciái, melyek alighanem a hangszer többi művészének érdeklődését is az „újonnan" felfedezett művekre irányítják. Kíséretét a Győri Filharmonikus Zenekar látja el Sándor János kitűnő irányításával (SLPX 11694).

Ha valaki Brahms sebezhető pontjaira, gyengéire kíváncsi, lapozza fel Bernard Shaw ragyogó zenekritikáit (ezeket bizony a mai kritikus is némi nosztalgiával olvashatja). Bennük a csípős nyelvű szerző nem is egy alkalommal alaposan elveri a port a zeneszerzőn. S ha valaki egyszer mégis azt a Brahmsot akarja alaposabban kifürkészni, aki nem heroikus pesszimizmusával, hatalmas formáival nyűgözi le hallgatóját, hanem ökonomikus fogalmazásával hódítja meg, aki arra kíváncsi, milyen volt a zeneköltő derűsebb, önfeledtebb pillanataiban, ismerkedjék meg Női kórusaival. Kivált olyan ragyogó előadásban hatnak a felfedezés erejével, mint a Budapesti Kodály Zoltán Női Karé, melyet Andor Ilona már oly sok nagy sikerre vezetett.

Jó néhány lemezkiadvány ismeretes, melyen a zeneirodalom legszebb Ave Mariái szerepelnek. Schuberté vagy Gounod-é valóságos sláger lett, unosuntalan ezeket hallhatjuk. Mindkettő remekmű a maga nemében; a sok közepes vagy annál is gyengébb előadás szürkítette el, tette verklidarabbá őket. Brahms végtelenül egyszerű, mégis az áhítat gyémántcseppjeként felszikrázó Ave Mariája valóságos felfedezés e lemezen. Ha van mű, amely alázatosan alkalmazkodik a csodálatos imádság értelméhez, akkor Brahmsé az a javából. S ha van alkotás, mely hitelesen sűríti magába a Mária-tisztelet teljességét, azt a már-már pasztorális bensőségű érzést, mely századról századra öröklődve termékenyíti meg az emberiség lelkét, akkor megint csak Brahms művét érdemes említenünk. Ritkán hallhatjuk élő előadásban, annál csodálatosabb felfedezése hát e kiadványnak. Mint ahogy a maga nemében lenyűgöző a Három egyházi kórus is, mely a romantikából egyetlen merész gesztussal nyúl vissza évszázadok mélységeibe, hogy felmutassa azt a hagyományt, mely érintetlenül él minden korban és újra meg újra megtermi az áhítat szép gyümölcseit (SLPX 11691).

(R. L.)

véddel — magyar történelmi tündérmese ez —: Kossuth Lajossal. Ezt a zempléni úri-értelmiségi világot idézik fel a Péterke-képek: a lant alakú biedermeier széktámlák, a csíkos huzatok, a szecessziós lámpák. Ha még hozzáteszem, hogy a kép eredetije ma Hatvanban van, a Hatvany Lajos Múzeumban, és még azzal is megtoldom, hogy Hatvany unokatestvére volt Lesznai Annának, akkor érthető és szinte a századelő magyar történelmi példázatának is tekinthető, hogy Máli az úriházban, amelyben felnőtt, kislányként boldog volt, és képeiben, verseiben vissza-visszaálmodja, de aztán nem találta helyét és belekerült a Nyugat és a Huszadik Század forrongó világába, Adyval, Jászival rohant a forradalomba. Ez vitte első emigrációjába, ez hozta néhány évre haza és ez sodorta a második világháború előtt második férjével, Gergely Tiborral, a grafikusművésszel új hontalanságba, Amerikába.

Csak megálltam a New York-i lakás ajtajában, szólni is alig tudtam, éreztem, hogy árad felém, majd befogad, felemel és áthat egy nagy művészi egyéniségnek, egy páratlan embernek, egy hetvenévesen is vonzó asszonynak, és főképpen műveinek levegője. A szobát betöltötte Lesznai Anna személye, s ez megsokszorozódott a falakon festményeiben, akvarelljeiben, rámára feszített vagy asztalra kiterített, összehasonlíthatatlan hímzéseiben. Mennyire nő maradt ez a férfiasan tevékeny és határozott ember, hogy lánykorától kezdve hímzett, és mint a körtvélyesi és a lesznai, a mezőkövesdi és a kalocsai parasztasszonyok, fonalba, színbe, mintába tűvel örökítette meg álmait. Ez a *képeskönyv* nemcsak a képektől, hanem a hímzésektől is az, a körtvélyesi szülői ház kertjének virágai, gyümölcsei, füvei, de még az illata is, a szellői is, a hajnali és az esti is új életre kelnek Máli hímzőtűje alatt.

Akkor már majdnem három évtizede nem látta se Lesznát, se Budapestet. Életéről és műveiről szerettem volna kérdezni, még zsebmagnómat is magammal vittem, de elő se vettem. Nem kérdezés volt a dolgom, hanem a válaszolás: milyen otthon? Milyen az ország? Lehet lélegezni? Szívesen látnák-e otthon? Kiadnák-e a kert-könyvét?

Szívesen látták. Kiadták. (Szívesen láttuk, kiadtuk.) A kert volt a visszatérő motívuma életének, szóban, képben, hímzésben, sóvárgásban, újrateremtésben. Nagy életrajzi regényének ezt adta címül: „Kezdetben volt a kert." A kert ennek az életműnek kerete is, foglalata is, ifjúkori beteljesülése és a késői kor vágyakozásának tárgya. Kívülről tudom, nem a könyvből másolom ki azt a négysorost, amivel a Képeskönyv kezdődik: „Mikor lesz nyár, mikor lesz este — Mikor lesz ámenes teljesedés? — Tavasztól őszig sohasem érek — Hajnaltól estig egy élet kevés."

De nem múlt el.

. . . . . 88,– Ft
KÖNYVE
gyar népballadák
. . . . . 55,– Ft
NÓBAN
Iroda . . . . . 70,– Ft
JTÉS 1–2. kötet
Editio Musica . . . 100,– Ft
GYARORSZÁGI
GYOMÁNYAI . . . 58,– Ft
AKOZÁSOK
IDÁN
lótz avagy Furkáts
ikó sógor urához
. . . . . 30,– Ft
A Magyar Tudományos
readja Rajeczky
, szöveg-
bozban . . . . . 280,– Ft
ESCO-kiadás –
oz . . . . . 140,– Ft
ikás együttes . . . 70,– Ft
i Ilona énekel . . . 70,– Ft
ház I. . . . . 70,– Ft
ház II. . . . . 70,– Ft
bármelyike megrendelhető
ékban beküldött hirdetés alapján.
mokra,
jében teljesítjük.
RJESZTŐ VÁLLALAT
űboltja
li tér 5. 1052.
183–390, 183–500.
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
aláírása
VÁSÁRLÓINKAT!

senye az Orvostudományi Egyetem dísztermében, február 11-én. Közreműködik: Frances Marie Uiti gordonkaművész

JANDÓ JENŐ zongorahangversenye a Zeneakadémián, február 11-én

SEBESTYÉN JÁNOS orgonaestje a a Zeneakadémián, február 11-én

SZÁZADUNK KAMARAZENÉJE. Hangverseny a Zeneakadémián, február 11-én

A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARÁNAK hangversenye az Operaházban, február 12-én. Vezényel: Ferencsik János

FÖLTÁMADOTT A TENGER. A szabadság gondolata a zenében; hangverseny az Erkel Színházban, február 12-én. Vezényel: Nagy Ferenc

A LISZT FERENC KAMARAZENEKAR hangversenye a Zeneakadémián, február 12-én

KOVÁCS DÉNES hegedűestje a Zeneakadémián, február 13-án

SZEGEDI ANIKÓ zongoraestje a Zeneakadémián, február 14-én

BÁCHER MIHÁLY zongoraestje a Zeneakadémián, február 15-én

Kiállítások

HAÁSZ ISTVÁN kiállítása a Fészek Művészklubban. Megtekinthető: február 13-tól

A MAGYAR AVANTGARD MŰVÉSZET MÚZEUMÁNAK kiállítása a Bercsényi Klubban. Megtekinthető: február 13-tól

KANYÁK ZSÓFIA emlékkiállítása a zalaegerszegi Ifjúsági Házban. Megtekinthető: február 14-től

RÓNA EMY grafikus kiállítása a Magyar Nemzeti Galéria Műhely-sorozatában. Megtekinthető: február 14-től

KELEMEN KÁROLY kiállítása a Stúdió Galériában. Megtekinthető: február 14-től

VARGA GYULA grafikus kiállítása a Csók Galériában. Megtekinthető: február 15-től

TIMÁR PÉTER fotókiállítása a Fiatal Művészek Klubjában. Megtekinthető: február 15-ig

BÁLINT ISTVÁN kiállítása a Fiatal Művészek Klubjában. Megtekinthető: február 15-ig

KELETI SZŐNYEGEK. Kiállítás a Miskolci Galériában. Megtekinthető: február 16-tól

TERÍTÉK. Design-kiállítás a debreceni Kölcsey Művelődési Központban. Megtekinthető: február 20-ig

BOLDIZSÁR IVÁN:

LESZNAI ANNA

Máli és Képeskönyve

Karácsony óta olvasok egy képeskönyvet. Az olvasás itt gyűjtőfogalom, mert olvasom is, lapozgatom is, nézegetem is; kora hajnali ébredéskor egy kicsit kézbeveszem, és versei elandalítanak, munka közben egy-egy képe új meg új ihletet ad. Úgy képeskönyv, mint a gyerekeké: képhez vers jár, vershez kép, csakhogy ebben a kötetben képnek is, versnek is egy az alkotója. Nem tudom eléggé dicsérni a Corvina kiadót; annak igazgatóját, Simó Jenő barátomat; a könyv felelős szerkesztőjét, Szabadi Juditot, aki a kötetet záró jeles tanulmány szerzője is; és a könyv művészeti-műszaki létrehozóit, Murányi Istvánt és Kozma Miklóst, e képeskönyv megszerkesztéséért, megalkotásáért. A könyv igazi megteremtője természetesen századunk első kétharmadának egyedülálló, magányos és mégis mindig közösségben élő barátokat, híveket, imádókat, tisztelőket, rajongókat találó, két emigrációjában a hazai szálakat még szorosabbra fonó költő-asszonya, festőasszonya, hímző-asszonya, nagyasszonya: Lesznai Anna.

Áldom jósorsomat, hogy hatvanhat tavaszán, első amerikai útamon meglátogathattam New Yorkban, a Manhattan egyik felhőkarcolójának sokadik, de nem túl magas emeletén. Beléptem a lakásba és Körtvélyes faluban találtam magam. Lesznai Anna ebben a zempléni községben született, ezt nevezte el írásaiban egy szomszédos faluról Lesznának, innen vette fel írói nevét, amelynek a magyar irodalomban Ady Endre, a félmúlt történelmében Jászi Oszkár mellett van a helye.

Először még nagyon süvölvény koromban, húszévesen láttam. Első bécsi emigrációja után talán akkor járt először újra Horthy-Magyarországon, és felkereste barátnőjét, az én szellemi, irodalmi és művészeti érdeklődésem dajkáját, Éva asszonyt, az egykori Ügynök utcában. Lesznai Annáról akkor csak annyit tudtam, hogy Ady verseket dedikált neki, és Jászi Oszkár felesége volt. Éva néni megmutatta azt a prózaverset, amelyet Ady írt 1909-ben Lesznai Annának. Most itt találom ebben a kötetben: „Asszony, bőbeszédű, gyengéd, öleltető, és kevésről sokat daloló." Ady „gyöngén is erős poétanővérünk"-nek is nevezte. Amikor megpillantottam és leküzdöttem elfogódottságomat, hogy egy darab magyar irodalomtörténetnek csókolhatok kezet, mindennek láttam, csak nem gyöngének: hatalmasnak, terebélyesnek, kövérnek, ugyanakkor csodaszépnek, elbűvölőnek. Amíg néztem, nagyon illett rá eredeti neve: Máli. Amint megszólalt, maga volt a valóságból szőtt poézis, mint költői neve: Lesznai Anna. A bécsi évekről beszélt, olyan neveket hallottam, amelyek tizennyolcban és tizenkilencben történelmet csináltak Magyarországon, de akkor Pesten kimondhatatlanok voltak. És olyan neveket is, amelyek negyvenöt után csináltak történelmet Magyarországon, de ezekről addig soha nem hallottam. Jászi Oszkár érdekelt igazán. Jászi akkor, a harmincas évek elején, a mi nemzedékünk útkeresésében távoli, vonzó és hivatalosaktól itthon agyonrágalmazott fogalom volt inkább, mint személy. Lesznai Anna pesti jelenléte, szavai, gyöngéd bírálata, a válást túlélő barátsága egyszerre élő közelségbe hozta; akkor olvastam először tőle is, róla is.

S akkor tudtam meg, hogy Lesznai Anna nemcsak költő, de festőművész is. Egy képe ott függött az Ügynök utcai lakásban. Magával hozta-e, vagy már régen Éva nénié volt, nem tudom, a képre sem emlékszem, de most, ahogy hetek óta újra meg újra forgatom e könyvet, minduntalan fölfedezni vélem. A szülőfalut ábrázolta, festői ihletének örök kútforrását. Olyasféle kép lehetett, mint a Képeskönyvben a „A nagymihályi hetivásár". A 30-as évek elején festette, abban az időben, amikor a már Hrusovra átkeresztelt Körtvélyesen élt újra. A kép fizikai anyaga papír és gouache, lényege egy gyermekkori, de akkoriban is még újra átélhető, nagyon magyar, nagyon szlovák, nagyon Duna-völgyi, nagyon Kárpátok alatti, nagyon két háború közti látvány. A kötetben a „Hazavágyás" című vers mellé tördelték, de nem illusztrációnak készült hozzá, csak ugyanabból a szenvedélyből fakadt: „Mért nincs számomra kékebb mint a Vihorlát kékje? — Mért nincs más zöld mint a, zizegő Ondova völgyé?" Így kezdi a verset, és így vágyik haza: „De szomjazom utad porát is lesznai mezei mezsgye — Faluvég, forduló, kútgém, pocsolya, fürdő kacsák, — Akácok illatos árnya, nyújtózó topolyák..." De az a régenlátott hasonlít ahhoz a másik falusi képhez is, a kötetbeli „Tánc"-hoz. Falusi udvar, dús akácfa alatt hordóra állított cimbalom, mellette húzzák a cigányok, körülötte a két háború közti zempléni falusi nép, lányok, legények, szlovákok, magyarok, a háttérben malac, kecske, cserépágas, öregasszony, és mert ez a festmény sem illusztráció, hanem mű, forog, forog az egész, hiszen „Tánc" a címe.

E képek bátyjait és húgait láttam negyedfél évtizeddel később New Yorkban. De sokkal többet is. E chagallos festmények mellett Rippl Rónai stílusához oly közelálló „Péterke" képeit is. Ezek valóban illusztrációk a „Péterke" mesékhez, a mese pedig ürügy Lesznai Annának, hogy visszamerüljön a Máli-gyermekkorba, és visszamerítsen bennünket a zempléni úriházak hangulatába. Máli apja Moscovitz volt, de Gevza, izraelita, de Nemzeti Kaszinótag és magyar nemes. Máli nagyapja pedig, olvasom Vezér Erzsébetnek, ama kor legjobb ismerőjének könyvzáró, remek tanulmányában, megosztotta orvosi rendelőjét egy fiatal ügy-

Élet és Irodalom, Bp. 1979. febr. 10.
XXIII. évf. 6. sz. 6-7. lap.

dani, nem alámerülni, továbbsiklani a dolgok felszínén, sietni, *élni és élni hagyni.*

★

Más.

Moziban voltam az öcsémmel, s öcsém menyasszonyával. Az utolsó előtti sorban ültünk, az erkély alatt. Mögöttünk két tizennyolc-tizenkilenc év körüli srác röhögcsélt, eleinte halkan, *alig* zavarón, majd, miután nagy pukkanással kibontották a magukkal hozott pezsgősüveget, s benvakalták az italt, amelyből jócskán jutott a padlóra is, egyre hangosabb és egyre ocsmányabb kommentárokat fűztek a filmhez.

Huszonnyolc éves vagyok, hatvan kiló, százhetvennégy centi magas, nem éppen szobanövény, de bátortalan és gyenge fickó, így nem nagyon merem kinyitni a számat, s miként a háromforintos igazság körül zajló vitában, úgy most is, mint megannyiszor, sunyin lapítva ültem a sötétben, fülemet hegyezve, hátha mégis eljutnak hozzám a mozi hangszórójából útnak indult hangok is, nemcsak a két kölyök harsogó és idegesítő marhaságai. Eszembe jutott egy másik jelenet.

A kertmoziban ültünk a fedett sarokban, esett az eső. A híradó után érkezettek között egy középkorú házaspár szerette volna elfoglalni jegy-, tehát jog-szerinti helyét, amelyen fiatal pár ölelkezett. A lány húsz, a srác huszonnégy év körüli, láthatóan kajakos vagy vízilabdás — nem a sportolókat kívánom itt leszúrni, csupán azt szerettem volna érzékeltetni, hogy a figura *nem* hatvan kiló volt, és *nem* százhetvennégy magas, és cseppet sem látszott gyámoltalan, nyámnyila alaknak. Nos, a házas-

A kifelé áramló tömeg — köztük legalább hatvan tanú — egymáshoz sodort bennünket. A két részeg srác „szidni kezdte az anyámat", olyan szavakkal pocskondiázva nemes családom és bölcs magam, amely kijelentésektől egy önmagára valamit is adó szellemnek azonnal inába szállt volna a bátorsága. Nem úgy öcsémnek, aki *nem* hatvan kiló, és *nem* százhetvennégy magas, és valamikor rúdugró bajnok volt, tornász stb.

— Kuss — mondta szelíden, remegve.

A kisebbik erre lökdösődni kezdett, és azt mondta, sziszegve:

— Furkók, parasztok.

Akkor már komolyan féltem. Öcsém helyet csinált magának, és szájonvágta a kötekedőt, aki elhallgatott, és eltűnt a kifelé türemlő, fontos teendők elé siető embertömegben. Megindultunk kifelé a Rákóczi úton. Öcsém menyasszonya hátra-hátra nézett, s két perc múlva szólt:

— Követnek.

Szűkölni tudtam volna a félelemtől. Meggyorsítottuk lépteinket. Nem kellett volna megütni. Hát mit kellett volna? Elsétálni, meghagyni őket abban a hitben, hogy nekik van igazuk? Igaza van minden olyan alaknak, aki a többieket mélységesen megveti, lenézi, törpepapagájoknak véli, beszari, nyamvadt kis alakoknak, akikkel azt csinál az ember, amit csak akar, és ha én pezsgőt bontok a moziban, hát pezsgőt bontok, ha nótázni van kedvem, nótázok, mert nem az övék, hanem az enyém a világ, nagy játszóterem, ahol fejedretojósdit játszom, ha úgy van kedvem?

— Nem — mondta az öcsém. — Pofon kellett csapni. Jegyszedő

ga megérdemelt kis pénzecskéjét, úgyhogy minden oké, sietek jelezni, hogy

SEMMI NEM OKÉ

és a legjobb volna, ha a kávé most kilöttyenne, s eltávolíthatatlan foltot festene a vasárnapi ruha jól látható helyén,

LÖTTY!

ily módon talán érdekelve, de legalábbis érintve lenne Ön is, akárcsak én, akit valóban megérintett (az arcomon, és a szívgödörtájon) az ügy.

NE HIGGYE, DRÁGA ÚR,

hogy Önről itt nem esik szó! Mert lehet, hogy mint sokan, Ön is kerüli az olyan helyeket, ahol efféle kalandokba bonyolódhatna; az is elképzelhető, hogy Önnek mindig szerencséje volt, mindig megtalálta a jegyszedőt, a rendőrt, az ellenőrt, a hivatalos közeget — lehet, lehet. Ám szinte bizonyos vagyok abban, hogy Ön is volt már olyan helyzetben, amikor nem merte kinyitni a száját, amikor meg se kísérelte, hogy egy parányi, nevetséges Hőstettet hajtson végre. Ön nincs egyedül, sőt: mintha egyre többen volnánk, akik fülünket-farkunkat behúzva osonunk át az éveken, egyetlen célunk a túlélés, a megúszás, az elkerülés, a kikerülés, a csönd, a csönd, a csönd: így evickélünk unalmas biztonságban a végső csend felé, amikor már talán üvöltenénk, talán odatartanánk a képünket bármilyen ökölnek, bármilyen tükörnek, csakhogy akkor már sem öklök, se tükrök nem lesznek, és mi alulról fogjuk szagolni az ibolyát, ami nem is igaz, mert akkor már nem lesz mivel szagolni, kérem.

mélán megáll Colleoni szo előtt, valóban elégedetten mo hatja: ez szép. De él egy má Velence is, remekműként megh zódva a remekművek árnyékáb elnyomottsága öntudatával. A letér a hagyományos turistaútv nalról, egyszerre idegen városb találja magát, szinte falusi k nyezetben, ahol vasárnap délu nonként az öregek úgy üldögéln a házak előtt, mintha a világ v géről lógatnák le lábukat. A Pantaleone templom sekrestyé még arra büszke, hogy nekik van egy Veronesejük, de aki megy a rión, meglepődve tapas talja, hogy a mindentudó sekre tyések nem is hallották Verone nevét. A Campo della Lana, n hány száz méterre a Canal Gra detól, már igazi vidék. Mucsa, szabad így mondani. Vagy, aki indul a Canale di Canareg partján, valamelyik névtelen u cán elmegy a Rio di San Girol móig, s még tovább, a Rio del Sensahoz, vidéki kisvárost tal olyant, mint bárhol másutt a v lágon. S ez a szép benne, ez a t kéletes hasonulás a világ mind nütt fellelhető szegénységéhe mely mindig megvárja, hogy me szólítsák. Mert a gyanútlan id gen, aki azt hiszi, hogy ismeri várost, végül is eltéved, s fe hangzik a hagyományos kérdé per la ferrovia, prego, tehát vasútállomáshoz, ami az egyetle biztos pont az utcák tréfás ú vesztőjében. A helybeli arc ilyenkor felderülnek, a velenc sugárzás tükröződik vonásaiko s egyszerre többen is ajánlkozna kísérőnek. Ez nem az idegenfo galomból élők készsége, senk nem vár borravalót, hisz sokk szegényebbek annál, hogy hajlan

Lesznai Anna iparművész

„ÉLETE KÉSZ REGÉNY VOLT...”

Vezér Erzsébet: Lesznai Anna élete

Az utóbbi években nem kevesebet tettünk a századelő és a két világháború közötti progreszszió történetének, a már-már feledésbe merült (vagy fel sem fedezett) szellemi műhelyeknek, vitaköröknek, társaságoknak, iskoláknak és folyóiratoknak, valamint idehaza és az emigrációban élt jelentős személyiségek pályafutásának és alkotó tevékenységének megismertetéséért.

Vezér Erzsébet kismonográfiája egy újabb fehér foltot tüntet el múltismeretünk térképén. Bemutatja a költő, a festő, az iparművész, a regényíró, a kritikus és pedagógus Lesznait, akinek élete „kész regény” volt. Felidézi a gondtalan gyermekkor felejthetetlen élményeit, a tisztes jómódot és a gazdag szellemi kultúrát nyújtó családi miliőt, bemutatja azokat az érdekes és színes egyéniségeket (*Kernstok Károly, Rippl-Rónai József, Berényi Róbert, Ferenczy Béni, Kassák Lajos* stb.) és azokat a társaságokat (a *Nyugat* írói, a *Vasárnapi Kör* tagjai, *Nyolcak* stb.), akik, illetve amelyek jelentős szerepet játszottak Lesznai Anna életében.

A „korlátlanság utáni vágyat” tükröző varázslatos meséiben, *Ady* által is nagyrabecsült, „világot teremtő” költészetében, „konstruktív és dekoratív” festészetében, az „eredeti magyar motívumokat felhasználó” élénk színekben és sajátos formákban tobzódó hímzéseiben feltárul roppant gazdag és érdekes egyénisége, páratlan tehetsége, sokoldalú szellemi műveltsége, az élet igazi értékei iránti fogékonysága.

Verseit 1908-tól közölte a *Nyugat*, 1911-ben már szerepel a *Nyolcak* kiállításán. (Előbb *Ferenczy Károlynál* és *Hollósy Simonnál*, majd Párizsban tanul festeni.) Kezdettől fogva részt vesz a *Vasárnapi Kör* esztétikai és etikai vitáin. Magáévá teszi a kör „szeretetvallását” és „megváltásfilozófiáját”. A kör egyes tagjaihoz: *Lukács Györgyhöz, Balázs Bélához, Mannheim Károlyhoz* szoros barátság fűzi, amely hosszú évek múltán is nagy erőt ad neki. Egyidejűleg élénken érdeklik a *Huszadik Század* című folyóiratban és a *Társadalomtudományi Társaságban* zajló, izgalmas társadalmi problémákat feszegető viták is. Éveken át megosztja magát a szellemfilozófiai beállítottságú *Vasárnapi Kör* és a szociológus érdeklődésű Társadalomtudományi Társaság között. „Vasárnapos” barátaihoz még a *Jászi Oszkárral* kötött házasságának éveiben is ragaszkodik.

A szerző igen árnyaltan jellemzi Lesznainak a kommunistákhoz fűződő viszonyát. Bár nézeteiket nem osztja teljesen, sok kérdésben egyetért velük, s aktívan részt vesz *a Tanácsköztársaság kultúrpolitikájának a megvalósításában.* 1919 márciusa után a Közoktatási Népbiztosság megbízza Lesznai Annát, hogy mint az iparművészek ekkor megalakult szövetségének egyik vezetője, készítsen tervezetet a nyolcosztályos alapiskola és a négyosztályos középiskola rajztanításának újjászervezésére. Lelkesen fog a munkához, de a kivitelezésre már nem kerül sor. A vereség után emigrál, éveken keresztül Bécsben él, szoros kapcsolatot tart fenn a baloldali emigránsokkal, köztük írókkal, művészekkel. A számkivetettségtől nagyon szenved. *„Én nem tudok nem magyar lenni”* — panaszolja, s amint teheti, hazatér. 1931-től újra itthon él, most ismét egy újabb oldaláról — mint kritikus — mutatkozik be, de a többi műfajban is maradandót alkot. 1932-ben jelen van az *Ernst Múzeum* csoportkiállításán, majd önálló kiállítással jelentkezik, később textiltervezést tanít. Néhány, viszonylag nyugodtabb év után ismét emigrációba kényszerül. 1939-ben Amerikába megy. Ez az emigráció még keservesebb számára, mint az első volt. *„Itt művészileg elsorvadok, emberileg nagyon szenvedek”* — írta a naplójába. De azután úrrá lesz a kínzó lelki válságon, s van ereje újrakezdeni. Mint rajzpedagógus nagy ambíciókkal lát munkához. Kezdetben előadásokat tart általános és középiskolai tanároknak a magyar népművészetről, majd festőiskolát nyit, ahol idegbetegeket tanít terapeutikai céllal.

A hatvanas években többször is hazalátogat, és felkeresi egykori barátait, többek között Lukács Györgyöt. 1966-ban megjelenik a Szépirodalmi Könyvkiadónál kétkötetes regénye, a *Kezdetben volt a kert*, amelyben megörökíti a gyermekkor emlékeit szimbolizáló körtvélyesi kertet, a felvidéki *genius locit*, finom részletességgel jellemzi a századelő politikai atmoszféráját, és árnyaltan rajzolja meg a kor egyes kiemelkedő személyiségeinek és a hozzá közelállóknak az alakját.

Egy ponton feltétlenül vitába kell szállnunk a szerzővel. A könyv bevezetőjében azt írja Vezér Erzsébet, hogy Lesznainak „természetesebb helye lenne egy irodalmi vagy egy képzőművészeti sorozatban”. Talán így helyesebb: természetes helye van ott *is*. De Lesznai nem sajátítható ki egy szűkebb érdeklődési kör számára. Remélhetőleg sokan — köztük szép számmal fiatalok — fogják megismerni ebből a könyvből Lesznai Anna életét, s ezen keresztül bepillantást nyernek generációjának páratlanul érdekes, mozgalmas, élményekben roppant gazdag történetébe, küzdelmébe.

„Az ami... történt velem / Nem írja meg a történelem” — vallotta Lesznai az egyik korai versében. Szerencsére megírta a tisztelgő utókor jó tollú kutatója: hitelesen bemutatta ennek az embernek és művészileg egyaránt nagyszerű asszonynak az életét. *(Kossuth)*

Gábor Éva

kenyeret készítsenek.

TŰZ ÜTÖTT KI kedden a marseille-i kikötőben, az olajszállító hajók tisztítására szolgáló dokkban: három olajtartály leégett és lángoló olaj öntötte el a kikötő vizét. Három tűzoltóhajó és másfélszáz tűzoltó hosszú órák nehéz munkájával tudta csak megakadályozni az égő olaj továbbterjedését.

KÖZLEMÉNYEK

NYOMÁSCSÖKKENÉS, VÍZHIÁNY. A Fővárosi Vízművek értesíti a lakosságot, hogy csőhálózat átalakítása miatt az V. és a VI. kerületben, a Bajcsy-Zsilinszky út—Népköztársaság útja—Lenin körút—Rudas László utca által határolt területen 17-én, kedden 4 órától 20-án, pénteken 16 óráig nyomáscsökkenés, a magasabb szinteken vízhiány várható.

A MADÁCH SZÍNHÁZ igazgatósága közli, hogy a nagyszínházban az április 17-ére hirdetett május-júniusi jegyelővételt — technikai okok miatt — április 23-án, hétfőn 13 órától kezdik. A kamaraszínházban változatlanul április 17-én, kedden 10 órától kezdik árusítani a május-júniusi jegyeket.

vel. Hosszú szünet után ... Kodály Zoltán nevével fémjelzett seregszemlét, amelyet a jövőben háromévenként kívánnak megtartani.

POKOLGÉPEK ROBBANTAK szerdán nyolc párizsi bankban. Hírügynökségi jelentések szerint személyi sérülés nem történt. Egy ismeretlen telefonáló azt közölte az AFP francia hírügynökséggel, hogy a robbanószerkezeteket korzikai szakadárok helyezték el.

MOST JELENT MEG: Végh Oszkár: Osztályharc Magyarországon. Életutak és fejezetek a magyar munkásmozgalom történetéből (Ifjúsági Lapkiadó Vállalat). — Albert Ducrocq: Az ember regénye. Univerzum könyvtár (Kossuth) — Sík Csaba: A Parthenon lovain innen és túl. Tanulmányok (Szépirodalmi). — Puskin: Lírai költemények. Alekszandr Puskin művei (Európa). — Bogdán István: Régi magyar mulatságok (Magvető). — Tessedik Sámuel. A tudós 1873-ban megjelent önéletírásának hasonmás kiadása (Mezőgazdasági).

igazgatója vezette.

A tudományos tanácskozás k földi delegátusai *nyilatkozatb* ítélték el a Vietnam elleni kí agressziót és hangoztatták, ho minden tőlük telhetőt megteszn vietnami kollégáik megsegítésé

Tornádó pusztít Texasban

Ötven halott, hétszáz sérült

(Washingtoni tudósítónktól.)

Texasnak az Oklahoma állan mal határos északi részén borza mas erejű szélvihar tombol. elmúlt éjszakán a kormányzói h vatal becslése szerint „a tornád nak ötvenen estek áldozatul, csaknem 700 a sérültek száma"

A szélvihar, amely szerdán m mindig nem csitult el teljesen, *h zak százait döntötte romba,* több ezer épületet megrongált. helyszínre küldött különleg *mentőbrigádok* egyben élelmisze is szállítanak az elemi csapás sú totta vidékre.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 JUN 22
Egyetemi Lapok

Lesznai Anna

1021

Hungarica gyűjtemény

Lesznai Anna hazatért

„Gazdag kedélyű, színes lélek..." — írta róla Schöpflin Aladár. Hosszú és tevékeny élete során a XX. századi jelentős magyar társadalmi és szellemi mozgalmaknak résztvevője, tanúja. Maga is sajátos arculatú alkotó egyéniség.

1885-ben született Körtvélyesen. Gyermekkora óta írt verseket, rajzolt és festegetett. 1901 és 1905 között az Iparművészeti Főiskolára járt. Képzőművészeti formanyelvének kialakítására nagy hatással voltak nemcsak az olyan kortársak, mint Rippl-Rónai József, hanem a bécsi szecesszió, illetve a magyar népművészet, azon belül is a mezőkövesdi, gazdag színvilágú, dús ornamentikájú hímzések. A tízes évekre meg is találja azt a csak rá jellemző művészeti kifejezésmódot, ami életerőtől duzzadó, optimista szemléletmódja, variációs lehetőségeinek gazdagsága folytán illő helyet biztosít neki az európai szecesszió képviselői között.

Lesznai stílusa mindenképpen szembefordulást jelentett a kor hivatalosan támogatott, akadémikus stílustörekvéseivel szemben. Nyilvánvalóan ezt a lázadást honorálta az, hogy 1911-ben a kor művészeinek legfontosabb csoportosulása, a „Nyolcak", őt is meghívták kiállításukra.

A tízes években készült munkái, a művésznő vallomásaival kiegészülve, bizonyítják a gyermekkori falusi környezet, a körtvélyesi otthon kertjének ihlető hatását. A parasztélet eseményei, hétköznapjai és ünnepei jelennek meg újra és újra akvarelljein vagy stilizált formában meseillusztrációin. A képzőművészeti tevékenységnél jelentősebbek az alkalmazott művészetek terén elért eredményei. Hímzésterveinek száma szinte megszámlálhatatlan. Lesznai most és később is rajzolt állatokról, virágokról, gyümölcsökről natúr-studiumokat, ellenállhatatlan lendületűvé azonban csak a stilizálás során váltak a motívumok. A magyó hímzések virágai, indái inspirálják rózsák, szegfűk, gránátalmák, rozmaringok, almák végtelen variációival megalkotott kompozíciók tervezésére. Nemcsak rajzolta, hanem számtalan tervét maga is kivitelezi. Párnák, terítők, függönyök, falvédők kerülnek ki a keze alól, amelyeket kiállításokon láthat a közönség Budapesten, Bécsben, Berlinben, Miskolcon.

Lesznai verseket, meséket is ír. Kaffka Margit, Ady Endre méltányolják lelkesen 1909-ben „Hazajáró versek" c. kötetét, amelyet az „Édenkert" követ 1918-ban és az „Eltévedt litániák" 1922-ben. Lesznai Anna egyéniségének és verseinek jellemzésére idézzünk 1918-ból barátjának, Balázs Bélának naplójából: „Máli összegyűjtötte a verseit és... felolvasott egyvégtében ötven darabot. Étvágya és bírása lírában, mint ételben és szerelemben. Egy virágokat és gyümölcsöket szóró misztikus vulkán. ... Európai nagy esemény lesz ez a kötet még, ha Európa sokáig nem is fog tudomást venni róla... Asszonyversek, formátlanok. A lélek földjének ilyen gazdag topográfiáját, ilyen lélekmítoszokat, ilyen revelálását a régóta félretett természetnek még nem kaptak az emberek és olyan ízük van a soraiknak, mint a mazsolás tejeskalácsnak, mely gyakran szerepel nála."

Persze csak annyira „formátlanok" e versek, amennyire a világ jelenségeire érzékeivel-érzelmeivel reagáló női lélek logikája „formátlan". Ugyanakkor éppen ez az erénye is. A vizuálisan is megteremtett világot úgy tudja átvinni a lírába, hogy a dekoratív természeti motívumok egy másik síkon érzelmi-gondolati tartalmak jeleivé válnak.

1919-ben Lesznai Anna a Közoktatási Népbiztosság kultúrpolitikai osztályának iparművészeti előadójaként az iparművészeti oktatás tervének kidolgozásában vesz részt. A Tanácsköztársaság bukása után emigrációba kényszerül. Bécsben telepedik le — ahonnan 1931-ben tér vissza Pestre. 1932-ben „Virágos szerelem" címmel jelentet meg egy versantológiát saját illusztrációival. 1932-ben és 1936-ban az Ernst Múzeumban jelentkezik genre-képeivel. A fasizmus elől 1939-ben az USA-ba emigrál, ahol 1966-ban bekövetkezett haláláig folytatja oly sokoldalú tevékenységét. Tanít, természet után fest tájképeket és befejezi régen elkezdett önéletrajzi írását, a „Kezdetben volt a kert" c. regényét.

Lesznai lírája tematikailag nem túl gazdag, individuális líra. Ez a könyv pedig az 1850—1920 közötti időszakban lejátszódó családregény keretei között, a dús cselekményszálak „hímzésével" állítja elénk a Ferenc József-i kort a szabadságharc után, a millenniumi időket követő társadalmi, gazdasági és szellemi fellendülést, az ún. „második reformnemzedék" világot átformálni kívánó lendületét, a világháborút és a forradalmakat. Mindent elsöprő vitalitása segíti a főhőst abban, hogy az országos és egyéni tragédiákon túl tudjon lépni. A sajátos hangnemben írt korképet a szerző érzelmi realizmusa hitelesíti.

Júniusban a Magyar Nemzeti Galéria életműkiállításán mi is megismerhetjük az önmagát és korát bátran vállaló művészasszony életének és alkotó munkájának olv sokrétű tanulsággal szolgáló dokumentumait.

Verebélyi Kincső

AZ ADY-PÁRNA HÍMZÉSTERVE, 1910 k.

(REPRODUKCIÓK: BORDA LAJOS)

MESE-ILLUSZTRÁCIÓ, 1913

A Néprajzi tdk munkájáról

EREDMÉNYEK ÉS IGÉNYEK

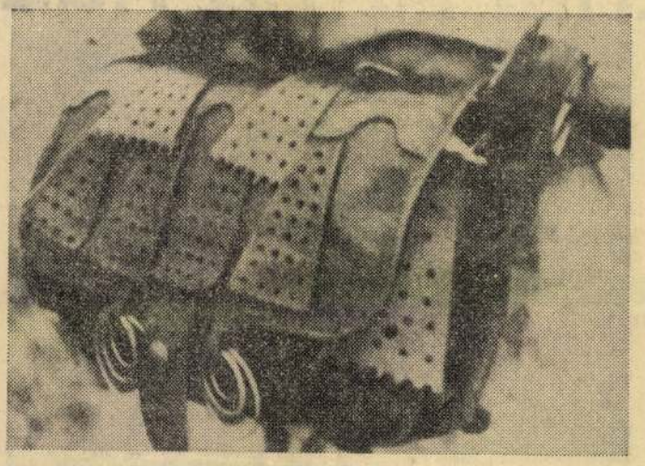

Ha arról kérdeznek bennünket, hogy milyen munkát végeztek a Néprajzi Diákkör tagjai és milyen lehetőségeik vannak, büszkén sorolhatjuk érdemeinket, s látszólag el is káprázthatunk mindenkit. Hiszen „a tartalomjegyzéket" tekintve igazán szerencsés helyzetben vagyunk — „dicstelen múltat" követ „dicső jelen". Ha az elemzésben az összehasonlító módszert alkalmazzuk, kiderül: sokat végeztünk (ez az utóbbi két év munkájára vonatkozik).

Az 1975. évi országos konferencián 2 első és 2 harmadik díjat szereztek hallgatóink. Szoros kapcsolatot építettek ki a debreceni Néprajz tdk-val és két tudományos összejövetelt is rendeztek velük, egyet Pesten, egyet pedig Debrecenben. Több alkalommal szerveztek néprajzi gyűjtőtábort, közös elméleti munkákba kezdtek, időnként összeültek dolgozataikat megvitatni, beszélgetni. A diákkör készített tantervi javaslatokat és megszervezte a néprajzos KISZ-alapszervezetet. Négy hallgatónk Lengyelországban felvette a kapcsolatot a krakkói egyetem néprajzos diákjaival. Folytathatnánk még néhány dologgal a megkezdett leltárt, de felesleges lenne misztifikálni a dolgainkat.

Mit értek misztifikáláson?

Vegyünk egyetlen — látszólag — nagy teljesítményt. 1975. novemberében volt az első közös ülésünk a debreceni és szegedi hallgatókkal. Az ELTE Folklór Tanszék műfajelméleti konferenciájához kapcsolódva mi is rendeztünk egy találkozót, amelyen több dolgozatot olvastunk fel, három debreceni, egy szegedi és három pesti hallgató munkáját. De ezen az ülésen például több debreceni hallgató vett részt, mint ahányan közülünk. Úgy tűnt, mintha nem lenne kellő érdeklődés saját diákkörünkben.

Idén tavasszal mi látogattunk el Debrecenbe 15-en és heten vittünk dolgozatot — az őszi öt résztvevőnkhöz képest ez lelkesítő továbblépés volt. Ezen a találkozón a központi problémánk az interetnikus kapcsolatok jelentkezésének vizsgálata volt, a kérdést a kultúra különböző területein vizsgáltuk. Általános elvi kérdésektől kezdve (kulturális csoport, etnikum, nyelvi csoport, hagyományozás, etnikus vagy nemzeti tudat stb.) konkrét egyedi jelenségek, példák elemzéséig terjedt vizsgálati körünk (például az asszonyfarsang szokása magyarországi falvakban, Jánosik-hagyomány a nyugati szlávok folklórjában, táplálkozás-kultúra egy mátyásföldi vegyes lakosságú faluban). A témák alapos végiggondolása és az eredmények rögzítése azonban itt is elmaradt. Ettől függetlenül megállapíthatjuk, hogy az ilyen jellegű munkák a leginkább hasznosak és gyümölcsözők, így a nyár végén a debreceniekkel közös gyűjtésre megyünk, ízlésvizsgálatot végzünk.

Szólnunk kell azonban itt néhány tényről is, amelyek a kiteljesedést akadályozzák:

— Számos kérdés van tudományunkban, mégis el kell ismerni, hogy ezek között a kérdések között értékrendet, fontossági sorrendet lehet felállítani. Ezt azonban nem mindannyian találjuk meg, emiatt sok félreértés, felesleges marakodás adódik, ami minden értelmes közös munkát meggátol.

— Úgy vélem, a szakdolgozat elkészítése, illetve az erre való hivatkozás az egyik hátráltatója a hosszabb ideig tartó, alaposabb közös munkának. A dolgok mögött nyilván az egyetem szakdolgozat-centrikussága húzódik meg.

— Amíg diák az ember, addig bírálhat igazán. Kötelességünk befogadni minden új — más tudományágakból származó — ismereteket is. Ebben a kérdésben nincs egyetértés közöttünk.

— A különböző évfolyamok között nem teremtődött meg egy igazán információ-átadó, okos kommunikáció. Energiánk jelentős részét felemészti mindennek az újragyötrődése. Igaz, hogy sokan eljutnak az alkotó kételkedésig, de ez az út rövidíthető lehetne.

Szuhay Péter

Gyűjtőúton Babócsán

Diákkörünk egyik munkaterülete és nagy lehetősége a Babócsa környéki gyűjtés és feldolgozás. Itt nem csupán a terület érdekes, hanem a benne rejlő kérdéshalmaz is.

A falu a Dráva mellett, a barcsi járásban van. Hajdan mezőváros volt, vegyes — horvát-magyar — lakossággal. Babócsától nyugatra katolikus horvát falvak, tőle keletre református magyar falvak találhatók, melyek anyagi gazdagságukat tekintve, messze megelőzték az előbbieket. A felmerülő kérdések közül csak néhányat említünk. Hogyan játszódik le egy közösség nyelvváltása? Az etnikum és a kultúra viszonya? A parasztság nemzeti tudata? Mi az oka két egymás mellett élő csoport társadalmi struktúra- és kultúratípusa eltérésének? A nagycsalád szervezet viszonylagos hosszúéletűsége mivel magyarázható? Az interetnikus kapcsolatok hogyan jelentkeznek az élet különböző területein?

Ezek a felsorolt kérdések általános jellegű — konkrét leírásokon túlmutató — problémákat feszegetnek. A megoldásukhoz viszont több „agyra" lenne szükségünk, illetve a megoldás akarására is. A munka első része már elkészült, ki-ki feldolgozta a választott témáját: legeltető állattartás, földművelés, paraszti viselet, kender-feldolgozás, komaság, családszervezet, hiedelemvilág, gyógyászat stb. Ez azonban csupán a mesterség oldala, az általános kérdések megválaszolása sokkal nehezebb és még hátra van.

Első alkalommal 1975. áprilisában utaztunk le Babócsára, heten a diákkör szervezésében. Ezt az útunkat a kaposvári múzeum támogatta anyagiakkal. Másodszor ugyanabban az évben, októberben gyűjtöttünk, ekkor már tanulmányi feladatként, két tanárunk vezetésével 14 harmadéves hallgató vett részt. A gyűjtött anyag egy részét már földolgoztuk, s ebből beszámolót tartottunk májusban a Néprajzi Társaság egyik ülésén.

— yt —

Ismerkedés a változó

Sürgés-forgás. Várakozás, egy kis izgalom. Fiúk, lányok. Gimnazisták.

Az ajtótól jobbra kocsögök, korsók, tálkák sora-

ötlet egyik vízre bocsátóját kérdezzük.

— 1965-ben kezdődött. Kolléganőmmel, *Jobbágy Károlyéval*, felfigyeltünk

re-jóra-hasznosra fogékony közösségi emberré váljanak. Voltak, akik falukutatásnak keresztelték

ményt jelent, hogy találkozhattak *Halasi Marikával*, akinek egykori nehéz körülményeiről *Váci Mi-*

Lesznai Anna, grafikus, iparművész, író

☐ LESZNAI ANNA képzőművészeti munkáit mutatja be a Magyar Nemzeti Galéria ma délután 4 órakor nyíló tárlata. Megnyitja: Éri Istvánné, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgató-helyettese.

— : Lesznai Anna 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jún. 15.

Lesznai Anna, költő

— LESZNAI ANNÁNAK, a 90 éves korában idén elhunyt költőnek és festőművésznek Hatvanban, a Hatvany Lajos Múzeumban megnyílt emlékkiállítását napról napra sok érdeklődő keresi fel. A kiállítást hétjő kivételével mindennap 13 és 18 óra közt tekinthetik meg a látogatók.

— : Hi —

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. okt. 28.

Lesznai Anna 1.

LESZNAI ANNA KIÁLLÍTÁSA. A hatvani múzeum, amely már az elmúlt évek során is szerzett néhány kellemes meglepetést a tegnapi és mai magyar képzőművészet iránt érdeklődőknek, ismét újdonsággal szolgál: *Lesznai Anna* műveivel.

Az Egyesült Államokban az idén elhunyt művésznő a századforduló nagy szellemi fellendülésének tanúja és részvevője volt. *Ferenczy Károlytól* tanult, személyesen ismerte *Ady Endrét*, *Rippl-Rónai* közvetlen hatása érezhető művein és rendszeres szerepelője volt az első hazai avantgarde csoportosulás, a „Nyolcak" kiállításainak.

Magyar Hirlap 1975/284/8

Havas L: Kiállitásról kiállitásra

Lesznai Anna 2

Maga is írt és rajzolt könyveket, készített könyvcímlapokat (*Bartók Béla* és *Balázs Béla* műveihez), de a legszebbek hímzéstervei, a többféle színvariációban elképzelt párnák, amelyek közül annak idején sokat kivitelezett maga is. *„Rengeteg értékes ember vitatkozott sok érdekes dolgon ezekre a párnákra támaszkodva"* — írta önéletrajzában.

Nem voltak nagyratörő álmai, művészi ambíciói. Csak a maga életörömét és a természetben való gyönyörködését akarta megosztani másokkal, és ez a hatvani múzeum jóvoltából a mai Magyarországon is sikerült, bár viszonylag szűk körben. Jó volna, ha Lesznai Anna művészi hazatérése nem maradna egyetlen múzeum ügye.

Havas Lujza

Magyar Hirlap 1975/284/8

Leszmai Anna

„Hímzéstervek"

Szabó Júlia: Új mintakincsek...
Művészet, 1975. szeptember - 21 oldal

× Lesznay Anna
(Jáni Csikáné)

(*) **Magyar festőművészek sikere Amerikában.** Az *International School of Art*, amely már negyedik éve, hogy elhozza növendékeit Magyarországra, az idén nyáron ismét megrendezi tanfolyamát. Az iskola amerikai igazgatónője, Elma *Pratt*, az elmult évben magyar festőművészek képeiből Newyorkban nagy kiállítást rendezett, amely aztán vándorkiállítás formájában végigment az amerikai nagyvárosokon. Az amerikai lapok nagy cikkekben számolnak be a magyar kiállítás sikeréről. Különösen kiemelik *gróf Batthyány Gyula, Pekáry István, Molnár C. Pál, Lesznay Anna, Szőnyi István és Fáy Lóránt* képeit. A newyorki lapokon kívül nagy cikket ír a *Washington Post*, a *Philadelphia Public Ledger*, a *Cleveland Plain Dealer*, a *Dayton Journal*, a *Buffalo Post* és mások. A magyar festőművészek képei közül igen sok már el is kelt Amerikában.

Pesti Napló
1936. ápr. 25.

ESZTERGOM, 1936. IV. 24.

LESZNAI ANNA

92	Mázsáló LA.	gouache	300.—	pengő
93	Esküvő	olajfestmény	180.—	„
94	Tavaszelő LA	gouache		mgt.

Nemzeti Szalon 1934
Kut dec.

WALDERNE, UNGER MARGIT

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1942. SZEPTEMBER 20. — OKTÓBER 4.

Lesznai Anna

Est. Ujság 1938. máj. 14

KÉPZŐMŰVÉSZET

Csoportkiállítás az Ernst-Múzeumban

Három festő és egy szobrászmüvész müveit mutatja be az Ernst-Múzeum csoportkiállítás keretében. A festők közül kiemelkedik értékben *Lesznay* Anna, akinek gyengéd, bensőséges lélekkel átitatott piktúrája különösen színeiben értékes. Halk, a jelenségek világából befelé, a lélek mélységei felé forduló, érzékeny művészlélek, akit nem duzzasztanak ugyan drámai erejü látomások, de ez a csendes költészet a maga intimitásában mégis nagyon sokat mond számunkra. A további termekben *Feleky-Fetter* Frigyes kissé harsányhangú, de erőteljes és dinamikus lendületü festményeit és B. *Vajda* Klára ízlésesen kidolgozott, de nagyon szerény fantáziáról tanúskodó vásznait láthatjuk. *Mikus* Sándor kiállított szobrai ezzel szemben a fiatal művész erőteljes fejlődéséről tesznek bizonyságot. Portréi ugyan kissé iskolásak még, de különösen a bronz kisplasztikája, továbbá terakottái és egy remekbe faragott faszobra *(ülő asszony)* kiváló plasztikai érzéket, erőteljes megkomponáltságot, szigorúan zárt és puritánul lehiggadt mintázást mutatnak. Az előcsarnokban *Lesznay* Anna gyönyörü himzései előtt kell megállni, amelyek közül különösen megragadó a *Madonna* primitiv bajával, érdekes szintézisképpen az olasz trecento-művészetnek és a primitiv magyar népi motivumoknak. *(T. D.)*

—o—

29/1938.szám.

KÁROSÁI REF. LELKÉSZI HIVATAL

A Müemlékek Országos Bizottságának

Budapest.

VI. Allatkerti u. 1

IX. utána Rákos u 10

Lesznai Anna

Pesti Napló 1938. máj. 10

— **Az Ernst-Múzeum új csoportkiállítása.** Három festő és egy szobrász mutatja be válogatott műveit az *Ernst-Múzeum* most megnyílt csoportkiállításán. A festők közül *Lesznár* Anna régi ismerősünk. A kiváló költőnő, mint grafikus és iparművész, már a *Nyolcak* jelentkezésekor feltűnt s azóta főkép játékos képzeletre való, színes-mozgalmas meseillusztrációival és népi-motívumú, magyaros hímzéseivel szerzett jó nevet magának. Most nagyobbméretű tájképei és figurálisai tanuskodnak tehetségének komoly elmélyüléséről. Lesznár Anna kifejezetten elbeszélő-természet, színekbe és formákba foglalva mondja el« költői benyomásait a valóságról. Epikus előadása nemcsak a genreben érvényesül folyamatos könnyedséggel, hanem tájképein is, ahogy az Ondava kanyargását, a zalai hegyek »kínainas« hajlását, hervadó szüreti kertek lombcsomóinak rajzát kíséri végig ecsetével, részletezve, de sohasem aprólékosan. Témáit szívesen veszi a népéletből, akárhányszor meseszerű elemeket vegyítve a reális ábrázolásba. (*Mesebeli koldus.*) Színskálája tompítottabb, mint azelőtt volt, formaképzése egyszerűbb és lényeget hangsúlyozóbb. Kollekciójának legszebb darabjai a *Lakodalom*, a *Kilátó*, a *Kanyargó Ondava*, a *Zalai táj*, a *Vihar előtt*, a *Régi ház*, a *Szüret*, a *Falusi konyha* és a *Szomorú tanya*. Szivárványos színpompájú, művészi hímzései époly tökéletesek, mint megkapóak s a díszítő népi képzelet kifogyhatatlan gazdagságát fejlesztik tovább, egyéni stilusérzékkel. *Feleky-Fetter* Frigyes két termet megtöltő festményei talán kissé plakátszerűek, de rendkívül lendületesek és erőteljesek. Leegyszerűsített, nagy formák, dinamikus mozgást kifejező vonalak és sűrítetten jelző, friss színfoltok jellemzik ezeket az érdekes modern képeket, amelyekhez néhány igazán pompás grafikai lap csatlakozik. Legkiemelkedőbb a tehetséges művész-pár kitűnő lovasképe. B. *Vajda* Klára impresszionista tájai, figurálisai és arcképei igen kulturáltak. Sok finom és szép darab akad köztük, amely meggyőzően tanuskodik festőjük tehetségéről. *Mikus* Sándor komoly, nagytudású, erős szobrász-tehetség, akinek különösen kisebb plasztikai dolgai és érmei tartanak számot megkülönböztetett elismerésre. — io.

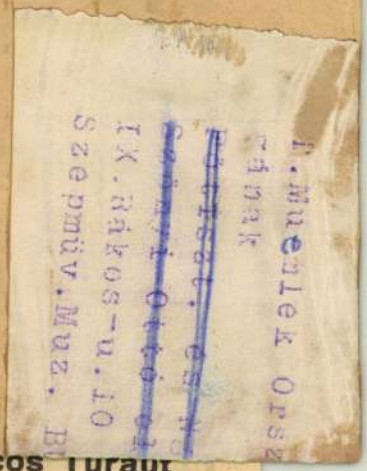

a hatodik Frontharcos túrát

(Saját tudósítónktól.) Vasárnap délelőtt futottak be a Budaörsi úton lévő célba a *VI. Frontharcos autós túrát* résztvevői. A kedvezőtlen időjárás miatt 30 induló közül 8 feladta a versenyt.

A győztesek névsora a következő: *sportkocsik* 1100 kcm felett: Wiesengrund Ferenc, Alfa Romeo, büntetőpont nélkül; *túrakocsik* 2000 kcm felett: Blum Béla, Lancia, büntetőpont nélkül; 2000 kcm alatt: gróf And-

Lesznai Anna

Lesznai Anna festményeket és himzéseket állított ki. Nála a világ kedves zsánerjelenetek láncolata. Minden virágnak, minden tárgynak lelke van, mozognak, élnek, vibrálnak. Falusi jelenetei tele vannak mosolygó örömmel, mintha gyermekmesék illusztrációi lennének.

(d. m.) Három festő és egy szobrász kiállítása (az Ernst Múzeumban) Magyarország 1938 máj. 8.

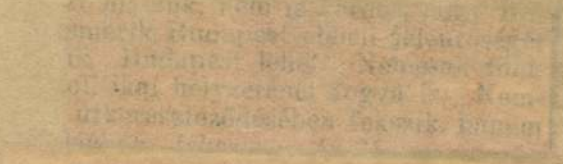

Lesznai Anna

Lesznai Anna igazi költő. Amint ő maga mondja: a festés neki eszköz és nem öncél. Bizonyosan nagyon szereti ezeket a munkáit és a költészetet ezekben is meg lehet találni, de a közönségnek a képeinél többet árulnak el himzései. Fantáziája itt bomlik ki a maga gazdagságában. Olyan szépek ezek az álmok, hogy velük együtt kívánunk elmerülni az ábrándok világába.

(p. ő.)

(p. ő.) Új kiállítás az Ernst-múzeumban. Az Est. 1938. máj. 8.

938.

zágos Bizottsága

ány { száma: IV/26. 19 38.
kelte: 19
beérkezése: IV/28. 19 38.

ek száma:

elintézett szám:

áma: 695/1938. Dercsényi

záma:

asta:

F × Lesznai Anna

— **Az Ernst-muzeum csoportos kiállitása.** Három festő, meg egy szobrász társulása ez a kiállitás. *B. Vajda* Klára olajképein vonzóan ábrázolja a gyermeket. Az olajfestményeinél, amelyeken az előadás és szinfelrakás a szükségesnél bonyodalmasabb, jobban tetszenek nekünk kevés foltban összefogott paszteljei. Közülük a „Kékes" és a „Szürkület" cimü, kevés eszközzel finom hangulatot érzékit meg. *Lesznai* Anna régebbi szinei kissé megkomorodtak, amióta a müvésznő az akvarellről áttért az olajra és a temperára s korunk uralkodó divatjának megfelelően szürkével és fehérrel megtöri szineit. Mennyivel megkapóbbak ornamentumos gazdaságukban és népiesen vidám szinességüekben himzései. Mesemondó fantázia és szinöröm elragadó alkotásai. — *Felcky-Fetter* Frigyesnek, ha müvészetében előbbre kiván jutni, jobban belé kell mélyednie a festés munkájába. Nagy képei valójában alig adnak többet, mint apró rajzvázlatai. Várhat mind a kettő, de a nagy méretben az alig jelzett konturok között nagy üresség tátonganak. Szinei is erőltettek. — *Mikus* Sándorról már régebben megállapitottuk mi is, hogy tehetséges szobrász. Szobrocskái és arcképei gondos természettanulmányok. Egy keretnyi érme arról tanuskodik, hogy a szobrászmüvészetnek ebben a müfajában is otthon van. Különösen sikerült két érme a „Kata" és a „Cuoco" fölirásu. *(e. a.)*

1938. máj. 15.

glasierter Ton, oval. Ägypten

ɛtta- és palmettadisszel. Görög. — Öllampe, Terracotta mit
ɔhisch.

ozettadisszel. Római. — Öllampe, roter Ton, mit plastischer

puttóval. Görög. — Öllampe, roter Ton, mit Putto en relief.

aku. Görög. — Öllampe, Terracotta, dreieckig. Griechisch.

tanagra. Kr. e. IV.—III. sz. — Sitzende Frauenfigur, Terra-
II. Jh. v. Chr. Illusztr. XLI. tábl.

ɛ, fején lapos föveg, szinezés nyomaival. Görög tanagra. Kr. e.
g, Terrccotta, auf einem Felsen ruhend, mit flacher Kappe
agra. IV—III. Jh. v. Chr. Illusztr. XLI. tábl.

ggel. Terracotta. Jobbkezével négyszögü lapot tart. Görög
ender Mann mit phrigischer Kappe. Terracotta. Griechisch
Illusztr. XLI. tábl.

ép. Tanagra szobrocska. Görög. Kr. e. IV—III. sz. — Zeus
anagra. IV—III. Jh. v. Chr.

rracotta, fején diadémmal. Görög tanagra. Kr. e. IV—III. sz.
em. Griechische Tanagra. IV—III. Jh. v. Chr.

× Lesznai Anna

B. VAJDA KLÁRA
FELEKY-FETTER FRIGYES
LESZNAI ANNA
FESTMÉNYEINEK
ÉS
MIKUS SÁNDOR
SZOBRAINAK

KIÁLLÍTÁSA

1938. máj.

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1938 MÁJUS HÓ

ELŐCSARNOK

LESZNAI ANNA HÍMZÉSEI

	PENGŐ
154. A CSODAFA	250.—
155. ASSZONY BÁRÁNNYAL	250.—
156. TERÍTŐ GAZELLÁKKAL	150.—
157. HÁROM KIRÁLYOK	Mgt.
158. MADONNA	300.—
159. MAJMOK	250.—
160. CIGÁNYOK	Mgt.
161. ZÖLD ÁLLATOK	120.—
162. PARADICSOM	Mgt.
163. KAPU ELŐTT	400.—
164. ELEFÁNT	180.—
165. BIZARR	250.—

1938. 22901. Légrády Testvérek nyomdai műintézete, Budapest.
(Igazgató: Kertész Árpád.)

MIKUS SÁNDOR:

	PENGŐ
140. IDŐS NŐ ARCMÁSA. Terakotta . .	250.—

LESZNAI ANNA

141. SZOMORÚ TANYA	300.—
142. SZÜRET	200.—
143. KÉSZÍTIK A DISZNÓT	400.—
144. VIHAR ELŐTT	200.—
145. FALUSI KONYHA	300.—

MIKUS SÁNDOR:

146. ETUS. Terakotta	250.—

LESZNAI ANNA

147. PARASZTUDVAR	200.—
148. MŰTEREMBEN	250.—
149. CSOKOR	200.—
150. RÉGI KERT	300.—
151. KIS SZEKÉR	200.—

MIKUS SÁNDOR

152. ÜLŐ ASSZONY. Fában	1500.—

Az asztalon:

153. MIKUS SÁNDOR ÉRMEI. Darabja .	25.—

Kata
Cuoco
Pátzay

ELŐSZÓ

B. VAJDA KLÁRA festőművésznő 1900-ban született Budapesten; tanulmányait Frischauffné Lohwag Ernesztinnél kezdte, majd az Iparművészeti Iskolában Udvary Gézánál folytatta. Férjhezmenetele után (1918) pedig Benkhardt vezetése mellett Miskolcon dolgozott, utóbb Szőnyi oktatásaival fejeződtek be tanulmányai. Festészeti témái a tájkép, arckép és kompozíció. Kifejezési stílusa az egységbe foglalt impresszionizmus, portréinál a rajzosság hangsúlyozása, téli motívumokat ábrázoló festményeinél a széles és erőteljes színfoltokkal való ábrázolás, mely érezteti a táj hangulatát. 1929-ben gyüjteményes kiállítást rendezett műveiből a Nemzeti Szalonban.

FELLEKY-FETTER FRIGYES festőművész Kolozsvárott született 1899-ben. Az ottani piarista főgimnáziumban végezte középiskoláit, majd Szegedre került jogásznak.

Innen *Koszta József* tanácsára Párizsba ment s művészeti tanulmányait ott végezte szabadiskolákban, de nagyobbrészt önfejlesztés útján. Utóbb bejárta egész Európát. Résztvett a világháborúban, a francia fronton Verdun-nél súlyosan megsebesült és fogságba is került.

Festményein és rajzain a vidéki élet motívumait dolgozza fel kompozíciókban. Erős kontúrokkal, néhány, inkább csak jelzett színnel igyekszik dekoratív hatásokat elérni, de nem elégszik meg a plakáthatásokkal, zártabb és intimebb eredményekre törekszik.

MIKUS SÁNDOR szobrászművész 1903-ban született Gödön. Középiskolái elvégzése után 1928-

ban *Pátzay Pál* növendéke lesz s öt éven át tanul nála. Két évig Rómában, a Collegium Hungaricumban dolgozik. 1930-ban Velencében, 1931-ben a Nemzeti Szalonban rendezett „Római Művészek" kiállításán szerepel, majd 1932-ben gyüjteményes kiállítást rendez az Ernst-Múzeumban. Résztvett a Műcsarnok, KUT, Munkácsy Céh kiállításain, a Sz. T. Tavaszi Szalonjain, hol 1933-ban szobrászati díjat nyert. Számos munkáját vásárolták meg múzeumok számára.

Művészi célja: „egyelőre odairányul, hogy az élő embert a maga valóságában és egyszerűségében megeleveníteni tudja. Alakjai nem kitaláltak, formáikat nem másolja, csak azt igyekszik mintázni, illetve faragni, mit benyomásai alapján átél. Igy reméli, hogy szobrai az élet közvetlenségét szuggerálják. Az életet minden nagyszerűsége mellett egyszerűnek érzi és látja, ezért a raffinált és keresett mozdulatokat nem szereti. Vágya, hogy élményei maguktól. tömörüljenek szoborrá . . ."

HETEDIK (NAGY) TEREM

LESZNAI ANNA

	PENGŐ
116. CSÉPLÉS	200.—
117. RÉGI HÁZ	300.—
118. GYÓNÁS	200.—
119. BÚZAROSTÁLÁS	250.—
MIKUS SÁNDOR:	
120. KISLEÁNYFEJ. Terakottában	200.—
LESZNAI ANNA	
121. TALMUDOLVASÓK	200.—
122. VÁSÁR	200.—
123. BÚZASZENTELÉS	250.—
MIKUS SÁNDOR:	
124. PÁPASZEMES ASSZONYFEJ. Terak.	200.—
LESZNAI ANNA	
125. KÁPOSZTA	200.—
126. LAKODALOM	400.—
127. FEJTIK A DIÓT	200.—
MIKUS SÁNDOR:	
128. NŐI FEJ. Bronzban	500.—
LESZNAI ANNA	
129. MESEBELI KOLDUS	250.—
130. ZALAI TÁJ	250.—
MIKUS SÁNDOR:	
131. FIATAL LEÁNY Terakottában	250.—
LESZNAI ANNA	
132. FALUSI MŰTEREM	150.—
133. CSIZMA MEG CIPŐ	400.—
134. FÜZES	150.—
MIKUS SÁNDOR:	
135. DR. S. I.-NÉ. Terakottában	250.—
LESZNAI ANNA	
136. KILÁTÓ	200.—
137. UTCAI ÁRUS	200.—
138. KANYARGÓ ONDAVA	300.—
139. KENDERKÓC	200.—

HATODIK TEREM

LESZNAI ANNA

	PENGŐ
99. KERTI NÖVÉNY	200.—
100. KALÁCS	250.—
101. TESTVÉREK	250.—
102. MUZSIKA	200.—
103. GYÜMÖLCSSZEDŐK	200.—
103/a. VÁZLAT I.	100.—
104. NÖVÉNYEK A TERRASZON	250.—
104/a. VÁZLAT II.	100.—
105. ALKUDÓK	200.—
106. ÚTÉPÍTÉS	200.—
107. SZŐLŐHEGYEN	250.—
108. CSENDÉLET LÁMPÁVAL	300.—
109. SZÉNÁSSZEKÉR	200.—
110. CIGÁNYLÁNYOK	250.—
111. TÁNCOLÓK	200.—
112. NÉZIK A BÁLT	200.—
113. ZÖLDSÉGES KERT	250.—
114. SÁTOR A BÚCSÚN	200.—
MIKUS SÁNDOR:	
115. ÁLLÓ ASSZONY. Fa	700.—

MIÉRT FESTEK?

Serdülő koromban lerajzoltam mindent, ami tetszett nekem, fát, virágot, állatot, bandukoló parasztocskát, pihenő menyecskét — s jól emlékszem rá, azért fogtam hozzá az ábrázoláshoz, mert sajnáltam a természet kedves jelenségeinek elmúlását. Meg akartam őrizni az életet — és féltem a haláltól: ez volt művészkedésem megindítója.

S ma is emlékképek lerögzítése az, ami festeni késztet. Nem restellem bevallani, hogy szeretem a „témáimat", ugy, ahogy az élet adja őket. A festés eszköz nekem és nem öncél. Tulajdonképpen azt szeretném, ha ecsetem régi falusi vajákosok varázsvesszejévé válna s visszavarázsolná régtűnt gyerekkorom szintén már eltűnőben lévő környezetét: tarka örömével és rejtelmes bánatával együtt.

A varázslat — sajnos — gyenge, de a vágyódás erős. A „mètier" titka számomra mindig kissé az a „Hét kásahegy" marad, amelyen keresztül kell rágódnom, hogy „Boldogországba" jussak. Tudom, hogy dolgozni kell és még a munka „kásája" is ízlik, izgat, érdekel! De kívánságom mégis az lenne: hogy a kép valósággá váljék!

LESZNAI ANNA.

ELSŐ TEREM

FELEKY-FETTER FRIGYES

		PENGŐ
1.	NŐI ARCKÉP. Tempera	Mgt.
2.	PARKBAN. Ceruzarajz	50.—

MIKUS SÁNDOR

3.	KÖLTŐ. Bronzban	300.—

FELEKY-FETTER FRIGYES

4.	BAKTATÁS. Ceruzarajz	50.—
5.	SEMMITTEVÉS. Ceruzarajz	50.—
6.	ANYA ÉS GYERMEKE. Ceruzarajz	50.—

MIKUS SÁNDOR

7.	PIHENŐ FIU. Bronz	300.—

FELEKY-FETTER FRIGYES

8.	KŐHORDÓ. Ceruzarajz	50.—

B. VAJDA KLÁRA

9.	VAJDA GYURI	Mgt.

MIKUS SÁNDOR

10.	TÉRDEPLŐ NŐ. Gipsz. Bronzban	200.—

B. VAJDA KLÁRA

11.	FIAM BETEG	Mgt.
12.	TEMETÉS. Pasztel	150.—
13.	NŐ MACSKÁVAL	350.—
14.	FENYVES. Pasztel	120.—
15.	KISFIAM	Mgt.

MIKUS SÁNDOR

16.	TÜNŐDŐ ASSZONY. Bronz	250.—

B. VAJDA KLÁRA

17.	VIHAR KÉSZÜL. Pasztel	150.—
18.	POPRÁDI TÓ	200.—
19.	TÉLI ESTE	Mgt.

MIKUS SÁNDOR

20.	TÖVISHÚZÓ. Bronz	250.—

B. VAJDA KLÁRA

21.	FIAM ARCKÉPE	Mgt.
22.	ÉVA SZOBALÁNYOM	300.—
23.	ZÖLDKALAPOS FIU	120.—

ÖTÖDIK TEREM

FELEKY-FETTER FRIGYES

		PENGŐ
88.	KÚTNÁL	300.—
89.	MUNKÁBA	300.—
90.	FALUSI UDVAR	300.—
91.	ÉPÍTKEZŐK	250.—
92.	JÁTSZADOZÁS	250.—
93.	EMBER ÉS VÍZ	300.—
94.	MÉLY ÚT	200.—
95.	HALÁSZOK	400.—
96.	ALMASZÜRET	300.—
97.	FALU	300.—
98.	HÁTSÓ UDVAR	200.—

NEGYEDIK TEREM

FELEKY-FETTER FRIGYES

	PENGŐ
69. VÁGTA	250.—
70. KAPTATÓ	400.—
71. NEHÉZ ÚT	250.—
72. SZÁNTÁS	250.—
73. LÓELŐVEZETÉS	350.—

MIKUS SÁNDOR

74. LUSTÁLKODÓ. Terakotta	100.—

FELEKY-FETTER FRIGYES

75. VÁRAKOZÁS	300.—

MIKUS SÁNDOR:

76. ÜLŐ ASSZONY (vázlat). Terakotta	100.—

FELEKY-FETTER FRIGYES

77. HATÁRBAN	300.—
78. PÁSZTOROK	150.—
79. ÉPÍTŐMUNKÁSOK	600.—
80. ÁTKELÉS A VIZEN	300.—
81. VÍZHORDÓK	300.—
82. FRISS TEJ	200.—
83. FALUSI IDYLL	600.—
84. HAZAFELÉ	200.—
85. KIHAJTÁS	300.—
86. FALU SZÉLE	300.—
87. ÁGYNEMŰSZELLŐZÉS	250.—

MIKUS SÁNDOR

	PENGŐ
24. FÉSÜLKÖDŐ NŐ. Bronz	250.—

B. VAJDA KLÁRA

25. ROKOKÓ	200.—
26. MIKLÓS	Mgt.

FELEKY-FETTER FRIGYES

27. HAJNAL FELÉ. Ceruzarajz	50.—

MIKUS SÁNDOR

28. AKTVÁZLAT. Bronz	250.—

FELEKY-FETTER FRIGYES

29. VÁGTA. Ceruzarajz	50.—
30. VÍZHORDÓ. Ceruzarajz	50.—
31. HAZAFELÉ. Ceruzarajz	50.—

MIKUS SÁNDOR

32. ÜLŐ FÉRFI. Bronz	250.—

FELEKY-FETTER FRIGYES

33. PIHENŐ MUNKÁSOK	50.—

MÁSODIK TEREM

B. VAJDA KLÁRA

	PENGŐ
34 TAVASZ	Mgt.
35. NÖRSZ	350.—
36. ÁPRILIS. Pasztel	300.—
37. BEKE BÁCSI	300.—
38. DERES	200.—
39. ANYÓSOM	Mgt.
40. ŐSZ	240.—
41. KÉKES pastel	300.—

MIKUS SÁNDOR

42. KATA. Bronz	200.—

B. VAJDA KLÁRA

43. DÉR. Pasztel	200.—
44. SZÜRKÜLET. Pasztel	300.—
45. MADAME MARTIQUE	Mgt.
46. TAVASZ	300.—
47. MUNKÁSOK A KÉKESEN. Pasztel	200.—
48. SZÍNES HÁZTETŐK Pasztel	200.—
49. TÉL	Mgt.
50. FEBRUÁR. Pasztel	300.—
51. KILÁTÁS ABLAKOMBÓL	350.—
52. HENNY. Pasztel	Mgt.
53. TERHES NŐ. 1938	450.—
54. DR HOLLÓS ISTVÁN FŐORVOS	Mgt.

MIKUS SÁNDOR

54/a. FÉRFIFEJ. Fa	200.—

HARMADIK TEREM

B. VAJDA KLÁRA

	PENGŐ
55. PIHENÉS	200.—
56. ÉPÜLŐ HÁZ I. Pasztel	400.—
57. LEGELŐ LOVAK	200.—
58. SÍELŐ	450.—
59. TÁTRAI HEGYIVASÚT. Pasztel	150.—
60. VÉGH PÉTER	Mgt.
61. FRANZ SÖPÖR	450.—
62. SÜDBAHN	Mgt.
63. ÉPÜLŐ HÁZ II. Pasztel	400.—
64. SÍELÉS UTÁN	Mgt.
65. TÉL. Pasztel	200.—
66. BUSTABO. Pasztel	250.—
67. KÉKES	Mgt.
68. ANYÁM	Mgt.

Lesznai Anna

Lesznai Anna a grafikáról áttért a festészetre, de mégis inkább a grafikus jut szóhoz munkáiban. Akármilyen gondosan és szeretettel figyeli meg a természetet, nemcsak csendéletein, hanem egyéb festményein is, a választékos-izlésü, szép szinek csak arravalók kezében, hogy a grafikus megfigyelőképességével és jellemzőtehetségével, „elmesélje" amit látott. Felvidéki kisvárosok és tanyák életéről mond el kedves és friss megfigyeléseket, itt-ott, mint például *Fejtik a diót* és *Szüret* cimü munkáin, tartalmas, érett festőiséggel is. Érdekes himzései közül a szinpompás és áhitatos kézzel öltögetett *Madonna* a legszebb.

F. J. Kiállítás az Ernst. Múzeumban.

Pesti Hirlap

1938. máj 8.

Csepelszigeti DUNA Egyesület

Leszna Anna

kiállítás egész héten nyitva lesz.

* **Kiállítás az Ernst-múzeumban.** Három festő és egy szobrász állít ki az Ernst-múzeum legújabb kiállításán. Rég ismerjük, de most még jobban értékeljük *Feleky Fetter* Frigyes munkáit, amelyek a kiállítás érdekességei és értékei. Ez a nagyon tehetséges, mindig komoly témákat felölelő, töprengő és vívódó művész legutóbbi kiállítása óta megszínesedett, vonalai merészebbek lettek, de kifejezésének ereje és dinamikussága a régi maradt. Egészen kivételes tehetség, aki különösen tájképeinél nem követ senkit, csak önmaga elképzeléseit és meglátásait. *Bejda* Klára még tapogatódzik, tájképei jobbak, mint a portréi, azonban még messzire van attól, hogy átérezze a téma és a szín, a vonalak és a forma hatalmas törvényeit. *Lesznai* Annától nagyon szép himzéseket látunk, finomak, megkapóak és egész különös költői hangulatot árasztanak. A kiállítás egyetlen szobrásza: *Mikus* Sándor, aki ha lehiggad és elkerüli mesterének túlságosan feltünő hatását, egyike lesz a jövő legkitünőbb magyar szobrászainak. Tömör, kifejező és kevés vonallal sokat mond.

* Eltemették Nagy Endrét ...

Új Magyarság 1938. máj. 8.

1938. I. SZ.

× Lesznai Anna

Ujság 1938 máj. 15.

— **Az Ernst-muzeum csoportos kiállítása.** Három festő, meg egy szobrász társulása ez a kiállítás. *B. Vajda* Klára olajképein vonzóan ábrázolja a gyermeket. Az olajfestményeinél, amelyeken az előadás és szinfelrakás a szükségesnél bonyodalmasabb, jobban tetszenek nekünk kevés foltban összefogott pasztelji Közülük a „Kékes" és a „Szürkület" cimü, kevés eszközzel finom hangulatot érzékit meg. *Lesznai* Anna régebbi szinei kissé megkomorodtak, amióta a müvésznő az akvarellről áttért az olajra és a temperára s Korunk uralkodó divatjának megfelelően szürkével és fehérrel megtöri szineit. Mennyivel megkapóbbak ornamentumos gazdaságukban és népiesen vidám szinességüekben himzései. Mesemondó fantázia és szinöröm elragadó alkotásai. — *Felcky-Fetter* Frigyesnek, ha müvészetében előbbre kiván jutni, jobban belé kell mélyednie a festés munkájába. Nagy képei valójában alig adnak többet, mint apró rajzvázlatai. Várhat mind a kettő, de a nagy méretben az alig jelzett konturok között nagy ürességek tátonganak. Szinei is erőltettek. — *Mikus* Sándorról már régebben megállapitottuk mi is, hogy tehetséges szobrász. Szobrocskái és arcképei gondos természettanulmányok. Egy keretnyi érme arról tanuskodik, hogy a szobrászmüvészetnek ebben a müfajában is otthon van. Különösen sikerült két érme a „Kata" és a „Cuoco" fölirásu. *(e. a.)*

X Lesznai Anna

Ujság, 932.V.8.

** **Az Ernst-Muzeum csoportkiállitása.** Az évad vége felé mintha uj erőre kapott volna az Ernst-Muzeum. Ma megnyiló csoportkiállitása megint bemutatója több érdekes tehetségnek. Batthyány Gyula gróf festményei töltik meg a felsővilágitásu nagytermet. Nagy termékenységgel és el nem fáradó fantáziával festi képeit Batthyány Gyula. Egyénisége egyre határozottabban alakul ki. Mig valakor bizonyos angol illusztrátorok (Rackham, Dulac) hatása érzett rajta, ma már senkire sem emlékeztet a müvészete. Ő maga mintha még nem jutott volna el a végleges stilusához. Mostanában a német expresszionisták módján torzitja emberalakjait: önkényesen megváltoztatja — megnyujtja — arányaikat s a levegőt is expresszionistamód alakitja köröttük szinte testszerüvé. E külsőségek között egy eredeti irányu érdeklődés keresi kielégülését a furcsán (és sohasem közönséges módon) jellegzetes jelenségek világában. Legmegragadóbb képe talán az, melynek „Dalmát apácák" a cime. Az „Olasz vizió", „Quattrocento" visszajáró témája a müvész előző korszakának s ilyen feldolgozásban is érdekes müvek. Batthyány Gyula eredendő tehetségénél fogva talán inkább rajzolómüvész, mint festő. A szin kevésbé érdekesen alakul ecsetje alatt, mint a vonal. De előadása ujabban mégis szélesebb, mint régebben s ebben az irányban — a festőiség felé való haladásban — még nagy lehetőségek előtt áll. Annyi bizonyos, hogy érdekes jelenség müvészetünkben, érdekes és eredeti müvész. — Lesznai Anna, a tiszta hangu lirai költő, az ábrázoló müvészet világában eddig csak iparmüvészeti munkáival jelentkezett. Egy sor vizfestménye, melyeknek nagyobb része kompozició, komoly festői képességeiről tesz tanuságot. Miként iparmüvész korában, most is a nép müvészetéből meriti izét és szinét a fantáziája. A népi ábrázolás módján kedves és naiv képzelettel mozgatja a falu embereit és állatait. Szinei is a népmüvészet viritó szineire emlékeztetnek. — A két Feiks-testvért, Alfrédot és Jenőt régen láttuk kiállitáson. Ujabb munkáival most mindenikük megtölt egy-egy kisebb termet. Alfréd a szinesebbik ezuttal, a szinest a szinkompozicióra értve. Nagy zöld és szürke foltjait finom érzékkel harmonizálja egységes hatásu szinélménnyé. Jenőnek is kedves témája — csak ugy, mint az öccsének — a lófuttatás sceneriája, de ő ezuttal az arcképben az erősebb. Különösen finom hatásu képe Leányfeje (36.). — Fried Pál mint grafikus mutatja meg igazi képességeit. Festményein a szerencsétlen modor (a tarkabarkán elszórt szinfoltok) csaknem láthatatlanná teszi brilliáns rajztudását. Rajzain és karcain zavartalanul gyönyörködhetik benne a szem. — Jándi Dávid Nagybányáról egy szobányi kisebbméretü pasztelképet hozott. Mig régebben nagy sötétségbe meritette viaskodó emberi formáit, szinei most megvilágosodtak. A müvész nagyobb tetszetősségre törekszik, mint egykor. Legszebb darabjai Csendélete (101.) és kékvizü Tengeröble (109.). — Sugár Andor vizfestményeit nem tudjuk, hová tegyük. Annyira kialakitatlan munkák, hogy müvészük fejlettségének fokára sem tudunk belőlük következtetni.

(e. a.)

butoráruháza szállít elsőrendű **butorokat**
egked-
ezőbb **részletfizetésre** VI. Dessewffy-u. 18-20 (saját házában)

Állványok • Lakdiszek
Pergament-,
Cellophan- és
Selyemernyők
Telefon: I. 344-57
Schäffer Béláné Erzsébet-körut 17.

Készítek tökéletes szabásu méret szerinti
inget, bluzt, pizsamát.
Állandó nagy raktár saját anyagaimból.
„ICA" fehérnemü, VII., Klauzál utca 35. szám.

Paplanokat
e hó 8 16-ig leszállitott árban **már 7 P 80 fillértől árusitok. PAPLANÜZEM,** Kertész-utca 48.

Órakönyvelését
vállalatának racionális organizáció-
ját mindenkinél olcsóbban végzi a
„PYCA" organizációs és könyvelési vállalat

állnak, hogy szinte elvesztették önmagukat. A kvalitást a régi nagy nevek: Breuhaus, Mendelssohn, Peter Behrens, illetve a franciáknál Le Corbusier és Jeanneret képviselik, de komoly munkát produkál interieurben a francia Evelyn Wyld és Eyre de Lenux és szövetekben Rodier. Magyarország kis kollekciójáról pedig minden elfogultság nélkül megállapíthatjuk, hogy igen jól megállja helyét világviszonylatban is.

Kozma Lajos villája és weekendháza, Kaesz Gyula bútora, Irsai István interiőrje, Fränkel György nappali szobája és falfestése, Kórody György egyéni faliszőnyege, magyaros gobelinű széke és modern lányszobája, Bakos István ötletesen egyszerű szobája és az igen tehetséges keramikus Kovács Margit egy virágtartója bizonyítják, hogy szerencsésen túljutottunk a Bauhaus irány befolyásán és ott tartunk, hogy minden vonatkozásban egyénit tudunk adni.

A többi nemzet alig-alig nyujt olyant, amivel érdemes lenne behatóan foglalkozni.

Ez a kötet rendszertelenségével minden irányt szóhoz juttat és ezáltal érdekes és hű képét adja a mai helyzetnek azáltal, hogy végleteket állít egymás mellé. Hogy ebben a nemes versenyben az elfogulatlan ítélő kinek ad igazat, az agyondíszített mennyezetes ágynak, vagy a logikátlan eredetieskedő cső-asztalnak, az nem lehet kétséges: a harmadiknak, az egyszerű logikájú, anyagszerű tényleg „mai" bútornak, háznak. rk.

• TÁRSULATI • • KÖZLEMÉNYEK •

A FOLYÓ ÉVBEN a társulatban végzett munka fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

1933 január hó 5-én az igazgatóság és gazdasági bizottság tartott ülést Seenger Béla elnöklésével, amelyen megjelentek: Bodon Károly, dr. Gulden Gyula, Lakatos Artur, dr. Pacher Béla, Schober József, Szablya János és Végh Gyula.

Seenger Béla elnök örömmel üdvözölte az új esztendő alkalmából az együttes ülés résztvevőit, majd jelentést tett az elnökség nevében a társulat mult esztendei működéséről és bejelentette, hogy az elmult esztendőre vonatkozó számadások rövid időn belül el fognak készülni. A folyó évi bevételek fokozására erőteljes tagszerzési akciót indított meg az elnökség az évközben kilépett vagy kiesett tagok pótlására. Örömmel jelenti, hogy a társulat az új esztendőt magas színvonalon álló lakásművészeti kiállítással kezdi meg, amelyet Lakatos Artur, Urbányi Vilmos és Zrinszky József rendeznek. A napirend tárgyalása előtt bejelenti, hogy az elnökség S. Hoffer Imre ügyvezető helyett, aki személyi körülményeinek változása miatt lemondott ügyvezetői tisztéről, a társulat ügyeinek vitelével Szablya János választmányi tagot bízta meg, aki az ügyek vitelét díjazás nélkül vállalta a legközelebbi közgyűlésig. Szablya János ügyvezető választmányi tag 1932. évi december hó 22-én vette át az ügyeket S. Hoffer Imre ügyvezetőtől. Szablya János meleg szavakkal köszönte meg a bizalmat és kijelentette, hogy a társulat ügyeit a legnagyobb szeretettel és lelkesedéssel fogja ellátni. Programmja a legintenzívebb munka lesz. Az elnök felkérésére ismertette a folyó ügyeket.

Seenger Béla elnök indítványára az együttes ülés ezekután jegyzőkönyvben mondott köszönetet Szablya Frischauf Ferenc alelnöknek, a Magyar Iparművészet szerkesztőjének, azért az önzetlen munkáért, mellyel a szerkesztés nehéz feladatát a mult esztendőben ellátta. Szablya János ügyvezető választmányi tag ismertette a karácsonyi kiállítás eredményét, mely szerint az összes eladás 7300 pengő volt. Jelentést tett azokról a tárgyalásokról, amelyek dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter elnöklésével folytak a miniszter által a magyar népművészet és háziipar reorganizálása ügyében összehívott ankéton s amely azzal az eredménnyel végződött, hogy a miniszter megbízta Schober Józsefet és Szablya Jánost, mint a társulat kiküldötteit, hogy memorandumot dolgozzanak ki e nehéz kérdés megoldására. Schober József, a gazdasági bizottság elnöke, ismertette a memorandum lényegét, mely szerint a népművészeti és háziipari ügyek adminisztrációja a társulat rendes ügykezelését nem fogja terhelni, mert erre külön fedezet lesz. A kérdés művészi részét, az anyagbeszerzés problémáját és az értékesítés ügyét alaposan kell megoldani. A társulat számára ez a lehetőség országos viszonylatban is igen nagy perspektivát nyujt. Bodon Károly, dr. Pacher Béla, Szablya János és Végh Gyula hozzászólása után Seenger Béla elnök határozatilag kimondotta, hogy az egyesített ülés Schober Józsefet és Szablya Jánost felhatalmazza a további tárgyalásokra és a minisztériummal való megállapodások létesítésére. Elnök javaslatára az egyesített ülés elhatározta, hogy M. Kiss Erzsébet iparművésznőt iparművészeti munkásságának 25 éves jubileuma alkalmából üdvözli s hogy ez alkalomból az elnökség által kiválasztandó emléktárggyal fogja meglepni. Szablya János ü. vál. tag indítványozza, hogy Helbing László társulati tisztviselő, aki 1931 októbere óta teljesít szolgálatot, társulati titkárrá neveztessék ki. Kisebb személyi ügyek tárgyalása után Lakatos Artur ismertette a lakásművészeti kiállítás előkészítő munkálatainak eddigi eredményeit. Az installációs munkák már megkezdődtek s a kiállítás január 21-én fog megnyílni. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

1933 január hó 12-én Seenger Béla elnöklésével a társulat választmánya tartott ülést, amelyen Bodon Károly, Grabowieczky Leon, Györgyi Dénes, Horváth Béla, Hosszu István, Ligeti Miklós, Lakatos Artur, Major István, Majoros Károly, Mátrai Lajos, Nádler Róbert, dr. Pacher Béla, ifj. Richter Aladár, Schober József, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, dr. Szőnyi Ottó, Szabó Rezső, Telcs Ede, Tóth Gyula, Urbányi Vilmos, Végh Gyula és Zadubánszky Irén vettek részt. Seenger Béla elnök üdvözölte a választmány tagjait és örömmel jelentette, hogy a társulat lakásművészeti kiál-

lemreméltó üzleti levélpapír-terveket. Általánosságban azonban e minták közt sok a divatszerű, nyugtalan és az eredetiséget inkább hajszoló, mint eltaláló példa. Ennek főoka a még mindig túlerős német befolyás, melyet az angol és francia vezető tipográfusok mérséklete, mint nálunk ismeretlen tényező, nem tart helyes egyensúlyban. N. P.

PEKÁRY ISTVÁN RÉZKARCAI MAGYAR NÉPVISELETEKRŐL. Igen örvendetes jelenség, hogy a magyar népművészet oly indokolatlanul elhanyagolt területére egyik fiatal és igen tehetséges festőművészünk eljutott és egyéni művészetével merített abból a kifogyhatatlan kincseskútból, melyből az új zene nagy magyar mesterei évtizedek óta emelik ki világsikert araté műveik alapmotívumait.

Pekáry István már festményeiben is fabulázó kedvről tett tanuságot, de igazi gazdagságában magyar népviseleti rézkarcsorozatában mutatkozott meg, mennyire alapos ismerője a magyar népművészetnek, milyen iparművészti aprólékossággal és gondossággal ábrázolja különben egyéni megrajzolású és beállítású alakjai viseletét. Külön etnográfiai adatgyüjtés szükséges ilyen munkához és úgy látszik, Pekáry nem mulasztotta el ezeket az alapvető tanulmányokat.

Képei nemcsak mint művészi termékek keltenek feltűnést, de mint az idegenforgalmi propaganda igen kívánatos eszközei, mert e kézzel színezett rézkarcsorozat nyolc lapja, melyeken megelevenedik a matyó legény, a sárközi lány, a kunsági pásztor, a matyó leány, a palóc fiú, a veszprémi juhász, Mária-lány (a sorozat talán legsikerültebb lapja) és a boldogi lány, megmutatják Magyarország érdekes népviseleti és néptípusi sajátosságait azoknak a külföldieknek, kik nagyrészt csak Budapestig jutnak el.

Nagy dicséretet érdemel a Tamás-Galéria, mely e művészi lapokat ízléses mappában forgalomba hozta, mert jó szolgálatot tett e kiadványával egy magyar művészen túl a magyar népművészetnek, a magyar idegenforgalomnak, melynek fejlesztésére az ilyen kiadványok igen-igen alkalmasak. rk.

LESZNAI ANNA: VIRÁGOS SZERELEM. A Magyar Bibliophil Társaság díjazása szerint is az 1932. évben megjelent öt legszebb könyv egyike ez a kötet, mely a Pantheon-könyvkiadó kiadásában 1932 év karácsonyán jelent meg. Lesznai Annát, a költőnőt régen ismerjük, finom verseire („Édenkert") mindig szívesen emlékezünk. Élénken él még bennünk gyermekmese könyvecskéjének („Mese a bútorokról és a kis fiúról", Knerkiadás, Gyoma) sok ötletessége, eredeti rajzai, melyek nem mint illusztrációk, hanem mint a mese egyik része vonultak végig a kis köteten. Hosszú hallgatás után örömmel láttuk 1925-ben egy wieni kötet fedelén ötletes rajzát („Der Phantasie-Reiseführer" — Paul Zsolnay Verlag) és ezer ötlettől hemzsegő kis fejezetrajzait a kötetben.

Most azért mégis meglepetésszerűleg került elénk ez az új kötete, egy szerelmi vers anthológia, magyar klasszikusokból, modern költőkből és főként népdalokból, melyeket végigkísérnek minden vers élén színpompás, üde, ötletdús rajzai, melyek mindegyike igaz kultúrát, sok-sok szeretetet sugároz. Nem lehet szétválasztani e rajzokat a versektől és ez talán a legnagyobb dicséret, mit róluk írhatunk, ha azt tekintjük, hogy a kötet a magyar szerelmi költészet legjavát, irodalmunk válogatottan szép virágait adja. Nemcsak a rajzokról kell itt írnunk, az egész kötetről, külső csínjáról, szép papírjáról és nyomásáról, nemesen egyszerű, ízléses kötéséről és arról, hogy egy ilyen kötet csak igen finomlelkű ember elgondolásában születhet és igaz tehetség munkája eredményeként valósulhat meg.

Példája ez a kötet az ízlésnek, hozzáértő munkának, a könyvszeretetnek, mely a legnehezebb időkben is létre tud hozni szépet és művészit és a tagadók és üzletre hivatkozók megdöbbentésére bebizonyosodott, hogy az ilyen munka még üzletnek is jó üzlet. Mert a szép könyvnek még mindig nagy számban vannak igaz barátai, csak a mai időkhöz kell mérni a könyvek árát és ezért teljes ellenértéket kell nyujtani. rk.

DECORATIVE ART 1933. A THE STUDIO ÉVKÖNYVE. Száznegyven oldalas testes kötet, benne összegyüjtve Nagybritannia, Amerika és a Kontinens otthon kultúrájának legszebb termékei: családi házak, bútorok, lakásfelszerelési tárgyak.

Korszakalkotónak mondható változásáról, illetve egy változási folyamat lassú megindulásáról számol be: a konzervatív angol ízlés is kezdi tudomásul venni, hogy a Kontinens felfedezte a fémet, üveget, napfényt, levegőt.

Természetes, hogy a behódolás első termékei messze elmaradnak kvalitásban Európa, sőt az e téren szintén rövid multtal rendelkező Amerika produktumaitól. Angliában csak az emigráns oroszok — legalább is nevük után erre kell következtetni — Ginsberg, Chesmayeff, Pilichowsky képviselik az európai nívót, kivételek csupán a nagy Frank Lloyd Wright — akinél viszont nem csodálkozunk, ha „maiban" is azt a kvalitást adja, amit „tegnapiban" adott — és Oliver Hill.

A többi angol úgyszólván kivétel nélkül a stílussá degradált „új tárgyilagosság" nem létező formanyelvével folytat eredménytelen szélmalomharcot, nem is szólva az Elwes Ltd. hihetetlen dús ornamentikájú mennyezetes ágyáról (1933!) és Maclaren erőszakolt cső-márvány-üveg asztaláról, mely utóbbi iskolapéldája a félreértett új irányoknak. Itt kell megjegyeznünk, hogy a régivágású angol country-house-okat változatlan ízléssel és kedvességgel csinálják, de hát ezt már „tegnap" is láttuk és mi a „Má"-ra vagyunk kíváncsiak.

Meglepő viszont, hogy Amerika reprezentánsai milyen hamar beleélték magukat az új anyagokkal való dolgozásba: Neutra: „Minimum Ház"-a és Claus & Daubb Lindbergh villája (természetesen hangárral felszerelve), valamint Teague íróasztala szalagvas székkel és Daskey lámpája számottevő eredmények.

A franciáknál és németeknél alig találkozunk említésreméltó új nevekkel. Vonatkozik ez a negatívum főleg a németekre, akik még mindig annyira a „Bauhaus" emlékének hatása alatt

Magyar Iparművészet
1933.

Lesznai Anna

Ujság 1926 jan. '24.

IV

Lesznai Anna akvarelljei. Az *Ujság* bécsi szerkesztősége irja: *Lesznai* Anna, a költönő, akvarelleket állitott ki egy mükereskedésben a Bauernmarkton, elragadóan organikus elegyeit a gyermeteg népiességnek s a tudatos intellektualitásnak. Tarka szinkompoziciók, mik egyszerre emlékeztetnek indus miniatürökre s breugheli életképekre, pointilista paysageokra s parasztrokolyák himzésére, de csak ugy, mint ahogy egy elragadó beszélőnek mondanivalóján megérzik világlátottsága, szaván meg a falu, amelynek kastélyában nevelkedett. Tulömlően gazdag egyéniség, ki játszva s egyben játékosan tudja magát kifejezni, virágfakadásos bőséggel s együgyüséggel, áhitat zománcába vonva s szőnyeg szinességébe szőve a falusi vidék pettyeit, a falusi élet mozdulatait. Cirógató ecsetje alatt minden élettelenség meglelkesedik s minden élet disszé kacskaringozódik; danoló kézimunkák ezek a képek, egy kicsit a népdal s egy kicsit Walt Whitman között, annyira egyénien, mintha valaki saját kezeirásával irta volna meg egy vidéki (Landgut) birtok térképét. Lehetne expresszionizmusnak nevezni, lehetne uri parasztmüvészetnek, de legjobb azt mondani: ez Lesznai Anna, ilyen Lesznai Anna, meg kell vele ismerkedni s nem lehet többé elfelejteni. A képkompoziciók mellett buján pompáznak Lesznai Annának himzései s könyvdiszei, a könyvekben az ő magyar nyelvü költeményei, melyek lefordithatlanok, meséi, miket le próbáltak forditani németre s amelyekről mint az uj magyar költészet egyik legbájosabb s egyben erős egyénisége nevezetes. S mindezeken felül hol ornamentikusan stilizált, hol naturalistán stilizált állattanulmányai, az ember nem hinné, mennyi érték fér el olyan kis szobában, mint a Bukum grafikus kabinetja. Ahol ritkán láttunk érdekesebb s megkapóbb kiállitást, mint a Lesznai Annáé.

510. Mező, Juan Martínez del

80. Cairo Francesco del

Jászi Oszkár levelezéséből

Madzsarné, Jászi Alice és Szabó Ervin (ülnek), Jászi Oszkár és Lesznai Anna (állnak)

Lesznai Anna és Jászi Oszkár házassága még a hivatalos válás előtt, 1919-ben felbomlott. Jászi sok töprengés után Bécsből levélben jelentette be válási szándékát. Erre válaszol Lesznai Anna alábbi levelével, mely még Pesten, 1919 végén kelt, röviddel Bécsbe utazása előtt. A levél nemcsak Lesznai Anna rendkívüli nagyvonalúságáról, okosságról és tapintatáról tanúskodik, de jól dokumentálja azokat a szemléleti különbségeket is, melyek a kissé dogmatikusan moralista, aszkézisre hajlamos Jászi és a nála sokkal nyitottabb Lesznai Anna közt fennálltak, s melyek csak Jászi életének utolsó éveiben enyhültek szinte páratlan megértéssé és egymás tiszteletévé.

Lesznai Anna levele Jászi Oszkárnak[1]

1919. augusztus

Drága öregem, hosszú és becsületes írásodra egy baráti csókkal válaszolok, legyen hát, és Isten segedelmével nektek legyen jó. Nekem, lelkem, az élet dolgai (kivéve ments Isten és ments Istenségek a 37.1-eket, ha másokat érnek) egyáltalán olyan tanulságosak, hogy alig osztom őket a „jó" és „rossz" kategóriába: feldolgozom őket. — Mindenesetre *te bűntelen vagy.*

1. nem akartál elvenni
2. nem hivatásod a szeretés
3. mindig jó szándékkal voltál hozzám.

Együttélésünk az *én szeretetemre* volt alapítva, mely, büszkén mondom, nem volt csekély. És ez rendjén: mindig az asszony szeressen jobban; nekünk úgyis kevesebb jut az élet zamatjából, jusson hát több szeretés, szeretni jó. De te szívem mint minden „hivatott" nehezen szerethető vagy. Minden hivatásos ember olyan mint a terhes asszony, tele „önzetlen" szent önzéssel műve mián. Éppen *ezt* szeretem benned legjobban — ezt tiszteltem — de nem volt elég erős a szerelmem ehhez a teherhez. Neked, szívem, az asszonyod csak egy értelmes visszhang, egy gyöngéd tükör lehet. Téged szeretni bizonyos értelemben „harakiri". Amíg meleg szerelemszínű szeretettel tartottál jól, addig tudtam csinálni; de amikor azt mondtad „ne nehezedjek rád egész boldogság-vágyam súlyával, legyek újra önmagam", tudtam és mondtam neked: elidegenedsz tőlem. Akkor bukott el a szeretésem — nem tudtalak a szerelemről lemondva szerelmes odaadással szeretni. — És két dolog fáj:

1. hogy nem tudtam egy egész szerelmet adni neked
2. és hogy lebecsülöd a közösségünket.

Előbbi emberi sors — *egy egész szeretet* megváltás volna. A másik férfi-gyengeség, „tu en reviendras".[2]

Ez olyan fájás, nem mint a fogfájás, de mint az, hogy nem élünk örökké. Vele jár az élettel.

Egyre kérlek, szívem, számíts rám az életben mint legmegértőbb barátodra, ha valaha nem *várnál* tőlem tiszta szeretetnél is melegebb összetartást: *ezt nem bocsátanám meg.* Jogom van hozzá, hogy húgod legyek. Nem perelni készülök hozzád, sem külsőségeket agyon rágcsálni, de lelki szükségem van legdrágább, legrégibb barátomra, rád, édes öregem. Ezer átélés, mely csak akkor lesz tiszta bennem, ha veled együtt átrágtuk. Ugye fogunk még együtt tanulni életet és könyveket, és szidni egymás írásait, édesem. Mert egy biztos ugye, két buzgó kis iskolásfiúja vagyunk a nagy életiskolának, és a jó Isten tán elnézi majd a hibákat a nagy iparkodás kedvéért. Nagyon *kellesz* nekem. Ne búsulj miattam, nem izgulok, nem dühösködöm, *értem* érzéseidet, és „lefordítom őket a szeretet nyelvére". Mielőtt B[écs]-be megyek nem beszélek ügyvéddel, de *ne félj,* állom a helyzetet, nem keresek kibúvót. (Illetve meglássuk, hogy tán beszélek ügyvéddel.) Puszta játékból, mert ez most nem aktuális, felelek a táblázatod egyes pontjaira:

1. Saját rokoni köröm — nekem is idegen. Barátaim is *mások* mint én. Bennem azonban sok érzék van az emberek sokfélesége iránt, *a hibáikkal tudom őket szeretni.* A maga barátait szeretem *legalább is* annyira, mint maga rokonait is, mamát kivéve. Mamát is szeretem, *amint nem érzem,* hogy ő nem szeret (egy év óta), és ha nem vagyok féltékeny rá.

2. A széles összejöveteleket *sohasem szerettem,* de az emberi érintkezésre tényleg több szükségem van, mint magának. Hivatása magát túlszaturálja emberekkel, azonkívül engem mint írót (ha keveset is írok) érdekel az ember mint téma. Azonkívül mindig beszéd közben tisztázódnak gondolataim. És mi fő, hiszem, hogy a jóindulatú emberi érintkezés felébreszti az emberben a „közös emberi sors" érzését, és *lehet egymáson segíteni és egymástól tanulni.*

3. A dohányfüstöt tényleg nem szeretem — mi tűrés tagadás — és bár *mindig* barátja voltam a félhomálynak, ha rajzolok vagy stikkelek,[3] jó világításra van szükségem.

4. Étvágyam — bevallom — jó, de valóban a pecsenyéhez mindig *mások miatt* ragaszkodom, *nekem* nem fontos, mit eszem, ez biztos. De ha éppen ízlik valami, ezt az örömet sem vetem meg. Szerintem *a lélek és a test megférnek egy egész emberben,* és minden szerény örömke, bármely anyagi is legyen az a *maga helyén* elfér. Pláne megértem, ha gyerekek és cselédek és naiv emberek örülnek az ételnek: ez természetes. És hidd el, sok minden intellektuális élvezetünk csak „pecsenye" számba mehetne egy magasabb rendű lélek számára. „die zur heiligen Einfalt gelangt ist"[4] — s nekünk mégis jót tesz.

5. Nem az óramutató és naptár szerint élek, de szeretem alávetni az időrendet idegrendszeremnek: este munkaképesebb vagyok, tehát későn kelek. Ha azonban értelme van a felkelésnek, meg tudom tenni. És, szívem, ha boldognak, rendben éreztem magam: jobban is tudtam felébredni, emlékezz mennyit tudtam veled lenni reggel. A pontosság számomra azonban *csupán eszköz lehet,* de nem „érték an sich".

6. A vallás lényege tényleg túlmegy az erkölcsön. Hivőnek lenni annyi, mint *harmóniában lenni egy felsőbb renddel* számomra. Az ember lehet hivő különböző síkon, az erkölcs mindenesetre egyik legmagasabb. De van valami „voulu"[5] még az erkölcsben is, a vallásosság önkéntelenebb. A szeretet nélküli erkölcs mindig engedelmesség valakinek, ami ha bennünk van is, mégsem „eleven-mi-vagyunk" legmélyebb értelemben. Egynek lenni az isteni renddel több mint engedelmeskedni. Szeretni több mint a jót akarni, és *„azonosnak érezni magát" több annál, amit közönségesen szeretetnek nevezünk.* Ennek *az érzésnek intenzív és közvetlen villanásai* és dadogó megfogni és lerögzíteni próbálásai — *ez az én miszticizmusom.* A ceremónia ilyen „szimbólum-dadogás", a vallásos ember *túlhaladja* ezt a fokot, de rendesen nem kerülheti el. Esztétikailag mindketten érezzük a ceremónia értékét — nem?

7. *A társadalmat szeretetre kell alapítani minden nap és minden tevékenységgel.* Ha ez nekem nem is sikerül, csak néha egy-egy kicsiny gesztus, *ez nem ment fel a tételezés alól.* Az igazság látszólag több mint a „gyenge szeretet" — de *könnyen válik fallá ember és ember között.* Csak az egyéni lélekben hiszek Istenen kívül. A „társadalom, emberiség" nem léteznek a lélek síkján. Krisztus minden *egyes* emberhez szólt, minden lélek Istenbe torkoll. Sőt még az egyes individuumon belül is individualizálni kell. *A bűnöző nem azonos bűnével,* minden egyes eset külön nézendő. Krisztus úgy nézett rá közvetlen frisseséggel minden emberre és esetre, mintha impresszionista volna, viszont minden esetet és embert az Abszolútumhoz, Istenhez vonatkoztatott. *Ez a kettős képessége* mentette őt meg „az impresszionista és dogmatikus korlátoktól egyaránt". *Erre az életérzésre kell törekednünk. Az igazságos ember,* bizonyos értelemben *dogmatikus,* bevallom a *gyenge szeretet* mindig *impresszionista* viszont. Az *igazi „az erős szeretet", „mely erős mint a halál és kemény mint a koporsó"* a szentírás szavai szerint.

7. Minden szép forma iránt teljes érzékkel bírok, a szép testet többre becsülöm a rendes ruhánál, *és éppen festői múltamnál fogva sokat szépnek tudok látni, ami laikusnak csúnya.* A festői szép sokszor ellentétbe kerül látszólag a biológiai széppel. Igaz, hogy csúnya emberekben és nőkben gyakran — talán gyakrabban — „válik értelmessé és értékessé a lélek küzdelme", a szépek számára nagy a csábítás boldogan megállni és önmaguk felszínén maradni. Azonkívül csúnya embereknek több szeretetre van szükségük, mert kevesebb szerelem jut nekik.

8. A testi munkát ma többre becsülöm, mint eddig, a sportot számos elfajulások miatt kissé lenézem, *a „sportszerű" műveltséget éppúgy, mint a testi sportot. „An ihren Früchten sollt ihr sie erkennen".*[6] Fizikai alkatom és e téren rossz nevelésem engem még a józan sportra is alkalmatlanná tesz. (testi nevelésben hiszek!)

8. Nevelés: Vagy ajándéknak érezzük és rendeltetésnek lelkünk mélyén az életet vagy sem. Ha nem: egy gyereket sem szabad szülni, ha igen, minél többet, annyit, amennyit egészségi és anyagi vagy munkabeli körülményeink és szerelmi szükségleteink megszabnak. A szerelemben sem szeretem az aláhúzott „sportszerűséget" — itt is „an ihren Früchten sollt ihr sie erkennen". Azonkívül magad is tudod, mennyire kizökkenti a szeretést a szépség medréből minden óvakodás. De távolról sem állítom, hogy csak gyermek lehet a szerelem gyümölcse, egy igaz szerelemből munka, erő, szeretet, hit kell hogy fakadjon. *A szóval való nevelésben nem hiszek.* Az állandó példában igen: a környezetben is. Viszont ez kissé kiszámíthatatlan terület:

Jászi Oszkár

sokszor ellentétes hatást vált ki. Mindenkit arra kell nevelni, hogy önmagát tudja nevelni. Egy kis hanyagság, túlzott szisztematikusság elkerülése nem árt, azt hiszem, *az élet tarkaságából kiválasztja a lélek a neki valót.* Ezt tapasztaltam magamon. — Kemény, zárt nevelési rendszer olyan mint az egyirányú edzés: ha mindig hideg fürdővel edzünk egy embert, az boldogtalan lesz, ha két hétig nem fürödhet, és vagy meghűl vagy elszédül, ha forró fürdőt vesz. *Sokkal jobb, ha nem mérik az ember „lelki fürdővizét" sem túl skrupulózusan.* A pofontól eltértem, fejlődőképes vagyok és utálom a terrort újabban. (Nem azokat, akik a terror bűnébe estek tévedésből, különben ma mindenkit kéne majdnem utálnom kívüled és kívülem, és ennyi utáló képesség nincs bennem!) Aki fegyvert ragad, fegyvertől esik el, és ez lenne a kisebb hiba, de a Sátán műveivel nem lehet Krisztus országát előkészíteni, ezt vallom. A terror nem szükséges rossz, nem is kerülő út, de zsákutca. Viszont estek el már jó emberek is sötét zsákutcákban.

„Wohlgeboren"[7] lenni — feltétele annak, hogy fogjon az emberen a nevelés, viszont a nem wohlgeborenen mi sem fog. Ez nem jelenti azt, hogy az ingadozókat nem istápolja, a jókat nem viszi hamarabb céljukhoz a nevelés. *De nem túltaksálandó,* és főleg kiszámíthatatlan. Én nem vagyok pedagógiai zseni, ezért jobb, ha nem „akarnokoskodom túlontúl".

Édes lelkem, mindez nem empirikus lényem védelme, csak célkitűzéseimé. Nagyon igaz és mély az, *hogy az ember addig felelős, ameddig hatalma terjed.* De most vádolok: *az ember hatalma bizonyos fokig addig terjed, míg szeretete, mert a szeretet nagy hatalom. Duplán igaz volt ez kettőnk esetében. Velem szemben annyi hatalmad volt, amennyinek felelősségét vállaltad volna.* Az én anyagi helyzetemet mindig vétkesnek éreztem, vártam segítő kezedet, hogy kihúzzál belőle, de te nem vállaltad a felelősséget. Viszont ez sem vád: neked nem hivatásod a szeretés, nekem kellett volna még erősebben szeretnem. Ma erősebb vagyok e téren, tanultam, és *sokat vallok fontosnak veled, amit lényegtelennek láttam a múltban.* Remélem, fogsz tettel és tanáccsal segíteni, ha a jó Isten is megsegít. — Önérzetedet nem értem mivel ástam volna alá, *mindig biztam benned, és hittem benned* (ha neked nem is hittem el mindig mindent) a jó Isten segedelmével. Igazad mindig az enyém volt politika terén, a „hit" terén én többet gondolkodván többnek tudtam kifejezést adni, „voilà tout", ugyanígy művészetben, végre ez nekem métier-m. De ez nem lekicsinylés, nem is idegenség. Valóban ma is állítom: *egy Istent imádunk.* És édes pajtás, kívánok neked olyan lebőcsülőket, mint amilyen én vagyok, mert akkor sok híved lesz. Látom gyengéidet, sőt azt is látom, gyengeség és nem erő az, ami eltávolít tőlem: ha egészen erős lettél volna szeretetben, jobban vállaltad volna magadhoz-váltásomat; ha egész erős lettél volna és lennél önbizalomban, nem éreznéd „más voltomat" magadra sérelmesnek és veszélyesnek. Utóbbi rám nézve hízelgő, úgy látszik van tér, melyen én erős vagyok. Viszont ha úgy érzed, hogy én ártok önbizalmadnak, jól teszed, ha kissé eltolsz — ez is erő — bár inkább intellektuális, mint spontán megnyilatkozása az erőnek.

Meg kell jegyeznem, *komolyan nem mondhattam célkitűzéseidet eklektikusnak,* épp oly végleges és tiszta mint „másoké", (csak bölcsebb). Egyéniséged néha hajlik az eklekticizmusra, *ez minden nem fanatikus és igazságos ember veszedelme, és te ez a típus vagy. De ez más oldalról nézve és kordában tartva erő, amint sokszor én mondtam neked.*

Bennem a hiba, nem volt elég erős a szeretetem, benned a hiba (nem abszolút, csak velem szemben), nem volt elég erős a vállalásod. Én csak 90%-ig szerettem, te 50%-ot vállaltál. Most tegyük jóvá: én szeretlek 50 percentes vállalásod gyengesége ellenére, te vállald emberi viszonyunkat 90%-os szeretésem tökéletlensége dacára. Mint jó öreg barát, vállaljam velem szembeni vállalni nem akarásodat, mint jó öreg testvér, szeress tökéletlen szeretni tudásommal, mely bizony metafizikai bukása életemnek. Mert számomra nem hiszem, hogy van más út, mint az, mely ember szívén keresztül vezet, *mégis csak asszony vagyok és érzem ezen métier-ben való tökéletlenségemet.* Bajom, hogy én szeretetet várok, *mégis várok* partneremtől, és nem tudok teljesen önzetlen lenni. Viszont ez ma enyhíti válásunkat: nincs tehetségem a viszonzatlan szerelemre. Addig és olyan mértékben vagyok szerelmes, adni képes, hű, ameddig kérnek tőlem. *Ezért nem is leszek az elhagyott Didóhoz hasonló.* Viszont amire kellek neked, megértés, szeretet, testvéri *hozzád tartozás,* veled azonos szeretet, ha parancsolsz belőle, csak tessék a mese szavaival szólni „terülj, terülj asztalkám" — és lesz minden: főzelék, kenyér, vaj sütemény (mesetelek szigorúan mellőztetnek!) Bevallom, édes, édes öreg párom, — nagyon fájna, ha keveset kérnél, keveset fogadnál el.

A kicsiny meg nem érdemelt Istenáldások *érdeke ebben az ügyben csak egy, hogy mi megértsük és szeressük egymást,* a jó Isten segedelmével.

Surányról szó sincs — nem is hív H. A.[8] Kényelmetlenek volnánk neki mint famíla. Elég undok szegény, mióta „igaza van". H[atvan]-ról van szó, hol nincs senki, üres a kastély, és a jó Isten segedelmével van fűtő- és evő-anyag.

Nagyon vágyódik utánad öreg húgocskád, ki mégis szerelemmentesen is, *tehozzád érzi legerősebben összetartozását (kölyköcskéket kivéve).* Nem hiszem, hogy legyen szerelem számomra, mely ehhez mérten erősebb emberi közösséget jelenthetne számomra.

A jó Isten veled és velünk.

Megengedem, hogy te is eltedd ezt a szép levelet. A jó Isten óvjon és áldjon bennünket.

19-én

Én is újra átolvasom levelemet, és nincs rajta módosítani valóm, legföllebb a pacák és kissé ideges stílus: de hiszen tudod, hogy tudok szebben is írni. A lényeg áll. Minden hibád és hibám dacára nagyon szeretlek: nincs neve az érzésnek, nem barátság, nem is szerelem, de ha emberileg elhagynál, árva lennék. A házasság formája, sőt talán a szerelem formája, mely részedről rég megszűnt, nem fontos a legmélyebb szempontból.

Átnézem a *fő vádakat,* azt ami vád leveledben. Dohányfüst és Istenhit alatta és felette vannak a vád szférának. Körtvélyesben *igazad* van, de segítened kellett volna. Ecélból *elejétől* fogva közelebb kellett volna jutnod anyámhoz és Karihoz.[9] Nem volt rá mód és jog *erőszakkal* befolyásolnom a dolgot — etéren (emlékezz!) úgyis sokat tettem. Viszont azért, amiben ők élnek (50 év előtti jó úri morál), nem tudok sem egy öregasszonyt, sem egy kisfiút elítélni. Remélem, ezt Kari Isten jó segedelmével kinövi, de *ehhez* is fontos, hogy engem szeressen. Azzal, ha *Pesten* fogyasztom el a jogtalan jövedelmet, viszont nem éreztem magam erkölcsösebbnek: ez az, *adni és bölcsen* mások javára felhasználni, nem volt módomban, ehhez több erő és segítség kellett volna; lemondani, erre részedről is több vállalás kellett volna (nem volt jogom ezt kérni sem). Viszont szegénységet pózolni, ezt nem érzem erkölcsösnek. — Politika: soha egy percig *elég nehéz* helyzetekben sem tagadtam meg a vörös időkben a te józan és erkölcsös lényedet. Erre tanúm néhány akkori hatalmasság, kivel szembehelyezkedtem. — Az embereket viszont *el tudom és akarom* választani bűnös vagy fanatikus tévedéseiktől: a szándékot látom és a pozitív jókat. Jobb szeretek egy embert, kiben sok a jó és esetleg bűn is van, mint a lanyhákat. Ebben *régen* egyet értettünk, talán ma is. Barátaimmal szemben *legalább is* úgy megőriztem magam, mint veled szemben: *egy igaz, és ez tán hiba nőnél:* nem tudom hitemet még szerelemből sem megtagadni. De benned, a jó Isten adja mindig úgy lehessen, állandóan hittem. De avégre, hogy szerethesselek nem kellett magamat csalnom, kevés hibád van, azokat látnom szabadott, és *vélük együtt szerettelek.* Adja a jó Isten, hogy te *épp úgy* tudd szeretni az én gyengeségemet, akkor emberileg együtt leszünk.

A jó Istennek hála rendben vagyunk 9 fokos szobában fázunk, útra készülünk. 25-ike táján remélem nálad. Kérlek, keress szobát, mivel még nem vagyok *teljesen* egészséges: kis kényelemre: sok mosdás, meleg víz lehetősége (semmi egyéb), tisztaság szükségem van. Mamáék Isten segedelmével H-ba, anyád Alicehoz készül.

Sürgönyödnek örültem, de fáj, hogy aggódsz. Minden nap próbáltam levelet meneszteni. Szeretettel csókollak és vágyódom öreg pajtásom után. A jó Isten áldjon téged és bennünket.

Jegyzetek

1. Az itt közölt levelek eredetije a New York-i Columbia egyetem Butler könyvtárában található. Itt is megköszönjük a könyvtár különleges gyűjteménye vezetőjének és a jogutódoknak, hogy lehetővé tették a Jászi nagyatek áttanulmányozását és egyes iratok lemásolását.
2. majd rájössz
3. hímezek
4. aki elérkezett a szent együgyűség fokára
5. akart
6. gyümölcseikről ismerjétek meg őket (bibliai idézet)
7. itt: születésénél fogva tanulékony, fogékony. Mai jelentése: tekintetes (címzésben).
8. Hirsch Albert, Lesznai Anna unokatestvérének, Hatvany Irénnek férje, a nagysurányi cukorgyár vezérigazgatója.
9. Garay Károly, Lesznai Anna első házasságából származott legidősebb fia.

Közzéteszi, a bevezetőt és a jegyzeteket írta:

VEZÉR ERZSÉBET

Lesznai Anna
(Székely Aladár felvétele)

Lesznai Anna

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Lesznai Anna
1965. III. 16.
MAGYAR NEMZET

PESTI BESZÉLGETÉS LESZNAI ANNÁVAL

a Nyugatról, Adyról, Balázs Béláról és Budapestről

A *Gellért Szálló* kényelmesen berendezett szobájában azzal a költőnővel beszélgetek, akinek Ady Endre így dedikálta egyik fényképét: »*Lesznai Annának, hitem szerint a legnagyobb magyar költőnőnek.*« A magyar szót úgy ejti, mintha nem is élne *három évtizede idegenben.*

— Hogyan kezdte költői pályáját?

— Hatvany Lajos gyerekkoromtól kezdve igen jó barátom volt. Ő hozta el nekem legszebb olvasmányaimat, Puskint is ő adta először kezembe. Mikor írni kezdtem, neki mutattam meg először. Tehetségesnek találta verseimet, és néhányat bevitt az akkor (1908-ban) induló *Nyugat* szerkesztőségébe. Úgy emlékszem, a Nyugat egyik legelső számában jelent meg először versem.

— Csodálatos érzés volt odatartozni. Minden szám megjelenése esemény volt; elég arra gondolnunk, hogy minden egyes számban új Ady versek születésének lehettünk tanúi. Nem sokkal a Nyugat megindulása után, 1909-ben megjelent első kötetem, a *Hazajáró versek.* Címlapját magam rajzoltam: a kép azt az ablakot ábrázolta, melyen keresztül én Körtvélyesen — sokat éltem ott — szemléltem a világot.

— Hallottuk, hogy Körtvélyesen valóságos *alkotóház* alakult ki a *Lesznai házban.*

— Sok író, költő járt oda pihenni, dolgozni. *Balázs* Béla gyakran megfordult nálam. Különös ember volt; szinte agresszíven törekedett arra, hogy mindenki szeresse. *Kaffka* Margittal igen jó barátságban voltam abban az időben. Az akkori fiatalok közül *Vas* Istvánt és *Zelk* Zoltánt említeném. A körtvélyesi estéket nem lehet elfelejteni. Felolvastuk egymásnak írásainkat, megvitattuk azokat, aztán meséltünk. Kedves játékunk volt, hogy egyikünk elkezdett egy mesét és valaki más folytatta. Úgy éreztük, a mesevilág mindnyájunk közös birtoka. Szlovák népmeséket is gyűjtöttünk. Emlékeim közül az egyik legérdekesebb epizód: látogatásom *Rippl-Rónaiéknál.* Az úgynevezett »úri társaság« nem értette a nagy festő képeit. A konyhalány viszont csak bejött, összecsapta a kezét, és úgy ráérzett Rippl-Rónai színeire, olyan természetesen és egyszerűen, ahogy egy virágágy szépségét veszi észre az ember. Én mindig hittem abban, hogy *a művészet nem a kiválasztottaké,* minden ember egyformán kell hogy értse.

— Nem mondana el néhány emléket a régi Pest irodalmi életéről?

— Keveset tudok mondani. Én mindig féltem kicsit a nyilvános szerepléstől. Mikor először olvastam fel egy Nyugat esten, rettenetesen izgultam. Egyszercsak észrevettem, hogy *táncol az asztal.* Szellemek? Nem. A *térdem* úgy remegett, hogy az asztal rázkódott belé. Ritkán mentem művészek közé, inkább ők jöttek hozzánk. Még apámmal éltem, mikor először látogatott meg minket Ady Endre. Máig emlékszem, hogy összevesztek apámmal. Apám költő-ideálja Petőfi volt. Mégis, bár a vitájuk izzóan szenvedélyes volt, a hangulat kellemes maradt. Érezni lehetett, hogy ha nem is értenek egyet, tisztelik egymás véleményét.

A *Szépirodalmi Könyvkiadó* a jövő év elején kiadja Lesznai Anna *Kezdetben volt a kert* című regényét. Megkérdezem, hogyan keletkezett és miről szól a könyv?

— A harmincas évek elején, még mielőtt emigráltam volna, kezdtem el. New Yorkban sokáig nem nyúltam hozzá. Csak akkor folytathattam, mikor ottani helyzetem már megszilárdult. *Két éve fejeztem be.* Ez azt jelenti, hogy több mint *harminc évig dolgoztam rajta megszakításokkal.* Azért írtam regényt, amiért festeni kezdtem. Bele akartam sűríteni mindent, az egész életemet, családomat, mindenkit, akit ismertem — *az időt, hogy el ne múljon...* Az alakokat, a helyzeteket, a régi érzéseket akartam megörökíteni, nem az eseményeket.

Lesznai Anna nyolcvan éves. Budapestről beszél: *megszépült, mióta nem látta.* Panaszkodik: nem volt még vidéken, pedig kíváncsi, milyen egy termelőszövetkezet.

Hajnal Zsuzsa

az

Jug

Az árvíz
sa országsz
gyar Hajó- és Darugyár darukészítő üzemében a többhetes munkakiesést úgy pótolják a dolgozók, hogy augusztus 23-ig minden nap árvízi műszakot tartanak, gyakorlatban ez azt jelenti, hogy 12 órát dolgoznak. Az árvíz elvonulása óta a módosított tervet is sikerrel teljesítik a hajógyáriak, amióta ismét megindult a munka, már négy portáldarut átadtak exportra.

Komárom megyében csütörtökön már csak 42 lakóház állt vízben és 1200 kiköltöztetett lakosnak a fele már hazatért otthonába. Felmérték az épületkárokat, megállapították, hogy a megyében 16 pe-
ré-
szük Esztergomban és Táton.

A Vas megyei árvíz két súlyosan károsult községében, *Répcelakon* és *Bükön* ifjúsági építőtábor működik néhány hét óta. A répcelaki tábor tagjai vasárnapra befejezik tervezett munkáikat, a bükiek egy hónappal meghosszabbították a táborozást. Itt főleg ajkai fiatalok dolgoznak.

Újvidéki jelentés szerint *a Duna most már jugoszláviai szakaszán is tovább apad*, a Vajdaság többi folyójával együtt. Az egyes gátszakaszokat még erősítik, mert véglegesen még nem múlt el a jugoszláviai árvízveszély.

Felajánlások az árvízkárosultak megsegítésére

Komárom megyében naprólnapra sokasodnak a felajánlások az árvízkárosultak javára. A *Tatabányai Alumíniumkohóban* a dolgozók 72 000 forintot kitevő egynapi keresetüket fizették be a csekkszámlára. Hasonlóképpen egynapi keresetükkel segítik az árvízkárosultakat az *esztergomi kórház* dolgozói. Egyre több községben *igényelnek pótbélyegeket.*

A Bács-Kiskun megyei helyreállító bizottság megkezdte az árvízkárok felmérését. Az eddigi jelentések szerint a Duna Bács megyei szakaszán 126 lakóépület rongálódott meg. Sok kár keletkezett Baján a KISZ-lakótelepen, valamit Szeremlén, ahol 34 család maradt hajlék nélkül. *A családi otthonok újjáépítéséhez, kijavításához — az anyagi segítségen kívül — sok*

SIÁPOLÁS NEM
hanem:
ÉSE A NÉPVAGY
rdemli az ápolást a jól bevált G
autó gyorsmosó, Polish autófénye
PHATÓ AZ ALÁBBI ÜZLETEKBEN
ván u. 3—5. IV.,
vidékre is!) VI.,
u. 23. VII.,
útja 48. VIII.,
r 9. XI.,
Globus-Werk L
DEMOKRATIKUS KÖZTÁ

Lesznai Anna, író, művész

LESZNAI ANNA:

ÖNÉLETRAJZ

Általános emberi szokás szerint megszülettem. Hogy mikor, azt jobb szeretem, feledni, olyan régen volt: 1885-ben, ami azt jelenti, hogy már nem sok van hátra számomra az élet keserűséggel kevert, de még is édes italából. Ha futni engedem képzeletemet, úgy mondanám, hogy valamikor a középkorban kezdtem, elmaradt felvidéki faluban, mégpedig egy kastélynak nevezett kedves, öreg házban, amely már akkor is kacsalábon forgott elavult illúziók kellős közepén, legalábbis három-száz esztendős út onnét a jelenig, mert ma 1959-et írunk és címem: New York, USA.

Valaha anyámtól tanultam írni-olvasni, történelmet és földrajzot. A földteke tele volt egzotikus látnivalóval és nagy része még ismeretlen. Hány király ült, hány trónuson? Mind szép aranykoronát és számtalan unalmas háborút viselt; nehéz volt bemagolni. A többi tantárgyra a pap bácsi tanított: a világot az Úristen teremtette hat nap alatt. Ezt a csodálatos kalácsot négy biztos elemből állította össze, amelyek: a föld, a víz, a levegő és ha jól emlékszem a tűz.

Ma számtalan elem van és nagy veszedelmünkre mind felbontható. Az Úristennel sem bánnak jobban, mint az elemekkel; kiforgatták a mennyek országából és lebontották kedvenc lakhelyét, az emberi szívet. Hogy ezeket a változásokat túléltem, ez mégis kizárólag az Ő műve, és változatlanul hiszek benne.

Mit mondjak még? Asszonnyá értem. Okmánnyelven kétszer elváltam és háromszor mentem férjhez; de nagyjából mindig jól jártam. Ma is büszke vagyok rá, hogy Jászi Oszkárral közösen tettem meg egy jelentős életutat 1912-től 1919-ig, és hogy mindvégig jó barátok maradtunk. Majdnem egy emberöltőt töltök már Gergely Tibor oldalán, ami már magában véve bizonyítja, hogy türelmes, jó ember. 1939-ben jöttünk együtt Amerikába.

Négy fiú anyja voltam: a második csecsemőkorában halt meg, a legidősebbet a németek lőtték főbe. Köszönöm az Úristennek, hogy megőrzött nekem két Jászi-fiút, akik itt vannak Amerikában. Négy kis unokámon csak azt kifogásolom, hogy angol az anyanyelvük. Sok jó barátot vesztettem el, akiknek távozása letört életemből egy-egy darabot. Örülök azoknak, akik megmaradtak.

Száz éve született Lesznai Anna

1985. január 3-án lenne száz éves. 1966. október 2-án halt meg New Yorkban. Az itt közölt önéletrajzot 1959-ben írta. A Szépirodalmi Könyvkiadónál sajtó alatt lévő Dolgok öröme című válogatott versgyűjteményében jelenik majd meg.

Vezér Erzsébet

És mi volt még? Festettem, mert gyönyörködtem otthonom földjében és a rajta nyüzsgő teremtményeknek meg akartam őrizni a képét. Hímeztem, és ma is mosolyogva gondolok rá, hogy mennyi hímzett Lesznai-párna hevert valaha a pesti diványokon. Jó generáció voltunk. Rengeteg értékes ember vitatkozott sok érdekes dolgon ezekre a párnákra támaszkodva.

És az írás? Csengő-bongó rímek örömével kezdődött, amint gagyogni tudtam. Anyám akkoriban betegeskedett. Ha elbúsulta magát, azt mondta: „Nevettess meg fiam, verselj!" Értelmetlen rigmusokat rögtönözve ugrándoztam körülötte. Később egy kellemetlen nevelőnőt kínoztam meg azzal, hogy rímes beszéddel feleltem korholására.

Tizesztendős koromban drága Irén unokahúgomnak bediktáltam saját illusztrációkkal ellátva egy füzetnyi szerelmes verset, első papírra vetett művemet. Míg festésre az vitt, hogy megóvjam kis világom szépségét az elmúlástól, a vers egész másképp jött rám: megtelt a szívem bögréje és kiáradt. Naplómba azt írtam: „Nem kérek mást tőled Istenem, egy percnyi örökléte adj nekem." Párizsi festőiskolából hazaérve tudtam meg, hogy Hatvany Lajos elvitte verseimet a Nyugatnak; Ignotus és Fenyő vettek szárnyuk alá. Adyval, akinek versei, persze, már rég elkápráztattak, apám házában találkoztam először szemtől szembe.

Apám nem szerette a legújabb irodalmat. Rögtön összevesztek; a vita folyamán mérgezett nyilak és irodalmi teóriák helyett Ady- és Petőfi-sorsok ütköztek össze a sűrű dohányfüstben. Ady Adyért, apám Petőfiért harcolt; remekül mulattak, és egyikük sem kételkedett abban, hogy ki a győztes. A vers szeretete a gyerekkorban, a magyar irodalomba vetett hitem a régi elmúlt ifjúságban gyökérzik. Hat évtized elmúlása után is az verseltet, amit onnan hoztam magammal. Ma is kiárad a szívem és ma is egy percnyi örökléte vágyom.

12.
XXIX/11

Ő VILMOS:

A

te Sándor: A kamasz ál-
pirodalmi, 365 old.)

milyet, a magyar újság-
scsak tükröt tart a ma-
dalom elé. De a magyar
elé senki sem tart tük-
kai kontrollja csak-csak
ai kritikát alig kap. Ön-
ezért hiányos. Amikor
ember az újságba cím-
sorozatot írtam, növek-
érzettel botorkáltam ide-
magyar belpolitikai pub-
apályvidékén, mert Bá-
re mondom, a sok pub-
olgozat közt ritkán lel-
is, amely *műfajazonos*
lett volna. Brosúrakivonat volt,
panelgyűjtemény, jogszabály-apo-
lógia, naiv morálprédikáció. És
nem fölfedező hevületű, gondolati
igényességű, stiláris sziporkázású,
tőrvívó-eleganciájú — nem auto-
nóm személyiségű tollforgatók pro-
duktuma. Formálisan megbecsült,
mert premizált, sőt kitüntetett pub-
licisták töltik el idejüket a redak-
ciókban anélkül, hogy életükben
egyetlen műfajazonos dolgozatot
írtak volna.

Fekete Sándor A kamasz álma
című cikkgyűjteményét akkor is
ritka kivételként illene dicsérni —
és kezdőknek, nem kezdőknek tan-
könyvül ajánlani —, ha darabjai
mind egy szálig vitathatók volná-
nak. (Mellesleg: ez a „vitatható"
minősítés pejoratívvá torzult a po-
litikai-zsurnalisztikai szóhasználat-
ban, pedig ki az ördögöt érdekel az
a cikk, vagy cikkgyűjtemény, ame-

Warenhaus Gerngross, Wien
Verkaufsraum

durch diese richtige Abfassung der Verträge erspart wird. Beim Bau des „Lindenhauses" hat diese Art der Vertragsabschlüsse nicht nur dazu beigetragen, daß der Bau trotz alrer Erschwernisse während der Bauführung innerhalb erstaunlich kurzer Frist fertig wurde, sondern es gingen dadurch auch die Abrechnungen leicht und reibungslos vor sich. Bei der Errichtung eines Zweckbaues, wie es ein Warenhaus ist, ist es richtig, auch die rein kaufmännischen Erfordernisse zu berücksichtigen, und es war zu bewundern, wie ausgezeichnet und rasch Bauer die Notwendigkeiten eines solchen Hauses erfaßte und mit den baulichen und künstlerischen Interessen in Einklang brachte. Auch in allen rein kaufmännischen oder volkswirtschaftlichen Fragen konnte man sich bei Bauer oft Rat holen, und sein Urteil war stets wohlüberlegt und fundiert.

Nicht zuletzt muß man die expeditive Auffassung und die Art bewundern, wie ein Gedanke, der — kaum ausgesprochen, unter seinen beweglichen Händen plastische Form auf dem Papier erhält. Es ist ein großes Vergnügen, ihm zuzusehen, wie er, unermudlich erklärend, Skizzen verfertigt und ihnen mit ein paar Farbstrichen eine zauberhafte Buntheit verleiht. Das Ganze nannte er dann einen „Zauber", und wahrhaftig, es war ein Zauber, dem sich auch der Bauherr nicht entziehen konnte.

Erfrischungsraum
Fotos: Gerlach, Wien

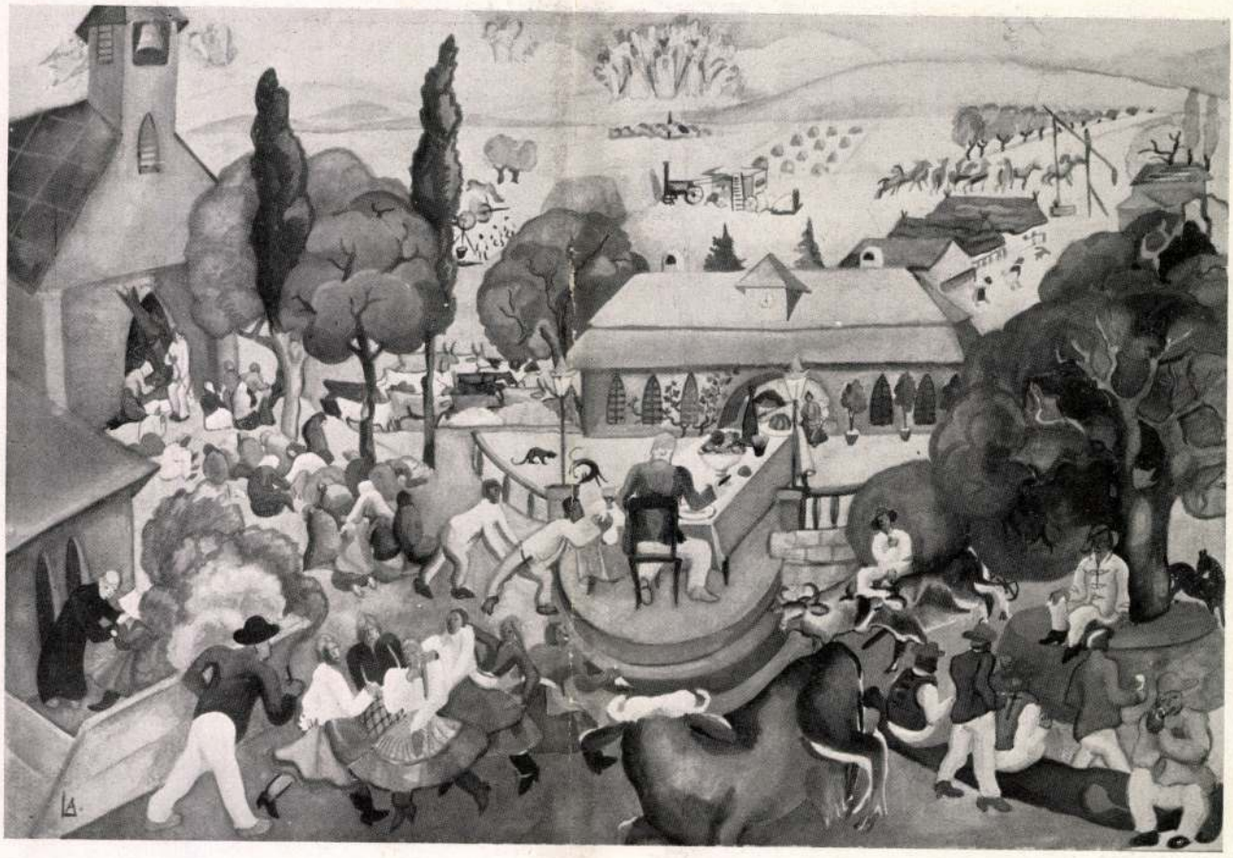

Lesznai Anna

Vasárnap - Sonntag

Lesznai Anna

Értéke, hogy képeinek úgy külső megjelenése, mint megjelenített tartalma azonosak. Stílusa a szellemiségének nyelve s „mondanivalója" egy idea szolgálata.

Az ideája nem egyrétű. Hajtóereje a szeretet. Sok-alakos képeinek minden szereplőjéből sugárzik a szeretete, mellyel a képre kivánta őket.

A szeretetnek nem mennyisége, hanem intenzitása van s így nem térséget követel magának, de a legkisebb kuckóban is szívesen meghúzódik.

A kép a maga elemeiből épül a festője figyelmével, vagy akaratával. A kép, ha kép, hordozója saját törvényeinek s így következetességeinek is. Ahány kép, s még inkább, ahány festő, annyi fajta.

Lesznai Anna a szeretet játékos mesemondója, s ennélfogva nem a nagy építő akarat festője. Epikus, mint a dajka — (hiszen oly szívesen vagyunk gyerekek s érette legkivált) — s a falu zugos életeinek, tompa mozgalmainak, kis harsogásainak s tarka vásárainak kép-meséit, ha úgy hallgatjuk, amint ő meséli, teljes életvarázzsal idézi fel bennünk ezt a világot, mely iránt vágyakozni — az ő jóvoltából — meg nem szününk. Epikus, mint a dajka s keze alatt a dolgok egymásmellérakásával épül a kép.

Hangsúlyozni kell, hogy nem meseillusztrátor!, hanem képpel mesélő. Ez a tény külön- s egyedülállását jelenti a magyar festők között. Ami hasonlításul felkinálkozik, inkább mástól való külömbözőségét mutatja. Kiállításain hallani lehet a flamand Breughel névnek említését, holott amiért a házkémény füstöl, még nem gőzmozdony s a festő sem abban egyezik a másikkal, hogy történetesen mindegyik sok alakot rak a képére. A kép folyamatossága is adhat mesét, viszont — s ez Lesznai Anna esete — a mese folyamatossága is alakulhat képpé.

Hajtóereje a szeretet, s ha a jó kép mindíg varázslat, képei a szeretet meséinek varázslatai.

Berény Róbert.

Forum
1932. № 10.

Lesznai Anna

Különös falu - Merkwürdiges Dorf

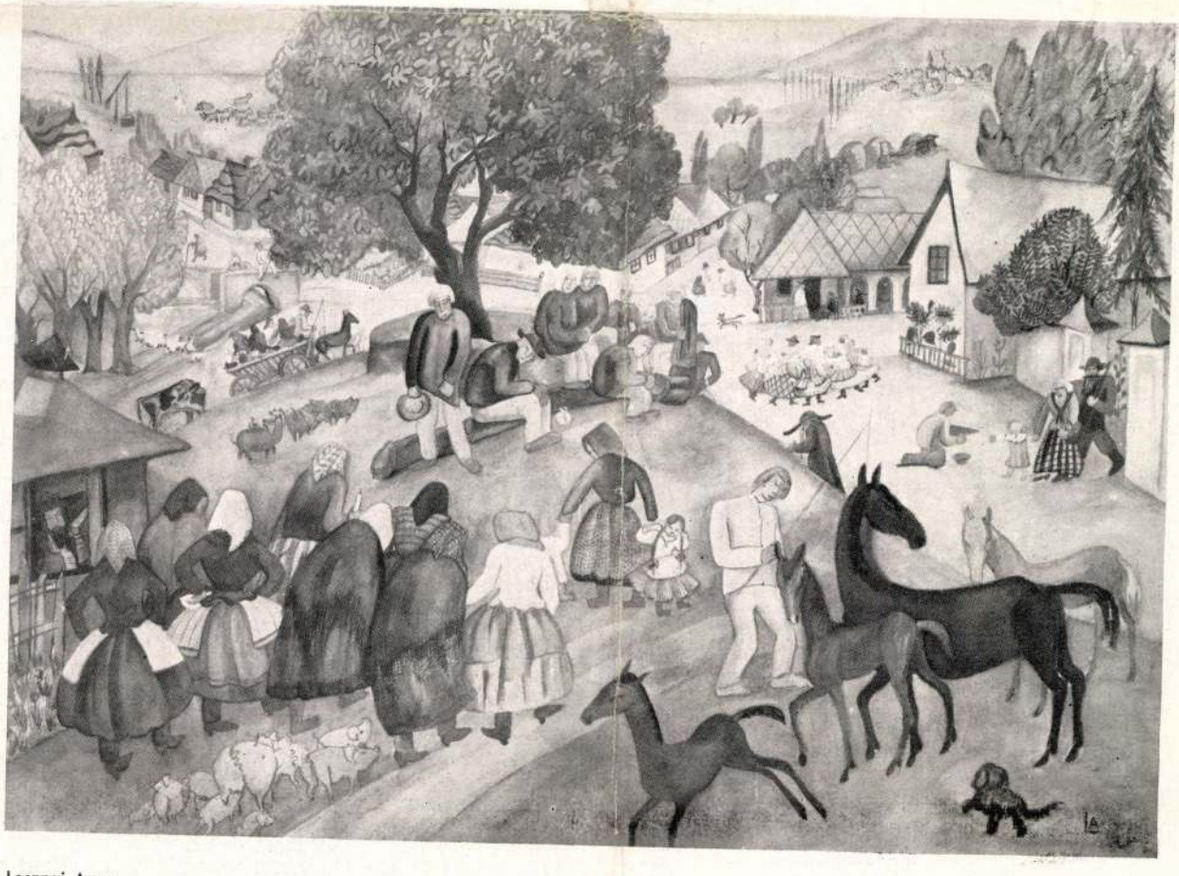

Lesznai Anna

Mise után - Nach der Messe

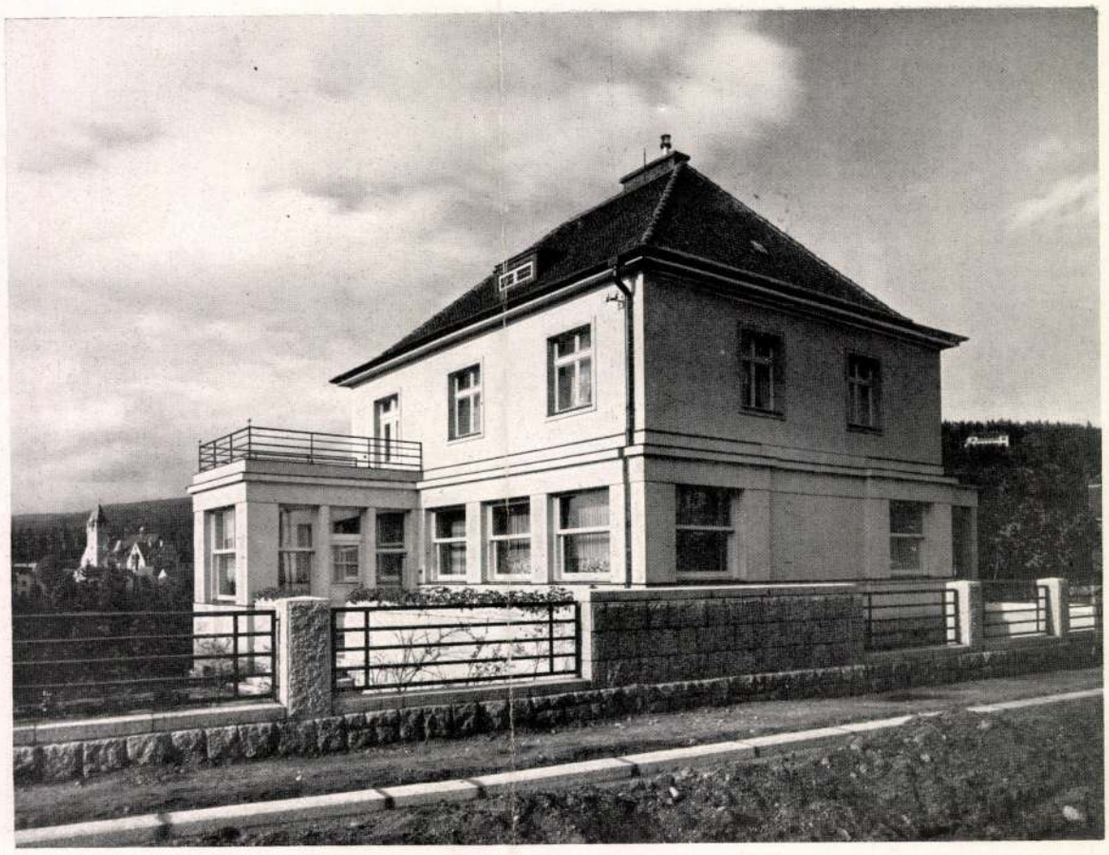

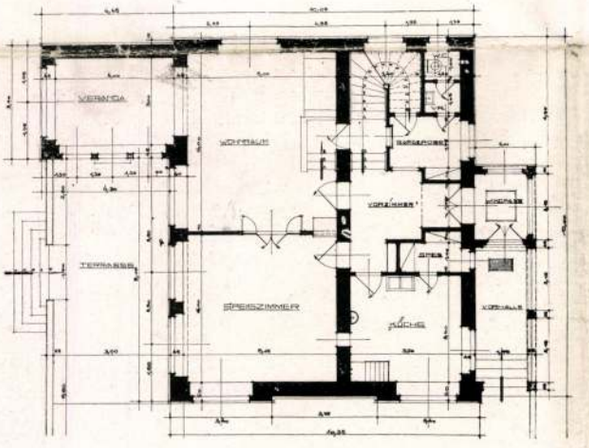

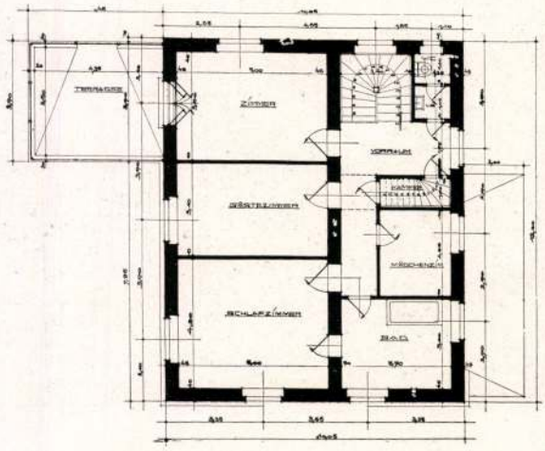

Einfamilienhaus in Reichenberg

von Architekt: Professor Max Kühn, Reichenberg.

Dieses Einfamilienhaus steht in dem neuen Villenviertel am ehemaligen Ausstellungsgelände in Reichenberg. In einer geschlossenen Grundrißform, welche mit einem einfachen Dach überdeckt ist, sollten bei möglichster Ausnützung einer verhältnismäßig kleinen Fläche im Erdgeschoß die Gesellschafts- und Wirtschaftsräume, im ersten Stock die Schlafräume untergebracht werden. Licht und sonnig sollten die Räume sein und eine gute Verbindung zwischen Haus und Garten geschaffen werden. Ein Blumenzimmer und eine Terrasse vermitteln diesen Übergang vom Haus zum terrassierten, ganz modern angelegten Garten mit seinen Trockenmauern, seinem gepflasterten Parterre, seinen Treppen und seinen Staudenbeeten. Große Schiebefenster bester Konstruktion beleuchten die Erdgeschoßräume und lassen sich diese Fenster zum Zwecke der Reinigung nach der Seite zu aufklappen. Im Untergeschoß sind eine Garage, die Hausmeisterwohnung, die Waschküche, sowie die Wirtschafts- und Kohlenkeller untergebracht. Die Holzstiege nach dem ersten Stockwerk kann sowohl vom Vorraum, als auch vom Wohnzimmer aus erreicht werden, wodurch dasselbe eine dielenartige Durchbildung erfährt. Wohnraum und Speisezimmer im Erdgeschoß sind crèmefarben in Oelwachsfarben gestrichen, das Blumenzimmer mit einer Salubratapete tapeziert, das Stiegenhaus und die Vorräume ebenfalls mit Oelwachsfarbe behandelt. Das Haus besitzt eine Warmwasserheizung, wo nötig Kalt- und Warmwasserauslässe und wird das warme Wasser in einer Dauerbrandherdanlage erzeugt, welche mit ganz billiger Braunkohle beschickt wird. Das Äußere ist einfach und leuchtet in weissem Kunstputz, zu welchem das dunkle Dach in schlesischen braunen Dachziegeln gut kontrastiert. Das Haus wurde im Jahre 1931 begonnen und im Frühjahr 1932 bezogen **K.**

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-063, 387-748, 340-726
1976 JUL 14

DOLGOZÓK LAPJA
(KOMÁROM)

Lesznai Anna ipari művész

1021

Lesznai Anna kertje

Az utóbbi években szaporodik azoknak a „nagyvilágba szakadt" művészeknek a száma, akik életművük egészét, vagy azt reprezentáló alkotásaikat szűkebb szülőhazájuknak, az őket elindító városnak ajándékozzák. A Párizsban élő Vörös Béla szobrai, kisplasztikái, rajzai így kerültek 1975 augusztusában az esztergomi Balassa Bálint Múzeum kiállítótermeiben a közönség elé. A közelmúltban nyílt meg Pécsett a Victor Vasarely — az az Vásárhelyi Győző — nevét viselő múzeum, a Párizsban világhírre jutott művész is a szülővárosának ajándékozta életművét bemutató mintegy százötven alkotását.

Lesznai Anna, a Nyugat első nemzedékének nagy tehetségű költőnője — aki mint képző- és iparművész és könyvillusztrátor is sikereket aratott — ugyancsak hazájának ajándékozta műveit — és halála után kilenc esztendővel, 1975-ben hagyatékának értékes darabjai — akvarellek, illusztrációk, hímzések, hímzéstervek, falikárpitok — hazakerültek az Egyesült Államokból a Hatvany Lajos Múzeumba. Most a Magyar Nemzeti Galéria a Budavári Palota kiállítótermeiben mutatta be életművét a nagyközönségnek. Lesznai Anna az 1919-ben emigrálni kényszerült s 1939 óta Amerikában élt költő és iparművész így talált igazán haza, amire mindig vágyott.

Különös varázslat fogja meg a látogatót, aki belép Lesznai Anna képeinek, rajzainak, meseillusztrációinak, hímzésterveinek birodalmába. Mintha valamiféle pompázatos, bujáin virágzó növényekkel teli kertbe került volna. Maga a kert a körtvélyesi kastély kertjének képe ott pompázik jó néhány művén — de áttételesen is a gyermekkort idéző kert kellékei: fák, virágok, levelek, kúszó növényindák motívumai díszítik hímzéseit, falikárpitjait. A stilizált virágok — a rózsás, tulipános, liliomos, grénátalmás motívumok — az ősi tótervei is, amelyeket Ady Endre: A magunk szerelme és Ki látott engem?; Balázs Béla: Misztériumok című kötetéhez és Bartók Béla Négy siratóének című kottáskönyvéhez készített.

Egy hímzésterv a sok közül: Ady-párna

ötvözött forma- és színvilág jellemzi meserajzait, sőt a népéletből vett életképei is úgy hatnak, mintha idilli mese-kompozíciók lennének. Ahogy egyik legjelentősebb verskötetének (Édenkert 1918) ihletője is a kert, a természet, a dús növényi vegetáció, az ifjúkor éltető emléke — úgy képein is ez az élmény, a lesznai csudavilág variálódik sokszínűen. Mesekönyveit maga illusztrálta (A kis pillangó utazása Lesznán . . . ; Mese a bútorokról és a kisfiúról), és ezek a rajzok az irodalmi anyaggal azonos értékű-színvonalú művészi megnyilatkozások. A kiállításon ott láthatók könyvborí-

Mozgalmas korszakon ívelt át költői és életútja. 1885-ben született Alsó-Körtvélyesen — igazi neve Moskovitz Amália, és később vette fel a szomszéd falut idéző Lesznai Anna nevet. Verseit 1908-tól közölte a Nyugat, 1909-ben jelent meg első kötete. 1911-ben a Nyolcak nagy jelentőségű kiállításán meghívott művészként szerepelt. 1919-ben, a Tanácsköztársaság idején az iparművészeti oktatás reformjával is foglalkozott, majd Bécsbe emigrált. 1931-ben visszatért Budapestre, de a nácizmus elől Amerikába költözött. „Itt művészileg elsorvadok, emberileg szenvedek" — írta

Pilishegyi aratás

A neheze csak most következik...

Somossy Attilával, a Pilishegyi Állami Gazdaság igazgatóhelyettesével, az aratás főparancsnokával reggeli határjárása után találkoztunk. Néhány szó bevezetésként:

Összesen 2235 hektárnyi aratnivalónk van, ami repcéből, borsóból, tavaszi árpából és búzából áll. Az eredményeket illetően úgy néz ki, hogy a 20 vagonos tervezett repcetermésünk 14 vagonra csökken, a tervezett 96 vagonnyi borsóból 76 vagon lesz, a tavaszi árpa pontosan a tervezett 42 vagont hozta, míg a búza az előirányzott 570 vagon összmennyiség helyett bizonyára 100 vagonnal kevesebbet ad. Ez jelenleg a helyzet.

S ami ehhez hozzá tartozik, az a szárazság hangsúlyozott szerepe ezen a tájon, amely különben sem tartozik megyénk „legáldottabb" földjei közé. A domboldalak sekély termőrétege egyetlen esztendőben sem ad rekordtermést, különösen nem napjainkban, amikor a déli domboldalak porszár[illegible]ldje csak kény[illegible]nát adhat. [illegible] csapadék [illegible]nak csak [illegible]rítja a [illegible]laságban [illegible]etőmag- [illegible] külö- [illegible]ságot, [illegible] gaz- [illegible]apjait [illegible]ék el [illegible]tlen [illegible]rat- [illegible] a [illegible]ett, [illegible]ol- [illegible] a [illegible]et- [illegible]ott

kezdődni a búzaérés ebben a határban, de most a megsült gabona már aratásra való. Egy érdekes tapasztalat kívánkozik közlésre: ezen a vidéken a domboldalakon a korai érésű búza biztosabb termést adhat a későbbinél. A korai ugyanis még a nagy hőség beállta előtt beérik. Az eddigi gyakorlat szerint a gazdaságban fele részben korai fajtákat termelnek, amelyek e tapasztalatot adták. De mindez kevés vígasz az állandósult hőségre, az embert és növényt sanyargató víztelenségre.

A borsó is ezt érezte meg az elmúlt hetekben. A késői érés miatt úgy látszott, hogy a borsót előbb aratják a búzánál. Most viszont megfordult a helyzet, s így jelenleg a borsó gondjai is nyomják az aratók vállát. A jól fizető és szépen termő növény az idén bizony 10-12 mázsával ad kevesebbet a szokásosnál. A betakarítása pedig egyenesen szomorú, a szárazra keményedett növény törik, kihullatja magját, elvész. Pedig most, ebben a nehéz időszakban nemcsak a borsó termése, hanem a szalmája is nagyobb érték, mint máskor. Az állatállomány takarmányozására a borsó és az árpaszalma nagyon jó, és minden szálát raktározni kell. Mert nem csak gabonából, de takarmányból is kevesebb terem a szokásosnál, és például a lucerna második kaszálása után nem zöldellt ki a határ. Még néhány nap és le kell állítani a nemrég megindult lucernaszárító-üzemet, mert nincs amit feldolgozzon.

Délután 2-kor szokásos megbeszélésre jöttek össze az igazgatóhelyettesnél az ágazatvezetők, az aratás helyi irányítói. Kiderült, hogy a borsó kétharmada már a tisztítóban, vagy a raktárakban van, s befejeződött a repce magjának tisztítása is. Ha minden jól megy, a héten befejeződik a borsó rendrearatása. A repce végül is 9-10 mázsa hektáronkénti termést adott, a borsó minden bizonnyal nem éri el a 20 mázsát hektáronként. A búzából eddig mintegy 300 hektáron jártak a kombájnok, amolyan próbára. A már korábban hangoztatott kényszerérés tovább nehezíti a helyzetet, hiszen kényszerű „sétálásra" kárhoztatja a nehéz gépeket is. Különösen nehéz a helyzet a pilishegyi domboldalakon, ahol a sülevényes területeken nagyon gyenge a termés. A gépek sem úgy dolgoznak, mint máskor, sok a géptörés, megállás, akadozás. A kőkeményre szikkadt földön nehezebb a kerekek és tengelyek munkája. A 20 gép műszaki ellenőrzése és vezénylése hatalmas feladatot ró a vezető szakemberekre.

A következő napok munkája dönti el a gazdaság egész évi eredményességét. Hogyan sikerült megfelelően tárolni és tisztítani a vetőmagnak szánt búzát, sikerül-e a legkisebb szemveszteséggel betakarítani az amúgy is megsanyargatott gabonát? És azután...! Gyorsan fel kell szántani a tarlót. Arra sajnos kevés a remény, hogy a felszáradt tarlóba másodvetést lehet termelni, amelyre pedig igen nagy szükség lenne.

Nehéz az aratás Pilishegyen, nehezebb, mint általában. Tisztelet és elismerés azoknak, akik aratják a kenyérnek valót és akik az idén éppúgy, mint korábban, mindent megtesznek a nagy ügy érdekében.

Nóber Imre

Gombkötő Gábor

Táguló horizont

A Kecskeméti Galéria
meghívja Önt
1984. március 3-án 11órakor

ÉDENKERT

címmel
LESZNAI ANNA
műveiből rendezett
időszaki kiállítása
megnyitójára.

A kiállítást megnyitja
R. BAJKAY ÉVA
művészettörténész

1982. április 16-án 17 órakor

VEZÉR ERZSÉBET
irodalomtörténész

tart előadást Lesznai Annáról,
az íróról
és a Vasárnapi Körről.

Az előadáson közreműködik
HOLL ZSUZSA színművész,
a kecskeméti Katona József Színház
tagja.

A kiállítást rendezte PÁLMAI RITA
Tervezte ZALATNAI PÁL

KECSKEMÉTI
GALÉRIA

H.6000.KECSKEMÉT,RÁKÓCZI U.1.

meghívó

Lesznai Anna ipari művész, költő

1021

Lesznai Anna kertje

Az utóbbi években szaporodik azoknak a „nagyvilágba szakadt" művészeknek a száma, akik életművük egészét, vagy azt reprezentáló alkotásaikat szűkebb szülőhazájuknak, az őket elindító városnak ajándékozzák. A Párizsban élő Vörös Béla szobrai, kisplasztikái, rajzai így kerültek 1975 augusztusában az esztergomi Balassa Bálint Múzeum kiállítótermeiben a közönség elé. A közelmúltban nyílt meg Pécsett a Victor Vasarely — az az Vásárhelyi Győző — nevét viselő múzeum, a Párizsban világhírre jutott művész is a szülővárosának ajándékozta életművét bemutató mintegy százötven alkotását.

Lesznai Anna, a Nyugat első nemzedékének nagy tehetségű költőnője — aki mint képző- és iparművész és könyvillusztrátor is sikereket aratott — ugyancsak hazájának ajándékozta műveit — és halála után kilenc esztendővel, 1975-ben hagyatékának értékes darabjai — akvarellek, illusztrációk, hímzések, hímzéstervek, falikárpitok — hazakerültek az Egyesült Államokból a Hatvany Lajos Múzeumba. Most a Magyar Nemzeti Galéria a Budavári Palota kiállítótermeiben mutatta be életművét a nagyközönségnek. Lesznai Anna az 1919-ben emigrálni kényszerült s 1939 óta Amerikában élt költő és iparművész így talált igazán haza, amire mindig vágyott.

Különös varázslat fogja meg a látogatót, aki belép Lesznai Anna képeinek, rajzainak, meseillusztrációinak, hímzésterveinek birodalmába. Mintha valamiféle pompázatos, buján virágzó növényekkel teli kertbe került volna. Maga a kert a körtvélyesi kastély kertjének képe ott pompázik jó néhány művén — de áttételesen is a gyermekkort idéző kert kellékei: fák, virágok, levelek, kúszó növényindák motívumai díszítik hímzéseit, falikárpitjait. A stilizált virágok — a rózsás, tulipános, liliomos, granátalmás motívumok — az ősi ornamentika felfedezését-felhasználását jelzik, színvilágában pedig a virító matyós formakincs ötvöződik a korabeli szecessziós képzőművészeti törekvésekkel. S ez a sajátosan

Egy hímzésterv a sok közül: Ady-párna

ötvözött forma- és színvilág jellemzi meserajzait, sőt a népéletből vett életképei is úgy hatnak, mintha idilli mesekompozíciók lennének. Ahogy egyik legjelentősebb verskötetének (Édenkert 1918) ihletője is a kert, a természet, a dús növényi vegetáció, az ifjúkor éltető emléke — úgy képein is ez az élmény, a lesznai csudavilág variálódik sokszínűen. Mesekönyveit maga illusztrálta (A kis pillangó utazása Lesznán . . . ; Mese a bútorokról és a kisfiúról), és ezek a rajzok az irodalmi anyaggal azonos értékű-színvonalú művészi megnyilatkozások. A kiállításon ott láthatók könyvborítótervei is, amelyeket Ady Endre: A magunk szerelme és Ki látott engem?; Balázs Béla: Misztériumok című kötetéhez és Bartók Béla Négy siratóének című kottáskönyvéhez készített.

Mozgalmas korszakon ívelt át költői és életútja. 1885-ben született Alsó-Körtvélyesen — igazi neve Moskovitz Amália, és később vette fel a szomszéd falut idéző Lesznai Anna nevet. Verseit 1908-tól közölte a Nyugat, 1909-ben jelent meg első kötete. 1911-ben a Nyolcak nagy jelentőségű kiállításán meghívott művészként szerepelt. 1919-ben, a Tanácsköztársaság idején az iparművészeti oktatás reformjával is foglalkozott, majd Bécsbe emigrált. 1931-ben visszatért Budapestre, de a nácizmus elől Amerikába költözött. „Itt művészileg elsorvadok, emberileg nagyon szenvedek" — írta naplójában az amerikai évekről.

Tulajdonképpen csak halála után talált haza a költőnő, akiről ezt írta Ady Endre egyik dedikációjában: „Lesznai Annának, az én hitem szerint a legnagyobb magyar poétaasszonynak". S ezt a „hazatalálást" szolgálja a gyűjteményes kiállítás, s műveinek újra kiadása is. Mert hiába lett a művész hazája a „nagyvilág" — csak az őt elindító közösség érti igazán és őrzi meg alkotásait. Ezt tanúsítja sok bejegyzés a kiállítás vendégkönyvében. Közülük idézzünk egy szép gondolatot: „Nagy hatással volt rám a kiállítás. Lesznai Anna Mese a bútorokról című könyve már ötven éve az enyém . . . "

Gombkötő Gábor

ÖK LAPJA

DOLGOZÓK LAPJA
(KOMÁROM)
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-148, 340-726
SAJTÓFIGYELŐ
1976 JUL 14

Pilishegyi aratás

A neheze csak most

Somossy Attilával, a Pilishegyi Állami Gazdaság igazgatóhelyettesével, az aratás főparancsnokával reggeli határjárása után találkoztunk. Néhány szó bevezetésként:

Összesen 2235 hektárnyi aratnivalónk van, ami repcéből, borsóból, tavaszi árpából és búzából áll. Az eredményeket illetően úgy néz ki, hogy a 20 vagonos tervezett repcetermésünk 14 vagonra csökken, a tervezett 96 vagonnyi borsóból 76 vagon lesz, a tavaszi árpa pontosan a tervezett 42 vagont hozta, míg a búza az előirányzott 570 vagon összmennyiség helyett bizonyára 100 vagonnal kevesebbet ad. Ez jelenleg a helyzet.

S ami ehhez hozzá tartozik, az a szárazság hangsúlyozott szerepe ezen a tájon, amely különben sem tartozik megyénk „legáldottabb" földjei közé. A domboldalak sekély termőrétege egyetlen esztendőben sem ad rekordtermést, különösen nem napjainkban, amikor a déli domboldalak porszáraz földje csak kényszer-érett gabonát adhat. Eddig 171 milliméter csapadék hullott ezen a tájon, amely az elmúlt évek átlagának csak a felét jelenti. Szomorítja a helyzetet, hogy a gazdaságban jelentős területeken vetőmagbúzát termelnek, amely különösen nagy gondosságot, szakértelmet igényel. A gazdaság jelenleg nehéz napjait éli. Ottjártunkkor kezdték el a búza aratását.

De hogyan?

Úgy, hogy szinte egyetlen táblát nem lehet végig aratni a kombájnoknak, mert a gabona egy része már érett, a másik része éretlen. Foltokban érik a termés, és a kombájnok kerülgetik az éretlent. Máskor később szokott kezdődni a búzaérés el[illegible] határban, de most a gabona már aratásra[illegible] Egy érdekes tapasztalat kívánkozik közlésre: ezen a vidéken a domboldalakon a korai érésű búza biztosabb termést adhat a későbbinél. A korai ugyanis még a nagy hőség beállta előtt beérik. Az eddigi gyakorlat szerint a gazdaságban fele részben korai fajtákat termelnek, amelyek e tapasztalatot adták. De mindez kevés vígasz az állandósult hőségre, az embert és növényt sanyargató víztelenségre.

A borsó is ezt érezte meg az elmúlt hetekben. A késői érés miatt úgy látszott, hogy a borsót előbb aratják a búzánál. Most viszont megfordult a helyzet, s így jelenleg a borsó gondjai is nyomják az aratók vállát. A jól fizető és szépen termő növény az idén bizony 10-12 mázsával ad kevesebbet a szokásosnál. A betakarítása pedig egyenesen szomorú, a szárazra keményedett növény törik, kihullatja magját, elvész. Pedig most, ebben a nehéz időszakban nemcsak a borsó termése, hanem a szalmája is nagyobb érték, mint máskor. Az állatállomány takarmányozására a borsó és az árpaszalma nagyon jó, és minden szálát raktározni kell. Mert nem csak gabonából, de takarmányból is kevesebb terem a szokásosnál, és például a lucerna második kaszálása után nem zöldellt ki a határ. Még néhány nap és le kell állítani a nemrég megindult lucernaszárító-üzemet, mert nincs amit feldolgozzon.

Délután 2-kor szokásos megbeszélésre jöttek össze az igazgatóhelyettesnél az ágazatvezetők, az aratás helyi irányítói. Kiderült, hogy a minden jól megy, a héten befejeződik a borsó rendrearatása. A repce végül is 9-10 mázsa hektáronkénti termést adott, a borsó minden bizonnyal nem éri el a 20 mázsát hektáronként. A búzából eddig mintegy 300 hektáron jártak a kombájnok, amolyan próbára. A már korábban hangoztatott kényszerérés tovább nehezíti a helyzetet, hiszen kényszerű „sétálásra" kárhoztatja a nehéz gépeket is. Különösen nehéz a helyzet a pilishegyi domboldalakon, ahol a sülevényes területeken nagyon gyenge a termés. A gépek sem úgy dolgoznak, mint máskor, sok a géptörés, megállás, akadozás. A kőkeményre szikkadt földön nehezebb a kerekek és tengelyek munkája. A 20 gép műszaki ellenőrzése és vezénylése hatalmas feladatot ró a vezető szakemberekre.

A következő napok munkája dönti el a gazdaság egész évi eredményességét. Hogyan sikerült megfelelően tárolni és tisztítani a vetőmagnak szánt búzát, sikerül-e a legkisebb szemveszteséggel betakarítani az amúgy is megsanyargatott gabonát? És azután...? Gyorsan fel kell szántani a tarlót. Arra sajnos kevés a remény, hogy a felszáradt tarlóba másodvetést lehet termelni, amelyre pedig igen nagy szükség lenne.

Nehéz az aratás Pilishegyen, nehezebb, mint általában. Tisztelet és elismerés azoknak, akik aratják a kenyérnek valót és akik az idén éppúgy, mint korábban, mindent megtesznek a nagy ügy érdekében.

Nóber Imre

Mélyhűtött széndioxid

Európa újabb országai rendeltek nagy mennyiségű folyékony, mélyhűtött széndioxidot a répcelaki szénsavgyártól. Az NSZK és Ausztria 250 tonnát vitt a napokban speciális vasúti és közúti tartálykocsikban.

Hazánkban most a szifonpatron a legkelendőbb az üzem termékei közül. Az idén a tartós kánikula ellenére — sincs hiány belőle. Az automata töltők három műszakban dolgoznak és a napokban rekordteljesítményt értek el: 24 óra alatt 272 000 doboz patront töltöttek meg.

Táguló horizont

LESZNAI ANNA

A MAGYAR GRAFIKA KÜLFÖLDÖN

Ezzel a címmel nyílt kiállítás a Petőfi Irodalmi Múzeumban. A tárlaton a két világháború közötti magyar avantgarde legkiemelkedőbb alkotásait először mutatják be összefoglalóan. 1919 után elsősorban Bécsben letelepedett alkotók neve fémjelzi azt a művészettörténeti korszakot, amelynek képviselőitől több mint 100 grafikát állítottak ki. Képünkön Lesznai Anna Vasárnap című műve.

UJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 4. sz. 43. o

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek megf

3. A dijazás számitásánál alapulvett munk

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes eng

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1984 MÁR 4

Lesznai Anna, festő-grafikus-iparművész, író, költő

PETŐFI NÉPE

TEGNAP ÓTA LÁTHATÓK:

1021

Lesznai Anna művei a Kecskeméti Galériában

Ki is volt Lesznai Anna, eredeti neven Moskovits Amália, a hozzá közelállók számára egyszerűen csak Máli? Festő, iparművész, költő, meseíró?

Valójában mindegyik, s a művészettörténészek, irodalomesztéták szerint talán éppen ebben a sokoldalúságban rejlik a titok nyitja, ami a Lesznai-jelenséget létrehozta, s ami személyét kiemelte a külön-külön legalább annyit tudó kortárs művészek közül. Barátai közé tartozott Lukács György, Balázs Béla, hét évig a férje volt Jászi Oszkár.

/ A Kecskeméti Galériában tegnap megnyitott kamarakiállítás magángyűjtők és múzeumok anyagából ad válogatást. Ízelítőt, az igaz, de olyat — mondotta R. Bajkay Éva művészettörténész Lesznai Anna életéről, munkásságáról szóló megnyitójában —, amelyik a tényleges értéknek, arányoknak megfelelően képviseli a különböző művészeti ágakat. Ám a sokszínűségből is kiemelhető két terület — a tervezőé (textil és tipográfia), valamint a meseíróé.

A tablókon a sajátos világképet bemutató párnahímzések, grafikák, festmények láthatók, míg az üvegtárlókban Lesznai-verseskötetek, könyvillusztrációk, az általa szerkesztett kiadványok, és olyanok, amelyeknek borítólapját tervezte. A megnyitó résztvevői megnézték felvételről a televízióban 1965-ben készült portréfilmet, majd Lesznai-mese hangzott fel magnóról, diaporámára vetített Lesznai-képekkel illusztrálva. Ez utóbbit kérésre a tárlatlátogatók is megtekinthetik, április 16-án pedig meghallgathatják Vezér Erzsébet irodalomtörténész előadását Lesznai Annáról, az íróról, és a Vasárnapi körről.

V. T.

nekelőtt az Egyesült
múlik, mennyire haj
molyan tárgyalni az
tett, ésszerű javaslat
lyek a fegyverzetkor
különbözőbb formáit

Miért nem küldenek csapatokat Bejrútba?

Nem voltunk híjával Libanonnal foglalkoz Befejeződött az ame részgyalogosok kivon ból, de a bőrnyakúak ott maradtak a partkozelben cirkáló hadihajókon, s a nagyobb nyomaték kedvéért Weinberger hadügyminiszter szemleutat tett a hatodik flotta egységeinél. A négyhatalmi erők alaposan megfogytak, egyedül a francia légiósok és ejtőernyősök tartózkodnak Bejrútban, de ők is távozásra készülődnek. Párizs közben ENSZ-csapatoknak a libanoni fővárosba való küldését indítványozta a Biztonsági Tanácsban, de a Szovjetunió ellenszavazata következtében erre nem kerülhet sor.

Moszkva nem azért vétózott, mert általában a kéksisakosok bevetése ellen van. (ENSZ-csapatok tartózkodnak például, a Szovjetunió hozzájárulásával is a Golan-fennsíkon, vagy UNIFIL néven Dél-Libanonban, igaz, 1982 nyarán bebizonyosodott, hogy nem túl nagy hatékonysággal.) A Szovjetunió azonban joggal úgy vélte, hogy a jelenlegi, sajátos bejrúti körülmények között, az ENSZ-csapatok odavezénylése több bonyodalmat okozna, mint esetleges hasznot. Az Egyesült Államok például nem mutatott

járt a New Hampshire-i előválasztás?

Az amerikai szokásoknak me felelően New Hampshire-b megkezdődött az előválasztás sorozata. Az előválasztás t lajdonképpen afféle közvélemén

Meglepetésre a New Hampshire-i előválasztásokon a demokrata elnökjelöltségre pályázók közül Gary Hart végzett az élen, súlyos csapást mérve ezzel Walter Mondale volt amerikai alelnökre. A képen: Hart feleségével és lányával a győzelem után.

után az

1021

Lesznai Anna festő- és grafikusművész, iparművész, költő

1984. III. 3. Kossuth 4.25

Jó reggelt!

- Himzések, faliszőnyegek, meseillusztrációk egy teremben. Kecskeméten egy olyan asszony életmüvéből látnak kiállitást, akit a századelő irodalmi nagyjai nagyra tartottak. Lesznai Annáról beszél Ladányi Zsuzsa.

- Mintha Kaffka Margit hősnője irna lirai verseket. Mondotta róla egyik kritikusa. És valóban. Lesznai Anna a Nyugat nemzedékének megbecsült, sokoldalu tehetsége rendkivül nyiltan, őszintén öntötte versbe érzéseit. Mélységről, szerelemről, ember és természet meghitt kapcsolatáról. Sikert aratott kortársairól irott irodalmi tanulmányaival is. 1965-ben kiadott, kezdetben volt a Kert cimü önéletrajzi regényével a fiatalabb generőciót is meghóditotta. Élete valóban regénybe kinálkozott. 1885-ben a Felvidéken született. 1919 után Bécsbe emigrált, majd Amerikába ment, ahol rajzot és iparmüvészetet tanitott. New Yorkban halt meg. Gazdag, tevékeny életének, irodalmi és képzőmüvészeti munkásságának bemutatására kiállitás nyilik ma délelött a kecskeméti galériában. Kiállitják a természet pompáját, szineit visszhangzó faliszőnyegeit, himzéseit, festményeit, a felvidéki paraszti életet megörökitő képeit. Saját meséihez készitett illusztrációit, és persze az Ady kötetek emlékezetes cimlap terveit. Életét Illés Endre interjuja nyomán Video kazettáról elevenitik fel. Mesekönyveiből diasorozatot készitettek.

Lesznai Anna

Hétfő, 1987. március 23.

A Magyar Nemzet Galériája

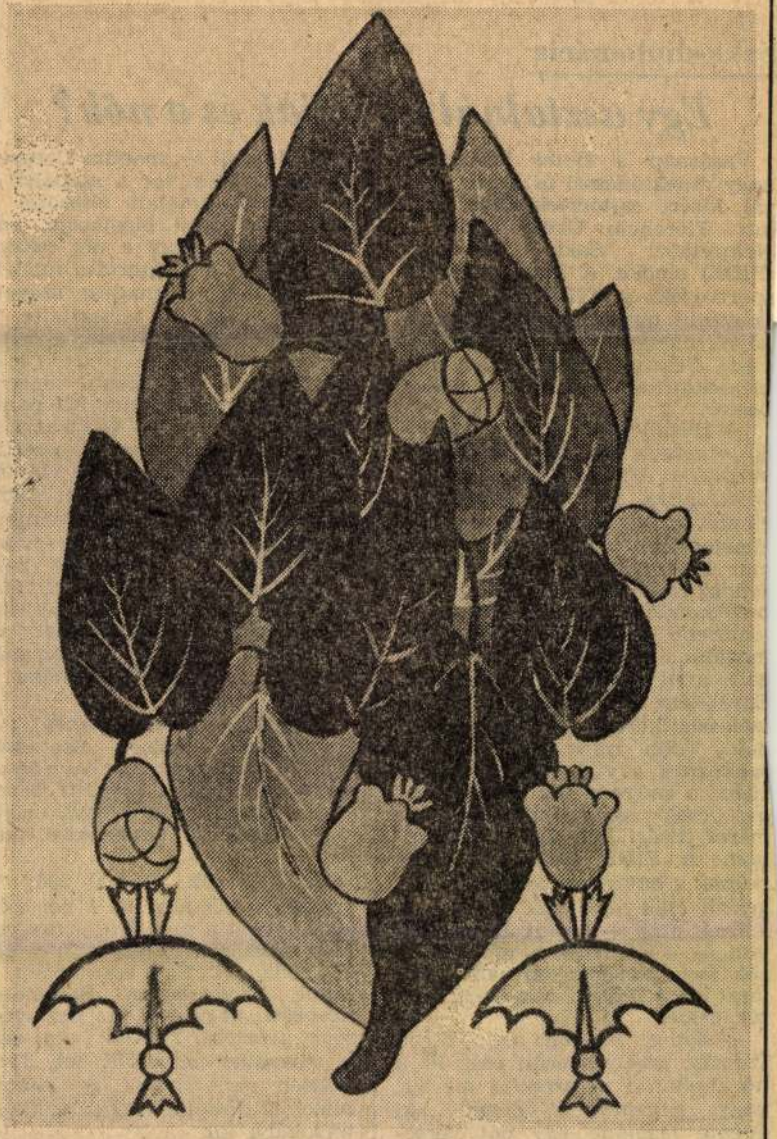

Lesznai Anna: Meseillusztráció, 1919
(a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből)

gának ülésére és a Budapesti Tavaszi Fesztivál sakkversenyének megtekintésére érkezett Budapestre.

— Bevallom, szívügyem a fejlődő országok sakksportjának támogatása. Amikor 1982-ben megválasztottak a FIDE elnökének, elhatároztam, az egész világon elterjesztem sportágunkat. Ma már 125 tagállama van a Nemzetközi Sakk Szövetségnek, örömmel mondhatom, hogy sokkal jelentősebb összegekkel tudjuk támogatni a harmadik világ országait, mint hivatalba lépésemkor. Egyébként a sakk egyike a legszélesebb körben űzött sportágaknak. Több mint nyolcmillióan sakkoznak a világon versenyszerűen, a műkedvelők számát pedig csak százmilliókkal lehet mérni. Ezért kell úgy fogalmaznom: a FIDE csak a jéghegy csúcsa, a hatalmas sakkozó tömegekről csak sejtésünk lehet.

Ezek után — amint az várható volt — a kérdések a női sakkozók férfi versenyeken való indulását, s a Polgár-témakört vették célba.

— Eddig létezett egy olyan szabály, amely szerint csak az a nő kaphatott nemzetközi mesteri vagy nagymesteri címet, aki évente legalább egy női versenyen indult a férfiak között. Ez a szabály megszűnt, s ezután a FIDE-hez *Polgár* Zsuzsát a nemzetközi nagymesteri címre. Óriási a nyomás az utóbbi időben, hogy egységesítsük az Élő-pontszámokon alapuló világranglistát, azaz „egy kalap alá" vegyük a nőket és a férfiakat. Ha viszont ez bekövetkezne, akkor értelemszerűen nyílttá kellene tennünk az egyéni világbajnokságot. Ezzel megszűnne — valamennyi korcsoportban — a külön női és férfi világbajnokság. Úgy érzem, előbb-utóbb bekövetkezik ez, viszont remélem, hogy akkor már nem én leszek a FIDE elnöke...

*

Florencio Campomanes, a Nemzetközi Sakk Szövetség (FIDE) elnöke ünnepi beszédével megkezdődött a Budapesti Tavaszi Fesztivál rendezvénysorozata keretében a III. nemzetközi nyílt torna.

A résztvevők száma 388; 17 országból 163 férfi és 1 női sakkozó jött el a viadalra, a magyar férfi sakkozók száma 208, a nőké pedig 15. Egy számítógép is indul a versenyen. Sajnálatos azonban, hogy sem az első verseny győztese, Faragó Iván, sem a másodiké, az NDK-beli Uwe Bönsch nem indul, így viszont biztos, a díszes serleg új sakkozó birtokába jut.

SPORTNAPLÓ

1976. VI. 15. 19.3o. Televizio

1021

Lesznai Anna festő +

Tv-hiradó

- A század elő legnagyobbjai köszöntötték irói, költői és képzőművészi pályája kezdetén Lesznai Anna tehetségét. A Nemzeti Galléria olyan emlékkiállitást nyitott, amelyet a tiz esztendeje elhunyt művész szerteágazó emberi kapcsolatait és sokfajta művészi próbálkozásait, tényeit egyaránt felmutatja. Lesznai Anna költőként és festőként egyforma reményekkel indult. A legfontosabb folyóiratok közölték irástait, a Nyugat, az Erdélyi Napkelet, a Polgári Radikálisok XX. százada és a József Attila-i Szép Szó. Ady, akinek több kötete jelent meg a Lesznai Anna tervezte formában, az ősz piros virágait küldte versbe, a hite szerint igy irta Ady, "A legnagyobb póta asszonynak." Festészetében a szecesszió divatos formáit, a népmüvészet elemeivel tudta gazdagitani. A népi szürrealizmustól tanulta talán a legtöbbet. Ezzel tette magát érdemessé rá, hogy Bartók is felfigyeljen munkásságára. Lukács György irt róla. "Schöflin Aladár, Kafka Margit mellett, az asszonyi hang legdusabb megszólaltatójának tartotta. Gazdag kedélyü, szines léleknek, akit a történelem eredendő környezetétől fosztott meg 1919 után." És 39-től talán ómaga is belenyugodott, hogy azontul Amerikában kell felidéznie meseillusztrációinak

1976. VI. 15. 19.30. Televizio

Tv-híradó

- A század elő legnagyobbjai köszöntötték irói, költői és
kézőművészi pályája kezdetén Lesznai Anna tehetségét. A Nem-
zeti Galéria olyan emlékkiállítást nyitott, amelyet a tíz
esztendeje elhunyt művész szerteágazó emberi kapcsolatait és
sokfajta művészi próbálkozásait, tényeit egyaránt felgutat-
ja. Lesznai Anna költőként és festőként egyforma reményekkel
indult. A legfontosabb folyóiratok közölték irásait, a Nyugat,
az Erdélyi Napkelet, a Bolgári Radikálisok XX. százada és
a József Attila-i Szép Szó. Ady, akinek több kötete jelent
meg a Lesznai Anna tervezte formában, az ősz piros virágait
küldte versbe, a hitc szerint így irta Ady, "a legnagyobb pé-
ta asszonynak." Festészetében a szecesszió divatos formáit,
a népművészet elemeivel tudta gazdagitani. A népi azörrealiz-
mustól tanulta talán a legtöbbet. Ezzel tette magát érdemessé
rá, hogy Bartók is felfigyeljen munkásságára. Lukács György
irt róla. "Schöflin Aladár, Kafka Margit mellett, az asszonyi
hang legdusabb megszólaltatójának tartotta. Gazdag kedélyű,
szines lélekrak, akit a történelem eredendő környezetétől
fosztott meg 1919 után." És 39-től talán ősaga is belenyugodett,
hogy szentul Amerikában Bell felidéznie meseillusztrációinak

mindig az itthoni élményeiből táplálkozó világát. Azt szeretette volna - igy irta - ecsetje régi falusi vajákosok varázsvesszejévé válna és visszavarázsolná régi gyermekkora szintén már eltünőben lévő környezet. Kiállitásának - ugyan rövid időre, jórész Amerikából hazatért darabjai - ilyen értelemben dokumentumok. A szülőföldjéről elszakadt művész emlékeinek tartásáért vivott küzdelmes dokumentumai.

1. Fecskés, tus, temp., akv. 64×217 cm
2. Ágas (Tulipánfa), tus, akv. sablonnyomat, 195×112 cm
3. Motívumsor I–IV. tus, akv., 120×490 mm, 150×320 mm, 150×520 mm, 150×520 mm
4. Motívumok, tus, akv. 490×92 mm
5. Női blúztervek állatmotívumokkal, tus, temp. 850×620 mm
6. Motívumok I–II. tus, akv. 193×255 mm, 150×195 mm
7. Barokk virágmotívumok, szín. cer. akv. 190×260 mm
8. Kosár és virágmotívumok I–IV. tus, temp. cer. 230×290 mm, 20×210 mm, 50×210 mm, 250×250 mm
9. Pillangós I–III. tus, akv. 190×101 mm, 190×130 mm, 98×285 mm
10. Kosár, tus, akv. 300×200 mm
11. Virágornamentika I–II. akv. kék sablon, á) 180×240 mm
12. Gránátalmás I–II. tus, hígított temp. 200×360 mm, 460×280 mm
13. Perzsa minta – színvariációk I–VI. sablonnyomás, tus, fedőfehér, temp. á) 280×56 mm
14. Gránátalmás, cer, temp. 520×320 mm
15. Fekete kosár, tus, akv. 250×190 mm
16. Motívum, tus, temp. fedőfehér, 280×270 mm
17. Növények és elefántok I–III. tus, akv. temp. 172×30 mm, 172×30 mm 90×240 mm
18. Két motívumsor, temp. akv. tus, sablonnyomás, 110×1000 mm, 230×800 mm
19. Ingvállmotívumok, temp. cer. 600×150 mm
20. Almaruha, tus, akv. 700×530 mm
21. Motívumok I–III. tus, akv. á) 343×60 mm
22. Makk és páfrány, I–V. tus, temp. cer. á) 250×120 mm
23. Szarvasok és tigrisek, cer. 724×750 mm
24. Virágos motívumok I–II. cer. színes tus, akv. 190×250 mm, 200×260 mm
25. ,,Harlekin'', tus, akv. 390×421 mm
26. ,,Petrovics harang'', tus, akv. 320×410 mm
27. Matyó motívum, tus, akv. 120×320 mm
28. ,,Ráma'' tus, temp. akv. 270×210 mm
29. Lila kosár, tus, akv. 150×110 mm
30. Gyümölcskosár, tus, temp. 330×260 mm
31. Zöldleveles, tus, temp. 283×225 mm
32. Virágos fa, tus, tempera, 345×275 mm
33. Virág- és gyümölcsmotívum, tus, temp. 280×385 mm
34. Váza virágokkal, tus, temp. 377×395 mm
35. Kerek kompozíció, temp. tus, 450×435 mm
37. ,,Pensee'' I. tus, akv. temp. 390×315 mm
38. Piros-fekete váza virágokkal, tus, temp. 410×400 mm
39. ,,Chinai Bydermayer'', temp. tus, 400×400 mm
40. Ornamens variáció, temp. akv. 265×350 mm
41. Szarvas és fa, temp. akv. 390×360 mm
42. Fecskés, temp. tus, 34×445 mm (részlet)
43. Zöld tál ornamensekkel tus, temp. 425×545 mm
44. ,,Ady váza'', tus, szín, cer. 688×620 mm
45. ,,Andrássy'' tus, temp. 505×460 mm
46. Barna váza, tus, temp. akv. 420×655 mm
47. ,,Kerített kosár'' tus, akv. 380×480 mm
48. Körtefa, tus, akv. 685×685 mm
49. Ornamens variáció I–II. tus, akv. 295×375 mm,
50. tus, akv.
51. Két ornamens variáció, tus, temp. 180×200 mm, 120×145 mm
52. Ornamens variáció I–II. tempera, tus á) 105×105 mm
Ornamens variáció, tus, akvarell, 295×375 mm
53. ,,Ady párna'' 63×60 cm, Vezér Erzsébet tulajdona
54. ,,Körtefa'' 63×63 cm, Gergely Tibor tulajdona
55. ,,Pillangó'' levél, tus, temp. 265×270 mm – textilterv
56. Reneszansz kárpitterv, tus, temp, akv. 275×210 mm
57. Terítőterv, tus, temp. sablonnyomás, 420×300 mm
58. Lila kosár, tus, tempera 275×113 mm
59. Aktos kompozíció I–III. tus, cer. temp. 155×250 mm, 150×230 mm, 310×220 mm
60. Balázs Béla Misztériumok – címlapterv, tus, akv. fedőfehér, 240×130 mm
61. Körtvélyesi kastély, akv. 300×260 mm. Bednár Erzsébet tulajdona

Meseillusztrációk a Kis pillangó utazásai Lesznán és környékén, A pólyásbaba napjai, a Mese az eperszemnyi szívről és a Mese a bútorokról és a kisfiúról c. könyvekhez.
A borítóterv ek, meseillusztrációk, valamint a hímzéstervek zöme az 1910-es években készült.

Itt mondunk köszönetet Hatvany Lajosnénak, B. Supka Magdolnának, Iőrincz Ernőnek, Vezér Erzsébetnek, dr. Véghelyi Péternek, Madzsar Lilinek – és nem utolsó sorban – a Bartók Archívumnak, hogy kiállításunkra kölcsönadták Lesznai Anna első kiadású könyveit, illetve Bartók Béla Négy siratójának kottaborítóját. A hímzéseket Péter István és Péter Istvánné készítette.
A külön nem jelölt műtárgyak tulajdonosa a HATVANI LAJOS MÚZEUM.

Fk.: Kovács Ákos múzeumigazgató – 75.5288/6 – Zrínyi Nyomda, Bp.

A HEVES MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA
HATVAN VÁROS TANÁCSA ÉS A

Hatvany Lajos Múzeum

HATVAN, KOSSUTH TÉR 3.
MEGHÍVJA ÖNT

Lesznai Anna

(1885–1975)

emlékkiállítására

MEGNYITÓ: 1975. OKTÓBER 5-ÉN, 11 ÓRAKOR
MEGNYITÓBESZÉDET MOND:
DR. ORTUTAY GYULA ÉS SZABADI JUDIT
A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE: KOCSIS BOTOND.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL MINDEN NAP 13–18 ÓRÁIG

Lesznai Anna lírája még a Nyugat nagy nemzedékének gazdag együttesében is eredeti színt jelent, az egész magyar irodalomban pedig az egyetlen filozófiai mélységű asszonyköltészet. Nem kisebb értő, mint Fülep Lajos állította róla; „Ha németül, franciául szólna, világesemény volna."

Kezdetben volt a kert – írta Lesznai Anna nagy nemzedéki regénye élére. Egyik verseskötetének címe pedig Édenkert. Művészetét egyetlen erős vágy élteti: újrateremteni az édenkert világát, átlelkesített természettel, kezes állatokkal, érző növényekkel, hogy köztük otthonra találjon a meghajszolt lélek. Nemcsak az ember szociális megváltását kereste kortársai legjobbjaival egy sorban, hanem azt a lelki felszabadulást is, mely a természetben élő embert az ősi mítoszok világához kapcsolja. A zempléni táj, a körtvélyesi park, a lesznai dombok, az Ondava habjai, e tájat benépesítő növény- és állatvilág és az ott élő egyszerű emberek a reális elemei Lesznai Anna sajátos mesevilágának. Ezt éli kozmikussá versben, mesében, festményben, hímzésben. Ezt viszi magával mindenhova töretlen hittel és makacs hűséggel. A legegyszerűbb emberi tartalmaknak, szerelemnek, halálnak, anyaságnak mágikus ereje van ebben a közegben: segítségükkel oldódnak egységbe élő és élettelen dolgok, ember és természet, és valósul meg a lelkek testvérisége.

Ha képeiben – hosszú hazátlansága idején is – visszajár a régi tájhoz, még kevésbé tud és akar szabadulni ettől az elhatározó élménytől írásaiban, az anyanyelv bilincseitől is fogva. Élete alkonyán fejezi be hatalmas regénytablóját. Ebben a századeleji magyar társadalom hiteles és művészi ábrázolása mellett először jut illő szerephez az a páratlan szellemi mozgalom, melyben összefutottak „a magyar becsületesek és intellektuelek" útjai, s melynek Lesznai Anna is tevékeny részese volt.

Vezér Erzsébet

Előrenézek s mégis visszalátok.
Jussom s hazám nekem a ti hazátok!
Mert szívós ám a száműzött kísértet:
ti elporladtok, de én hazajárok.

(1939)

FOTÓK: SZ. KOVÁCS ÉVA

LESZNAI ANNA HIMZÉSTERVEI ÉS MESEILLUSZTRÁCIÓI

Ezek a harangvirágos, gránátalmás, tulipános, lepkevirágos, fecskés, pálmás, makkos, páfrányos, pillangóleveles hímzéstervek és kék pillangóról, régi bútorokról, eperszemnyi szívről, közönséges kisfiúkról és csodálatos királylányokról írt mesékhez készített illusztrációk rangos helyet foglalnak el a 20. századi magyar rajz- és iparművészet történetében. A különböző művészeti ágak és műfajok szétválasztása Lesznai Anna alkotásaiban szinte lehetetlen. Díszítés és érzelemkifejezés, mesélés és tárgyalkotás, ornamentika és lélekábrázolás nála egymásba átnyúló fogalmak, úgy kapaszkodnak egymáshoz, mint ágas-leveles mintájú tervein a növények, a köztük megbúvó madarak és más állatok.

Hímzésterveit először ceruzarajzban gondolta ki, majd tussal, akvarellel csinálta meg nagyobb formátumban, ezután pedig a kész ornamenscsoportot sablon-nyomással sokszorosította, majd ezt a sablonnyomatot újra kifestette élénk színekkel temperával, olajjal vagy akvarellel. A tervekre a fonalak számát is felírta, sőt néha a mintába bele is fűzte a megfelelő színű fonalat. A színnek dekoratív és szimbolikus jelentése volt nála, nem volt mindegy, hogy egy növény szára milyen árnyalatú zöld, egy virág „búvörös" vagy sárga. Amikor a Vasárnapi Társaságban Lukács Györggyel a jövő „megváltott társadalmáról" beszélget, különös kérdést tesz fel: „Mi lesz a növényekkel, az állatokkal? Tudod, hogy én nem akarok nélkülük üdvözülni." Ha hímzéstervei sajátkezű és mások által megvalósított formáit összevetjük, akkor érezzük leginkább, hogy művészete milyen magasan a kézimunkázás polgári normái fölé emelkedik.

A szecesszió nagy, organikus ihletésű művészeti korszakának végén induló művész élete végéig hű maradt nemcsak az indásleveles virágos ornamentikához és az állatok szeretetéhez, de ahhoz a mindent egységben látó életérzéshez is, amely ezt táplálta. A konstruált, szerkesztett utópiák világa neki idegen, az ő világa az időtlen mese, amelyet az „emberi agy örök funkciójának" nevez, amelyben megtalálható az élet és halál legfőbb kérdése. Hímzései kicsit elvontabb mesék, mint szövegükben is nyomon követhető gyerekkönyvei, de nem kevésbé fantáziadúsak. „Almaruha" olvassuk az egyik terven. Aki ezt felöltötte, maga is úgy hihette, mesehőssé változott. „Át kell élni a természet törvényeit" – mondotta a művész egyszer. Átélése az élet folyamatának ritmikus ismétlődésében jelenik meg a papíron, hímzésen. Művészetében az ismétlés és a mindent beborító „felöltöztetés" a végsőkig fokozódik, számunkra néha szinte félelmetes méreteket ölt.

Művészete igen sok forrásból táplálkozik. Festeni Ferenczy Károlytól és Biharitól tanult, majd Párizsban Lucien Simonnál, de képein Rippl Rónai díszítőművészetének hatása is érezhető, aki gyakran volt a körtvélyesi kuria vendége. Saját vallomása szerint sokat tanult mezőkövesdi hímzőasszonyoktól. Hímzésein a szecesszió színpompája és a mezőkövesdi paraszthímzések kihívó gazdagsága egyaránt érezhető hatások. Az iparművész és az ipari (igaz, inkább csak háziipari) formatervező szerepkörét egyaránt vállalta, sokszorosításaival, mintáival oktatói feladatokat is ellátott.

A Tanácsköztársaság alatt megbízást kapott az iparművészeti oktatás tervezetének kidolgozására. Emigrációja idején pedig festeni tanított Amerikában. Terveit nem tekintette csupán saját művének, hanem remélte, hogy másokat is megtaníthat az ornamensekkel való mesélés szeretetére.. Mert akárcsak a fordulatoknak a mesében, nála is minden színárnyalatnak, minden egymás mellé helyezett fonalszálnak jelentése van. Piciny értékegységek organikus rendszeréből formálódik művészetének páratlan, s megismételhetetlen értékvilága.

Szabó Júlia

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Lettner Ferenc dr

MAGYAR NEMZET

1958 JAN 10.

137

Már csaknem elkészült a brüsszeli világkiállítás magyar nehézipari anyaga

A Kohó- és Gépipari, a Nehézipari és az Építésügyi Minisztérium üzemei néhány műszer kivételével elkészítették az áprilisban kezdődő brüsszeli világkiállítás nehézipari anyagát. Az egyetemi tanárokból, más kiváló szakemberekből és az ipari formatervezőkből álló bizottság már megkezdte a hetven fajta gépből, műszerből és üzemi berendezésből álló alkotások átvételét. Az átvevő bizottságban többek között részt vesznek *dr. Lettner Ferenc*, *Bass Emil* és *Telegdy Kovács László* professzor, *Karsa Béla* egyetemi docens és *Török József* adjunktus.

Az eddig bemutatott gépekről a bizottság a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott. Különösen nagy sikerre számíthat a Budapesti Szerszámgépgyár E 400-as típusú, a világpiac minden követelményének megfelelő *esztergapadja*, az Ipari Műszergyár *EROZIMAT elektro-eróziós szikraforgácsológépe*, továbbá a Heller-féle légkondenzációs berendezés, amely lehetővé teszi, hogy vízszegény vidékeken is építsenek hőerőművet. Utóbbinak a szabadalmát már Anglia is megvásárolta.

A még hátralevő kiállítási cikkek is két-három héten belül elkészülnek. Az *Eötvös-inga* teljes befejezéséhez már csak a bemérés hiányzik, befejezés előtt áll az ionoszféra-kutatóberendezés gyártása is.

Elkészült a Gabona- és Lisztkísérleti Intézet nagy jelentőségű találmánya, *a gabona-szeletelőgép*, amely a gabonaszemekről levágja a csírázásra alkalmas részt és a megmaradt gabonarészből lisztet lehet őrölni. Így a vetőmagnak kétharmadát megtakarítják. A bizottságnak átadták a forgóalkatrészek helyett jelfogókkal működő, 20 kapcsolású *Crosbar telefonközpontot* is. Főelőnye, hogy a lehető legnagyobb biztonsággal működik, s karbantartási költsége igen alacsony.

Kijelölték azt a 28 szakembert, akik a kiállításon működés közben bemutatják a magyar nehézipar gépeit. Ezeket a dolgozókat a gépet készítő gyárakból választották ki. A berendezések karbantartására egy műhely és laboratórium teljes felszerelését küldik Brüsszelbe.

A kiállítási anyag első részét már útnak indították a belga főváros felé.

ra — írja a lap — »
lát a feszültség
kölcsönös engedmé
kül, meg kell mon
eddig senkivel sem
a titkát...«

Ha Spaak megjegy
a dolgok felületé
szimpla kitérő mozd
Adenauer és Gaillard
tása már mélyebbre
jelenlegi bonni és pa
mány egész politikájának lényegével van összefüggésben. Legvégső analizisben természetesen ez a lényeg nem más, mint az amerikai politikától való függőség, s *ez a legalapvetőbb oka annak, hogy az atommentes övezet tervének elutasításában Franciaország egy álláspontot találja magát Nyugat-Németországgal.*

Adenauer visszautasítása — az egyszerűbb és magától értetődőbb. A kancellár egész politikáját Nyugat-Németország és a NATO kapcsolatainak minél szilárdabbá és merevebbé tételére, »összNémet« politikáját pedig arra a vágyálomra építette fel, hogy egész Németországot be kell ráncigálni az Atlanti Blokkba. Számára világos, hogy a közép-európai atommentes övezet — ha formailag érintetlenül hagyja is a katonai szövetségek jelenlegi rendszerét — mindenképpen *az Atlanti Szövetségen belüli merev kapcsolatok fellazulásának egyik eleme lehet.* Sőt, távolabbi hatásában megkönnyítheti a két német állam közötti kapcsolatok kibontakozását is. Ez elég ahhoz, hogy a kancellár erőteljes *nemmel*

[illegible] egy átfogóbb megegyezés elsodorhat.

Bonnak és Párizsnak ez a helyzekedése és manőverezése *párosul* az amerikai atompolitika fővonalának kiszolgálásával, amit a Rapacki-terv visszautasítása fejez ki. Ez más szóval azt jelenti, hogy a francia és nyugatnémet kormány az európai enyhülésnek ezt a fontos lehetőségét fel akarja áldozni a Dulles-féle politika, a nyugatnémet trösztérdekek és az algériai gyarmati háború oltárán — *s ezzel akarja megváltani a korlátozott manőverezés jogát az Egyesült Államokkal szemben.*

A legutóbbi táviratok mindenesetre arról vallanak, hogy *ez a bonyolult játszma* egyre nehezebbé válik. Az Atlanti Tanács állandó bizottsága szerdán nem tudott megegyezni a Bulganyin-levélre adandó válaszok egységes szövegében. Mégpedig — mint a *Liberation* kommentátora írja — nem utolsósorban azért, mert »több atlanti kormány legalábbis komolyan el akarja mélyíteni azt a gondolatot, amelyet Lengyelország vetett fel Európában az atomfegyvermentesítési övezet létesítésével«. A

× Lesznai Anna

KRÓNIKA

GELLÉRI MÓR, az Országos Iparegyesület lelkes igazgatója, akinek iparművészetünk fejlesztésében is hatalmas része volt, most ülte meg csöndben szakírói működésének negyvenéves jubileumát. Hogy tollával, mely nem egyszer vált félelmetes fegyverré kezében, valahányszor közgazdaságunk érdeke, iparosaink boldogulása forgott kockán, mi mindent vívott ki az ország javára, ennek részletezése ezen a helyen bizonyára fölösleges. A legéletrevalóbb ideák, amelyek iparunkat s kultúránknak ebből táplálkozó gyökérszálait izmossá tették, az ő fejéből pattantak ki. S csodás energiájával eszméit mindenkor meg is tudta valósítani. A székesfőváros legutóbbi közgyűlésén Gelléri Mór ismét oly életrevaló és érdekes indítvánnyal lépett föl, amely bizonyára mindenfelé rokonérzést fog kelteni s amely megvalósítása esetén megbecsülhetetlen kulturális és gazdasági értékekkel fogja gyarapítani az egész országot. Arról van szó, hogy székesfővárosunk, tíz év mulva, egyesítésének félszázados jubileuma alkalmából nagyszabású kiállítást rendezzen, amely egyaránt felölelné Budapest iparművészeti és társadalmi életét, gazdasági, szociálpolitikai, közegészségi intézményeit s pillantással a jövőbe a főváros új pályaudvarainak, hídjainak, kereskedelmi kikötőjének, stadionjának a képét vagy terveit is bemutatná. Minthogy fővárosunkat az egész ország szeretete növelte naggyá, a kiállításnak országos, sőt az ország határain túl is érdeklődést keltő fontossága nyilvánvaló. Gelléri Mórnak szakírói jubileuma alkalmából aligha kívánhatnánk kedvesebb dolgot, mint azt, hogy ideája megvalósuljon és megvalósulását ő maga is jó erőben írja meg.

KÉPZŐMŰVÉSZET ÉS IPARMŰVÉSZET. A Budapesti Szemle januári számában, a téli tárlatokról szóló kritikában olvastuk a következő figyelemreméltó sorokat:

„A műcsarnok termeit ezúttal is utánzott antik bútorokkal rakták tele és üresen maradt falait sablonszerű keleti szőnyegekkel díszítették, amelyeket szintén magánvállalat bocsát itt áruba. Az iparművészeti palotából a múzeum egyre gyarapodó gyüjteményei maholnap teljesen kiszorítják iparművészeti társulatunkat, amely annyi derék vállalkozással együtt a múzeumnak is egyik kezdeményezője volt. Oly sokfelé hangzik ma föl a művészetek egységének hirdetése. Ismételten kérdjük, nem találná-e képzőművészeti társulatunk helyénvalónak, ha ízléstelen régi bútorutánzatok helyett mintaszerű modern iparművészeti fölszerelés díszítené a műcsarnok termeit? Művészetünk egész körének intenzív fejlődése érdekében ugyancsak kívánatosnak tartanók, ha a két társulat, legalább a nagy kiállítások rendezésének idejére, a közös munkában egyesülne. Hogy művészeink ezzel szemben mint gondolkoznak, arra nézve jellemző, hogy Körösfői Kriesch Aladárnak és Sidló Ferencnek a marosvásárhelyi kultúrpalotába szánt remek domborművét a legutóbbi kiállításra a műcsarnokban állítólag azért nem fogadták el, mert „inkább iparművészeti jellegű."

A Budapesti Szemle az itt idézetteken kívül dicsérőleg emlékezik meg műkedvelők munkáiból rendezett kiállításunkról s a változott szociális viszonyoknak megfelelően a helyes irányba terelt dilettantizmusnak művészi életünkben nagy jövőt jósol.

Ezt némelyek ellenkező nézetével szemben szintén örömmel jegyezzük fel.

Marquis de Segonzac: Jelmezvázlatok. — Esquisses de costumes.

a színpadról és a kabarékról. A második kötetben a korok szívdobbanását figyeli meg, amint ez Sapphón kezdve a mult század derekáig szerelmükről híres nők érzésvilágában kifejezésre jutott. Majd modern művészeti problémákra csap át. Sok megszívlelni valót ír a műemlékek kérdéséről, az utca képeskönyvéről: a plakátról és a kirakatról. Aztán az utazás művészetét tárgyalja, az iparművészet terén számottevő országok és városok törekvéseit méltatja, Bécsen kezdve Londonig. Egyéni megfigyelései különösen ezekben a fejezetekben érdekesek és találóak. Az elmúlás esztétikájáról szóló fejezettel, amely a temetések és a temetők művészetével foglalkozik, fejezi be a könyvet, amelyhez fogható, a modern művészetet propagáló, agitatórius munka még alig jelent meg nálunk. Mint jóízlésű ember, Nádai természetesen nem tart mindent föltétlenül szépnek, ami modern. S fölényes morália, amellyel korunk ízléstelenségeiről szól, ezek éles beállításánál fogva, szelídsége ellenére is hatásosabb minden maró persiflage-nál. Különösen talpraesettek és bátrak megjegyzései, amelyekkel a modern élet budapesti elfajulásait, de különösen a színpad és kabaret durva ízléstelenségeit aposztrofálja, amelyek romboló hatásától művészetünket is félti. Nádai dolgozatait különböző alkalommal írta; koszoruba fűzve az ezekből szerkesztett könyv mégis ugyancsak egységes munka hatásával van ránk s alapja a művészetek egységes voltának a hirdetése, aminek fölismerése volt mindenkor első föltétele minden korok művészeti virágzásának. A szép könyvet, számos képmelléklettel díszítve, ízléses köntösben a Franklin-Társulat adta ki. Ára 8 korona.

LESZNAI ANNA KÉPESKÖNYVE. A magyar mesekönyvtermés művészi szempontból oly ritkán nyujt értékeset, hogy a sok hitvány, szürke cinkográfia-termék közt örömmel kell üdvözölni a Lesznai Anna vállalkozását, melylyel egy magaköltötte pillangó-történetet illusztrált és a gyermekek karácsonyi asztalára tett. Úgy látszik a német gyermekek asztalára is szánta, mert német kiadója van a magyar szövegű kiadásnak, de mindenesetre abban a szinek tüzében égő magyaros ornamentikában fürösztve, melyet Lesznai Anna hímzései után kedves ismerősökként köszöntünk. Nagy, szélesen stilizált virágok, pompás egyszerüséggel összefogott bútorok, edények, egy csodálatosan mesevonalú körtefa — ezekben izzik az ő koloritja. Igaz, hogy néha ez a primitívség túlmegy a gyermekes naivitáson is és ezért félő, hogy éppen a gyermek számára nem bizonyul eléggé érzékelhetőnek, de egy-két kevésbbé sikerült lapért kárpótol az egésznek nagy, artisztikus összecsengése. Ám tipográfiai szempontból is elsőrangú munkával van dolgunk, melynek minden apró részlete a mesterségnek és a művészi ízlésnek nagy krudiciójával készült. A magyar népművészet külföldi tisztelőinek s Lesznai Anna nagyszámú magyar megértőjének pompás reveláció ez a könyv: a népiesnek géniusza, amint új melódiákat lop a grafikus művészetbe.

PÁLYÁZATOK

ELDŐLT PÁLYÁZATOK. Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat állandó bírálóbizottsága december hó 20-án négy pályázatot döntött el a következő eredménnyel: A polgári lakások bútorzatának terveire kiírt pályázaton az ebédlőbútorok csoportjában az ötszáz koronás első díjat Méray Dezső, a háromszáz koronás második díjat Jeddy Sándor kapta. A hálószobabútorok terveire pályázók közül az ötszáz koronás első díjat nyerte Spiegel Imre, a háromszáz koronás második díjat Méray Dezső. Ezeken kívül kétszáz-kétszáz koronáért megvásárolták Benkhard Gusztáv, továbbá Viedler Károly és Ékes Árpád terveit. Az iparművészeti tárgyak terveire kiírt pályázatokból a társulat megvásárolta Pethely Gyula, Ferenczy Ferenc, Szabó Júlia, Debecska Ferenc, Lengyel László, Kovács Pál, Dankó Ödön, Csapó József, Szabó Károly, Adler Dezső és Faragó Sándor terveit. Végül a műkedvelők számára való tervekre kiírt pályázaton megvásárolták Kiss Ferenc, Vértes Artur, Fáry János, Feicht Antal, Tóth Gyula, Pecity Nándor terveit.

A pályázatra beérkezett összes terveket a társulat nyolc napig kiállította az Iparművészeti Múzeum könyvtárának folyosóján s részben magában a könyvtár helyiségében. A most eldőlt pályázatokon beszerzett pályaterveket épp úgy mint a már régebben a társulat tulajdonában levő különböző tervek az iparosok és műkedvelők rendelkezésére állnak, kik azokat díjtalanul lemásolhatják és megvalósíthatják. Vidékieknek — a lemásolás költségeinek megtérítése ellenében — a társulat szívesen megküldi a tervek másolatait.

KÉT ÚJ PÁLYÁZATOT hirdet az O. M. Iparművészeti Társulat. Az egyik a síremlékek terveire, a másik a M. L. Sz. nagy vándordíjára, a Magyar Kupa tervére vonatkozik. Mindkét pályázati felhívást e számunk hivatalos rovatában közöljük.

Magyar Iparművészet 1914.

MOLNÁR EDIT

Előhívások

KRÁTER KÖNYVMŰHELY
190 OLDAL *390 FT*

A fotóművésznő 12 portrét rajzol meg személyes emlékeiből merítve közelmúltunk legjelentősebb íróiról és művészeiről: Kondor, Pilinszky, Nagy László, Simon István, Devecseri, Karinthy Ferenc, Kós Károly, Sütő, Illyés Gyula, Illés Endre, Juhász Ferenc, Csoóri Sándor arcképeivel.

Mozdulatművészet

DOKUMENTUMOK EGY LETŰNT MOZGALOM ÉLETÉBŐL, 1902–1950

T-TWINS KIADÓ
256 OLDAL *450 FT*

A mozdulatművészet néven ismertté vált és fél évszázadon át virágzó művészeti-pedagógiai mozgalomnak állít emléket a kötet. Kiemelkedő művelői – Madzsar Alice vagy Dienes Valéria – neve máig ismerősen cseng, de gyakran nem tudjuk, mire kell gondolni nevük hallatán. E mára teljesen feledésbe merült művészeti és pedagógiai mozgalom történetének dokumentumai sorakoznak a kiadványban Isadora Duncan budapesti felléptétől a II. világháború utáni próbálkozásokig.

SÍK CSABA

Örök törvény – új világ

KÉPZŐMŰVÉSZETI ESSZÉK

TEVAN KIADÓ
165 OLDAL *198 FT*

A József Attila-díjas kritikusnak – előző könyveihez hasonlóan *(Rend és kaland; A Parthenon lovain innen és túl; Picasso; Az értelem bilincsei)* – most is a művészetről való gondolkodás a központi témája. A XX. századi képzőművészet legjelentősebb egyéniségeinek munkásságát elemzi.

VALACHI ANNA

A Színjátékos életei

HUNGA-PRINT KIADÓ
KB. 200 OLDAL, KB. 50 FOTÓ
KB. 690 FT

Őze Lajos, posztumusz Kossuth-díjas színművész, a Nemzeti Színház örökös tagja életét és pályáját rajzolja meg a szerző kortársi visszaemlékezések és színháztörténeti dokumentumok segítségével. Műve nem szokványos színészéletrajz, hanem pszichológiai nézőpontból kimunkált alkotáslélektani kísérlet, amely az esendő ember és az összetéveszthetetlen egyéniségű művész személyiségének fejlődését, életének drámáját és szakmai küzdelmeit dokumentálja.

• GYERMEKKÖNYVEK

1997

BALÁZS BÉLA

Testvérország

ILLUSZTRÁLTA: KOZMA LAJOS
60 OLDAL

JÁSZAY-HORVÁTH ELEMÉR

Árva János

ILLUSZTRÁLTA: ÖRKÉNYI ISTVÁN
27 OLDAL

LESZNAI ANNA

Mese a bútorokról és a kisfiúról

ILLUSZTRÁLTA: LESZNAI ANNA
43 OLDAL

FALUKÖNYV-CICERÓ KIADÓ
A HÁROM KÖTET DOBOZBAN 450 FT

A gyomai Kner Nyomda 1918-ban megjelent három mesekönyvének reprint kiadása.

LÁZÁR ERVIN

A manógyár

ILLUSZTRÁLTA: FALTIS ALEXANDRA
SZÁZADVÉG KIADÓ
64 OLDAL *280 FT*

Az író nyolc új meséjét tartalmazza a kötet. Hol mesebeli, hol pedig nagyon is valós helyzeteket és kalandokat élnek át hősei. Jó és gonosz manók, pufók királylányok, minden rendű és rangú erdei állatok, megszeppent kislányok a szereplői a néhol fanyar, máshol vidám történeteknek.

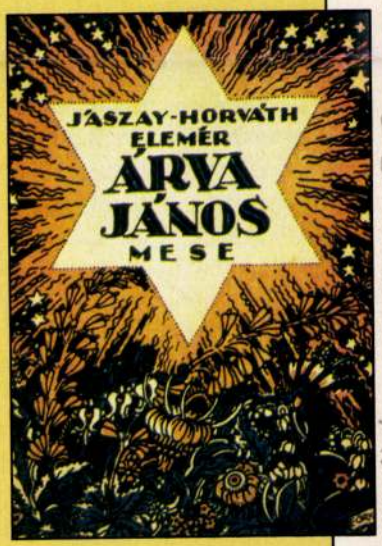

LESZNAI Anna

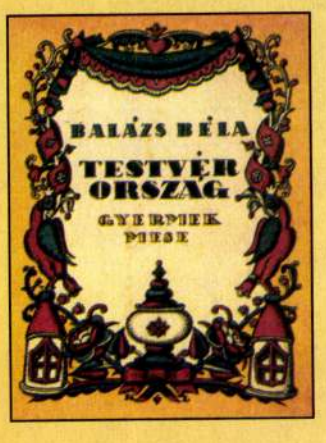

• EGYÉB

KAPOCSY GYÖRGY

Nemzeti parkjaink

OFFICINA NOVA KIADÓ
160 OLDAL
MAGYARUL 890 FT
NÉMETÜL 1050 FT
ANGOLUL 1050 FT

A fotóművész Kapocsy György 180 színes fényképpel illusztrált albuma a négy magyar nemzeti park (Hortobágy, Kiskunság, Bükk és Aggtelek) növény- és állatvilágát, emberi kapcsolatait, ősi mesterségeit mutatja be.

MŰSOR!!! MŰSOR!!! MŰSOR!!! MŰSOR!!! MŰSOR!!! MŰSOR!!!

Azt szeretnénk, ha az idei Könyvhetet átlengené a réges-régi könyvünnepek szelleme, amikor színészek, zenészek és más művészeti ágak képviselői kisereglettek a Vörösmarty térre, hogy részt vegyenek az irodalom – a magyar irodalom – ünnepén. A Vörösmarty téren terveink szerint mindig történik majd valami. E füzet korai lapzártája miatt a pontos és végleges programmal még nem szolgálhatunk. De annyi már bizonyosra vehető, hogy:

● Az egész Vörösmarty tér a könyvsátraké lesz az idén. A könyveket a könyvkiadók és könyvkereskedők mellett együttes pártfogásába veszi a Művelődési és Közoktatási Minisztérium, valamint a Fővárosi és az V. kerületi Önkormányzat, szép példájául annak, hogy nemes ügyekben minden érdekelt együttműködhet. Az V. kerületi Önkormányzat elengedi a területfoglalási díjat. A Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága adja a könyvheti műsorok költségét, elsősorban a fellépő írók és művészek honoráriumát. A művelődési tárca – hagyományaihoz híven – jelentős összeggel járul hozzá a szervezés költségeihez, a tér feldíszítéséhez, a színes prospektus és programfüzet előállításához, s mindenekelőtt a határainkon túli magyar könyvkiadók meghívásához és méltó könyvheti jelenlétükhöz.

● Fölolvasó maraton lesz a tér egyik sarkában. Egy sátorban színművészeti főiskolások és neves színészek olvassák föl az új művek részleteit huszonnégy órán keresztül. Ezt kihangosítjuk, és monitorokon lesz látható, hogy mi történik a sátorban.

● Színpad kerül a tér másik sarkába, a Zserbó bal oldalához (ahol a kút van). E színpadon folyamatos műsor lesz. Elsősorban az érintett kiadók és szerzőik szerepelnek. Fellépnek zenekarok és színészek is.

● Figyelem! Szombat este Szabad Mikrofon lesz: aki odajön, beszélhet bele.

● Lesz egy üzenőfal (nagy paraván), az Írók és Kiadók Fala, ahová az írók és kiadók függesztik ki rövid (nem egészen komoly) üzeneteiket. A legszellemesebbeket megjelentetjük egy méltán híres, igen színvonalas hetilapunk hasábjain.

● Szétosztunk középiskolákban és egyetemeken bizonyos (korlátozott) számú „jegyet" a könyvhétre. A jegyek száma alapján sorsolást tartunk könyvnyereményekkel.

● Figyelem! Örkény István pályázatot hirdetünk másfél perces novellákra a Könyvhéten, a pályázatot pénteken kell benyújtani. Vasárnap kora este a nyertes pályaműveket fölolvassák. Értékes (és kissé komolytalan) díjakat nyernek a legjobb művek szerzői.

● Figyelem! Politikusok és közéleti személyiségek, polgármesterek, írók, színészek, énekesek, zenészek, feltalálók állnak be a könyvsátrakba alkalmi eladónak.

● Meghívjuk a Könyvhétre az irodalmi heti- és havilapokat. Bizonyos példányaikat ingyen osztjuk szét az olvasóknak.

● Jó mulatást és sok szép olvasnivalót kíván a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése, és a műsor szervezője, Vámos Miklós

KIADJA A MAGYAR KÖNYVKIADÓK ÉS KÖNYVTERJESZTŐK EGYESÜLÉSE
FELELŐS KIADÓ: ZENTAI PÉTER LÁSZLÓ
BORÍTÓTERV: OROSZ ISTVÁN
MEGJELENT AZ ARTPLUS DESIGN ÉS AZ ALFÖLDI NYOMDA GONDOZÁSÁBAN
93.073

Leszucki Anna

Hunzott pánna

Szabó Julia: Uj szerzemények...
Művészet, 1975. szept

Lesznai Anna, festő iparmű vész

LESZNAI ANNA

Ma kilencvenöt éve: 1885. január 3-án született Lesznai Anna (Moscovitz Amália) költő, író, iparművész.

Kossuth, Andrássy

— Budapesten született. A család egy kis felvidéki faluban: Alsókörtvélyesen lakott. Az első Moscovitz, akiről pontos tudomásunk van, Lesznai Anna nagyapja. A családi legenda szerint a kezdő orvos Sátoraljaújhelyen együtt bérelt szobát Kossuth Lajossal. Hol a doktor, hol az ifjú jogász fogadta klienseit. Ugyancsak e nagyapától datálódik a családnak az Andrássyakhoz fűződő kapcsolata: Andrássy Gyula miniszterelnök korában is csak régi orvosában bízott. Moscovitz doktor fia, Lesznai Anna édesapja: Zempléni Moscovitz Geyza. Felesége Hatvany-lány.

Édenkert

— Moscovitz Amália a Lesznai Anna művésznevet egy szomszédos falu, Leszna után vette fel. Gyermekkora az alsókörtvélyesi egyszintes barokk kastélyban, a dombra felnyúló hatalmas parkban telt el. Ahogy később emlékezik: a kis szlovák falu érintetlenül őrizte középkori feudális életét. Festői és költői tehetségére bizonyos, hogy nagy hatással volt a kastélyhoz tartozó tizenhat holdas park is. Édesanyja csodálatos arborétumot varázsolt a körtvélyesi parkból, ez az élményvilág egész életét elkísérte.

Emigráns évek

— Unokatestvére, Hatvany Lajos útján kerültek első versei a Nyugathoz. Első kötetének megjelenésekor Adytól kapott elismerő kritikát. Képzőművészeti próbálkozásai, hímzései egy ellenzéki csoportosulás keretében: a Nyolcak kiállításán kerültek nyilvánosságra. A Nemzeti Szalonban 1911-ben rendezett úttörő kiállításon Lesznai Anna hímzéseit is bemutatták. Első férje: Garay Károly. Rövid ideig éltek együtt: később Jászi Oszkár felesége lett, majd Gergely Tibor festőművészé. Meleg barátság fűzte a magyar progresszió legjelesebbjeihez: Adyhoz, Kaffkához, Balázs Bélához, Lukács Györgyhöz. 1919. után Bécsbe emigrált. 1930-ban hazatér, majd 1939-ben ismét külföldre: New Yorkba távozik. Itt is hal meg, 1966. október 3-án.

—: Lesznai Anna.
Esti Hirlap, Bp. 19

Piacban

fontos tanácskozáson is e
nököl majd: június 14—1
én a Velencében megrend
zendő közös piaci csúcstalá
kozón, illetve a hét legfe
lettebb tőkés ország vez
tőinek június 22—23-á
ugyancsak Velencében ta
tandó találkozóján.

Izraeli pénzromlás

Jeruzsálem, január 3.

Az izraeli font 1979-be
mintegy 85,9 százalékk
veszített értékéből az ame
rikai dollárhoz és 94,4 szá
zalékkal a nyugat-európa
valutákhoz képest — közö
te az izraeli nemzeti bank

Szakértők szerint az or
országban tapasztalható nagy
arányú — 115 százalékos —
infláció vezetett az izrael
valuta devalválásához.

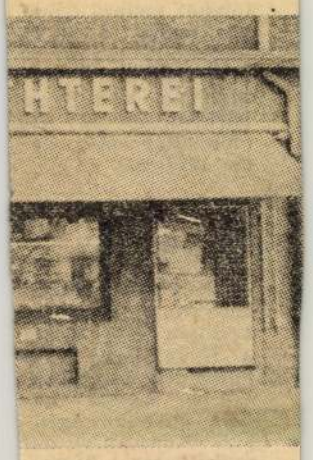

A meggyilkolt apa

Christian azonnal meg
nyomta a ravaszt.

— A gyilkosság után ne
gyedórával — jelentette k
a nyomozás vezetője —
már mindent tudtunk.
Rendőri szempontból ner
jelentett problémát az ügy

Magyar Hírlap 2003. 11. 26. Lesznai Anna

Csontváry-, Gulácsy-, Lesznai- és Sassy-képek a Freud múzumban

Magyar festők álmai Londonban

Sárközi Mátyás / London

A londoni Freud múzeumban, abban a tágas villában, ahol a pszichoanalízis apostola Hitler elől 1938-ban Angliába menekülve már csak egy évet élt, a Magyar Magic kulturális eseménysorozat keretében nyílt kiállítás Festett álmok címmel. Ebben a szép bútorokkal, szőnyegekkel, Freud ókori leletgyűjteményével teli úri házban, melynek egyik szobájában ott van a Bécsből áthozott dívány, amelyen a lelki betegek elmondták életük titkait, most január 18-áig Lesznai Anna képei a mesék fantáziavilágába viszik a nézőt, Sassy Attila ópiumrévületű rajzai néznek ránk a falakról, bepillanthatunk Csontváry különös, varázsos világába, és az emeleti kiállítótermekben bő anyag mutatja be, milyen álomszerű víziói voltak e nagyon tudatosan intellektuális művésznek indult, majd az első világháború kirobbanása után súlyos tudathasadásba zuhant festőnek, Gulácsy Lajosnak.

Mondhatnánk, hogy Lesznai Anna temperaképeinek a hársogó normalitása kirí e kvartettből, de nem így van: ő Bartók szellemében kereste a népművészeti motívumok felhasználhatóságának az útját-módját, és – mint Keserű Katalin rendkívül alapos, európai kitekintésről tanúskodó kísérőtanulmányából (azaz a katalógusból) is megtudhatjuk –, foglalkozott a mesék álomvilágának a pszichológiájával. Mindenesetre az Adypárnaterv és egyéb dús világformákat felhasználó képei jól illenek ezen a kiállításon a népi bútorokat gyűjtő Anna Freud osztrák parasztszekrényei közé. Az emeletre vezető lépcső mentén Sassy Attila ópiumálom-sorozata kíséri a látogatót. Az angol műértő elégedetten nyugtázhatja, hogy ezeken a 1909-ben született rajzokon nyilvánvaló a brit szecesszió erotikus nagymesterének, Aubrey Beardsleynek a hatása. S összehasonlíthatják az angol fordításban régebben a Penguinnél megjelent ópiummámoros Csáth Géza-novellák világát, Sassy (Csáth által annak idején nagyra értékelt) vízióival.

Csontváry Kosztka Tivadartól sajnos csak egy kép látható, a Villanyvilágított fák, Jajcéban. Kiváló ötlet volt, hogy a Freud-háztól rövid séta távolságra lévő moziban másnap levetítsék Huszárik Zoltán minden kérdésre választ adó vizuális élményt jelentő Csontváry-filmjét, ám ezt jó lett volna megfelelőbben reklámozni a kiállításmegnyitón is, mert a nézőtéren csak tucatnyi érdeklődő foglalt helyet.

A Freud múzeum magyar kiállításának középpontjába így Gulácsy Lajos harminc festménye és rajza került, olyan anyag, aminek egy része reminiszcenciákat ébreszthet a preraffaelita iskola míves költőiségét kedvelő angolok lelkében, más része pedig bomlott vízióival nyűgöz le.

Sigmund Freud emlékházát London kellemes villanegyedében, Hamsteadben, általában sok látogató keresi fel. Szerencse tehát, hogy a múzeummal régebben kapcsolatokat ápoló pszichoanalitikus, Székács Judit közbenjárása folytán ilyen jó helyszínt kapott ez a tematikusnak tekinthető, mégis a magyar géniuszról tanúskodó kiállítás, melynek, kurátora Keserű Katalin, az Ernst Múzeum igazgatója.

Lesznai Anna

Magyar Hírlap 2003. 11. 26.

Csontváry-, Gulácsy-, Lesznai- és Sassy-képek a Freud múzumban

Magyar festők álmai Londonban

Sárközi Mátyás / London

A londoni Freud múzeumban, abban a tágas villában, ahol a pszichoanalízis apostola Hitler elől 1938-ban Angliába menekülve már csak egy évet élt, a Magyar Magic kulturális eseménysorozat keretében nyílt kiállítás Festett álmok címmel. Ebben a szép bútorokkal, szőnyegekkel, Freud ókori leletgyűjteményével teli úri házban, melynek egyik szobájában ott van a Bécsből áthozott dívány, amelyen a lelki betegek elmondták életük titkait, most január 18-áig Lesznai Anna képei a mesék fantáziavilágába viszik a nézőt, Sassy Attila ópiumrévületű rajzai néznek ránk a falakról, bepillanthatunk Csontváry különös, varázsos világába, és az emeleti kiállítótermekben bő anyag mutatja be, milyen álomszerű víziói voltak e nagyon tudatosan intellektuális művésznek indult, majd az első világháború kirobbanása után súlyos tudathasadásba zuhant festőnek, Gulácsy Lajosnak.

Mondhatnánk, hogy Lesznai Anna temperaképeinek a hársogó normalitása kirí e kvartettből, de nem így van: ő Bartók szellemében kereste a népművészeti motívumok felhasználhatóságának az útját-módját, és – mint Keserű Katalin rendkívül alapos, európai kitekintésről tanúskodó kísérőtanulmányából (azaz a katalógusból) is megtudhatjuk –, foglalkozott a mesék álomvilágának a pszichológiájával. Mindenesetre az Adypárnaterv és egyéb dús világformákat felhasználó képei jól illenek ezen a kiállításon a népi bútorokat gyűjtő Anna Freud osztrák parasztszekrényei közé. Az emeletre vezető lépcső mentén Sassy Attila ópiumálom-sorozata kíséri a látogatót. Az angol műértő elégedetten nyugtázhatja, hogy ezeken a 1909-ben született rajzokon nyilvánvaló a brit szecesszió erotikus nagymesterének, Aubrey Beardsleynek a hatása. S összehasonlíthatják az angol fordításban régebben a Penguinnél megjelent ópiummámoros Csáth Géza-novellák világát, Sassy (Csáth által annak idején nagyra értékelt) vízióival.

Csontváry Kosztka Tivadartól sajnos csak egy kép látható, a Villanyvilágított fák, Jajcéban. Kiváló ötlet volt, hogy a Freud-háztól rövid séta távolságra lévő moziban másnap levetítsék Huszárik Zoltán minden kérdésre választ adó vizuális élményt jelentő Csontváry-filmjét, ám ezt jó lett volna megfelelőbben reklámozni a kiállításmegnyitón is, mert a nézőtéren csak tucatnyi érdeklődő foglalt helyet.

A Freud múzeum magyar kiállításának középpontjába így Gulácsy Lajos harminc festménye és rajza került, olyan anyag, aminek egy része reminiszcenciákat ébreszthet a preraffaelita iskola míves költőiségét kedvelő angolok lelkében, más része pedig bomlott vízióival nyűgöz le.

Sigmund Freud emlékházát London kellemes villanegyedében, Hamsteadben, általában sok látogató keresi fel. Szerencse tehát, hogy a múzeummal régebben kapcsolatokat ápoló pszichoanalitikus, Székács Judit közbenjárása folytán ilyen jó helyszínt kapott ez a tematikusnak tekinthető, mégis a magyar géniuszról tanúskodó kiállítás, melynek, kurátora Keserű Katalin, az Ernst Múzeum igazgatója.

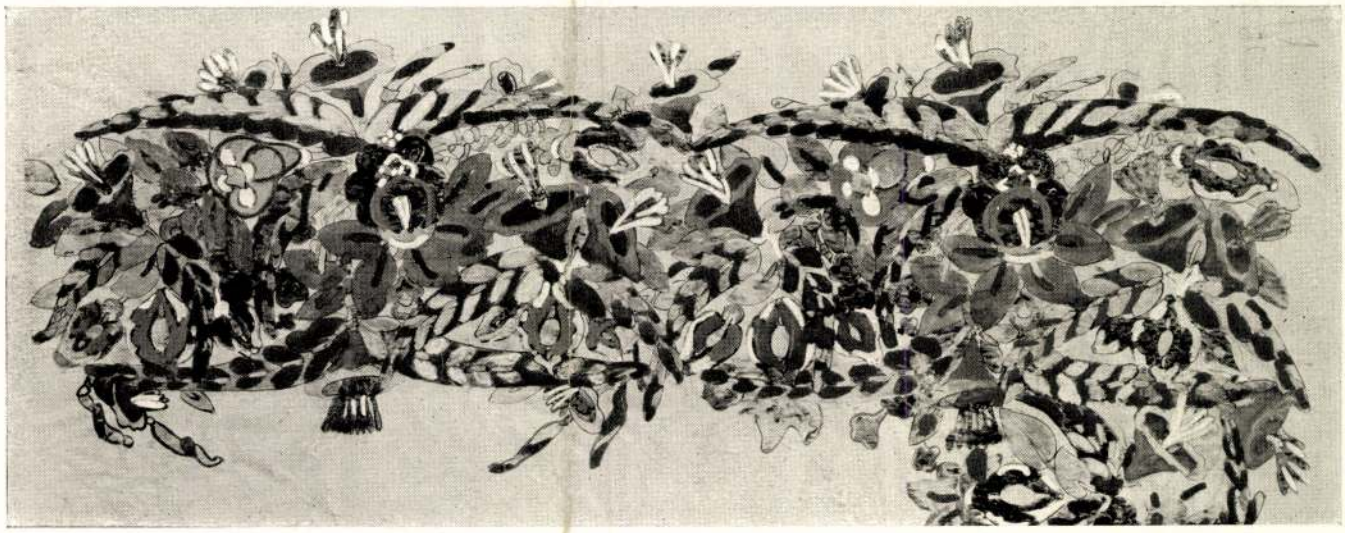

HIMZÉSTERVEK

LESZNAI ANNA

A Hét, 1911. IV. évf. 5. sz.

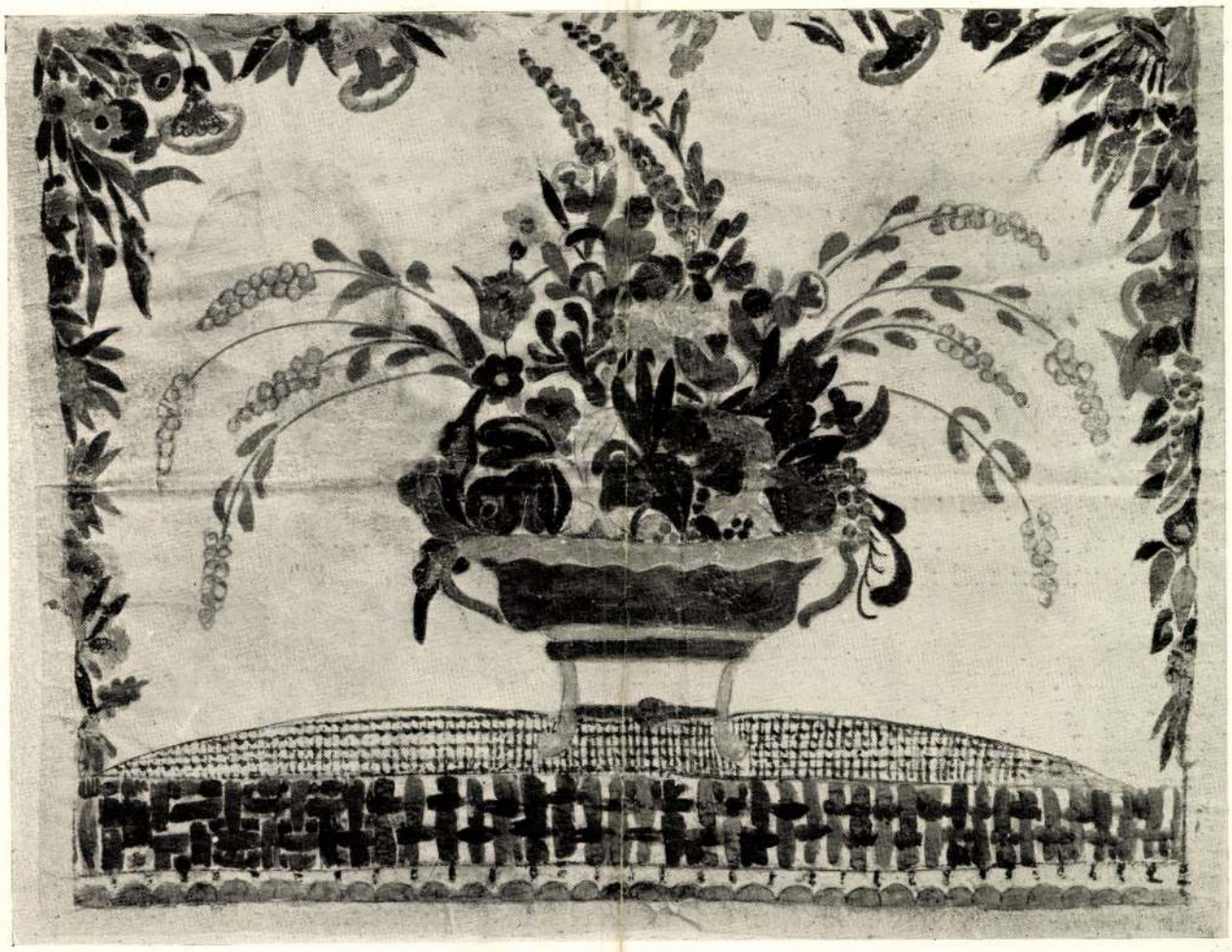

PÁRNA- ÉS HIMZÉSTERV

LESZNAI ANNA

Lesznai Anna

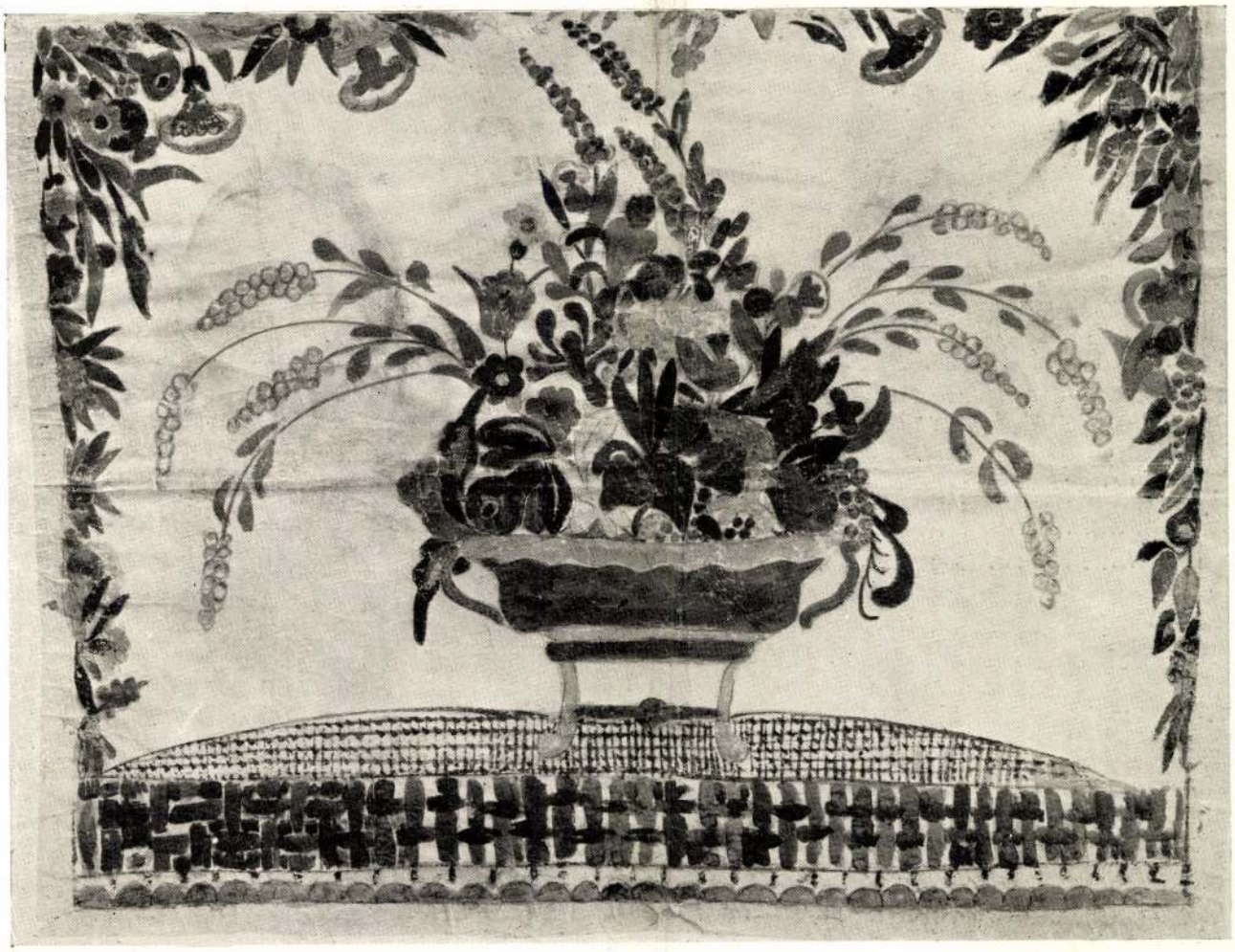

PÁRNA- ÉS HIMZÉSTERV

LESZNAI ANNA

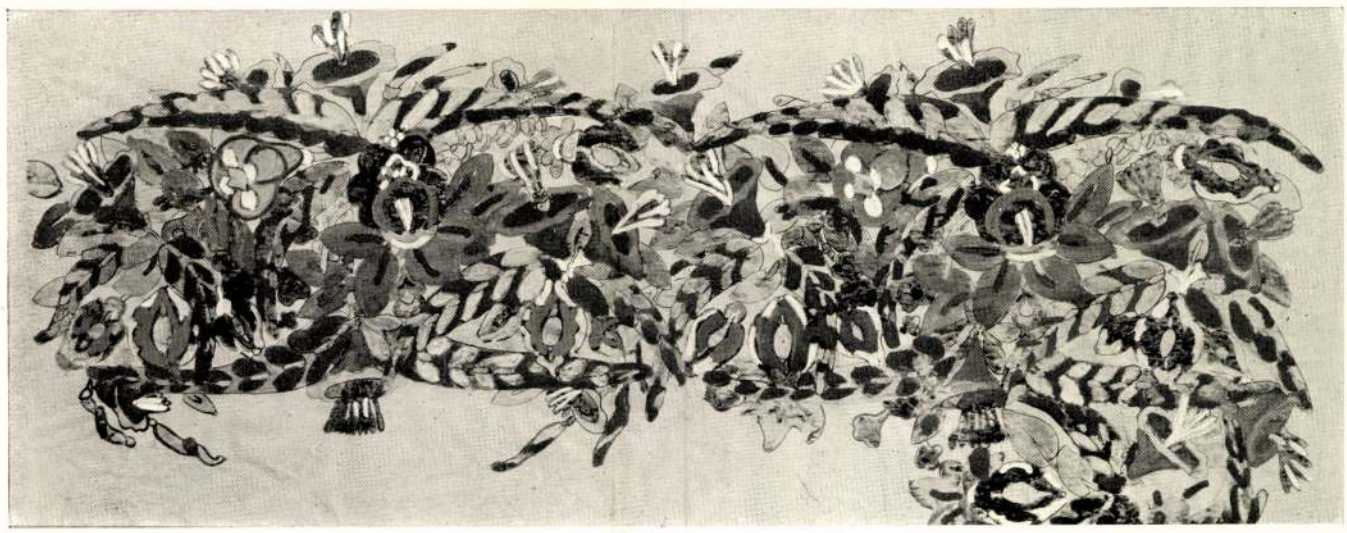

HIMZÉSTERVEK

LESZNAI ANNA

Leznai Anna

A Hét 1911. IV. 5. 7.

LESZNAI ANNA KÉZIMUNKÁI.

Vibráló szinességükkel s szememnek külõnös örömöt okozó pompájukkal, értékben magasan kiemelkedni látom a mai kézimunkák közül Lesznai Anna himzéseit. Kiindulásuk magából a kézimunkacsinálásból fakadt. Vonalai, motivumai változatosak és ötletesek. Kimeríthetetlennek tetszik a kedves véletlenségekben, melyeket tehetsége tud összhangolni arányaival és szineivel.

Munkáinak tarkaságában az elképzelés szépsége rejlik. Nem ismer színbeli megalkuvást. Sokat mer és tud is. A primer szineknek harmónikus alkalmazása emelik Lesznai Anna himzéseit a szép népmüvészeti dolgokkal egy rangba. Ez az első bemutatkozása, s hisszük, hogy sokat láthatunk majd ezután is tõle. Bizonnyal fejlődni is fog. Szervesebb lesz és a diszítésben egyszerűbb, szürődöttebb. Mi azonban óhajtjuk, hogy művészi tulajdonságainak primer erősségével tudjon ezután is reánk hatni; majdnem azt, hogy ilyennek megmaradjon. *F.*

LESZÖGEZÉSEK.

Munkácsy Mihály sír(almas)-emlékének leleplezése alkalmából cikket írt a *Budapesti Hirlap*, igazán leszegezni való igazságokkal telit. Abból indult ki, mily nagy volt Munkácsy, ám ki törődött vele életében itthon? »De honnét van ugyanebben az országban az a rettenetes jégáramlat is, amelyet mi magunk is megérzünk? Miért kellett Fadrusznak, aki nem mehetett külföldre, majdnem nyomorban meghalnia, holott ő a legnagyobb magyar szobrász és az egyedüli nagy magyar szobrász?« S a Budapesti Hirlap nem folytatja példáit, csak kérdi: »Miért nem tudjuk ezeknek a nagyoknak a nagy művészetét itthon értékelni és megfizetni?« Igaza van; azt kérdjük mi is: miért? miért? Hozzáteszi: »Nagy embereink voltak és *vannak*, de nem érdemeljük meg őket«. Kik azok az élő nagy emberek? Fogadalmat tesz, hogy »ez nem fog többé megismétlődni, hogy művészeinket meg fogjuk tudni becsülni«. Nos, lássuk ezt a megbecsülést. Ha csakugyan nem ösmerné fel az *élő* nagyságokat: segíti őt ebben a külföld. Hogy az építészetnél maradjunk, olvassa el, mit ír a római kiállítás alkalmából a *Cicerone* — a német előkelő szaklap. Egyszerüen, lapidárisan ezt írja: »Szinyei-Merse Pál terme a fő vonzóerő, *mellette a zseniális építész: Lechner érdekel legjobban, akinek Budapest a legjobb épületeit köszönheti*«. Üdvözöljük a *Budapesti Hirlapot* a nagyszerű belátás hirdetésért; de most várjuk — *a felösmeréseket is.*

A VÁROSLIGET ARTISZTIKUMA.

Az olcsó malter-ruhába öltöztetett új városliget groteszkül igaz tükre a mi fővárosunknak. Ugyanaz a papirmasé-architektura, mint a főváros legtöbb újabban épült bérházaié. Az észnélküli, oktalan bas-reliefek egész légiója, az applikált diszítő-motivumok hihetetlen zavaros és bosszantó tömege árasztják el a különféle panoptikumokat. Pedig tévedés azt hinni, hogy az építőművészi munka több pénzbe került volna.

Nálunk, ahol az architektura fejlődése most nyer lendületesebb nekiindulásokat, a feladat ép annyira kedvessége, mint komolysága bizonyára friss és invenciózus munkára sarkalta volna építészeinket. Külföldön, akárhol, ahol a művészet tradicióiban rejlő gazdagságok a közönséges útszéli gyári termékekre is rányomják a fejlett ízlés bé-

lyegét, még most is óvatos pontossággal és szigorúsággal ügyelnek arra, hogy a bornirt pallérízlés dolgaival a közönség ízlését ne rontsák. Köztudomású például, hogy Münchenben állandóan egy művészekből álló bizottság ügyel arra, hogy a városban épülő minden újabb tervet átvizsgáljon, mielőtt végleges kivitelre kerül. Nálunk viszont, ahol mondhatnám semmi tradició nincs, olyan fontos és izgató problémánál, mint a városliget is, a szabadjára eresztett palérfantázia aztán olyan dolgokat produkál, mint a mostani városliget.

Úgy tudjuk, a városliget jelenlegi helyén csak ideiglenesen van elhelyezve, mert az új állatkert és az artézia-fürdő kiépítésével a mai népliget helyére szándékozzák telepíteni. Nos, most éppen szerencsés alkalom kínálkozik, hogy az új liget kiépítésénél hivatott művészeinket az izgató és kedves művészi munkánál igénybe vegyék. Csak éppen Toulouse-Lautrec varietéplakátjaira gondolunk, hogy felfogásunkat ez irányban érintsük. Meg vagyunk győződve, hogy művészek által gondozott rendezésnél originalitást sikerülne elérni, mellyel a külföld előtt is becsüléssel találkoznánk. Első-

vagy hétköznapokon, amikor az életúnt, gyűrött pesti kávéházi ember kilódul a ligetbe, hogy ernyedt tagjaiba egy kis keringést kapjon, elvegyül a szines rongyok, a síró verkli és a por közé; ilyenkor, sugaras napfényben is, oly szomorú ott kint minden. Város és falu, kényszeredett öröm és tarka nyomorúság verődik egybe. Egy darab Budapest van jelen.

adják meg a jubileumi hangulathoz szükséges illuziót, mint ahogy vannak ezüstlakodalmas anyák, akiket csak a felnőtt leányaik öregítenek. Ott fognak seregleni körötte, a mester körül a volt tanítványok, csupa Európajárt művész és a jelenlegiek, akik majd ezután indulnak csak erre a sokszor rögös pályára. Pár évtizede megszoktuk már, hogy szinte évenkint egy-két hegedűvirtuózt exportáljon a világhirű Hubay-iskola. Az ő tanítványának lenni, ez magában egy sereg szép reményt jelent: mérföldlépő lakkcipőt a siker országutján, királyok mosolyát, tömegek tapsviharát, imprezáriók aranyát. Hogy nem minden reménység válik be, az vagy az anyagon mulik, vagy kedvezőtlen külső körülményeken. Hubayn sohase.

Szivvel és elmével tanít. Ez a tanítói munkája érdekel minket legjobban. Feltünő, hogy majd minden kritikán, amit külföldön írnak egy-egy Hubay-tanítványról, végigvonul valami enyhe Tissot-hang. Magánéletben egész normális temperamentummal rendelkező urakat és hölgyeket vad pusztafiaknak és szilaj zingarelláknak öltöztet föl a berlini vagy párisi hallgatók képzelete. Egész különösen hangzik, mikor az ember olyasmit olvas, hogy a Mendelssohn-koncertből a »tschardasch féktelen tombolását, a tambouritza sikongását« hallja ki a német vagy francia fül, mihelyt Hubay-tanítvány szólaltatja meg a művet. Lehet, hogy az efféle kitételek némileg a magyarság fogalmának kipusztithatatlan ekzotikumával kapcsolódnak. De bizonyos, hogy kell valaminek lenni ezekben az interpretációkban, amit csak az idegen fül hall meg, ami egészen faji, ami couleur localt vegyit a klasszikusok hangulatszineibe. Mert másképen a kritika felületessége aligha volna ilyen következetes. Mivel éri ezt el Hubay? Alighanem azzal, hogy egyáltalán nem törekszik rá. Aki érdeklődik a módszere iránt, az dokumentumokat szerezhet, hogy soha mást, mint technikát és muzsikát, nem tanit. Ha Beethoven, legyen Beethoven, ha Mendelssohn: Mendelssohn. De hiszen épp a tudattalanul beszivárgó impressziók lesznek legbiztosabban jelenséggé, jellemvonássás És ha ez a Hubay-stilus csak egy dialektus uj csiklandós fűszerét vitte a virtuozitás nemzetköziségébe, már az is jelentékeny művészi és nemzeti eredmény.

2.

Hubay pár év óta pihenteti hegedűjét a nyilvánosság előtt. Szép lesz és izgalmas, hogy most, a jubiláris esztendőben ismét a pódiumra lép. Mind az az erő, hév és hangtobzódás, az a gyöngédség és vehemencia, amit legtehetségesebb tanítványain át élvezünk, ujból megjelenik a mester vonóján. Ő a született virtuóz. Úgyhiszem, tiszta véletlen, hogy a hegedűn az 〈talán mert az apja taníthatta〉; akik tanításközben kisérni hallották, azt mondják, intuitiv biztonsággal kezeli a zongorát, amit pedig sohasem tanult. Egyszer hallottam triózni Popperrel és Juon Pállal. Milyen kár, hogy ezek az emberek már nem érnek rá kamarazenére!

3.

A kompoziciói! A Cremonai hegedüs még mindig csinál publikumot, a Falurosszát mostanában föl fogják eleveníteni . . . Tehetséges ember munkái és oly kevés a magyar opera! Hasonló zeneszerzői talentummal egy kulturnemzet fia bizonyára készebb és tartósabb műveket alkotna. Nálunk még a fele energia a magyar motivumbeszéd és énekszavalás megoldatlan problémáiba pusztul. Hegedüre jobban ir Hubay, mint a mostanában hegedüre komponálók legtöbbje. A csárdajelenetek népszerűségének csak bizonyos koncessziókkal lehet örvendeni. De a hegedüsök műsorainak második felében elhelyezett sok-sok silányságból mindig szívesen látott ismerősként válik ki egy-egy poétikus, odalehelt Hubay-darab.

4.

Hubay Jenő, mint valami gyémántos rendjel díszlik a magyar zenekultura rosszul szabott ünneplő frakkjának gomblyukában.

LÁNYI VIKTOR

FÉNYES ADOLF ÚJ KÉPEI

Egyre nagyobb súlylyal, intenzitással nyomul Cézanne a modern ember művészetlátásába. A természetet még nem nézi a nagy francia festőapostol szemével, de a törekvései már egész sereg művészben dogma erejével

élnek, eredményei pedig éppenséggel válóságos értékmérő, elválasztó hatalmat foglalnak magukban.

Cézanne jegyében kovácsolódott félre nem érthető, kifelé is meggyőző egységbe, a fiatal festőnemzedékünk egyik értékesebb része, oly egységbe, mely izoláltságában másnak tudja magát, mint bármely művész, aki másképen értelmezi a látható világot. Nem érez kapcsolatot velük még akkor sem, ha esetleg tartalmilag azonos a művészetük.

Így tolódott el, így vált kétessé mintegy öt esztendeig Fényes Adolf művészetének érvényessége (tudatosan használom ezt a szót) a fiatalok előrenyomulásával. Fényes nyilván érezte, hogy a fogalmak tisztulásával, a pozitív dolgok értékelésének kezdetével megjelenhetik ismét. Addig félreállt az útból és következetesen, egyenletes energiával dolgozott. Dolgozott és a hit hirdetésének munkáját másokra hárította.

Félreállt, dolgozott. Ráérő ideje lehetett elég. Hogy nevét ismertté tegye, arra már szüksége nem volt. Öntudata tőkéjével rázkódtatás nélkül kibírhatta ezt az elvonulást.

Öt esztendei hallgatás után ismét a nyilvánosság elé lépett Fényes Adolf és egyszerre — a szó jobbik értelmében — a legteljesebb aktualitás középpontjába került. Mikor a mostani kiállítása keretében, az öt esztendei munka eredménye együttesen elénk kerül, kétségbe nem vonható módon megállapítható, hogy az az idő, amelyet munkára fordított, termékeny idő volt. Az elszállt esztendők eleven szálak módjára fonódtak törekvéseinek tengelyébe. Művészete azóta teljesebb, erősebb alapokon nyugszik, kifejezési eszközei gazdagabbak, mint annak előtte.

Fényes művészetének legfelötlőbb sajátsága, megállapodott biztos szemlélete a motivumoknak. Fölényes, magátólértődő férfiasság, érett, kiegyenlített energiák, amelyek szavára akár vakon követheti ösztöneit, nem borítja fel egyensúlyát semmiféle belső vagy külső hatás.

A régi munkáival szemben határozottan az anyag érdekli a legerősebben. Csendéletei érdekesen mutatják, hogy miképen dolgozta fel magában Cézanne hatásait. Az anyagot keresi, annak szilárdságát vagy lágyságát, porusaiból kiáramló melegét majdnem erotikus túlzással érzékelteti. Az asztalra vetett terítő selyme, a porcellán keménysége, a játékló festett fájának szálkája meggyőző erővel, közvetlenséggel él vásznain. Mindezt nem a részletek izzadtságszagú aprólékos elmondásával, hanem a kép egységes hangulatának kitapintásával és rendkívül finom izléssel, mértékletességgel való harmonizálással éri el. Egy-egy francia kastély termének, olasz templom bensejének, parasztszobának, vagy polgári szalonnak levegője a holland interieur piktorok legszerencsésebb korszakának emlékét idézi fel.

Az emberi mozgás törvényszerűsége, mindaz, ami az emberből kiinduló, emberre épített kompozició elemeit teszi, nála nem éleződik ki drámai feszültséggel, az ember, a mozgás, benne mint lira zeng tovább, egy utcarészlet, templomzúg kiegészítő része, semmi egyéb. Az ő szemléletében egy abroszra tévedt fanyelű bicska éppen olyan fontos, mint az a bankigazgató, ki szónokló mozdulattal támaszkodik egyik arcképén.

Alapos tudásáról pontos képet adnak a tollrajzai, különösen a tájképvázlatai. A tömegek elrendezését, a vidék konstrukciójának megállapítását és a távlat megszerkesztését klasszikus biztonsággal csinálja meg.

Koloritja elevenebb, mint azelőtt. Frissen, forró buzogással ömlenek szét a színei, a kemény, fehér alaptónus még kísért ugyan, de uralkodó szerepét már elveszítette. Fényes Adolf ismét meghódította azt a területet, melyről azt hittük, hogy már rég eltávozott.

*

Fényes Adolf kiállításával kapcsolatosan Lesznai Anna két szobát töltött meg himzéssel, párnákkal, függönyökkel.

Lesznai Anna neve maholnap a köztudaté és mindenütt, ahol megbecsülik a professzori beleértástól ment iparművészeti holmikat, ahol a közvetlen meleg természetességet előbbre helyezik a sablonokról lerajzolt iskolás erőlködésnél, mindenütt található hol egy párnája hol egy terítője.

Példátlan gazdagság, meleg asszonyi fantázia tobzódik színeiben, meg formáiban. Folyton differenciáltabb, folyton tudatosabb és egyre ujabb és ujabb célokat tűz maga elé.

Nem egyetlen, mégis csodálatos példája annak, hogy jegecesednek ki a lappangó

annyi megfigyelés és művészet és életsűrités, mint egy szoborba, mely csak egyetlen mozdulatot fogott meg.

KARINTHY FRIGYES

A MINISZTERELNÖK
‹NAGY ENDRE BOHÓZATA›

1. Valószinűtlen helyen, azt hiszem, az osztrák államvasutak díszes reklámalbumában, találtam Budapestnek ékesen szóló leirását és ajánlását az Ausztria-járó kiváncsi idegen számára. A végén következő kiszólás ragadta meg figyelmemet — valóságos sűrített csalétek igen sok inyenc világjáró-halacska részére: — Budapest ist eine sehr lustige Stadt. Sokat boszankodtam e felületes együgyüségen, mely, mint minden baedeker-szerű meghatározás, téves, de a veleélőt csodálatosan soha meg nem tévesztő. Mi, kik bár illetéktelenül e város üterét tapogatjuk, a vidámság lendülő ritmusa helyett, csak a mogorvaság tülekedő lökéseit vagyunk hajlandók abban felfedezni — mi reményvesztett orvosok. De ha van is e pulzusnak némi egészséges és szabályos szökellése, az olyan fura, ferde és nehézkes kótára jár, hogy nem igen hasonlítható Bécs és egyéb boldog metropólisok folytonos és táncos életnyilvánulásához. Ami örömet az idegen nálunk lát s ami kedvillanások között tévelygünk, az valójában hozzánk erőszakolt Páris és gyatra Bécs, mint ahogy kulturánk többi rügyei is csak tengődnek a fát elborító rikító idegen cafrangok, lampiónok között.

2. Nagy Endre elnéz a hozzánk átplántált vértelen farsang felett s meglátja az igazi autochton Budapestnek kedv és fanyarság ellentétéből kibuggyanó komikumát. Ezzel a háládatos, de meg nem becsült materiával dolgozik, kezdettől fogva rendíthetlenül és mesterien. S az ízléstelen tingli-tanglik között megalkotja a vérbeli magyar mulatót, mint ahogy vérbeli francia a quat'zart vagy a Ba-ta-clan. Ha a becsületes művészetben van »lefelé« és »fölfelé«, akkor is úgy értendő e műfaj lentisége, hogy: frissen lerakódó televénye egy majdan terebélyessé s robusztussá fejlődő művészeti kulturának: durva, de minden erőktől illatos anyagtörmelék. Demokrata szórakozás, melyből később esetleg egy magányos lélek pompázó művészete fog fakadni.

3. Szükségesnek tartottam Nagy Endre mókázó kedvének ez értékelését leszögezni, mert csakis ennek nyomán juthatunk el legújabb darabjának forrásaihoz, amelyek okozták, amelyek szükségessé tették a bohózat keletkezését. Mert megnevettették már a publikumot ennyire, tréfálkozásközben vágtak ekkora sebeket is rajta, de nem hiszem, hogy a nézőtér egyes tipusait így a szinpadra sanzsirozták volna.

4. A darab meséje teljesen valószinütlen, mint amily hihetetlenül kalandos és »inszolid« az átlagos budapestinek egész léte, annyira valószinütlen s annyira a közfelfogásból kimarkolt, hogy holtbizonyossággal hiszünk benne. Mért ne toppanna be a mi szegényes szobánkba, a miniszter, egy hatalmas ur, a főnyeremény, a szerencse? A darab hőséről, az államhivatalnokról, ethikai szempontból semmi jót sem mondhatunk: kissé gyáva, kissé pimasz, kissé bárgyú s olyan ingatag jellemű! De a nagyvárosinak van egy, mondjuk: kollektiv érzése, mely még a ferdével és fonákkal is együtt rezeg. És felemel bennünket a primitiv faiseur fantasztikusan mulatságos lejtőn-fölfelé bukfencezése és csaknem é r t e nevetünk. Ott van a gyönyörű — óh ezek a mindig gyönyörű budapesti asszonyok — s a szegénységben hűséges, mindenttűrő feleség, ki a jobb sorsban tüstént meginog. Ott van a cinikus idealista s az idealista pózú moral-insanityiben szenvedő. Az egész jellemtelen és oly-oly édes Budapest — a fundamentális Budapest. A darab familiáris és kedves és kedvességével összezavarja morális rendszerünket, mint egy aranyos fickó komoly gondolatainkat. Valami ujmódi, a város kőerdejéből való Puck incseleg benne s varázsolja rá a pipogya és kicsinyes viszonyokra a humor káprázatos fátyolát.

5. A közönség életkörülményeit használja fel, néhány tréfás kép felvonultatására Még számos és talán elismertebb módja is van a kompozicionak. De szinrealitást adni, a megszokott és bevált tinkturák nélkül, ez uj és nem feltétlenül sikeres mód. Innen van, hogy az egész befejezetlennek, konglomerátumnak hat. Innen sokak ellenvetése: »szellemességek összevisszasága, kabarészerűség«. S akik

ösztönök pompázó, ezerszínű művészetté. Máról-holnapra hogy válhat valakiből művész? Honnan meríti mindazt, amit két kézzel szór szanaszéjjel? Mi táplálja erejét?

BÁLINT ALADÁR

BERNSTEIN: AZ OSTROM

Bernstein nagyon felbosszankodhatott a kritikusokon, akik most már évek óta nyaggatják őt az elcsépelt közhellyel: hogy ő egy hatásos és hogy nála trükkökre megy ki minden és így tovább. Most majd megmutatja, hogy ő egy finom, nincs szüksége a beállítás ravasz és bonyolult eszközeire — a harmadik felvonás teljesen befejezett, végleg elintézett cselekmény után, — fentartott hely differenciáltak részére — direkte erre a célra lesz fordítva. A nagy politikus két felvonás alatt előkelően kimászik a drámai csomóból — a harmadikban leül egy székre és elmondja, hogy így, meg úgy, fiatalkorában ő mennyit szenvedett, de aztán találkozott Pósa bácsival és minden jóra fordult. A fiatalkori élmények csakugyan nem közönségesek és őnagysága, aki mellettem ült, elsírta magát. Kérdésemre, hogy miért teszi ezt, odanyilatkozott, hogy eszébejutott a Géza, annak is ilyen szomorú volt az ifjusága és hogy Hegedüs ezt mélyen átérezte.

Hegedüs is mélyen átérezte, őnagysága is mélyen átérezte, én is mélyen átéreztem, hogy bizony előfordul, hogy ilyen szomorú egy ember ifjusága, míg odáig jut, hogy drámát lehet írni róla. Igazán meg voltam hatva, ezen nem lehet vitatkozni és a kritikus oly fáradt és szomorú: hát ennek a Bernsteinnek igaza van. És ha legközelebb arról fog drámát csinálni, hogy valaki meg akarja ölni a feleségét, a második felvonásban kiderül, hogy a felesége nem csalta meg — ám csináljon hozzá harmadik felvonást úgy, hogy a férj, teljesen megnyugodva most már, legalább elszavalja feleségének azokat a verseket, amiket ezernyolcszáznyolcvanhétben írt a boroszlói kiállítás felavató ünnepélyére. Ugyan kérem, mondja az a drága, engedékeny, elnéző közönség, fő, hogy a versek jók legyenek, az ember szívesen meghallgatja.

Milyen kevés, milyen végtelen kevés kell nekünk, én istenem! Bernstein igen jól tudja ezt. Mi is történt a két első felvonásban? Oly mindegy. Bizonyos dolgokat, hálistennek elintéztek, és most ül a hős és szépeket beszél, az ifjuságáról, a kedves Stanci néniről, a szép időről, a mákosrétesről, mit tudom. Csörgedez a szép beszéd és az ember Hegedüst figyeli — milyen jól mozog, micsoda technika. A szoba berendezése is igen jó, igen kellemes, a világítás, a szék, amin ülök, minden. Igen jól érzem magam és Bernstein ezt tudja. De viszont éppen itt van egy kis baj. Mert ha Bernstein ezt tudja, és olyan nagyon jól tudja, hogy az ember egy kellemetes harmadik felvonás kedvéért szivesen elfelejti a másik két felvonást és azt, hogy semmi, de abszolute, de abszulute semmi összefüggés nincsen a három közt és hogy nem baj az, hogy előbb másról volt szó, mert az elmúlt — akkor viszont miért csinál Bernstein olyan nagy dolgot abból, hogy az a szegény Harridán, vagy Merridán, harminc, mondd harminc év előtt kétezer frankot lopott egy íróasztalról? És egy ilyen opportunus írónak hogy lehet probléma az, hogy vajjon a szeretője megbocsát-e neki azért, hogy ő ezt tette harminc év előtt? Ugyan kérem. Nem hiszem, hogy volna a szinházban egy ember, aki ezért egy picurkát is haragudna rá, vagy zsénbe volna, hogy ilyen emberrel egy fedél alatt van — istenem harminc év előtt? — hát majd éppen a szeretője akad fön ilyesmin. Harminc év előtt! Harminc év előtt én is loptam négyezer frankot. Na. Most bevallottam. Azért egészen nyugodtan írom ezt a kritikát és szeretném látni, hogy kinek fáj az.

Más baj azonban nincsen és a darab, mint olyan, tauglich, ohne Gebräch. Ilyen kedves és laza kis cselekménnyel szemben a szinész munkája elsőrangu fontosságuvá válik és talán nem is szabadna csak róluk beszélni. Fenyvessyről, akinek minden mozdulata uj és abszolut értékü megfigyelés, lemérhető gyarapodás a szinészi technika közkincsének, amiből él és fejlődik a jövő szinésznemzedék. A mozira kellett gondolni, ezuttal a legnemesebb, legnagyszerübb értelemben: a Találmányra, magára, mely halhatatlanná teheti a szinművészetet, mikor megörökit olyan mozdulatokat, amikbe van

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 AUG 24
DAILY NEWS
Anna Lesznai

1021

Poetess and creative artist

Picture book reveals Anna Lesznai's versatility

Hungarian poetry lovers have recently been given the delight of enjoying yet another aspect of poetess Anna Lesznai's art. Budapest's Corvina Publisher have brought out a "Lesznai Picture Book", featuring, beside the poetess' verse some of her pictures and embroidery designs.

For most of her readers, it has come as a surprise that this poetess-novelist was also a painter and decorative artist of note. All facets of her art are pervaded by the same lyrical approach, the same multicoloured palette, the same feeling for harmony of decorative effect. And, as her husband Tibor Gergely has said, her art also reflects "the feminine principle of nature... that sings about the Garden of Eden, the primaeval home of us all, which Eve lost and then found again."

He says that the mansion in which she had spent her years between the turn of the century and the years preceding World War II, stood in a luxuriant garden, her own garden of Eden, a symbolic world unto itself, a place of beauty for all seasons, where earth and sky met, and where life and death swirled around her in a single cycle of eternity. This garden of Eden was dotted with fabolous flowers, which in her mind turned into a jungle of luxuriant vegetation, in turn reflected in her decorative paintings and embroideries.

The roots of this art reach down to great depths. In Anna Lesznai's art, an individual's realm of fantasy calls up decorative motives in ancient Hungarian folk art, recalling the mind of the fascinated spectator the ancestral motifs Hungarians had borrowed from Persian Sassanid art, an inspiration that was drawn in the early periods of the long trek of Hungarians from somewhere in western Asia to the Carpathian basin in the early centuries of our era.

Ancient folk motives form an important part of the Hungarian artistic heritage. The stylistic study of Anna Lesznai's flower sprays, flower arrangements "growing out" of vases, also provide evidence of this. Her style is symbolic and associative suggesting life's continuous metamorphosis, while "freezing" moments of beauty of eternity in this fleeting world.

Flower still-life in Matyó style, design for embroidery, on paper, in the Lajos Hatvany Museum of Hatvan, north Hungary

Anna Lesznai was born in Hungary in 1885 and died in the United States in 1966. She was married to the noted sociologist-historian Oszkár Jászi between 1913-1919, during which years she became associated with some leading progressive-minded lights of the period, including the symbolist writer Béla Balázs, the philosopher György Lukács, the composer Béla Bartók, the novelist Margit Kaffka, the art historian Lajos Fülep. She became noted as a young poet belonging to the generation of the literary and art periodical "Nyugat" (West).

In the early 1920s, she emigrated to Vienna with Tibor Gergely, who later married her. She resettled to Budapest in the early 1930s, but in 1938, with the approach of fascism, she emigrated again and, with the help of Jászi, she and her husband settled in New York. She taught art at Wellesley College, took on private pupils, and turned her home into a place of nostalgic reminiscence with paraphernalia brought from home, as well as her own evocative pictures and embroideries.

In the last two years of her life, she twice returned to Hungary to arrange her complete poems and a novel for the press. She died in New York in 1966.

— ta —

PHAM'S LETTER TO SI
KENNEDY

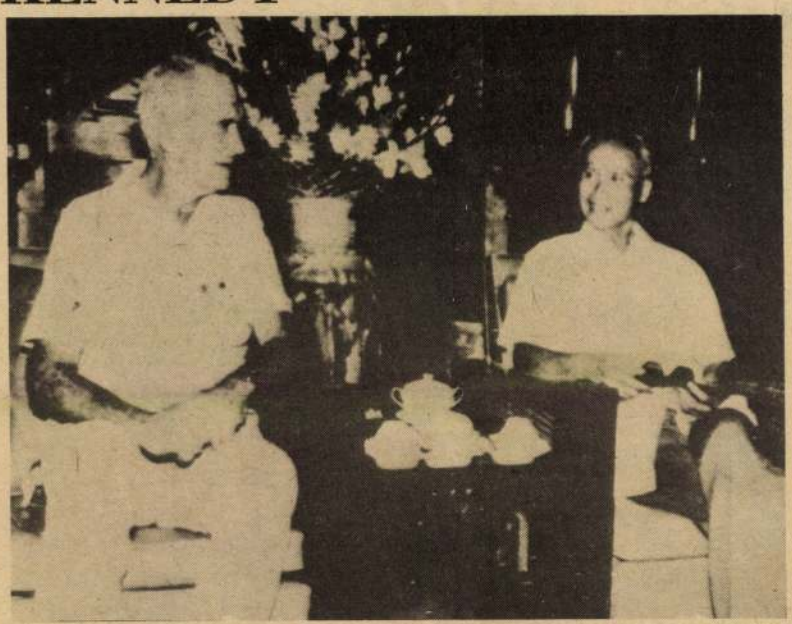

INTERFOTO MTI/AP

PHAM SEES CONGRESSMAN: US representative G. V. Montgomery, Democrat-Mississippi, seen talking with Vietnamese Prime Minister Pham Van Dong (right) during an official reception in Hanoi Tuesday. Montgomery is heading a US congressional delegation to Vietnam

Washington, Aug. 23 (MTI/UPI) — A US working group, supported by Senator Edward Kennedy, Tuesday submitted to the Senate's legal committee the sum of experiences it had gathered during a recent visit to Vietnam.

Based on this, the group urges President Carter to lift the trade embargo on Vietnam, imposed in 1976, and make efforts for the normalization of relations between the two countries. It also proposed that the United States extend a $10 million aid to ease the situation of Cambodian refugees staying in Vietnam.

The group also handed to Sanator Kennedy a letter addressed to him by Vietnamese Prime Minister Pham Van Dong, In the letter, the Vietnamese premier, replying to an earlier letter written to him by Sen. Kennedy, said he shared the senator's optimism concerning trends in Vietnam-US relations, and repeated his government's recent proposal to reestablish diplomatic relations.

Romania's national day marked

Budapest, August 23 (MTI) — On the 34th anniversary of the liberation of Romania, Hungarian leaders greeted in a telegram Nicolae Ceausescu, general secretomb of Romanian heroes at the Rákosliget Cemetery in Budapest. The ceremony was attended by representatives of the Hungarian foreign and defence ministries,

bound Peru

Lima/Peru (AP) — Peru's military government reacting to an 19-day-old miners' strike, has declared a state of emergency and suspended constitutional

Mugabe rule with Smith r

Paris, August 23 (AP) — Zimbabwe nationalist leader Robert Mugabe said in a Le Monde interview published Tuesday that his Zimbabwe African National Union (ZANU) will never agree to any kind of merger with the white supremacist regime of Prime Minister Ian Smith.

Mugabe pledged that ZANU will cantinue its armed struggle until the regime of Smith and his Rhodesian puppets has been dismantled and replaced by the Patriotic Front comprising ZANU and Joshua Nkomo's Zimbabwe African People's Union (ZAPU).

Mugabe reiterated however his willingness to negotiate Rhodesia's independence with Britain an the basis of the Anglo-American plan.

„But we refuse to negotiate with anyone other that Britain, which has the responsibility for decolonizing our country," "Mugabe declared. "The other parties can take part in the conference and can submit proposals, but we will never accept the idea of a "marriage" between the Patriotic Front and the Salisbury regime.

United Nations — A spokesman for the Patriotic Front

SPO

SWIMMING-WATERPOLO: West Berlin — US swimmers harvested five gold medals Tuesday, including world record peformances by Cynthia Woodhead and Jesse Vassallo at the World Swimming Championships Tuesday.

The American team of Jack Babashof, Ambrose Gaines, James Montgomery and David McCag shattered the world **mark** in the men's 4 by 100-metre relay with a time of 3:19.74, well under the old record of 3:21.11 set by the United States in West Berlin last year.

Lesznai Anna

Különfélék.

RÉGI KALOTASZEG. Olvasóink még bizonyára élénken emlékeznek utolsóelőtti, ötödik számunkra, amely Kós Károlynak „Régi Kalotaszeg" című, külső formájában és tartalmában egyaránt művészi írását foglalta magában. Ez alkalommal azért térünk vissza Kós Károly munkájára, hogy jóleső megelégedéssel konstatáljuk azt az elismerést, sőt lelkesedést, amellyel nevezett számunkat a magyar sajtó fogadta. Örvendünk ennek a lelkesedésnek nemcsak azért, mert a szándékaink megbecsülését látjuk benne, hanem főként azért, mert alapos reménységet kelt bennünk arra nézve, hogy Kós Károly eszméi nem jutnak a pusztában elhangzó kiáltás sorsára, hanem elérkeznek azokhoz, akiknek szánva voltak. Ennek a reménységnek indokai gyanánt álljanak itt az alábbi ujságkivonatok:

Budapesti Hirlap. (1911. július 22.) Régi Kalotaszeg. Kós Károly írása. Egy csodálatos hitű, rajongó magyar művészember, Kós Károly tollat ragad néha és papírra veti a maga hitvallását. De nemcsak poétalélekkel, a nyelv, az érzés, a gondolkozás sajátságos erejével és eredetiségével képzeli el és írja meg Kós Károly a maga könyvét, hanem a művész vonalat, képet látó szemével, egyszersmind meg is rajzolja szövegestül, képestül, rójja a régi, hímes betüt, a tarka díszt és az iniciálékat. Mintha csak régi fólláns került volna ki a modern könyvsajtóból. Most is előttünk fekszik Kós Károly egy ilyen munkája: Régi Kalotaszeg a címe. Először a Magyar Iparművészet legutóbbi számában jelent meg, azóta különlenyomat is van belőle. Kós Károly építőművész. Az ő szűkebb hazája, a Kalotaszeg építéséről s a magyar építésről általában mond el kedves, szép, megszívlelni való dolgokat. Dolgokat, mikről maguk az omladozó ősi udvarházak, templomok, várromok, bástyák mondanak mesét az ő megértő lelkének. Amikről porladó irások, középkori feljegyzések szólnak. Írását elemezni, taglalni, fejtegetni nem lehet. Olyan az, mint a muzsika: hallanunk kell, ha akarjuk tudni, milyen is voltaképpen. Beszélni róla nem elég." (Ezután több mint három hasábra terjedő kivonat következik Kós Károly írásából.)

A Hét. (1911. augusztus 6.) Carpaccio: Régi Kalotaszeg. (Kós Károly rajzos írásai a Magyar Iparművészet 5. számában.) Csendes, öreg, téli estéken egy fanatikus rajongó magyar kezébe vette a nádtollat és üzenet írt azoknak, akik „új utakat járnak." Valahol Sztána körül, hegyes, köves földön, nagy merő egyedüllétben, estéről-estére nőttek, sokasodtak a piros iniciálék, avas hártyára illő fekete és kék betüsorok.

Közben egy-egy kerített udvarház, fatemplom, omladozó vár, magyar interieur rajza is odakerült a pergamenre, néhány biztos, erőtől feszülő, stílusos vonalba összefogva. És egy nap készen lett a krónikás írás, a Kós Károly könyve. Az „Attila királyról" szóló ének szerzője, aki egy esztendő előtt még rezignáltan írta, hogy „napnyugodat felől nagy zivatar támad, naptámadat felől nap többet nem támad", most valami naiv, de imponáló magabizással, keserű daccal rójja az üzenetet, ha senki-senki sem fogja is olvasni közületek ezt az irást, akkor is leírom már, mert tudom, hogy eljön az idő, amikor újra feljönnek a hegyekbe igazi, új magyarok és keresgélni fognak elmullott dolgok után... Ha ma nem fogják olvasni irásomat, hát akkor azoknak irok... Furcsa, reménykedéseket és sejtelmeket ébresztő könyv a Kós Károlyé. Nemcsak egy művész álmairól számol be ez az irás, de a magyar architektura fátyolos jövendőjében is, mintha élesebben húzna meg egy vonalat, színesebben csillantatna meg egy foltot. Öreg magyarok elfelejtett, porladozó, kőből és gerendából emelt várai, csupos fedelü, boronafalas nemesi fészkei, fonatos, sározott palánkú cintermei, tornácos haranglábai a váratlan ujság és érdeklődés fényében állnak előttünk és sejtelmeink támadnak magyar építészetről, nemzeti architekturáról, aminek a csírája ott van a Kalota és Körös víze mellett. És mi a huszadik századnak rabitz- és betonfalak közt lakó fiai, soha nem érzett, jóleső örömmel olvassuk a krónikát I. Rákóczi György építéseiről, hogy: „Várad várában az sok épületek a Bethlen Gábor fejedelemtől olasz fokokra és sűrű csatornákra lévén építve, hogy az csatornák minduntalan csurgók és amiatt az házakban is sok károk volnának, az olasz fokokat mind lehányatván, mind szarufákra és sendely alá vétette azokat." — Tipográfiai tekintetben a könyv szenzációszámba megy. Az iparművészettel szoros kontaktusban álló tartalmán kívül bizonyára az is hozzájárult ahhoz, hogy Györgyi Kálmán a Magyar Iparművészet hasábjait nyissa meg előtte."

A Jövő. Móricz Miklós: Régi Kalotaszeg. „A Magyar Iparművészet, ez a nagy gonddal s igazi művészérzékkel szerkesztett folyóirat legutóbb egy csudaszép számmal gazdagította a papiroson duzzadozó magyar kultúrát: kiadta Kós Károlynak a Régi Kalotaszegről rajzolva irott s rajzolt munkáját. Építést ir itt Kós Károly; magyar építést, nemesi udvarházakat, várakat, templomokat és temetőket; köveket ir benne és fákat, vizeket, elmult embereket és újratámadó életet. Főképen ezt: újratámadó életet. Keresi a magyar építés emlékeit és meg is találja az ösvény elejét s azt a pontot is, ahol az ösvény hirtelen elvágódik és nem azért maradt abba, mintha a sikertelenség ingoványába vezetett volna, hanem mert török és tatárpusztítás gázolta le a szegény erdélyi magyart, aki annyi hittel indult meg rajta s a nagy romlás után gyáván fogadta az idegen építési formákat, mert készen jöttek s talán még akkor is rákényszerítették volna magukat, ha akkor találkozik velük, mikor friss, fiatalos erejének teljességében indult nagy céljai felé. Kós Károly azzal próbálkozik, hogy eltisztogassa a romokat arról az ösvényről és megtalálja a folytatását. Csodálatosan nagy akarás ez, engem is melegít. Kétszázötven esztendő mélységéből sok, sok csapás omladékai alól kiásni ezt az ösvényt és az időnek ezen a szörnyű nagy akadályán átugorva folytatni azt, ami annyira abban maradt.

↓ cédulaiva

LESZNAI ANNA HÍMZÉSEI.

A „Nyolcak" kiállítása egy vendégének hímzéseiből mutatunk be néhányat lapunk olvasóinak. Művészeti értékük, de még inkább azok a körülmények, amelyek között készültek, nagy jelentőségűekké teszik őket, mert azok a munkák, amikkel Lesznai Anna a hazai iparművészek sorába állott, nem kísérletek avagy szárnypróbálgatások, hanem kész eredmények, azonfelül pedig irányt mutatnak egy ma még függőben lévő művészeti probléma megoldására.

Lesznai Anna már gyerekkorától tervezett, hímezgetett a maga és ismerősei gyönyörűségére. Piktoroknál tanult rajzolni, festeni; nemcsak látta, de meg is értette a mi matyóhímzéseinknek csudálatos szépségeit. Külföldön is járt, ott meg tapasztalt valamit. Azt, hogy milyen élelmességgel teremtenek ott modern iparművészetet azokból a morzsákból, amik a magyar népművészet termékeiből odavetődnek. Aki látta az utolsó bécsi iparművészeti kiállítást és tudja, hogy a vezetőszerepet játszó iparművészeti iskolákban hogyan igyekeznek kiaknázni a magyar és szláv népművészetnek nemcsak ornamentikáját, hanem a bennök feltalálható öltéseket is, az megérti, miért oly színesek ma a germán hímzések, honnan az a szándékos naivitás, mely bennök lappang, s nem csodálkozik azon, hogy olyan ismerősek a díszítőformák, melyek rajtuk szerepelnek. Lesznai Annának akkor, amikor Berlinben két matyóhímzést mutattak meg neki azzal, hogy: „íme, ebből csináljuk mi a mi modern hímzéseinket", már nem volt szüksége arra, hogy abból a forrásból kezdjen meríteni. Ő már akkor túl volt a kezdésen. A forrás lehet közös, de a mód, ahogyan merít belőle, más. Sokszoros kamattal tetézve adja vissza a tőkét, melyet a néptől kölcsönzött. A kompozició egyszerűsége mellett megmarad, de színben és formában oly gazdag, hogy műveit bátran fölibe helyezhetjük a mi örökszép népi munkáinknak.

A művésznő nem maga hímezte minden munkáját. Ismerősei, barátnői, matyó asszonyok dolgoztak rajtuk az ő útbaigazítása nyomán. E segítőtársak művészi megértésének megvan a nyoma e műveiken. Más színharmóniák, más öltésnemek váltakoznak egymással az ugyanazon terv szerint készült különböző munkákon. A tervező és készítő, az ecset és a tű mesterének képességei szerencsésen egyesülnek a művészi eredmény létrehozására.

Ez az eredmény pedig, és az út, amely ide vezet, az iparművészet legnagyobb problémájának megoldása. Csak akkor várhatunk művészi eredményeket a tervező és készítő közös munkájától, ha egymást tökéletesen megérteni képesek, és ha mindketten művészek.

Lesznai Anna és a matyó parasztasszony művészi megértésének gyökere a matyó népművészetében van. Azt érti és érzi át a művésznő; abban nevelkedett, annak a szín- és formavilágában élt és él ma is a parasztasszony. Amit az egyik elgondol és papirra vet, a másik anyagban, tűvel megvalósítja úgy, hogy az eredeti eszméből semmi el nem vész, sőt tetézi szépségét azzal, amit a kezére bízott anyag megmunkálásánál felfedez.

Sokszor esett szó mínálunk a népművészet pusztulásáról. Fájdalommal konstatálták azok, akiknek lelke közel áll hozzá, hogy a mai gazdasági viszonyok között a régi formájában többé megtartani nem lehet. Megoldatlan kérdésként meredt elénk, akik nem tudtuk semmibe venni a mi magyar fajunknak ősi művészi képességeit, hogy hogyan lehetne ennek az ösztönnek egészséges táplálékot adni, olyat, amelyik a kor szociális viszonyaival számot vet és alkalmas arra, hogy a nép lelkében szunnyadó művészi képességeket továbbfejlessze.

Lesznai Anna munkái megmutatják ezt az útat. Ő — tudatosan-e vagy nem, az már nem változtat az eredményen — megtalálta a módját, hogy szerencsésen összekapcsolja a tervező és a készítő képességeit a magyar művészi munka érdekében. Ez az, ami munkáinak a szokottnál nagyobb értéket, eredményeinek súlyt kölcsönöz. Mi pedig, akik az eljövendő magyar iparművészet jövőjének eszméjén csüggünk, csak azt kívánhatjuk, hogy még sok olyan Lesznai Annánk legyen, aki az úttörő nyomán életet ád a mi magyar népünk szunnyadó művészetének. M. GY.

Magyar Iparművészet
1911. 275. l.

LESZNAI ANNA
TERVEI.

DESSINS POUR BRODERIE
PAR Mme ANNA LESZNAI.

Lesznai Anna

Magyar Hírlap 1979. jan. 24.

S Z E M L E

Lesznai Anna élete

Vezér Erzsébet monográfiája

Költő, regényíró, kritikus, festőművész, képzőművészeti pedagógus, a textilhímzés egyik legkiválóbb művésze, aki éppen olyan otthonosan mozgott a babonás, analfabéta körtvélyesi parasztok szellemi univerzumában, mint ifjúkora közeli barátainak, Lukács Györgynek, Balázs Bélának, Fülep Lajosnak „denaturált" nyelvezetű, spekulatív filozófiai kultúrájában vagy a polgári radikálisok politikai és szociológiai vitáinak légkörében — már ez a (korántsem teljes) fölsorolás is

h György Puliszka és Juliska jéhez, amely a Móra kiadó jelent meg.

egy roppant sokoldalú, reneszánsz módra színes tehetséget sejtet. Tehetséget és személyiséget. Mert *Lesznai* Anna legnagyszerűbb alkotása a saját élete volt. S ennek az alkotásnak a fő tartalma: a természet, az emberek, a nézetek és magatartások színpompás sokféleségének, az életlehetőségek különbözőségeinek elfogulatlan szeretete, és a másik oldaláról a másféle — a sajátjától és egymástól egyformán eltérő — „hangrendszerekre" való ráhangolódás átlagosat messze fölülmúló képessége. S itt nem szabad valamilyen lelki „mimikrire" gondolnunk. Lesznai nem hasonult, sokirányú nyitottsága és fogékonysága nem befolyásolhatóságából fakadt, hanem — mint említettem — éppen a különbözőségeknek a szeretetéből. Bizonyára ez a magyarázata annak, hogy rá emlékezve, róla írva vagy nyilatkozva szinte kivétel nélkül csak szeretettel, meleg szavakkal szólnak róla a legeltérőbb (gyakran egyenesen szembenálló) szellemi csoportosulások, filozófiai vagy politikai tendenciák képviselői is. Túl vérbő személyiség volt ahhoz, hogy ne lettek volna konfliktusai, magánjellegűek és elviek egyaránt, haragosai azonban, úgy tetszik, alig.

Úgy vélem, a személyes vonzerőnek ebből a dominanciájából érthető művészete fogadtatásának egy különös ellentmondása. Az alkotó nála már pályája kezdetétől fölötte állt a műnek (s ez nem az utóbbi lekicsinylését, hanem az előbbi nagyságát jelenti), ez viszont sokak szemében a megalapozottnál magasabbra pumpálta föl a mű árfolyamát. Ady, Lukács György, Fülep Lajos olyan fogadtatásban részesítették első köteteit, mintha Ady föllépéséhez hasonló esemény történt volna az irodalomban; a máról visszatekintve még Kaffka Margit és Schöpflin Aladár higgadtabb, kritikusabb méltatása is enyhe túlzásnak rémlik. Később viszont, Lesznai emigrációjának éveiben — s ez most a személyes kisugárzás hiányának is tulajdonítható — fordított előjelű aránytalanság következett be: Lesznairól évtizedekre, gyakorlatilag a hatvanas évekbeli újrafelfedezéséig és nagy regényének, a *Kezdetben volt a kert*-nek a megjelenéséig, az olvasók teljesen megfeledkeztek. Kiknek van igazuk? Lukácsnak, aki 1918-ban leplezetlen rajongással a Lesznai-líra világirodalmi jelentőségéről beszél? Vagy azoknak, akik (ha egyáltalán ismeri) mindössze úri műkedvelőt és a század egyetlen igazán jelentős „kultúrszalonjának" rokonszenves nagyasszonyát látják benne?

Vezér Erzsébet, akinek nevét az olvasók eddig főként Ady-kutatásai és két, sikerkönyvnek számító Ady-könyve alapján ismerhették, ezúttal Lesznai Anna életrajzának (*Lesznai Anna élete*) megírásával elsőként kísérelte meg ennek a nagy formátumú asszonynak az elhelyezését a XX. századi magyar progreszszió történetében. Lehet, hogy csak a véletlen műve (a könyv a *„Nők a történelemben"* című sorozatban jelent meg), mégis szimptomatikusnak érzem, hogy egy művészről szóló első monográfia éppen életrajz. Mintha a műfaj megválasztása önkéntelenül azt tükrözné, hogy Lesznaiban Vezért szintén a személyiség ragadta meg elsősorban. De kifejeződik ez a könyvben nyíltabban is. Bár a mindvégig tárgyilagos, visszafogott stíluson is átsüt, mennyire elfogult rokonszenvvel kíséri végig a szerző Lesznai életútját, nem esik abba a hibába, mint a hasonló elfogultságoktól fűtött ifjúkori barátok: az ember kedvéért nem fordítja el tekintetét a mű kétségtelen gyarlóságairól. Látja, amit a Lesznai-művek minden olvasója érez (s amit, alighanem a túlzott elfogultság miatt, első zseniális kritikusai nem vettek vagy nem akartak észrevenni): Lesznai költőként is, regényíróként is majdnem nagy, majdnem tökéletes, ámde mindig túl sok benne az „amatőrség" (Vezér nem fél kimondani: a dilettantizmus), hogy ezt a „majdnem"-et átugorhatta volna. A modern költészet egyik legfontosabb vonulatának, a lírai személytelenségnek, az „objektív lírának" — Füst Milán mellett — talán az első kezdeményezője, ugyanakkor ilyen jellegű kísérleteinek hatását gyengíti „asszonyos bőbeszédűsége", gyengítik verstechnikai pongyolaságai; Vezér máskor bizonyos szervetlenül feldolgozott Ady- és Balázs Béla-hatásokra mutat rá. Ugyanilyen kiegyensúlyozatlan a festészete is. Önéletrajzi fogantatású kétkötetes regénye, a három évtizeden át írott Kezdetben volt a kert, egyfelől a század végi asszimilálódó, sőt, életmódjában, szokásaiban egyenesen dzsentroizálódó zsidó földbirtokos legtökéletesebb ábrázolása, másfelől viszont éppen a barátokról — Balázs Béláról, Kaffka Margitról, Lukács Györgyről, Fülep Lajosról — mintázott alakok vértelenek, elvontak, sokszor mintha nem volnának többek elveik és nézeteik szócsöveinél. Ennek fő oka Vezér meggyőző érvelése szerint nemcsak Lesznai alakteremtő tehetségének hiánya (éppen az apa figurája bizonyítja, hogy ez a tehetség megvolt benne), hanem a formakoncepció belső megoldatlansága: Lesznai nem kulcsregényt akart írni (erről több naplóbejegyzése is tanúskodik), ugyanakkor nem tudott ellenállni annak a kísértésnek sem, hogy családjának, baráti körének a tagjait vegye közvetlenül mintának. Persze, ami esztétikailag hátrány, az itt a dokumentumérték szempontjából előnynek bizonyul: a regény éppen olyan gazdag képet fest a század eleji progresszív magyar értelmiségiek vitatémáiról, emberi kapcsolatairól, a tevékenységüket meghatározó motívumokról, mint például 1918—19-ről Sinkó Ervin Optimistákja. A Kezdetben volt a kert mindenesetre így, művészi egyenetlenségeivel, szerkezeti aránytalanságaival, a regényidő bizonytalankodó kezelésével együtt is a század legjelentősebb magyar regényírói vállalkozásai közé tartozik.

Vezér Erzsébet több irányból vizsgálja azt is, mi lehetett a lelki gyökere egyrészt Lesznai meglepő sokoldalúságának, másrészt a környezetére gyakorolt személyes varázsnak. A válaszra, legalábbis annak egyik legfontosabb mozzanatára Lesznai naplójában bukkant rá. Mint kiderül, e sokműfajúság mélyén fájó műfajtalanság-érzés, e mindenütt-otthonosság mögött örök otthontalanság-élmény, idegenség-tudat rejlett — ugyanaz a tragikus életérzés tehát, ami a század első évtizedeiben annyi más közép-kelet-európai entellektüel életének és művének volt meghatározó alapélménye. Amint Lesznai az emigráció évében megfogalmazta: „Hihetetlenül érzem életem exterritorialitását. Idegen, mint magyar és zsidó, idegen országban élő — családban, a mai család örvényvoltának tudatával, teljes osztálybeli elhagyatottságban, anyagilag, neveltetésileg az uralkodó, asszonyi és emberi voltommal az elnyomott osztályhoz tartozóan, egy körülményei és bűntudata által gazdaságából leikileg kívándorolt gazdag, 40 évvel, csudásképpen elmulasztott fiatalságát élnivágyó, és azt csudásképpen meg is élő vén fiatal, hivatásából asszonyi és idegi lénye, asszonyiságából művészi és férfias lénye által kidobott, három társadalmilag élénken elhatárolt baráti körben élő, a mai hitetlenségből hittel hit felé vándorolva, még emberi voltában is idegen Meluzína." Ugyanebből az idegenség-élményből Franz Kafka a „hazatalálás" reményét már eleve feladva az ellenséges világban botorkáló, istentől-embertől elhagyott egyén mitológiáját teremtette meg, a fiatal Lukács a hazatalálás (ami nála mindig a közösségre találás) útjait tapogatta filozófiájával. „Meluzína" — azaz Lesznai — egy lelkében világnyivá tágított, az en és a világ elszakadásától még nem érintett stilizált „kert" meseuniverzumát növesztette belőle ki, amelyben a különbségek még nem ellentétek, az elválások még nem szembeállások, a dolgok és események egy hatalmas hímzővászon, az egész élet egyenrangú ornamensei. Ahogy Vezér könyvéből kisejlik, a Lesznait is kínzó tragikus idegenség-élmény — túl Lesznai »kiegyensúlyozottabb, derűsebb alkatán — éppen a lelki „otthonteremtés" e másféle útja miatt tudott eljutni egy görcsöktől, intellektuális fanatizmustól (s ennek következtében minden csoport- és politikai elfogultságtól) mentes harmóniáig. Vezér Erzsébet Lesznai-portréja, éppen a tragikus alapélmény e másfajta feloldási lehetőségének árnyalt érzékeltetése miatt, már túl is lendül kitűzött célján. Nemcsak a század egyik legérdekesebb, legvonzóbb nőalakjáról, nemcsak egy sokszínű művészről ad képet, hanem fölvillant egy általánosabb érvényű magatartási mintát: a szellemi és a politikai tolerancia, az élet, az emberek, a szépség, a szerelem egyszerű szeretetének, a minden iránti jóhiszemű és elfogulatlan odafigyelésnek a példáját. *(Kossuth)*

Könczöl Csaba

A MAGYAR NEMZET

olvasószolgálatának
(1074 Budapest, Dob u. 60.)
fogadóórái:

Jogi tanácsadás:

Hétfőn	**14—16**
Szerdán	**14—16**
Pénteken	**13—14.30**

Építkezők tanácsadója

Minden hó első és utolsó péntekén 16—17.30

Közérdekű bejelentések:
csütörtökön 15.30—17.30

A Magyar Nemzet vitafóruma

Százéves história

ELOLVASVA Ruffy Péter május 27-i írását, nem kevesebb kétely merült fel bennem, mint a szerzőben. Fel is sorolnám: A közreadó idős kora iránt teljes tisztelettel viseltetem, de aki ilyesmit közread, számítani kell hozzászólásra is. A napló felfedezése a negyvenes években történt. Mikor? 1941-ben, vagy 1945-ben? Ha még a negyvenes évek elején, miért nem keresett fel vele egy történészt? Akkor is érdeklődést valthatott volna ki, ráadásul kisebb kételyt ébreszt az eredeti. Akkor esetleg még élhetett is olyan, aki a napló mondanivalóját megerősíthette, ill. cáfolhatta volna. Nekem is vannak régi irataim, de még nem jutott eszembe, hogy lemásoljam. Ha megtenném, nem külön, hanem együtt őrizném őket. De ez hagyján! Lássuk a lényeget! Boksay Tivadar beosztását könnyen lehet ellenőrizni mai nap is. Igaz, hogy akkor Tiszti Címtár még nem indult, de voltak más hasonló összefoglalások, mint a Militärschematismus és sok, Miksa uralkodásáról szóló emlékirat. Szinte el sem tudná képzelni az ember, hogy a Habsburg-adminisztráció olyan szegényes lett volna, hogy egy főherceg gazdasági ügyeinek irányítója be kellett hogy segítsen a szárnysegédi és diplomáciai ügyekbe is.

A CSÁSZÁR és öccse közötti beszélgetés kihallgatása is érdekes. Volt szerencsém látni a Miramare kastélyt. Nem úgy építették, mint manapság sok lakótelepi házat, ahol mindent áthallanak a szomszédok. A szobák tágassága, a nagy szőnyegek és a hatalmas ajtók elnyelik a hangot. Hallgatózni pedig ilyen helyen nem volt szokás. Ha mégis megtörtént, ilyen hosszú ideig mindenesetre kockázatos lett volna.

Egyébként is a Ferenc József és Miksa között lefolyt állítólagos beszéd tárháza a múlt század Habsburg-házra vonatkozó összes mendemondáinak és vélekedéseinek. A szereplők mintegy illusztrálják beszélgetésükkel a roluk folyó pletykákat.

MIKSA VALÓBAN jobb sorsra érdemes jellemes és elég tehetséges ember volt. Hazánkat sem hiszem, hogy gyűlölte volna. No de ez a hazafias tiráda még egy 48-as köznemes szájából is elhangozhatott volna. Egy Habsburg főherceg, aki Dürnkrutot így emlegeti! Honnan veszi, hiszen az osztrák történelemírás a magyar beavatkozást egészen másként értékelte. Rákóczit, Kossuthot emlegetni a Miramare szalonjában hihetetlen. Ferenc József pedig jobban tisztelte anyját, Zsófiát, semhogy ilyen beállításban emlegetné még testvére előtt is. Batthyányt és az aradi 13-ak kivégzését lehet, hogy sajnálta, de nem mint embereket, hanem mint politikai baklövést. Azután az a túl átlátszó célzás, 1861-ben Deák jövendő szerepére. A zergevadászat kedvelése is olyan tény, amit minden suszterinas tudott a monarchiában a császárról.

A beszélgetésnek az a részlete, melyben a két testvér a trón öröklésérő vitatkozik, olyan, mint mikor egy regény szereplői a könyv elején bemutatkoznak. Ilyen magától értetődő és tudott dolgokról nem folyhatott eszmecsere közöttük.

Ami Miksa nejét illeti, ez a belga királyi hercegnő és Viktória királynő unokahúga, a császárság iránti becsvágya miatt kergette bele szerencsétlen férjét a mexikói kalandba. Ebben a gőgös nőben származása teljes öntudata megvolt, és nem ülhetett össze meghitt beszélgetésre udvartartásának egy alantas beosztottjával, hogy átadja neki legbizalmasabb természetű naplóját lemásolásra. Akkoriban még a köztestőrök is lovassági századosok voltak. A testőr őrmesterek pedig már törzstisztek. Boksay Tivadar valószínűleg Salm herceg segédtisztje volt. Így nem tudom elképzelni ezt az esetet. Ilyen egyszer fordult elő, Erzsébet királynő fogadta bizalmába a köznemesi származású Ferenczy Idát. De Erzsébet kivételes egyéniség volt. Ferenczy Ida pedig soha nem árult el semmit a királynő titkaiból, pedig hatalmas pénzt kínáltak ezekért a kiadók. Naplót sem írt, éppen azért, hogy ne kompromittálja a királynőt. Ami a franciák terméketlen magyar szimpátiáját illeti, arról már Tompa Mihálynak is megvolt a maga véleménye. („Mégis derék nép az a francia . . .")

Az egész írás annyira hihetetlen, hogy nagyon sajnálni lehet az eredeti elveszését. Így csak azt tudom mondani, hogy a nagyrabecsült Boksay úr esetleg fel nem ismert kompiláció áldozata lett.

Dr. Torjay Valter

*

NAGY ÉRDEKLŐDÉSSEL olvastam a Magyar Nemzet június 3. számában megjelent „A kamarilla és az aradi vértanúk" című írást. A Boksay-napló nagy értékű történe forrás.

Két kérdéshez szólok.

Ferenc József leveléről említést tesz a napló, illet emlékirat. Ezt a levelet egé terjedelmében közölte Andi Erzsébet a „Habsburgok Romanovok szövetsége" cím forráskiadvány 373—374. old lain. Idézek belőle: „Le can des Magyars, Vous le save Monsieur Mon Frére, est d venu le rendez-vous des e fants perdus de toutes mauvaises causes; les secta res, d'origine la plus diver les éternels conspirateurs p lonais surtout se sont enro á l'envi sous les drapeaux Kossuth . . ." A levél erede je Moszkvában a Szovjetu Külpolitikai Levéltárának ka celláriai osztályán találha a „gyelo" száma 1849: 8.

A másik kérdés Helferdi személye. Erre vonatkozó felhívom a figyelmüket Szilágyi Sándor-féle 10 kö tes Magyar Nemzet történe Budapest, 1898.) X. kötetén 409—410. oldalaira. Beks Gusztáv, a X. kötet eme szének írója jellemzést Helferdingről.

Dr. Bélay Vilmos
Budapest

A magyar–finn kapcsolatok és a nyelvtudomány

JÚNIUS 6-I SZÁMUKBAN arról számolnak be, hogy a magyar—finn kulturális vegyes bizottság ülésén a finn albizottság elnöke, Jaakko *Numminen* oktatási államtitkár, „a történelmi távlatokról beszélt, arról, hogy a múlt század végén, a XX. század elején a finn és a magyar nyelvtudósok finnugor kutatásai jelentették a kapcsolatot a két nép között. Ezek a tudósok feladatuknak tekintették a másik ország kultúrájának elterjesztését és irodalmi fordításokat publikáltak". 1976. november 23-án viszont azt olvastam egy névaláírás nélküli cikkben: „Együttműködésünk . . . nem merülhet ki abban, hogy például a Kosztolányi által a tíz legszebb magyar szó közé sorolt *vér* finnül *veri*, a *hal* — *kala*, a *kéz* — *käsi*". A magyar cikkíró tehát úgy tudja, hogy a múltban a magyar—finn kapcsolatok vonatkozásában nem történt más, mint hogy a magyar és a finn nyelvészek egyeztették egymással néhány közös eredetű szavunkat. Önkéntelenül is felvetődik az a kérdés: vajon a finn nyilatkozat vagy a hazai álláspont áll-e közelebb a valósághoz. E kérdés eldöntésének a megkönnyítése céljából hivatkozom néhány tényre.

Hunfalvy Pál, a Magyar Tudományos Akadémia egykori igazgatósági tagja, 1861-ben 580 lapos finn olvasókönyvet jelentetett meg, amely egyebek közt a finnek történelméről és korabeli viszonyairól is tájékoztatta olvasóját. 1869-ben meglátogatta a Balti-tenger mellékén elterülő országokat, köztük Finnországot is. 1871-ben „Utazás a Balt-tenger vidékein" című, kétkötetes műben beszámolt úti élményeiről és egyben megismertette honfitársait a korabeli Finnország politikai viszonyaival, a finn irodalmi társaságokkal, a Kalevalával, úgyszintén néhány finn város életével, a finn birtoklási joggal stb.

HUNFALVY munkáját Budenz József folytatta. Mint az „altaji nyelvészet" első egyetemi professzora nagy tekintélyével elérte, hogy az 1880-as évektől kezdve a finn nyelvet rendszeresen oktatták a magyar egyetemeken. Buzdítására tanítványa, Vikár Béla, újra lefordította a Kalevalát (megjelent 1909-ben a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában), miáltal nemcsak a finn szakemberek elismerését vívta ki magának, hanem felkeltette hazánkban az érdeklődést e világszerte ismert költészeti remekmű iránt. Budenz tanszéki utóda, Szinnyei József, 1879-ben látog tott el Finnországba. Ú eredményeként 1882-ben lent meg „Az ezer tó orsz ga" című műve. Szól ben Finnország népességéről, k igazgatásáról, törvénykezé ről, közoktatási viszonyairól finn történelemről, irodalo ról, sajtóról, színművészet képzőművészetekről, zené a finn parasztság életmód ról és szokásairól, a földm velésről és az állattenyészt ről, az erdőgazdaságról, iparról, a kereskedelem stb. Szinnyei 45 éven át ta totta a finn nyelvet előbb kolozsvári, majd a budape egyetemen. Ő ajándékoz meg bennünket 1884-ben első finn—magyar szótárr amely több mint fél évszáz dig szolgált nélkülözhetetl segédeszközül a finn irodalo megismeréséhez.

Az első világháború után régi és az új, immár önál Finnországot egyebek k Szinnyei egyetemi utóda, Z rai Miklós ismertette meg hazai érdeklődőkkel. „Fin ugor rokonságunk" (1937) mű műve ma is hasznos s gédkönyv a finn nyelv és m velődés tanulmányozásáh meg sok máshoz. Zsirai egy temi előadásait százak ha gatták, s tanítványai a fi nép iránti őszinte megbecsül érzésével léptek ki az egy temről a közéletbe, magukk víve egész életükre a Finno ország iránt bennük ébredt é deklődést. Nem volna mélt nyos említetlenül hagynunk közelmúltban elhunyt Pap István debreceni egyetemi t nár, valamint N. Sebestyé Irén nevét sem. Hogy az utób bi mennyit tett irodalmi mű vek magyarra fordítása útjá a finn irodalom népszerűsíté séért és értékeinek közkinccs tétele érdekében, arról oldala kat olvashatunk Domokos Pe ter „A finn irodalom fogadta tása Magyarországon" cím tanulmányában. Hogy a fin tudósok sem csupán finn é magyar szavakat egyeztettel egymással, hanem a magya művelődés megismertetése és magyar nép megszerettetés érdekében is tettek egyet mást, arról olvashatunk pél dául a Honismeret című fo lyóirat 1978. évi 1., valamint Magyar Tudomány 1978. év 11. számában.

Mindezek alapján úgy lá tom: a hazai, idézett állásfog lalás és a finn nézet közül a utóbbi áll közelebb a valóság hoz. Úgy látszik: a finnel jobban számon tartják, min mi, hogy a magyar tudósok mit tettek a múltban a ma gyar és a finn nép barátságá nak a fejlődése érdekében.

Lakó György

Lesznai Anna

LESZNAI ANNA KÉZIMUNKÁI.

Vibráló szinességükkel s szememnek különös örömöt okozó pompájukkal, értékben magasan kiemelkedni látom a mai kézimunkák közül Lesznai Anna himzéseit. Kiindulásuk magából a kézimunkacsinálásból fakadt. Vonalai, motivumai változatosak és ötletesek. Kimeríthetetlennek tetszik a kedves véletlenségekben, melyeket tehetsége tud összhangolni arányaival és szineivel.

Munkáinak tarkaságában az elképzelés szépsége rejlik. Nem ismer színbeli megalkuvást. Sokat mer és tud is. A primer szineknek harmónikus alkalmazása emelik Lesznai Anna himzéseit a szép népművészeti dolgokkal egy rangba. Ez az első bemutatkozása, s hisszük, hogy sokat láthatunk majd ezután is tőle. Bizonnyal fejlődni is fog. Szervesebb lesz és a diszítésben egyszerűbb, szűrödöttebb. Mi azonban óhajtjuk, hogy művészi tulajdonságainak primer erősségével tudjon ezután is reánk hatni; majdnem azt, hogy ilyennek megmaradjon. F.

BUDAPEST, VII., ILKA-UTCA 30. SZ.

Az Est 1911. IV. évf. 5. sz. 2. l.

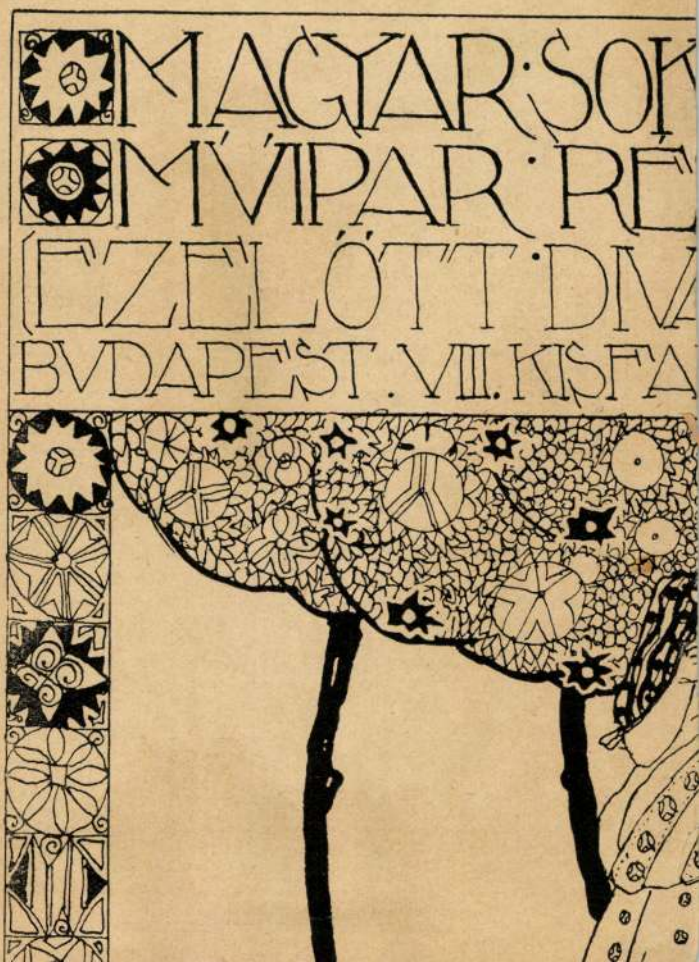
MAGYAR·SOK
MŰIPAR·RÉ
ÉZELŐTT·DIV
BUDAPEST. VIII. KISFA

Lesznai Anna

Koll. Kiáll. az Ernstben
1932 május, festmények

RNAPI KÖNYV
BUDAPEST VIII. STÁHLY-UTCA 1.

.
entiványi Gyula dr.
épmüvészeti Muzeum tit-
kára urnak

enke-tér 7.IV.4. BUDAPEST

LESZNAI Anna

Ars Hungarica 1980/1

LEVELEK TOLNAY KÁROLYHOZ

Az Ars Hungarica 1978/2 számában közöltünk néhány fontos dokumentumot, melyet Tolnay Károly professzor bocsátott rendelkezésünkre. (Ferenczy Noémi önéletrajza és levele Tolnay Károlyhoz.) Most ezek sorát néhány levél követi. Közzétételüket az érintett művészettörténeti könyvek, tanulmányok, ill. kutatási témák fontossága indokolja. A publikálásuk lehetővé tételéért ezúton mondunk köszönetet Tolnay Károlynak.

Fülep Lajos levele Tolnay Károlynak

Kedves Carlo,

tegnap valamiért Pécsett s az egyetemen jártam, ott láttam a Pannoniát, benne a cikkét s elhülve és felháborodva láttam a rettenetes marhaságot, amit csináltak Bernáth és Derkovits önarcképének összekeverésével stb. Én, mikor a kefelevonatot visszaküldtem a nyomdának, azt is írtam nekik, hogy a clichélevonatokat küldjék el nekem – nem tették, így lett ez a szörnyűség. Hát hiába: így jár, aki ilyenekkel kezd. Annak idején, mikor H. N. J. azt írta nekem, hogy 5, ha az Ars Hungarica-tól clichéket kap, 8 reprodukciót közölhet, kiválasztottam és megjelöltem a Maga fotóin az öt, sőt azon felül jónéhányat, amiket a cikk szempontjából legfontosabbnak tartottam – s kisült, hogy nem is mind azt közölték; hogy H. N. J. Artingerrel mikép csinálta a válogatást, nem tudom, még nem beszélhettem róla; ajánlottam neki, hogy legalább egy Ferenczy N.-t is közöljön, ebből se lett semmi. Ezek olyan marhák, hogy a legegyszerűbb mondatokat se értik meg, de meg se hallgatják, csak handabandáznak a saját buta fejük szerint. Hát most aztán nincs más mit csinálni, mint a Magának megküldött 50 példányban – mert tegnap azt is mondták nekem, hogy annyit már elküldtek Magának – tollal kijavítani a hibákat. Rina bizonyára szívesen meg fogja tenni.

Egyúttal meg is kérem valamire, ha nincs terhére. Mivel én csak 2 lenyomatot kaptam s azokat másra tartogatom, küldjön el egy példányt de ma part erre a címre: Baronne de Noirmont Montfleuri. Saint-Cyr-sur-Loire. Az én nagyon kedves, pár éve elhunyt abbé Vignot barátomnak hűséges barátnője volt, néha levelet váltunk s ügyeink iránt érdeklődik.

Közben a Bosch-t persze elolvastam. Azt kívánja tőlem, hogy részletesebben írjam meg véleményem – szívesen írnám is akár 100 íven, de nem érzem magam illetékesnek, nem

ismerem eléggé Boscht; igazában a Maga könyvéből ismertem meg; bár nagyon valószínű, hogy ha több képét ismerném, akkor is a Maga könyvéből ismerném meg igazán, annyira új és alapvető, amit Maga mond. Ezért hát inkább csak benyomásról beszélhetek, s az, hogy ez a könyve hasonló jelentőségű reveláció, mint a Bruegel – s megint azt mondom, amit akkor, hogy ha nem élnénk olyan marha világban, mint a mai, világszenzáció lenne ez a könyv; mert világra szóló dolog, mikor ilyen művészeket kap a világ; mert szerintem ezek a Maga könyvei óta *vannak* igazában. Bámultam azonban mindazt, amit a reprodukciók alapján is controllálhattam analízisében – hihetetlenül fején találja a szöget s amit külön végtelenül szeretek, hogy, mint előző könyvében is, oly rendkívül röviden, pár szóval tudja megmondani a leglényegesebbeket; sehol egy felesleges szó, de ami kell, az aztán ott van. Hát, Carlo, én nem tudok mást mondani, mint hogy remek dolog, amit csinál. Szeretném megölelni érte.

Ha ráér és alkalmilag hírt ad Magáról, nagy örömet szerez. Mindkettőjüket ölelő öreg barátjának

Fülepnek

Zvárkony, 1937. VII/14

A levélben említett Tolnay cikk: La peinture hongroise contemporaine, Pannonia, 1937
H. N. J. = Halasy Nagy József, a folyóirat szerkesztője

Jacques Maritain levele Tolnay Károlyhoz

Toulouse, 24 octobre 1963

Mon très cher ami,

J'ai reçu à Paris votre étude sur les Conceptions religieuses dans la peinture de *Piero della Francesca.*

Je voulais vouz répondre tout de suite, mais j'ai été pris soudain d'une terrible fatigue du coeur, et j'ai dû demander aux Petits Frères de me ramener à Toulouse en voiture, étendu par un matelas. Je vais mieux maintenant, le coeur a repris son rythme normal, mais je suis encore extraordinairement fatigué, (sans doute le changement de climat? . . .) Pardonnez-moi donc de ne pouvoir vous écrire que quelques mots. Je veux vous dire combien chères me sont les deux dédicaces, – celle imprimée et celle écrite à la main, – et avec quelle joie j'ai lu cette admirable étude, qui m'a appris tant de choses. Sans parler sur votre incomparable érudition, votre analyse de toutes ces oeuvres est merveilleuse de pénétration et de précision, aussi bien en ce qui concerne l'oeil qu'en ce qui concerne l'esprit, vous faites vraiment découvrir l'âme du peintre et ses intentions secrètes. J'ai été très frappé de ce que vous dites de la part d'inspiration flamande – „élevée jusqu'à la dignité, la clarté et l'humanité de la tradition classique italienne" – dans l'oeuvre de Piero, et du sens réligieux de la monumentalité de cette peinture, qui fait place à la fin à un style plus intime. Votre travail est un hommage magnifique rendu à

la Foi d'un grand Toscan, et vous avez montré d'une manière décisive que c'est la qualité de cette Foi explique l'originalité de son génie.

Merci encore, mon très cher ami. J'espère que Rina et vous allez bien. Je vous embrasse tous deux avec grande affection

Jacques

Lesznai Anna és Gergely Tibor levele Tolnay Károlynak

Darling Carlo and Rina, we wish you "both-to both" a merry Christmas health, fine work, peace inside and outside and the Lord's blessing for the New Year.

I have chosen this book for Carlo, because I am scared that it is better than my book: which Carlo reawakened in me. He gave me the first push to go on with it – and so he is kinds of responsable for its existence – and has to study thoroughly our rival!

Love Máli, Gerg.

(1963)

A levélben említett két könyv: Szabó Magda: Pilátus és Lesznai Anna: Kezdetben volt a kert

Kenneth Clark levele Tolnay Károlyhoz

Saltwood Castle,
Kent.
Hythe 67190.
27th January 1964

Dear Mr de Tolnay,

I am deeply grateful to you for sending me your inspiring article on Piero della Francesca. It seems to me to give a better idea than anything I have read of the action of his mind and the real character of his spirit. It contains many observations which I am ashamed not to have made when I was writing about him. For example, I did not see the symbolism of the pillar and the cloak in the Madonna de la Misericorde, which extenc to the Madonna del Parto. Worse still, I do not think I mentioned, although I had actually noticed it, that the trees to the left of the Resurrection were bare, and those to the right were in leaf, an observation which would have greatly strengthened my description of the Christ as a risen God of antiquity.

At every point in your article I found illuminating insight. I suppose that someday I shall do another edition of my book on Piero, which has long been out of print, and if so I shall quote with acknowledgement many of your inspiring thoughts.

May I take this opportunity of saying how grateful I am for your great work on Michelangelo which has been my constant companion for many years.

Yours sincerely
Kenneth Clark

Lukács György levele Tolnay Károlyhoz

Budapest, den 29. 2. 64

Kedves Tolnay!

Nagyon köszönöm szíves küldeményét. Éppen ez a probléma engem személyesen rendkívül érdekel. Ugyan több, mint tíz éve elmúlt annak, hogy egy felejthetetlen napot töltöttem el a scuola di San Rocco-ban. De a Tintoretto-probléma még ma is izgat. Sajnos mindig gyenge olasz tudásom az idők folyamán szinte semmire fogyott. Nagy szerénytelenség volna, ha arra kérném, hogy – amennyiben ez a dolgozat német, angol vagy francia nyelven megjelenik – küldjön nekem abból egy példányt, mert szeretném áttanulmányozni.

Nagy örömömre szolgált, hogy érdeklődéssel olvassa az Esztétikát. Remélem, ha végigolvasta, nem fog csalódást érezni, mert azt hiszem, hogy minden komoly művészettörténeti foglalkozásnak csak a mimézis-elmélet lehet az elméleti alapja.

Nyáron kapott kedves levelére csak Málin keresztül tudtam felelni. Most, hogy megvan a címe, egyenesen fejezem ki köszönetemet.

Melegen üdvözli, igaz híve

Lukács György

Lesznai Anna képeslapja Tolnay Károlynak

aug 3. 1965

Drága Carlo,

itt is szép. Nagyon szép kívül és belül mindaz, amit idehaza tapasztaltam. A régi barátok meghatóan hívek – és nagyon kedves új emberekkel és sok jóindulattal találkoztam hálásan. Te! tudom elfeledsz az olasz bűvös szépségben. Rinát ölelem. Téged is. Írj! Aug. 27-én utazom vissza. Rém nehéz Gergtől távol lenni.

Málid

Jacques Maritain levele Tolnay Károlyhoz

Toulouse, 31 janvier 1967

Mon très cher ami,

En retrant hier soir de Paris, où j'ai passé deux semaines, j'ai trouvé ici, pour mon émerveillement, votre splendide *Hieronymus Bosch.* Et je ne veux pas tarder à vous dire ma profonde gratitude de ce don magnifique que vous m'avez fait. C'est un incomparable monument. Je vais lire votre texte avec passion, et je suis déjà ébloui par l'admirable musée Bosch constitué par les photos.

J'espère que vous allez bien.
Quel travail prodigieux vous avez accompli! Merci encore de tout mon coeur.
Je vous embrasse avec toute ma fidèle affection.

Jacques Maritain

Fülep Lajos levele Tolnay Károlynak

Carissimo,

Bosch è arrivato – ne son tutto confusione. Come merito questo regalo regale e come posso ricambiarlo? non ci tengo alla vita, ma ci tengo all' occorrenza che cio mi sia ancora accondato, e non domando altro.

Intanto Vi ringrazio ed abbraccio mille volte

Vostro Lodovico

16, II.. 67

Lukács György levelei Tolnay Károlyhoz

Budapest, 1969. okt. 14.

Kedves Tolnay!

Hálásan köszönöm levelét és küldeményét. Most, hogy újra elolvastam Popper Leo szép cikkét, újra felelevenedtek bennem fiatal korom emlékei. Mit gondol, nem lehetne-e a magyar művészettörténészeknek javasolni, hogy legalább ezt a két cikket folyóiratukban közöljék? Talán ha alkalmilag Maga ezt megemlíti nekik, sikerülhet is.

Én is nagy örömmel gondolok vissza az együtt töltött estére, valamint a Maga érdekes előadására. Nagyon örülnék, ha májusban ismét itt lenne; emberi számítás szerint én akkor Pesten leszek.

A régi barátsággal üdvözli: Lukács György

L u k á c s G y ö r g y
Budapest, V.
Belgrád rakpart 2. V. em. 5.
Telefon: 186–366

Budapest, 1969. dec. 2.

Kedves Tolnay!

Köszönöm kedves levelét és nagyon örülnék, ha a Popper Leó kiadás megvalósulna. Csak abban nem osztom nézetét, hogy az előszót én írjam. Én az Esztétikámban behatóan értékeltem ez írások elméleti jelentőségét. De ebben az esetben az lenne a fontos,

hogy művészettörténészeink, főleg a fiatal nemzedék, elismert szakértőtől vennék tudomásul, mit jelentenek ezek az írások művészettörténeti szempontból. Ilyen előszót csak Maga tudna írni a megfelelő hitelességgel. Én magam egyáltalában nem akarom magam a dologból kivonni. Popper Leó halála után a Pester Lloydban nekrológust írtam róla, erről igyekezni fogok másolatot szerezni és Magának elküldeni. Ezt lehet vagy Magának idézni, vagy a Maga bevezetése mellett külön közölni. (A cikk különben 1911 végén vagy 1912 elején a „Fackel"-ben is megjelent.)

Meleg üdvözletekkel híve Lukács György

A levélben említett Popper Leó cikk-összeállítás megjelent: Acta Historiae Artium, 1971, 1–2. számában, magyarul: Magyar Filozófiai Szemle, 1972. 2. számában.

VADAS JÓZSEF: /Lesznai Anna nevéhez mellékelve./ Képzőművészet

A művész, mint olvasó

LESZNAI ANNA

A művész felelősségéhez talán csak a kritikus felelőssége hasonlítható. Egyiknek is, másiknak is a közönség ítélőszéke előtt kell felelnie a történelem kérdéseire.

Ez a komoran bonyolult hasonlat jutott eszembe *Hatvan*ban, a *Hatvany Lajos Múzeum* kiállításán. Amely — a katalógus és a plakát híradása szerint — a gyűjtemény új szerzeményeit mutatja be a közönségnek. Igazában azonban a hétköznapi valóság — remekművekével vetekedő — kataklizmáit tárja elénk. Részben remekművek, kisebb részben jó művek, legkisebb részben színvonalas kuriózumok révén.

Oskar Kokoschka az expresszionista festészet egyik legjelentősebb egyénisége volt. Szabálytalanul cikázó ecsetvonásokkal számolt be a lélek tengerének fodrozódásairól különösen karakteres arcképeiben. A huszas években szoros kapcsolatot tartott a bécsi magyar emigrációval, így Hatvany Lajossal is. Ebben az időben készült a *Koncert* címet viselő litográfiasorozat. Egyetlen női figurát ábrázol zenehallgatás közben, a figyelem és az összpontosítás alig megkülönböztethető állapotaiban.

Lesznai Annát elsősorban mint költőt ismerik. Pedig képzőművésznek sem volt érdektelen egyéniség a század elején. Kitűnő könyvcímlapokat és illusztrációkat rajzolt; a hatvani kiállításon — a falusi élet egy-egy jellegzetes epizódját megörökítő akvarelljei mellett — hímzésterveit látjuk. Élénk, majdhogynem tiszta színekkel festett növényi ornamenseket, amelyek egyszer valódi vázából burjánzanak elő, máskor stilizált vázából (mintha az is virág volna), megint máskor váza — tápláló víz — nélkül terebélyesednek színes bokorrá valamiféle kör alakú kompozícióban.

Gergely Tibor grafikus évtizedek óta Amerikában él. A magyar történelemnek ugyanaz a hulláma vetette idegenbe, mint Hatvany Lajosékat és Lesznai Annát. Egy ideig ő is Bécsben talált otthonra. Ekkor készítette karikatúráit Fülep Lajosról, Révai Józsefről, Balázs Béláról, Lukács Györgyről.

Kokoschka litográfiái, Lesznai akvarelljei, Gergely rajzai és *Moholy-Nagy László* szép arcképe Hatvany Lajos tulajdonaként, szerencsével határos módon vészelte át a második világháborút. A közöny és a lelkiismeretlenség pusztításától — nem sokkal később — egy dekoratőr mentette meg; kidobásra ítélt szemétből válogatta ki és őrizte meg mindmáig e műveket.

Azt hihetnénk: az ideológiai köntösbe burkolt szűklátókörűség és a felületes ítélkezés már régen a múlté. Szomorú, de nem így van. A nemrég elhunyt *Kondor Béla* elveszettnek hitt munkáit is a véletlen szeszélye hozta felszínre a nemtörődömség mélyéről. Az öt rézkarcot a felszabadulás tizenötödik évfordulójára készítette a művész, aki — műveinek tanúsága szerint — már túl volt a főiskolai stúdiumokon, de még csak próbálgatta önmagát. Nem is akárhogyan. *Gyöngyösi húsüzem építése, Gyöngyösi kitérőgyár, Petőfi-bánya, Kombájn a hevesi járásban* — a címek olvastán és a *Külszíni fejtés* levegőbe emelt gépezete láttán az derül ki: Kondor mitológiája a földön fogant; az egykori hajógyári munkás a mindennapi munkában kereste a médiumot a művészet varázslatához. (A *szentendrei Művésztelepi Galéria* Kondor-emlékkiállításán is üzemi enteriőrök szemléltetik a fiatal alkotó hitvallását.) A valóságábrázolás helyett azonban az akkori kritika egzisztencializmust és magányt emlegetett. És mint Rózsa Gyula bebizonyította: addig mondogattuk ezeket az át nem gondolt fogalmakat, amíg sikerült Kondort elszigetelnünk, míg végül nem maradt számára más, mint a magány és a magárautaltság.

Múltból építi a jövőt a fiatal *Samu Géza*. Mintha csak meséket mondana: a régi paraszti élet használati eszközeiből és tárgyaiból alkotja fantasztikus lényeit. Ezeket a fantáziaszülte figurákat azonban, amilyen például a Hatvanban látható *Napszekér*, nagyon is valóságos elemekből és nagyon is valószerűen — a bognármesterség ősi fogásait felhasználva állítja össze. Az elemek és az eljárások adottak, jogos volt tehát a kérdés, a kritika kérdése is: meddig folytatható ez a fajta művészet?

Néhány hete a *Stúdió Galériá*ban merőben új plasztikákkal jelentkezett Samu Géza. Megtartotta a régi szerkesztési elveket, de eltávolodott a használati tárgyaktól. Angyalokat állított ki, amelyek szárnyai úgy nyílnak, mintha ablakszárnyak volnának; a felületeket azonban színesre festette, jelképesen is elfordult a múlttól. Korábbi munkáival összevetve, a mostaniak sterilebbek — nem vitás. De az is tény: nem lehet assemblage-okat készíteni az idők végezetéig. Már a kezdeményezés bátorsága is dicséretet érdemel. Ráadásul Samu Géza végül is továbbfejlesztette korábbi koncepcióját: színes lényeinek ritmikus kompozíciója nem idegen test sem az egyszerű alapelemekből építkező népi díszítőművészetben, sem az optikai játékok iránt vonzódó modern művészetben. A változtatásért igazságtalanság volna elmarasztalni Samu Gézát.

Gyakran merül fel bennem a kérdés: kiknek írjuk a kritikát. Természetesen a közönségnek. De ne feledjük: a művész is olvasó.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 1[illegible]
XIX. évf. 2o. sz. 13. lap.

/Lesznai Anna nevéhez mellékelve./

1.

A tuloldalon, a lap
14.oldalán lásd:Váli Dezső rajzát

ken, a főnöke helyett. Egyszer találkára is elment így, de ezt csak említette, a részletekbe nem bocsátkozott bele. Ha mármost képviselte valahol a főnökét, nagyon éberen figyelte az elhangzottakat, az érdemleges problémákat, és referált róluk, persze a maga reflexióival, javaslataival együtt.

Na, egy alkalommal valamelyik határszéli megyében ült végig valami konferenciát. Ott meg éppen a társadalmi tevékenységről folyt a purparlé. Ez még nem lett volna baj, hanem a mi emberünk irtózatosan álmos volt. Hosszú vonatút állt mögötte, előző éjszaka alig aludt, a teremben meleg volt, úgyhogy a szegény, akarta, nem akarta, többször is elbóbiskolt, így aztán egyes szavak, mondatok csak töredékesen jutottak el a tudatáig.

Egy ilyen bódulatos hullámból zökkent ki éppen, és hallja ám, hogy egyik felszólaló elég nagy hangon azt mondja: Képzeljük el, ebben meg ebben a községben trágyakihordó bizottságot alakítottak.

Az csak a végén, a legvégén derült ki, hpgy tulajdonképpen mi is hangzott el ottan. Az a fölszólaló a szervezés túlburjánzását támadta, és az a szerencsétlen mondat szó szerint így hangzott: Ha így megy tovább, nem találnák föl nálunk többször egymásután is a homokot, a spanyolviaszt, a hegyvonulatokat, és hasonló, merőben eredeti dolgokat. És akkor nem szakadt volna rá a mi emberünkre se a szerencsétlenség. Mert rászakadt.

Egyik vezető, aki sokkal vezetőbb volt annál az illető vezetőnél, rádühödött a terjengő bizottságosdira, minimum ostobaságnak nevezte, és nagyon határozottan amellett volt, hogy abban a megyében számolják föl a trágyakihordó bizottságokat. Tudják, mit jelent ez! Plusz még az is, hogy a végrehajtásról jelentést kellett beadni, mert majd lesz ellenőrzés, hasonló, miegymás, szóval csaodaszép perspektívák a láthatáron, és némi letolás, ad personam, direkt az illető vezető fejéhez vágva.

Na, jó, a direktíva — az direktíva, azt végre kell hajtani, a végrehajtás elmulasztását már a régi Rómában is vertikális áthelyezéssel szokták honorálni. Azám, de már a legelső lépésnél kisült, hogy azok a bizottságok egyáltalán nem is léteznek. Abban a megyében csodálkoztak legjobban, amikor az illető vezető, most már a saját személyében, odautazott és kezdte lehordani őket a bizottságok léte miatt. Úgyhogy volt nagy

szerkettő. Ez volt gyében is. A megy kat nyomta az ill szont nyomták a té ságokat és így tová nyomkodás, hogy a egész megyét.

Működtek. Ahán teherautó, vontató, gyával a téeszekbe ban és irány a ma jött a következő ba egyszerűen nem l újból létesítsen t ban. Hogy fogadjor ha már magának átmenetileg se. Íg könyöröghettek, fe raszt rendíthetetlen

Eredetileg úgy telepítés pár nap, befejeződik, utána bizottságok, lebon zentatív akciót, ut és egy következő visszatelepítés. Ily sek. Na, de a valós

Tavasszal, mind

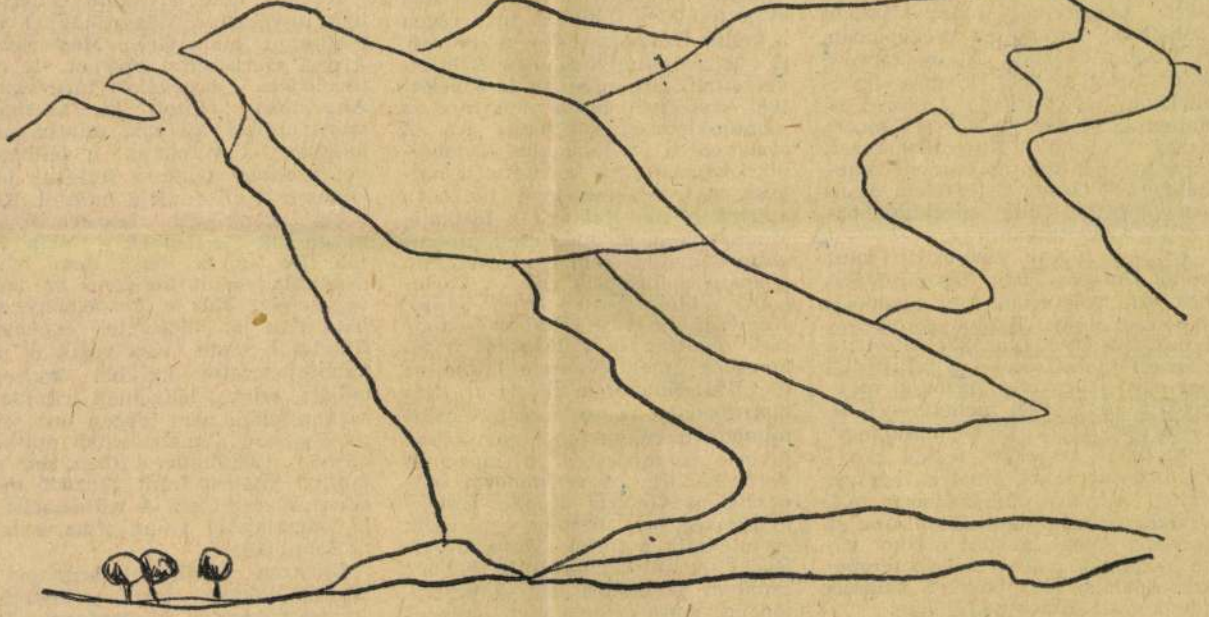

Váli Dezső: Gyimesi havasok

1021

LESZNAI ANNA **költő, regényíró, festő és iparművész volt egyszemélyben. Mint ahogy maga írta egy késői, 1958-ból származó önéletrajzában:**

„... Festettem, mert gyönyörködtem otthonom földjében és a rajta nyüzsgő teremtményeknek meg akartam őrizni a képét... Míg festésre az vitt, hogy megóvjam kis világom szépségét az elmúlástól, a vers egész másképp jött rám: megtelt szívem bögréje, és kiáradt. Naplómba azt írtam: „Nem kérek tőled mást Istenem, egy percnyi öröklétet adj nekem."

Lesznai Anna költői és festői invenciói mintha azonos intenzitással buzogtak volna föl fogékony lényéből, lírája és festészete azonban mégis eltérő indítékokból fakadt. Míg a költészettel saját halhatatlanságát akarta megteremteni, addig a festészetben beérte azzal, hogy pusztán a dolgokat ajándékozza meg az örökléttel. Verset írni — annyit jelentett, mint a kifejezés ellenállhatatlan kényszerének engedni, festeni pedig csupán annyit: „lejegyezni" a világ képét, hogy ne porladjon szét, ne tűnjön tova a semmibe.

A gyönyörű kötetet festőművész férje, a nemrég elhunyt Gergely Tibor **állította össze, Lesznai Anna költői világáról** Vezér Erzsébet, **a festőről és iparművészről** Szabadi Ilona **írt tanulmányt.** Szelényi Károly **fényképeit** Novotta Ferenc **reprodukálta. A Lesznai-Képeskönyv tervezője** Mayer Gyula.

Önéletrajz

1938

Köd alattam, köd felettem,
rég volt, hogy világra jöttem.
Születésem óta fáj:
egyszer meghalni muszáj!
Azt, mi közben történt velem,
nem írja meg történelem.
Kanyargós úton haladtam,
kedv fölöttem, kín alattam.

Köd mögöttem, köd előttem...
Száz batyuból szedelőztem,
szász lány tején nevelődtem,
zsidó vérrel magyar lettem,
tótok közé keveredtem,
földjükön leheveredtem..
Sok gyökérből eggyé nőttem,
vád mögöttem, vágy előttem.

Sejtlit viselt a szépanyám,
diszmagyart az édesapám,
rokonságom pálinkát mért,
bátyám meghalt a hazáért.
egy pajtásom négyesen járt,
a másikra börtönőr várt...
Furcsa álmuk összeszőttem,
had mögöttem, harc előttem.

Felem örül, felem búsul,
tartogatom magam túszul
— mindenik vér az én vérem —
el ne áruljam testvérem.
Ezt szeretem, azt megértem,
ezt lázítom, azt meg kérem,
ezt csitítom, azt meg szánom...
Sír mögöttem, seb utánam.

Felrettenek pihenőben,
visszanézek elmenőben:
itt is haltam, ott is voltam,
sajátomom vándorsorban.
Szülötteim elszéledtek,
idegen kenyeret szelnek...
Házam forog kacsalábon,
láp alattam, éj utánam.

Nincs templomom, csak keresztem,
nem találom, mit kerestem,
nem azt kapom, amit kérek,
nem érem el, amit érek.
Azt a csóvát, aki voltam,
tarlótűzre pazaroltam.
Görbe sorsom mégse bánom,
köd előttem, köd utánam.

I. Ajánlás a kertnek

Amit tőled kaptam: mások kérve kérik.
Amit másutt vetnek: mind tebenned érik.
Amit láttam, tettem, tanultam és adtam,
Mind körülém gyűlik a lesznai napban.
Ha kertem nem volnál, bizony én sem volnék,
Néma hullámokba nyomtalan omolnék,
Futó homok lennék — de te átöleltél,
Védtelen pusztából dús karámba szeltél...
Ha tükröm nem volnál, magam sose látnám
Vágyam záporára vagy színes szivárvány,
Csudáim és csókom mind tebenned termett
Ágaidról téptem a mézes szerelmet,
Bölcsőnkbe a bimbót is vágyadról szedtem
— Amiért ím híred hálás versbe szedtem.

Mikor lesz nyár, mikor lesz este
Mikor lesz ámenes teljesedés?
Tavasztól őszig sohasem érek
Hajnaltól estig egy élet kevés.

A kis pillangó utazása

(részlet)

Édes jó Istenem, embernek állatnak
Munkába töröttnek, játékba fáradtnak,
Virágzó fűnek, fának, pillangónak
Adj nyugalmas éjjelt, s jó ébredést holnap.
Köszönjük mind a jót, amit eddig adtál,
Virágbeli házunk, melyben lakni hagytál,
Köszönjük a mézet, melyet ittunk, ettünk,
S rövid utazásunk, melyet szállva tettünk,
S kik majd holnap jönnek, ha barnák, ha kékek,
Áldd meg áldásoddal a fióklepkéket.
Legyenek különbek, mint milyenek lettünk —
Mi mai pillangók — kik tegnap születtünk.

Kezdetben volt a kert

(Regényrészlet)

Úrnapján. A templomtérről a kastély kapujáig díszelegtek a bódék, sőt a mézeskalácsosok egy csoportja beszorult a szűk sikátorba, amely megkerüli a templomdombot, és meredeken fut neki a parókiának. Akik a dombi falvak felől érkeztek, már az iskolaépület előtt érezték a zsírban pörkölődő kolbász és szalonna illatát; akik meg a dluhai völgy felől közelítették meg Liszkát, elkápráztak a sok gyönyörűségtől: pántlika, pogácsa, rózsafüzér, és mekkora mézeskalács szívek!

Legenyei zsidók fejkendőt és kegyszereket árultak. Előttük vén nenőkék bújtak össze sötét csoportba válva, mint a varjak virágos mezőben. Ámerikát beszélték, mindenki csak azt beszéli. Nagyot változott idehaza a világ, amióta az a nagy sziget felbukkant az óperenciásban. Kinek a fia készül oda, kinek meg az ura. Jó, nagyon jó az az Ámerika de azért könnyen elpusztul ott akárki! Föld alatt túrnak ott a kivándorolt liszkaiak, fekete bányákban, meg masinák közt robotolnak; nem embernek való az ilyesmi, akkor se, ha minden héten háromszor eszi közben a húst. — De azért csak oda kell menni — mondogatják, s aki látta azt a sok új házat, mely a falu végin büszkélkedik (csupa ámerikai pénz!), nem is mondhat egyebet. Az ámerikás házaknak nyitható ablaka és téglakéménye van... Mégiscsak más, ha a saját telkén építhet az ámerikánus felesége, és öt hold saját földdel várja haza az urát, míg a bérescsaládok kettesével, hármasával szoronganak az urasági vályogépületek lakásaiban. Nincs helye az embernek, ahol éljen... Amerre nézel, minden az uraságé, és mert rég nem volt se háború, se kolera, nagyon megsokasodtak a szegény emberek.

Másodikat harangoztak. Tódult a nép a templom felé, csak úgy taszigálták egymást, hogy ki hágjon elébb a meredek lépcső rozoga fából ácsolt fokaira. A lányok már fenn lépkedtek, alulról be lehetett látni a szoknyájuk elálló harangja alá. De hol vannak a legények, akik vihogjanak a látványra? Színe-java Ámerikába vándorolt... Most a menyecskék kapaszkodtak felfelé. Vérszín kontykendőjükből csak egy keskeny félhold virított ki az apácásra kikeményített fehér csipkék leple alól. A szűk pruszlik laposra szorította sóvár kebleiket. Ámerika! Ámerika! Kinek négy, kinek három, kinek nyolc esztendeje volt odakünn az ura. Egyhetes asszonykorban jutottak évekig tartó özvegységre. Robotolni, hadakozni az erőszakos ipák, napák zsarnoksága ellen; éjszaka sírni a magános ágyon; szégyenkezve megszülni a zabigyereket, ha mégiscsak akadt egy jó perc ebben a sivár életben... S mire megjött a levél „most hozzáfoghatsz a készülődéshez, hazafelé áll a rudam": lótni, futni inadszakadtáig a fiskálishoz azért a falat földért, amelyen lassan, méltóságteljesen épül a nyitható ablakú, kétszobás, zsindelytetős téglaház. Ámerika! Ámerika! Ha az Úristen megszámlálná, hányszor jut eszébe a liszkai fehérnépnek ima közben ez az Óperencián túli ország! Hiszen nemsokára csak vénemberek, s a kizsigerelten hazatérő gazdák maradnak a faluban, mert a lányokat is viszik már az ügynökök! Itt nehezen akad manapság vőlegény, de odaát, kapósak a fehérnépek. „Szvata Maria, matka bozse — Ámerika, Ámerika."

A kis kék pillangó hazatér. Akvarell, 1913

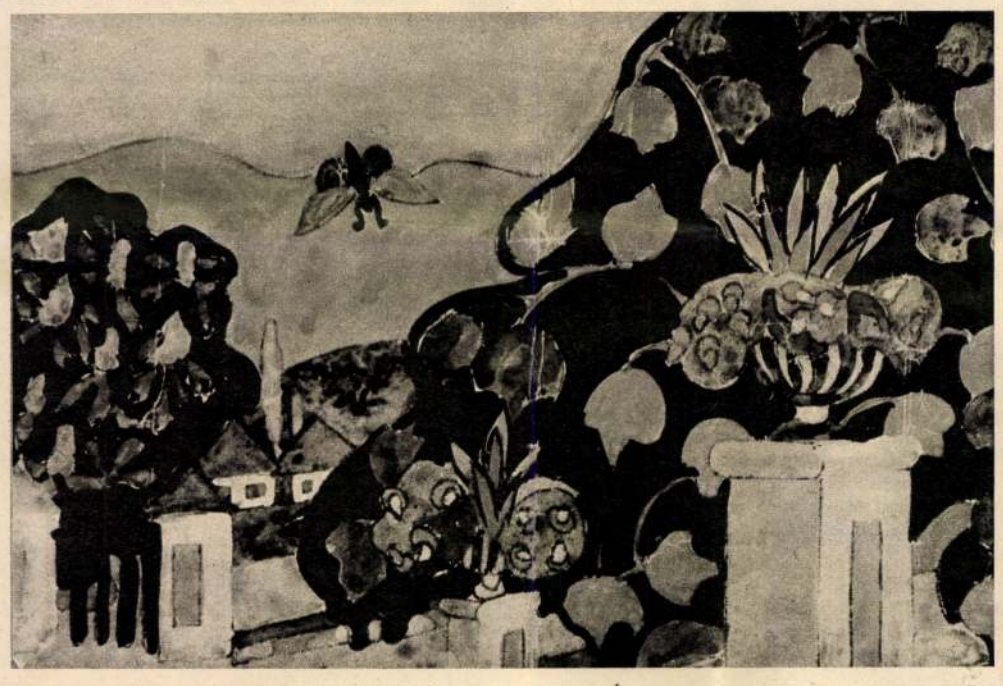

Faluvégen

Novotta Ferenc reprodukciói

A SZÜLŐFÖLDÜNK novemberi műsora Európának

HÉTFŐ

NOVEMBER 6.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: Báthori Gábor fejedelemsége.
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Pillantás a filmvilágba
22.30 Hírösszefoglaló — Álláspont (a pénteki jegyzet ismétlése) — Azt beszélik rólunk . . .

NOVEMBER 13.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: Bethlen Gábor Erdély trónján (II. rész)
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Magyarok könyvespolca
22.30 Hírösszefoglaló — Álláspont (a pénteki jegyzet ismétlése) — Azt beszélik rólunk . . .

NOVEMBER 20.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: Kapcsolataink a nyugati protestáns államokkal
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Látogatás magánmúzeumokban és magángyűjtőknél
22.30 Hírösszefoglaló — Álláspont (a pénteki jegyzet ismétlése) — Azt beszélik rólunk . . .

NOVEMBER 27.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: Erdély romlása
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Magyarok könyvespolca
22.30 Hírösszefoglaló — Álláspont (a pénteki jegyzet ismétlése) — Azt beszélik rólunk . . .

KEDD

NOVEMBER 7.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR ANGOLUL
21.00 Fordulat a világtörténelemben — irodalmi műsor zenével
22.30 Fordulat a világtörténelemben — irodalmi műsor zenével

NOVEMBER 14.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR ANGOLUL
21.00 A Szülőföldünk krónikája — JOGI TANÁCSADÓ — A Magyarok Világszövetségének híradója
22.30 Hírösszefoglaló — A magyar diaszpóra lexikona

NOVEMBER 21.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR ANGOLUL
21.00 A Szülőföldünk krónikája — ORSZÁGJÁRÁS
22.30 Hírösszefoglaló — Nagy magyar utazók: Déchy Mór a Kaukázusban

NOVEMBER 28.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR ANGOLUL
21.00 A Szülőföldünk krónikája — JOGI TANÁCSADÓ — A Magyarok Világszövetségének híradója
22.30 Hírösszefoglaló — A magyar diaszpóra lexikona

SZERDA

NOVEMBER 1.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: Török világ Magyarországon
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Levelesláda — Kárpáti Zoltánné műsora
22.30 Hírösszefoglaló — Hangképek nemzetközi labdarúgó kupamérkőzésekről

NOVEMBER 8.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: Bethlen Gábor Erdély trónján (I. rész)
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Levelesláda — Kárpáti Zoltánné műsora
22.30 Hírösszefoglaló — Hangképek bajnoki labdarúgó-mérkőzésekről

NOVEMBER 15.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: I. Rákóczi György és a 30 éves háború
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Levelesláda — Kárpáti Zoltánné műsora
22.30 Hírösszefoglaló — Hangképek a Német Szövetségi Köztársaság—Magyarország válogatott labdarúgó-mérkőzésről

NOVEMBER 22.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: Apáczai Csere János
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Levelesláda — Kárpáti Zoltánné műsora
22.30 Hírösszefoglaló — Hangképek nemzetközi labdarúgó kupamérkőzésekről

NOVEMBER 29.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér (I. rész)
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Levelesláda — Kárpáti Zoltánné műsora
22.30 Hírösszefoglaló — Ki kicsoda? — akik a hírekben szerepelnek

CSÜTÖRTÖK

NOVEMBER 2.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR ANGOLUL
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Horizont — népszerű tudományos magazin
22.30 Hírösszefoglaló — Olvasónapló

NOVEMBER 9.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR ANGOLUL
21.00 A Szülőföldünk krónikája — A XX. század tudományos örökhagyói: Cholnoky Jenő geográfus
22.30 Hírösszefoglaló — Érdekességek a tudományos folyóiratokból

NOVEMBER 16.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR ANGOLUL
21.00 A Szülőföldünk krónikája — SZÉP MAGYAR SZÓ
22.30 Hírösszefoglaló — Jogi tanácsadó (a keddi adás ismétlése) — Tallózás a Magyar Hírekben

NOVEMBER 23.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR ANGOLUL
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Életet az éveknek
22.30 Hírösszefoglaló — Magyar konyhaművészet

NOVEMBER 30.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR ANGOLUL
21.00 A Szülőföldünk krónikája — Rivaldafény — híradás színházi estékről
22.30 Hírösszefoglaló — Jogi tanácsadó (a keddi adás ismétlése) — Tallózás a Magyar Hírekben

PÉNTEK

NOVEMBER 3.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: BESZÉLGESSÜNK MAGYARUL! — A bölcsőtől a koporsóig — az ember élete a népszokások tükrében: temetési ritmusok, siratóénekek
21.00 A Szülőföldünk krónikája — ÁLLÁSPONT
22.30 Hírösszefoglaló — Levelesláda — Kárpáti Zoltánné műsora (a szerdai adás ismétlése) — Szepesi György: A pálya széléről

NOVEMBER 10.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: Magyar szőttes: Sárköz — A Márton napi állatvásár
21.00 A Szülőföldünk krónikája — ÁLLÁSPONT
22.30 Hírösszefoglaló — Levelesláda — Kárpáti Zoltánné műsora (a szerdai adás ismétlése) — Szepesi György: A pálya széléről

NOVEMBER 17.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: Hogyan mondjuk másképpen? — Régi magyar mesterségek: a vendégfogadós — Néptáncunk fejlődése: a pásztortánc
21.00 A Szülőföldünk krónikája — ÁLLÁSPONT
22.30 Hírösszefoglaló — Levelesláda — Kárpáti Zoltánné műsora (a szerdai adás ismétlése) — Szepesi György: A pálya széléről

NOVEMBER 24.

12.00 Déli krónika
20.00 HONISMERETI MŰSOR: TANULJUNK NÉPDALT! „Kék ibolya búra hajtja a fejét" — Játsszál velünk! — vidámság gyerekeknek — Gyöngyszemek a magyar népmesekincsből
21.00 A Szülőföldünk krónikája — ÁLLÁSPONT
22.30 Hírösszefoglaló — Levelesláda — Kárpáti Zoltánné műsora (a szerdai adás ismétlése) — Szepesi György: A pálya széléről

SZOMBAT

NOVEMBER 4.

12.00 Déli krónika
20.00 Honismereti műsor (a pénteki adás ismétlése)
21.00 Hírek — Pethő Tibor jegyzete — Innen-onnan zenés riportműsor
22.30 Hírösszefoglaló — Hangképek bajnoki labdarúgó-mérkőzésekről

NOVEMBER 11.

12.00 Déli krónika
20.00 Honismereti műsor (a pénteki adás ismétlése)
21.00 Hírek — Pethő Tibor jegyzete
22.30 Hírösszefoglaló — Lemezparádé

NOVEMBER 18.

12.00 Déli krónika
20.00 Honismereti műsor (a pénteki adás ismétlése)
21.00 Hírek — Pethő Tibor jegyzete
22.30 Hírösszefoglaló — Hangképek bajnoki labdarúgó-mérkőzésekről

NOVEMBER 25.

12.00 Déli krónika
20.00 Honismereti műsor (a pénteki adás ismétlése)
21.00 Hírek — Pethő Tibor jegyzete
22.30 Hírösszefoglaló — Hangképek bajnoki labdarúgó-mérkőzésekről

VASÁRNAP

NOVEMBER 5.

12.00 Hallgatóink kívánságára
16.00 Csendül a nóta . . .
20.00 Hétről hétre — politikai magazin
21.00 Mi újság? — csevegés muzsikával
22.30 Ifjúsági magazin

NOVEMBER 12.

12.00 Hallgatóink kívánságára
16.00 Zene, próza 3×30 percben — Emlékezés Tóth Árpádra és Reinitz Bélára
20.00 Hétről hétre — politikai magazin
21.00 Tájak, emberek, emlékek
22.30 Zenei magazin

NOVEMBER 19.

12.00 Hallgatóink kívánságára
16.00 Kívánságműsor a nagyvilágban élő és itthon járt fiataloknak
20.00 Hétről hétre — politikai magazin
21.00 Mi újság? — csevegés muzsikával
22.30 Hallgatóink kívánságára

NOVEMBER 26.

12.00 Hallgatóink kívánságára
16.00 Mindenki kedvére
20.00 Hétről hétre — politikai magazin
21.00 Bélyegek, lemezek, könyvek — gyűjtők félórája
22.30 Sportmagazin

Kossuth Rádió, Budapest

Műsorajánlatunk október 23-tól november 5-ig

A Kossuth Rádió néhány állandó műsorszáma (budapesti idő szerint): HÍREK: 8.00, 10.00, 12.00, 17.00, 22.00, 24.00. Krónikát vasárnap kivételével, az Esti Magazint szombat DÉLI KRÓNIKA: 12.00 ESTI MAGAZIN: 18.30. (A Déli és vasárnap kivételével minden nap sugározzák.) KI NYER MA? — komolyzenei vetélkedőműsor tíz percben, szombat és vasárnap kivételével minden nap: 12.20. MAGYARÁN SZÓLVA . . . — nyelvhelyességi vetélkedőműsor „nyelvőrködéssel" szombatonként: 12.30. ÉDES ANYANYELVÜNK — Lőrincze Lajos műsora, vasárnaponként: 12.10. JÓ EBÉDHEZ SZÓL A NÓTA — vasárnaponként: 12.15. ZENEI ANYANYELVÜNK — Sárosi Bálint műsora, szombatonként: 12.20.

OKTÓBER 23., HÉTFŐ: 20.35: Népdalest. 22.30: Pajzán históriák. OKTÓBER 25., SZERDA: 19.15: Gondolat — a Rádió irodalmi lapja. OKTÓBER 26., CSÜTÖRTÖK: 22.35: Kodály daljátékaiból. OKTÓBER 27., PÉNTEK: 19.26: Hangalbum — „Minden szót újra kimondani . . ." — Latinovits Zoltán Szentesen készült műsora. (Ism.) OKTÓBER 28., SZOMBAT: 20.10: Magyarnóták. OKTÓBER 29., VASÁRNAP: 15.59: Beatrice apródjai — kompozíció Illyés Gyula műveiből III. rész.

OKTÓBER 30., HÉTFŐ: 13.31: Barangolások régi hanglemezek között (Ábrahám Pál örökzöld melódiáiból). OKTÓBER 31., KEDD: 15.10: Gyurkovics Mária énekel. NOVEMBER 1., SZERDA: 14.25: Népdalcsokor. NOVEMBER 2., CSÜTÖRTÖK: 10.05: Kemenes Sarolta és Bálint Sándor nótákat énekel, Zsákai Piros László klarinétozik. NOVEMBER 3., PÉNTEK: 21.00: Töltsön egy órát kedvenceivel. Cserháti Zsuzsa és az Illés együttes. NOVEMBER 4., SZOMBAT: 12.51: A Rádió Dalszínháza. Johann Strauss: A cigánybáró. Vezényel Ferencsik János. NOVEMBER 5., VASÁRNAP: 15.05: Új Zenei Újság — Szerelem. Népdalkettősök: Kovács Apollónia és Tekeres Sándor. 21.00: Egy este Ruttkai Évával.

RENT A CAR
GÉPKOCSIKÖLCSÖNZÉS
iR inter Rent
FŐTaxi
1073 BUDAPEST VII. KERTÉSZ U. 24-28
TELEFON: 221-471 TELEX: 22-6222
BUDAPEST AIRPORT, FERIHEGY

A SZÜLŐFÖLDÜNK ADÁSRENDJE ÉS FREKVENCIÁI
(Budapesti idő szerint)

EURÓPÁNAK					
Hétfőtől szombatig					
Déli krónika	12.00—12.20	15 160 kHz	11 910 kHz	9585 kHz	7155 kHz
Honismereti műsor	20.00—20.30	9655 kHz	7200 kHz	6110 kHz	5980 kHz
A Szülőföldünk krónikája	21.00—21.30	9655 kHz	7200 kHz	6110 kHz	5980 kHz
	22.30—23.00	9655 kHz	7200 kHz	5980 kHz	5965 kHz
Vasárnap					
Hallgatóink kívánságára	12.00—12.20	11 910 kHz	9655 kHz	9585 kHz	7155 kHz
Zenés szórakoztató műsor	16.00—17.30	11 910 kHz	9585 kHz	7200 kHz	6025 kHz
Magazin-műsorok	20.00—20.30	9655 kHz	7200 kHz	6110 kHz	5980 kHz
	21.00—21.30	9655 kHz	7200 kHz	6110 kHz	5980 kHz
	22.30—23.00	9655 kHz	7200 kHz	5980 kHz	5965 kHz
ÉSZAK-AMERIKÁNAK					
Hétfőtől szombatig (illetve keddtől vasárnapig)					
Honismereti műsor	02.30—03.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	6000 kHz
A Szülőföldünk krónikája	03.30—04.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	6000 kHz
Késő esti adás	04.30—05.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	6000 kHz
Vasárnap (illetve hétfőn)					
Zenés szórakoztató műsor	02.30—04.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	6000 kHz
Magazin-műsor	04.30—05.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	6000 kHz
Honismereti műsor (angol nyelven)	05.00—05.30	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	6000 kHz
Magazin-műsor	05.30—06.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	6000 kHz
DÉL-AMERIKÁNAK					
Hétfőtől szombatig					
Honismereti műsor	23.30—24.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	5980 kHz
Keddtől vasárnapig					
A Szülőföldünk krónikája	00.30—01.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	6000 kHz
Késő esti adás	01.30—02.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	6000 kHz
Vasárnap					
Magazin-műsor	23.30—24.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	5980 kHz
Hétfőn					
Zenés szórakoztató műsor	00.30—02.00	11 910 kHz	9585 kHz	6105 kHz	6000 kHz
AUSZTRÁLIÁNAK ÉS ÚJ-ZÉLANDNAK					
A hét minden napján	11.00—11.30	15 160 kHz	11 910 kHz	9585 kHz	7155 kHz

kHz = m; 5965 = 50; 5980 = 50; 6000 = 50; 6025 = 50; 6105 = 49; 6110 = 49; 7155 = 41; 7200 = 41; 9585 = 31; 9655 = 31; 11 910 = 25; 15 160 = 19

HONFITÁRSAINKAT KERESSÜK

IGLÁR JÁNOS ANTAL

IGLÁR JÁNOS ANTAL (anyja neve Bartal Florentina) 1925. augusztus 20-án született Budapesten. Magyarországról 1956 telén távozott külföldre, Kanadában (Toronto, Ont.) telepedett le. 1970. augusztus eleéletjelt magáról. Keresi fia, János Budapestről.

JOHN M. BANLEY (BALÁZS MIHÁLY) 1956 óta él külföldön. 1969. szeptemberében írt utoljára, akkori lakhelye az USÁ-ban (Woodland Hills, Calif.) volt. A keresett 1916-ban született Pusztaföldváron. Anyja neve Czakó Mária. Balázs Mihályt testvére Szlankó Mihályné keresi Budapestről.

Mrs. MAGDA GOODHEART, leánykoni neve Csicsai Mária (született Budapesten 1906-ban, anyja neve Bazsó Borbála) két éves korában az USÁ-ba került. Ismert lakcíme Newportból való. Van egy leánya (Magda Martin Seliga), aki az ottani városi kórházban mint műtősnő dolgozik. Keresi súlyosan beteg nővére Gottlieb Józsefné Budapestről.

SUGÁR ISTVÁN (Izraelből) keresi azokat a volt osztálytársait, akikkel ezelőtt 50 évvel együtt végzett a szegedi Baross Gábor reáliskolában. Osztályfőnökük dr. Firbás Oszkár volt.

PÁSZTOR BÉLÁ-t keresi édesanyja Szőgligetről. A keresett Szőgligeten született 1937-ben, anyja leánykori neve Porcs Jolán. Pásztor Béla 1956-ban ment külföldre, s azóta járja a világot, élt Ausztriában, Hollandiában, Ausztráliában stb., hol innen, hol onnan jelentkezett egy-egy levelezőlappal, de pontos címét nem ismertette. 1964 óta egyáltalán nem ad hírt magáról.

BERKOVITS LÁSZLÓ (1932. október 26-án született Budapesten, anyja neve Kohn Mária) még tanuló volt, amikor 1948-ban külföldre került. Izraelben (Tel-Aviv) telepedett le, 1958 óta nem adott semmi hírt magáról. Keresi édesanyja Budapestről.

SZABÓ LAJOS (Miskolc-Szirmán született 1930. április 6-án, anyja neve Kolozsváry Zsófia) 1956 végén távozott külföldre és az USÁ-ban telepedett le. Keresi Miskolcról felesége, aki 1973 májusában kapott utoljára levelet a keresettől.

GAISZ JÁNOS (Nágocson született 1890 körül, anyja neve Burghart Terézia) 1905 táján vándorolt ki az USÁ-ba, New Yorkban telepedett le. Keresi sógornője, özv. Geisz Józsefné Budapestről. Kapcsolatuk a háború utáni években szakadt meg, a keresettnek volt egy fiú gyermeke (1918-ban született), akivel ugyancsak szívesen venné fel a kapcsolatot a kerestető.

HORVÁTH FERENC (1927. június 29-én született Környén, anyja neve Ballabás Júlianna) 1945. január 22-én (leventeként) került külföldre. Levelet soha sem írt, állítólag 1953-tól Kanadában él. Keresi édesapja Nyergesújfaluból.

MEDVECZKY BÉLA (Budapesten született 1949-ben, anyja leánykori neve Kling Anna) 1969 óta él külföldön. Utolsó ismert lakcíme az ausztráliai Melbourne-ből való. Hosszabb ideig nem adott életjelt magáról, majd 1976. november 3-án telefonon jelentkezett, jelezte, hogy rövidesen ír, de levele azóta sem érkezett meg. Keresi nővére, Helmeczi Béláné Gödről.

Kérjük kedves olvasóinkat, akik ismerik keresett honfitársainkat, közöljék velük kérésünket, hogy vegyék fel a kapcsolatot az őket keresőkkel. A MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGE készséggel továbbítja leveleiket a kerestetőkhöz. Címe: MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGE H—1905 BUDAPEST.

Egyre éreznek, egyre tévednek.

Szobor, zene teremtődik, ölelés fonódik, asszony meghal. De mindez mintha csak mellékproduktuma lenne ennek az izgatott, önmagát kereső és egyre félreértő röpködésnek, mely öncéllá fokozódik — kimerít egy-egy életformát — és sohasem pihen meg.

A szerelem felhajszolja szegény kis begubózott Esztert, sorra ébrednek gyávácska álörömei. Gyenge asszonykezével hiába takargatja őket kebelébe, mégis behatol hozzájuk a valóság s hirtelen belenőnek a kétségbeesésbe.

Megkapóan magátólértődő a bánatos, terhes asszony egyre elnehezedőbb testének, lelkének halálba hullása. Nem védekezik; konok gyengeséggel, csökönyös megadással hivja a pusztulást. Halódó kis Eszter legnagyobb szenvedése, hogy érzi önön elégtelen voltát. Nagy szerelme egyéniségének kisded korlátai közé záratott és összezuzza törékeny börtönét. Szeliden hal meg, ellenállás nélkül, mert a természet nem mérte rá az erősek osztályrészét, az önfentartási ösztön sulyos és értékes kötelességeit.

Bár nem Eszter a főalakja a regénynek — a széles vállu, bővérü és képzeletü hős és igazi párja a szerelmes és teljességben pompázó Olga asszony foglalják el az előteret — ő a legvilágosabb, legkedvesebb s tán épp, mert sorslebonyolításában nem neki ad igazat az iró, kárpótlásul őt formázta legtobb szeretettel.

Nemcsak egyes emberek, de családok, otthonok, kis összeverődött emberi csoportosulások, társaságok jellegzetes volta domborodik ki helyes alakban Koronghy regényében.

Meg van irva benne, hogy »fog« — mint festékkel itatott holmi — egyes emberek, ideák, hangulatok ereje. »Fog« az egész környezeten, látjuk a domináló szin hatását, emberek cselekedetén, beszélgetésük modorán; lakó szobájuk berendezése megjelenik előttünk — ismerjük a lakót — s látjuk szükségszerüen köréje kristályosodott környezetét.

Maga a történet, melyet ezek az emberek átélnek, szerelmes találkozások ott, hol a nyárspolgárság összeütközik a művész életfelfogásával. Mégis, talán nem egészen ezen mulik a sorsok és szerelmek letörése. Talán nem is a tehetséges férfi és a megértő asszony találkoznak minden gátat szétzuzva, talán csak egy nagy életkedvü ember unta meg beteges feleségét és örült meg egy szép, erős más asszony közelségének. Nyár van, üres, poros, forró Pesten s ez az izgalmat és álmot egyaránt kereső tikkadás, kitünően van megirva.

Flaubert, Dostojewsky hőseiket, egész társadalmukat jobban megértik, mint ahogy azok maguk valaha felismerhették rendeltetésük törvényszerüségét.

A »Diadal Ének« írója még benn jár művében, saját szemükkel nézi alakjait — nem tekinti át őket fölényesen — velük él és bizonytalankodik.

Fiatal, meleg tehetséget tanusít a könyve.

LESZNAI ANNA

SKÁLA

Tudatos és okos szándékú munka ez a második könyvkiadást ért, akadémiai dicséretet nyert dráma, melyet szerzője — Ozorainé Kálmán Margit — komédiának nevez. C-től h-ig, a skála hét hangjegye szignálja az originális építésű szinpadi munka hét scénáját, mely a ma házaséletének egyes fázisait vetítik elénk élénken és ötletesen — emelkedő rithmusban adván belső kompozicióban is a külső jelzéssel egybehangzót. Frissen és leleményesen perdülnek le a jelenetek, mint egy-egy jól világított mozifilm, amelyekben azonban kissé sok a célzatosat aláhúzó okoskodás és elmélet. E könnyen kinyirható és lesimítható egyenetlenségekért azonban szívesen kárpótoltatjuk magunkat az íróasszony szinpadi érzékével, amely eleven figurákat tud meglátni s a maga történését úgy tudja előadni, hogy érdeklődésünk nem apad el. Nem látja tragikusan a dolgokat s van benne elég értelmes jókedv, hogy a vidámságokat és groteszkségeket is észrevegye. Ozorainé azonban nemcsak érdekes olvasmányt ad, hanem hozzáértő kézben szinpadon is megtalálhatja a helyét.

BALLA BÁLINT

HERMAN LIPÓT

A termékenység — széles csipőjű, duzzadt emlőjű kövér asszonyokkal aposztrofált termékenység kifejezése, a tengelye Herman Lipót művészetének. Motórikus erővel ez hajtja, sarkalja; meg az a naiv készületlen természetlátás, mely Valkenborch és a másik Brueghel paradicsommadarakkal, legelő lovak, játszó nyulak mellett édesded nyugalommal enyelgő párducokkal, elefántokkal tarkított zöldbemártott édenkerti idilljeiből kisugárzik.

Ez a természetlátás veti vissza őt egy számunkra majdnem érthetetlen álomvilágba; zöld gyepen, buja lombok alatt, virágok között hempergő meztelen emberek világába; ahol nincs gond, nincs tépelődés, ahol nincsenek problémák és minden a maga könnyen gördülő kerekén kocog előre. Álomlátás, álommesélés; csupán ezzel közelíthető meg művészetének belső rugója, — mert képzőművészeti szempontból alig okolhatók meg azok a képek, melyeket az Ernst-múzeumban kiállított.

Álmok. Álmaink nekünk gyötrődő embereknek is vannak. A tárgyak reálitásának képzőművészeti értékelését idegszálaik teljes megfeszítésével végző, új lehetőségeket megteremtő művészeket is kergetik az álmok;

Leszkai Anna

× Nyugat 1913. január 16

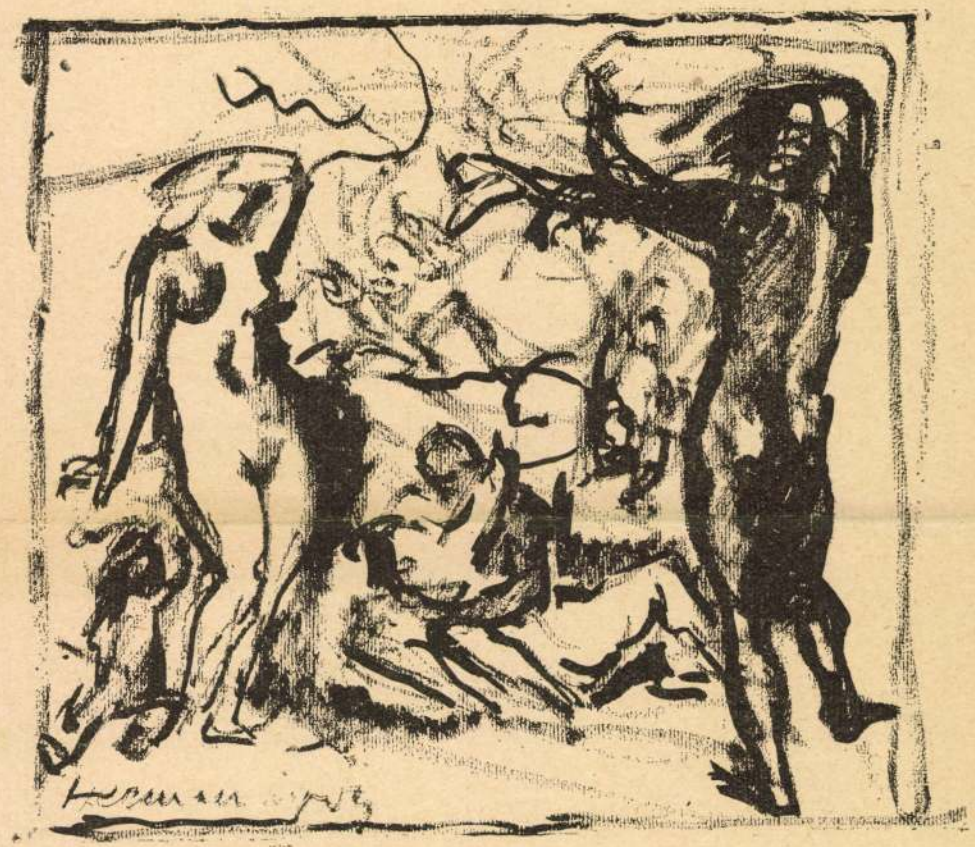

HERMAN LIPÓT:
VÁZLAT

ahogy agyatmorzsoló órákon által a kifejezési eszközök szélesítésével, más-más alapokat keresnek az eredmények megfogalmazására, őket is megrészegíti a víziók káprázata, de ezek a víziók nem világítanak a német akadémiák küszöbe felé.

Mintha évtizedeket aludt volna át, akkora szakadék tátong képei és azok között a törekvések között, melyek ma a képzőművészet eleven testét mozgatják. Tudása teljesen akadémikus alapokon épült, de ebből a szempontból sem teljes.

Ha elképzeljük, hogy Marées az ő nagy hitével, alapos tudásával és kitűnő tehetségével sokkal kisebb jelentőségű problémák megoldására, mekkora önfegyelemmel, felkészüléssel és tegyük hozzá, ingadozással — a feladat nehézségét megértő tudatos mester ingadozásával — fogott a munkához és menynyit próbált, akkor csodálkoznunk kell Herman Lipót bátorságán. Csak fiatalságával magyarázható ez.

A figurák egész tömegét egységes kompozició pántjába szorítva vászonra vinni, tömör összefoglaló rajzzal, kolorittal a testek értékét megállapítani, a testeknek egymáshoz és a környezethez való viszonyát kifejezni, kifejezni úgy, hogy az több legyen a puszta ábrázolásnál, az meghaladja az ő erejét, ma még csak külsőségekig, a sematikus ábrázolásig segíti őt tudása. Ha a kész képei szerint ítélnők meg képességeit, kedvezőtlen lenne az ítélkezés eredménye.

Herman Lipót főereje az elgondolásban gyökerezik. Tervei és rajzai sokkal egységesebbek, tartalmasabbak, sokkal több piktori gondolatot foglalnak magukban, mint befejezett vásznai, ahol kettéesik a háttér és a figurális rész. Vázlatai a természetet néző művész első benyomásait azon melegen és frissen adják. Hogy ez az erő melegség folyvást kopik és halványul, míg befejezéshez közeledik a vászon, az szomorú, de mindazonáltal ismerve Herman Lipót energiájának szívósságát, remélhető, hogy ha túl lesz azokon a feltételeken, amelyek mostani képeiben kapták külső jegyüket és meglátja mostani eredményeinek fogyatékosságát, remélhető, hogy más utakon, de megkeresi azokat a kapcsolatokat, amelyek centrumában törekvéseit az eleven művészet gyökérszálaival egybefűzi.

*

Néhány szót arról, hogy fogadta a kritika egy része a képeit. Szokatlan eljárás, de aki ismeri azt a zavart, felületességet, a képzőművészet céljait, alapjait illetőleg, mely úgyszólván az egész képzőművészeti napi kritika életre való jogát illuzórissá teszi, érteni fogja ezt is.

Nos Herman Lipótot megtették barok művésznek. Sőt akadt író, aki túlbuzgalommal Greco, Delacroix, sőt Cézanne rokonságot állapított meg. Persze Rubens. A Rubens-egyenlet még valahogy megfejthető. Kövér női test = Rubens. Rubens = barok, de Greco. Barok piktor volt Valazquez, Rembrandt, Tiepolo, Caracci, Ribera is. Herman Lipót is?

A barok piktura stilusa nem egységes, sőt kifejezetten barok piktori stílus ninc. is. Ha mint korszakot vesszük, akkor nagy általánosságban a reformáció ellen küzdő katholicizmust értjük alatta. Herman Lipót pedig igazán távol esik a katholicizmustól.

BÁLINT ALADÁR

AZ ERINNYSEK

Leconte de Lisle munkája a mai francia szinpad terminológiája szerint nem egyéb, mint a d a p t a t i o n, az antik tragédiának francia színre való alkalmazása. Csakhogy ezuttal a meghonosítás munkája éppen nem kongeniális író kezébe került. A klasszikus dráma zárt, szimmetriás vonalait itt romantikus lendület feszíti szét s a szoros szerkezetet a szavak henye öröme lazítja értéktelenné. Lehet, hogy Leconte de Lisle korában így értelmezték a francia szín parancsait, de számunkra, ma, ez sem teszi a dolgot érdekesebbé. Jellemző, hogy a francia parnassien legönállóbb ténye az, hogy ő a lelkiismeret megszemélyesített rémeit — az Erinnyseket — szinpadra viszi, sőt fő- és címszerepet juttat nekik, holott Sophoklesnak éppen egyik legnemesebb s a szó mai értelmében legszinpadibb kitalálása az, hogy az Erinnyseket — bár sötét árnyaik, engesztelhetetlenül és súlyosan, mindig ott felhőznek a tragédia fölött — nem testesíti szinpadra. Sophoklesnál így a képzelet igazán emberfeletti borzalmakká növesztheti e barátságtalan szellemeket, a francia színen való testi megjelenésük ellenben lilafényes ballettá enyhül.

Kétségtelen, hogy Leconte de Lisle pompás, gazdagon ötvözött dikciója érték, csakhogy speciálisan francia érték, akármily szeretettel állapítjuk is meg Iványi Jenőnek fordítói érdemét.

A Nemzeti Szinházat, mely ennél még sokkal sürgősebb irodalmi missziókkal adós, nyilván a rendezés feladata érdekelte e kisérletben. Itt a rendezés tehát önmagáért való cél volt s nem az irodalom alázatos szolgálata. És csakugyan, a Nemzeti Szinháznak módjában volt kitünő szinészanyagot és lelkes rendezőt adnia e vállalat rendelkezésére. A tiszteletre legméltóbb hittel és komolysággal dolgozik Iványi Jenő már évek óta egy klasszikus programm kiépítésén s mindenképen fejlődést jelent, hogy a Nemzeti Szinház most már teljes teret nyit az ő szándékainak. Iványi feladatról-feladatra sokat tanul, a tavalyi Judith-előadás is már szép munka volt s onnan a fejlődés útján jutott el az Erinny-

sekig. A Comédie előkelő — bár ránk nézve nem túlságosan fontos — hagyományainak tiszteletétől, eljutott Reinhardt egyszerűsítő, vérbelien szinpadi fogalmazásának megértéséhez — s ez a megértése már ránk is tartozik, mert Reinhardttól általánosan helyes, a szinpad lényegére tartozó elveket is lehet tanulni. Ez a megállapítás pedig nemhogy leleplezése, de nagyobb elismerése Iványi szinpadi kultúrájának.

A szinház kissé heterogén, de lehetőségekben gazdag nyersanyagot adott a rendező kezébe. Jászai Mari, Márkus Emma, Beregi: született reprezentálói a nagy stílusnak; ám nem csupán deklamációjuk egyéni verete, hanem iskolája, eredete is, egész korok levegője szigeteli el őket egymástól. Bizonyos, hogy ennyire kiérett, kiformálódott szinészek között már nagyon nehéz a rendezőnek az összhang rendjét, zenei harmóniáját megteremtenie; és ez nem is szokott a Nemzeti Szinházban sikerülni. Márkus László tavalyi Atilla-drámájában például külön-kölön megcsodálták a Márkus Emma és a Beregi nagylendületű deklamációját; de a kettő együtt nem szolgált nagy épülésünkre. Mintha nem is egymásnak felelgetett volna ez a két szép, zengőbeszédű emberi lény és mintha nem is egymás szerelmes közelségéből, hanem nagy-nagy távolságokból támadt volna a hangjuk. Különben is, ez egyike a rendezői munka legmagasabbrendű, végső vonalainak: az előadás egészének ritmizálása. A tempónak az akció jelentőségéhez, sőt, ami lényegesebb: az előadás rendezői szándékaihoz mért váltogatása, zenei tagolása. Hogy az Erinnysek előadásából vegyem a közeli példát: a Kassandra jóslatának egyetlen gyors, szaggatott, extatikus felkiáltás gyanánt kellett volna elhangzania; gyökeresen más tempóban tehát, mint teszem a Klitemnaestra kinyilatkoztató tartalmú, önmagát vádoló és védelmező orációjának... Ha a rendező hallásában, tudatában elevenen él az előadás egészének ritmusa, akkor ennek a tudatnak a szuggesztiójával formálja meg az előadás minden részletét.

Ezuttal, hála a francia szerző naivul számító szinpadiasságának, nem volt nagyobb baj: a darab ugyanis megannyi tapsra kihangzó monológból áll s így a dialógus összhangját nem kellett megvédelmezni. Mindjárt az elején Jászai Mari gyönyörű tömörséggel mondta el a maga monológját ⟨természete szerint monológ ez, habár volt is kinek elmondania⟩ sőt Jászai Marinak valóságos renesszánszát kell számítanunk ettől a szerepléstől. Ez eljövendő volt, naturalizmuson, gúnyolódáson, elmésségeken túl, biztosan és teljesen; megírtam már akkor, mikor a forradalmak fiataljai, amint kiemelkedő példán, rajta csiszolták félelmetessé dialektikájukat. Jászai Mari szépen — azazhogy nem is valami nagyon nyugalmasan! — kivárta a maga idejét s az idők nem a rövidéletű új divatnak, hanem — mint mindig — a talentum kivételességének adtak igazat. Márkus Emma hervadatlanul szép volt, sőt — Kasszandrának — túlságosan szép. Az ő érett cinquecento-szépsége, fedetlen telt, fehér karjai, meg a többi kerekség és jól ápoltság, mindez nem nagyon talál Kasszandra jelenésszerű lényéhez, mely — nemcsak a szinpadon, hanem egyáltalában is — csak azért van, hogy egy divináció, szinte artikulátlan, nem egészen emberi hangon, megszólalhasson belőle s ez elhivatása egész lényében megrázza és összetörje. — Kétségtelen, hogy közülük a Beregi deklamációja a legmaibb, ránk legközvetlenebbül ható, az előadás orkesztrumának egyik hangszínét a legtökéletesebben képviselő. Külső és belső eszközei teljes egyensúlyban szolgálják ezt a szerepet; fojtott indulatának hatalmas crescendójával valósággal lecsapott a hallgatóra. Némely mozdulatának — mikor a sírra borul és karjait előrenyújtja stb. — túlzó deformációja itt egészen korai görög szobrokat idéz emlékezetünkbe és ezt az asszociációt szerencsével szolgálja a ruhája nagyon jó, archaikus ráncainak sárgafényű megvilágítása is.

A ruhák s a megvilágítások általában jók; kár, hogy nagyon fölfedezhetők a fényforrások. És még egy; az egész darab minden jelenetének, minden realisztikus mozzanatának ilyen misztikus, fellobbanásszerű megvilágítása elkoptatja érzékünket a darab csakugyan transzcendentális végső jelenetének hatása iránt, az Erinnysek jelenését ugyanaz a lila fény vil-gítja meg, mint a hús- és vér-akciókat. A nagyobb ellentét okáért legalább is az Erinnyseket kellett volna másképp adjusztálni ⟨ma már ennek kitünő módjai ismeretesek⟩; így nagyon is felismerhető statiszta-öklök ágáltak Oresztesz felé, noha ő legjobb igyekezettel eltelve próbált megijedni tőlük.

A díszlet monumentális hatásában nem volt hiány; az elvek jók. Csakhogy a kék vászon a Judith keleti miliőjében — ahol Reinhardt is alkalmazta — sokkal indokoltabb volt. A stilizálásnak ugyanilyen bátor elveivel, de a görög márványnak érzését közelebbről érintő, más színű vásznat is lehetett volna alkalmazni. Kár, hogy a vászonra festett nagy bronz-kaput az indulat hevében oly könnyedén lökték be a szereplők, mintha nem is bronzigényeket tápláló vászon lett volna. Ebben nem is a bronz-illuzió vesztesége, hanem a gesztus hibás volta a fontos.

Massenet zenéje nagyon szép és némi indokolással támogatja Leconte de Lisle feltámasztását.

Mindent összevéve: a Nemzeti Szinház egyik legjobb előadása.

BÁRDOS ARTUR

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1976 JUL – 5
Budapester Rundschau

Anna Lesznai

1021

Ein flammender Geist

Erinnerungen an Anna Lesznai

In der renovierten Burg von Buda, im Kammersaal der Ungarischen Nationalgalerie, wurde unlängst eine Ausstellung mit Zeichnungen, Stickereien und Aquarellen von *Anna Lesznai* eröffnet. An den Wänden und in Schaukästen stilgerecht angeordnet, befinden sich hier Kunstwerke eines halben Jahrhunderts, darunter Illustrationen zu den Werken von Endre Ady, Béla Bartók, Béla Balázs, Märchenbilder und Buchzierate, herrliche Kissen und — ungewohnt in Kunstausstellungen — eigene Bücher, Gedichtbände, Märchenbücher, ein großer Roman, Handschriften, Briefe und ein Tagebuch, und sogar an sie gerichtete Briefe und dichterische Widmungen. All dies schafft eine intime Atmosphäre, die eigentlich gar nicht so recht in einen Ausstellungssaal paßt, man glaubt vielmehr, in einer Gedenkstube zu sein.

Gute Generation

Im Jahre 1959 in amerikanischer Emigration, erinnert sich Lesznai an ihre Kissen, die sie um 1910 gemacht hatte: „... ich stickte in einem fort und muß noch heute lächeln, wenn ich daran denke, wieviele Lesznai-Kissen damals auf den Budapester Sofas herumlagen. Wir waren eine gute Generation: Sehr viele wertvolle Menschen unterhielten sich über viele hochinteressante Dinge, während sie sich auf diese Kissen stützten ..." In der Wohnung von Béla Balázs zum Beispiel, im ehemaligen „Sonntagskreis", wo Georg Lukács und seine Freunde ihre berühmten Symposien abhielten. Oder in der Zwischenkriegszeit, im Familiensitz von Anna Lesznai in Körtvélyes, wo als Gäste der offenherzigen Hausfrau so viele Prominente des Geistes — von Ignotus über Kassák bis Attila József, von Rippl-Rónai über Bartók bis Béla Reinitz — verweilten, wo sie arbeiteten und neue Kräfte sammelten.

In den Jahrzehnten der Emigration verlor Anna Lesznai die Kontakte mit dem ungarischen literarischen Leben. Das hatte die unvermeidliche Konsequenz, daß sie hierzulande weitgehend vergessen wurde. Sie selbst hat sich allerdings von der ungarischen Literatur niemals entfernt — auch die gegenwärtige Ausstellung ist ein Beweis dafür. Hierzu schreibt sie in ihrer Selbstbiographie wie folgt: „Die Gedichte von Ady haben mich schon überwältigt und ersten Jugend her. Noch sechs Jahrzehnte später inspiriert mich das von dort Mitgebrachte."

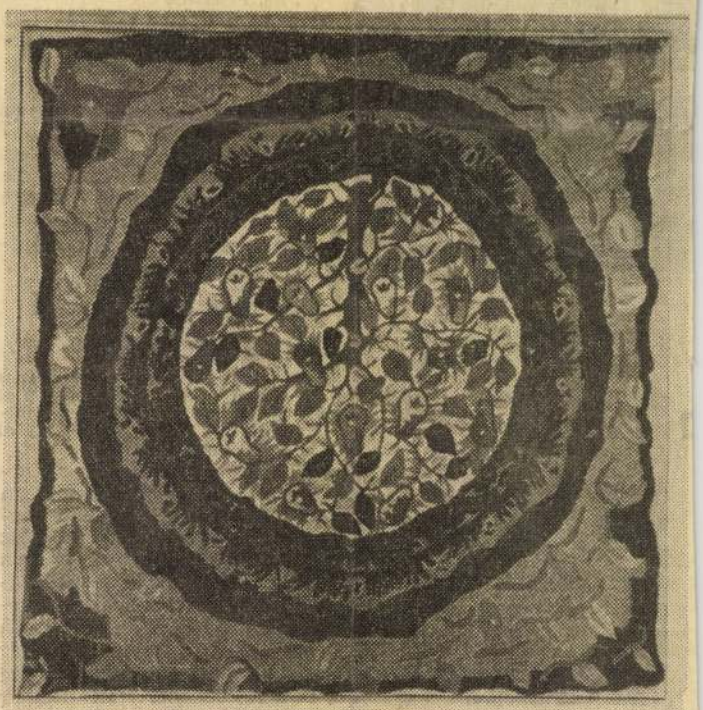

Birnbaum, 1918

Mutiger Mensch

Rezensent des ersten Gedichtbandes von Anna Lesznai war Ady selbst, der 1909 in der Zeitschrift Huszadik Század (Zwanzigstes Jahrhundert) folgendes schrieb: „In der kleinen Freischar, die in Ungarn um eine schönere und bessere Zukunft kämpft, in diesem schönen reformierenden Kampf, gibt es nur wenig Frauen, und auch unter diesen sind viele, die Rollen spielen, Cleopatra, Sappho, Julia. Doch Anna Lesznai ist der echte Gefährte, und nicht nur das, sie ist auch ein mutiger Mensch. Ein mutiger Kampfgenosse. Mit ihrer Menschlichkeit und ihrem Mut kämpft sie für dasselbe, wie ihre männlichen Gefährten, doch mit ihren eigenen weiblichen Gefühlen."

Als der Maler Róbert Berényi im Jahre 1932 ihre Bilder sah, nannte er sie „die verspielte Märchenerzählerin der Liebe". Das ist sie in sche' Welt, eine Heimat in der Heimatlosigkeit, ein Zuhause in der Obdachlosigkeit. In den bitteren Jahrzehnten der Verbannung war die Kunst für Anna Lesznai das Vaterland, die Mutter Erde, von der sie immer wieder neue Kräfte schöpfte.

Bauernjunge, 1908—1910

Vollenderes Lebenswerk

Ich begegnete ihr im Jahre 1966 hier, in Budapest, im Freundeskreis. Damals erschien ihr auch dem Umfang nach eindrucksvolle Roman (100 Bogen): „Am Anfang war der Garten", eine monumentale Freske des revolutionierenden Ungarn der Jahrhundertwende, ein Familienroman Tolstojscher Ansprüche. Alles, was sie unserer Geschichtsschreibung und Literaturwissenschaft schuldig war — und zum Teil geblieben ist —, die umfassende Darstellung des Lebensempfindens der Jahrhundertwende, des Lebens in Stadt und Land der geistigen und gesellschaftlichen Bewegungen, all dies erscheint mit poetischer Kraft, mit Lebenskenntnis und viel Weisheit in diesem Riesenwerk. Die sechs Stunden, die ich damals in ihrer Gesellschaft verbrachte, werde ich nie vergessen. Ich sehe noch heute die imposante Matronengestalt — sie war damals 81 Jahre alt. Erinnerungen an jene Begegnung vor 10 Jahren wurden jetzt in mir wach, als ich den Originalentwurf ihres Romans — von der Achtzigjährigen selbst geschaffen — unter den Exponaten der Nationalgalerie zu sehen bekam.

Ein großartiges Leben war vollendet. Ihr Lebenswerk war unter Dach und Fach, ihre Gedichtsammlung, noch von ihr selbst redigiert, war druckreif. Der Geist flammte noch zum letztenmal auf und erlosch. Ihrem letzten Willen entsprechend, ruht ihre Asche im heimatlichen Boden.

Ottó Major

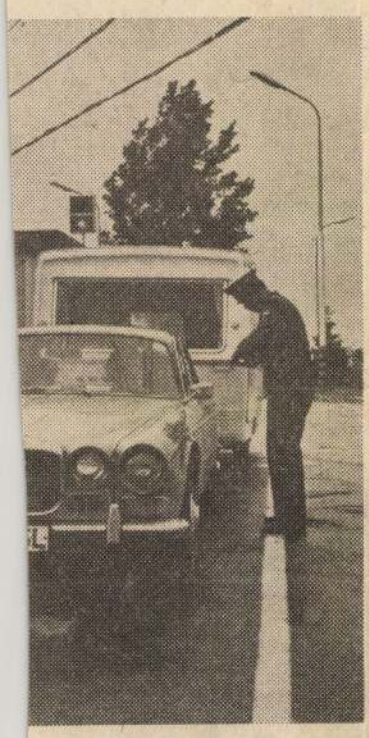

tionshefte, woraus sie die wichtigsten Zollvorschriften erfahren können, verschiedene Tabellen informieren außerdem über die Verkehrsregeln und Geschwindigkeitsbegrenzungen.

An sämtlichen ungarischen Grenzstationen sind auch Visa erhältlich: wer ohne Einreisegenehmigung eintrifft, kann das Visum in wenigen Minuten hier bekommen. Die ungarischen Auslandsvertretungen — Botschaften und Konsulate — erteilen das Visum in 24—48 Stunden, für Reisende, die nicht aus irgendeiner Hauptstadt kommen, ist aber anscheinend bequemer, das Visum an der Grenze zu beschaffen. Den Statistiken ist jedenfalls die eindeutige Notwendigkeit dieser behördlichen Dienstleistung zu entnehmen, denn die Zahl der Visa-Antragsteller nimmt alljährlich zu.

(t)

Frau Margit empfiehlt

PARISER KORB MIT GRÜNEN ERBSEN

Zutaten für 4 Personen: 4 Scheiben Jagdwurst, 50 g Fett, 600 g grüne Erbsen, 40 g Butter, Salz, Zucker, grüne Petersilie

Die grünen Erbsen mit wenig Wasser, Salz, Zucker, Butter und kleingehackter grüner Petersilie dünsten. Die Wurst in dicke Scheiben schneiden ohne die Pelle abzuziehen. In heißem Fett ausbraten. Dabei formen sie sich zu Körbchen. In die Mitte legen wir die Erbsen. Sofort servieren. Mit Kopfsalat garnieren.

KALTER REIS MIT FRÜCHTEN

Zutaten: 120 g Reis, 4 dl Milch, 150 g Zucker, 2 dl Schlagsahne, 200 g Erdbeeren, 150 g Kirschen, 0,5 dl Himbeersaft

Den Reis in der gezuckerten Milch weichkochen, in eine Schüssel legen und auskühlen lassen. Das Obst kleinschneiden und in den Reis verrühren. Die Schlagsahne mit Staubzucker süßen und locker unter den Reis heben. Einen Teil der Schlagsahne zur Garnierung beiseite stellen. In Römer verteilen, glatt streichen, mit Sahne verzieren, schließlich etwas Himbeersaft darübergießen. 2—3 Stunden vor dem Servieren zubereiten und in den Kühlschrank stellen.

GEFÜLLTER WIRSING

Zutaten: 0,50 kg in Suppe gekochtes Rindfleisch, 60 g Fett oder Öl, 2 Eier, 1 Semmel, 1 kg Wirsingkohl, 3 dl saure Sahne, 3 Löffel geriebene Semmel, Zwiebel, Salz, Pfeffer

Das Fleisch kleinschneiden, mit 40 g Fett und Zwiebeln dünsten, zweimal durch den Wolf drehen. Eidotter, die in Milch geweichte Semmel, gemahlenen Pfeffer und 1 Löffel saure Sahne hinzugeben, mit dem festen Schnee der Eier vermischen. Den Kohl auseinandernehmen, in heißes gesalzenes Wasser legen und halb weich kochen, die dicken Rippen entfernen. Eine Stoffserviette mit Fett bestreichen, darauf zuerst die Kohlblätter, dann die Fülle legen, einrollen, die Enden der Serviette zusammenbinden. In heißes Wasser legen und ¾ Stunde lang kochen. Aus der Serviette wickeln, auf eine längliche Schüssel legen, aufschneiden, mit gerösteten geriebenen Semmeln bestreuen und mit saurer Sahne begießen.

ERDBEERCOCKTAIL

1 kg Erdbeeren gut waschen, abtropfen lassen, in eine tiefe Glas- oder Porzellanschüssel legen, mit 250 g Staubzucker bestreuen, mit dem Saft einer Zitrone beträufeln, 1—2 Stunden lang im Kühlschrank stehenlassen. 1 l Rotwein und 1 l Weißwein dazugießen, vor dem Servieren mit einem halben Liter Sodawasser (oder eventuell Champagner) mischen.

KARTOFFELROLLE MIT FLEISCHFÜLLUNG

ZUTATEN:
500 g gekochte und passierte Kartoffeln, 150 g Mehl, 50 g Grieß, 1 Ei, Salz

Die passierten, lauwarmen Kartoffeln mit Mehl, Grieß, Salz und Ei zusammenkneten. Auf einem mit Mehl bestreuten Nudelbrett fingerdick ausrollen. Die Fülle darauf streichen. Zusammenrollen, in ein feuchtes Tuch wickeln. Die Ränder zusammenbinden und in Salzwasser eine halbe Stunde lang kochen. Herausnehmen und aufschneiden. Mit Soße oder gedünstetem Gemüse servieren.

FÜLLE:

ZUTATEN:
30 g Fett, 50 g Zwiebeln, 250 g durch den Wolf gedrehtes Fleisch, Suppergrün, 30 g geriebene Semmeln, gemahlener Pfeffer, 1 Ei, Salz

Die Zwiebeln im Fett dünsten zerkleinertes in der Suppe gargekochtes Fleisch und Semmeln dazugeben. Mit Salz und Pfeffer würzen. Auskühlen lassen, danach mit dem Ei verrühren.

scharwenzelt und kaum von seiner Seite weicht.

Der Hahn, von dem hier die Rede sein soll, hatte ein pechschwarzes Lieblingshühnchen, das jeden Tag unter seiner Aufsicht in meine weiße Sommermütze, die auf dem Zeltbett lag, ein sehr kleines, schneeweißes Ei legte. Ich merkte es, als ich die Mütze aufsetzen wollte und dieses Eichen herauskullerte. Von nun an ließ ich die Mütze jeden Tag auf dem gleichen Platz liegen. Und siehe, jeden Tag fast um die gleiche Zeit wiederholte sich das Eierlegen. Der Hahn stand vor dem Zelt Schmiere, während sein Lieblingshuhn ins Zelt schlüpfte, aufs Bett sprang und sich eben diese schneeweiße Mütze als Nest auserkor.

Der Sommer war lang und heiß und verging mit viel Arbeit im Weingarten. Am Ende war zur Weinlese nur noch der Hahn mit seinem schwarzen Liebling übriggeblieben. Alle anderen hatten wir — nachdem sie von viel Grünzeug, fetten Grillen und allen möglichen Insekten gut genährt waren — aufgegessen. Nur diesen bunten kleinen Hahn und sein schwarzes Liebchen hätte ich nicht übers Herz gebracht, in den Mund zu nehmen. Darum schenkte ich beide nach der Weinlese dem Bauern im Dorf, wo im Hühnerstall Platz genug war.

Und als der neue Sommer ins Land zog, erfuhr ich, was sich inzwischen im Hühnerstall ereignet hatte. Der kleine Japaner focht im ersten Augenblick mit drei dreimal so großen Hähnen einen Kampf aus, bei dem er als Sieger hervorging und so zum Herrscher des gesamten ungarischen Hühnervolkes wurde, bis ihn eines Tages — da er sich gar zu wild benahm — der Hirsebesen des Bauern erwischte und so unglücklich traf, daß er geschlachtet werden mußte und in den Suppentopf kam. Da saß nun die kleine Japanerin in tiefschwarzer Trauer verlassen in der Ecke, und war erschütternd anzusehen.

Das ist das Schicksal aller sporenklirrender Herrscher. Am Ende hinterlassen sie trauernde Witwen und Waisen.

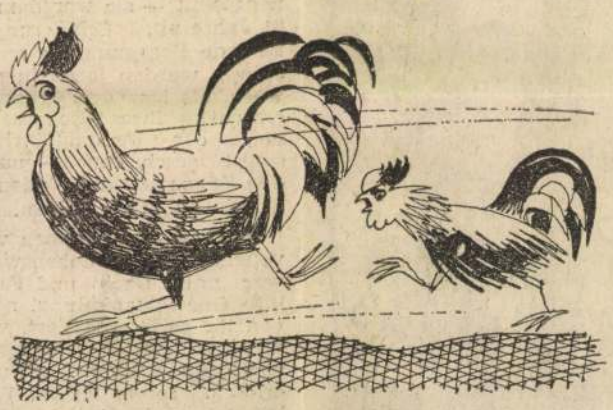

Karikatur von András Mészáros

Sigfried Bradfer

Lesznai Anna kiállítása

A Magyar Nemzeti Galériában a Nyugat első nemzedékéhez tartozó, sokoldalú művész, Lesznai Anna költő, meseillusztrátor és textiltervező emlékkiállítása nyílt meg.

1885. január 3-án született Körtvélyesen, előkelő, gazdag, irodalom- és művészetkedvelő családból. A századvégi Budapest emancipálódó polgárságának pezsgő légkörében került kapcsolatba a haladó művészet és irodalom képviselőivel, unokatestvére, Hatvany Lajos révén. Pályafutása gyorsan ívelt felfelé. A Nyugatban Ignotus és Fenyő Miksa vette pártfogásába. 1908-ban kezdték közölni verseit, 1909-ben pedig Hazajáró versek címen már önálló kötete is megjelent, amelyet saját rajzaival illusztrált a gyomai Kner nyomdában. Ezt a kötetét az Édenkert, majd a Bécsben, 1922-ben megjelent Eltévedt litániák c. könyvye követte. A Vasárnapi kör törzsgárdájához tartozott. 1912-ben feleségül ment Jászi Oszkárhoz. A Tanácsköztársaság leverése után Bécsbe kényszerült, ahol megismerkedett Kassák Lajossal. Néhány grafikája a Munkában is megjelent. 1931-ben tért haza, újra az irodalmi és művészeti élet kiválóságai vették körül; Radnóti Miklós, József Attila, Fülep Lajos, Berényi Róbert, Vilt Tibor. A nácizmus elől ismét menekülnie kellett, Amerikába emigrált, ahol rajzot és textiltervezést tanított 1966-ban bekövetkezett haláláig.

A századforduló új művészi stílusához, a szecessziához, amely a század elején még egyértelmű volt a merészséggel, az előítéletek megvetésével, a frisseséggel, Lesznai Anna lelkesen csatlakozott. A fellendült könyvdíszítésben, illusztrációban és hímzéstervekben tág lehetőséget talált mesélőkedve kiélésére. Lerajzolt mindent ami tetszett neki „fát, virágot, állatot, bandukoló parasztocskát, pihenő menyecskét... festettem, mert gyönyörködtem otthonom földjében és a rajta nyüzsgő teremtményeknek meg akartam őrizni a képét..." Jellegzetes szecessziós művészként egy-egy kiszakított részlet, leggyakrabban virágcsokor különleges megmunkálásával igyekezet a valóság illúzióját megadni. Díszítőkedve mindent áthatott. Égő színekben pompázó dús virágcsokrok, rózsák, hajnalkák, liliomok kúsznak fel az általa tervezett könyvtáblákra. (Ady E.: A magunk szerelme. 1909. Ady E.: Ki látott engem. 1914.)

Új szenzációt jelentett számára a népművészet ornamentikája, amelyet beépített stílusába és csak a harmincas évek végén pártolt el tőle.

Az izgalmakban bővelkedő életét megörökítő, „Kezdetben volt a kert" című családregényében visszaemlékszik arra, hogy Balázs Bélával együtt a mesevilág megformálását tervezte. Saját mesekönyvét ebben a szellemben írta, hogy „A csoda váljék köznapi valósággá, akár a nap, ragyogja be az egész világot anélkül, hogy a szokatlanság látszatát keltené." Azt akarta, hogy a csodának „mai életünkben való megjelentetésével találkozzék össze a gyerek a városi műhelyben és az utcán is".

Meseképei dekoratívak, a gyermekrajzok tisztaságához állnak közel. A kompozíciót nem nyomja el a díszítmény, bár a népművészet stilizált ornamentikáját és a népélet jeleneteit is gazdagon alkalmazza. Illusztrációi saját ifjúsága, gyermekkora emlékképeit őrzik, legtöbbször a körtvélyesi kertet és kastélyt, amelynek kővázába tett virágcsokrait textiltervein is sok változatban örökítette meg még a harmincas években is.

A húszas években festett népi életképei a naiv festők formavilágát idézik. Legmaradandóbb alkotásai: az 1909—1920 közötti borítói, illusztrációi és hímzéstervei.

Brestyánszky Ilona

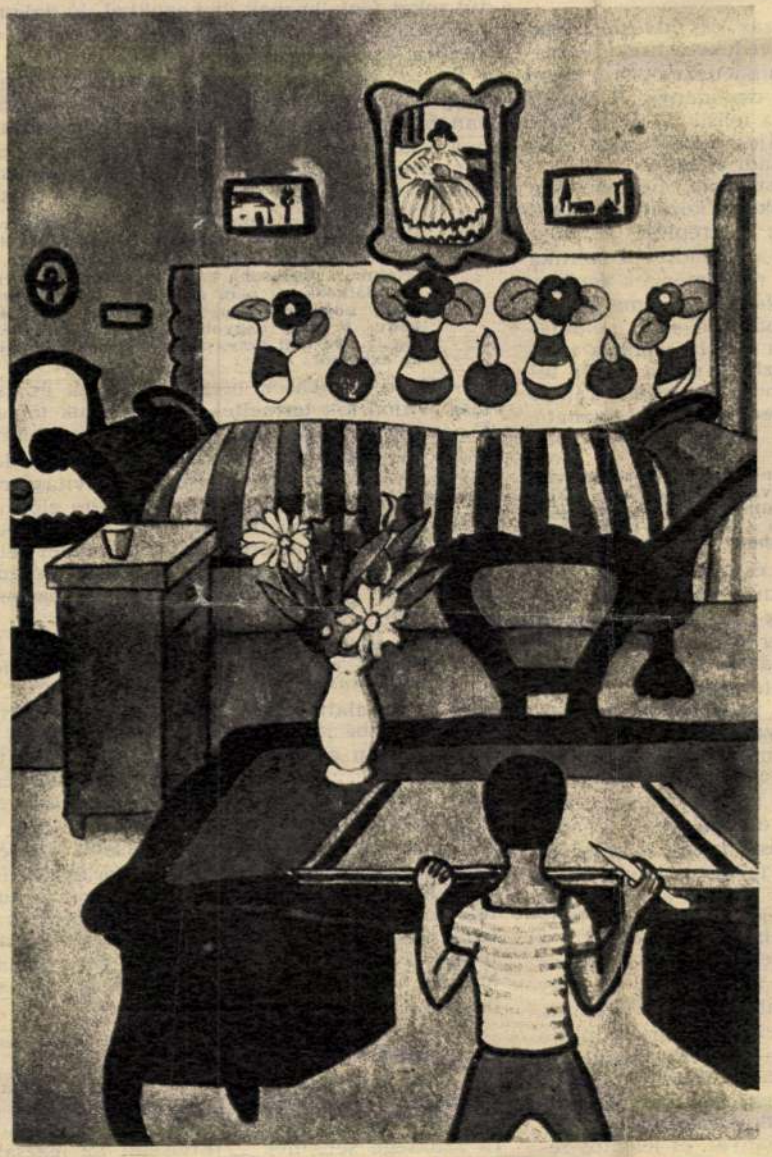

ILLUSZTRÁCIÓ, MESE A BÚTOROKRÓL ÉS A KISFIÚRÓL (1918)

LESZNAI ANNA CSALÁDI KÖRBEN (JÁSZI OSZKÁRRAL)

REKLÁMLAP LESZNAI ANNA MESEKÖNYVEIHEZ (1918)

KÖRTEFA. SZÍNES HÍMZÉS 1918)

A válság igazi oka

Marie Therese Goutmann francia szenátornő járt nálunk a közelmúltban. Tagja volt a Francia Kommunista Párt küldöttségének, mely a Magyar Szocialista Munkáspárt meghívására látogatott el hazánkba. A szenátornő tagja a Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának és a szenátus kommunista csoportjának elnöke. Vele készítettünk interjút.

* * *

A kölcsönös bemutatkozás és üdvözlés után vendégünk némi támadó-védekező arckifejezéssel és hangsúllyal kérte: mindenekelőtt azt írjam meg, hogy háromgyerekes családanya. A fia, 22 esztendős, egyik lánya 18, a másik 12 éves. Férje tanító. Sok és felelősségteljes elfoglaltsága ellenére szép, harmonikus családi életet él.

Úgy látszik, Franciaországban meglehetősen szeretnék távoltartani a nőket a közélettől. Azzal riogatják őket, hogy a sok „szereplés", a társadalmi munka elvonja őket a családtól, a politika pódiumára lépők esetleg nem mennek férjhez, magukra maradnak... (Nálunk is ismerős érvek...) Érthető, ha a szenátornő saját példájával is igyekszik bizonyítani e balhiedelmek tarthatatlanságát. Szívesen időztünk volna még a témánál, de jobbnak láttuk, hogy az egész francia társadalom helyzetéről szerezzünk megbízható, tárgyilagos értesüléseket.

— Egyre többet hallunk a franciaországi válságról, a fogyasztási javak termelésének korlátozásáról, a munkanélküliségről, a takarékosság szükségességéről. Mi hát a tényleges helyzet? Mi okozza az egyre súlyosbodó válságot?

— A francia nagytőkések és sajtóik hosszú ideje állítják, hogy a franciáknak az a bajuk, hogy túl jól élnek. Túlfogyasztás van. Ezért felborult a gazdasági egyensúly. Szerintük ez idézi elő a válságot, na meg az olajárak emelkedése. Ez azonban teljesen hamis feltételezés. Igaz, fejlett ipari ország vagyunk, igaz, hogy sok fogyasztási cikket állítunk elő. De hogyan lehet „túlfogyasztásról" beszélni akkor, amikor tizenhat millió francia nő és férfi szegénységben él? Ők nagyon messze vannak attól, hogy részesüljenek a szép kivitelű javakból. Noha ők állítják elő... A válság igazi oka, hogy az egész ország gazdaságát huszonöt mammutvállalat tartja kezében és a zsebében. Ezeknek egyetlen gondja a haszon —, mindegy milyen áron. A termékeket ott állítják elő, ahol a leggazdaságosabb. Ahol legolcsóbb a munkaerő. Csaknem az egész francia autóipar Dél-Amerikában létesít új gyárakat... A nagy textiltrösztök beruházásaikat Afrikába telepítik. Nem csoda tehát, ha Franciaországban 1 millió 300 ezer munkanélküli van. Ötven százalékuk nő. És negyven százalék fiatal. Ezenkívül nyilvántartanak négyszázezer részleges munkanélküli is... Elképzelheti gondjaikat. Az idén hatszázezer fiatal fejezte be tanulmányát, és jelentős részük nem talál munkát, vagy ha igen, akkor sem a tanult szakmájában.

Valamely családban ha csak egyetlen családtag is munkanélküli, már akkor is komoly anyagi gondokkal küzdenek. Nem túl, hanem igenis alulfogyasztás van nálunk, és drágaság. Több ezer tonna gyümölcsöt tesznek tönkre, hogy tartani tudják az árakat, üzemeket, bányákat zárnak be, mert a tulajdonosnak nem gazdaságos... A takarékosságot azzal kezdték, hogy csökkentik a lakásra, a szociális és kulturális létesítményekre fordítható összeget. A gyermekintézmények rendszere nálunk, még mindig a vágyálmok birodalmába tartozik...

— Magyarországon sokan úgy hiszik, hogy szinte mindegy van-e munka vagy sem, mert Önöknél megélnek a munkanélküli segélyből is.

— A múlt évben megszavaztunk egy törvényt — óriási harcok árán — mely szerint, ha a dolgozónak gazdasági okok miatt mondanak fel, egy évig megkaphatja a fizetése 90 százalékát. Ezt az összeget azonban ma a munkanélkülieknek mindössze 10 százaléka kapja meg! A kormány és a munkaadók, ahol lehet kijátsszák a kivívott rendeleteket. Mindig résen kell lennünk. Ezért hallanak annyit rólunk...

A kormány szerint túl jól élünk. Évek óta egyebet sem hallunk: „A franciák sokat esznek, túl sokat foglalkoznak önmagukkal, jó dolgukban azt sem tudják mit csináljanak. De ennek vége! Áldozatokat kell vállalni."

De az államférfiak arról nemigen beszélnek, hogy a franciák 30 százalékának lakbérhátraléka van és hogy egyre több családot lakoltatnak ki, hogy sokuknak kikapcsolják a villanyát a kiegyenlítetlen számlák miatt, hogy a parasztság vásárlóereje két év alatt 20 százalékkal csökkent.

— Párizsban hallottam olyan véleményről is, mely szerint akik magasabb béreket követelnek és sztrájkolnak, nem szeretnek dolgozni. Nincs értelme a magasabb bér követelésének, mert így a vállalkozónak nem érdemes a gyárat üzemeltetni, következésképpen romlik a vállalkozási kedv, s még nagyobb lesz a munkanélküliség... Be kell fagyasztani a béreket és növelni az exportot...

— Ez a munkások megrágalmazása és zsarolása. Vajon kik termelték meg az áruk tömegét? E nézetek terjesztői meg akarják bénítani a munkásmozgalmat és megakadályozni, hogy a dolgozók tegyenek valamit helyzetük javításáért. A válságot a tőkések profitéhsége idézte elő, nekik kell vállalniuk terheit is. Hiszen a dolgozó egyetlen tőkéje a munkaereje! Követeléseiket teljesíteni kell és a gazdasági élet kulcsfontosságú intézményeit, mint például a nagybankokat — államosítani szükséges.

— Milyen lehetősége van Párizsban egy munkásnak arra, hogy sérelmeit a munkahelyén szóvá tegye?

— A vállalattól függ. A kollektív szerződések többé-kevésbé jók. A munkáltatót azonban a dolgozónak nem a véleménye, hanem a teljesítménye érdekli... Ha az utóbbival nincs megelégedve, kiadja a munkakönyvét. A jogsérelem ellen csak közösen lehet küzdeni. Bretagne-ban történt. Az egyik üzemben magasabb fizetésért harcoltak a dolgozók. A gyáros körlevelet írt a munkásfeleségeknek: bírják rá férjüket a munka felvételére. Ők azonban nem álltak kötélnek. Ellenkezőleg: bevonultak az üzembe, s kényszerítették az igazgatót, hogy hallgassa meg panaszukat. És most eljárás folyik ellenük, erőszakoskodásért...

— A munkanélküliség erkölcsi rombolást is végez.

— Aki nem érezte a bőrén, nehezen tudja elképzelni, mit jelent egy életerős, egészséges embernek a fölöslegesség érzése. Az, hogy nincsen rá szüksége senkinek... Elviselni az igazságtalanságot, a megalázást, rettegni az eladósodástól. A munkanélküliségnek egyre több drámai következményéről tudunk. De szerencsére a munkából kirekesztettek egyre többen felismerik: nem szabad beletörődniük az embertelen helyzetbe.

— Mi a valóságfedezete Franciaországban a női egyenjogúságnak?

— A munkásmozgalom a haladó nőszervezetekkel együtt kivívták a munkához való jogot, az egyenlő munkáért, egyenlő bért törvénybeiktatását. De a törvényeknek nagyon nehezen tudunk érvényt szerezni. A nők munkabére általában 30 százalékkal kevesebb a férfiakénál. Egyik legnagyobb probléma a nők szakképzetlensége. Rendkívül hiányos az egészségügyi ellátás is. Most különösen nehéz kiharcolni a legkisebb szociális könnyítést is a munkanélküliség miatt. Hivatalos helyekről egyre többször hangzik el, hogy a nő maradjon otthon, nevelje a gyerekeket. Arra azonban nem kapunk választ, hogy miből lássák el őket, különösen akkor, amikor a férjnek nincs munkája... Egyébként is: A „vissza a fakanálhoz" nem felel meg korunk realitásának.

— Mi sok munkánk és gondunk közepette mindig érzékenyen figyelünk a világ eseményeire. Hogyan ítéli meg a béke fenntartásának kilátásait?

— A franciák többségének, pártunknak és nekem is az a véleményem, hogy az erőviszonyok az enyhülés, a béke javára fejlődnek. E kedvező folyamat biztosítékai: a szocialista országok növekvő ereje, a kapitalizmus elleni harc és a nemzeti felszabadító, antiimperialista küzdelmek eredményei. A háborús erők kénytelenek hátrálni, de nem mondanak le az erőszak alkalmazásáról. Ezért tovább kell gyarapítanunk az enyhülés, a biztonság és a béke állásait. Azt akarjuk, hogy Franciaországnak komoly szerepe legyen az enyhülésért, a békéért és a biztonságért folytatott harcban, erősödjék szolidaritásunk a szocialista országokkal és a függetlenségükért küzdő népekkel.

— Hogyan lett kommunista?

— Szüleim is azok. Apám festőművész, anyám jogász.

— A gyerekek egyetértenek Önnel?

— Sok szenvedélyes vitánk van. Sem a férjem, sem én, sohasem kényszerítettük nézeteinket gyerekeinkre. A fiam és a nagyobbik lányom kommunista párttagok. Látják hogyan élünk. Gondolom ezért döntöttek így...

— Mit jelent a szenátus kommunista csoportja elnökének lenni?

— A szenátusnak 270 tagja van, abból 8-an vagyunk nők. A 450 parlamenti képviselő közül, mindössze 12-en képviselik nemünket. A szenátori tisztség a nemzet, választóim mandátuma, a párt megbízatása. Az a feladatom, hogy képviseljem választóim érdekeit, előmozdítsam a haladást és védelmezzem eszményket.

— Mi az Ön „civil" foglalkozása?

— Tanár. Iskolaigazgató vagyok.

— Köszönöm a beszélgetést.

Németi Irén

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 JUL – 3

NŐK LAPJA
Budapest

Lesznai Anna
grafikus, tatiltervező művész

ADY PÁRNA, SZÍNES HÍMZÉS (1912)

A törvénynek érvényt kel szerezni

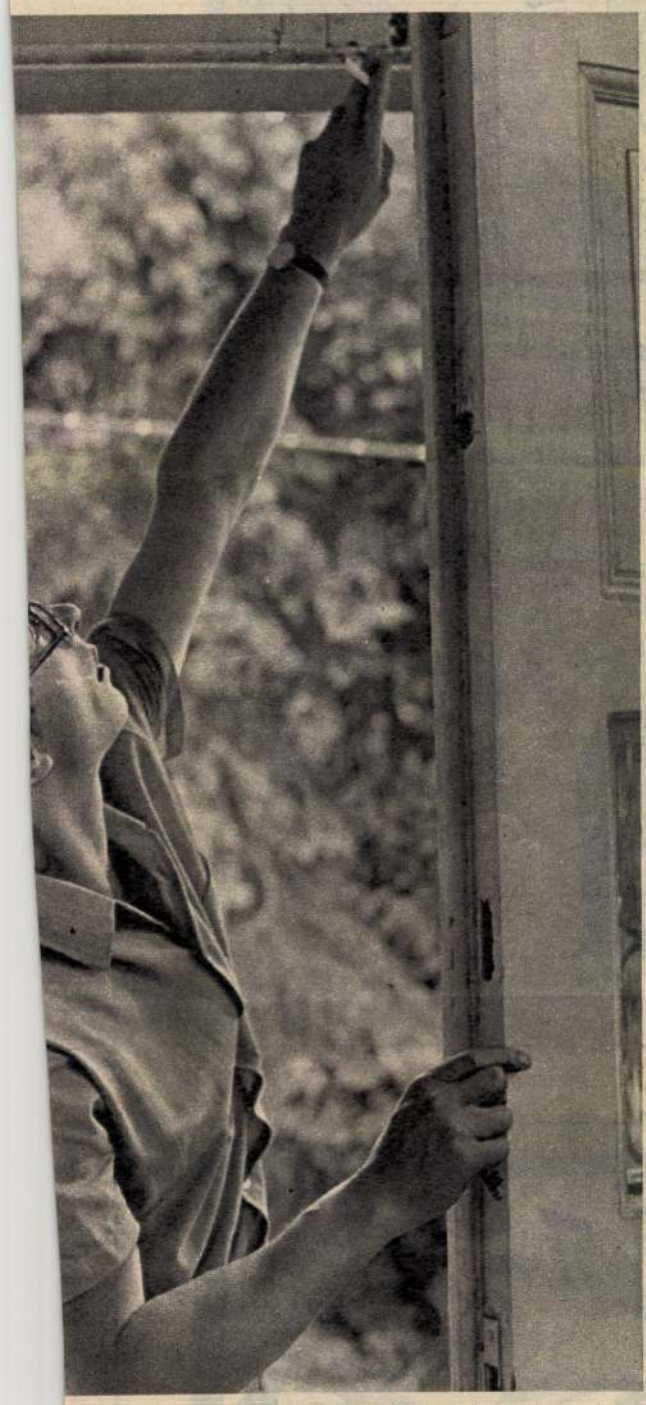

gmutatja, hogyan törte be szülei lakásának bejárati ajtaját

— Kostyál Iván és felesége, az idős apa dolgozószobájában

A KOSTYÁL-ÜGY

Szereplők: Kostyál István, a Széchényi Könyvtár osztályvezetője, tudományos kutató; a felesége, rokkantnyugdíjas; a fiuk, Kostyál Iván, segédmunkás a Ganz Villamossági Gyárban; a felesége, pénztáros a Lenin körúti gyermekbútorüzletben, jelenleg gyermekgondozási szabadságon; kilenchónapos kisfiuk és még egy, szeptemberre várt gyermek. *Továbbá:* a II. kerületi tanács elnöke, lakás-, igazgatási és pénzügyi osztályának vezetői, illetve az ügy előadói, az ügyészség, a II., XI. és XII. kerületi, valamint a Fővárosi Bíróság, végül a Fővárosi Tanács lakás- és igazgatási osztálya. *(Mellékletek:* kerületi és fővárosi tanácsi határozatok és állásfoglalások, büntető-, valamint polgári bírósági ítéletek.)

Nehéz lenne összeszámolni, 1975. szeptember 18. óta hányan foglalkoztak a Kostyál-üggyel, hány munkaórában, s mindezenközben hány kiló akta keletkezett.

Ennyi ember ennyi idő alatt felépíthetett volna egy tízemeletes házat. Történni viszont semmi sem történt, pontosabban: semmi kézzelfogható. Csupán az idős Kostyál István fogyott húsz kilót, szívbeteg felesége kapott több rohamot (mellékletek: orvosi látlelet, kórházi zárójelentések), és a fiatal házaspárra kirótt bírságok és perköltségek összege emelkedett tizenötezer forint fölé, és emelkedik hónapról hónapra.

MI TÖRTÉNT A SÓLYOM LÁSZLÓ UTCA 7/A-BAN, 1975. SZEPTEMBER 18-ÁN?

Az, hogy Kostyál Iván és felesége megérkezett bútoraival a ház elé. Minthogy idős szülei nem akarták őket a lakásba beengedni, a zárat és az ajtófélfát kiszakítva betörték az ajtót, s [illegible] a kétszobás lakás nagyobbik szobáját.

MIÉRT FOGLALTÁK EL ERŐSZAKOSAN A LAKÁST?

Kostyál Iván:

— Azért, mert szépszerivel nem akartak beengedni. A kisfiam akkor még egyhónapos se volt, s míg a feleségem szült, az albérletünket megszüntették.

MIÉRT NEM ENGEDTÉK BE AZ ÖREGEK SZÉPSZERIVEL A FIATALOKAT?

Kostyál István:

— Ha a fiam úgy viselkedett volna, ahogyan azt minden szülő elvárhatja a gyermekétől, és ha a menyünk valaha is megadta volna nekünk az illendő tiszteletet, beengedtük volna őket. Mi a fiunkat támogattuk még akkor is, amikor börtönbüntetését töltötte egy ugyancsak erőszakos cselekedet miatt. Szabadulásakor visszafogadtuk, jóllehet előzőleg már csaknem nyolc éve nem lakott otthon, és velünk nem törődött. Jó okunk volt arra, hogy nem akartuk befogadni. Többször fondorlatta vagy nyers, testi erőszakka akart minket olyasmire kényszeríteni, ami ellen jogosan tiltakoztunk.

ERŐSZAKRA ERŐSZAK?

Kostyál István:

— A fiatalasszony a mai napig a szüleinél, a Dessewffy utca 41-ben van bejelentve, s ugyancsak a VI. kerületben adtak be lakásigénylést is. Tudomásunk szerint a Dessewffy utcai lakás három plusz személyzeti szobás, melyben mindössze négyen laknak. Ott jobban elférnének, mint a mi kétszobás lakásunkban, melyből az én dolgozószobámat foglalták el. Ide én kilenc hónapja be se léphetek. A szobát lezárták. Megbénították a munkámat, hiszen minden könyvemet és jegyzetemet ott tartom. Testi erőszakot én sem korom

1. Fecskés, tus, temp., akv. 64×217 cm
2. Ágas (Tulipánfa), tus, akv. sablonnyomat, 195×112 cm
3. Motívumsor I–IV. tus, akv., 120×490 mm, 150×520 mm, 150×520 mm, 150×520 mm
4. Motívumok, tus, akv. 490×92 mm
5. Női blúztervek állatmotívumokkal, tus, temp. 850×620 mm
6. Motívumok I–II. tus, akv. 193×255 mm, 150×195 mm
7. Barokk virágmotívumok, szín. cer. akv. 190×260 mm
8. Kosár és virágmotívumok I–IV. tus, temp. cer. 230×290 mm, 20×210 mm, 50×210 mm, 250×250 mm
9. Pillangós I–III. tus, akv. 190×101 mm, 190×130 mm, 98×285 mm
10. Kosár, tus, akv. 300×200 mm
11. Virágornamentika I–II. akv. kék sablon, á) 180×240 mm
12. Gránátalmás I–II. tus, hígított temp. 200×360 mm, 460×280 mm
13. Perzsa minta – színvariációk I–VI. sablonnyomás, tus, fedőfehér, temp. á) 280×56 mm
14. Gránátalmás, cer, temp. 520×320 mm
15. Fekete kosár, tus, akv. 250×190 mm
16. Motívum, tus, temp. fedőfehér, 280×270 mm
17. Növények és elefántok I–III. tus, akv. temp. 172×30 mm, 172×30 mm 90×240 mm
18. Két motívumsor, temp. akv. tus, sablonnyomás, 110×1000 mm, 230×800 mm
19. Ingvállmotívumok, temp. cer. 600×150 mm
20. Almaruha, tus, akv. 700×530 mm
21. Motívumok I–III. tus, akv. á) 343×60 mm
22. Makk és páfrány, I–V. tus, temp. cer. á) 250×120 mm
23. Szarvasok és tigrisek, cer. 724×750 mm
24. Virágos motívumok I–II. cer. színes tus, akv. 190×250 mm, 200×260 mm
25. „Harlekin", tus, akv. 390×421 mm
26. „Petrovics harang", tus, akv. 320×410 mm
27. Matyó motívum, tus, akv. 120×320 mm
28. „Ráma" tus, temp. akv. 270×210 mm
29. Lila kosár, tus, akv. 150×110 mm
30. Gyümölcskosár, tus, temp. 330×260 mm
31. Zöldleveles, tus, temp. 283×225 mm
32. Virágos fa, tus, tempera, 345×275 mm
33. Virág- és gyümölcsmotívum, tus, temp. 280×385 mm
34. Váza virágokkal, tus, temp. 377×395 mm
35. Kerek kompozíció, temp. tus, 450×435 mm
37. „Pensee" I. tus, akv. temp. 390×315 mm
38. Piros-fekete váza virágokkal, tus, temp. 410×400 mm
39. „Chinai Bydermayer", temp. tus, 400×400 mm
40. Ornamens variáció, temp. akv. 265×350 mm
41. Szarvas és fa, temp. akv. 390×360 mm
42. Fecskés, temp. tus, 34×445 mm (részlet)
43. Zöld tál ornamensekkel tus, temp. 425×545 mm
44. „Ady váza", tus, szín, cer. 688×620 mm
45. „Andrássy" tus, temp. 505×460 mm
46. Barna váza, tus, temp. akv. 420×655 mm
47. „Kerített kosár" tus, akv. 380×480 mm
48. Körtefa, tus, akv. 685×685 mm
49. Ornamens variáció I–II. tus, akv. 295×375 mm,
50. tus, akv.
51. Két ornamens variáció, tus, temp. 180×200 mm, 120×145 mm
52. Ornamens variáció I–II. tempera, tus á) 105×105 mm
Ornamens variáció, tus, akvarell, 295×375 mm
53. „Ady párna" 63×60 cm, Vezér Erzsébet tulajdona
54. „Körtefa" 63×63 cm, Gergely Tibor tulajdona
55. „Pillangó" levél, tus, temp. 265×270 mm – textilterv
56. Reneszansz kárpitterv, tus, temp, akv. 275×210 mm
57. Terítőterv, tus, temp. sablonnyomás, 420×500 mm
58. Lila kosár, tus, tempera 275×113 mm
59. Aktos kompozíció I–III. tus, cer. temp. 155×250 mm, 150×230 mm, 310×220 mm
60. Balázs Béla Misztériumok – címlapterv, tus, akv. fedőfehér, 240×130 mm
61. Körtvélyesi kastély, akv. 300×260 mm. Bednár Erzsébet tulajdona

Meseillusztrációk a Kis pillangó utazásai Lesznán és környékén,
A pólyásbaba napjai, a Mese az eperszemnyi szívről és a Mese a bútorokról és a kisfiúról c. könyvekhez.
A borítóte:vek, meseillusztrációk, valamint a hímzéstervek zöme az 1910-es években készült.

Itt mondunk köszönetet Hatvany Lajosnénak, B. Supka Magdolnának, Jörincz Ernőnek, Vezér Erzsébetnek, dr. Véghelyi Péternek, Madzsar Lilinek – és nem utolsó sorban – a Bartók Archívumnak, hogy kiállításunkra kölcsönadták Lesznai Anna első kiadású könyveit, illetve Bartók Béla Négy siratójának kottaborítóját. A hímzéseket Péter István és Péter Istvánné készítette.
A külön nem jelölt műtárgyak tulajdonosa a HATVANI LAJOS MÚZEUM.

Fk.: Kovács Ákos múzeumigazgató – 75.5288/6 – Zrínyi Nyomda, Bp.

A HEVES MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA
HATVAN VÁROS TANÁCSA ÉS A

Hatvany Lajos Múzeum

HATVAN, KOSSUTH TÉR 3.
MEGHÍVJA ÖNT

Lesznai Anna

(1885–1975)

emlékkiállítására

MEGNYITÓ: 1975. OKTÓBER 5-ÉN, 11 ÓRAKOR
MEGNYITÓBESZÉDET MOND:
DR. ORTUTAY GYULA ÉS SZABADI JUDIT
A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE: KOCSIS BOTOND.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL MINDEN NAP 13–18 ÓRÁIG

LESZNAI ANNA

Lesznai Anna lírája még a Nyugat nagy nemzedékének gazdag együttesében is eredeti színt jelent, az egész magyar irodalomban pedig az egyetlen filozófiai mélységű asszonyköltészet. Nem kisebb értő, mint Fülep Lajos állította róla; „Ha németül, franciául szólna, világesemény volna."

Kezdetben volt a kert – írta Lesznai Anna nagy nemzedéki regénye élére. Egyik verseskötetének címe pedig Édenkert. Művészetét egyetlen erős vágy élteti: újrateremteni az édenkert világát, átlelkesített természettel, kezes állatokkal, érző növényekkel, hogy köztük otthonra találjon a meghajszolt lélek. Nemcsak az ember szociális megváltását kereste kortársai legjobbjaival egy sorban, hanem azt a lelki felszabadulást is, mely a természetben élő embert az ősi mítoszok világához kapcsolja.

A zempléni táj, a körtvélyesi park, a lesznai dombok, az Ondava habjai, e tájat benépesítő növény- és állatvilág és az ott élő egyszerű emberek a reális elemei Lesznai Anna sajátos mesevilágának. Ezt éli kozmikussá versben, mesében, festményben, hímzésben. Ezt viszi magával mindenhova töretlen hittel és makacs hűséggel. A legegyszerűbb emberi tartalmaknak, szerelemnek, halálnak, anyaságnak mágikus ereje van ebben a közegben: segítségükkel oldódnak egységbe élő és élettelen dolgok, ember és természet, és valósul meg a lelkek testvérisége.

Ha képeiben – hosszú hazátlansága idején is – visszajár a régi tájhoz, még kevésbé tud és akar szabadulni ettől az elhatározó élménytől írásaiban, az anyanyelv bilincseitől is fogva. Élete alkonyán fejezi be hatalmas regénytablóját. Ebben a századeleji magyar társadalom hiteles és művészi ábrázolása mellett először jut illő szerephez az a páratlan szellemi mozgalom, melyben összefutottak „a magyar becsületesek és intellektuelek" útjai, s melynek Lesznai Anna is tevékeny részese volt.

Vezér Erzsébet

Előrenézek s mégis visszalátok.
Jussom s hazám nekem a ti hazátok!
Mert szívós ám a száműzött kísértet:
ti elporladtok, de én hazajárok.

(1939)

FOTÓK: SZ. KOVÁCS ÉVA

LESZNAI ANNA HIMZÉSTERVEI ÉS MESEILLUSZTRÁCIÓI

Ezek a harangvirágos, gránátalmás, tulipános, lepkevirágos, fecskés, pálmás, makkos, páfrányos, pillangóleveles hímzéstervek és kék pillangóról, régi bútorokról, eperszemnyi szívről, közönséges kisfiúkról és csodálatos királylányokról írt mesékhez készített illusztrációk rangos helyet foglalnak el a 20. századi magyar rajz- és iparművészet történetében. A különböző művészeti ágak és műfajok szétválasztása Lesznai Anna alkotásaiban szinte lehetetlen. Díszítés és érzelemkifejezés, mesélés és tárgyalkotás, ornamentika és lélekábrázolás nála egymásba átnyúló fogalmak, úgy kapaszkodnak egymáshoz, mint ágas-leveles mintájú tervein a növények, a köztük megbúvó madarak és más állatok.

Hímzésterveit először ceruzarajzban gondolta ki, majd tussal, akvarellel csinálta meg nagyobb formátumban, ezután pedig a kész ornamenscsoportot sablon-nyomással sokszorosította, majd ezt a sablonnyomatot újra kifestette élénk színekkel temperával, olajjal vagy akvarellel. A tervekre a fonalak számát is felírta, sőt néha a mintába bele is fűzte a megfelelő színű fonalat. A színnek dekoratív és szimbolikus jelentése volt nála, nem volt mindegy, hogy egy növény szára milyen árnyalatú zöld, egy virág „búvörös" vagy sárga. Amikor a Vasárnapi Társaságban Lukács Györggyel a jövő „megváltott társadalmáról" beszélget, különös kérdést tesz fel: „Mi lesz a növényekkel, az állatokkal? Tudod, hogy én nem akarok nélkülük üdvözülni." Ha hímzéstervei sajátkezű és mások által megvalósított formáit összevetjük, akkor érezzük leginkább, hogy művészete milyen magasan a kézimunkázás polgári normái fölé emelkedik.

A szecesszió nagy, organikus ihletésű művészeti korszakának végén induló művész élete végéig hű maradt nemcsak az indásleveles virágos ornamentikához és az állatok szeretetéhez, de ahhoz a mindent egységben látó életérzéshez is, amely ezt táplálta. A konstruált, szerkesztett utópiák világa neki idegen, az ő világa az időtlen mese, amelyet az „emberi agy örök funkciójának" nevez, amelyben megtalálható az élet és halál legfőbb kérdése. Hímzései kicsit elvontabb mesék, mint szövegükben is nyomon követhető gyerekkönyvei, de nem kevésbé fantáziadúsak. „Almaruha" olvassuk az egyik terven. Aki ezt felöltötte, maga is úgy hihette, mesehőssé változott. „Át kell élnĭ a természet törvényeit" – mondotta a művész egyszer. Átélése az élet folyamatának ritmikus ismétlődésében jelenik meg a papíron, hímzésen. Művészetében az ismétlés és a mindent beborító „felöltöztetés" a végsőkig fokozódik, számunkra néha szinte félelmetes méreteket ölt.

Művészete igen sok forrásból táplálkozik. Festeni Ferenczy Károlytól és Biharitól tanult, majd Párizsban Lucien Simonnál, de képein Rippl Rónai díszítőművészetének hatása is érezhető, aki gyakran volt a körtvélyesi kuria vendége. Saját vallomása szerint sokat tanult mezőkövesdi hímzőasszonyoktól. Hímzésein a szecesszió színpompája és a mezőkövesdi paraszthímzések kihívó gazdagsága egyaránt érezhető hatások. Az iparművész és az ipari (igaz, inkább csak háziipari) formatervező szerepkörét egyaránt vállalta, sokszorosításaival, mintáival oktatói feladatokat is ellátott.

A Tanácsköztársaság alatt megbízást kapott az iparművészeti oktatás tervezetének kidolgozására. Emigrációja idején pedig festeni tanított Amerikában. Terveit nem tekintette csupán saját művének, hanem remélte, hogy másokat is megtaníthat az ornamensekkel való mesélés szeretetére.. Mert akárcsak a fordulatoknak a mesében, nála is minden színárnyalatnak, minden egymás mellé helyezett fonalszálnak jelentése van. Piciny értékegységek organikus rendszeréből formálódik művészetének páratlan, s megismételhetetlen értékvilága.

Szabó Júlia

LESZNAI ANNA
festőműv.

Az ÁTTÖRÉS KORA

80. old.-

oly hagyatéka.

aris 6e 3, rue des Sts Pères, 3 [áthúzva,

t rue d' Egmont Belgique Bruxelles

s Frères van Eyck. Bruxelles, 1938.

zültét bejelenti, nem maradt fenn.

X

M.D.K.

Lesznai Anna

iro - ipanmüvész

A pincs 7 ön elhunyt mürésznő,
aki hosszúsdeje Amerikában élt. Ma-
gyarországra hagyta irodalmi ha-
gyatékát és gazdag képgyűjteményét.

— : Kodály levele Lesznai Annahoz.
Élet és Irodalom, 1967 pincs 24 - 2 lap

Lennai Anna

[Balázs Aladár]
B.Á.: Száz éve született Lennai Anna.
= M. Hírlap, 3. 1985. febr. 2. 3. old.

Lesznai Anna

A műmezet szolgáletában
Kiállítás a Galériában

Magyar Nemzet 1985. 41. 5.

Lesznai Anna

1931-ben tért haza, ugyanirodalmi és művészeti élet kiválóságai vettek körül. Radnóti Miklós, József Attila, Berény Róbert, Vilt Tibor és mások.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna kiállítása Nők Lapja, 1976. július 3-6 oldal.

Lesmay Anne

Kiállít

B.H. 1935. X. 8.

Lesznai Anna „festő" grafikus-iparművész

A Magyar Nemzeti Galériában reprezentatív kiállítás nyílt a százados két korai művészcsoportjának alkotásaiból. – A Nyolcak művészcsoport 1909-ben alakult. Az alapító művészekhez vendégképpen Fényes Beck Vilmos, Vedres Márk, Lesznai Anna csatlakozott. Egy korábban alakult művészcsoportból, a „Mienk"-ből váltak ki.

Zalai Hírlap, 1971. márc. 29, 7. old.

Lesznai Anna „iparművész, festő, író, költő"

A Magyar Nemzeti Galériában reprezentatív kiállítás nyílt a századelő két jelentős hazai művészcsoportjának alkotásaiból. – a Nyolcak művészcsoport 1909-ben alakult Berény R., Czigány D., Csóbel B., Kernstok K., Márffy O., Orbán D., Pór B. és Tihanyi L. részvételével, akikhez vendégképpen Fémes Beck V., Vedres M. és Lesznai A. csatlakozott. Egy korábban alakult művészcsoportból, a MIÉNK-ből váltak ki.

Nyolcak és aktivisták.
Napló (Versprém), 1981, 4p. 4.

Lesznai Anna „festő-grafikus-iparművész, költő".

A Magyar Nemzeti Galériában reprezentatív kiállítás nyílt a századelő két jelentős hazai művészcsoportjának alkotásaiból. – A Nyolcak művészcsoport 1909-ben alakult. A nyolc művész közül vendégképpen tényleg Beck Vilmos, Vedres Márk és Lesznai Anna csatlakozott, egy korábban alakult művészcsoportból a Mienk-ből vették ki amelyek a naturalizmusban és az impresszionizmusban megragadt stílusával elégedetlenek voltak.

Vas Népe, 1981. márc. 29.

M.D.K.

Lesznai Anna, iparművész

mint vendég kézimunkra tervezett és kész diványpárnáival állított ki a „Nyolcak" Nemzeti Szalonbeli kiállításán

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 244. old.

/a cikk megj.: 1911. ápr. 29. „Világ"

Lesznai Anna

szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

Nu. 1933. IV. 20.

Lesznai Anna

Mesei Huszt Drációkkal

Szerepel az alábbi tárlatok

H. Gy. i Kiállítása Műszaknál

Magyar származási művészet

Külföldön

Magyar Nemzet 1970 IX. 8 Gold.

Lesznai Anna, festő

MDK

Szerepel u Műcsarnokban.

Harangozó Márta: Képek, nobrok öt világvészből 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970 aug. 31.

Lesznai Anna

vád

Kollányi Boldizsár

Nyolc magyar festőművész.

A Jövő. 1911. aug. 5.

U. 328.

léntes huszárok:

ridéken az előtérben két törzstiszt
entést tesz, míg a mögötte látható
ré a háttérben álló huszárcsapat felé néz.
sárga kokárdával s tollal, ~~zöld~~ prémes mente s atilla zöld-
ztóból fekete zsinórzattal. A tisztek öltöze-
ig a zsinórzás arany. Felszerelésök ugyan
i huszároké. Felirata

in Farb. ged. i. d. K.K. Hof u Staats-

A, alányomással, melynek méretei 23.8:

en Freiwilligen-Corps im Jahre 1859.

93.

Leszrai Anna

1909. téli

kiáll. Nemzeti szalonban

Pünkösdi rózsák, olaj.

200 K.

Hauser Mária, Könyvtáros

V. 305.

Lesznay Anna

1913. iparművészeti kiállítás
Művészház.
hímzések.

Rudnay Sándor -éremLangtól (1832)

IV. 153.

LESZNAI ANNA

98. Őszi vetés temp.

Nemzeti Szalon

1938. okt. nov

Kut

A KIÁLLÍTOTT MŰTÁRGYAK

JEGYZÉKE

Lesznai Anna

festő

kol. kiáll.

l.

Ernst Múzeum kiáll

1938. máj.

Nagy-Szőllős. 1. A. K.

pleb. templom nyugati old. felmérés. Weber J.

2. Ugyanaz. Diadalív mint előbbi —

3. Ugyanaz. Templom alaprajza. Méretekkel ellatva. Wimmer F.

festett ironrajz. Nagy. 41 x 28

4. Ugyanaz. Alaprajz és déli homlokzat. Névtelen

Tollrajz. Nagy. 50 x 41.

5. Ugyanaz. Vár és Kolostor alaprajza. Méret. 1:500

Sztehlo O.

Tollrajz. Nagy. 47 x 30

6. Ugyanaz. Templom

Lesznai Anna

Ernst Múz. kiállításai

CXXXI. 1932

227

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Lesznai Anna

Koll. kiáll

l.

Ernst Mur. kiáll

130 r.

1932

Thier-Fibel IV. 73.

Lesmai Anna

Említve

Hanaugozó M.: Képek, szabrok öt
világrészből
Esti Hírlap, Bp. 1970, aug. 31.

LESZNAI ANNA

MŰVEI SZEREPELNEK A MŰCSARNOKBAN.

BEKE LÁSZLÓ: KÜLFÖLDI MAGYAR MŰVÉSZET 2.

KRITIKA, 1970. OKT.

Lesznai Anna
grafikus

Illusztrációit készítette ki.

Bauer Jenő: Bauer Jenő: Magyar származású művészek külföldön.

Művészet, 1971.február - 36.lap

Lesznai Anna

grafikus

Mesei illusztrációira a népművészet erősen hat.

Losonci Miklós: Külföldi magyarok a Műcsarnokban.
Művészet, 1971.február - 35.lap

Lesznai Anna
lír-grafikus

MDK

Rajta szerepel a találat:

—: Magyar művészet 1896-1945
Dolgozók Lapja, 1969. okt. 5.

M.D.4

Lesznai Anna

író, grafikus

Szép rajzát mutatta be.

—, Magyar műveszet 1896-1945

Keletmagyarország, 1969. okt. 5.

Lesznai Anna

Szerepel az alábbi táslatban

N.N.: hagyat művészet
Kiállítása Ernst Múzeumban

Nepujság 1969 X. 5

M-D 1/1

Lesznai Anna
író - grafikus

Rajza nevejel a tárlatom

—: Magyar művészet
Kisalföld, 1969. okt. 5.

Lesznai Anna, iparművész,
grafikus
író,

Megemlítve

Gál István: Babits és az orosz irodalom 73-78.

forrás, Kecskemét, 1978. október X/10.

cJ

Lesznai Anna

A „Nyolcak" csoportjában állítottak ki munkáit

Kmetty János - Festő voltam és vagyok

77 oldal

Lesznai Anna, iparművész

l. Pór B.

Ratzky Rita: Nyugat-emlékek Budán 278

Élet és Tudomány, Bp. 1981. febr. 27. XXXVI/9.

Lesznai Anna, iparmúvení

megemlítve

Lengyel András: Balogh Vilma és József Attila 11.

Népszabadság, 8 p. 1979 dec. 2.

Lesznay Anna festőnő.

Katol.Szemle.1932.II.54-60.l.

Lesznai~~né~~ Anna, festő és

iparművész

67

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. t. 709. l.

Nyolcak a N. Sz.-ben.

Leznai Anna

Vas. Ujs 1913. 1046. l.

(Leznai Anna me-
séskönyve.)

Lerznaï Anna

Münchner 1912 - 367, 368

Fejérmegyei és Székesfehérvári Múzeum-
egyesület V. 63, 64.

Lesznai Anna

ívó és Zöltő, a Nyugat Zörelus tartozott. Egyben finom tehetségű lépzö- és iparmúvész is volt.

Képzőmúvészet

Vigília 1969 április
272 old.

Lesznai Anna, iparművész

L.: Bodóczky István

P. hűs j.: A jó kedv mellékkeresetei 7.

Népszabadság, Bp. 1978. szept. 8

Lesznai Anna

83. kép. Illusztráció A kis pillangó utazása
Lesznán és a szomszédos Tündérországban c.
mesékez. 1913. Tus, anilin, tempera
370 x 255 cm. MNG

Szabadi Judit: A magyar szecesszió müvészete, Corvina
Bp. 1979.

Lesznai Anna

85. kép. Kértvélyesi kastély papír, akvarell
Pécs, Janus Pannonius Muzeum

86. kép Csudafa. Illusztráció A kis
pillangó utazása Lesznán és a szomszédos
Tündérországban c. mesékhez. Papír, akvarell 415x300 mm
MNG

Szabadi Judit:A magyar szecesszió müvészete,Corvina
Bp.1979.

Lesznai Anna

Lesznai Anna szainána újszen-
zációt jelentett a népművészet orna-
mentikája, amelyet beépített stílusá-
ba.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna kiállítása
Völ Lapja, 1976. július 9-6 oldal.

Lesznai Anna

A szárádfordulós új művészeti stílusákoz a szecesszióhoz Lesznai Anna csatlakozott.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna kiállítása
Völ Lapja, 1976. július 3-6 oldal.

Lesznai Anna

Mesehépei dekorativak, a gyermek rajzok tisztaságához állnak közel. Kompozíciót nem nyomja el a díszítmény.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna hi állítása
Nők Lapja, 1976. julius 3-6 oldal.

Lesznai Anna

Reklámlap Lesznai Anna
meschoñyveiher (1918)
repro

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna hiáellitása
Nők lapja, 1976. július 3 – 6 oldal.

Lesznai Anna

Lesznai Anna Bécsbe megismerkedett Kassák Lajossal. Vékony grafikáját a Munkában is megjelent.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna kiállítása
Nők Lapja, 1976. július 3 - 6 oldal.

Lesznai Anna

Lesznai Anna Illusztrációi saját ifjusága, gyermekkora emlékképeit Érzik. Legtöbbször a hörtvélyesi kert és kastély szerepel művein.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna hi állítása Nők Lapja, 1976. julius 3-6 oldal.

Lesznai Anna

„Ady párna" (nincs kimzés)
„Illusztráció, mese a bútorok-ról és a kisfiúról" } vepro
„Körtefa" (nincs kimzés)

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna ke allettesa
Nők Lapja, 1976. július 3 - 6 oldal

Lesznai Anna

A Magyar Nemzeti Galériában megnyílt a Nyugat első nemzedékéhez tartozó Lesznai Anna kiállítása.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna kiállítása
Nők Lapja, 1976. július 3 - 6 oldal

Lesznai Anna

Lesznai Anna 1885 január 3-án
született Körtvélyesen előkelő csa-
ládból. A századvégi Budapest pers-
gő élelébe került unokatestvére Hal-
vany Lajos révén.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna hiallítása
Nők Lapja, 1976. július 3-6 oldal.

Lesznai Anna

Lesznai Anna igen sokoldalú
művész volt. Költő, mesillusztrá-
tor és textiltervező.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna kiállítása
Nők Lapja, 1976. július 3-6 oldal.

Lesznai Anna

Lesznai Annát a Nyugatban Ignotus és Ferryő Miksa vette párt fogásába és 1908-ban hendték közöl ni versiet.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna kiállítása
Nők Lapja, 1976. július 3 - 6 oldal.

Lesznai Anna

1912-ben Lesznai Anna férjhez ment Jászi Oszkárhoz. A Tanács-köztársaság leverése után Bécsbe kényszerült menni.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna kicelletése a Nők Lapja, 1976. július 3 - 6 oldal.

Lesznai Anna

1909-ben a „Hanajáró versek"
címen önálló kötete is megjelent,
amelyet saját rajzaival illusztrált,
a Gyomai Kner nyomdában.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna bi állítása
Nők Lapja, 1976. július 3 - 6 oldal.

Lesznai Anna

82 kép. Illusztráció A kis pillangó Lesznán és a szomszédos Tündérszigban c. mesébez.
1913 Akvarell, anilin 220 X 315 mm
Hatvan, Hatvany Lajos Múzeum

Szabadi Judit: A magyar szecesszió művészete, Corvina
Bp. 1979.

Lesznai Anna

81. kép. „Andrássy", nagy hímzéstorv.

1910-es évek Akvarell, tus 600 x 470 mm

Pécs, Janus Pannonius Mut.

Szabadi Judit: A magyar szecesszió mkvészete, Corvina
Bp. 1979.

Lesznai Anna

XII. gimes Szép Ady-párna 1912. Hímzés
65x60 cm Bp. Vezér Erzsébet tul.

Szabadi Judit: A magyar szecesszió művészete, Corvina Bp. 1979.

Lesznai Anna

a Nyolcak harcostársa és bensőséges barátja volt, érzékeny intellektusú és gazdag érzésvilágú művész. Költő, regény- és meseíró, festő és iparművész volt egyszemélyben. Levelezett Bartók Bélával, élénk eszmecseréket folytatott Lukács Györgyel és a zseniális Ady Endre neki ajánlotta „Őszi piros virágok" c. verset.

Szabadi Judit: A magyar szecesszió művészete, Bp. 1979. Corvina

38.a.

Lesznai Anna

87. kép Életfa kompozíció 1910-es évek

Tus, tempera, Hatvan, Hatvany Lajos Múzeum

Szabadi Judit: A magyar szecesszió művészete, Corvina
Bp. 1979.

Lesznai Anna

84. kép Illusztráció A Tis pillangó utazása
Lesznán és a szomszédos Tündérországban
c. mesekez 1913. papír, anilin 373x255 mm
Hatvan, Hatvany Lajos Múzeum

Szabadi Judit: A magyar szecesszió művészete, Corvina
Bp. 1979.

Lesznay Anna, igazművén

[Lesznai]

● VW-SZTORI. A Kossuth Kiadó gondozásában megjelent A nemzetközi munkásmozgalom történetéből évkönyv 1979. Újdonság Martin József írása, A Volkswagen-sztori. Sokakat érdekel Vezér Erzsébet írása: Lesznay Anna élete.

– O VW-sztori

12.

Esti Hírlap.

Br. 1979. jan. 30.

Lesznay Anna

„Dekoratív stílusú sűnes akvarell festészete"

Pernecky Géza: Vépes albumok a szd. fond. ízl.
Élet és trad. Bp. 1969. dec. 20.

Iczkai Anna

Iparművészeti Kiállításon szerepel a Nyolcak 1911-ben a Nemzeti Szalonban rendezett második kiállításán.

Németh Lajos: Modern magyar művészet Corvina 1968 44. l.

Lesznai Anna

ćwod

z

Pérely 154. l.

KASSA THJ. SZ. KIR.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Szent

Hivatalból
díj átalányozva

Lesznay Anna

Faluvégén c.
képe repr-
Szinházi Élet
1932. 22-4
29. l.

1021. Barabás Miklós:
Sz.Markosfalván 1810
12-én.
Lendvayné Hivat

ülve van ábrázolva.

Derékon alólig
és faszéken ül Bal ke
sel és szürke kötéssel.
sült haját kontyba tüz
barna, nyakán fekete z
nek ujjai csipkéből va
Vászon, mér. 75.
Vétetett Balogh
Elszámoltatott 1906: VI.

S. n. 117

Lesznay Anna festő

Csaba-utca 7/b. Műcsarnok

1934. nemz. képzm. kiáll. 397.

Verőducz, szentehet ábrázoló bronz-, 1715-
ből, a sümegi múzeumban

VI. 150.

Lesznai Anna, grafikus, iparművész

— A LESZNAI ANNA-EMLÉKKIÁLLÍTÁS ma délután 4 órakor nyílik meg a Nemzeti Galéria D-épületében.

Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1976. jún. 15.

LESZNAI ANNA

Költőnő, mint képző- és iparművész is jelentős. Könyveket illusztrált, Ady néhány verseskötet-címlapját tervezte. Első kiállítása 1911-ben a Nyolcak kiállításán.

Galambos Ferenc: Művészkedő magyar nők

Somogyi Néplap, 1971. jan 10.

~~testu~~

LESZNAI ANNA

ADY NÉHÁNY VERSESKÖTETÉNEK CÍMLAPJÁT TERVEZTE.

EXPRESSZIV SZELLEMŰ FESTMÉNYEIT ELŐSZÖR 1911-BEN A NYOLCAK KIÁLLITÁSÁN MUTATTA BE.

GALAMBOS FERENC: MŰVÉSZKEDŐ MAGYAR IRÓK.

DÉL-MAGYARORSZÁG, 1971. JAN. 10.

Lesznai Anna, [grafikus]

MDK

Kevésbé ismert lapokkal szerepel Szabó Júlia albumában.

Bodri József: Képzőművészeti Krónika 552 – 557. l

JELENKOR, Pécs. 1970. június XIII/6.

Leszneki Anna
festő

Részt vett a Nyolcak bemutatkozásán

Heitler László: Vedres Márktól.
Művészet, 1971. április - 19.oldal.

Lesznai Anna

Címlaptervek

Magyar műv. tört. 8. 41. k.
Képzőműv. kiad. 1971.

Lesznai Anna

A „Nyolcak" 1909-12 között vendégett
kiállításán vészt vesz
Fest, hímzéseket és címlapterveket kés-
zít. Írónő.

Magyar műv. tört. 8. 34.
Vénzőműv. Kiad. 1971.

MDK

Lesznai Anna, grafikus,
iparművész,
író

[sz.: Köstvélyes, 1885 – megh.: New-York, 1966.]

„Jászi [ti: Jászi Oszkár, a Hunadik Század szerkesztője] egy ideig Lesznai Anna férje volt. Lesznai édesapja pedig valóban bistokos úr ....." stb

Dersi Tamás: Magunk között szólva.... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971, febr. 26.

LESZNAI ANNA

Művészetére utalást találunk a kör. műben:
Die Anfänge der sozial-revolutionären Kunst in der Slowakei. Zur gesellschaftlichen Charakteristik des Schaffens der zwanziger Jahre. Bildende Kunst 12. 638-647, 1962.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 25. l. rélj.

LESZNAI ANNA

A háború előtti avantgardista művészet képviselője, Perlott-Csaba Vilmossal, Pihányi Lajossal, Kmetty Jánossal, Bortnyik Sándorral és Kernstok Károlyal Kelet-Szlovákiában tartózkodott.

Tomáš Štrauss: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava. 1966. 25. l.

Lesmai Anna, grafikus

2. : Mányoki Ádám

— : A kétvégi . . . . . 9.

Népszabadság Bp. 1976. jún. 19.

Lesznai Anna, iparművész

L: Reich Károly

–: Pinipalni lõpenje 2

Esti Hírlap, Bp. 1979. febr. 16

LESZNAI ANNA
író, grafikus, iparművész (1885–1966)

Textíliái és festményei mellett néhány első kiadású Ady kötet címlaptervét és borítóját tervezte. Saját könyveit maga illusztrálta.

Magyar könyvművészeti törekvések a századfordulón
MTA MKCS és a Petőfi Irod Muz.közös kiadványa Bp.1975.

Lesznai Anna

tanított az „Atelier" iskolában.

Benkő Erzsébet gobelin művész. Kende Judit keramikus művész kiállítása. Fényes Adolf Terem 1970 ápr. 17-május 10. Kiáll. kat. Ber.: Franz János ill. Kovács Margit H. n. [Budapest] 1970.

Lesznai Anna: Harlekin I. (himzéstervi)

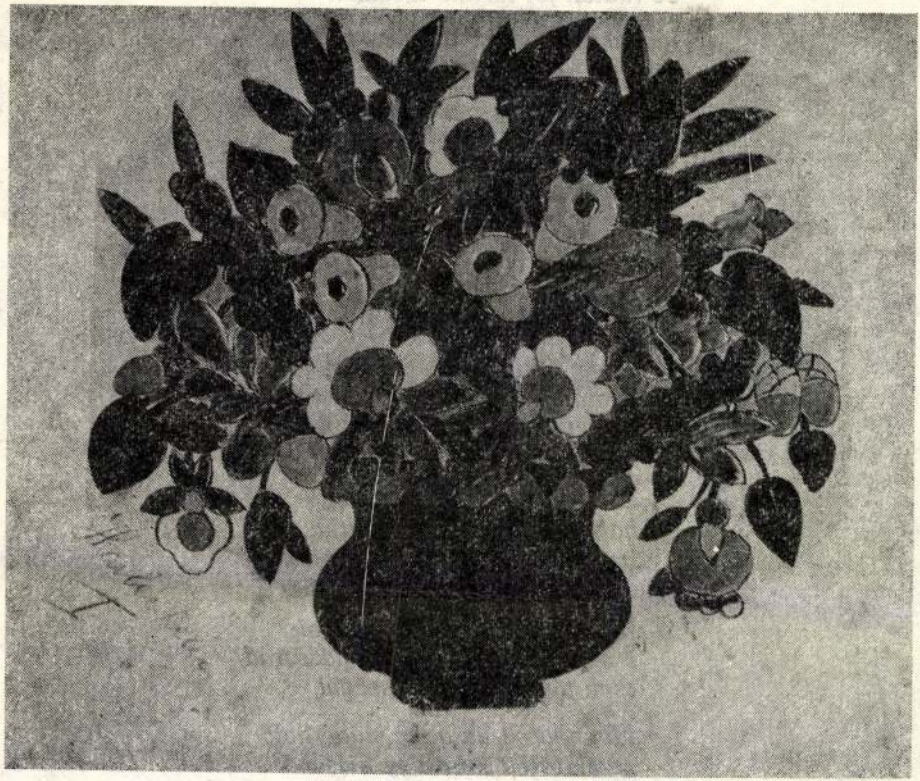

(Pécsi Modern Magyar Képtár)

Felenkor, 1986. julius-augusztus

leejtett kulcs szétszórt gyufaszálak
talán ennyi marad csak utánad

pedig mi mindenért folyt a nyálad
de tudtad jól tartani a szádat

hidegszik már az idő mint régen
és csak rágódsz minden semmiségen

hűvös üveglapok karcolódnak
nyugtalan leszel ha hozzád szólnak

Gondolnak rád

ahogy álltál a régi üzlet előtt
szakállasan és tűnődve gondban
hangabokrokra gondolhattál
mert hallgattak már a vizek holtan

korán jött a tél – mondtad – a magasban
haragos havak készülődtek
be kellett takarni a szobrokat
mindent mégsem értettél meg

úton érnek a komisz fagyok
s nem lesz már otthoni vacsorád
csak távoli vonatok szagát

kívánhatod ha állsz jéggé holt
vizek fölött mint egy kicsapott diák
bár gondolnak rád bolondos máriák

Lesznai Anna

Magyar Nemzeti Galéria
„Mecénásaink" c. kiállítása

Népszabadság, 1985. XII. 23

Lesznai Anna, ipszműcén

L. Orbán Dezső

Frank János: Orbán Dezső 101 éve 12

Élet és Irodalom Bp. 1986. nov. 14. XXX/46

Lesznai Anna, festő-grafikus-iparművész, költő /1885-1966/.

Orbán Dezső 1931-ben itthon megnyitja iskoláját, az „atelier"-t, ahol különféle műfajokat oktatnak, neves művészek: Kozma Lajos, Lesznai Anna és még többen.

Bellák Gábor: A százéves Orbán Dezső. Magyar Hírek, 1984. aug. 18. 33-34. old.

Lesznai Anna, iparművén

L: Kner Izidor

Pál Lénárd: „Mert-e a könyvek által ..."?

Élet és Irodalom, Bp. 1985. aug. 23.

Lesznai Anna, grafikus
ipiarművész

megemlítve.

(Tóbiás Áron: hangfelvétele)
- Késői veszélyetések Radnóti Miklósról 39 - 52 o.

Tiszatáj, Szeged 1977. III. hó 3/XXXI.

Lesznai Anna

Meseillusztráció) I–IV., 1910-es évek
eleje, akv. és papír

A Tanácsköztársaság képzőművészeti
vásárlásai

Lossai Anna, festő

Kiállítása a Nappali Nemzeti Galériában. látható.

Kiállítási kalendárium
Szocialista Művészet, 1976, sept.

MDK

Lesznai Anna

Himzett párna és himzett mappa, repr.

Magyar Iparművészet 1913. 30.l.

Lesznai Anna
ipanművész

M.D.K.

A Nyolcak kiállitásán mint vendég
hiu zéseit alletotta ki

Szíj Béla: A Nyolcak és Aktivisták grafikai kiállitása
Művészet, 1962. április — 338.

M.D.K.

LESZNAI Anna Béla

Vendégként vesz részt a NYOLCAK második kiállitásán

Horváth Béla: Megjegyzések Dévényi Iván „Kernstok Károly életutja" cimü cikkéhez

Müvészettörténeti Értesitő 1961. 2-4. sz. 225.l.

M.D.K.

LESZNAI Anna

1911-ben a Nemzeti Szalonban a NYOLCAKxxxx kiállitásán vendégként szerepelt.

Szij Béla: Berény Róbert fejlődése legkorábbi müveitől Bartók Béla portréjáig

Müvészettörténeti Értesitő 1961. 2-4. sz. 217.l.

Lesznai Anna

Bartók: Négyszáto ének c. művének ciklopjáť tervezte /eml.

Baki Miklós: Részlet a Bartók ikonográfiából.

Tiszatáj, 1965. 11. sz. 865. l.

Lesznay Anna.

Részt vett a "Nyolcak " második kiállitásán 1911.

BendeJ:
a Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Lesznai Anna.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő művész.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Lesznai Anna

Hatvanban a Hatvany Lajos Muzeumban rendezett kiállitásról és más tárlatokon szereplő müvészekről számol be Vadas József: "A müvész, mint olvasó" c. kritikájában. Lesznai Anna, Gergely Tibor grafikus, Moholy Nagy László, Kondor Béla, Samu Géza müvészekre vonatkozó részletesebb tájékoztatást lásd: Lesznai Anna nevéhez mellékelt fent idézett cimü ismertetésben.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 17.
XIX. évf. 2o. sz. 13. lap.

Lesznai Anna, grafikus,
iparművész,
író

Megemlítve.

Litván György: Jászi Oszkár 6-7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 1.

Lesznai Anna, grafikus, iparművész

Szerepel a hatvani Kiállításon.

Rózsa Gyula: Kokoschka, Kondor, Hatvan 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. máj. 10.

Lesznai Anna

Lesznai Anna maga is lúzta hogy mesterének Rippl-Rónai József vallja, aki "ol szeretett virágai festésére biztatta.

Szabó Julia: Uj szerzemények- uj muzeum Hatvanban.
Müvészet, 1975.szeptember - 21.oldal

Lesznai Anna

Hatvanban a Hatvany Lajos
Múzeumban rendezték Lesznai
Anna emlékkiállítását.

-----:Kiállitási naptár.
Müvész t,1975.október 45.oldal

Lesznai Anna

Lesznai akvarelljein, szines tus-
rajzain és hímzésein nem csak
önmagáról ad, hanem a min-
denséget éltető összerelemről is.

Szabó Julia: Uj szerzemények - uj muzeum Hatvanban.
Müvészet, 1975.szeptember - 21.oldal

Lesznai Anna

Néhány képe a Hatvany Múzeumba került (A katalógust lsd. Gergely Tibornál).

Új szerzeményeink I.
Hatvany L. Múzeum, Hatvan
1975. 8pr.

Lesznai Anna, grafikus
iparművész,
író

Lázad: Berény Róbert

Dévényi Iván: Dénes Zsófia .... 670-671.

JELENKOR, Pécs, 1975. július XVIII/7.

Lesznai Anna

szül.: 1885, Körtvélyes – meph.: 1966, New York.
Író, grafikus, iparművész. A század elején dekorativ, szecesszios, folklór elemekből felépített hímzésekkel és tervekkel tűnt fel. 1911-ben a Nyolcakkal együtt állított ki. A 30-as évek végétől kezdve Amerikában élt. Számos könyvcímlapot készített. Kiállította:

Mesei illusztráció	1910 k.	akvarell	382 × 285 mm
— " —	"	"	382 × 235 "
— " —	"	"	371 × 251 "
— " —	"	"	365 × 248 "

(az egyik reprodukált!)

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~ külföldön.
Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Ö. Bognár József. 45. l.

MDK

Lesznai Anna

/e.a./:A KUT kiállitása. Ujság 1934. dec. 2.

Lesznai Anna.

"Őszi vetés" tempera

Képzőművészek Uj Társasága/kiállitás, Nemzeti Szalón
1938 október 30-november 13./katalógusból.

Lesznai Anna

szerepel a KUT kiállításán
a Nemzeti Szalonban

Pesti Napló 1937 IV. 4.

Lesznay Anna

Szerepelt a KUT és MME közös tárlatán.

8 d Újság 1932. XI. 6.

Lesznai Anna

Szerepelt a KUT és UME körös tárlatán.

PH. 1932. XI. 6.

Lesznay Anna, festö

MDK

Vásári jelenet.
Cséplés,
Dinnyevásár.

Az Ernst-Muzeum kiállitásai. CXLVII. - A Munkácsy-Céh VI. sorsolással egybekötött repr. kiállitása. Bp.1934.máj.hó. Kat.s.l.

MDK

Lesznai Anna

Paraszt fiu, temp.

Almaszüret, "

Utépités, "

KUT 1937. dpr. N.Szal.

Lesmai Anna

Szerepelt a nemzeti kiállításon.

PH 1933. IV. 20.

Lennay Anna

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

8 órai lejtág 1933. IV. 20.

X

Lesznai Anna

szerepelt a Tamás Galéria akvarell-

kiállításán.

PdV 1935. X. 6.

X

Lennay Anna

Szerepel a International School of Art

amerikai vándorkiállításán.

- Nk 1935. VI. 1.

M.D.K.

Lesznai Anna
festő

Molnár Béla gyűjteményében
Lesznai Annától is van kép.

Gyér Béla: Molnár Béla gyűjteménye
(Művészet, 1963. április — 20 kép)

Lennay Anna

Műve nevepel az Ernst-
múzeumban – a Munkácsy-
léh átal rendezett kiállí-
tásra.

ujság. 934. v. 13.
P. H. 934. v. 13.

Lesznai Anna

Két műve nagyobb a KUT kiállításán a Nemzeti Szalonban

Magyar Hirlap 1937 IV. 3

Leszner Anna

hímzések, párnák
függönyök, shawlok,
terítők magatervezte hímzései.

Ernst Múzeum.

1912. Fényes adott
nyílt kiállítása
val kapcsolatban.

Lesznay Anna festő

Képpel az európai művészet párisi kiállításán

Pesti Hírlap 1937 II. 13.

M.D.K.

Lesznai Anna, iparművésznő

nehány izléses párnával szerepel az Ernst muzeumban Feinyes Adolf kiállításával egyidejűleg.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 366. old.

/a cikk megj.: „Világ", 1912. okt. 26./

Lesznai Anna, ipormüvek

mejcmlitve

14.

Máté J. György: József Attila és Hatvany Lajos

Népszabadság Bp. 1980 ápr. 13.

M.D.K.

Lesznai Anna /1885-

605. Oszlophoz kötözött. Tusrajz. 11x17 papir.
Elveszett. /Somogymegyei Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
41. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Lesznai Anna, festő, iparművész

A művészek segélyzése, a műtárgyak vásárlásával a direktórium Fogány elnöksége idején mintegy két hétig foglalkozott, a művészműveit ma is megbecsült múzeumi tárgyak a direktóriumi vásárlások anyagából.

Szabó Júlia: a direktórium elnöke: Fogány Kálmán.

Kritika, Budapest, 1979. 3.

M.D.L.

Lesznai Anna
iparművész

A textelterverést tanította
az Atelier művészeti és
tervező iskolában.

Frank János: Végh Gusztávnál
Élet és Irodalom, 1966. okt. 15-8 lap

Lesznai Anna

„Adalékot a nárad fordulóhoz" [illegible] [illegible] és [illegible]. Tapcsolatához u. c. cikk említi, h. Kaffka Margit [illegible] [illegible] hősnőjében [illegible] L. A. alakjára, a „magasszecesszios ipermüvesi"-re.

szodalom tösléczeti Kösteneget,

Bp. 1963, 57 l. Nemzeti [illegible]

Leningrad

× Lesznay Anna

crod

Touring Exhibition of Hungarian Peasant Art.

New-York. 1914. 16.1.

éltóságod a kötethez előszót vagy be-
kesztői tiszteletdijon felül igénye
ető terjedelmének megfelelően, a kö-
apitott ivenkénti szerzői tisztelet-
teletdijaknak a Müemlékek Országos
terhére való utalványozását engedé-

i december hó 16-án.

A miniszter h e l y e t t:

[signature]

államtitkár

v i c h Tibor urnak
kek Orsz. Bizottságának elnöke
B u d a p e s t.

M.D4

Lesznai Anna
író, költő, újságíró, grafikus

Méltatás

Lengyel József: Lesznai - ismert, Lesznai ismeretlen.
Élet és Irodalom, 1967 jún. 17 - 10 lap

MDK

Lesznai Anna

Őszi vetés, temp.

KUT; N.Szal. 1938. okt.

MDK

Lesznai Anna

Szines kompoziciói, a Györgyi Kálmán emlékkiallitáson.

Reiter László: Könyvmüvészet a Györgyi Kalman emlékkiallitáson.

MI.1934. 87, 88.1.

X

M.D.K.

Lesznai Anna, iparművész

nevét az új utakat kereső Szecesszió művészei közöl említi a szerző. Nem véletlen hogy Lesznai Anna Ady verseihez tervezett könyvtáblát. Szerző közli Lesznai Anna „Edenhert" c. saját verseinek, saját tervezésü könyvtábláját.

— Szij Rezső: A Kner nyomda és kiadó könyvművészeti törekvései

— Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf. 2.sz. 103 - 104. old.

Lesznai Anna

Az egri Gárdonyi Géza Szinházban Szekeres Erzsébet faliszőnyeg és grafika kiállitása szeptember 18.-tól,

a bajnai II. Rákóczi Ferenc Művelődési Házban Lesznai Anna meseképeinek és himzésterveinek kiállitása szeptember 18.-tól,
a szombathelyi Derkovits Gyula Teremben Élesdy István festőművész kiállitása október 22.-ig tart nyitva,-közli a lap a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. szept. 17. XXI. évf. 38. sz. 8. lap.

Lesznai Anna

Orbán Dezső: "Lakásmüvészeti kiállitás a Technológiai és Iparmuzeumban" cimmel a tárlaton bemutatott lakásberendezési tárgyakról s felsorolja a kiállitó müvészeket: Nemes, Méró, Skuteczky, Vass Béla, Meller Rezső, Fehérkuti Bálint, Szécsenné Nagy Etelka, Nagy Ida, Lesznai Anna, Majoros Károly.

Szécsenné Nagy Etelka, Nagy Ida és Lesznai Anna szepesi és sárosi csipkéit, szines hímzéseit a kritika igen nagyra értékeli.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 3. III. évf. 49. sz. 1497,1498. lap.

Lesznai Anna

"A magyar iparmüvészet és a külföld" cimmel Margitay Ernő birálja a "Studio Year-book" c. a Studio idei évkönyvét, melyben Magyarország iparmüvészete is szerepel néhány név megemlitésével, de megkérdezi, hogy a többi kiváló magyar iparmüvész miért maradt ki. Az évkönyvben szerepelnek:
Kós Károly, Zrumeczky Dezső, Jánszky Béla, Thoroczkai Wigand Ede, Nádler Róbert, Lesznai Anna és Vágó József.

Lesznai Anna himzései képviselik a magyar iparmüvészetet.

ÉLET, Bp. 1914. juli. 26. VI.évf. 30.sz. 953 lap.

Leszmai Anna

Méltatás.

Sz. A.: A Nyolcak „utolsó mohikánja".
Új Tükör, 1978. szeptember 17–22. lap.

Lesznai Anna, ipárművész

Szerepel az ismertelőben.

Vadas J.: Népi ipárművészet, avagy ... 11-12

Kritika, Bp. 1978. szept. 9

Lesznai Anna, iparmű vén,
grafikus,
itó,

Megemlítve.

Tamás Attila:
Szabolcsi Miklós: Érik a fény 89–91.

Alföld, Debrecen, 1978. július XXIX/7.

Lesznai Anna, festő

ipartmű vén,

író

Megemlítve.

Váldass József: Mulatság a Schlösselhofban

6–7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jan. 25

Lesznai Anna, író
festő

Rajzait, képeit, kézimunkáit férje:
Gergely Tibor gondozza s rendezi
kiállításra.

Dersi Tamás: A Vasárnapi kör karikatúrái
2.

ESTI HIRLAP, Bj. 1975. jan. 27.

Lesznai Anna

Lesznai Anna Csáky József
párizsi magyar szobrász bárati
köréhez tartozott.

Rózsa T. Endrw: Kubista magyar szobrászat?
Müvészet, 1974. decembef - 13.oldal

Leszmei Anna, iparművész, grafikus

L.: Varga Imre

—: Műzeumok ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. febr. 27.

Lesznai Anna

Lesznai Anna ruhány akvarel-
je a selejt anyagba került korká-
nem értés folytán a hatvani kas-
télyból.

Szabó Julia: Uj szerzemények - uj múzeum Hatvanban
Mű vészet, 1975. szeptember - 21 oldal.

Lesznai Anna

Gergely Tibor Lesznai Anna
második férje

Szabó Julia: Uj szerzemények- uj muzeum Hatvanban.
Müvészet, 1975.szeptember - 21.oldal

Lesznai Anna

Lesznai Anna hagyatékkal a múzeum alapítók nyomdokába lépő Gergely Tibor-ból szarmazik az az információ hogy a vajrok 1919 uban Bécsben készültek.

Szabó Julia: Uj szerzemények- uj muzeum Hatvanban.
Müvészet, 1975.szeptember - 21.oldal

Lesznai Anna

festő Műcsarnok

1933. nemz. képzm. kiáll.

379, 380

Lesnai Anna

Szerepel a KUT kiállításán a
Nemzeti Szalonban

Nemzeti György 1937 IV. 4

Lesznai Anna

Tamás galériában rendezett rajzkiállításon szerepel.

Ujság. 931. XII. 11.

Lesznai Anna

szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

M. H. 1933. IV. 19.

Lesznai Anna szőnyegtervező és népmüvészet előadója

A harmincas évek elején, -Orbán Dezső általalapitott Atelier tervező és mühelyiskola tanári karának tagja volt az itt felsorolt müvészekkel együtt: Orbán Dezső az alakrajz és müvészetelmélet tanára és az iskola igazgatója, Kner Albert tipográfus, Kozma Lajos épitész, Végh Gusztáv grafikus, Gádor István és Gorka Géza kerámikusok. Az iskola a harmincas évek elején alakult és 1939-ig vezette Orbán Dezső, mint Frank János: "A szerencsés festő" cimmel irja.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. jan. 11.
XIX. évf. 2. sz. 12. lap.

M.D.V.

Lesznai Anna
iparművész

Szőnyegtervezést és népművészetet
tanított Orbán Dessőtervező és
műhelyiskoláján

Frank János: Budapesti beszélgetés Orbán Dessővel
Élet és Irodalom, 1964. május 30 – 8 lap

MDK

Lesznai Anna

Előadó volt az "Atelier" művészeti tervező- és műhelyiskola "Dolgozók esti tanfolyamá"-n. Szabadkézi rajz, sikdiszités, textil-tervezés. Szőnyegszövési technikák.

Magyar Grafika, 1932. XIII. 1-2.sz. 21.lap

+

Lesznai Anna

koll. kiáll. az
Ernst Múzeumban

Kállai Ernő

Kiállítások -
Korunk Szava
1938. jun. 1. (11. sz.)

m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztert

/942 **szám.**

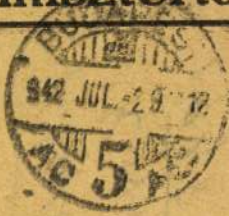

A Müemlékek Orsz.Bizottsága tek.Elnökségének,

Budapest,IX.Hőgyes Endre-u.

Hivatalból.

Lesmai Anna festő

Szerepel az Ernst Museum csoportdiáki Tóván olajás tempera képe kral

Nyrág 1938 V. 15

X

Lesznai Anna, grafikus.

Pesti Hirlap. 1932. máj: 8. 6

Fóthy János: Két kiállítás

Lesznai Anna

Koll. kiäll.

Ujság. 1932. máj. 8.
(e. a.: Az Ernst-
muzeum csoport-
kiállítása.)

magához idomította a műalkotást.
a rendesen romantikusnak, vagy
nevezett varázsuk, mely alól senk
Egy restaurálás ilyen esetekben rend
üt agyon, a műemlékjelleget és az

Még szorosabbnak látszik ez
műtörténet között az építészeti m
újabb erre vonatkozó elméleteket
emeljük Wölfflin legtehetségesebb ta
éleslátású rendszerét. Frankl megkül
képformát és célformát, azaz egy t
egy morfológiai és egy kultúrhistór
sokból fakadt A. E. Brinckmann
lása tér és plasztika között, mely
a szobrászatot érti, hanem a »té
Franckl »testformának« nevez.[6]) E
még minden statikai és esztétika
szerint minden csűrre is alkalma
kiindulópontok, melyek közül az
célformába, a műtörténet a test-
lódni. Az egész rendszernek nag
az építészetből levont irányelvek k
összterületére is érvényben mara
ábrázolóművészeteknél (festészet,
poláljuk. Ezzel, azaz a tartalomp
történetnek egész, óriási áramlat
szemlélet folyamatába. Ez azonb
már túlnyomóan módszertani ké

2. *Módszerek.* Az esztétika

Lesznai Anna

Művei az Ernst-muzeum csoportkiállitásán.

P.H.932.V.8.

Lesznai Anna

a képeket, rajzokat közöl tőle

az tudva c. lap.

Szabó Lúcia: A magyar aktivizmus tört. 73.

Akad. Kiadó. 1971.

Lesznai Anna

Népmese illusztrációk. Papír, akv.,

370 x 250 mm. MNg. 1919 — 599-603.

Egy közösre szabó fúlia: A nagyon gratis

tört. 29. kép.

Szabó fúlia: A magyar aktivizmus tör-

ténelte 76.

Akad. Kiad. 1971.

Leszuai Anna

nevo emlitve

Művészettörténeti értesitő 1972

138, 140. old

Lesznay Anna

Kiállít

N.Ú. 1935. X. 8.

MDK

Lesznai, Anna

s.f: Grafikai ... művészetünk ...
Az Est, 1934. máj. 19.

mdk.

Lesznai Anna költönö és ipar művész

Megtivott tagja a „Nyolcaknak"

Horváth Zoltán: Magyar századforduló.

475.

Lesznai Anna M.D.K.

B artók 4 sirató énekének cimlapja

Szij Béla: Berény Róbert életutja gyermekéveitől a berlini emigrációig ~~II.~~ 116.e.

Magyar Nemzeti Galéria Közleményei ~~VI~~ IV.; Bp. 1963

Lesznai Anna

A Kassai Napló (1918-1929) 1922-ben
már tekintélyes szerzőpárdával dolgozik,
így Lesznai Annát is foglalkoztatják.

Gyüre Lajos: Kassai Napló 1918-1929
Somogy, 1987. 5. a. 111. l.

LESZNAI Anna

F. A.: [Folkler Anna]: „Édenkert" a Cifra Palotában.
= Nők Lapja, XXXVI, 17. 1984. ápr. 28. 16-17. p. ill.

Kecskemét, Kecskeméti Galéria, kiall.

C-II és C-III jelü gyüjt

Hegyi távozása óta az Ad
rapodik. A C-III Hegyi k
szetre és a kortárs müvé
mazza. A C-III utolsó le
Kutatható katalógus segi
nevek mellett fogalmak i

Fotótár /Gellér/

A gyüjtemény elsősorban
készült fotókkal gyarapo
számára, valamint a külö
fotóanyag feldolgozása /
segitségével folyamatosa

Pecsétmásolat gyüjtemény

Tesnai Anna
festő

Mese illusztrációit mutatta be
a tárlaton.

Horváth György: Magyar grafikusok kiállítása külföldön
Nők Lapja, 1970. szeptember - 39 oldal.

Lesznai Anna, grafikus, iparművész

Szerepel a Műcsarnok kiállításán (1970. aug. – szept.).

„Szines meséi valóban kedves emlékek a későszecesszios múltból."

Beke László: Külföldi magyar művészet?

1-6. o.

KRITIKA, Bp. 1970. október

VIII/10

Lepznai Anna

a „Nyolcak" csoportjával csak lazán állt kapcsolatban.

Szabadi Judit: The Iconography of Hungarian Art Nouveau. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 49 k.

1991.

Lesznai Anna

író, hímzéseket mutatott be a Nyolcak 1911-ben rendezett kiállításán.

Heitler László: Vedres Márk.

Látóhatár 1971/1-2 148 old.

Lesznai Anna –

Szecessziós népmese-illusztrációi

Szabó Júlia: A magyar aktivizmus története 30.

Akad. Kiad. 1971.

LESZNAI Anna

LÉVAY Botondné: A Kner-nyomda szellemi kapcsolatai. = Uj Auróra, 1983/1. 110. p.

Lesznay egy müvének kiadója.

Lesznai Anná - nak

Március 3 án nyílt meg kiállítása

Kecskeméten.

A kecskeméti Galéria gyűjteményeinek

bedeteről Simon Magda művészettörténésztt

halljak.

1984 III. 11. Petőfi radia: - Képek, és keramiák -

Lesznay Anna

Megyei gyűjteménnyek a Nemzeti Galériában

Élet és Tudomány
1985. III. 28.

Lesznai Anna – iparművész

megemlítve

Csűrös Miklós: Fülep Lajos irodalmi tanulmányai 1044–1049. o.

Jelenkor, Pécs 1976. nov. 11/XIX.

Lesznai Anna

textilműcépzetet tanított Orbán Dezső műhelyiskolájában (1931-39) v. Bolassi Bálint utcában.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

73 l

LESZNAI Anna

91 9. 20

Új Művészet

Új Művészet

Lesznai Anna

a könyvművészet, szabad grafika anyagából kiemelkedő nyujt.

K.A.: Az Iparművészeti Társulat Györgyi Kálmán emlékkiállítása.
Pesti Napló, 1934 máj.19. 8.1.

Lesznai Anna

Őszi vetés, temp.

KUT kiáll. N.Szal. 1938. okt. 1.

MDK

Lesznay Anna, festö

397. Tüz a faluban. Gouache.

Bp.Mücs.-OMKT.Nemz.Képzömüv.Kiáll. 1934.ápr.29.-jun.
Kat.18.1. 17.

MDK

Lesznai Anna

részt vett a kiállitáson

Bencze László: A K.U.T. kiállitása a Nemzeti Szalonban

Képzőművészet, 1935. 18.1. 80. sz.

Lesznai Anna

Paraszt fiu, temp.
Almaszüret, "
Utépités, "

KUT kiáll. N.Szal. 1937. ápr.

MDK

Lesznay Anna, iparmüv.

Ipar

Bálint L: Az [illegible]művészeti Társ. kettős kiáll.
Magyar Iparművészet, c1913. 17 l.

MDK

Könyves Kálmán kiváló műlapok jegyzéke.

X

Lesznai Anna

Mázsáló. gouache
Esküvő, olaj
Tavaszelő, gouache

KUT kiáll. N.Szal. 1934. dec. 5 l.

Lesznai Anna

Mise után

Ernst-Museum CXXXI. /jubiláris kiállitása.
1932. május, 21 1.

MDK

Lesznai Anna

Lesznai Anna képeskönyve. Magyar Iparmüvészet 1914. 59.l.

először, és a 15. sz.
fejlődött.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41.

szövarch.146.2.6

Lesznay Anna.

Végh Gusztáv kikérdezéséből.
kikérdező: Széll Margit.

M.D.K.

Lesznai Anna, iparmuvész, író

– nevét említi:

Bodzi Ferenc: Csécsy Imre

BUDAPEST, 1968. VI. évf. 7. sz. 22 old.

MDK

Lesznai Anna

Piactéren. Tempera.
Dohánypajta. "

III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.1935.
Márc.24-Máj.15.Műcsarnok. Kat. 11.o.

MDK

Lesznai Anna

Szines himzések. Repr.

Magy. Iparművészet, 1916. 282. lap

EDK

Lesznai Anna

Tervével részt vett, a Bpest szőv. szignetpályázatán.

B.K.: Bpest szőv.szignetpályázata.

Magy.Iparművészet, 1934. 35.lap

M.D.K.

Lesznai Anna
grafikus

A Dolgozók Esti Tanfolyamán
tanított.

Baki Miklós: Orbán Dezső
Művészet, 1964. dec. – 28 lap

X

Lesznai Anna, Jestő,

iparművész

Adatok műveiről.

(– a): Lappangó művek a körönség előtt

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 22.

Lesmai Anna

Felvidéki vásár, p. akv. 302 x 400 mm

Lázár Béla gyűjteménye

Lesznai Anna, grafikus

Kegemelítve. (Levelezése.)

— : Lukács György hagyatéka 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jún. 21.

Lesnai Anna, grafikus,
iparmůvész,
író

Nagymlitve,

a.: Tükörbe rejtett kiáltvány 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. jún. 6.

Lesznai Anna

"A diszkönyvtől a szép könyvig" címmel Vadas József néhány könyv illusztrációt tervező művészt sorol fel, a szép könyvről szóló részletes irásában.
A művész meseillusztrációit dicséri, melyek szines üvegablakokhoz hasonlitottak. Az 19lo-es években készültek, s a Petőfi Irodalmi Muzeumban rendezett, "Magyar könyvmüvészet a századfordulón" c. kiállitáson szerepelnek.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. jan. 25. XIX. évf. 4. sz. 3. lap.

Lesznay Anna

Vizvári Mariska és Biró Mihály iparmüvészek nevét emliti meg Jean Preux: "Iparmüvészet" cimmel a Müvészház kiállitásáról. Lesznay Anna friss, szines ragyogó diszpárnáit kiemeli.

A HÉT, Bp. 1913. okt. 19. XXIV. évf. 42. sz. 678. lap.

Lesznai Anna

Fehérkuti Bálint, Meller Dezső és Thoroczkai-Wigand Ede müvészek vettek részt az Iparmüvészeti Társulat kiállitásán, melyet Jean Preux: "Lakásmüvészet" cimmel ismertet. A négy müvészt tartja a kiállitók között a legjobbaknak, de kifogásolja az ő munkáiknál is, hogy ötleteik idegenek. A bemutatott szobákban "a székek hajlása, az ágyak méretei, az asztalok formái, valamennyien idegen emberek testéről és lelkéről vannak lemérve, idegen nációk, idegenkulturája beszél belőlük."

A HÉT, Bp. 1911. nov. 26. XXII. évf. 48. sz. 777-778. lap.

Lesznai Anna, iparművész, költő,

Bratislavában megnyílt a „Nyolcak" és az „Aktivisták" kiállítása. A vendégművészek között szerepel Lesznai Anna művei, aki zemplíni, hazájának népi motívumait, kertjük égő sárnu stilizált virágait, hangulatait, lúmezte párnákra, ezeknek néhány festett tervét állították ki. (szulítve).

Bárkány Jenőné: A Nyolcak és az Aktivisták Bratislavában.

Új Szó, 1976. dec. 23.

Lesznai Anna, újraművész

megemlítve.

-: Császkiria világa.

Esti Hirlap, Bp. 1977 aug. 4.

6.

LESZNAI ANNA, festő

1972-ben Lázár Bélané a pécsi múzeumra hagyta férje 64 darabból álló képzőművészeti gyüjteményét. Nagy része a 30-as évek végén került Lazarhoz, a művészek ajandékaként Elsősorban a Római Iskolat reprezentaljak. A gyüjtemény:
29.sz.- LESZNAI ANNA: " FELVIDÉKI VÁSÁR", cimü müve.
p.akvarell. 302+400 mm. Ltsz9 72.376. 298.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

Lesznai Anna

Reseillustrációi I–V.

A Tanácsköztársaság képzőművészeti
városlásai c. kiállítás 1969.

Lesznai Anna

Prágában megnyílt a magyar szecesszós művészet kiállítása, az óvárosi „Radnice" termeiben, ahol szerepeltek műsei; a költőnő mesellusztráciái.

Borsi Imre: Ősz a prágai tárlatterekben.
Uj Szó, Bratislava, 1943. XI. 22.

Lesznai Anna

-nak a Munka c- folyóiratban 1933-34-ben publikált műveit említi

Csaplár Ferenc: A Munka-kör képzőművészeti tevékenysége
Művtört. Ért. 1972. 2. sz. 124-132. l.

138.l.

Lesznai Anna

1919-ben a Tanácskormány megbízásából mese-illusztrációkat.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 281 p.

MDK

Leszney Anna, graf. festőn.

gazdag és szines fantasztikus gyermekvilága.

Külön teren jut a gyermekkönyveknek.

K.N.: György, Kálmán emlékkiállítás az Ip.m. muzeumba
Nemz.Ujs. 1934. máj. 19. 11.1.

MDK

Lesznai Anna

Falusi jelenet, temp.

Különös falu, gouache

Nemz. Képzőmüv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

31 l.

Leszuai Flora

Részt vesz a Műcsarnok harmadik nemzeti képzőművészeti kiállitásán.

8 Ó.ujság 1935.III.24.

Lesznai Anna, grafikus M.D.K.

a Nyugat-tal kapcsolatos munkásságát három, reprodukcióban is közölt fedélrajza alapján méltatja a szerző, kicmelve harsogó, már-már cigányosan túlélénk, „kiroltó szinpompéju növényi ornamentiráját." .. „Erre a szinorgiára még saját kötetei nél sem merészkedett."

1. Ady Endre: Ki látott engem?
2. Fedélrajz.
3. Balázs Béla: Misztériumok. 1912.

Szij Rezső: A Nyugat és a könyvmüvészet
Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf.

1. sz. 65. old. 1-3. ábra 59-60. old.

Lesznai Anna, grafikus, iparmüvész, író

Regénytve: kezdetben volt a kert c. önéletrajzi regénye.

Pomogáts Béla: Huszonöt év magyar prózája (3) 168 – 173

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. März. XX/3.

Ch

MDK

Lesznai Máli
költőnő kedves akvarellja

Radnóti Miklós pesti lakásában volt.

Ortutay Gyula: Radnóti Miklós otthona.

Hatvany Lajos /szerk/: Beszélő házak.
Bp. 1957. 238-245.l.
242.l.

Lesznai Anna

"A butorokról és a kisfiuról" c. könyvet irta és "a mese törekvéseivel azonos értelmü rajzokkal látta el"-közli az Irodalom c. rovatban /k.e./ /Kázmér Ernő/
Kner Izidor tervezte a kötetet.

A HÉT, Bp. 1919. márc. 2.
XXX. évf. 9. sz. 138. lap.

Lennai tuna, Jestő
iparmüvész

L. : Kassák 2.

Bodri f.: Kiállítási ... 1127-1130.

JELENKOR, Pécs, 1975. 5. december XVIII/12.

Lesznai-Anna, grafikus

itó

L.: Tihanyi Lajos

Dévényi J.: Fülep Lajos .... 919-923.

JELENKOR, Pécs, 1975. október XVIII/10.

X Lesznai Anna

P.N.932.V.8.
M.H.932.V.8.
M.O.932.V.8.
N.U.932.V.10.
Est,932.V.8.
E.K.932.V.10.
P.H.932.V.10.

M.O. 932. V. 8.

Az Ernst-múzeum csoportkiállítása

Az Ernst-múzeum holnap megnyíló kiállítása nyolc művészt mutat be, akik közül néhányat: a két Feiks-fivért, Lesznai Annát és *Batthyány* Gyula grófot bizvást a mai magyar művészet »mondain« festőinek lehet nevezni. A legérdekesebb közöttük *Feiks* Alfréd, akinek a második teremben levő kollekciója főleg lóverseny- és cirkuszjelenetekből áll, amelyek a francia késő impresszionizmus stílusát, kulturáját és izlését mutatják. Hasonló motivumokat ábrázolnak *Feiks* Jenő kompozíciói is, de az ő termében érdekesebbek a friss és rendkívül hatásos, modern társaságbeli portrék. Más problémákkal foglalkozik *Lesznai* Anna, de az ő illusztratív, mese-motivumú akvarelljeiből sem hiányzik a dekoratív elegancia és könnyedség, ami még valami groteszk humorral is párosul. *Batthyány* Gyulának a nagytermet megtöltő kompozíciói utolsó bemutatkozása óta csak annyiban változtak, hogy a tisztán festői problémák felett még erősebben elhatalmasodott a grafikus látás. Egyébként a jelentékeny értékű képekben nem annyira a forma és stílus, mint inkább a mögöttük rejlő pszichikus állapot a legérdekesebb. E négy művész kollekcióját *Sugár* Andor friss akvarelljei és a nagybányai *Sándi* Dávidnak Szőnyi korábbi stílusában gyökerező romantikus hangulatú pasztelljei egészítik ki. *Mikus* Sándor már ismert portrészobrai az új környezetben is jól megállják helyüket. *(—r)*

ttak.
fis-feleség már 31 éves asszony volt.
ttára gyilkolták meg Joét. Reggel
hogy férje és a testőrök titkolóz-
t valamit és az uccai ablakon ki-
rt Joe hazatértére. A fegyverropo-
ra az uccára szaladt.

Lesznai Anna

Az 1909-ben alakult „Nyolcak" művész-csoport tagja.

Mezza László, Mernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Sexikon, Budapest 1973

13350

8691

Lesznai Anna, [író,]

grafikus

[Lesznai Anna] „... Amerikából elküldte [Illés Endrének] egyik színes krétarajzát: egy kötvényesi jelenetet ... Rippl-Rónai és Szobel modorában." „Mert ... Hímzett is, sajnolt, festett ..."

Illés Endre: Máli 494-497.

JELENKOR, Pécs, 1972. június XV/6.

Lesznay Anna

Művével szerepel a Vermeti Szalonban rendezett K.U.T. kiállításra.
Kiemelik vízvestményeit.

Ujság, 934. XII. 1.
m. 934. XII. 2. Est, 934. XII. 2

X

Lesznai Anna

Lesznai Anna vezetése alatt álló textil-csoport tervei, az "Atelier" kiállitásán.

P.H.932.VI.11.

X

Lesznai Anna

Lesznai Anna vezetése alatt álló textil-csoport
tervei, az "Atelier" kiállításán.

P.H.932.VI.11.

Lesznai Anna

M.D.K.

festő

605) Oszlophoz kötözött

Somogym. Mur.

Egyet körtulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke

Budapest 1952.

41 l.

MDK

Lesznai Anna, festö

Csizmavásárlók. Tempera.

OMKT.-Műcsarnok. IV.Nemzeti Képzőmüv. Kiáll.
BP.1937.ápr. 29.-jun.20. Kat. 19.1.

Lesznai Anna

Szerepel az Ernst-muzeum csoportkiáll.-án.

Reggeli Ujság, 932.V.9.

X

Lesznai Anna

Akvarell-képei az Ernst-muzeum csoportkiáll.-ár

P.H.932.V.8.

Lesznai Anna

Meseképeivel szerepel az Ernst-muzeum csoport-
kiállitásán.

B.H.932.V.8.

Lesznai Anna

Szerepel az Ernst-muzeum csoportkiáll.-án.

P.H.932.V.8.

M.D.K.

Lesznai Anna

Müveét a Muzeum Művészeti és Muzeumi Direktórium megvásárolta, 1919.

Mesxillusztráció /4 db/

Gerelyes Ede: A magyar muzeumügy a két forradalom időszakában 1918-1919. Bp. 1967. 363.l.

M.D.K.

Lesznai Anna

Csatlakozóként szerepel a NYolcak reprezetativ bemutatkozó kiállitásán

Passuth K.: A Nyolcak festészete, Bp. 1967. 79.l.

Lesznai Anna M.D.A.

Himzés, repr.

Passuth K.: A Nyolcak festészete, Bp. 1967.

84. l.

M.D.K.

Lesznai Anna

Címlapterv / Bartók Négy sirató ének, repr.

Passuth K.:A Nyolcak festészete, Bp. 1967.

77.1.

Lesmay Anna festő

Lérejel az európai művésmők párisi kiállításán

Nemzeti Lyság 1937 II. 13

Lesznay Anna festő.

Európai müvésznők kiállitása Párizsban. Pesti Napló 1937.febr.13.

Lesznai Anna.

A Nyolcak Körének tagja kiállitott a Nemzeti Szalonban mint vendég.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek történetekézirat.

szövarok 20.- 201 lap

Lesznai Anna.

Az Ernst muzeum kiállitotta müveit 1932-ben.

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Lesznai Anna, festö

Falusi jelenet.	Tempera.
Különös falu.	Gouache.

Bp.Kücs.-OMKT Nemz.Képcsarv. kiáll. /Nemz. Kézműv.Kir. Vall. -és Közokt.Min./ 1933 ápr.19-máj.25. Kép.tm. 31

MDK

Lesznai Anna

Vásár I.

" II. akv.

Kisvárosi boltos, akv.

KUT és UME kiáll. N.Szal. 1932. nov.

12. 1.

MDK

Lesznai Anna

Piactér

Képzőművészet 1935. 83-84.sz. 81-84.
82.l.

Csornai Anna

Kiállít

Újság 1935. X. 6.

Wiznay Anna

Kiallit

P.H. 1935. X. G.

Lesznei Anna MDK

Piactéren, tempera

Mücsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Lesznay Anna MDK

Tüz a faluban, ~~xkfx~~ gouache

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

X

Lesznai Anna MDK

Dohánypajta, tempera

Mücsarnok 1935 III.Nemzeti képzőművészeti kiáll.

Lesznai Anna MDK

Falusi jelenet, tempera

Különös falu, gouache

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

X

Lesznai Anna

Csizmavásárlók, tempera

Műcsarnok 1937 IV. Nemzti Képsőn. Kiáll.

Leszmai Anna

festő

Műcs. kiáll. 1933 tól
Pipics 116. l.

Székesfehérvári iparteskület

VIII. 186.

Leszmai Anna

(családi nevén Moskovitz Amália)
író és újságírónő

lásd

Révai XX. 562. l.

GYŐR EGYHÁZMEGYEI
HATÓSÁG

GYŐR EGYHÁ
HAT

Lesznai Anna

F. A. Lesznai Anna
kežimunkai. A Hár
IV. 5. sz.

(Művészet 1911. 3/6. l.)

~~Akadémia, M. Tud. VII. 278.~~

Lesznai

Lasznai Anna

Balázs Béla. Lesznai Anna meséskönyve. Nyugat 1914. 64. l.

EI
FIUME
VÉDJEGY
VÉDJEGY
FIUMEI
FIUM

Lesznai Anna

Költö és yarmuvész

szül. Bpest 1888

Ujv. M. Zs. L.

532. l.

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA

Szállítottunk

a mai napon:

Budapest, 193

Lesznai Anna

wód
z
Forum
1932. 165. l.

Lesanni Anna

l.

Forum

(nemet ren)

1936. 138. l.

Lesznai Anna

I.

Forum. 1932.

27. I.

Lesznai Anna

l.

Ernst Miz. Bi. kiáll

227. r.

2 nek
1) ~~[illegible]~~. Térdein fejjel balra fekszik, a
ma öpretett kezekkel imád, ~~[illegible]~~
a palástot és derekán megkötött magas ru-
kör ives és faragott díszű. E mű a gyógy-

~~[illegible]~~ fakerettel, méretei 36:20.5 c/m.
Ára ~~[illegible]~~ 225 ft.

0.

]

Leszkai Anna

Grafikus (ipárművész)

Művészet, 1937. II. évf. 6. sz.

64. l.

a K.U.T. a N. Sz.-ban. (– dégi –)

Lesznai Anna

urod

A Telierszany

1934. jan. 20

:tlen mester.

adból.

's olyképen ábrázolja a
balról Kögl Farkas és
ól pedig a két feleség:
nynyal imádkozik. Fölül
akozik ki, kiknek elseje
ST TVA CRVX MEA LVX
SORS EST«. A háttért
Az emlék többi részének
án: »ALS MAN ZELT NACH
S JESV CHRISTI JAHR DEN
GOTT ENTSCHLAFFEN DER
WOLFGANG KÖGL BVRGER
NO DNI MDLII JAHR DEN
IE TVGENDTSAMME FRAV
SFRAV ANNO 1577 DEN 21

ok. 1884 : I. 23. *Ismeretlen* :
— 1894 : II. 55. *Ismeretlen* :

ochiális templomban látható.
n kezelik (55–97). — Kalauz
pag. 14. N° 236.

VI 13

Leszner Anna

u. 1010.

T. Képcs.

Testme

ajánd

hamo

Lesznai Anna

Magyar Művészet

1932. 196.

Keszmai Anna

Laid

Magyar Iparművészet

1911. 275. l.

Lesznai Anna

irod

R. P. Lesznai Anna
himzéseí. Aurora, 1911.
I évf. 84. 185-186. l.

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

.

Endrényi Imre, Szeged.

Lesznai Anna

szekeres

az alábbi tárlatok

N.N: Magyar művészet 1896–1945
Kiállítás az Ernst Múzeumban

Szolnok megyei Néplap 1969 okt 3

Lesznai Anna

Iletivásai c.
képe repr.

Pesti Napló
szépes mell.
1932. máj. 15.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETE

KÖNYVESB

BUDAPEST IV, KOSSUTH LA

POSTAFIÓK: 242 T.: 1-895-40. POSTATAKARÉKP. CSEKK

MEGTEKINTÉSI

SZÁMLA

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Mellékelten van szerencsénk az alább felsorolt könyveket szíves megtekintésre megküldeni. Kérjük, hogy a könyveket legkésőbb 8 napon belül hozzánk visszajuttatni szíveskedjék, mert ezen idő letelte után a küldemény értékével b. számláját megterheljük. Telefonfölszólításra a könyveket készséggel visszahozatjuk.

MENNYISÉG	AZ ESETLEGES FELSZÓLALÁSOK 14 NAPON BELÜL ÉS SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VÉTETNEK FIGYE
1	Pfeiffer: A Domok

Lesznai Anna

aronos

Jászi Oszkárné szül.

Moskovitz Amália,

írói álneve

Lesznai Anna.

Sárospatak 01.254.

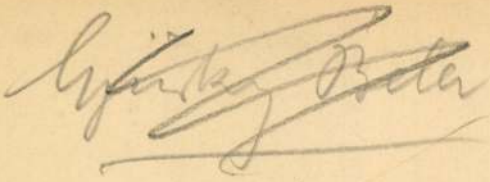

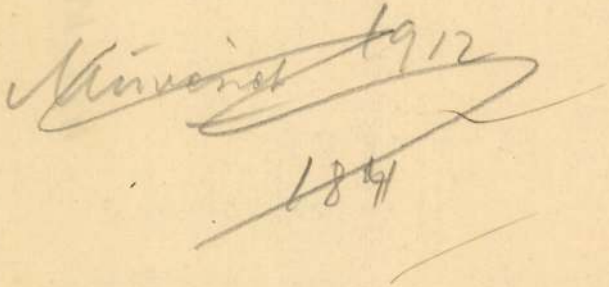

Leszno i Anna

l.

Minerva

1922. I. 132. l.

Lesznai Anna

U. 1748

Lesznai Anna

U. 328

Leszniai Anna

U. 1065

Leszner Anna

Lnőd

//

A Nyugat almanachja.
Bpest. 1912 - 58 l -
(a csepel)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Lesznai Anna

hesei illusztrációit

megvásárolta a Tanácskormány 1919-ben

Akadi Nóra: A Tanácskörtársaság vásárlásai

Fejér megyei Hirlap 1970 I. 1.

Lesznai Anna, [ ] MDK

Végh Gusztávval együtt dolgozott az Atelierben.

Szíj Rezső: Végh Gusztáv 614-616.

A KÖNYVTÁROS, BP. 1963. október XIII/10

Lesznai Anna

Dichterin, geb. 1885
in Budapest:
A Nyugat munkatársa.
Arról, hogy iparmüvesz-
nő nincs szó. Nem
azonos a Kettő?

Krück. II. 158. l.

Rézérem, osztrák, XIX. 7.

VI. 185.

Lesznai Anna

Lård

Nyngat

1909. II R.

325 l

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Lesznai Anna

Ir od

Nyolczak kiállítása a

Nemzeti Szalonban. Bpest. 1911.

Hiszpánok, tervek voltak

tőle, mint vendégtől kiállítva.

Iparmüvészeti Múzeum III. 86.

Leszmai Anna

l.

Révai XXI. 552. l.

Lesznai Anna, ipar-
művész és írónő szül. 1885. Buda-
pesten, ~~Iparművészeti~~ kol ta-
nulmányait is végezte. Ipar-
művészeti terveivel és textil-
műveivel több kiállítaon szerepelt.
Verzei egy kötetben 1911-ben
jelentek meg.

22

Falusi múzeum III. 57.

produkcióra kapatni olyan falvakat is, amelyekben eddig nem volt eleven népművészet! Az 1924-es kassai kiállításon állított ki utoljára Szlovenszkón.

Brogyányi Kálmán:
Festőművészet Szlovenszkón. Kassa 1931.
108–109 kép. 72–73.

SZERZŐ NEVE: Hausenstein, Dr. Wilhelm
FORDÍTÓ NEVE:
KÖNYV CÍME: Der Na
KÖTÉS NEME:
KIADÓ:
ALAK:
SZAK: Művészet.
HELYSZÁM: 579 IV. V. 2.

TURÓCZI SÁNDOR KÖNYVTÁRA

Lesznai Anna (Jásziné)

1885-ben született Körtvélyesen. Ugyanott töltötte gyermek- és fiatalkorát. Azután Pestre ment és jelentős alakja lett a Nyugat körül csoportosuló új magyar irodalomnak. A forradalom után Bécsbe ment, de kapcsolatait Szlovenszkóval továbbra is megtartotta, melyről önvallomása szerint nemcsak motívumait, de képeinek lelki tartalmát és stílusát is nyeri. Kiállított Pesten, Bécsben, Londonban, Kassán, iparművészeti dolgokat Berlinben és Párisban. Iparművészeti munkásságára jellemzők sorai: „1914 előtt háziipari, alapokon kivitelezett himzések révén, melyekben szabadon felhasznált népies motívumokból indultam ki, sikerült néhány évén át hatvan parasztasszonynak téli foglalkozást szereznem. Akkoriban az általam tervezett motívumok valóban divattá váltak néhány faluban, amelyek eddig nem is viseltek himzett holmit. Sikerült a népies elemeket belevinni a városi iparművészetbe és sikerült a saját művészi

fordít

eretlen festő.

századból.

jobbrafordult, de visszanéz.
e kardot tart. Piros bélésű
ti; hosszú haja, szemöldöke
. leberetvált. Nyakravalója
s dolmánya zsinóros, derekát
r sötétbarna. Felirata alól:

méretei 58 : 39 cm. — Lelt. sz.
12-én Csiky Atillától 160 K-án.
március 20-iki 11254 sz. leirat
május 2-án. — Elszámoltatott
molást elfogadta az 1894 július
894).
adatok. 1897 : VI. 215. *Ismer-*
sényi Miklós. — 1907 : IV. 28.
l : Gr. Bercsényi (II) Miklós.

Novább

Lesznai Anna

Márffy Ödön

Modok Mária

Molnár C. Pál

Novotny Emil R.

Pajzs Goebel Jenő

Reiter László

Rossda Endre

Schossberger Nandine

Vargha István
ilosvai

Vörös Géza

l. Tamás Galána

61. 7

Lesznai Anna
(1885 - 1966)

21-25. Meseillusztrációk I - V.
1910-es évek eleje
akvarell, papír 382 x 285; 375 x 285;
382 x 235; 371 x 251; 358 x 258 mm.
ltsz. 1919 - 599 - 603

A Tomácskőzlásosság Képzőművészeti vásárlásai.
Kiszézestehérvár, István Király Múzeum 1969 dec.
Kiáll. kat. Bev.: Szabó Júlia

Lesznai Anna

Meseillusztráció. Repr. 1910-es évek

Tus és akvarell, papír. 380 X 285 mm.

+ Tanárskóztárs. Műv. Direkt. vásárlása

+ MNG-tul. Lt sz 1919-599

Szabó Júlia: Magyar rajzművészet 1890-1919

Bp. 1969 Corvina 29-tábla.

Lesznai Anna

Mese a butorokról és a kisfiúról (1918) c. könyve saját illusztrációival megjelent a gyomai Kner-nyomród dabai

Magyar Iparművészet

1919. 42. l. (Művészi könyvek)

A tárgysorozat, az első na
órabeosztása az eredeti m
mar
Ezek következtében mű- és
nak ápr. hó 10-re hirdetett
adása) további int

Budapest, 1935.

dr. Frohner József s. k.
főtitkár

46.841. — Stádi

Lesznai Anna

Nyd

Auróra, 1911. I. est.

8.Rz. 189. l.

(Arekáppel)

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

vezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Lesznai Anna

Frank János: "Lesznai a közmüvelő" cimmel ir a müvész Lesznai Anna pályafutásáról. Elsősorban a Nyolcak festőcsoport egykori tagját, Orbán Dezsőt emliti, aki az "Atelier" tervező iskolát alapitotta. A tanári karban Kozma Lajos a belsőépitészetet, Kner Albert a tipográfiát, Gorka Géza és Gádor István a kerámiát, Orbán Dezső alakrajzot és müvészettörténetet, Lesznai Anna, -mint a Nyolcak tiszteletbeli tagja- a kézimunkát tanitotta.
Frank János hivatkozik Lesznai Anna: "A tervezés müvészete" c. posztumusz müvére.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 25. XX. évf. 39. sz. 12. lap.

Lesmai Anna

Hetiv ásár Szentmi –
"hiályon" (repro)

A hiátlapon
Tükör, 1976. július 27.

Lesznai Anna

Lesznai Anna kiállításának a
„Nyolcak" 1911 áprilisi Nemzeti
Szalonbeli tárlatán más láthatók.

W. Somogyi Ágnes: „Köd előtte, köd utána".
Tiszatáj, 1976. július 27–22 oldal.

Lesznai Anna

Lesznai Anna hiállításán falu-
si as akvarelljeit, népélethépeit,
mesei illusztrációit és hímzéstervei
láthatjuk.

W. Somogyi Ágnes: „Köd előtte, köd utána"
Tükör, 1976. július 27-22 oldal.

Lesznai Anna

Lesznai Anna most Amerikából
hazatérület műveit a Magyar
Nemzeti Galéria bemutatja jú-
nius 15 én nyílt kiállításon.

W. Somogyi Ágnes: „Kód előtte, kód utána"
Tükör, 1976. július 27 - 22 oldal.

Lesznai Anna

Lesznai Anna verseit Ady
Endre a Huszadik század-
ban már lelhesen miltatta.

U. Somogyi Ágnes: „Köd előtte, köd utána".
Tukár, 1976. julius 27 – 22. oldal.

Lesznai Anna

A dy Endre: Ki látott engem?
(könyvcímlap)
(repro)

W. Sornögyi Ágnes: „Kod elotte, hód utana".
Tukör, 1976. julius 27 – 22 oldal.

Lesznai Anna

Lesznai Anna hiszésterei, mese illusztrációi és élethépei – most végakarata szerint – kerekerültek Anne rihából.

W. Somogyi Ágnes: „Köd előtte, köd utána".
Tükör. 1976. július 27 – 22 oldal.

"Kaunis kiitos, että kävit." Oppo Ajkunen
Turku, 1974. Ystävyyden kirja – Vänskapsboken.

Lesznai Anna

„Tulipánfa"
„Futók" } repro

W. Somogyi Ágnes: „Kód előtte, kód utána"
Tükör, 1976. július 27 – 22 oldal.

Lesznai Anna

Lesznai Anna, hi állításán
bemutatta az „Edenhert"-et,
és a derűsen zajló „Heti vásár
Szentmihályon" című művét.

W. Somogyi Ágnes: „Köd előtte, köd utána"
Tükör, 1976. július 27 - 22 oldal.

Lesznai Anna

Tavaly a Szatvany Lajos Múzeum állította ki a Lesznai munkákat. A kiállítást Ortutay Gyula nyitotta meg.

W. Somogyi Ágnes: „Kiod előtte, kiod utána"
Tükör, 1976: július 27 - 22 oldal.

M.D.K.

Lesznai Anna, iparmuvész

mint meghívott vendég. himzéseivel szerepelt a „Nyolcak" első reprezentatív kiállitásán, 1911. ápr. közepén a Nemzeti Szalonban. Ugyancsak ő tervezte Bartók „Négy siratóénekének" borítólapját.

B.Szij: Róbert Berény

Acta Historiae Artium, Bp.1966.Tom.XII.fasc.1-2.

+ 175. 164., 166. old.

LESZNAI ANNA

Új művészet
2004. Febr.
XV. évf. 2.

26. old.

4. Mary Ellinger: Tamara Erisztavi

JEGYZETEK

1 Vö. G. Saradze: Zichy Mihály ismeretlen műve. Lityeraturnaja Gruzija 1971. 8. sz. (oroszul); uő: Zichy Mihály publikálatlan gúnyrajzai és illusztrációi Jona Meunargiáról és S. Rusztaveli „Tigrisbőrös lovag" c. eposzához. Művészettörténeti Értesítő 1971, XX. évf. 4. sz. 303–304. o.

2 S. Kvaszhadze: Zichy ismeretlen művei, Drosa (Lobogó), 1971. 1. sz. 13. o.; G. Paicsadze: Zichy Mihály egy képéről. Drosa (Lobogó), 1971, 7. sz. 8–9. o. (mindkét írás grúz nyelvű)

Lévai Albert, fazekas

A Mezőturi Fazekasok Szövetkezetében a formaadás, a korongozás terén sohasem következett be hanyatlás, az egykori korsósok utódai kiváló korongosok maradtak, így a formabeli kivitelezés mindig mestevi kezeken találtak. A sok jó korongos közül Busi Lajos, Lévai Albert és még többeknek nevét kell kiemelni.

Kresz Mária: Merre tart Mezőtur fazekassága?
Jászkunság, Szolnok, 1978. 4. 89. old.

Lévai Albert, fazekas

L: Badár Balázs

Kresz M: Marre Tart... – 2 86-93.

Jászkunsaj, kolnok, 1978. nov. XXIV/3-4.

Lévay György formatervező

(Becse, 1951-

1977-ben végzett Iparművészeti Akadémiát Németországban

Műve szerepelt a Szabadkai Művészek kiállitásán Szegeden/1978.IX.17-X.2./ és Szabadkán /1978.X.8-XI.3o./

-katalógus a könyvtárban-

Lévy Róbert

A Váci-utcai MŰVÉSZHÁZ-ban január 12.-én nyitották meg a Magyar Grafikusok Egyesületének kiállitását, melyről Erdey Aladár ir, felsorolja a tárlaton szereplő müvészeket és ismerteti munkásságukat: Rauscher Lajos, Olgyay Viktor, Székely Árpád, Aranyossy Ákos, Conrád Gyula Paczka Kornélia, Lévy Róbert, Nagy Sándor, Erdőssy Béla, Székely Andor, Baranszky László, Körösfői Aladár, Glatz Oszkár.

Lévy Róbert: hangulatos rézkarcaiban az angolokat követi a kritika véleménye szerint.

ÉLET, Bp. 1910. jan. 30. II. évf. 5. sz. 158-159. lap.

Letonovszki Gyula, szerkezettervező

Az elmúlt évben, dec. 22.-én adták át rendeltetésének az ország közepét jelképező tornyot a kis Pest megyei községben Pusztavacs határában. — Az építmény tervezője Kerényi József építész, a Bács-Kiskun Megyei V. építésze, a tervező csoport vezetője, Letonovszki Gyula szerkezettervező és Kis János szerkesztő társai.

Kapcsolás a szolnoki stúdióba.

1979. I. 11. Petőfi, 12.05 (Kiné).

Lesznai-Leszczynski

Kornél

festő, geb 1878 in Hertnek
a képzőmuv főiskolai tanult
s tajtanári okl. nerzett.

Krück II. 158. l.

Ragusai múzeum

VI. 185.

Lespovoszky György

Az Iparmüvészeti Iskola tanári karának tagjai és szaktárgyaik megjelölése:
Lespovoszky György: általános természetutánirajz, festés, ékitményes rajz tervezése,
Csajka István: ötvösmüvészet,
Udvary Géza: figurális rajz,
Haranghy Jenő: állatrajzolás.

"Az Iparmüvészeti Iskola kiállitása" cimmel A.V. csupán annyit mond, hogy 25 év után most először mutatják be az oktatás terén elért eredményeket. A tantestület müvésztagjainak nevét lásd: Simay Imre nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. nov. 7. XVI. évf. 23. sz.

Lesznai gk. Templum.

Letehlo 1907.

1) alapraja 1:200 ke ent metsetiovistet.

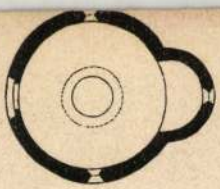

18.

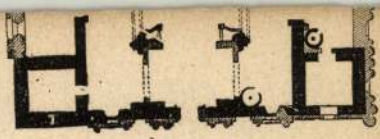

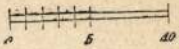

20.

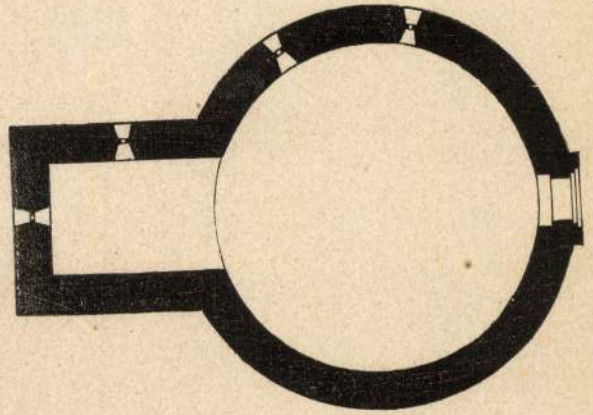

21.

Leszner Manó, építész
[Lesser]

Lakóházkov, 1930 körül

– Fotón

Magyar

Épít. m. üvészet Bp. 1983

36-37

83/2

Lessner Manó, építész

[Lessner]

L: Alpár Ignác

Pusztai L: A magyar építészeti múzeum

35

Magyar

Épetőművészet Bp. 1983

83/2

Lesznik Angéla, keramikus

L. Lakatos Lilla

– Kézművelők és népművészek kitüntetése 4.

Népszabadság, Bp. 1978. aug. 19.

LESZNIK ANGÉLA

kiállitó, "Akkord" cimmel kiáll. Kecskeméten. ld. Landgráf Katalin

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/27. sz. 43. o.

harmadik és negyedik részen át. E második várakozásnak
is ismerjük: 40 nap, 40 éjszaka. Míg aztán meg nem tudjuk
visszavonhatatlanul: „...negyven nap, negyven év, vagy e
jamban ugyanazt jelenti." Ez a két várakozás, két, egym
ív, ha tetszik, a késleltetett szerkezet egy fajtája, amely m
vagy stilisztika szövegi rétegében, hanem cselekményekb
gyon szabályosan, majdhogynem szimmetrikusan oszlik k
ben a második szerkezeti tag, Ninive sorsának kérdése
magába foglalja az elsőt), ami nem jelenti, hogy mindegyi
ne volna meg a maga ugyancsak nagyon kerek külön-tö
harmadik rész inkább a külvilágban történik, mozgalma
vetve; a második és a negyedik viszont egy belső színhel
játszódik, Istennel való tusakodásait, perlekedéseit közv
kes, hogy e második és negyedik rész mégsem elégszik meg
érzelmi közléssel, mindkettőben mellékel az isteni tuda
egy-egy példázatot, testbe öltözött intést is. Egy állat – a
– a tökinda – mintegy testével mutatja be, teszi tapasztalh
seinek értelmét.

Rendkívül ökonómikus, szűkre zárt szerkezet ez, me
benne, hogy aránylag milyen kevéssel kelti fel a sok benyo

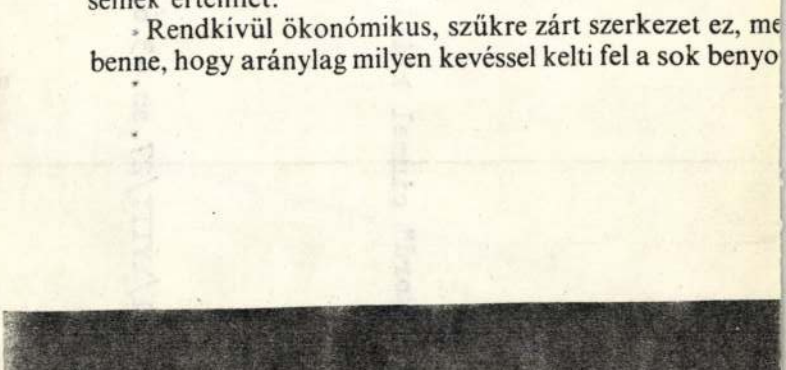

Letanóczki Gyula statikus-tervező

Katona József Színház üzemházának átalakítása, Kecskemét.

Építész: Boros Pál (Bácsterv).

Statikus tervező: Letanóczki Gyula.

Magyar Építőművészet, 1986.5., 36-old.

< Léda vagy Glicky-vár >

Jarab Elek: < >.

Arch. Közl.

1877. XI. k.

2. f. 66–68. l.

CXXXIX

1803 Jsz. : Soporcáról
ssk. tpl. Madonna képp

Szinnyei K.

Léta vár Kolozsmegy

Dr. Strommer György 1916.

l. Lebes vár alatt i alapraje 1:200

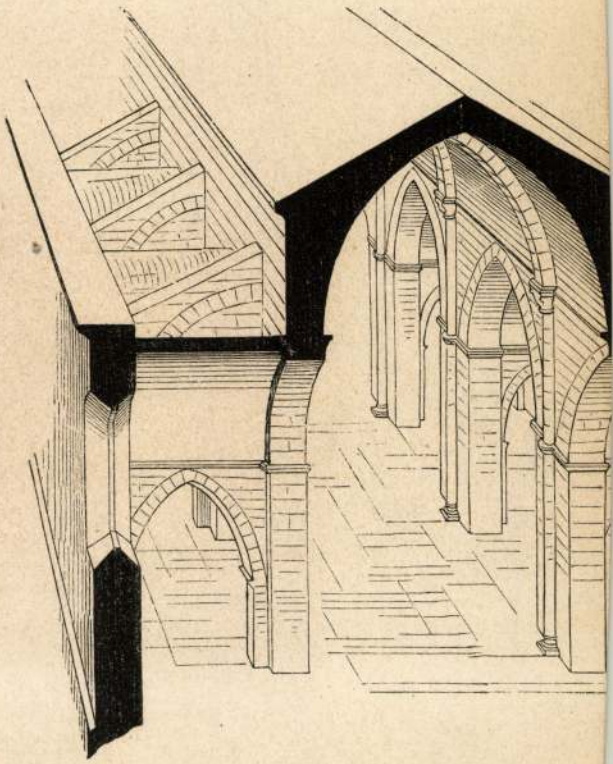

1.

Léta - vagy Géczi-
vára (nyom)
zászlósurasági várak
Léta és Asszonyfal-
va közt Kolozsvár
közelében

Kővári Erdépemb.
174 - 175. l.

VASÁRNAP
15
Kat. Teréz sz.
Prot. Teréz

O görög

2. Ciprián

HÉTFŐ
16
Kat. Gál ap.
Prot. Gál

3. A. Dénes

KEDD
17
Kat. A. Margit
Prot. Hedvig

4. Hierot

SZERDA
18

Létaí

l.

LykaMagymůI300-50

108, 289. l.

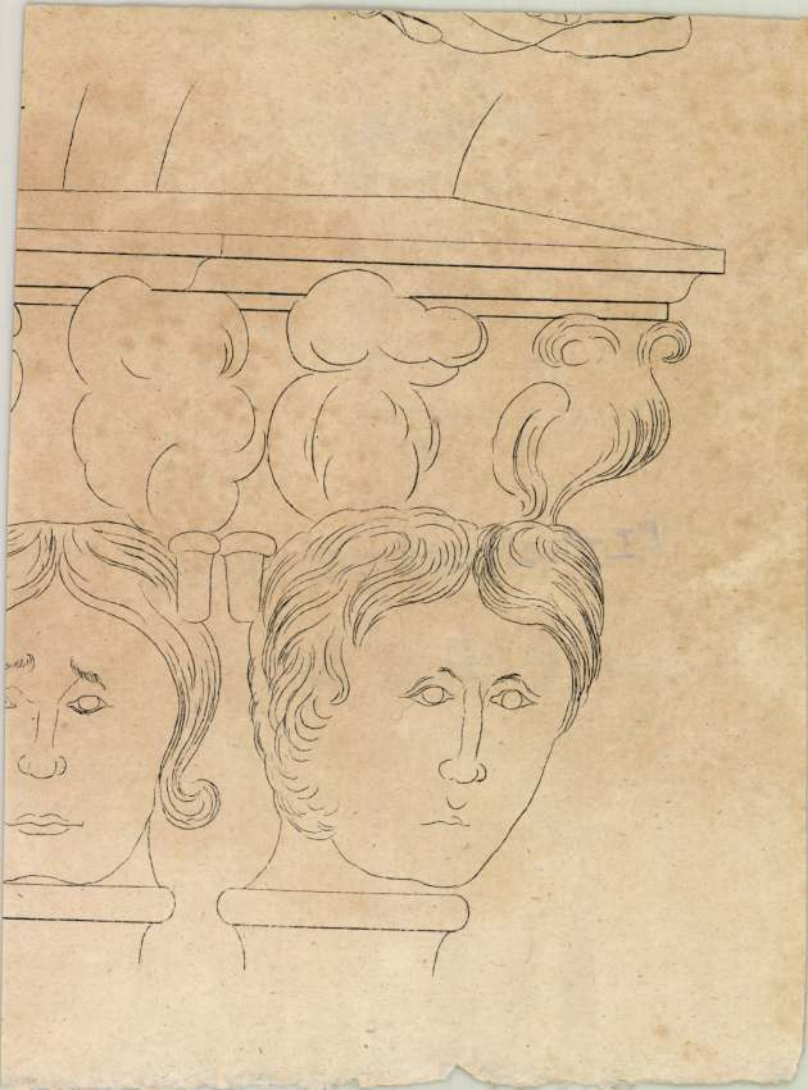

Létai festő

l.

Biró Erdmüv

157. l

áramlása, világos tagolása. Az oszlopok gyakran római eredetűek, hasonlóképpen előfordulnak a klasszicizáló oszlopfők mellett az eredeti rómaiak is. A belső tagolása kihat a homlokzat alakítására is. Korinthusi fejezetekkel díszített fáloszlopokon nyugvó félköríves árkádok a homlokzat kialakításának legjelentékenyebb elemei (*Firenze, S. Miniato / Fiesole, Badia; Pisa, Dóm*). Az apszis tagolására, néha a homlokzaton is törpeárkádos galériát alkalmaznak, ami végső elemzésben szintén antik örökség. Majdnem általános a külső, sőt a belső részeknek szines márvánnyal való burkolása, bár ez inkább keleti, talán a muzulmán művészetből ered.

A székesegyházak mellett emelkedő centrális elrendezésű keresztelőkápolnák alaprajzilag a római centrális építményekkel rokonok, külső tagolásukra pedig az előbb elmondottak érvényesek.

Ma a művészettörténetileg iskolázott szem meglátja azokat a különbségeket is, amelyek a toszkán reneszá-

Lètai

r-Müwenet 1902 214

Létai festő

Erdélyi festő XIX. sz. eleje

Lásd

Művészet

1902. 214. l.

Letaví

Štáb I. 106.

III. 30

Letan
Lhab I. 106.
III. 30

MDK

Létai festő

Müvészet 19o2. 214.o.

Malk

Sitai | festöm |

nevü müvész nyomora miatt nem érvé-
nyesülhetett.

Huszella Ödön: A rémekmű halála
Kolozsvár 1937. 6. l

Felfedező utak a III. kerületben

– avagy ismerjük meg természeti értékeinket –

Jelenleg a főváros tartalék fejlesztési területe

Vadregényes tájon, a Mocsárosdűlőn kirándultak

Tavaszi utolsó „felfedező utunkon" a rendszeres résztvevőkkel és az újabb érdeklődőkkel együtt mintegy 300-an kerestük fel a kerületünk szívében található, ugyanakkor kevesek által ismert, vadregényes helyet, a Mocsárosdűlőt.

Ez egy különleges vizes élőhely, amely hosz-

Rómaifürdő környékének beépítése és elsősorban az elképesztő mennyiségű sitt-feltöltés miatt mára kipusztultak.

Az 1920-as évektől kezdve területét többször javasolták védettségre, de a legeltetés és növénytermesztés funkciói győztek. A Királyi Magyar Természettudományi Társulat

részei sem élveznek védettséget, annak ellenére, hogy kerületünk évek óta próbál ezen változtatni. A rendezetlen tulajdonviszonyok és a rossz közbiztonsági helyzet miatt csak nagyon lassan lehet látható javulást elérni a területen.

A kirándulás résztvevőit először az itt található szemétkupacok és hajléktalan-

itt, nem gondolta volna, hogy ennyi érdekességet és értéket rejt ez a 120 hektárnyi földterület.

Sajnos a Mocsárosdűlő „lakói" által napjainkban folytatott illegális, súlyosan környezetszennyező tevékenységek miatt a megmaradt élővilág is végveszélybe került, de még mindig otthont ad a vizes élőhely

rosdűlő kulturális értékeket is magában rejt. A 1980-as években folytatott ásatások során római villagazdaság épületeinek nyomaira bukkantak a régészek. Majdani feltárásuk várhatóan sok új információval szolgál az 1900 évvel ezelőtt itt élők mindennapjairól.

Az összeállítást készítette:
Somlói Viktória

San Marco Galéria

Művészi alkotások számítógéppel

Kiállítás nyílt május 12-én az ötvenedik születésnapját ünneplő Létai Gábor grafikus munkáiból a San Marco Galériában. A tárlatot Kerényi János Ferenczy Noémi-díjas grafikusművész nyitotta meg, szaxofonon közreműködött Pozsár Eszter.

A budapesti születésű *Létai Gábor* ötéves kora óta lakik Óbudán kisebb megszakításokkal. A középiskola után elvégezte a Színház- és Filmművészeti Egyetem szcenikus szakát, de vállalkozó szellemben sok mindent kipróbált a vagon pakolástól a fenyőfa árusításon át a bűvészkedésig.

Húsz évig dolgozott színházban műszaki területen: a József Attila Színházban és a Budapest Tánc Együttesnél színpadmesterként, a BM Duna Művészegyesületnél mint szcenikus, valamint műszaki vezetője volt az Óbudai Művelődési Központnak. Munkájáért a rendszerváltozás után kétszer kapott miniszteri kitüntetést.

A számítógép már első hazai megjelenésekor felkeltette az érdeklődését, olyannyira, hogy elhatározta, új hivatásba kezd és kipróbálja a számítógépes grafikát. A szakma elismert mesterénél, *Kerényi Jánosnál* sajátította el újonnan választott hivatásának minden csínját-bínját.

Létai Gábor kihasználja a számítógép adta lehetőségeket: nem korlátozza sem papír, sem bármilyen rajzeszköz. Amit kigondol, akár csak ötletként, homályos elképzelésként, a számítógép segítségével könnyebben képpé alakíthatja, mint más eszközzel, a szükséges korrigálásokat is könnyedén elvégezheti.

A tárlaton bemutatott képek tobzódnak a színekben, mégis a fény-árnyék hatás jelentkezik bennük vizuális problémaként, vagyis az, hogyan tud áttörni a fény a sötétségen.

A témában eklektikus, stilárisan azonban egységes kiállítási anyag bárki számára befogadható.

(Megtekinthető május 26-ig, naponta 9-től 16 óráig, előzetes egyeztetéssel ettől eltérő időpontban is. Cím: San Marco utca 81.).

Papírművek

Gulyás Judit textilművész „RÉT-TÉR" című papírművészeti kiállítása látható a Békásmegyeri Könyvtárban május 16-tól június 15-ig. *(Cím: Füst Milán utca 26. Telefonszám: 245-3409.)*

Emlékhangverseny

Szabó Csaba zeneszerző születésének 70. évfordulóján emlék-

Képzőművészet a Meanderben

Lovas Ilona képzőművész munkáit az Óbudai Képzőművészeti Szakközépiskola Meander Galériájában *május 20-ig* nézhetik meg, csütörtökön, pénteken és szombaton 15-től 19 óráig. *(Cím: Dósa utca 14.)*

Találkozás Csukás Istvánnal

A mindenki által ismert és szeretett mesefigurák megálmodójával, *Csukás Istvánnal* találkozhatnak kicsik és nagyok *május 23-án* 16.30 órától a Fő tér 5. szám alatti Szabó Ervin Könyvtárban. A szervezők vidám, kötetlen beszélgetésre várják az érdeklődőket.

Válogatás szakmai munkákból

Az Óbudai Képzőművészeti Szakközépiskola alkalmazott grafika szakos hallgatóinak éves szakmai munkáiból nyílik kiállítás *május 25-én* 18 óra-

Mdk

Létai

nevü muvész tehetséges volt de nyomora miatt nem tudott kellően kifejlodni. Döbrentei Gábor az ő érdekében fáradozott aki akkor nevelő volt gr. Gyulai Ferencné fia mellett s Csereivel mindent elkövettek Létai érdekében – de hiába

Huszella Ödön: A remekmű halála

Kolozsvár 1937

6. l

L é t a i /?/ festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
207-220.
"Régi magyar mecenások"

Létay épitész-tanár

Épületterve az állami iparoktatási intézetek tanárainak kiáll.-án.

M.934.VI.3.

MDK

Létai András, ép.

A fővárosnak a Németvölgyi uton, Róna uccában és Kisfaludi uccában épitendő bérházainak tárvpályázatán tervét megvették.

Rácz J enö müépitészé A fővárosi bislakás-tervpályázatok. Képzömüvészet. 1927. ZÁX 3.sz.17-19.l.

MDK

Létai András

A kamarai épitkezések autonomiája. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1926. szept. 1. 14o.l.

MDK

Létai András

Fábián G.dr.: Magyarország iparoktatásának történet az utolsó száz évben. Épitő Ipar - Épitő Müvészet. 1932. dec. 1. 23-24.sz. 9o.l.

M.D.K.

Létay András, építés

a Váci-utra terver
egy bérhárat a főváros
lakásépítési programjá-
nak keretében

Vállalkozók Lapja, Bp. 1925. XLVI. évf.

dec. 2. sz. 2. old.

MOK

Létay András épitész

Kiosztották az uj főv. bérházak pályadijait.
Épitő Ipar-Épitő Műv. 1927. szept.1. 132 l.

MDK

A hősi emlékek pályatervkiállításának díjnyertesei.

Építő Ipar-Építő Műv. 1927. szept. 1. 132 l.

MDK

Létai András, építész

tervét megvették.

A fővárosi kislakás-tervpályázatok.
Képzőművészet. 1927. 3. sz. 17-18.l.

NDK

Letay András, ép.

Az Orsz.Lakásépitő Tanács hat áll. bérház épitésére hat csoportban jelölte ki az épitészeket.
Venti a II. csoportba tartozik.

*: Az állami lakásépitő akció.
MÉM 1925. XXV. évf. 1-3.sz. 30.l.

Létay András

műépítész.

Váci és Gyöngyösi út sarki „C" városi pavillon. Fenti tervezte:

Kilágyi Sándor:

Nagy-Budapest.

Bpest, 1927. 104, 105. l.

TELEFON
58-8-35

FISCHER

ÖSSZECSUKHATÓ KÁRPI

BUDAPEST, XI., HORTHY M

Korszakalkotó

„FIDOR“

kis lakásokban

SZABADALOM bej. F. 7299/a. sz. a.

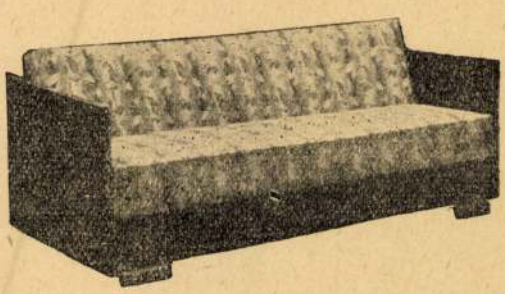

„Fidor” kanapé-ágy szellőző ágynemü-tartóval.

A támlája tetszés szerint fokonként szabályozható. A benne elhelyezett ágynemü állandóan szellőzik, mert a támlát tartó kereten egy lenge függöny van.

Létay András

építész

a Gröngyösi uti kis-
lakásos bérharcsoport
C épülete
képe és alapraja
repr.

MAGYAR-EPITOMUVESZET

1927, 3-4. sz.
29. l.
30, 31. l.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Létai András

építész

szül. Elesd 1884.

oklevelet nyert 1909

Képzőművészeti Főiskolán 12 l.

Komárom.

A középtért a vár és v
térből bástyákkal és őrházzal
a háttérben pedig hegyek hullá

KOMORA.

a felső jobbsarkon: III. Deel.
magyarázó szövegének kezdete:
zése: 9. t/4 Eyland Schut.

Rm., mér. a vk. 16.8: 12.

140-

Létai András

építesmérnök Bpest.

Kilépett a Bpesti
Mérnöki Kamarából

MMÉE Kozl

1932. 27. l.

Olasz pesto", XVIII. sz: Vak holdusné.
Vászon, olaj; 101 x 77 cm.

Maszlagky II. 255. szám.

Létai András, építész

Az építőipar szeretett Bandi bácsija **Létai András** vasdiplomás építésztmérnök, a magyar repülés úttörője, számos kitüntetés tulajdonosa, életének 95. évében, szeptember 4-én rövid szenvedés után csendesen elaludt. Egykori tanítványait, barátait és tisztelőit ezúton értesítjük, hogy ravatalozása és búcsúztatása szeptember 12-én, kedden délelőtt fél 12 órakor lesz a Farkasréti temetőben. Gyászolják: a Baróti, Létai és Marnitz család.

– Halálozás

21.

Népszabadság, Bp. 1978. szept. 10.

Létai András

ipariskolai tanár. Terverte:
Budapest, Váci úti fő-
bérház, 378.000 P
Pécs, fa és fémipari iskola
1.100.000 P.

Köztösztviselők Közmunkái.
Népszerű Tudomanyos és
Technikai Napló (Pesti
Napló melléklete.)
1932 aug. 3.
U. 3171.

EGYETEMI NYOMDA
SBOLTJA

SSUTH LAJOS-U. 18 Telefonszám T. 108–09

Budapest, 19 33 III/31

rnak,

asánál azt látjuk, hogy a
igen hézagosan érkeznek be.

Létai András

okl. építész Bpest.

Szül. 1884.

1932. máj. 27-től

a Bpesti Mérnöki Kamara

tagja

MM. ÉE közl

1932. 140 l.

Lëtay András
épitész

ívód
z
Líber Kőrépiak
25. l.

Létai András

Létai András építész, tanár, II.
Alsó Törökvész-út 6. 358-240

Bptávb 1940 szept.

Létai Sándor

építész

Létai Sándor építész f. hó 1-én elhunyt. Temetése f. hó 3-án d. u. fél 4 órakor lesz a farkasréti temető halottasházából.

Pesti Hírlap

1942. máj. 3.

M.D.K.

Létai Sándor, iparművész

100 K-ás első díjat és aranyérmet nyert a Magy. Épitő és Iparművészeti Rajzolók Orsz. Egyesülete nagy pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

ápr. 26. sz. 16. old.

Létánfalúi rk.
pléb. templom
(trepesom)

Div Felsőm
259. l.

Versecz Magyar Ifj. Önképző egylet

VI. 223

Letanóczki Gyula, statikus tervező
a kecskeméti Katona József Színház felújításának építész: Farkas Gábor,
Borza Pál (Bácstetov.)

Belsőépítész: Udvardi Lajos.

Statikus tervezők: Letanóczki Gyula,
Jenei Béla.

Magyar Építőművészet, 1988., 4–5., 44–old.

Letanovszky Klára

Kállai István: "Segitség, nyertem" c. vigjátékához tervezett kosztümöket.
A miskolci Nemzeti Szinházban mutatták be a darabot.
Geszti Pál: "Musical és szatira" cimmel készült kritikájában elismeréssel ir a müvész munkájáról.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. május 29.
XV. évf. 22. sz. 11-12. lap

Letánty Géza

művészés

1885

Éimisk. 1930. 85. l.

T. 2839

a város foglalja el, melynek épü-
álnak ki, mig az előtérben jobb-
ek kettős ökörfogatánál.

: 26.4 cm.

M D K

Letatz Samuel, Besztercebánya.

festő

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Mív. Ért. 1952. 1.sz. 138 l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Létay Lajos

KORTÁRS

1978

nohánnűnel

1021

Zrínyi Miklós

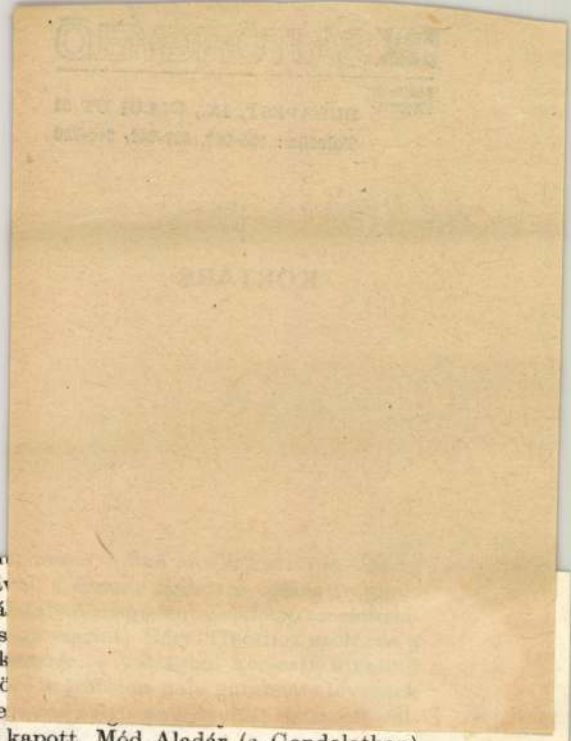

meg kellett küzdenie a baloldal általános válságá
következményeit. Hadd utaljak most csupán a Vá
hoz című cikksorozatra, amely (az emlékirat tanús
szocialista mozgalom válságának magyarázatát k
utat. Vas István maga is elismeri, hogy nézetei kö
bizonyult következtetés keveredett. Őszinte kiútke
na, ehelyett ingerült és gyanakvó elutasításokat kapott. Mód Aladár (a Gondolatban) *Válasz egy intellektuelnek* címmel felelt, az „intellektuel" kifejezésnek akkor az illegális mozgalomban kifejezetten sértő éle volt; Újvári László pedig (a Korunkban) olyan válasszal jelentkezett, amelynek már az alcíme is rávilágított a szektarianizmus durva vitamódszerére: *Az ostoba fickó szocializmusa*. E válaszok is jelezték, hogy a mozgalmi és ideológiai válság milyen mély, milyen veszélyekkel fenyeget.

Az emlékiratok, igaz, némi iróniával, sőt öniróniával, mégis feltűnő objektivitással és higgadtsággal adják elő ezeket az eseményeket. Ezt az objektivitást nyilván nemcsak az írói szándék magyarázza, hanem az írói személyiség is és az a helyzet, amelyet e sajátos összetételű és alkatú személyiségnek, a maga belső igényeit és törvényeit követve, el kellet foglalnia a közelmúlt harcaiban. Vas István emberi sorsát és költészetét mindig két, látszólag egymásnak ellentmondó igény szabályozta: a szabadságvágy és a valóságismeret. E kettős szabályozó rendszer működése nyomán született a lírai hős és az emberi személyiség, amely most, a leltározás és számvetés idején, az emlékiratokban is testet ölt. Kétségtelen, hogy e személyiség szerkezetének belső feszültsége van: Vas István valójában roman-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Létay Lajos

KORTÁRS

nekrológok

1978 — 12

LÉTAY LAJOS

1021

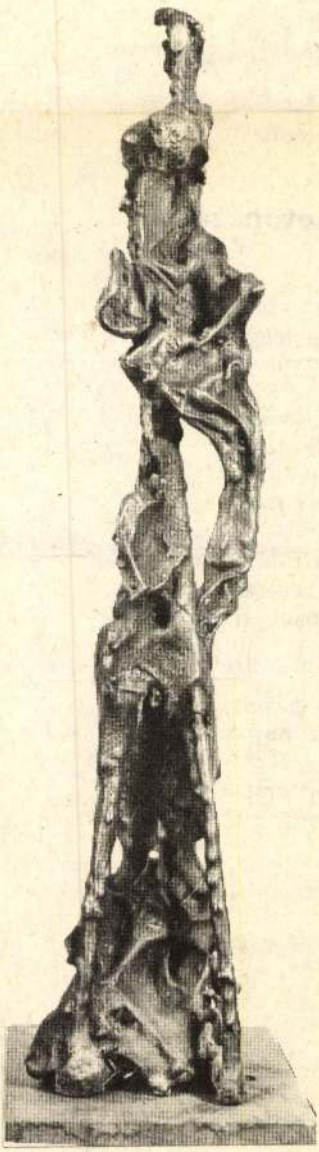

A Várakozás Hídján (Dante-sorozat)

súzób
laki?
epve hóval –
alassi!

édeltek.
na a kertet.
pillanatra
Gazda.
z ebéd folyt
pp elég volt.

ók alkotóházában

daiak
honnan jössz, ki vagy?
fogás-meleget:
akis bányász lehet!

öttek a lakók
mit „alkotott",
ami éneket,
let a kert felett.

allgatta: alant
, nevet a strand,
itte: most – most fut át
fjúság...

dett pár napot,
nem hagyhatott.
laha visszatér?
yomában már a dér.

Létay László

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Szobrászművészet

KORTÁRS

1970 — 12

1021

Kisbronz (Dante-sorozat)

1

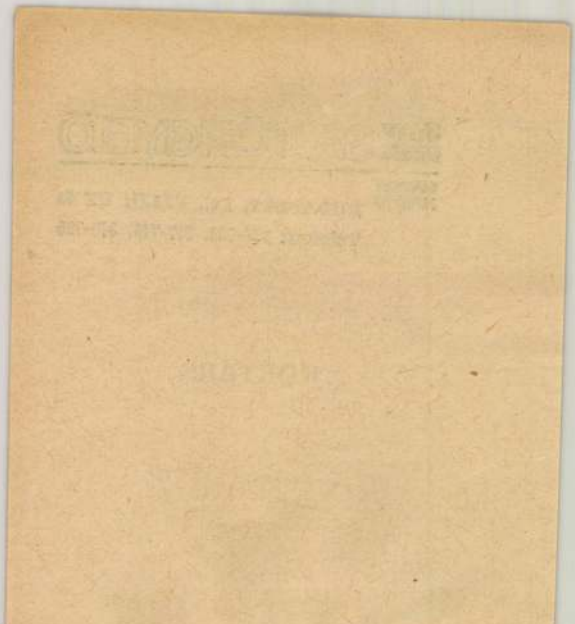

eltűnt az épület ajtaja, ablaka, a
nagy kincs az itt az isten háta n
a cserepet a tetőről. Ötvenkettőbe
Az volt a dolgom, hogy várta
áradásban elöntött aknamező lapu
Eldugott hely, de ki bírunk m
őrmester, *és én is fedezve vagyok, mi*
kell majd kiszedni az iszapból azokat a rossebbeket.

Kolbászt eszegettem és konzervet, nedves kendőbe bugyolált kenyeremről napra savanyúbb lett. Éjszakánként köpenyembe burkolózva bámultam a csillagokat, mert a száraz nádból és fűből vetett vackomból, amit a csupasz falak közé a sarokba hordtam, az átszakadt plafonon át kiláttam a végtelen mennyboltra. Ha elaludtam, dermedt végtagokkal riadtam fel, noha testemet kiverte a víz. Lidérces álmaim voltak.

Nem az esőtől féltem, hogy megered. Beburkolózhattam volna a sátorlapba. Nem is a gát oldalából rajzó patkányoktól; elemózsiámat egy falból kiszakadt gerendára akasztottam föl, ha pedig belém mar a patkány, az még mindig kisebb baj, mintha mások marnak belém.

Nem biztos, hogy el akarnak kapni, Illés pillantásomat kerülve a vizet nézte, *de Schubert papa érdeklődött utánad, jobb ha egy időre nem kerülsz az elhárítók szeme elé.*

Visszamászott a dzsipre, és otthagyott. Száraz szemmel addig követtem Illés szekerét, amíg ponttá nem zsugorodott a Potykapeterd fölötti domboldalon.

Naphosszat gubbasztottam a töltésen, hátamat a vámház falának vetve, bóbiskoltam a rengeteg víz szélén, ami csizmám sarkától a túloldali, idegen ország távoli gátjáig töltötte ki az árteret. A nád sárga bugája épp hogy kiütközött a hullámok fölé, s állandóan ringatódzott ide-oda; az éjszakai virrasztástól és az őszi napsütéstől elkókadva arról képzelegtem, hogy a hajlongó nád közt a városban hagyott szőke szerelmem úszik felém, hogy segítséget hozva hirtelen itt teremjen, és – és mindig Schubert százados kövérkés pofahúsba ágyazott malacszeme hajolt az arcomba... Lucskos hátú ingben, remegő lábakkal tápászkodtam föl. A falhoz tapadtam. Állandóan várakozás feszült bennem, mint csőre töltött pisztolyban a golyó.

1860

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Létay Lajos

KORTÁRS

nok-vánczy-el

1978 — 12

1021

A zsarnok (Dante-sorozat)

l és szorgos figyelemmel vettem ezt tudom
minél inkább ritka az, hogy a számkivete
lok azokra, amiket levelében jelzett. Íme tel
Firenzében a számkivetettek feloldozása tek
bizonyos pénzösszeget akarnék lefizetni, és h
lmentést nyerhetnék, és azonnal visszatérhe

l tollal vesződik; pótcselekvés, bár már túl van a lelki tusán, ettől a gondolattól még most újra elborítja agyát a vér, és kiveri homlokát a veríték – de fegyelmezi magát, higgadtan valmazza tovább a levelet.)

Atyám, két nevetséges és rosszul elgondolt dolog van. Vajon méltányosnak ató-e ama visszahívás, mellyel Dante Alighierit hazájába hívják, ki csaknem három ıot töltött számkivetésben? Vajon ezt érdemelte-e bárki előtt is nyilvánvaló ártat- ı? Ezt érdemelte-e tanulmányokban eltöltött verejtékes és folytonos fáradozása? legyen a filozófiában járatos embertől az alacsony szívnek bármiféle könnyelmű skodása, hogy hitvány ember módjára mintegy legyőzetve szolgáltassa ki magát. egyen ama férfiútól, ki az igazságosságot hirdeti, hogy jogtalanságokat elszenvedve nzt is fizessen azoknak, kik neki e jogtalanságot szerezték – mintha vele jót tettek . Kerítenem kell egy másik tollat, ezzel nem lehet írni...

Megáll, a tollkéssel újra vágja a tollat, aggályos gonddal kipróbálja, ír tovább.)

z a hazámba térés útja, Atyám. De ha lesz más, amit akár ti, akár mások, találtok, Dante hírének és becsületének kárára nincsen, NEM LASSÚ LÉPTEKKEL K MAJD AZON. De ha nem lesz ilyen út, melyen Firenzébe juthatok, SOHA NZÉBE BE NEM LÉPEK... Nemde a napot és a csillagok őrfényeit mindenütt lanthatom? Nemde az ég alatt mindenütt lehet édességes igazságokon elmél- és nem kell, hogy dicstelenül, sőt gyalázatosan Firenze népének és városának ma- megadjam. Hiszen kenyerem még van...

Kész a levél, leteszi a tollat, átfutja az írást, vaksi szeméhez emelve.)

z a hazámba térés útja... Ha lesz más, ami Dante hírének és becsületének kárára ı, nem lassú léptekkel sietek majd azon. De ha nem lesz ilyen út... SOHA FIREN- BE NEM LÉPEK...

1889

Létay Lajos

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 — 12

KORTÁRS

nekrológ-e.

1021

Bethlen Gábor

alakját ábrázolja. Mivel őt – ellentétben Moriczcal –
s Bethlen Gábor csak azon belül főszereplő, így lehet
közvetlenség mindvégig megnyerő mértékletességgel
hangulati kisugárzásában a distancia elvét juttatja fe
meretében is, mintha jobban illene az uralkodó való
mód. Bethlen Gábor a fenntartva-teremtő államfé
teremtve-fenntartók közé, mint például Napóleon. Ig
is intő példa lehetett előtte, melyik utat célszerűbb választania a meghatározott idő- s környezetbeli feltételek között: a nyílt radikalizmusét, a mindennel szakító egyéni kezdeményezését vagy a jóval kevésbé látványos, evolucionista modellét. De vitathatatlan, hogy e választásban döntően közreműködtek bizonyos alapvető alkatbeidegződések, lényegi értelemben motiválta azt a jellem egésze. Ezért telitalálat a Santavuori-féle distancionáló megközelítés, hiszen az író mindvégig legalább ugyanolyan távolságtudó fegyelemmel szemléli s elemzi hősét, mint ahogy az a maga korának eseményeit. Az ilyen uralkodó alakjának nem az a távolság teremti meg perspektíváját, amit az őt körülvevőktől magának megkövetel, hanem az, amelyet ő tart fenn önmagának, szemben a világgal. S ha e kétféle távolság mértéke egyezhet is, mindenképpen más az iránya. Más ezért az is, amit a tettben célba vesz. Óvatosan okos, higgadtan agyafúrt államvezető Bethlen Gábor, érezhetően viszolyog minden attraktív gesztustól, s csak akkor érzi magát biztonságban, ha cselekedete sikerének tízszeres a biztosítéka – enélkül nem is igen cselekszik, de ez nem tétlenkedést jelent önála, hanem csak a tett szubtilisebb terepét: a *manőverezést*. Ha vannak Santavuori könyvének elbűvölő lapjai, alighanem ezek azok, melyeken fortélyos eseményszerkesztő tagolással teszi lehetővé, hogy a terveiből nem sokat föltáró hadvezér gondolatainak legmélyébe pillanthassunk, s helyenként együtt is gondolkodhassunk vele. Másutt a mellékszereplők apró helyzetjelentései, saját észjárású és burkoltan önjellemző érvényű értékelései adnak újabb támpontokat ahhoz, hogy a konstruktív államfői elképzelések mintegy kivetülésükben vagy önnön negatív lenyomataikként rajzolódjanak még nyilvánvalóbban elénk. Egy alkalommal például Bethlen Gábornak lehetősége nyílna arra, hogy szinte teljesen megsemmisítse a császár maradék erőit – mintegy tízezer katonáról lenne szó mindössze –, s ő a mindenki által sóvárgott végső csapás helyett beéri annyival, hogy az ellenséges parancsnok, vállalva a nyilvános megaláztatást, fegyvertelenül elhaladjon fejedelmi színe előtt. S bár ez a látvány kétségkívül fenséges mementó a lovagi kor erkölcséből még oly sok mindent őrző katonák számára, többségük szemében mégiscsak felesleges luxusnak tűnik fölcserélni a megsemmisítő győzelmet erre a mutatványra. De Bethlen másképp érvel. Két okból sem tartaná helyesnek az ellenség teljes szétzúzását. Mert a még nagyobb vereség a császárra már egész biztosan *sokkírozó erővel* hatna, így a várhatónál is fokozottabb ellencsapás előkészítésére ajzaná. Más oldalról tekintve: aki ilyen biztos pozícióban sem választja a totális megoldást, annak nyilván olyan ismeretlen tartalékai vannak, melyeket nem árt mindenekelőtt kifürkészni, felderíteni. S az a tízezer katona nem érhet annyit a császárnak se most, se majdan, mint amennyit neki jelent már most is – de perspektivikusan még inkább –

dr. Letényi Árpád, [építész] MDK

Az Alpár-érem III. fokozatát kapta.

-: Kiosztották az idei Alpár Ignác-érmeket 6. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jún. 9.

MDK

dr. Letényi Árpád, ejtőlen

Tervei alapján restaurálták
Kölcsey Ferenc álmosdi házát.

–: Kölcsey-emlékmúzeum Álmosdon 7

Népszabadság, B... 1963 okt. 15.

Leténvi Árpád, dr. épitész M.D.K.

Az Épitőipari Tudományos Egyesületben végzett kiváló munkájáért és az épitészetben szerzett érdemeiért Alpári Ignác éremmel kitüntetve. III. fokozat

Napló
Magyar Nemzet 1965. junius 9. 8.1.

dr. Letényi Árpád, [épilén]

A házmegvenhét sorból álló végrendelet egyik őrzője.

Kósa Csaba: Kölcsey testamentuma

4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. márc. 16.

Letenyei Gergely
molnár
1646. Sempte
Bal Hel 124. l.
35. l.

Tagányi K.
A sempthei molnárok
1646-ki céhszabályai.
Magyar Gazdaság-
történelmi szemle
1900. 122–123. l.

Leth Ede

temesvári műlakatos

életrés arch-

l. Szmida Lajos. A

temesvár-gyárvá-

rosi millennium

v.-k. templom

történte.

Temesvár 1901

93. f.

Temesvármegye néprajzi térképe

VII. 163.

LETHNER JÁNOS, gombkötőinas

31.-Gál Ádám műhelyében tanúltak:Maiszl Mihály,1735.jún
12-1739.jún.12.-Leithner János,1739.aug.20-?.-fia And-
rás,felsz.1741.júl.9.-fia István,felsz.1746.jan.3.-
bátyja,Gál Sáuel fia,János,1744.aug.2-1746.jan.3.
401.old

SZÖVÉNYI ISTVÁN: Kőszegi gombkötőmesterek és műhelyek
a céh keletkezésétől megszűnéséig, 395.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesitője, 5-6.
6971-72. Szombathely, 1975

Lethency Gergely

Ötvös

Nagyszombat 1590

Mihalik S.

Muz és Kst-Ert

1917. 73. 1.

Wick Béla dr

Adatok a kassai domonkosok történetéhez.
Košice, 1932. Kereskedelmi és Ipari Könyvnyomda. 8-r, 48 l. Fűzve.

I. 4. p. h.

1.—

LETIAN Jánosné

1925-ben Nagybányán a szab diskola végja

Réti: Nagybánya... 337.l.

Letiz György

Ötv -

1614-15 Nösen-ben

erdélyi szász helyner. 1615-
ben részt vett az erdélyi szász
ötvösök medgyesi tanácsko-
zásán.

wód

Rothkunstgew 77 l

wód

Müll Fr. 41 l.

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

LETKÉS (Hont)

RMV 3, 56 l.

R.K. Ttemplom épült 1811-ben.

Letkés

Letkési rk. kuplom

LETKÉS (Hart)

R. K. tpl.

Hőke Lajos: Adatok fontvármegye egyházi archaeologiájához.
Magyar Sion, IV-Esztergom 1866, 841 l.

Letner

ötv.

Könnaggötvj. 1248.

7.

O | P | Q | R | S | Sz | T | U | V | W | XZ

20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31
II IX X XI XII

Sz.:

Sz.:

	Tartozik	Követel	X	Egyenleg
	31.-	31.-		
		31.-	K	31.-
	104.50		T	73.50
		65.-	T	8.50
	23.-	31.50		—
	14.40	14.40		—
	26.25	26.25		
	8.75	8.75		
	79.-			
		39.50		
		39.50		—
	8.75	8.75		

Letonics István

ötvös

1720 győr

Kapmagyarországi ötvösök 23 l.

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: VI. 31. *Fr. Barozzi:* Die heilige Jungfrau mit dem Kinde, bei ihr der heilige Marcus und der heil. Augustin. — 1815: VII. 42. *Fr. Barozzi:* Die heilige Jungfrau mit dem Kinde, bei ihr der heil. Marcus und der heil. Augustin. — 1844: XII. 6. *Fr. Baroccio:* Die heilige Familie. — 1865, 1866, 1867, 1869: XI. 58. *F. Baroccio:* A szent család.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XI. 58. *F. Baroccio:* A szent család. — 1873: XI. 58. *Art des Brusasorci:* Die heilige Familie. — 1876, 1878, 1879: IX. 303. *Brusasorci modorában:* A szent család. — 1881: 597. *Velencze,* XVII. század: Szent család. — 1888: XVIII. 619. *Velenczei festő* a XVII. századból: Madonna. — 1896, 1897: XVIII. 619. *Velenczei festő* a XVII. századból: Madonna. — 1897: XVIII. 619. *Venetianischer Maler* aus dem XVII. Jahrh.: Madonna mit Kind und zwei Heiligen. — 1898: XVIII. 619. *École vénitienne:* La sainte Vierge, l'enfant Jésus et deux saints. — 1901, 1904: XVIII. 619. *Velenczei festő* a XVII. századból: Madonna.

Letovics István

Ötvös Győr

Kőmagyötvj. 123. l.

V LI ~Klisét bepótolni! Ugarischen	740		**Stephanus Letovics (L. István),** M 1715—, MC 1743, 1744, † 1745. (A céhjegyzőkönyvet 1728-ig magyarul vezetik, így érthető, hogy a mesterjegy is a magyar névírásnak felel meg. — *Das Zunftprotokoll wird bis 1728 ausschließlich ungarisch geführt, darum ist leicht verständlich, daß auch dieses Meisterzeichen der uns Schreibweise des Namens entspricht.)*	V , Te]más betű Ves más betű! — kuvvin
		Nr. 708	Díszkanál. — *Zierlöffel.* Iparm. Múzeum — *Kunstgew. Museum*, Bp.	

nek, Michael 242
nig, Daniel 1339
ning, Johannes 231
ssel, Johannes 1377
tsch, Johannes Gottfried..... 747
lich, Israel 35
mann, Johannes I. 1417
mann, Johannes II. 1436
mann, J. Simon 1463
mann, Martinus I. 1383
mann, Martinus III..... 1434
nann, Melchior 1413
manstedter, Georgius 1357
itz, Aloisius 123
zog, Andreas 1184
, Hirschl 15
, Josephus 16
, David 1320
, Johannes 1343
elderffer, Georgius 1235
ffel, Andreas 545
delberger, Martinus 2012
nesch, Petrus II. 250
nesch, Petrus III. 258
ng, Georgius 1927
ch Goldschmied 15
chler, Petrus 250
nteuffel, Johannes..... 1392
mann, Christianus 2073

Hetzeldorfer Michael... 1238

Letovics István
(Letovitz)

1030

1028

10

Letovics István

Athozat

ötvös

Kőmagyötvi: 740.17

35

12.	1534. sz. számla	S	
	1557. vinárius		
16.	1412. sz. számla	S	
24.	1584. " vinárius	S	
24.	1585. sz. szla	S	
29.	1850. " "	H.	
24.	2562. " "	S.	
18.	2678. " "	S.	
31.	2802. " "	S.	
2.	2803. " vinárius	S.	
	à conto	S.	
30.	2952. sz. szla	S.	

NEO Budapest, Károly-körut 8.
Tel. T. 107—57.

Átvitel

Letovics István

győri ötvös

1737 - 1742

1738 - 1743

1748.

l. 1744.

Jankó Ötvös-apródok

q. l.

Letovics István

győri ötvös

1718.

1721 – 1725

1728.

1732

l.

Jankó Ötvös-apródok

8-l.

1737

a
Tek.

Europa film és lapkereskedő r.t.

Budapest

V. Visegrádi-u 36

Letovics István

győri ötvös

1715

l. Kalmár János

A magyar ötvösség művészete.

Bp. 1938. 90-l.

3.

Letovics István

Győr, ötvös, 1715–45,
+ 1745-ben Győrött.
20. l. 22. l.

Jankógyőri ötv. 33. l.

1743–1745 céhmester

1715-ben követte föl a céhet
s két hónappal utóbb bemutatta
remekét. 1739–42. kulcsos mester

Letscher Ignác festö.

Pesther Handlungszeitung. 1843. ápr. 1.
29. l.

Budapest.

Corvina. 1931-32.

Mihalik S.: L' origine dello smalto filogranato. 129-131. I.

Lett Miklós

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1972.4.számát

37

Letovics István ötvösmester

Györi Szemle 1934. 434-35.

Cikk a györi ötvösökről

Lett Miklós

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1972.6.számát

16-19. l.

Lett Miklós

fegyv-
felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1972. 1.számát

33.l.

Lett Miklós

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1971. 6. számát
41-43.l.

Lett Miklós

felvételei illusztrálják

a Budapest. c. folyóirat 1971. 2. számát

34-35. l.

LETTICH GEORG, kovácsmester

A körmöci pénzverő személyzete:
A M.N.M.Éremtárában iratmásolatokban 1748-1768.évek-
ben emlitve a személyzet fizetése.Ebből összeállitha-
ható az alkalmazottak névsora.

LETTICH GEORG, kovácsmester, 1757.VIII.20.-+1757.X.25
42.old.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768.
években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958.
Akad.Kiadó, Bpest. 1958

LETTICH GEORG, kovář

Lettus Ferenc

az MTA Építészetelméleti és Történeti Bizottságának, s ezen belül a Művészettudományi Albizottságnak tagja.

Kubinszky Mihály: Az MTA Építészetelméleti és Történeti Bizottságának tevékenysége 1967-1969. években.
Éptud, 197o /II/ 3-4.sz. 445-448.l.

m.D K

Lettner Gottfried József

nyomdái

1785–88 ig található nyomtatványaik névjegyével a pesti nyomda nyomtatványain.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói.
Grafikai Szemle 1893 évf. 37, 37 l

M. D. K.

LETTNER Jakab hangszerkészítő

Z. S. Vapeel 158,

LETTNER Jakab

GÁT Eszter: Pest-budai zongorakészitők. = Tanulmányok Budapest Multjából XXIII. Bp., 1990 175.p.

HDK

Lettner Lipot, ep.

§ 8040. Herza Márton /I.Mohai ut 5./ u.e.lugas és szerszámkamra.

Magánepitesi engedélyek Budapesten.- váll.Közl. 1906. jún május 23.

M D K

Lettis Antonius, Fiume.

festő

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Műv. Ért. 1952. 1.sz. 138 l.

Lettner

1839

l. Eperjesen 1929

50 l.

Lettner Ötvös

Miskolc 1850 körül

Kőszeghy Elemér köz-
lése.

Lettner Sámuel

Ötvös

Kőmagyötvi. 1248. r.

Athozat

– I. 1. Saldó 1934. évről

vimárusra 1934.

NEO Budapest, Károly-körut 8.
Tel. T. 107—57.

Átvitel

Lettner Sámuel
ötvös Miskolc -
Kőmagozig
223 l.

1248
Nr. 1246
Nr. 1247

Talán — Vielleicht **Samuel Lettner**, tanul 1830—
Beszterczebányán — lernt von 1830 an in Neusohl.
a) Ostyatányér. — Hostienteller. — „1850."
Ev. egyház, Zólyom — Ev. Kirche, Altsohl.
b) Kanál. — Löffel.
Mus. Nat. Hung.

Rákó

Telef

(Pannonia

Csomago

LETZER József fot.

debereceni fotós a századfordulón.

Sz.Kürti Katalin: Szűrfotó minden mennyiségben.
Fotó 1989.3.sz.

. Letzter József Piacz utcai szalonja igazi művészeti központ volt. Ide jártak az írók, költők, színészek, s Letztert barátság fűzte Zilahy Gyula színigazgatóhoz. Amikor a Debreceni Újság támadást intézett a színtársulat ellen, Letzter azzal a lovagias gesztussal próbálta megvédeni a színházat, hogy ellenlapot indított Debreceni Nagy Újság címmel, s többek között Tóth Árpádot is alkalmazta. A vállalkozásra rámént teljes vagyona és fényképészeti műterme. Nála olyan színészfotók készültek 1903—14 között, amelyek több szerepben mutatták be Rózsa Lilit, Hahnel Arankát, Felhő Rózsit, Püspök Rózsit. E színészképek jó részét Székely Imre szerkesztőnek dedikálták a színésznők, mielőtt Pestre szerződtek. Felhő Rózsi vérbeli szubrettként állt Letzter fényképezőgépe elé, Hahnel Aranka öntudatos, túl kacér *Kaméliás hölgy*ként, Rózsa Lili pedig Kukorica Jancsi, illetve János vitéz szerepében, szende szépségében. E fotókból nemcsak a szerkesztőknek, kritikusoknak, hanem a közönségnek is juttattak a színésznők vagy a

1977, 1978, 1979, 1980,
1981, 1982: jan-jún. júl-dec.
1983: jan-jún. júl-dec.

1964; 1-11. sz. 1965, 1966.

1966: tom. 1. 1967: tom. 2.
1968: tom. 3. 1969: tom. 4.
1970: tom. 5. 1971: tom. 6.
1972: tom. 7. 1973: tom. 8.

Letzter József: Rózsa Lili

Múlt idők színészei

„…a Fotográfia nem a Festészeten, hanem a Színházon keresztül érintkezik a művészettel. (…) A camera obscurának köszönheti létét a perspektivikus kép, a Fotográfia és a Dioráma, mindhárom szcenikus művészet, de szerintem a Fénykép közelebb áll a Színházhoz, ugyanis mindkettő a Halál; annak közvetítője. (…) Tudjuk milyen ősi kapcsolat van Színház és Halottkultusz között. Az első színészek azzal váltak ki a közönségből, hogy eljátszották a Halottak szerepét. (…) Én ugyanezt a kapcsolatot vélem felfedezni a Fényképen, a Fénykép — bármennyire élőnek szánják is, (a szenvedélyes „élővé tenni" igyekezet nem más, mint a halálfélelem mitikus tagadása) — kezdetleges

Jókai Mór, kezét
(Koller és Borsos
1872 körül, albu

Szerdahelyi Kálr
ruhában szerepe

Letzter
királyi udvari fényképész

„Vitéz urak ha találkoznak"... fotó
a nyolcvanas évek elején Letzter királyi
udvari fényképész mintermében Szegeden
készült.

Zsigmondi: A fényképész előtt
Nők Lapja, 1974. dec. 21-22 lap

M.D.K.

Letzter Lázár, fényképész

Szegeden volt fényképműterme. Debrecenben és Pesten is volt műterme. 218.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora. 1855-1885. 209.o.

Fax Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap Kiadó váll. Bp. 1958

LETZTER SÁNDOR

532. Kiss Ernő arcképe, 1847 *114.*

színezett talbotípia, 17,5x13,8 cm, paszpartuban, 31,4x24 cm
Magyar Munkásmozgalmi Múzeum Fényképgyűjteménye, ltsz. 2912

A felvétel a későbbi honvéd altábornagyot, aradi vértanút még császári ezredes korában ábrázolja.

Kiáll: Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979.

LETZTER SÁNDOR (Születési és halálozási adatai ismeretlenek)

Kassai fényképész, az 1850-es évektől a századfordulóig működött. Műterme 1855-től a Fő utca 25.sz. alatt. Számos városképet készített.

533. A kassai Szent Erzsébet-székesegyház ÉNy-ról, 1854 *119.*

fénykép, 25,9x19,7 cm
„A kassai dóm" c. albumba ragasztva
Mgt. Bp.

Felvétel a dóm restaurálás előtti állapotáról.

Kiáll: Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979.

534. A kassai Szent Erzsébet-székesegyház D-ről, 1854 k. *119.*

modern kópia elveszett eredeti után, 18x24 cm

Az 1857-es restaurálást megelőző felvétel előképül szolgált Rohbock és Poppel acélmetszetéhez. Az eredeti felvétel 1979-ben már nem volt megtalálható az OMF Fototárában.

Irod: Beke 1973. 560–561.

535. A kassai Szent Erzsébet-székesegyház D-ről, 1862 *119.*

modern kópia eredeti üvegnegatívról, 18,5x23,8 cm
OMF Építészeti Múzeum, ltsz. nélkül (a negatív)

Az 1854-es azonos beállítású felvétellel összehasonlítva jól tanulmányozhatók az épületen a restaurálás változtatásai.

Művészet Magyarországon 1830–1870
MTA MKCS – MNG Bp. 1981.

Irod: Marosi E.: Tanulmányok a kassai Szent Erzsébet templom középkori építéstörténetéhez. MÉ XVIII.köt. (1969) Kat. sz. 26. 39. 14 kép.
Kiáll: Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979.

MAYER GYÖRGY (1817 – ?)

Kártyagyártulajdonos és fényképész, 1856-tól tartott fenn műtermet Pesten a Híd utcában, később Grácban, Zágrábban és Belgrádban is volt műterme.

536. A vármegyék képviselői, Pest 1861 *121.*

fénykép, 12,2x16,2 cm, kartonra kasírozva, 19,9x26 cm
Mgt. Bp.

A felvétel minden bizonnyal az 1861-es országgyűlés alkalmából készült. Hátoldalán az ábrázoltak felsorolása, megyéik megnevezésével.

Irod: Fejős 1958. 217.

MUNKÁCSY MIHÁLY (Munkács, 1844 – Endenich, 1900)

Neves festőművészünk maga feltehetőleg nem fényképezett, de néhány nagy kompozíciójához a fényképtanulmányokat minden bizonnyal az ő instrukciói alapján készítette az ismeretlen fényképész. A békéscsabai múzeum és egy budapesti magángyűjtő egyaránt őriz egy-egy műtermi fényképezőgépet, mint Munkácsy feltételezett tulajdonát.

537. Álló férfi, tanulmány a Lakodalmi hívogatók jobboldali alakjához, München(?), 1867–1868 *124.*

fénykép, 21,3x12,7 cm, kartonra kasírozva, 22,1x13,5 cm
MNG Adattára, ltsz. 4027/941.I.

Fotótörténeti érdekesség a modell fejét támasztó állvány.

Irod: Végvári 1958.

538. Ülő férfi, tanulmány a Lakodalmi hívogatók jobboldali alakjához, München(?), 1867–1868 *124.*

fénykép, 20,5x16,2 cm, kartonra kasírozva, 24,8x14,5 cm
MNG Adattára, ltsz. 4027/941.6

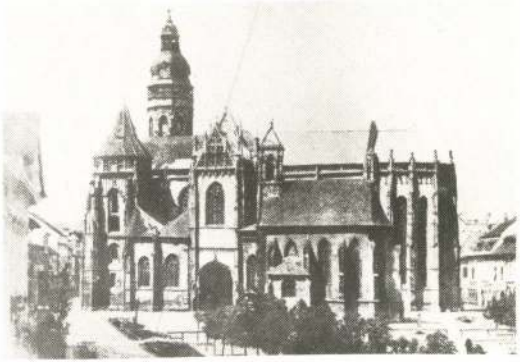

534

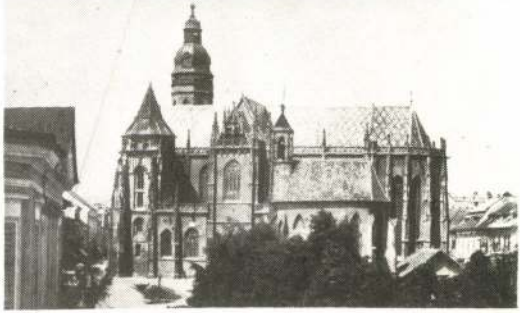

535

549

548

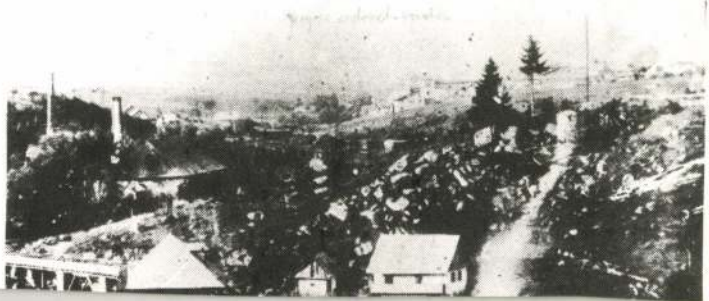

550

LESZNAI Anna

Verér Erzsébet: Lesznai Anna, a leszlemeti Cifra palotában. = Magyar Hírek Kincses Kalendáriuma 1985 [1984] = 204-213. p. il

Riáll.

LESZNAI Anna

S.A.: Megtanítani a tűnő világot: Szabálytalan interjú Leznai Annával. – Irodalmi Újság, 1966. okt. 23. 11.

Azt írja hát a cédulán: „Kedves Kisjézus! *Nagy* kérésem van! Teljesítsd nekem mint karácsonyi ajándékot: *kérlek*, kérlek, add, hogy a jó Iván bácsi megint teljesen egészséges legyen, hogy még *sok-sok* év múlva haljon csak meg, mikor még sokkal jobban szeret Téged, mint most, és akkor nagyon-nagyon magasra jusson az égben. De most kérlek add vissza az egészségét."

Hát így igazán meg kellett gyógyulnia! ez után az aranyos ima után: semmit nem kér karácsonyi ajándékul magának, mindent csak az öreg nagybácsiért, hogy még jobban megszerethesse a jó Istent! —

Nem a legmagasabb költészet ez a világon? Hogy lehetne megzenésíteni? Az angyalok, azok tudják!

Január 28.

Ma egy kisgyereket vizsgáltam meg Katarakta adnata-val[1], a perifériikus részek még szabadok. Holnap megoperálom, Dr. Fuchs telefonon kért rá. —

Délelőtt Max beszélt velem a jövője miatt. Nehéz dolog: amíg én

[1] Összenőtt hályog.

Lesznai Anna, festő-grafikus-iparművész, költő (1885-1966).

Az adásban Pálmai Rita, a kecskeméti Katona József Múzeum történésze elmondja, hogy az ugyanevezett kecskeméti Pávás-terem méltó helye időszaki kiállításoknak, elsősorban a szecesszió képző- és iparművészeti irányzatait bemutató időszaki kiállítás sorozatot kezdték meg a Pávás-teremben. 1983. nov.-ben Kos Károly életművét mutatták be. A második ebben a sorozatban Lesznai Anna, képeit, hímzéseit, könyvét, meseillusztrációit és könyvillusztrációit, a művész 1918-ban megjelent „Édenkert" c. verseskötete után a kiállítás ezt a címet kapta. Lesznai Anna Lukács György nek, Balázs Bélának a köréhez tartozott, ő elsősorban költőnek és írónak vallotta magát. Lukács György egyidős Lesznai Annával, 1985-ben ünnepelhetjük születésének 100-ik évfordulóját.

Kapcsoljuk a szolnoki stúdiót.

1984. III. 22. Petőfi 13.00 (Sz. Imé).

VADAS JÓZSEF:

LESZNAI ANNA
Meseszövőnő

Új művészt avat a *Magyar Nemzeti Galéria.*

A tíz évvel ezelőtt, nyolcvanesztendős korában elhunyt *Lesznai Annát,* akit íróként, költőként és irodalompártolóként ismerünk, és akiről ez a mostani gyűjteményes kiállítás bizonyítja be először: jelentős képzőművész is volt.

Igaz, a fiatal Lesznai Anna szerepelt néhány munkájával a Nyolcak egyik kiállításán. A tízes években sok könyvcímlapot tervezett: az ő nevéhez fűződik Ady Endre *Ki látott engem?* és *A magunk szerelme* borítója, *Balázs Béla Misztériumok* című könyvének fedele, Bartók Béla *Négy siratóénekének* külső megjelenítése. Saját mesekönyveit is maga illusztrálta; a legszebbről, a *Kis pillangó utazása Lesznán és a szomszédos tündérországban* című-ről Balázs Béla írt elragadtatott sorokat a *Nyugatban.* A tündéri rajzokat azonban ő is csak futólag említette, így aztán — ha nem csal az emlékezetem — a grafikus Lesznai Annát egyedül Kassák folyóirata, a *Munka* mutatta be a magyar olvasóknak. A könyvritkaságok kihulltak a köztudat emlékezetéből, és mert Lesznai Anna évtizedeken át távol élt hazájától, képzőművészeti munkásságáról egyszerűen megfeledkeztünk. Megfeledkeztünk már csak azért is, mert e bűbájos mesék bűbájos meseillusztrációinak alkotója dilettáns volt, a szó legszebb — eredeti — értelmében, vagyis műkedvelő. Nem járt főiskolára, nem végzett rendszeres stúdiumokat. Kedvtelésből, érdeklődésből és a világ iránt érzett szeretetből kezdett rajzolni-festeni, hogy megörökítse azt, ami szép az életben: hogy a szépségről meséljen nekünk. Ahogy 1932-es kiállításának katalógusában megfogalmazta, indítékai mellett ars poeticáját is papírra vetve: „Tulajdonképpen azt szeretném, ha ecsetem régi falusi vajákosok varázsvesszejévé válna s visszavarázsolná régtűnt gyerekkorom."

Mit jelentett számára a gyerekkor? Mesét — mindenekelőtt. Mesélnek — mindenekelőtt — Lesznai Anna művei is, ezek a káprázlatóan élénk színekben pompázó grafikák, amelyek egyik fele textilterv (sőt, néhány szőttes is látható a tárlaton), a másik fele meseillusztráció. Mégpedig: a két kifejezés pontatlan, inkább csak a műfajt jelöli. Lesznai Anna ugyanis nem a szokásos értelemben vett meseillusztrátor, aki láthatóvá teszi a szavakat, hanem a képekkel is mesél — vette észre kitűnő érzékkel a pályatárs Berény Róbert. Ezért hát a textilterveket sem párnaminták. Pontosabban: kevés csupán párnamintákról beszélni. Virágokat látunk rajtuk, végtelen ornamenssé fűzve a szálakat, mintha valami bizarr történet elevenednék meg előttünk. Csak éppen — ezúttal — véget nem érő virágkoszorú helyettesíti a telhetetlen gömböcöt. Azt sugallva (Balázs Béla szavait kölcsönzöm a jellemzéshez), hogy a vágyaknak nincsenek határaik, mert a világ végtelen: „Roskadásig rakott asztal, váza, melyből kiáradnak a virágok. Mert nincsen váza, mely ezt az életet befoglalni tudja, sem asztal, mely tálalni győzi."

Lesznai Anna ornamentikát csinált a virágokból és az emberi alakokból is. Nagy, színes foltok élénk ritmusa élteti grafikáinak felületeit. Művészettörténeti zsargonnal: a szecesszió, amelynek szintén két — idegen — kulcsszava van: az ornanentika és a dekorativitás. Virágminták kúsznak Lechner Ödön épületein; színes foltokra redukálódnak az áttetsző tónusok Rippl-Rónai József festményein. Két magyar művészt említettem, két kortársat egyszersmind; azt jelzendő: Lesznai szecessziója korjelenség is volt.

Amikor tehát magyarázatot fűz művészetéhez, egyetemes távlatokban gondolkodik. A *Babonás észrevételek a mese és a tragédia lélektanához* című tanulmányából kiderül: nem a nosztalgia vezeti, nem az elveszett éden foglalkoztatja, nem feledést keres a múltban. Lesznai az emberi felszabadulás eszközének — és részének — tekinti a mesét: „Ha hirtelen beleesnénk mezítelen lelkünk törvényeibe, akkor a mesében volnánk." Ezért hiányoznak műveiből a mese hagyományos funkciói: az oktatás, a tanulságvonás, a példaadás. Lesznai értelmezésében a mese „a lélekvalóság törvényét tükrözi, értelmessé, tagoltá, mozgalmassá és tartalmassá »díszíti az időt«, mint ahogy teret díszít a véle oly gyakran találkozó ornamentika."

A tízes évek derekán jogos volt az igény: a tér és az idő díszítése. Érthetőbben fogalmazva: az új élet emberhez méltó arculatának kialakítása. Hiszen a forradalomra készülő országban a haladó szellemek már egy jövendő társadalom igézetében dolgoztak. Aminthogy joggal múlt ki — az európai szecesszió részeként — Lesznai meseszövő szecessziója 1919 után. A húszas évek közepén készülnek az utolsó párnaminták. A harmincas évektől már egyfajta naiv stílusban idézi fel a magyar paraszt, a magyar falu életét, elsősorban ünnepnapjait. Ennek a realisztikus festészetnek az erőtlensége is jelzi szellemiségét: Lesznai Anna mesét akart, de a magyar valóság — az akkori magyar valóság — nem tűrte a mesét.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juni. 26.
XX. évf. 26. sz. 13. lap.

meg kell halni valamiben.

A fiú meglökte a térdét az asztal alatt De hála istennek az öregek nem vették magukra:

— Igen — felelte Tógyi —, csak az nem mindegy, hogy mikor. Én, kérlek — fordult a fiúhoz —, két csomagot szívtam naponta. Aztán amikor az a kis szívdifferenciám volt, akkor a Tarján doktor rábeszélt, hogy szokjak le. És egyik napról a másikra abbahagytam. Bizony! Kilencszázötvenkilenc március huszonharmadikától nekem nem volt cigaretta a számban.

Péter ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy trágyujtson, kínálta Emíliát is. Pöfékeltek.

— Péterke, egy kis desszertet! — Nagyi közelebb tolta a tálcát. Zötykölődtek rajta a kekszek, átvették a hetvenkilenc éves kéz remegését.

A fiú nézte az ódivatú, cirádás stukkókat a plafonon. Járt már itt többször is, de sose vette észre, hogy milyen magasak a falak. „Ha itt laknánk, galériát lehetne csinálni a nagyszobába" — gondolta.

— Hogy sikerült a nászút? Jól nézel ki, Milikém! — mondta a nagymama. Huncutul kacsingatott.

— Jó volt, csak rövid — mondta Emília. — Most nem tudtunk hosszabb időre elutazni, mert zárthelyi időszak van az egyetemen.

— Mi? — Tógyi odahajolt. Kissé nagyothallott.

— Zárthelyi! — kiáltotta Emília. — Dolgozatokat kell írnom, hogy megadják a gyakorlati jegyeket!

— Milyen tantárgyakat tanulsz te? — kérdezte Tógyi.

— Hajjaj! Politikai gazdaságtan, differenciálegyenletek, statisztika, matematikai logika, meg minden.

— Te jó isten! — Nagyi összerázkódott. — Még hallgatni is szörnyű.

A nagypapa kiment, hozta a kávét. Fényes, fekete cipője dallamot nyikorgott a padlón. Péter arra gondolt, hogy az öregek lábán valahogy mindig zenélnek a cipők. Pedig Tógyi ugyanúgy a Corvin áruházban veszi, mint ő, ugyanazokat a sorozatban gyártott típuscipőket hordja, mint bárki más. Csak éppen feketét, mindig feketét.

— Itt a kávé — a nagypapa szétosztotta a csészéket. — Kérlek, én háromféle nyerskávét keverek, és itthon, magam pörkölöm — magyarázta a fiúnak.

— Gyakrabban is eszetekbe juthatnánk! — mondta Nagyi, sértődős hangon. — Olyan ritkán adtok vizitet! Hónapszám nem is lát titeket az ember — szürcsölve itta a kávét. — Zsuzsi húgod húsvétkor járt itt utoljára!

— Csak a hasfalsérv, az a veszélyes — mondta a nagymama. — Az van nekem.

— Hát, eccer jövök haza Debrecenből, kérlek, és az apám meg sehol. Mondták, hogy benn van a kórházban. Vót a cégünknek kocsija, bevitettem magam. Hát, mondja ám az orvos, hogy az apám mentheteltlen. És beszél mindenfélét, hogy így meg úgy, a szíve, meg a tüdeje, szóval, hogy számlálva a napjai.

— Valószínű, hogy operálni kell — mondta Emília. — Ha kizáródik.

— Na — Tógyi rátenyerelt az asztalra —, bemegyek az apámhoz. Kérlek, csont és bőr volt. Aszongya, éhes. Hát, mit enne? Birkatokányt, azt szeretne. Meg szilvóriumot! Mesélem az orvosnak, erre ő, hogy halálos méreg lenne a birkatokány, pláne a szesz! De az apám csak könyörgött érte. Erre bevittem a köpenyem alatt neki egy lábos tokányt, mind megette jó étvággyal. Beivott egy fél üveg szilvóriumot, mingyán másként érzem magam, azt mondta. Én meg úgy hittem, most látom utoljára, elbúcsúztam tőle, hazamentem. Hát harmadnapra bejön egy peckes úr az irodába, ő volt az! Frissen, pirospozsgásan, kérlek! Kutya baja, meggyógyult.

— Hát édesanyád hogy van, Péterkém — kérdezte Nagyi.

— Köszönöm, jól.

— Mi van? — szólt rájuk Tógyi.

— Semmi! — mondta Nagyi a fülébe. — Kérdeztem, hogy van az édesanyja.

— És? — a nagypapa várakozó arccal nézett rájuk.

— Jól van! — mondta Nagyi.

— Na... — Tógyi hátrasimította egyenes szálú, tiszta-fehér haját. — Nem is volt beteg az apám aztán, tévedett az orvos, mert bottal se lehetett volna agyonverni, olyan jól tartotta magát. Csak aztán kivitték a frontra, és ott is maradt. Mink mind hosszúéletűek vagyunk. A testvéreim is, az egyik bátyám kilencvenhat vót, mikor elvitte a rák, a másik bátyám még most is él, Kolozsvárt, pedig már a kilencvenharmadikban jár. Csak az öcsém halt korán, ötvenhét éves volt, de ő se betegségben, hanem Borban, kérlek, a koncentrációs táborban.

— Hagyd már ezeket a régi dolgokat, Tódor! — szólt rá a nagymama. — Nem érdekli ez a fiatalokat!

— Dehogyis nem — mondta Péter. — Nagyon érdekes. Tessék csak folytatni.

— Kérlek, mikor megkezdődtek a jóvátételek, akkor érdeklődtem, hátha kaphatok valamit az öcsémért De kiderült, hogy testvér után nem jár, csak szülő után. Pedig azt mondják, hogy akik Borban voltak, azokért duplán jár. Kérlek, még most is őrzöm az öcsém levelét, amit onnan írt ne-

rom. Erre ő be megrendelhetik nevetés köhögés gőért kapkodott. raktáros lettem.

— Értem — d ugyan azt hitte. öreg kalandos él egy kiolvasott k te. — És ez

— Micsoda? —

— Azt kérden hogy ez már az Ötvenhat után?

— Ellenforrad a fejéhez az ör Deeehogy! Kilen

Kilenszáznegy dolkodva rágta született. Azért hoz. Ami annal régmúlt, történe úgy beszél róla,

— Hozok vala szogott a konyh vagytok már.

Kis csönd lett. cos nyakán ingá lássuk... — bek

Valami politik hadgyakorlatról

— Katonasáá vetően. — Kérle be. Kétszer az szor pedig negy

— De hiszen totta: — akkor lenni!

— Mi?

— Hatvanéves métette a fiú, te

— Besorozás? szolgálatra vittel

— A Szovjetur

— Oroszország lat vont: — Va unióba. Csak m nak mondtuk, k

— Miért? Hus huszonkettőtől m

— Oroszország ki az öreg.

— Itt a vacsor kodott az asztal tett neki. Az ör Maradj csak. Mi vágott. Meg egy ebédről maradt.

— Pirítós? —

— Készül a pi ki Nagyi. Odasú csak pirítóst aka

Lesznai Anna, ipa mű vén

L: Teszty Masa

7.

Bérczessy L: Masa elment

Népszabadság, Bp. 1979 m. ár. 23.

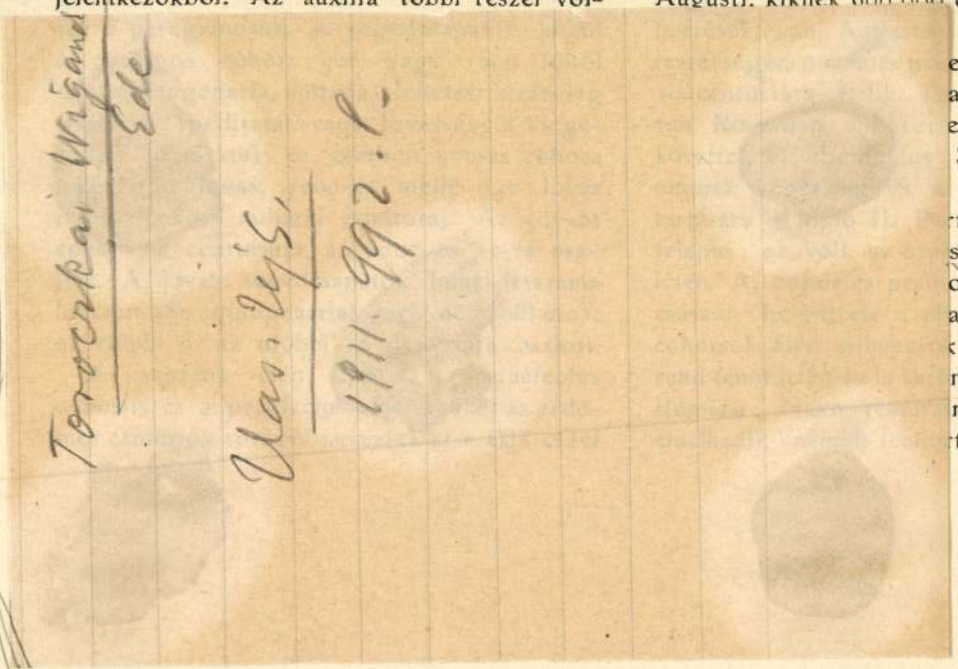

X Lesznai Anna

tovább Meller Dezső

Toroczkai Wigand Ede

Uas. Ujs.

1911. 992. l.

olgárokat a tengerészethez. Ebben a korban katonaság rendes megélhetési pálya lesz és nak szolgálnak, aki többet oszt a zsákányból. A sorozás módja is megváltozik; t a conquisitorok végzik. A polgárság bújik a katonáskodásból, mely most már her, és peregrinusokat, libertinusokat, sőt rabolgákat is soroznak a megcsappant létszámú giókba. Marius a szolgálati időt is szabózza, gyalogságra 16, lovasságra 10 évben. Marius megváltoztatja a legió szervezetét ; eltörli a hastati, principes, triarii elnevezeket és cohorsokra osztja a legiót (addig sociusoknál volt e felosztás), ezek létszáma o—600, a legióé 5000—6000 egészen a csábefolíve és a tényleges létszáma a legionak ekkor már csak 600—1000 ember.

A legiók mellékneveket viselnek; ezt vagy a várostól kapják, ahonnan sorozzák, vagy attól a helytől, hol győztesen harczolt, vagy a császár nevét viselik, ki a legiót alapította. Trajanusig a császárok nevét kitüntetésül kapják, Caracalla óta a császár melléknevéből alkotott nevet viselik; természetesen, ha azt a császárt halála után damnatio memoriae éri, a melléknevet leteszik. Melléknevet kaphatott más uton is (legio V. alaudae, Minervia, I. adjutrix).

A legio létszáma a császárság alatt 5—6000 fő. Van benne 10 cohors, egy

Lesznay Anna

MDK

Pór Bertalan úgy emlékszik rá vis za mint aki segitette őt direktoriumi munkájában.

144.o.

M.T. Képz. Él. 1960.

+ Lesznai Anna

wód

Namkönyvi

zs. l.

RÁKOSLIGET
941 DEC.-9. 20.

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rosnermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Lesznai Anna

Mindkét világháboru alatt szétszóródott magyar müvészet néhány ma alig ismert egyéniségének munkássága, mint a Hatvani-család baráti köréhez tartozó Lesznai Annáé és férjéé: Gergely Tiboré elveszett.

Gyetvai Ágnes: MInt a moziban.
MŰVÉSZET, 1979.augusztus - 28.lap.

Lesznai Anna, iparművész,
grafikus,
író

Megem bitve.

Laczkó András: Pomogáts Béla: Radnóti Miklós
71-72.

Tiszatáj, Szeged, 1979. május XXXIII/5.

Lesnai Anna, grafikus,
ipar művész

Megemlítve.

Éles Csaba: Lukács György: Ifjúkori művek
80-83.

Alföld, Debrecen, 1978. december XXIX/12.

Lesznai Anna, újraírva

● *Megint valaki a Vasárnapi Körből! Abból a nagyszerű szellemi kohóból, amelynek izzásában olyan monumentális egyéniségek forrtak ki, mint Lukács György és Mannheim Károly, Hauser Arnold és Fülep Lajos, Tolnay Károly és Sinkó Ervin, Lesznai Anna és Balázs Béla. Minden érdekelte őket és arra törekedtek, hogy mindent tudjanak, amit akkor a világról tudni lehetett.*

(Bonbon): TV-nők

2.

Esti Hírlap, 1980. dec. 13

Lesznai Anna MDK

12.1885

A fehérterror miatt külföldre menekült

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.
~p.1959.43.l.

M.D.V

Lesznai Anna
költő – ipari művész

Kodály Zoltán megköszöni
a neki küldött Lesznai könyvet.

– Kodály levele Lesznai Annához
Élet és Irodalom, 1967. jun 24-2 lap

Lesznai Anna M.D.K.

Himzéseivel meghivottként vesz részt a Nyolcak kiállitásán,

Bartók Négy sirató énekének cimlapja

Szij Béla: Berény Róbert , Bp. 1964. 11-12. l.

Lesznai Anna, iparmű...

KIÁLLÍTÁSBÚCSÚZTATÓ

Általában a kiállítások megnyitóiról kapunk hírt — annál érdekesebb kezdeményezés, hogy a *Nemzeti Galériában* a *Nyolcak* és az *Aktivisták* hatalmas érdeklődést kiváltó kiállítása végén ma délután hatkor kiállításbúcsúztató irodalmi estet rendeznek.

A stílusos műsor — amelyet *Szabó Júlia*, a kiállítás rendezője állított össze — *Ady, Babits, Juhász Gyula, Lesznai Anna* verseivel indul. Szerepelnek benne a Nyolcakról írt kritikák, *Kernstock Károly, Lukács György* és *Bölöni György* tollából, fölidézve az egykori váradi kiállítás fogadtatását. Elhangzik *Karinthy Frigyes* műkritika-paródiája (a „Kergék" kiállításáról).

A műsor az Aktivisták műveit bemutató teremben folytatódik. Itt korhűen, szavalókórusként adják elő *Barta Sándor Primitív szentháromság* és *Kassák Mesteremberek* című művét. Előadják *Bortnyik Sándor* Zöld szamár című pantomimjét. — A Zöld szamárról kapta nevét *Palasovszky Ödön* színháza — és elhangzik Palasovszky Ödön manifesztumának egy részlete is, továbbá *Szélpál Árpád*, Párizsban élő magyar költőnek a tízes évekre emlékező verse. A program *Ady Szeretném, ha szeretnének* című versével zárul, amely magnetofonszalagról, *Latinovits* hangján szólal meg.

A kiállításbúcsúztató műsort az *ELTE Balassi Bálint Szavalókörének* tagjai adják elő, amelynek vezetője *Surányi Ibolya*.

– kiállítás

Esti H...

8

geli zenés műsora. — 8.00: Hí-

ság. Közvetítés Göteborgból. (Színes.) A szünetben: Reklám. (Színes.) — 18.20: Egészségünkért! (Színes.) Az Országos Egészségnevelési Intézet műsora a fiatalkori alkoholizmus megelőzéséről. — 18.30: Nahodka — kapu a csendes-óceánra. Csehszlovák tévéfilm. (Színes.) — 18.50: Mes-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 MÁJ

Lesznai Anna

Könyvvilág

1021

A Lesznai Anna-képeskönyvből (Corvina)

Ha jutsz a
didergő ezi
te nem les
tisztesebb
zsugorodva
zsugori les
s mint öre
egy tányér
megostoroz

Hogy eljöv
ami írva van ellene
szedd a jószert a mérget
nyugodtan ezüstfiú
a rossz álomtól se félj
hemperegj ágyadon bátran
mint hölggyel mint mentőangyallal
a fénylő a szivárványos
irgalmas katasztrófával

(Nagy László: Jönnek a harangok értem. Magvető. 201 oldal, kötve 27 Ft.)

Lesznai Anna, iparművész

Lesznai Anna tündéri kötetét, amelynek címében is ott a tündérkedés. *A kis pillangó utazása Lesznán és a szomszédos Tündérországban.* Nahát! Sose jutott volna eszembe, hogy gyerekkorom faluja Tündérország szomszédságában van. Annyi édes íz árad pedig a számban ma is, ha gyerekkorom falujára gondolok. Most már azt is tudom, hogy azért, mert minden gyerekkori Leszna Töndérországgal szomszédos. A kötetet Lesznai színes rajzai gazdagítják. Olyan kék eget azóta se láttam, s valamennyi rajzon ott a kék pillangó is, hogy a többi — kiegészítő — színről már ne is beszéljek. E rajzok szecessziós stilizáltságukkal, naiv statikájukkal nemcsak illusztrálják a mesét, hanem fölidézik a Tündérország szomszédságában boldog Lesznát is, minden mese forrásvidékét.

7.

Bata Imre: Köpenemle

Népszabadság, Bp. 1979 febr. 6

Lesznai Anna, ipari művén

Az idei bélyegkiadásról és a jövő évi tervekről tartottak tegnap tájékoztatót a posta, a Filatéliai Vállalat és a MABÉOSZ vezetői. Elmondták, hogy 1981-ben 59 címletet jelentettek meg; közülük éppen tegnap került a postahivatalokba a *Híres illusztrátorok* sorozat, amely *Lesznai Anna* és *Norman Rockwell* alkotásait ábrázolja. Ugyancsak tegnap jelent meg Pablo Picasso születésének 100. évfordulójára egy blokk, amely a világhírű művész 1906-ban készült *Fésülködő* című festményének reprodukcióját mutatja be.

Fig: A bélyegkiadás jövő évi tervei 9.

Nemzetadság Bp. 1981 dec 30

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Hevesi Szemle

Lesznai Anna
iparművész

1975 NOV

* * *

KIÁLLÍTÁS NYÍLT Hatvanban a kilencven esztendeje született és az Egyesült Államokban nemrég elhunyt Lesznai Anna író, költő, iparművész hagyatékából. Az évforduló alkalmából a Hatvany Lajos Múzeum mutatja be a hagyaték válogatott anyagát.

1021

Lenzuai Anna

1885 Alsó-Körtvélyes – 1966 New York

Édesapja, zempléni Moskovitz Géza tekintélyes, Andrássy-pásti földbirtokos, édesanyja, hatvani Deutsch Hermin. Unokatestvére Hatvany Lajos.

Moskovitz Amália (Máli – később Lenzuai Anna nevet vette fel a nyomszéd falusról, gyermekkorát a Körtvélyesi kastélyban töltötte. A századfordulón került fel Budapestre, de nyaranta visszatért szülőfalujába.

1905-től kezdett rajzolni. Tanárai voltak: Fényes Adolf, Dihari Sándor, és Párizsban Lucien Simon.

1908-tól verseit közölte a Nyugat, 1909-ben megjelent első verseskötete.

1911-ben a Nyolcak kiállításán meghívott művészként szerepelt.

Tagja lett a Magyar Iparművészet testületének.

1913-18-ig Sárzi Oszkár felesége.

1919: A Tanácsköztársaság idején az Iparművészeti oktatás megreformálásával is foglalkozott, majd Bécsbe emigrált Gergely Tiborsól.

1924-ben Kassán kiállítást rendezett műveiből. 1926-ban Bukumban,

1929-ben Hagenbundban állította ki grafikáit, Bécsben.

1931-ben visszatért Budapestre.

1932-ben az Ernst Múzeum csoportkiállításán szerepelt.

1938-ban Orbán Dessö „Atelier" iskolájában kompozíciót és textil tervezést tanított. Kiállított az Ernst Múzeumban.

1939-ben Amerikába költözött. Rajzot és tervezést tanított a Wellesley College-ban, a Cambridge School of Art-ban, majd magániskolájában.

1965-ben és 1966-ban kazalábogatott.

Lesznai Anna
1885 - 1966

Kiállítása az MNG-ben
Bp. 1976. Junius - Julius

— Katalógus a könyvtárban —

× Lesznai Anna

P. H. 932. XII. 14.

— **Az év legszebb könyve: Az örök Goethe.** A *„Magyar Bibliophil Társaság"* utolsó ülésén az 1932. évi könyvtermelés felett szemlét tartott és ezuttal mint az év legszebb könyvét a következő négy munkát dijazta elismerő oklevéllel: 1. *Az örök Goethe.* Forditotta *Szabó* Lőrinc és *Turóczi-Trostler* József. Három kötet. *Kner* Izidor könyvnyomtató kiadása, Gyoma. 2. *Virágos szerelem.* Magyar szerelmes versek. Összeállitotta és szines rajzokkal ellátta *Lesznai* Anna. Pantheon kiadás, Budapest. 3. *Soproni képeskönyv* 123 képpel. Összeállitotta *Heimler* Károly. Somló Béla könyvkiadó, Budapest. 4. Hugh *Lofting: Doktor Dolittle és az állatok. Reiter* László rajzaival. Káldor könyvkiadóvállalat, Budapest.

P. H. 1932. XII. 14.

Lesznay Anna

iparmüvész (grafikus)

Müvészet, 1937. II. pót. 6. sz. 64. l.

A K. U. T. a N. Sz.-ben. (–. dégi. –)

sait, amig 1934-ben pontot tesz küldetésének végére a halál. Az orvosi bizonyitvány tanusága szerint a rákbetegek balzsama, *az általa felfedezett rádium ölte meg.*

Eltekintve Éve Curie-nek édesanyjával szemben érzett érthető elfogultságától, könyvét nem lehet meghatottság nélkül végigolvasni. A regényes életrajz egy minden tekintetben kiváló tudós és anya nagyszerűségének megcáfolhatatlan bizonyitéka.

Niamessnyné Manaszy Margit: Kis lányok a nagy viharban. (Szent István kiadás)

A *„Villámlik messziről"* nemes életszemléletü, felelős lelkü, a magyar nagyasszony tiszta, kultúrált, előkelően hazafias, ideális tipusát megszemélyesitő délvidéki asszonyiró új könyve. Irodalomtörténeti hovatartozandóságára nézve a modern memoárregények közé tartozik; a mondanivalóiban „ifjúsági regény". Ez az oka, hogy keserü, kegyetlenül lázongó igazságait letompitja, az ifjúság számára elregényesiti, de soha, egy pillanatig sem feledi el, hogy amit mond; az maga a kegyetlen, meztelen, sokszor logikátlan valóság: az élet. Könyvének ajánlásában maga vallja be: „Nem történelmet irtam. Csupán gyüjteményét ismerős képeknek, megtörtént eseményeknek, melyeket az iró képzelete összevissza dobált. Emléket akartam állitani — egy egész, lelkes, bátor leánynemzedéknek." Mondanivalóját, az aggódó anya, a családért, a rögért, az ősi hajlékért, a gyermekért aggódó örök asszony mondanivalóját, a szereplő kis lányok, köztük saját két lánya naplótöredékeibe sürüti bele, nagy iráskészséggel, kitünő szinezéssel, a humornak könynyes-mosolygós, könnyed csevegésü hangján. De a könnyed hang mögött, a sorok

Lesznai Anna gyüjteményénél is nem egy ponton az volt az érzésünk, hogy a festőnő nyugodtabb érlelés és gondosabb megmüvelés árán jóval szebbet tudott volna alkotni. De az ő gyöngébb képeinek is mindig megvan az az erényük, hogy nyoma sincs bennük semmi szokványos, kényszeredett szépitgetésnek. Frisseségében naivitásában sokszor elragadóan kedves, mesélő fantázia nyilvánul Lesznai Anna festményein. Pedig ezek a képek valóságot ábrázolnak. Ruszinszkói tájak, kisvárosok, falvak, kúriák, kertek és a hozzájuk tartozó emberek, állatok világa nyüzsög rajtuk, tarkán, össze-vissza. Szinfolt hátán szinfolt. Amit Lesznai Anna himzés közben az anyagszerű stilizálás és ornamentum kötelmei alá rendel: a szinekben való ékeskedésnek és az ábrázolás meseszerű szaporitásának ez a népies ihletü kedve az újabb festményeken túlrajzott minden vonalas határon, dekorativ elrendezésen. Az örömös festői felszabadulásban a dolgok egymásba kavarodva és olvadva szinesednek. Csak úgy sugárzik és nevet róluk a szeretet, amellyel a müvésznő szemen kisérte és anyásan sorra becézte, erővel, élettel, jósággal tartotta őket. Ez a festői rajzás a maga közvetlen, szabad lelki hevületével az expresszionizmus felé tart. Kivált ott, ahol a kifejezés, javitás és pótlás nélkül megmaradt első, jól sikerült lendületében.

* * *

LESZNAI *Anna (Jásziné)*, iparművész, grafikus és író, * Körtvélyes 1885. Itt tanult s 1911. a Nyolcak kiállításán tűnt fel a magyar népművészetben gyökerező, erős fantáziával és kitűnő színérzékkel alkotott szőnyegterveivel, hímzéseivel stb. Textiliáiból 1913. a Művészházban volt kollektív kiállítása. U. ez évben jelent meg „A kis pillangó utazása Lesznán és a szomszédos tündérországban" c. illusztrált mesekönyve. Költeményei nagyrészt a Nyugat-ban s egy önálló kötetben jelentek meg. 1932. az Ernst-Múzeum rendezett műveiből gyüjt. kiállítást.

Ex. G. II. 291

Gikvárdotfalva h.n. VII.155

hogy a magyar vasutak is kedvezményben részesitik a kongresszus résztvevőit. A tanács a meghivást köszönettel tudomásul vette és közli azt az iskolákkal.

— **Kármán-alapitvány.** Kármán Mór egyetemi tanár nevére tisztelői alapitványt óhajtanak létesiteni. A főváros tanácsához is fordultak, hogy az alapitványhoz járuljon hozzá. A tanács az alapitványhoz való hozzájárulásként 100 koronát szavazott meg.

— **Alapitványi helyek adományozása.** A tanács az egyetemi Mensa Akadémián levő hat alapitványi helyet Kaballay Miklós, Ortutay Gyula, Görgey Márton, Kovács Gyula, Bodnár Albert és Szerepi Bernát egyetemi hallgatóknak adományozta.

IRODALOM TUDOMÁNY.

Lesznai Anna meséskönyve.

Lesznai Anna összefogta és egységgé olvasztotta a maga nagy és különféle irányu talentumát s mindennek összeforrt ujságát odaajándékozta karácsonyra a gyerekeknek és gyermeklelkü felnőtteknek egy pompás, minden izében müvészi meséskönyv alakjában. A könyv czime: „A kis pillangó utazása Lesznán és a szomszédos tündérországban.“ Hatalmas félivformáju kötet, amely gyönyörü mesét mond el a vándorkedvü kék kis pillangóról.

Mielőtt illő és megérdemelt elismeréssel adóznánk ennek a könyvnek, lehetetlen meg nem emlitenünk, hogy milyen nagy hiányt pótol ez a könyv. A mi magyar könyvtermelésünk az utóbbi néhány esztendőben szinte meghatóan nagy lendületet vett s nem csak a müvek belső értékében, nemcsak a nyilvánosságra kerülő kötetek számában felemelő és örvendetes ez a nagy produkczió, de a könyv külső megjelenésének izlésességében és müvészi voltában is. Ellenben ez a nagy szaporodás csak a felnőttek számára való könyvtermelésre vonatkozik s nem a litteraturának és a könyvkiadásnak másik épp ily fontos, sőt talán a jövendő nemzedékek müvészi nevelése szempontjából még fontosabb részében az ifjusági irodalomban. Vannak ezen a téren is többé és kevésbbé izléses termékek, de igazán müvészi szándéku és müvészi formáju ifjusági könyv alig egy-kettő van. E ritkaságszámba menő néhány kötethez, amelyek közül egyik legszebb megjelenésü darab néhai Márkus Géza müvészkezét dicséri, mint minden irányu kivánságunk kielégitése, csatlakozik most Lesznai Anna uj meséskönyve, mely egy három meséből álló sorozatnak első kötete. Lesznai Annát, a poétát illeti elsősorban az elismerés, nemcsak azért, hogy egy bájos, szeretetreméltó és kicsinek és nagynak egyaránt érdekes mesét tudott megalkotni, hanem főleg azért az igazán csak nagylelkü poétákat megillető adományért, hogy szándéktalan naivitással bele tudott helyezkedni a gyermek képzelet és érzelem világába. Minden szándékosság és mesterkéltség nélkül tud naiv lenni és a legkomplikáltabb emberi érzéseket is bele tudja stilizálni ebbe a naiv s leegyszerüsitett megjelenési formába. Gyönyörü szép ez a mese, mert nincs benne semmi aláhuzott oktató szándék és mégis egy egészen uj, okos és szép világot tár fel az apróságok előtt, a felnőttek világába vezeti őket szives vendéglátással a kék kis pillangó meseszárnyán. Nincs az a modern pedagógus, akinek igényét, kivánságát ki ne elégitené ennek a mesének finomsága, hangulatos szépsége. Tiszta édesveretü magyar próza és csengő és tarkán ragyogó versek viszik a mesét s a kötött és kötetlen szónak egyaránt mestere Lesznai Anna. Ám ha kevésnek érzi és nem eléggé kifejezőnek az emberi szót, a kimondott vagy leirt szót, ott a maga másik két müvészetét szólaltatja meg, az illusztrálóét és a diszitőét. Nekünk leginkább Lesznai Anna csodásan gazdag ornamentikája ad nagy és harmonikus élvezetet, de ezzel a tökéletes képzelettel ornamentikával egyenlően szines és gazdag képiró talentuma is s finom megérzéssel és alkotó készséggel tudja összekapcsolni a kettőt, ugy, hogy bármilyen irányban nyilatkozik is meg sokféle talentuma, mindegyiket minden darabjában együttesen élvezhetjük. Igaz és gazdag nyeresége ez a könyv a magyar irodalomnak, müvészetnek és föltétlen nagy eredményeit adja majd a gyermekek modern müvészi nevelésének. Ennél szebb, értékesebb és alkalmasabb karácsonyi ajándékot képzelni sem lehet. Mindenki, aki szereti a gyermekeket, nagy hálával tartozik a kitünő müvésznek. A nagyszerü könyv azonban, sajnos, nem magyar kiadónál jelent meg. A szerző nem talált olyan magyar kiadóra, aki a nagy technikai költségeket koczáztatni merte volna. A bécsi Robaum testvérek intézete vállalta a kiadást, amely minden mesterségbeli részében tökéletes. A szép könyv ára 5 korona.

— **Nyugat.** Az Ignotus, Ady Endre és Fenyő Miksa szerkesztésében megjelenő szépirodalmi folyóirat deczember 16-iki száma a következő igen érdekes tartalommal jelent meg: Babits Mihály: A Gólyakalifa (Regény.); Nagy Zoltán: A Szépséghez (Vers.); Schöpflin Aladár: Rudnyánszky Gyula; Boross László: Levél egy orvostanárhoz, Cttó királyról; Kafka Margit: Ünnep előtt; Ady Endre: Hatvany Lajos problémája; Tersánszky Józsi Jenő: Versek; Laczkó Géza: Német maszlag, török áfium; Ady Endre: Élet helyett órák. Mümelléklet: Berény Róbert rajza; Bródy Miksa: Biró Lajos — Az utolsó csók; Babits Mihály: A hiresek; Nagy Lajos: Nádas Sándor — Éjjeli muzsika; Füst Milán: Jászay-Horváth Elemér — Gyöngyök és könnyek; Szabó Ervin: Két regényről; Bálint Aladár: Zichy Mihály erotikus rajzai; Bálint Aladár: Az Ernst-muzeum csoportos kiállitása; Bálint Aladár: Thomán—Szigeti—Son trio második hangversenye; Moly Tamás: Karl Kraus; Bölöni György: Berény Róbert rajza; Ignotus: Finis Hungariae. Szerkesztőség és kiadóhivatal: IX. Lónyay-utcza 18.

TESTEDZÉS.

ATHLETIKA.

Csak mi nem!

A berlini olimpiádra készül az egész világ. Németországban *Krenzlein* bankigazgatói fizetéssel trénerkedik és már szomoruan konstatálja is, hogy csak egynéhány elsőrangu német atlétához füz reményt, mig a középklasszisból aligha tud olimpiai bajnokokat faragni. Ausztria is megteszi a magáét, hogy messze hátul kullogó könnyü atlétikai sportjának fellenditését egy hozzáértő tréner segitségével előmozditsa. A kis *Norvégia* is meghozza az anyagi áldozatokat, hogy szerepet játszhasson a világkonkurrencziában és ugyancsak amerikai trénert szerződtet; csak nálunk nem mozdul semmi és a bőségszarut, melyet a testnevelési alap alkot, fukar marok szoritja össze.

Meddig várunk még? A stockholmi egyetlen harmadik helyezés nem arra int, hogy előbb kezdjük a munkát? Atlétáink pompás fejlődése nem azt bizonyitja-e, hogy szakszerü vezető mellett jelentékenyebb szerepet játszhatnánk.

Ennek az esztendőnek nem szabad elmulnia anélkül, hogy a jövő fejlődés, valamint a berlini olimpiádon való sikeresebb szereplésünk érdekében oly fontos trénerkérdés megoldást ne nyerjen.

Minden tényezőnek össze kell fognia, hogy idejekorán cselekedhessünk. Cselekedjünk most, amikor még nem késő!

A Lágymányos

lesz az olimpiád szinhelye. Arra épitjük e hirünket, hogy Bárczy polgármester ezt a helyet ajánlotta a nála járt küldöttségnek a Stadion szinhelyéül. Már pedig a polgármesternél senki sem tudja jobban, hogy hol lehet megépiteni a *Stadiont*. Hogy hol volna jobb hely, azt már mások is tudják, de a polgármester, aki bizonyára maga szeretné legjobban a *Stadiont* a jobbik helyre tenni, tudja azt is, hogy a hely kitüzésénél elsősorban a lehetőséggel kell számolni s ezért kell elesnie minden más kombinációnak.

Akárhol lesz azonban a *Stadion*, annyi bizonyos, hogy az első csákányvágás nem késhet nagyon sokáig, mert az, hogy az 1920. évi olimpiád nálunk tartassék meg, elsősorban attól függ, vajjon a *Magyar Stadion* épül-e?

TÖRVÉNYSZÉK

— **A váltóhamisitó csodadoktor.** Magyar István a 80-as években Nagykárolyban kertészkedett, ahol egy erre alkalmas területet bérelt 50 koronáért. 1894-ben mint sertéskereskedő a domahidi uradalomból akart sertéseket vásárolni. A vételhez szükséges pénz hijján ifj. Solomayer János kálmándi gazdálkodót arra birta, hogy egy 3000 koronás váltón vállaljon érte jótállást. Mire fizetésre került a sor, Magyar István eltünt Nagykárolyból, a váltót Solomayernek kellett kifizetni. Később kiderült, hogy Magyar István egy 28,451 koronás és egy 42,869 koronás váltót hamisitott Solomayer nevére. De a váltókat értékesiteni nem tudta, mert Solomayer eskü alatt vallotta, hogy a váltók hamisitványok. Solomayer 10 év után megtudta, hogy Magyar István Budapesten tartózkodik, itt kuruszlásból tekintélyes vagyont gyüjtött, Nagykátán pedig ingatlan vagyonra tett szert. Beperelte tehát Magyar Istvánt és kielégitési végrehajtást inditottak ellene. Az ingatlan Magyarné nevén állott. A budapesti büntetőtörvényszék két rendbeli magánokiratthamisitás miatt két és fél évi börtönre itélte, a feleségét azonban felmentette. Az itélőtábla második büntetőtanácsa ma tüzte ki e bünper tárgyalását. Mivel Nagy Istvánné másodrendü vádlott a lipótmezei tébolyda bizonyitványával igazolta, hogy férje 6 hónap óta a tébolydában megfigyelés alatt áll, a tábla a tárgyalást elnapolta, mig szorvosi vélemény be nem érkezik.

— **A májusi tüntetők.** A büntetőtörvényszéknek Dusárdy dr. táblabiró elnöklésével ülésező tanácsa ma hirdette ki az itéletet a májusi nagy sztrájk tüntetőinek ötödik utolsó csoportja ellen inditott bünügyben. A törvényszék elitélte Riskó Jánosnét lopás vétségéért kétnapi fogházra, Szőts Lajos asztalossegédet jogtalan elsajátitás vétsége miatt ötnapi fogházra és husz korona pénzbüntetésre, Raskó Márton czipészt, Hadházi Antal napszámost jogtalan vagyon rongálásáért egyenként nyolcznapi fogházra és husz korona pénzbüntetésre, Schwartz Károly napszámost, Fenesi István nyomdászt, Baron Ferencz kőmivest és Csonka László vasöntőt pedig felmentette. Novák dr. kir. ügyész Szalay Gyula, Balogh Miklós, Romonyák Ferencz, Bartha János, Schmachola János és Hatika Mihály ellen elejtette a vádat. Ezeknek ügyében a törvényszék megszüntette az eljárást.

KINEVEZÉSEK.

— Kivonat a hivatalos lapból —

— **Kinevezések és áthelyezések.** Az igazságügyminiszter Szövényi Gusztáv szepesófalvi kir. járásbirót, saját kérelmére, a szepsi kir. járásbirósághoz helyezte át, Kapitány Andor dr. sátoraljaujhelyi kir. törvényszéki joggyakornokot a sátoraljaujhelyi kir. törvényszékhez jegyzővé nevezte ki. A kereskedelemügyi miniszter Kinsker Albert I. oszt. kir. ipari segédfelügyelőt a m. kir. állami munkásbiztositási hivatalhoz ideiglenes minőségben miniszteri segédtitkárrá nevezete ki. A pénzügyminiszter, a fém- és sóbányászatnál és a fémkohászatnál alkalmazott orvosok létszámában Barcsi Lajos dr. főorvost a tótsóvári m. kir. főbányahivatalnál, ebben a minőségében és jelen állomáshelyén való meghagyása mellett, a VIII. fizetési osztályba és Tóth Gábor dr. bányaorvost a felsőbányai m. kir. bányahivatalnál, jelen állomáshelyén való meghagyása mellett, a IX. fizetési osztályba főorvossá nevezte ki.

KÖZGAZDASÁG.

= **Az értéktőzsdéről. — Lanyhán kezdődött, lanyhán végződött. — Feléled a kontremin.** Az értékpiaczon ma igen kedvetlenül, lanyhán indult az üzlet. A spekulánsokat nagyon lehangolta a külföldi piaczok, különösen a párisi tőzsde lanyha iránya. Az uj franczia pénzügyminiszter, *Caillaux* magatartása a járadékot illetőleg, a franczia börzén nagyobb reakcziót okozott, ami a hét elejétől fogva napról-napra nagyobb rombolást okoz az ottani kurzusokban. Nálunk Törökország konfliktusát a spekulánsok nem jó szemmel nézik, és ezzel szabad teret nyujtottak a kontreminnek, hogy félbeszakadt müködését ujra megkezdhesse. Az árnivó mindjárt megnyitáskor 2—3 koronával hanyatlott, de utóbb némi javulást tapasztaltunk. Bécsben uyanis nem fogják fel valami tragikusan a párisi börze kedvezőtlen magatartását, és az ottani vasérték szép javulást értek el. Ezért az árveszteség megtérült nálunk is, de az előtőzsde zárlata felé kisebb gyengülés állott be, mert a spekulánsok realizálni kezdtek. A déli tőzsdén a berlini jelentés nem buzditott, ezért számottevő változás nem volt. A forgalom a legminimálisabbra szoritkozott. A készárupiaczon a kereskedelmi bank tartott áron kelt el, a kőszénpapirok és a Phöbus részvények néhány koronával csökkentek. A járadékpiaczon a 490 magyar koronajáradék negyed százalékkal olcsóbbodott.

= **A gabonatőzsdéről.** A készárupiaczon ma nagyon nehézkesen indult meg a vásár, mert a malmok igen tartózkodók voltak és az eladók sem nagyon erőltették a dolgot. Később azonban jobb vételkedv mutatkozott, mire aztán valamivel jobb árakat is el lehetett érni, a forgalom azonban korlátolt maradt. A határidősüzlet daczára annak, hogy a külföldi tőzsdékről mindenhonnan némileg alacsonyabb jegyzések érkeztek, mégis barátságos hangulattal indult meg a mai üzlet. A forgalom folyamán jó ideig igen nyugodt hangulat mellett változatlan volt a helyzet, később azonban hidegebb időt jósló prognózisra a helyi spekuláczió sürgős véleményes vásárlásokat eszközölt, minek folytán erősen szilárdult az irányzat és meglehetősen emelkedtek az árfolyamok. A véleményes vásárlásokra az buzditotta a spekulácziót, hogy egy esetleg bekövetkezhető fagy most hótakaró nélkül találja majd a vetéseket, ami az áralakulásra kedvező befolyást gyakorolhat; ezt az eshetőséget tehát ki akarták használni és sürgősen vásárolták a kötéseket. Igy aztán az áprilisi buza 11.30 koronás kezdő árfolyama 11.35-ig, a májusi buza 11.33-ról 11.37-ig emelkedett. Az áprilisi rozs különösen igen élénken volt keresve és ezért 8.55-ről 8.62-ig szökött fel, mig az áprilisi zab 7.42-ről 7.45-ig, a májusi tengeri pedig 6.51-ről 6.56-ig javitotta a jegyzését.

= **A keleti vasutak.** Bécsből táviratozzák: A franczia csoport és az osztrák-magyar bankkorzorczium tárgyalásai a keleti vasutak ügyében tegnap egészen esi nyolcz óráig tartottak, a mi arra vall, hogy igen sok és komplikált kérdés merül fel. Különös nehézségek voltak, midőn érdemleges határozat hozataláról volt szó. Az eddigi tárgyalások során — ugy látszik — még csak formális döntések voltak. Egy szerb és egy görög üzemvezető társaságnak, továbbá egy ötven millió frankkal alapitandó tröszt-társaságnak kérdése körül folyik a vita. A tárgyalás résztvevőinek nézete szerint az eddigiek után itélve még legalább két napra lesz szükség, hony annyira megegyezzenek a tárgyaló felek, hogy némi kilátással lehessen a fontosabb pontok érdemleges tárgyalásába belemenni. Különös nehézségeket okoz a szerb és görög vonalak üzemtársaságainak kérdése illetve ezek létesitésének módja.

= **A Pénztőke-részlet szaporitása.** Ezen a czimen *Nagy* Imre az Osztrák-Magyar Bank főtisztviselője figyelemreméltó kis füzetet adott ki. A füzet tulajdonképen a pénztőkének a termelés körüli szerepével foglalkozik s mig egyfelől azon káros hatásokra mutat rá, melyek a pénztőke mennyiségének korlátolt volta miatt érezhetők, másfelől e káros hatások csökkentésének módjait kutatja s azt a problemát igyekszik megoldani, mely a termelés fejlődésének a meglevő pénztőke készlettől való függetlenitésében áll. Oly problema ez, mely határozott alakot csak a legujabb időkben öltött s mely ma minden más közgazdasági problemával nagyobb jelentőséggel bir. E kérdések tárgyalása közben a füzet több oly valóságot állapit meg, meyek hivatva lesznek arra, hogy a köztudatból egy csomó téves nézetet kiküszöbölve, a pénztőkét, ennek szerepét teljes világitásban állitsák az olvasó elé.

= **A Magyar-Cseh Iparbank Részvénytársaság** mai rendkivüli közgyülésén, Novotny János elnöklete alatt, elhatározta, hogy alaptőkéjét 5.000,000 koronára emeli fel. A közgyülés felhatalmazta az igazgatóságot, hogy a kibocsátandó uj 15,000 darab részvényt a viszonyokhoz alkalmazkodva bocsássa ki. Freyberger Béla ügyvezető igazgató kiemelte, hogy ámbár az intézet ereje nem annyira alaptőkéjében, mint inkább anyaintézetével, a Böhmische Industrial-Bankkal való szoros viszonyában rejlik, mégis üzletkörének fejlődésével alaptőkéjét is fokozatosan emelni kivánja. Az igazgatóság e hónap 22.-én egyelőre 5000 darab 200 korona névértékü részvényt fog kibocsátani 235 koronás árfolyamon s azokat a régi részvényesek 230 koronás kedvezményes áron szerezhetik meg.

= **Iparegyesületi ülés.** Az Országos Iparegyesület kisipari szakosztálya Bartolfy János elnöklete alatt kedden ülést tartott, amelyen több, a kisiparra fontos kérdést vitattak meg. Foglalkozott a szakosztály az aradi ipartestület inditványával, hogy a vidéki ipartestületek is bevonassanak a szakosztály munkájába. Elhatározta, hogy a jövő évtől kezdve az iparhatósági megbizottak választásának központi vezetését a kezébe veszi a szakosztály. Ismételten kimondotta egy inditvanynyal kapcsolatban, hogy az iparegyesület minden politikai mozgalomtól tartózkodik. Ezenkivül még néhány kisebb ügyet intéztek el. A vitában résztvettek *Gelléri* Mór kir. tanácsos igazgató, *Krazsóf* János igazgató, *Soltész* Adolf dr., *Hérmán* Ödön és *Hollósi* Hubert. Az ügyeket *Pereszlényi* Pál, a szakosztály jegyzője referálta.

Napi árak.

Budapesti tojástőzsde árjegyzései:

	korona
Tiszavidéki osztályozott vaggononként	— —
„ eredeti	120—122
Erdélyi osztályozott, Exclusive	— —
„ eredeti	122
Meszes	102—104
Szerb osztályozott, inklusive vaggontételben	121
Kosáráru (11—11½ drb. 1 K.) átszám.	125.22—130.90

Irányzat: nyugodt.

Időjárás: borus.

Ferenczvárosi zárt sertésvásár.

	sertés	süldő	malacz
Előző napról eladatlan	1916	176	—
„ pótfölhajtás	—	—	—
Mai napi fölhajtás	2262	92	16
Összesen	4178	268	16
Eladatott	1899	126	4
Eladatlanul visszamaradt	2279	142	12

	Élősuly szerinti ár minden levonás nélkül	Levonással: 1. életsulyra páronként 45 kg. 2. a tisztasuly árának 4%-a
Zsirsertés öreg, I. rendü 350 kg.-on fölül	—	114—120
Zsirsertés öreg, II. rendü 280 kg.-tól 350 kg.-ig	—	114—116
Zsirsertés öreg, kanlott	—	—
Zsirsertés öreg, selejtezett	—	—
Zsirsertés, fiatal, nehéz 300 kg.-on felül	—	120—126
Zsirsertés fiatal, közép 200 kg.-tól 300 kg.-ig	—	114—130
Zsirsertés, fiat. könnyü 220 kg.	—	114—126
Zsirsertés, süldő	88—120	—
„ malac	—	—
Hussertés, nehéz 300 kg. felül	—	124
„ könnyü 140 kg.-tól 300 kg.-ig	—	124
Hussertés, süldő, élősuly szerinti ár lev. nélkül	88—120	
Hussertés, malacz 40 kg.-ig	—	—

A vásár csendes volt, az árak kissé csökkentek.

Budapest-köbányai sertésvásár árjegyzései.

Hizott sertésárak:

	fillérig
I. Magyar elsőrendü:	
1. Öreg nehéz (páronkint 400 klgron felül)	—
2. „ közép (páronkint 300—400 klgr.)	—.—
3. Fiatal nehéz (páronkint 320 klgron felül)	127—128
4. „ közép páronkint 251—320 klgr.)	124—126
5. Könnyü (páronkint 250 klgrig)	—.—
II. Magyar szedett:	
6. Nehéz (páronkint 280 klgron felül)	—.—
8. Közép (páronkint 240—280 klgr.)	126—128
7. Könnyü (páronkint 240 klgrig)	—.—

Megjegyzés: A fentjelzett árak suly szerint és pedig a szokásszerü levonások mellett egy kilogramm sulyra értendők. Szokásszerüleg a hizott sertések teljes (bruttó) sulyából az életre páronkint 45 klgr. és a vételárból a vevő javára 4% vonandó le. — A sertések osztályozásánál azok teljes (élő) sulya vétetik irányadónak.

Sertéslétszám:

	darab
1913. év decz. hó 16 napján készlet	21243
1913. „ „ „ 17 „ felhajtatott	257
1913. „ „ „ 17 „ elszállittatott	174
1913. „ decz. „ 18 „ napjára maradt készl.	21326

A hizott sertés üzletirányzata: nyugodt.

Budapesti vágómarhavásár.

(Saját tudósitónktól.)

Felhajtatott:	darab
Magyar bika	132
„ ökör	1129
„ tehén	674
„ bivaly	32
Boszniai bika	—
„ ökör	8
„ tehén	21
„ bivaly	—
Növendék marha	6
Pótlajtásra bejelentve	3
összesen:	2532

Árjegyzések:

Métermázsánkint élősulyban levonás nélkül)	K-tól	K-ig
Magyar hizott ökör, legjobb minőség	88	93
kivételesen	98	104
Magyar hizott Közép	66	86
„ „ Silányabb	54	64
Magyar paraszt legelő marha	72	82
„ „ „ silányabb minőség	50	70
Tarka hizott ökör legjobb	94	104
Tarka hizott Közép minőség	70	92
„ „ Silányabb minőség	50	68
Boszniai ökör jobb	—	—.—
„ Silányabb	—	—.—
Bika jobb	70	86
kivételesen	88	94
Bika jobb Silányabb minőség	48	68
Bivaly	36	60
Magyar tehén	48	80
kivételesen	84	
Tarka tehén	48	86
kivételesen	88	96
Kicsontozni való marha	30	48
Növendék marha	40	70

Habár a felhajtás mintegy 500 drbbal kisebb volt a multhetinél, a karácsonyi ünnepek előtt a marhahusfogyasztás gyenge lévén, az irányzat lanyha volt, az árak 2—3 K.-val mm.-ázsánként csökkentek, különösen bikák iránt volt gyenge a kereslet.

Áru és értéktőzsdék.

— Deczember 18. —

A budapesti gabonatőszde

I. *Határidőüzlet.* A mai üzlet mindjárt megnyitáskor barátságos hangulattal indult meg. A forgalom folyamán jó ideig igen nehézkes üzletmenet mellett folyvást egyazon a szinvonalon mozogtak a jegyzések, később azonban hideg idő jelző prognózisra élénk vételkedv támadt, mire aztán erősen szilárdult az irányzat és meglehetősen emelkedtek az árfolyamok. A déli tőzsdén nyugodtabb volt a hangulat, meglehetősen élénk forgalom fejlődött ki, az árfolyamok jól tartva maradtak. A tegnapi zárlathoz viszonyitva, végeredményképpen ma *az áprilisi buza öt fillérrel, a májusi buza hat fillérrel, az áprilisi rozs hat fillérrel, az áprilisi zab három fillérrel, a májusi tengeri szintén három fillérrel javult.*

Köttetett: Buza április 11.30—35—34. Buza május 11.34—33—37—36. Rozs április 8.55—62—60. Zab április 7.43—45—42—45—44. Tengeri május 6.52—51—56—54.

Zárlat 1 órakor: Buza április 11.34—35. Buza május 11.36—37. Rozs április 8.60—61. Zab április 7.44—45. Tengeri május 6.54—55.

Micaela („Az Antikrisztus csodái"), Maja Lisa, a papkisasszony, az ő boldogító jóságával meg a kifinomodott lelkiismeretü Sven Liljecrona betegesen, a csábitóan bünös Sir Archie („Arne ur kincse") meg a Gösta-Berling-Saga emberei: a nagyszerü, kemény örnagyné, az elragadó „Kis grófné" és Marianne Sindaire, talán mindannyia között a legmélyebb; meg a „gavallérok", a szegény, letört, lenézett és megható gavallérok, akiket Selma Lagerlöf a maga lósága glóriájával koronázott meg: megannyi ember, élő mind, valóság mind és megszenteltje egy müvészetnek, amelyhez minden emberi közel van, a kis dolgokon érzett gyermekded öröm éppugy, mint a küzdő lelkek legmélyebb rezdülései és mult és jelen idők leghatalmasabb rázkódtatásai is.

Selma Lagerlöf alkothat még nagyot, de életnüvét csak öregbbitheti, nem fokozhatja már.

Stephani Elza.

Claire.

Abban az időben a mi házunk nagyon tekintetes volt a kis városban. Ott lakott a generális.

Emlékszem jól a házunkra.

Az utca felől nagy, emeletes épület volt. A hosszu, lejtős udvar végén volt egy kis kert, a kis kertben a mi lakásunk. Vadszőlővel volt befuttatva az oldala. Rezgő levelü nyárfa az ajtója előtt, s reves törzsü, öreg akácfa a kis kertben. Juniusban, mikor az akácfa nyilott, fehér volt a kis kert.

— Havaz — mondtuk s odaálltunk a virágzó akácfa alá.

És az illatos, fehér hó ráhullott fejünkre, nyakunkra és kinyujtott kis tenyerünkre. Oh, milyen pompás volt az! Soha, soha azóta olyan friss, illatos, fehér hó nem hullott reám . . .

Elől, a ház homlokzata felől, az emeleten lakott a generális. Hatalmas, nagy ur volt, öles termetü óriás. Vagy csak mi láttuk annak, mert hogy még akkor nagyon kicsinyek voltunk?

Ő osztrák volt, a felesége francia származásu, de a nevét már elfeledtem. Mindig franciául beszéltek egymás közt, arra emlékszem. És emlékszem jól a leányaira is, meg a fiára és a szép lovaira.

A nagyobbik leányt Jeanette-nek hivták. Annak már volt vőlegénye is. A fiut Otmárnak hivták. Egy vad, rakoncátlan gyerek: tizéves lehetett akkor, az én legidősebb bátyámmal egykoru. Nagyon jó pajtások is voltak. Együtt tanultak lovagolni a generális lovain és a bátyám állandóan az istállóban tartózkodott.

Mi leányok féltünk Otmártól és féltettük tőle a kis házi nyulainkat is, melyeket olyan kegyetlenül fogott meg a fülüknél fogva. Hogy vinnyogtak szegénykék olyankor és mi kiáltoztunk és sirtunk torkunkszakadtából, Otmár pedig nevetett és csak annál jobban lóbázta a fehér nyulacskákat a levegőben.

Addig, amig odajött Claire.

Claire volt a generális kisebbik leánya. Valamit mondott franciául, nagyon hevesen és nagyon gyorsan, mire Otmár elbocsátotta a házinyulakat s megszégyenülve sompolygott el.

Claire tizennégy-tizenötéves lehetett akor.

Hivhatták volna Klárikának is, de hát ők franciásan Claire-nek nevezték s igy mondtuk mi is.

Ugy emlékszem reá, mintha mindig rózsaszin ruha lett volna rajta s a sürü, fekete haja rózsaszin szalaggal átkötve.

Vidám, pajkos, jókedvü leányka volt, eleven, mint egy kis ördög és szeretett velünk játszani, dacára, hogy éppen még egyszer olyan idős volt. Mi persze roppant öregnek tartottuk, de azért örültünk, ha közénk jött, mert annyi sok bolondos játékot tudott.

Mi akkor cirkuszt játszottunk mindig legszivesebben.

A gyermekszobában volt egy öreg, nagy diván. Az volt a ló. Ezen ugráltunk eszeveszettül; féllábra álltunk, miként a cirkuszban láttuk és dobáltunk papirvirágokat a nézők — a babáink közé. A szegény diván, azt hiszem, utóljára is nagyzási hóbortba esett és elhitte magáról, hogy ő csakugyan ló, különösen, mikor végül a lószőr is kibujt belőle itt-ott.

Ezen a divánon mutatta be Claire is az ő tudományát.

Nagyszerüen tudott ugrálni. Még abroncson is keresztül ugrott, melyet a nővérem és én tartottunk neki. Éppen, mint a cirkuszban. Kis ostorral ütögette a diván karját — az volt a ló háta — és kiáltozott: hoppla, hopp! . . . Sürü, göndör, fekete haja kibomlott, fehér arca kipirult; azt hiszem, elragadóan szép, bájos lehetett, de mi nem nagyon méltányoltuk, hanem letaszigáltuk a divánról, hogy most mi is akarunk lovagolni.

Még egy nagy szenzációja volt a mi kis életünknek. Minden szombaton este ott játszott a katonabanda a generális lakása előtt.

Ilyenkor Claire már délután öt órakor leküldte érettünk az inast.

Kissé félénken tipegtünk föl a lépcsőn; mintha ösztönszerüleg éreztük volna, hogy ott, azokban a nagy, fényes termekben hüvösebb a levegő, mint nálunk. De a muzsika ugy vonzott, a réztányér csattogott, a trombita bugott, a katonák olyan szépen, sorban álltak, a lámpák ugy csillogtak, mint valami óriási szentjános-bogarak, óh, hát persze, hogy örültünk a szombatnak és alig vártuk mindig, hogy az inas érettünk jöjjön.

Claire elénkbe futott a lépcsőházba, megszámlált: — egy, kettő, három, négy, öt — mind itt vagytok? Aztán taszigált előre, be a szobába.

Ott sorba kezet kellett előbb csókolni a sok néninek és bácsinak, aki ott volt. Ezt nem nagyon szerettük. A generális ur egy-egy barackot nyomott a fejünkre és valamit dörmögött: sapperlot, ihr kleines Volk!

Egy sarokban ott ült Jeanette és a vőlegénye. Olyan csunya, vörös haja volt Jeanettenek és himlőhelyes arca. A fülében nagy gyémántos fülbevaló lógott, olyan hosszu, hogy a nyakáig ért, s minden ujján egy fényes, csillogó gyürü. Jeanettenek is kezet csókoltunk, ő kegyesen megengedte; de a vőlegénye meg se látott minket. Csak nézte, egész önfeledten

a Claire fehér arcocskáját és göndör, fekete haját.

— Micsoda passzió ez Clairetől — nevetett Jeanette — ennyi gyereket összegyüjteni magához. Látszik, hogy még ő is gyermek!

A vőlegény — egy fiatal, hirtelenszőke főhadnagy — nem felelt semmit, csak tekintetével végigsimogatta a Claire fejlődő, karcsu termetét.

Claire hamar beterelt minket a szobájába és becsukta az ajtót.

— Jaj, de utálatos ember! — kiáltott, ösztönszerüleg megrázkódva, s fölkapta a fejét, mint egy kis vad csikó. — Ha mind ilyenek a vőlegények, nekem soha sem kell'

— Nekünk sem! — kiáltottunk kórusban, s rohantunk Claire után, aki már fölugrott a divánra. Szép, uj, zöld bársonynyal bevont diván volt, mely bizonyára sohasem álmodott arról, hogy valaha ló lesz belőle.

Claire föltürte a ruháját, mert igen hosszu volt, s hajrá, megkezdődött a játék. A diván nagy volt, s valamennyien elfértünk rajta. Claire ugy szökdécselt, hogy egy igazi ballerina sem különben.

A nagy zsivajgásban, lármában, játékban észre sem vettük, hogy az ajtó rendesen kinyilt s valaki megállt a küszöbön és nézett minket. Azaz, hogy csak Clairet. Minket meg se látott.

Claire egyszerre észrevette s lángvörössé válva ugrott le a divánról. Villámgyorsan eresztette le a föltüzött ruháját; látszott rajta, hogy rettenetesen restelli, hogy igy rajtakapták a játékon.

— No, csak folytassa tovább, ma petite, — nevetett a főhadnagy ur, belépve a szobába. Elragadó, bájos volt, mondhatom!

Claire dacosan megrázta a fejét, de nem felelt, csak a ruhája ráncait igazgatta.

A főhadnagy ur egészen közel lépett hozzá; a szeme olyan különösen csillogott.

— Ma chère petite, — suttogta — ha tudná, milyen bájos volt . . . Folytassa tovább . . . Majd én felsegitem . . .

Átkarolta Clairet, de ez mint egy vadmacska, ugy kapott az arcába. A főhadnagy ur csak nevetett s annál jobban szoritotta magához Clairet.

— Ej no, hát szabad-e ilyen gonosznak lenni? Hát meg sem akar csókolni az én kis sógornőm?

Oda akarta nyomni az ajkát a Claire vérpiros, üde kis szájához, de Claire elkapta a fejét, egyik karjával teljes erejéből taszitotta el magától a főhadnagy urat, a másik kezét meg ugy végighuzta az arcán, hogy bizony kiserkedt a vér a körmöcskéje nyomán, a zvikkere meg a földre esett és ezer darabra tört.

Ebben a pillanatban lépett be a szobába Jeanette.

— Mi ez, mi történt? — kérdezte kellemetlen meglepetéssel.

— A főhadnagy ur nevetett — egy kissé erőltetve — és mondott valamit franciául, amit mi nem értettünk.

Különben sem értettünk az egészből semmit; szájtátva bámultunk és csak azt láttuk, hogy Claire összeharapja az ajkát és a két kezét ökölre szoritja, Jeanette pedig, Claire felé intve azt mondja: — Ostoba gyermek! — s aztán karonfogva vőlegényét, kimegy vele a szobából.

Claire pedig ledobja magát a divánra.

— Utálatos, utálatos, utálatos! — kiáltja tizszer is egymásután. Az arca ég s kis keble csak ugy hullámzik a fölindulástól, az ösztönszerü haragtól.

— Menjetek haza, gyermekek — szól hozzánk. — Én ma nem tudok többet veletek játszani.

*

Néhány napig azután nem láttuk Clairet. Gyermekszokás szerint már majdnem meg is feledkeztünk róla, mikor egy délután sietve jött be hozzánk. Uti ruhában volt, fején kis utisapka. Mintha megnőtt volna; a ruhája is hosszabb volt; egészen nagy leánynak látszott.

— Az Isten áldjon meg titeket, gyerekek, — bucsuzott — engem nevelőintézetbe visznek. Nem tudom, mire való ez? De Jeanette akarja. Most már többet nem játszhatunk együtt cirkuszt!

Nem is játszottunk többet soha együtt.

Egy félév mulva a generális urat is elhelyezték valahova Sziléziába.

Tutsek Anna.

Mihasznavárad.

Van valahol, és nem is nagyon messze
Van egy nagy város, ösmerik sokan —
Ott lakott hajdan Mátyás király restje —
Ott lakik ma is sok haszontalan.

Ez a szép város: Gög-Mihasznavárad.
Vize is van: „Csoszogó" a neve.
Belőle büzös köd, miazma árad,
De ugyan ki törődik ott vele?

Fényes nevü, régi a nemessége:
„Majd Péter ur", ó „gróf Mitbánom Jani".
(Pató Pál lánya volt a felesége,
Szint elfeledtem ezt megmondani.)

Cimer helyett ez áll a városházán:
„Ahogy könnyebb", meg az hogy „Minek?"
(Persze nem áll egy épület a lábán,
Csak ugy lig-lóg mind — s nyüg a többinek.)

— Kati, a cselédjük járt a postamesterék-nél, hogy nincs-e ott? Mert az urának el kellett utaznia hirtelen, sürgöny jött és maga köszönés nélkül ment el. Hol járt? Mi fáj? Beszéljen.

Az asszony didergett, a két keze reszketett az övében. Azután hirtelen előre hajolt és görcsös, vad, eszeveszett zokogással vonaglott a férfi vállán:

— Segitsen rajtam!

Az orvos átkarolta, leemelte a kocsiról.

— Jöjjön, be kell térnie hozzám, hisz nagyon beteg. Valami csillapitót, — igy nem engedhetem, — hisz nem áll a lábán . . .

Gyorsan beszélt, sokat, mintegy mentegetődzve, amig félig ölben vitte a kapu felé. Igen, — ő az orvos és az asszony beteg. Hogy reszket, — és a haja az arcához ért. Az asszony vitette magát, hozzásimult, halkan, rekedten tördelte:

— Olyan borzasztó ez! Segitsen!

Kaffka Margit.

Újév napján.

Egy egész évet multtá éltem
S ma megbocsátom minden vétkem.
Ma megbocsátom a szivemnek,
Hogy lanyha volt s nem verte végig
Sohsem a nótát könnyig, vérig.
— Még vannak hónapok és évek —
A sok letünt perc tetemére
Erős inakkal hágva lépek.
Jó, hogy olyan nyomtalan halnak
Hangjai a csirátlan dalnak, —
Hogy vézna örömek eldőlnek
Tág utat tárva a jövőnek.

Lesznai Anna.

Selma Lagerlöf.

Nem korai és nem tulzás, már ma Selma Lagerlöf veuvre-jéről szólni. Nem korai, noha az irónő még csak ötvenöt esztendős és fantáziája országában még árnyéktalan a ragyogás. Sokan magasabb korban alkották meg legujabb munkájukat. De csodának kellene történni, hogy ő, ki oly későn kezdte aratni azt, amit már gyermekkora a vermlandi csendes udvarházban vetett el lelkébe, aki első müvét soha fölül nem mulhatta, mert ő is, mint minden romantikus apriorisztikus világképet hord magában, mely végtelenül variálható ugyan, de se kitépni, se kiszoritani nem lehet; csodának kellene történnie, hogy ez az erősgyökerü költő még idegen utakat és uj célokat találjon. Nem ugy mint a többiek, akik alkotva értek meg és a világ szeme előtt lettek dazdaggá és sulyossá: ő készen, máig sem kimeritett gazdagsában, mindkét keze dus ajándékkal teljesteli: — ugy lépett élete ugarán népe elé. Müvészi készségét, esztétikai fegyelmet, a forma hatásának és horderejének okos kiszámitását tanulhatta még (a simaság veszedelmét sikerült kikerülnie), költészete ragyogó gyümölcsöstálára a svéd völgyek erdei bogyói mellé odarakhatta Szicilia gránátalmáit és a Szentföldön termett királyfügéket, a hazai Klurelf csobogása után kitanulhatta messzi idegen tengerek hangját és a dalarnei templomok északi prédikátorigéinek sápadt bensősége után megfoghatta a római forró áhitatot is izzóan szines szentképek előtt — ám mégis, örömére mindnyájunknak, ugyanaz kellett hogy maradjon, aki valamikor — csak néhány rövid évtizede Göstu Berlinget vezette az emberiség minden mélységén és magasságán által.

Selma Lagerlőfnek nemcsak müvei vannak, neki müve is van. Zárt világkép, magába visszatérő, de széles és ég és föld ölelkezik benne. Mert ez a költönő, aki földizübb és törülmetszettebb, mint más teremtő asszonyok, olyan mély misztikus is egyuttal, aminőnek lenni aszonynak különben nem adatott. Lemondhat róla, hogy tárgykörét kiterjeszsze: hiszen benne van máris minden müvészet leggazdagabb forrása: a csoda.

Selma Lagerlöf misztikus, de nem tragikus. Romantikus müvészete legbensőbb lényegében keresztyén; központi problémája a bünbeesés vétség problémája a valódi tragikumból sem idegen; voltak idők, melyekben csakis a vétség volt igazi tragikus motivuma. A vétség fogalma időtlen, a bün keresztyén. És amint a keresztyénség nagyszerü romantikájában, ugy megvan Selma Lagerlöfnél, a nagy romantikus irónőnél is a kegyelem csudája: megváltás, megmentés, megszabaditó a büntől.

Selma Lagerlöf nem fordul el a világtól; minden vallásos bensősége mellett is gyönyörü földi erő van benne. A hithüség csak müvészi motivum neki, nem több. Amaz erő, mely nála csodát müvel, mely feloldja a bünöst és meggyógyitja a nyomorékot, nem kevésbbé titokzatos, azért mert emberi és legmélyebb értelemben mégis csak a kegyelem csudája, nem erény vagy érdem. Ez a hatalom az emberszív legboldogabb és legboldogitóbb ereje: a jóság.

Selma Lagerlöföt megszeretni annyi, mint a jóságban hinni, tanulni. Ő tanit és hirdet is, nemcsak teremt. És ez emeli minden nők fölé, akik szépet, sőt nagyot értek el. Óbenne az apostol meg a müvész salaktalan egységbe olvadt össze. Ez az ő nagysága.

Mindig müvészetet ad és mindig mintegy a közvetlen élmény vérkeringése lüktet benne, akár nyers, egyszerü életre épit, akár misztikus hitre, akár — tudományra. Igenis tudományra. Selma Lagerlöf talán legcsodálatosabb bizonyitéka annak a tudásunknak, hogy a költő előre meg bir sejteni vagy önállóan meg bir találni olyan igazságokat, melyek pontosan födik a tudomány eredményeit. A Selma Lagerlöf életmüvének egyik legerőteljesebb motivuma oly tökéletes összhangban van Freud tanár psychológiai és prophotehrapiai fölfedezéseivel, hogy a legteljesebb befolyásolatlanság ténye — amelyben pedig az irónő személyes közlése után késelkednünk nem szabad — egyenesen csodás.

Van Selma Lagerlöfnek egy megható kis regénye: „Egy udvarlás története". Nem leghatalmasabb és legnagyobb akarásu müvei közül való ez a kis könyv, de éppen egy süritett kivonata müvészi karakterének, mikrokozmosza müvészetének. Misztikája, látomásai és álmai, mély elmerülése a zene daemoniájában hatnak itt; az északi természet és tarka vizió a svéd parasztfajtának élnek benne. Selma Lagerlöf nagy evangéliuma arról, hogy irgalmat ad a szeretet és megvála a jóság életére az elbeszélésnek; csak éppen, hogy nem a büntől való megváltás a téma, hanem megmentés és megváltás a szellem borujától — az örülettől.

Ahogyan itt egy csodálatos fiatal leány kigyógyitja szerelmesét lelki betegségéből, annyira összevág azzal, amit Freud iskolája az elnyomott, mélyen az öntudat köszöbe alá szoritott élményekről, mint pszichikus betegségokozókról vall és főkép annyira elébevág annak a módszernek, amit Freud és tanitványai, elsősorban a zürichi Karl Jung használnak, amikor azokat a visszaszoritott élményeket a prophoanalysis segitségével fölemelik a beteg öntudatára és e „lereogálás" által a betegségokozó hatását sok esetben valóban meg is szüntetik — hogy Selma Lagerlöf geniális lélektanu teljes tudományos méltatásra tarthatna jogot, ha a nagy müvészet minden követelését még teljesebb mértékben ki nem elégitené. Ebből a körből meritette utolsóelőtti regényének, a „Liljecsona otthona" témáját is, mely praeludiuma a „Gösta Berlingnek", de „Egy udvarlány története" már 1899-ben jelent meg, tehát még Freud fontosabb prophoanalytikai irásainak megjelenése előtt. Selma Lagerlöf a bécsi professzor tanairól nem tud semmit; de még ha tudott volna is, müvészete nem lett volna kisebb, ha igy tudta felhasználni.

Mert manapság bizony sok, nagyon sok nem prophológiai, hanem prophiátriai novellát, regényt és drámát irnak, melyek kinosan emlékeztetnek doktori értekezésekre és klinikai közleményekre. De Selma Lagerlöf olyan, mint a monda királya, akinek keze érintésétől minden aranynyá válik: csakhogy nála nem átok, hanem áldás. Amihez hozzáér, hogy megformálja — müvészet lesz belőle. Lelki gyógyfolyamat, vallásos szekta keletkezésére, napihir egy hajókatasztrófáról vagy Wermland tanyáinak egyszerü és végtelenül gyermekes mondái, babona, kisértetjárás vagy a modern hétköznapi élet valamely egészen száraz és kicsiny részlete — az ő számára minden gazdag, naiv, romantikus és egészen sajátos müvészetté formálódik.

Hogy küzdött saját formájáért! Mily hivői alázattal, mily buzgó türelemmel! És mélyen bensőséges kulturembereknek — papoknak, tanitóknak, dalos, játékos asszonyoknak — hány nemzedéke kellett, hogy felváltsa egymást a marbackai ősi paplakban, mielőtt Selma Lagerlöf erősgyökerü népével tökéletesen egybeforrt, ragyogóan valószerü és mélységesen átszellemült müvészete megszülethetett! Az ő élete — legalább a müvészé, aki benne él — sokvonatkozásu harmoniában cseng össze alakjai életével. Küzdenek, kérkednek, remélnek, győznek: ő is azt tette.

Amennyivel több él a látnokból benne, mint korunk legtöbb irójában, annyival erősebb valóságot

jelentenek emberei, mint a többi irók alakjai; nem ötletek, hanem meghitt barátok. Nem hiába élt Selma Lagerlöf sok hosszu, csendes, álmodozó évig csak a monda meg a hagyomány alakjai bizalmas társaságában: élnek számára és mert költő, elevenné birta tenni őket a mi számunkra is.

Ő asszony és müvész, egész asszony és egész müvész. Ezért látja férfiait másképen és nagyobban, mint bármely más költő. Gösta Berlinget csak ő teremthette meg. Azt látta meg benne, amit legmélyebb értelemben csak az egyik nem láthat meg a másikban: az aeratikus jelenséget. Ezért oly vértelenek és hazugok a legtöbb asszonykönyv férfialakjai. Mert az iró nő, aki elég müvész ahhoz, hogy élő embert alkosson, rendszerint nem elég nő ahhoz, hogy a férfit ugy lássa és érezze, mint a férfi iró, aki ilyen ellentmondást nem hord magában, a nőt érzi és látja. Selma Lagerlöfnél ez az ellenmondás mintegy csoda által harmóniába oldódott föl. Müvészete egészen női és mégis egészen nagy müvészet: értse, aki tudja. Ez az egy bizonyos, hogy Gösta Berling varázsos alakját férfi meg nem teremthette volna.

És abból a végtelen gazdag világból, melyet Selma Lagerlöf életmüve föltár és befogad, kiemelkednek legnagyobb és legbájosabb alakjai: a rut és félszeg, de a belülizző erkölcsi erő tüjében győzővé edzett Ingmarfiak („Jerwosalem"), a megható, gyermeki és édes simplicitásában majdnem szent Donna

Lesznai Anna

Wód

Besnyő István: Lesznai Anna kimzési-
Független Magyarország
1912. nov. 3
(Művészet 1912. 368 l.

szet

i

roly

Lesznai Anna

nad

1

A Ház IV. inf. 537. 219.

e

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

LESZNAI Anna

Verés Ensétet: Emlékezés Lesznai Annára. = Kritika, 1985. 1. 19. ill.

Farkas Katalin - Jankovich Julia: Édentert - Emlékezés Lesznai Annára. = Film - Szinhár - Mursita, 1985 nov. 16-21. ill

Lesznai Anna

Szlovenszkóról F Beesbe
szakadt festő

wód
z

Forum. (Pozsony)

1931. 117. l. (Az S. U. M. műalkotásainak folytatólagos szeregszemléje.)

Falú c. kepé repr
u. o. 119. l.

F (Felsőkörtvélyes)

Lennai Anna

1919-ben az iparművészeti ügyek előadója a Közoktatásügyi Népbiztosság Kultúrpolitikai Osztályán.

Rónay György: Intézkedések és tervek a művésznevelés megreformálására 1918-ban és 1919-ben. Művtört.Ért. 1970. 2.sz. 141-147. l.

145. l.

Lesznai Anna
festő

Méltatás

Pogány G. Gábor: Pór Bertalan
Művészet, 1970. október - 5 lap

M.D.K.

Lesznai Anna

"Dekorativ stilusu, szines akvarell-festészeté"-ről emlékezik meg Perneczky Géza: "Képes albumok a századfordulóról" c. beszámolójában, melyet Szabó Julia tanulmány-kötetében szereplő müvészekről és müveikről ir.
A kötet a Corvina kiadásában jelent meg: "Magyar rajzmüvészet 189o-1919" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. dec. 2o.
XIII. évf. 51. sz. 8. lap

Lesznai Anna

A „Nyolcak" női harcostársa. Hímzéseket és könyvillusztrációkat készített.

Berény Róbert cikke Lesznai Annáról 1952-ben.

Illusztrációit gazdaton berjánzó, szecessziós ornamentika, naiv képi rend, szénesség jell.

Szabó Júlia: Magyar rajzművészet 1890-1919

Bp. 1969 Corvina 29. tábla

M.D.K.

Lesznai Anna

Frank János: "Orbán Dezső 85 éves" cimmel a müvész életmüvét ismerteti, s beszámolójában felsorolja azokat a müvészeket, akik Orbán Dezső tanártársai voltak. Közöttük szerepel a müvész is. Orbán Dezső a harmincas évek elején szervezte meg a pesti ATELIER müvésziskolát, ennek volt igazgatója és tanára.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. nov. 22.
XIII. évf. 47. sz. 6. lap

Lesznai Anna, iparművész

A "Nyolcak"-nak 1911-ben a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitására meghivták, mint nem tagot. 454.old

Horváth Béla: Kernstok Károly. 1873-1940 437.old

Komárom Megyei Múzeumok közleményei. 1. Kata. 1968

LESZNAI Anna

Simonovics Ildikó: Leznai Anna
mesevilága. = TBM 26. 1997
137 - 151. ill

ıtották.

2057

ontyolt
ıtcai
án két rokokó
z utóbbi időben

..... 2058

ben
an U alaprajzú,
ıta egyemeletes
hátsó

LESZNAI Anna

Simonovics Hilató: Lesznai Anna
mesevilága. =TBM 26. 1997 ~~15~~
137-152.ell

átépítették.

Buttler-ház.....
Kossuth Lajos u. 26.
hrsz: 6539; 6540
barokk
18. század

Szabadon álló, téglalap alap
lakóház. K-i oldalán az utcai
vonalában klasszicista kocsi-
kapcsolódik. Az udvari homlo
tetőtérablakok. Két emeleti he
mennyezeti stukkódísz.
Valószínűleg középkori ház fe
építtette a Buttler család (17
birtokosok). A tetőteret a 197
beépítették.

Lenkey-ház
Kovács János u. 2.
hrsz: 4635
barokk
18. sz.

Utcavonalon álló, L alaprajzú
nyeregtetős sarokház.

Lesznai Anno.

Varga József: Kerdetben volt a Zert. = ÚT 85. jan. 6. 23. ill

Lesznai Anna, festő MDK

Csatlakozott a Nyolcak csoportjához.

–: A decemberi rejtvények megfejtése 34

Család és iskola, Bp. 1964. január XV/1.

MDK

Lesznay Anna

A Nyolcak 1911. ápr.-i kiállitásán/Nemzeti Szalon/, melyen Czóbel Béla hiányzott, meghivott művészként kiállitott: Vedres Márk, Fémes Beck Vilmos és Lesznay Anna.

DÁVID KATALIN: A XX. század magyar művészete.
I. Konstruktiv törekvések.
Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 73-89.l.
77.l.

MDK

Lesznai Anna, illusztr.

Mese a butorokról és a kis fiuról..1918.
Gyoma, Kner.

A kis pillangó utazása Lesznán és a szemszédos Tündérországban. Béce-Lipcse. 1913.

Dr.Szemlér Lörinc gyüjt.-nek aukciója. Bp.1936.
Könyvdiszek.- Könyvillusztrációk.
Arv. Közl. 1936. 5.rk.sz. 78.l.

Lesznai Anna
festő –

M.D.K.

Az 1909-ben rendezett Nyolcak kiállításán mint vendég vett részt.

Horváth Béla: Megjegyzések Dévény Iván Kernstok Károly életletja annál cikkeha 1 lap.

Lesznay Anna

Könyvtábla, Ady Endre „Ki látott engem" című kötetéhez.

Die Kunst der Jahrhundertwende; Ausstellung: István király muzeum közleményei, Serie D. Nr. 41. Székesfehérvár, 1965.

391

Mozay

M.D.K

Lesznai Anna
grafikus

A Végh Gusztáv által alapított
„Atelier" művészeti iskolában
tanított.

Szy Rezső: Végh Gusztáv
Művészet, 1964. november - 34 kgs.

Lesznai Anna.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeum 1938-ban.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

X

Leszmai Anna M.D.K.

Művei a "Nyolcak" kiállításán

Szij Béla: Berény Róbert életutja gyermekéveitől a berlini emigrációig 115.1.

Magyar Nemzeti Galéria Közleményei VI. köt. 1963.

Lesznai Anna

szecesszios népmese illusztrációkat készitett.

Szabó Julia: A magar aktivizmus története

Akadémiai kiadó 1971 30 oldal

Lesznai Anna, iparművész

A Corvina újdonsága a *Lesznai-képeskönyv*, Lesznai Annának, a század eleji költőnőnek és az Ady-versek illusztrátorának gyűjteményes kötete.

Erdős Erzsébet: Ünnepi könyvhét 1978 2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. máj. 18.

Lesznai Anna, iparművész

L: Borsos Miklós

Láncz S. Képzőmův. Krónika 899-902

Jelenkor, Pécs 1976 október XIX/10.

Leszkai Anna, újságíró.

L.:Vedres Márk

Harangozó Márta:A halál Adyja--és az élete 2.

Esti Hirlap, Bp.1977.nov. 13.

Lesznai Anna, ipasmúvén

L: Orbán Dezső

Székely A: Egy évezred magyar múv. (11) 14.

Népszabadság, Bp. 1979. márc. 25

Leszkai Anna, újságíró

L. Dudás László

—: Bélyegek, blokkok 12.

Esti Hírlap, Bp. 1981. dec. 22.

Lesznai Anna, iparmúvész

... — Vezér Erzsébet:
Lesznai Anna élete (Kossuth). —

21.

(– Hit) – Most jelent meg

Népszabadság, Bp. 1979 febr. 11

Lesznai Anna

Lesznai Anna a harminc as
években tetepedett meg az Egyesült
Államokban. Az Orbán Dezső-féle
Atelier iskolában a textiltervezést
tanította.

Ernyei Gyula: Tiffanytól Moholy Nagyig.
Művészet, 1978. október - 38. lap.

Lesznai Anna

Méltatás.

Benedek István: A szecesszió.
Új Tükör, 1979. április 29 - 24. lap.

Leszmai Anna

Méltatlan.

Tálnay Károly: Fenyő György, a modern klasszikus.
Új Tükör, 1979. május 13–23. lap.

Lesznai Anna

Jászi Oszkár felesé gehúrt Lesznai Anna tanúgatta az összírzás forradalmat, művészeti oktatást vállalt a Tanácskörtaisaság idején.

U. Somogyi Ágnes: „Köd előtte, köd utána"
Tükör, 1976. július 27 - 22 oldal.

Lesznai Anna

A 20-as években festett népi élet képei a naiv festők formavilágat idénk. Legmaradandóbb alkotásai az 1909-1920 közötti bozitói, illusztrációi és kimzéstervei.

Brestyánszky Ilona: Lesznai Anna kiállítása
Nők Lapja, 1976. július 3-6 oldal.

Lesznai Anna, ifjarnűvész

L: Szervátius Tibor

(h.m.): Szervátius - album, Könyi - album 2.

Esti Hirlap, Bp. 1978. máj. 25.

Lesznai Anna, festő, iparművész, költő.

Gergely Tibor festőművész 1919-től kezdve élettársa volt Lesznai Annának, a sokoldalú művészasszonynak, 1966-ban bekövetkezett haláláig.

Vezér Erzsébet: Gergely Tibor.
Magyar Hírek, 1978. febr. 11.

Lesznai Anna, újraművén

L. Nagy Sándor

Vadas József: Az Ady-könyvek nyolcvan éve. 22.
Kritika, Bp. 1977. nov. - 77/11

Lesznai Anna, így emlékszik

L. Falus Elek

16.

Fülöp Géza: Könyv és társadalom M-on

Népszabadság, Bp. 1981. máj. 10.

Lesznai Anna, i parmű vén, író

Megemlítve

Laczkó András: Illés Endre: Mestereim, barátaim, szerelmeim 85–87

Alföld, Debrecen, 1980. március xxx. 1/3.

Lesznai Anna, iparművén

L: Berény R.

(gy. d.): Magyar Tárlat Rómában

2

Esti Hírlap, Bp. 1980 jún. 26.

Lesznai Anna, ipartnővén

megemlíthe:

Sütő András: Szülétésnapi sorok 6–7

Tiszatáj, Szeged, 1980. júl. XXXIV/7.

MDK

Lesznai Anna

Oszlophoz kötözött, tus

Egyéb köztulajdonból elvesszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

-1-

M.D.K.

Lesznai Anna, író, iparművész
(1885-1966)

az 1900-as évek elején hímzéseket a hímzésterveket készített, melyeket a Nyolcak első kiállításán be i mutatok. Később elmeséli, hogy hímezni egy mezőkövesdi parasztasszonytól tanult, aki a szinek egymásbor-való viszonyára, valamint azra is figyelmez./.

Beszélgetés Lesznai Annával 1965. jun. 23. Bpesten

Irodalmi Muzeum, Szerk.: Dr.Lakatos László,
I.Emlékezések, Sajtó alá rend.: Vezér Erzsébet
Muzeumok Rotaüzeme, Bp.1967. 136 old.

4., 11. old.

M.D.K.

Lesznai Anna, író, ipartmunész

... tette, hogy hogyan változnak az absztrakt minták ábrázolókká némely esetben, másrok pedig az ábrázoló minták absztraktokká."

Beszélgetés Lesznai Annával

Irodalmi Muzeum, Szerk.: Dr.Lakatos László,
I.Emlékezések, Sajtó alá rend.: Vezér Erzsébet,
Muzeumok Rotaüzeme, Bp.1967. 136 old.

4., 11. old.

Lesznai Anna

A könyv bevezető fejezetében a szerző a csoport jelentkezésének történelmi szituációját értékeli, majd a fertőket mutatja be (és a csatlakozó két szobrászt: Fémes Beck Vilmost, Vedres Márkot, Lesznai Annát az ipárnáló vészt), együttműködésük történetét.

Bodri Ferenc: Passuth Krisztina Nyolcak-könyvének margójára.

Jelenkor XI. évf. 12. s. 1968. dec. 1112. l.

Lesznai Anna, iparműcén

L: Bortnyik Sándor

– Nyolcak és Aktivisták

2.

Esti Hírlap, Bp. 1981 nov. 14

Leszmai Anna, rajzoló

... de nem műveltük a rajzot, mint amilyen mértékre a jó Istentől való ebgedélyük volt...

jó dekorativ érzéke van L.A.-nak. Mesékönyvében saját meséit kedves képekkel tárkitotta.

Akik félbemaradtak.
Pérely. 153,154.l.

Lesznai Anna

Arverési Közlöny
1940. okt. 25.

619 LESZNAI ANNA: A kis pillangó utazása Lesznáb és a szomszédos Tündér- 3.-
országban. Bécs- Lipcse, 4r., er. ppkts